

ସ୍ମୃତି ଓ ଜଗାପି ନୁହେଁ ଫିଲ୍ମିବାର

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣମ୍ଭୁଟ୍ଟ

ପଶିମା ପର୍ବ୍ତୀକେଶନ

ସୁତି ଓ ଜଦାପି ନୁହେଁ ଫିଙ୍ଗିବାର

॥ ଆମ୍ବୁ ଜୀବନୀ ॥

ଶ୍ରୀପୃଥିବୀମଣ୍ଡଳ

ସୁତି ତ କଦାପି ନୁହେଁ ଫିଙ୍ଗିବାର (ଆମ୍ବ ଜୀବନୀ)
ହରିହର ମିଶ୍ର

ପ୍ରକାଶକ : ପଶ୍ଚିମା ପହିଲାକେଶନ୍ସ, ୧୮୮୭, ନୟାପଲ୍ଲୀ,
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୧୯, ଫୋନ୍: ୯୪୩୭୫୦୦୭୭୭
ପ୍ରଚଳିତ : ଅଶୋକ ମହାନ୍ତି
ମୁଦ୍ରଣ : ରୂତୁଳି ପ୍ରୋସେସ୍ ଏଞ୍ଚ୍ ଅଫ୍ସେଟ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର
ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ : ୨୦୧୭
ମୂଲ୍ୟ : ୨୫୦.୦୦

**SMRUTITA KADAPI NUHE FINGIBARA
(AUTOBIOGRAPHY)**
by Harihara Mishra
Published by Paschima Publications
1882, Nayapalli,
Bhubaneswar, Odisha-12
1st Edition: 2016
Price ₹250.00

Email: paschima1990@yahoo.com

For on line purchase pl visit :
www.odishaestore.com
www.odikart.com
www.odiabookbazar.com

ପର୍ମଣ୍ଣ ତୀର୍ଥପାତ୍ର

ଯେତେବେଳେ ଚାରିଧାମ ବୁଲିବା କଥା ସେତେବେଳେ ତ ଜୀବନ ଜଞ୍ଜଳିରୁ
ମୁକୁଳିବାର ବାଟ ନଥିଲା । ଆଠ ପୁଅର୍ଦ୍ଦିଅକୁ ଉଚିଷିଷ୍ଟ କରି ତାଙ୍କ ସଂସାର ସଜାତି
ଅଷ୍ଟ ସଳଖେଇଲା ବେଳକୁ ଆଶ୍ଵର ବାତଣା ବରଗି ହେଲା । ପଛକୁ ପଛ ଉଦର ଗୋଟଣା
ଓହଳ ଲମ୍ବେଇଲା ପରାତୁ ଘରଙ୍ଗାଡ଼ି ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଯିବାକୁ ବି ସାହସ ପୁରିଲା ନାହିଁ ।
ଅବଶ୍ୟ ଏସବୁ ସରେ ସେଇ କାଳରେ ଥରୁଗେ ସଂକଷ କରି ଏକପ୍ରକାର ମୁଣ୍ଡରେ
'କଫନ' ବାନ୍ଧି ବାହାରି ପଡ଼ିଥିଲି ଯେ ମୋ ସ୍ତା ସହିତ ରାମ ଜନ୍ମଭୂମି, କୃଷ୍ଣ ଜନ୍ମଭୂମି
ଦର୍ଶନ ସାଙ୍ଗକୁ ତ୍ରିବେଣୀ ସଙ୍ଗମରେ ସ୍ଥାନ କରି ଫେରି ଆସିଲି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନ
ବାହାରେ ମୋର ସାରାଜୀବନର ତୀର୍ଥପାତ୍ର ଏକ ପ୍ରକାର ସେତିକି ।

ଆଉ ଯାହା ବାକିଥିଲା, ଏ ଭିତରେ ଘରେ ବସିବିଦି ଭରଣା କରିଦେଲି । ଏଇ
ବହିରେ ମୁଁ ମୋର ସମଗ୍ର ଜୀବନର ପରିକ୍ରମା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ସେ ଭିତରେ
ମୁଁ କେବେ ଦେଖନଥିବା ମୋର ବାପା'ମାଁ, ମୋତେ ମଣିଷ କରିଥିବା ମୋର ଅଜା, ଆଉ,
ଗୁରୁଜନ, ମୋର ଗୀଁ ଚାଟଶାଳୀରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରରକେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିଥିବା
ମୋର ଶ୍ରୀଦେଵ ଗୁରୁମାନଙ୍କୁ ଛଳଛଳ ହୃଦୟରେ ସ୍ଥରଣ କରିଛି । ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ
ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ମୁଁ ଭେଦିଥିବା ମଣିଷ ଓ ସେ କାଳର ପରିବେଶର ସ୍ଥତିବାରଣ କରିଛି । ଏ
ସବୁକୁ ଗୁନ୍ତିଲା ଭିତରେ ସୂତା ଭଲି ଶେଷଯାଏଁ ଲମ୍ବିଛି ମୋର ଜୀବନ ସଂଘର୍ଷ ।

ଏ ଭିତରେ ମୁଁ ମୋ ବାଟରେ ଅନୁଭବ କଲି ଭାଗବତର ସେଇ ପଦର ଅର୍ଥ -
"ସକଳ ତାର୍ଥ ତୋ ଚରଣେ, ବହୁଜା ଯିବି କି କାରଣେ ?" ନିଜର ସମଗ୍ର ଜୀବନରେ
ହିଁ ସକଳ ତାର୍ଥ ରହିଛି । କେତେ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ଆମେ ତା'ର ପରିକ୍ରମା କରିପାରୁଛୁ ତା'

ଉମରେ ସବୁ ନିର୍ଭର କରୁଛି । ଜୀବନରେ ବିରିନ୍ଦୁ ଭୂମିକାରେ ଆସିଥିବା ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କ ସ୍ଵେଚ୍ଛାକୁ ତାକର ସକଳ ଜୀବନ ଯତ୍ନାର ପୃଷ୍ଠାଭୂମିରେ କୃତ୍ତବ୍ୟତାର ସହିତ ସ୍ଵରଣ କରିପାରିଲେ ଯେଉଁ ସତୋଷ ମିଳେ, ସେଥିରୁ ଆପଣାଙ୍ଗାର୍ଥୀ ଚେତନାର ଉତ୍ତରଣ ଘଟିଥାଏ । ଏହା ମୋର ନିଜସ୍ଵ ଅନୁଭବ ।

ସମ୍ବଲପୁରର ମୋର ପରମ ଆତ୍ମୀୟ, ବରିଷ୍ଠ ସମାଜସେବା ବାବୁ ଭାଗବତପ୍ରସାଦ ନଦ ମୋତେ କାହିଁ କେବେବେଷ୍ଟ ଲୁଆ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖିବାପାଇଁ ଆଶ୍ରମ କଲେଣି । ପରେପରେ ମୋର ପ୍ରିୟାତ୍ମ, ଜାତୀୟ ସରରେ ସୁପରିଚିତ ଇଂରାଜୀ ସାହିତ୍ୟର ବିଦ୍ୟାନ୍ ପ୍ରଫେସର ମଧ୍ୟସୁଦନ ପଢି ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଏ ଦିଗରେ ଉତ୍ସାହିତ କଲେ । ସେତେବେଳେ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ଏଇଟା କେବେଠୁଁ ସରିସାରତାଣି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସକୋଚରେ ରହିଗଲି । ମାଞ୍ଚରଚିଏ ମୁଁ । ଆଠଟା ପୁଅଝିଅକୁ ମଣିଷ କରିବାରେ ସାରାଜୀବନ କଟିଗଲା । ନା ମୁଁ ଦେଶ ବିଦେଶ ବୁଲିଛି, ନା ଦେଶର ଇତିହାସରେ କୌଣସି ଯୋଗଦାନ ଦେଇଛି, ନା ଭବିଷ୍ୟତରେ ମନେ ରଖିଲା ଭଲି କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଅବଦାନ ଦେଇପାରିଛି । ଏପରିସ୍କୁଳେ ମୋ ଆତ୍ମଜୀବନୀ କାହାକୁ କି ପ୍ରେରଣା ଦେଇପାରିବ ? ମୋ ସ୍ବା ରାସେଶ୍ଵରୀ ଓ ମୋ ପୁଅ ରାଧୁ ବୁଝାଇଲେ, “ଯାହା ଯେମିତି ମନେ ପଡ଼ୁଛି ଲେଖ । ସେ ସମସ୍ତର ଲୋକବାକ, ସେ କାଳର ଚଳଣି, ସେ ବେଳର ହସକାନ୍ଦ ବିଷୟରେ ଜହିବାକୁ ତ ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି । ତମେ କେବଳ ନିଜ ବିଷୟରେ ଲେଖ, ସେଥିରେ ଗୁନ୍ତି ହୋଇ ସବୁକଥା ଆସିଯିବ ।”

କଥାରୁଡ଼ାକ ମନକୁ ପାଉଥାଏ । ହେଲେ ମୋର ଜୀବନ କାହାଣୀ କାହାର କି କାମରେ ଲାଗିବ ? ସେତେବେଳେ ମୋ ସ୍ବା କହିଲା, “ତମର ପ୍ରିୟ କବି ରାଧାନାଥ ରାୟ ପରା ମାତ୍ରବାକ୍ୟ ଦେଇଗଲେ – “ମୁଁ ତ କଦାପି ନୁହେଁ ଫିଙ୍ଗିବାର” । କେବେ ନା କେବେ କାହାର କାମରେ ନିଶ୍ଚଯ ଲାଗିବ ।” ବାସ ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କ ସେଇ ଧାଡ଼ିତିକୁ ଆଶ୍ରା କରି ମୁଁ ନିଜକୁ ମାନସିକ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲି । ଏଇ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ପୁଣି ଗଡ଼ିଗଲା କିଛିମାସ । ସେତେବେଳକୁ ମୋତେ ୮୯ (ଆଶାନବେ) ବର୍ଷ ବୟସ ହେଲାଣି । ବିରିନ୍ଦୁ ସମସ୍ତ୍ୟା ଯୋଗୁ ବାଇଶଘରୀ ଶଯ୍ୟାଶ୍ୟାମୀ ହୋଇ ରହିବା ଆରମ୍ଭ ହେଇଯାଇଥାଏ । ଆଶ୍ରମାତ୍ମା ଯୋଗୁ ଖରରେ ବି ଏକାଦିକ୍ରମେ ଘଣ୍ଟାଏ କାଳ ବସିବା କଷ୍ଟ । ସେଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆରମ୍ଭ କଲି । କିଛିଦିନ ଲେଖିବା ପରେ ମାସମାସ ଧରି ଲେଖିବା ସମ୍ବ

ହେଉନଥାଏ । ତଥାପି ଚିକିଏ ଭଲ ଲାଗିଲେ ପୁଣି ଲେଖୁଥାଏ । ହେଲେ ଗଲା ପ୍ରାୟ ଜେତ ବର୍ଷ ହେଲାଣି ଲେଖାଲେଖ ବଦି ହେଇଯାଇଛି । ଏବେ ତଙ୍କା ଆଗକୁ ବାହିବାପାଇଁ ଆଉ କାଠ ପାର ନାହିଁ । ତେଣୁ ପୁଅର୍ଥିଅ ମାନେ କହିଲେ - ୩୦୦ ପୃଷ୍ଠା ହେଲାଣି, ଦେର ହେଇଗଲା, ଏଥର ବହି ଉପେଇ ଦିଆଯାଉ । ଗାନ୍ଧିନୀଙ୍କ ଆବୁଜୀବନୀ ବି ୧୯୭୭ରେ ଛପା ସରିଥିଲା । ତା'କୁ ତ କେହି ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କହନ୍ତି ନାହିଁ । ଜାରଣା କୌଣସି ଆବୁଜୀବନୀ କେବେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନଥାଏ ।

ମୁଁ ଦେଖିଲି, ସତକଥା । ମୋ ଜୀବନ ସଂଘର୍ଣ୍ଣର ଅସଳ କଥାଗୁଡ଼ାକ ତ ପ୍ରାୟ ସରି ଆସିଲାଣି, ତାକୁ ଆଉ ଲମ୍ବେଇବା କାହିଁକି ? ଏଣିକି ଜୀବନର ସତ୍ରୋଷ ଆଉ ସଫଳତାର ତାଲିକା ଦେଇ ବହିକୁ ମୋଟା କରିବାର କି ଅର୍ଥ ଅଛି ? ଏତିକିରେ ତ ମୁଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ତାର୍ଥ୍ୟାତ୍ମାର ପରମ ସତ୍ରୋଷ ପାଇଥିବା ଅନୁଭବ କଲିଣି ।

ଶୁଣିଥିଲି କଟକର ଶ୍ରୀ ଶୈଳଜ ରବି ଜଣେ ନିଃସ୍ଵାର୍ଥିପର ସମାଜସେବୀ, ସର୍ବୋଦୟ କର୍ମୀ ଓ ଜଣେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ବିଦ୍ୟାନ୍ । କବିତା ପାଇଁ ତାକୁ ମିଳିଥିବା ସାହିତ୍ୟ ଏକାତେମୀ ପୁରସ୍କାର ମଧ୍ୟ ସେ ଗ୍ରୁହଣ କଲେ ନାହିଁ । ଟେଲିଫୋନ୍‌ରେ ଥରେ ସେ ମୋ ସହିତ ଦାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ଧରି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିଥିଲେ । ସେଥିରୁ ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି ଯେ ସେ ମୋର ପୂର୍ବ ବହିଗୁଡ଼ିକର ଜଣେ ମୁଗ୍ଧ ପ୍ରଶଂସକ । ଗାଲାବର୍ଷ ଦିନେ ସେ ହଠାତ୍ ମୋ ପୁଅଠୁ ଏ ବହିର ପୁଅଂ କପିଟି ଆଗ୍ରହର ସହିତ ମଗାର ସ୍ଵତଂସ୍ଵର୍ଗ ଭାବରେ ନିଜର ମତାମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ତାକ ଅଭିମତରେ ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହୋଇଛି । ତାକ ବୟସ ତ ବୋଧହୁଏ ୭୧ / ୭୨ ହେବ । ମୋ ପାଇଁ ତାକର ଏଇ ଶ୍ରଦ୍ଧା ନିକଟରେ ମୁଁ ନମେସ୍ତକ । ଏଇ ଅବସରରେ ତାକୁ ମୁଁ ମୋର ପ୍ରଣାମ ଓ ଆଶାର୍ଦ୍ଦ ଜଣାଉଛି ।

ଅନେକ ସମୟରେ ମୁଁ ମୋର ବିଛଣାରେ ବସି ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତରେ ଲେଖୁଥାଏଁ । ତେଣେ ମୋର ଅଜାଣତରେ ମୋର ଶଳା, ସବୁକ ପରିବାର, ଆବୁଧ ସ୍ଵଜନ ବାହାର ଘରେ ମୋତେ ଭେଟିବାକୁ ଘଣ୍ଠା କାଳ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି । ଏ ବହିରେ ସେମାନଙ୍କ ଭାଗ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ମୁଁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଶାର୍ଦ୍ଦ କରୁଛି ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ ମ୍ୟାନ୍

ଅବାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ମୃତିର ଶୁତ-ଲିଖନ

ଶୈଳଜ ରବି

ପିତା : “ବୁଝିଲୁ ରାଧ୍ୟ ସୁଷମାର ନିର୍ବନ୍ଧ କରି ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲି । ଏବେ ବାହାଘର ସାରିଦେଲି ।”

ପୁତ୍ର : “ଉଲ କଲ । ସେତିକିରେ ଥାଉ । ଏବେ ବିଶ୍ଵାମ ନିଅ । ଆମେ ଆଉ ଯିଏ ରହିଗଲୁ ଆମ କଥା ଆମେ ବୁଝିବୁ ।”

ଏ କଥୋପକଥନ ପୂଜ୍ୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ହରିହର ମିଶ୍ର ଏବଂ ତାଙ୍କର ସୁଯୋଗ୍ୟ ତୃତୀୟ ପୁତ୍ର ରାଧୁକ ଭିତରେ । ଏ ଆଲୋଚନା ସୁଷମାକ ବାହାଘର ବେଳର ନୁହେଁ । ପଣ୍ଡିତେଜୀ ଯେଉଁ ସବୁ ସ୍ମୃତି ଫିଙ୍ଗି ନପାରି ଏ ଆମ୍ବଜାବନୀରେ ସାଇତି ରଖୁଛନ୍ତି ସେଇଥରୁ ତାଙ୍କ ରୁଅ ସୁଷମାର ବାହାଘର ଗୋଟିଏ ଏପିଯୋଡ଼ । ଏ ଆମ୍ବଜାବନୀଲେଖା ସେଇଯାଏ ଯାଇଥିବା କଥା ପିତା ସୁଚାଇ ଦେଉଥିଲେ । ପିତାଙ୍କୁ ରାଧୁବାବୁଙ୍କର ବିନୀତ ପରାମର୍ଶ ଥିଲା, ଏ ଲେଖା ସେଇଠି ବନ୍ଦ ରଖୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ଵାମ ନେବାପାଇଁ । କାରଣ ଏବେ ପିତାଙ୍କ ବୟସ ୯୩ ବର୍ଷ ।

ତାଙ୍କର ପ୍ରକାଶିତ କବିତା ସଂକଳନ ‘ଅଳକନନ୍ଦ’ର ମୁଖ୍ୟବନ୍ଦରେ ନିଜର ସାରସ୍ଵତ ଯାତ୍ରାକୁ ପଣ୍ଡିତେଜୀ ‘ଭଗୀରଥ ଯାତ୍ରା’ ରୂପେ ସଞ୍ଚିତ କରିଛନ୍ତି । ନିଜ କାବ୍ୟପୁରୁଷର ଦେନ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଯାଇ ସେ ଅନନ୍ୟ କାବି୍ୟକ ଶୈଳାରେ ଲେଖୁଛନ୍ତି, “(ମୋ) କାବ୍ୟ-ଗଞ୍ଜାର ଧାରା ମରିରେ ମରିରେ ବାଟରେ କେଉଁଠି ମରୁନତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ... ।” ମାତ୍ର ନିଜର ସକାରାମୂଳକ କବି-ଦୃଷ୍ଟି ନେଇ

ସେ ପୁଣି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି, “କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁଠି ବି ଆସୁଲା ପାତି ମୁଁ ସେଇ ଅଦୃଶ୍ୟ ଧାରାକୁ ସ୍ଵରଣା କରିଛି, ହାତରେ ତା’କର କେତୋଟି ବିଦୂର ସର୍ବକୁ ଅନୁଭବ କରିଛି ।” ବାସ୍ତବରେ ଭୂମାର ଦୂରତ୍ତ ସ୍ଵପ୍ନ ଯେଉଁ ନଦୀକୁ ଅଧାର କରୁଛି, କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ସେ ଭୂଷା ବାଲିରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଇପାରେ ମାତ୍ର ତା’ର ଗତିରୋଧ କାହାରି ପକ୍ଷେ ସମ୍ବନ୍ଧ ନୁହେଁ । ସେଇଥୁପାଇଁ ନବତି ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରମ କରିପାରିଥିବା ପଣ୍ଡିତଙ୍କା ସୁଷମାର ନିର୍ବନ୍ଧ (୧୯୭୭) ସାରି ଘଢ଼ିଏ ଥକୁ ମାରି ବସିଯାଇରୁଛନ୍ତି ସତ । ମାତ୍ର ବୁଝିପାରିଛନ୍ତି ‘ସମାପ୍ତ’ ଲେଖବା ପାଇଁ ଆହୁରି ଅନେକ ଦୂର ଯିବାକୁ ଅଛି । ସମ୍ବନ୍ଧ ସଂଗମ ପୂର୍ବରୁ ଏହି ଦୃଢ଼ମତି କୁଳବୃଦ୍ଧ ହୁଏତ ‘ଶତାୟ’ ମାଇଲ ଖୁଣ୍ଡ ଚପିଯାଇଥିବେ ।

ତାଙ୍କ ମନୋବଳକୁ ସାଥୁଦେଇଛି ଅଭ୍ୟୁତ ସୁତିଶତି । ଆଲୋଚ୍ୟ କୃତି ସୃତି ନୁହେଁ ଶୁଣି: ସୁତିର ଶୁଣିଲିଖନ । ଆମଭଳି ଦୁର୍ମେଧାକ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ସୁତିଶତିର ଗଭାରତା ଓ ବ୍ୟାପ୍ତି ଅକଳନାୟ । ସେ ଯେତେବେଳେ ୪/୭ ବର୍ଷ ବସ୍ତ୍ୟସର ଶିଶୁ ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଘରେ ନିଆଁ ଲାଗିଯାଇଥିଲା ଆଜି ମା’ କ’ଣ କହି ଚିହ୍ନାର କରିଥିଲା, ସେ କେରେ ତାରିଖରେ ୪୨ ଶ୍ରେଣୀରେ ଆଡ଼ମିସନ୍ ନେଇଥିଲେ, ମାଟ୍ରିକ୍ ଅକ ପରାକ୍ଷା ବେଳେ କେରେ ପ୍ରଶ୍ନର ଉଭର ସେ ଭୁଲ ଲେଖିଥିଲେ, ତାକୁ ଏବେ ଲିପିବନ୍ଦ କରିବା; ସ୍ଵାମୀରେ ପଢ଼ିବାବେଳେ କେବଳ ନିଜେ ଲେଖିଥିବା କରିବା ନୁହେଁ, ବନ୍ଦୁମାନେ ଲେଖିଥିବା କରିବା, ଏପରିକି ନିଜ ବାହାଘରବେଳେ ନଚଣିଆ ଗାଇଥିବା ଗାତ ଓ ତା’ର ତାଳ ତଗତଗ ଲେଖିଦେଇ ପାରୁଥିବା ମସିଷ୍ଟ ହୁଏତ ସୁପର କମ୍ପ୍ୟୁଟରର ଷ୍ଟୋରେ ଏବଂ ରିପ୍ରୋଡ଼କସନ୍ ଶତିକୁ ଧକ୍କାର କରିପାରେ । ପ୍ରକାଶ ଥାଉକି, (ମୁଁ ଯାହା ଶୁଣିଛି) ପଣ୍ଡିତଙ୍କା କେବେ ତାଏରା ରଖିନଥିଲେ ।

ତାଙ୍କ ଶୈଶବ କାଳରେ ଜଣେ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତାଙ୍କ ପରମାୟୁ ନବେବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ଦେବ ବୋଲି ଉବିଷ୍ୟତବାଣୀ କରିଥିଲେ । ଏବେ ଦେଖାଯାଉଛି ତାହା ସତ ଫଳିଛି । ତେବେ ଜଣେ ଅଛାୟୁ ପିତାର ଆମ୍ବଳ ଏପରି ଦାର୍ଢାୟୁ କିପରି ହୋଇପାରିଲା ? କିପରି ଶରାର, ମସିଷ୍ଟ ଓ ଦୁଦ୍ଦମକୁ ସେ ଏପରି ପରିଣାତ ବସ୍ତ୍ୟରେ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦ୍ର ଓ ସତେଜ ରଖିପାରିଛି ? ପୂଜ୍ୟ ପଣ୍ଡିତଙ୍କାକୁ ଭେଟିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଏପାଏ ଏ ଅଧିମ ଭାଗ୍ୟରେ କୁନ୍ତିନାହିଁ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ଏହି ଆମ୍ବଳାବନୀଟି ପଢ଼ିବାବେଳେ ସେ ସବୁର ଗୁପ୍ତରହ୍ୟ କିଛି ପରିମାଣରେ ଏଠି ଉନ୍ନୋଟିତ ହୋଇଛି ବୋଲି ୦୭ରେଇ ପାରିଛି ।

ତାଙ୍କର ଆମ୍ବନାବନୀ ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ତିନୋଟି ଦିଗ ପ୍ରତି ପାଠକକୁ ସଚେତନ କରିଦିଏ ।

- (୧) ଭଗବତ୍ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଆମ୍-ବିଶ୍ୱାସର ମଧ୍ୟର ସମନ୍ୟ
- (୨) ଜଗତ୍ ପ୍ରତି ଏକ ନମ୍ବୁ କୃତଙ୍କତାବୋଧ
- (୩) ତାଙ୍କର ହାସ୍ୟବୋଧ

ଏ ସମସ୍ତ ବିଭାବ ସାମାନ୍ୟକରାବେ ତାକୁ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ଏକ ଅର୍ଥିତଳ ସକାରାମୁକ ବିଶ୍ୱଦୃଷ୍ଟି ।

ଶିବଙ୍କ ପାଖେ ଅଧିଆ ପଡ଼ି ତାକୁ ପାଇଥିଲେ ପିତା । ଏଣୁ ଗରୀର ଭଗବତ୍ ବିଶ୍ୱାସ ଅଲୋକିତାରେ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଅଦୃଷ୍ଟରେ ଦୃଢ଼ବିଶ୍ୱାସ ତାଙ୍କ ଜିନିରେ ରହିଛି । ମାତ୍ର ଏଇଥିପାଇଁ ସେ ଅର୍କର୍ମୀ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ହୋଇଯାଇନାହାନ୍ତି । ନିଜର ଅଦମ୍ୟ ପୁରୁଷାକାର ବଳରେ ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟବିଭିନ୍ନ ପରିବାରରୁ ଆସିଥିବା ଏହି ପିତୃମାତୃହୀନ ଶିଶୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନରେ (ନିଜ ମାମୁଁଙ୍କ ପରେ) ନିଜ ଅଞ୍ଚଳର ଦିତୀୟ ସ୍ଥାନକ, ଓଡ଼ିଶାର ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ନିଜ ଜିଲ୍ଲାର 'ପାଞ୍ଚ ଜଣକ ଭିତରେ ଜଣେ' ରୂପେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିପାରିଥିଲା ।

ନିଜର ଅନା-ଆଇ-ମାମୁଁଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଧୋବାଘର ପାର ଭାଉଜଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ନିଜର ଶିକ୍ଷାଗୁରୁମାନଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନିଜର ସହପାଠ ଏବଂ ସହକର୍ମୀଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଛୋଟବଡ଼, ଦୂର-ନିକଟ ଯେ କେହି ତାକୁ ଜୀବନରେ କୌଣସି ସମୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ନିକଟରେ କୃତଙ୍କତା ସ୍ଵାକାର କରିଛନ୍ତି । ଜୀବନରେ ଅର୍ଣ୍ଣା ହେବାର ବ୍ରୁତ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଏହି ମନୀଷି ଢୁଣାଦପି ସୁନାଟଠାରେ ମଧ୍ୟ ରଣସ୍ଵାକାର କରିବାକୁ କୁଣ୍ଡାବୋଧ କରିନାହାନ୍ତି । ସେ ନିଜେ ପାଠକକୁ ମନେପକାଇ ଦେଇଛନ୍ତି Charity begins at home । ସେ ନିଜେ କିପରି ଏହାର ବ୍ୟକ୍ତିକୁମ ହୋଇପାରିବେ ? ଏଣୁ ନିଜର ସହଧର୍ମିଣୀଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନିଜ ଜ୍ଞାଇଁ, ସମୁଦ୍ରଣୀଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିକଟରେ ସେ (କେତେବେଳେ ଗର୍ଭ୍ୟରେ ତ କେତେବେଳେ ପଦ୍ୟରେ) ନିଜର ରଣ ସ୍ଵାକାର କରିଛନ୍ତି । ଏଣୁ "ଆମେ ଦୁଇ, ଆମର ଦୁଇ" ସ୍ମୋଗାନ ଯୁଗରେ ଆଠଟି ପିଲାର ବାପ ହୋଇ ସେ ଗର୍ଭରେ ସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ଶାସ୍ତ୍ରବାକ୍ୟ : 'ପୁତ୍ର ସଂକାର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ଦିର ।'

ଏବେ ହାସ୍ୟରସକୁ ଏକ ଚିକିଷାରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି । ପଣ୍ଡତଜାଙ୍କ ହାସ୍ୟବୋଧ ଅନନ୍ୟ । ଦ୍ୱୀପତ ଏହା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଦୀଘୀଯୁ ଓ ସାସ୍ତ୍ର୍ୟବାନ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି । 'ଅଗତମ' ବଗତମ'ରେ ଫୁର୍ତ୍ତରୁ ପ୍ରକାଶିତ ତାଙ୍କର 'ଦେଖାଣ୍ତା ମଜାକଥା' ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଏହି ଆମ୍ବ-ଜୀବନାର ଛତ୍ରେଛତ୍ରେ ଫୁଟିଉଠିଛି ତାଙ୍କର ନିରାହ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ହାସ୍ୟବୋଧ । ହଁ ନିରାହ ଥଥା ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ସେଥିରେ ନାହିଁ ଅସ୍ଵାସପ୍ରଣୋଦିତ କଟାଷ କିମ୍ବା ଆକ୍ରୋଶମୂଳକ ତୀର୍ଯ୍ୟକ ବ୍ୟଙ୍ଗ । ନିଜ ଗ୍ରାମ 'ଭାଙ୍ଗତୁବି ଖଲିଆପାଲି' ନାମକରଣର ଯଥାର୍ଥତା ଦର୍ଶାଇବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଲଣ୍ଠନ ଆଲୁଆରେ 'ସୂର୍ଯ୍ୟାଘ୍ର୍ୟ' ପ୍ରଦାନ, ଏବଂ 'ମଧୁଶୟାର ଠାସ'ରେ ଅର୍ଦ୍ଧଜୀନାଙ୍କ ପାଦକୁ ଚାପିଦେବାର ଫାନ୍ଦିଲାମି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏତେ ମଜାଘଣା କୃତିତ୍ତରେ ଖୁଦି ହୋଇ ରହିଛି ଯେ ଥରେ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଏହିଭାଳି ରସାଳ ବର୍ଣ୍ଣନା ପାଠକକୁ ୧୦ଲିଟେଲି ଏକାନିଃଶ୍ଵାସକେ ଶେଷ୍ୟାଏ ନେଇଯାଏ ।

ବନ୍ଦୁ ରାଧୁ ମିଶ୍ର ହାସ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପରି କାନ୍ଦ୍ୟ (ଗମୀର) ସାହିତ୍ୟର ମଧ୍ୟ ସମପରିମାଣରେ ଅଧିଗତ ଏବଂ ଦକ୍ଷତା । ଅଥର ତାଙ୍କର ହାସ୍ୟରସ ପ୍ରତି ଏପରି ଅଚଳା ଆକର୍ଷଣର କାରଣ ଖୋଜି ପାଉନଥିଲି । ପଣ୍ଡତଜାଙ୍କ ନିଜ ଆମ୍ବଜୀବନାରେ ନିଜକୁ 'ମରଜିଆ ଓ କୁରଚୁଣ୍ଡିଆ' ବୋଲି ସ୍ଥାକାର କରିଛନ୍ତି ଓ ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି ମଧ୍ୟ । ଏବେ ବୁଝିଗଲି ଓଡ଼ିଶାର ସେହି ଖ୍ୟାତନାମା ବିଦୁଷକ ରାଧୁ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସଫଳତାର ସିକ୍ରେଟ୍: "ସେହି ବାଜରୁ ଏହି ତରୁ ।" ଫୁର୍ତ୍ତରୁ କହିଛୁ, ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵର ଉପରୋକ୍ତ ଚିନୋଟି ବିଭାବ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ଏକ ସକାରାମ୍ବକ ବିଶ୍ଵଦୃଷ୍ଟି । ତା'ର ଏକ ସାଇଟ୍ ଏଫେନ୍କ୍ - ତାଙ୍କର ସର୍ଜନଶାଳତା । ମନମତାଣିଆ କଥାଣି ଗୁନ୍ତୁବାରେ ପ୍ରବାଣ ତାଙ୍କ ଛାନ୍ଦାର୍ଥୀ ଅଜା ତାଙ୍କଠାରେ ଏହି ସର୍ଜନଶାଳତାର ବାଜ ଗୋପିଥିଲେ । 'ଗୋପାଭାଷା'ରୁ ଆରମ୍ଭ କରି 'ବୈଦେହୀଶ ବିଲାସ' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ଦୁ ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ କୃତି ସ୍ମୂଳରେ ପଢ଼ିବାବେଳୁ ତାଙ୍କର ମୁଖସ୍ତ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ଭିତରେ କହିଦୁ ଅକୁରିତ ହେବା ଦିଗରେ ଏସବୁ ଯେପରି ସହାୟକ ହେଲା, ସେହିପରି ହେଲା ତାଙ୍କର କେତେକ ସହପାଠୀଙ୍କର ସଫଳ କବି-ପ୍ରତିଭାର ଆହାନ । ମେହେର କବିଙ୍କଠାରୁ ମାନସିଂହଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ବନ୍ଦୁ ଆଧୁନିକ କବିଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା କବି ହରିହର ମିଶ୍ର ଯେ ଜଣେ ସଫଳ କବି ଏହା ତାଙ୍କର କବିତା ସଂକଳନ 'ଅଳକନନ୍ଦା'ର ପାଠକ ସହଜରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରେ । ମୌଳିକ କବିତା ପରି ଇଂରାଜୀରୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦିତ ତାଙ୍କର କବିତାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ

କମ୍ ରଯୋରାର୍ଥ ନୁହନ୍ତି । ତାକର ଗମାର କବିତା ପରି ହାସ୍ୟରସାମୂଳ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ସମ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏବଂ ଆଞ୍ଜିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବେଶ ସମ୍ପଳ ସୃଷ୍ଟି । ତଥାପି କବିକର ଅବଶ୍ୟକ ରହିଗଲା, “ଯେଉଁଳି ଉତ୍ସକୋଟାର କବିତାଟିଏ ମୁଁ ଲେଖୁବାକୁ ଚାହିଁଥିଲି, ତାହା ଲେଖୁପାରିଲି ନାହିଁ ।” ମାତ୍ର କବି ନିଷୟ ଜାଣିଥିବେ ଯେ ପୃଥିବୀର ଅନେକ ପ୍ରାତିସ୍ଥାନଶାୟ କବି କଳମ ଥୋଇଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଏହାହିଁ ହୋଇଛି ସେମାନଙ୍କର ଶେଷ ଖେଦୋକ୍ତି । ପ୍ରୌଢ଼ିଠାରୁ ଦୂରରେ ରହୁଥିବା ବାସ୍ତବ ସ୍ମୃତିନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିର ଏହାହିଁ ଶେଷ ସ୍ମାକାରୋକ୍ତି ।

ସର୍ଜନଶୀଳତାର ସମାବନା ରଖୁଥିବା ଯେ କୌଣସି ନବୀନ ଅଥବା ପ୍ରବାଣ କବିଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇବା ଭଲି କବି ହରିହରଙ୍କର ମହାବାକ୍ୟ ଏଠାରେ ଉଭାର କରିବାର ଲୋଭ ସମରଣ କରିପାରୁନାହିଁ: “ଯଦିଓ ଲେଖୁଥିଲି କମ୍ କିନ୍ତୁ ଯେ କୌଣସି ବିଷୟକୁ ନେଇ କବିତା ଲେଖୁପାରିବାର ପ୍ରସ୍ତୁତିଟିଏ ମୁଁ ସଦାବେଳେ ନିଜ ଭିତରେ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଥିଲା । ମୋର ଧାରଣା ଥିଲା, ଲେଖ ବା ନ ଲେଖ, ନିଜ ଭିତରେ କବିଟିଏର ଆବେଗକୁ ବଞ୍ଚାଇରଖୁବା ହେଉଛି ଜୀବନ ଜୀଁବାର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କଳା । ଏଇ କଥାକୁ ଗଣ୍ଯକରି ମୁଁତା’କୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖୁବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆସିଛି ବୋଲି ବୋଧହୁଏ ୨୦୦୪ରେ ଟଣ ବର୍ଷ ବୟସରେ ବି ନିଜକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କଲାଭଲି କିଛି ଲେଖୁପାରିଛି । ମୁଁ କେବଳ ଏତିକି ଜାଣେ ଯେ ମୁଁ ନିଜର ଆବେଗ ସହିତ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଛଳନା କରିନାହିଁ । ମୋର ଧାରଣା ଯେ ସାହିତ୍ୟନିଷ୍ଠ ଭଲ ମଣିଷଟିଏ ଲେଖୁଥିବା ଅସମ୍ପଳ କବିତାର ପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ କିଛି କମ୍ ନଥାଏ । (‘ଅଳକନନ୍ଦା’ ସଂକଳନର ଉପୋଦ୍ୟାତ: ‘କବି ହେବା ପାଇଁ ବାସନା ମୋର’) । ଭଲ ମଣିଷଟିଏ ହେଲେ ଏବଂ ନିଜ ଭିତରେ କବିର ଆବେଗକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଲେ ତା’ର ଯେ କୌଣସି କୃତି କିପରି ଉଦ୍‌ଘାଟ ଓ ପ୍ରାଣୋଜଳ ହୋଇଉଠେ ତା’ର ଦୁଇଟି ନମ୍ବନା, କବି ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କର ଦୁଇଟି କୃତି: ପୁତ୍ର ରାଧୁମିଶ୍ର ଏବଂ କବିତା ‘ରାଧୁକେଶର ଗାନ’ ।

ଗଣତାନ୍ତିକ ଚେତନାର ଅଭିରୁଦ୍ଧ ତଥା ସାମାଜିକ ଜୀବିତର ଅଧ୍ୟନର ଗୁରୁତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧି ସହିତ ଐତିହାସିକ ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଜୀବନୀ / ଆମ୍-ଜୀବନୀ ପରି ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିକ ଜୀବନୀ / ଆମ୍ବଜୀବନୀର ଅଧ୍ୟନକୁ ମଧ୍ୟ ଏବେ ସମପରିମାଣରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ଏଥପାଇଁ ଜୀବିତର ଗବେଷଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ sub-altern studies ବା ସାଧାରଣ

ସମାଜର ଇତିହାସ, ରାଜନୀତି, ସଂସ୍କୃତି ଇତ୍ୟାଦି ଅଧ୍ୟନ ପାଇଁ ସମକାଳୀନ ସମାଜର ପ୍ରତିଫଳନ କରୁଥିବା ଜୀବନୀ/ଆମ୍ଜାବନୀକୁ ଗରୁଡ଼ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଷ୍ଣକୃତି (source book) ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ "ସ୍ଵତି ତ କଦାପି ନୁହେଁ ଫିଙ୍ଗିବାର" ଗବେଷକଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ମୂଲ୍ୟବାନ ବିତିହାସିକ ଦଲିଲ । ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାକୁ ହାହୁଣ ଓ ଜାନବଂଶମାନଙ୍କର ଆଗମନ, ଗଡ଼ିକାତରେ ଗାନ୍ଧୀ-ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ଗଡ଼ିକାତ ମିଶ୍ରଣରେ 'ଚୌନାଇ'ର ଭୂମିକା, ଇତ୍ୟାଦି ଭଲି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିତିହାସିକ ତଥ୍ୟ; ସାତ ବହୁନୀ କଥା କିମ୍ବା ଅଜାନଦାର ନାମକରଣକୁ ନେଇ ରହିଥିବା ମିଥ୍ ଓ ଲୋକ କଥା; ଅଗ୍ନିବାରେଣୀ ଘର, ମଫଲାଲି ଓ ସହରୀ ପିଲାକ ସେକାଳର ବେଶପୋଷାକ, ବାଲ୍ୟବିବାହ, ଜାତିପ୍ରଥା, ଜିନିଷ ଶତ୍ରୀ - ପଇସା ମହଙ୍ଗାର ପ୍ୟାରାତକୁ - ସାମାଜିକ ଇତିହାସ ରଚନା ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟବାନ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇଥିବା ଏହିଭଲି ଅନେକ ତଥ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପଞ୍ଚିତନୀ ଏଥରେ ପରିବେଶଣ କରିଛନ୍ତି । ଚାଟଶାଳୀରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ତତ୍କାଳୀନ ଶିକ୍ଷାସତନ ଓ ଶିକ୍ଷାଗୁରୁମାନଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ କୌତୁଳ୍ୟନୋଡ଼ୀପକ ତଥ୍ୟ ପୁସ୍ତକଚିରେ ସନ୍ନିବିଷ୍ଟ । ଗ୍ରାମ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ହେୟଙ୍କାନ କରି ନିଜ ପିଲାକୁ ସହର ସ୍କୁଲକୁ ନେଇପାଇଥିବା ଅଭିଭାବକଙ୍କ ଉଦେଶ୍ୟରେ ଜଣେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଚାଟଶାଳୀ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରାୟ ୭୫/୮୦ ବର୍ଷ ତଳେ ଯାହା ଲେଖିଥିଲେ ତାହା ଆଜିର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ । ସେ ଶ୍ରୋତରେ ଲେଖିଥିଲେ :

କଳି କାଳ ଅଇଲା ଘୋଟି
ପାଠଶାଳ ନେଲେ କମ୍ପାନୀ ଲୁଟି
ଯେତ୍ରେ ଶଙ୍କାସୁର-ବେଦ ପୋଥ ଚୋର
ଜାଣି ଜରମାନୀ ଧଇଲା ରୁଟି ।

ଆଜି ଯେତେବେଳେ ଦେଶ-ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀଙ୍କ ହାତରେ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ନିଃସକୋଚରେ ସମର୍ପ ଦିଆଯାଉଛି ଓ ଯେତେବେଳେ ଶଙ୍କାସୁର ବେଦପୋଥ ଚୋରୀ କଲାଇଲି ବିଦେଶାମାନେ ଆମର ଦେଶକ ଝାନ କୌଣ୍ଟଲକୁ ଅପହରଣ କରୁଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଉତ୍ତ ଗ୍ରାମ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଖେଦୋତ୍ତମ ମାଲିକାବଚନ ପରି ବୋଧ ହେଉ ନାହିଁକି ? ଜର୍ମାନୀ ଯେପରି ସେତେବେଳେ ଇଂରେଜଙ୍କୁ ନାକରେ ପାଣି ପେଉଥିଲା ଆଜି ସେହିପରି ନବସାମ୍ବାଜ୍ୟବାଦୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ବାନୀୟ

ଆମୋଳନକାରୀମାନେ ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ କରିପକାର ନାହାନ୍ତି କି ? ସେତେବେଳେ ସବୁ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ବସୁଚଟେ ‘ଇଂଲିଶ-ମିଟିସମ୍ ସ୍କୁଲ’ ଥିଲେ ! କାରଣ ସ୍କୁଲରେ ସବୁପାଠ ଇଂଗଲିଜରେ ପଡ଼ା ହେଉଥିଲା । ଏପରି କି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀରେ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଆଜି ଭାରତ ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇବାର ଗ୍ରହଣରେ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗାଁ ଗହଳି, ସାହିବସ୍ଥିରେ ତଥାକଥତ ‘ଇଂଲିଶ-ମିଟିସମ୍ ସ୍କୁଲ’ ଛତ୍ର ଫୁଟିଲା ପରି ବଢ଼ି ଚାଲିନାହାନ୍ତି କି ? ପଣ୍ଡିତଜୀ ତାଙ୍କର ଏତାଳି ସ୍କୁଲମାନଙ୍କୁ ଅଦରକାରୀ ଭାବି ପିଞ୍ଜି ଦେଇନାହାନ୍ତି । ତାହା ଆଜିର ଗବେଷକଙ୍କ ପାଇଁ ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ ମନେହେବ ।

ଏକ ବିରହାର୍ତ୍ତ ନଷ୍ଟାଲ୍ଜିଆର ଫଳଗୁଡ଼ି ଏତଳି ସ୍କୁଟି-ମନ୍ଦିର । ଏହି ଆମ୍ବକଥାର ଶାର୍ଷକରେ ପ୍ରତିଧୂନାତ ହୁଏ ଅତୀତ ପାଇଁ ସେହି ଅବାୟ୍ୟ ବିରହଭାବ । କୃତିଟି ପଢ଼ି ସାରିବାପରେ ପଣ୍ଡିତଜୀଙ୍କ ମୁଖରୁ ବାହାରିଥିବା ବିରହ-ବିସ୍ମୟ-ଉତ୍ତରିଟି ସ୍ଵଚଟେ ପାଠକ ପାନିରୁ ମଧ୍ୟ ବାହାରି ପଡ଼େ - “କାହାଁ ଗାୟେ ଖେଳୋଗ !” ତାଙ୍କ ଘୋବନଦୀପ ଅତୀତ ବିଷୟରେ ପାଠକଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଵଚଟେ ପାଠକ ପାଟିରୁ ବାହାରିପଡ଼େ ଥ୍ରାର୍ଥସ୍ ଥ୍ରାର୍ଥକର ସେହି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଧାର୍ତ୍ତ ଦୂରଟି :

Bliss it was on that happy day to be alive
But to be young was very heaven.

ବନମାଳି ଭବନ, ଖାନ୍ ନଗର,
କଟକ - ୭୫୩ ୦୧୨

ସୂଚୀପତ୍ର

୧.	ଆମର ପୂର୍ବପୁରୁଷ	୧୯
	ମୋର ନେନେବାପା / ଗାହଁର ନାମ ବଡ଼ ଖଲିଆପାଳି / ମୋର ବାପାକ ବିଷୟରେ ଯାହା ଶୁଣିଛି	
୨.	ମୋର ଜନ୍ମ ଦୃଭାଙ୍ଗ	୨୪
	ମୋ ବାପାକ ପାଲ ପଡ଼ିବାର ଅଭିନନ୍ଦା ଓ ବରପ୍ରାପି / ବରପ୍ରାପିର ସକାଳ / ମୋର ଜନ୍ମ ଓ ବାପାକ ମୃତ୍ୟୁ	
୩.	ବାପା ଚାଲିଗଲା ପରେ	୩୧
	ମୋର କର୍ଣ୍ଣବେଦ୍ଧ, ଚନ୍ଦ୍ରାକରଣ ଓ ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ / ତୋ ମା' ମରିଗଲେବେ / ବାପା-ମା ଛେଣଗକୁ ଥକା-ଆଇ ଆଶ୍ରା / ଥଙ୍କାକ ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି / ସାତ ବହନୀ କଥା : ମୋ ମା'ର ନାମକରଣର ପୃଷ୍ଠଭୂମି / ମୋର ପ୍ରକୃତ ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ	
୪.	ମାମ୍ବୁନ୍ଦରର ଘରପୋଡ଼ି କଥା	୪୨
	ଖବରଦାର ପଲତ ଗଣ୍ଠା ଚଉକିଦାର / ଅଗ୍ନିବାରେଣ୍ଣା ବଖରା / ଉଠରେ ଦୁଃଖା ଦୁଖେଣ ମାନେ / ଶୁଣ୍ଠିଲା ଛାତରେ ପାଣିର ସୁଅ / ବିଭିନ୍ନ ଗାଁରୁ ଉପହାର ଆସିଲା / କୁଠୁଳି ତଳ କଣା / ଜାନକାରୁ ଜନକତନୟା	
୫.	ମୋର ବାଲ୍ୟ ଚପଳତା	୫୦
	ମାମାର ଅଭିଶାପ / ପାଣି ଭିତରକୁ ସିଙ୍ଗ୍ ସାଦନା ମାରି ଧରାପଡ଼ିଲି / ମୋର ଚିହ୍ନଟ ଦାଗ (ଆଇତେଷ୍ଟିପିଂକେସନ୍ ମାର୍କ) / କୁଟା ଖୁଅ ହିଁ ଆଶ୍ରାଦେଲା	
୬.	ଆମେ ଖାଡ଼ ବଳାଙ୍ଗୀର ଆଚାରୀ	୫୪
	ଗାତରେ ଗଣିତ / ଗୁରୁକ ପାଇଁ ଭିକ୍ଷା / ଘୋଷା ପାଠର ପଣ୍ଡିତ / ଇଂରାଜୀ ପଡ଼ିବାକୁ ମନ / ଗୁରୁକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା / ବୁବେଳ ସୁଲଗ 'ମାଷର' / ପରାଷା ଦେଲି, ଫଳ ନାସି / କଥା ଠିକ୍ ଆମର ଧୂର ପରି ହେଉଛି / ଜାନୁଆରୀ ୧୪, ୧୯୯୪ ସାଲ	

୭. ମୁଁ ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ିଲି ୨୭
 ଶେଷା ଖାଏବୁ / ବେଶଭୂଷା ଓ କେଶଭୂଷା /
 'ତେମେ' ନୁହଁ ହେ 'ଆପଣ' / ମଠା ପାଲଚି ଦେ /
 ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ 'ଖ' ଶାଖାର ସେକେଣ୍ଟ ମନିଟର /
 ପାଠ ବଡ଼ ନୁହଁ ଚାଷ ବଡ଼ / ବର୍ଷକରେ ତିନିବର୍ଷର ପାଠ /
 ହଇଜା ଛୁଟି / ପ୍ରଥମ ତିସେମର ୨ ମାର ଆନନ୍ଦ /
 ହାତଲେଖା ମେଗାଜିନ୍ / କ୍ଷମା ଶ୍ରେଣୀରୁ ହଷ୍ଟେଲରେ /
 ମୋ ପାଇଁ କନ୍ୟାପାତ୍ରୀ ଠିକଣା ହେଲା
୮. ମୋର ଛାତ୍ରବାସ ଜୀବନ ୨୯
 ହଷ୍ଟେଲର ଶୃଙ୍ଖଳା / ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟକ ଦୁଇଟି କଥା /
 ହଷ୍ଟେଲ ମେସର ମେନ୍ତୁ / ଦୋଷ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ବନାମ
 ପ୍ରାକୃତିକ ଦୋଷ / କୁର୍ରାପିନ୍ଧୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ / ହଷ୍ଟେଲରେ ସତ୍ସଙ୍ଗ ଲାଭ
୯. ସ୍କୁଲର ପଢ଼ିବା ପାରିଜାତ ୨୫
୧୦. ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଅନୁଭୂତି ୨୯
 ଇଂରାଜୀରେ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରଶ୍ନପତ୍ର / ପୁରକ୍ଷାରରେ କବିସ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହାବଳୀ /
 ସହଶିକ୍ଷାର ପ୍ରଚଳନ / ଜଣେ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ରଙ୍କ କଥା / ପଇବେଷ୍ଟାର
 ଝୁମୁଗା / ନୃଥାଶିକ୍ଷକ / ଇଂଜିନିୟର ହେବାର ସ୍ଵପ୍ନ / ସ୍କୁଲରେ ନାଟକ
 ଅଭିନ୍ୟ / ସାଉଟ ପିଲାଙ୍କ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ
୧୧. ୧୯୪୦ ର ଟିନୋଟି ସ୍କୁଲଣୀୟ ଘଟଣା ୧୦୦
 ଜଣେ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍. ଅର୍ପିତଙ୍କ ଛାତ୍ରବସ୍ତ୍ରର ଆବେଦନ ପତ୍ର /
 ୧୯୪୦ ସାଲର ବିଚିତ୍ର ପରୀକ୍ଷା ଫଳ / ଗୋଟିଏ ବାଇସାଇକେଲରେ
 ବସି ଛାନ୍ତଙ୍କ ଯାଙ୍ଗଙ୍କ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ
୧୨. ସ୍କୁଲର ରଜତ ଜନ୍ମତୀ ବର୍ଷ ୧୦୭
 ସ୍କୁଲର ସର୍ବାଧୂକ ଲୋକପ୍ରିୟ ଛାତ୍ର ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ପାଠକ /
 ସେନ୍ସେସ ରେକର୍ଡରେ ସ୍କୁଲ ଛୋଟ ବୃତ୍ତି / ଗୋବିନ୍ଦ ଉଦ୍‌ଗାତାଙ୍କ
 ଘରେ ବକ୍ତୃତା ପ୍ରତିଯୋଗିତା / ଆମର ନୃଥା ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନିଗେଣ୍ଟ୍ରେଷ୍ଣ /
 'ଚୌନାର' ଓ ଆମର ହୋମଗାର୍ଡ୍ ଟ୍ରେନିଂ / ଶାଶ୍ଵାସିକ ପରୀକ୍ଷାରେ
 'ସିକନ୍' ହେଲି

ସୃତି ତ କହାପି ନୁହଁ ପିଲିଗାର (ଆମ୍ବଜାବଳୀ) ■ ୧୪

୧୩.	ତଣ୍ଡେ ଶ୍ରୀ ଗୁରବେ ନମଃ	୧୧୭
	ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ପାତାଯର ପଣ୍ଡା / ବଲାଙ୍ଗିର ଅନାଆଶ୍ରମ / ପଣ୍ଡାଆଜାକ ଛାତ୍ରବହସଳତା / ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରାଣନାଥ ପଚନାଯକ / ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଗଞ୍ଜାପ୍ରସାଦ ପଣ୍ଡା	
୧୪.	ମାଟିକ ପରୀକ୍ଷା	୧୨୪
	ସମଲପୁର ଯାତ୍ରା / ଅଙ୍ଗ ନଦୀର ନାମକରଣ / ଅଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼େ ପାଣି / ଝରକା ଫାକରୁ ପରୀକ୍ଷା ହଲ ଦର୍ଶନ / ଜଙ୍ଗାଧାନ ଗଣିତ ଉଜ୍ଜାନୁରୂପ ହେଲା ନାହିଁ	
୧୫.	ମୋର ବିବାହ ବୁଭାନ୍ତ	୧୩୪
	କ୍ଷିତିଜା ନାନୀର ବିବାହ ଓ କରୁଣା ମୃତ୍ୟୁ / ଜନକ ନାନୀର ବିବାହ ଓ ପୁତ୍ରଲାଭ / ତଥା ହରିହରସ୍ୟ ରାସେଶ୍ଵରୀ	
୧୬.	ନ ବିଦ୍ୟା ନ ଚ ପୌରୁଷଂ	୧୪୬
	ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଭେଟିଲି / ସିରି ପାଇଁ ଛାତ୍ରବୁଢ଼ି, ଚଣ କଲେ ଇଂଜିନିୟରି / ନାଆଁଟା ଭାଲୁ ଦେହରେ ଗୋଟିଏ ବି ବାଳ ନାହିଁ / ବାବୁରେ, ତୁ ଚଣରେ ବୁଦ୍ଧିଯିବୁ	
୧୭.	କଟକ ସ୍ବି.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ଛେଲି ଚିଟିଂ ସାର	୧୪୦
	ବଲାଙ୍ଗିରବୁ ଚିଟିଲାଗଡ଼ି / କଟକ ଭାୟା ବିଜୟନଗରମ୍ / ଅଧ୍ୱକାଂଶ ଛାତ୍ର ପଶିମ ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼କାତର / ସମଲପୁରୀ ମେସ୍ କଥା / ମାର୍ପିତ ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ / ବିଚକ୍ଷଣ ବନ୍ଦୁ ଦାମୋଦର ଦାଶ	
୧୮.	ଆଇମାମା ମୋ'ପାଇଁ ତାହିଁ ରହିଥିଲା	୧୭୭
୧୯.	ବଢ଼ିଦିନ ଛୁଟିରେ ଖାଡ଼ ବଲାଙ୍ଗିର ଆଇମାମାର ସ୍ତୁରଣେ / ଭାୟାହତା ଦଣ୍ଡ-କମଣ୍ଡଲୁଷ ଅନେକ ଦିନ ପରେ କେଜେ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଗଲେ / ଗାଁରୁ ମେହିକୁ ପାପ ଦ୍ୱିତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି / କଟକ ବାହୁଡ଼ା ଭାୟା ବଲାଙ୍ଗିର	୧୭୭
୨୦.	କଟକ ଟ୍ରେନିଂ କାଳର ଅବଶିଷ୍ଟ ସ୍କୁଟି ଡ୍ରିଲ ମାସର ଗଞ୍ଜା ମହାରାଜକ କଥା / ଶାର୍ଷାସନ କଥା /	୧୭୭

ମାୟାଧର ମାନସିଂକ ‘ହିସାବ-ନିକାଶ’ ଓ ନୀଳକଣ୍ଠ ରଥଙ୍କ
 ‘ହିସାବ ନିକାଶ ନିଶାପ’ / ଫୋନେଟିକ୍ (ଇଂଗାଜୀ ଉଚାରଣ) ଶିକ୍ଷା / ଧରଳେଶ୍ଵର ଦର୍ଶନ / ତୌଦାର ଦର୍ଶନ / ସ୍ମୁଲ
 ମେଗାଜିନ ‘ଜିଜ୍ଞାସ୍ବୁ’ / ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ପରାକ୍ଷା : ପାସ-
 ଫେଲର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ / ଗ୍ରାନ୍ତ ଛୁଟିରୁ ଦଶହରା ଛୁଟି ପର୍ଯ୍ୟତ /
 ପୁରୀ, କୋଣାର୍କ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ଚାର୍ଥଦର୍ଶନ / ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା
 ଚାର୍ଥରେ ସ୍ଥାନ / ସି.ଟି. ଟ୍ରେନିଂ ଶେଷ ହେଲା

୨୯. ପାଠଶାଖାକୁର ରମାଇ ହାଇସ୍କ୍ଵାଲରେ ଚାକିରି
ପାଞ୍ଚଗୋଡ଼ି ଶ୍ରେଣୀରେ ଛଅଜଣ ଶିକ୍ଷକ / ‘ତୁ’ ଓ ‘ତୁମେ’ର
ଦୟ / ନୃଥା ଜାଗାରେ ପରିଚିତ ମୁହଁ / ଦୁଇଜଣ ସକା ଗୁହସ୍ଥ-
ସନ୍ଧ୍ୟାସାଙ୍କ କଥା / (୧) ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଅଭୟ ପ୍ରସାଦ ଠାକୁର
(୨) ପୁଜନୀୟ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ନିମାଇଁଚରଣ ପାଣିଗ୍ରହା
ମୋ’ ବସାରେ କାଳସର୍ପ କଥା / ଶିବଭାଇ ଆସିଗଲେ, ମୋର
ଉପାହ ବଢ଼ିଗଲା / ପିଲାଙ୍କ କାହୁ କୁଣ୍ଡିଆର ଚିକିତ୍ସା / ଚିପ୍
ମିନିଷ୍ଟର ଲାଲା ରାଜ୍ କନୁଆରଙ୍କ ପରିଦର୍ଶନ / ଶିବଭାଇଙ୍କ
ଯୋଗ୍ୟତା - ଟ. ଏ.ମ. ପି. / ବଦାପନା : ମାଘରେ ନା ମା’
ଘରେ / ରମାଇ ହାଇସ୍କ୍ଵାଲର ସେ’କାଳର କେତେଜଣ ବିଦ୍ୟାନ
ଛାତ୍ର / ଗୋଟିଏ ନାଟକର କଥା / ରଦ୍ଦ ଅରକ୍ଷିତ ନାଟକ
ସମସ୍ତରେ କିଛି ସୂଚନା / ନାଟକର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ /
ପିଲାଙ୍କ ସାଉଟିଂ ଶିକ୍ଷା	୧୯୭
୩୦. ମୋର ବିବାହ ପରେ ବନ୍ଦାପନା ଓ ଘରବସା
ରାସେର ରଙ୍ଗ ଫଳକ ଯିବରେ ବାବୁ / ରାସେ ସାଙ୍ଗରେ
ଶରଦ ଓ ମାଟିଖାର / ଚାଉଳ ବନ୍ଦା ଚିତ୍ରା ଗଲା / ମୋର
ବୁଢ଼ାଦାଦା ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନ ମିଶ୍ର / ନୃଥାବୋହୂର ଗୋଷେଇ ଚିତ୍ରା	୨୧୮
୩୧. ପାଠଶାଖାକୁର ରହଣୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ
ରମାଇ ହାଇସ୍କ୍ଵାଲରେ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିଲା / ବ୍ୟକ୍ତି
ସାଉଟର ରୋଡ୍ ମାର୍କ / ମୋର ପିତୃ ଶ୍ରାବ କଥା /
ମୋ’ ଶରୁଙ୍କ ଆଗମନ / ଦଶହରା ବୁଲା / ଆମ ବଂଶର
ବିପଦ - ମାର୍ଗଶିର ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁଣୀ / ବିପଦ ଜାଣି ସୁନ୍ଦା ଗୁରୁବାର	୨୨୭

ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା କଳୁଁ / ସେଇ ରାତିରୁ ଶୁଭିଲା ବିପଦର ପାଦଶବ୍ଦ /
ବୁଦ୍ଧାଦାଦା ଓ ଶାଶୁ ଶଶୁରଙ୍କ ସମାର୍ଥନ

୨୪. ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ବଦଳି : ପାଟଣାଗଡ଼ର ଶେଷଦୃଶ୍ୟ ୨୩୮
ଗୁରୁଦେବ ବାଲମୁକୁଦ ହୋତାକ ପ୍ରତିଶୁଦ୍ଧି / ବଦଳି ପାଇଁ
ପ୍ରସ୍ତୁତି / ଛୁଟି ନେଇ ବଦଳି ଅର୍ତ୍ତରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲି /
ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲରୁ ଚିଲିଭ୍ ହେଲି
୨୫. ମୋର ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷନ ମାନଙ୍କ ସହକର୍ମୀ ହେଲି ୨୪୭
ଚାରିମାସିଆ ଚାକିରି / ପ୍ରେତାମ୍ଭାର ପୂନଃ ଆକ୍ରମଣ /
ପୁଥ୍ରାଗାଜ ହାଇସ୍କୁଲକୁ ବଦଳି / ବଲାଞ୍ଜିର ସଂସ୍କୃତ
ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ
୨୬. ନବକୃଷ୍ଣର ଜନ୍ମ ଓ ତାର ଏକୋଇଶିଆର କରୁଣା ଅନୁଭୂତି ୨୪୯
ପ୍ରୁଅର ଏକୋଇଶିଆ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ / ମୋର
ଜନକ ନାନୀ ବିଧବା ହୋଇଗଲା
୨୭. ୧୯୪୭ରୁ ୧୯୪୯ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତର ଅନୁଭୂତି ୨୫୮
ବଲାଞ୍ଜିରରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଵାଧାନତା ଦିବସର ପଢାକା ଉତ୍ତୋଳନ /
ବଡ଼ିଝିଅର ଜନ୍ମ ଓ ମୋର ଘରବଦଳି / ଆମ କ୍ଵାରସ୍କୁ
ଜେନେ ଆସିଲେ / ସରକାରୀ କ୍ଷାତ୍ରରେ ଛାତ୍ରି ପୁଣି ଶଶୁରଙ୍କ
ଘରେ ରହିଲୁଁ / ମୋ ନାନୀ ମରୁମରୁ ବଞ୍ଚିଗଲା / ଆଇ.୧.
ପରାକ୍ଷାରେ ପାସ କଲି / ହେଉମାନ୍ତର ହରିହର ନନ୍ଦକ ଭୟ
୨୮. ମୋ ଜେଜେକ ଶେଷଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ୨୫୯
ଡାକ୍ତର ପେଲୁ ପାତାଲୁ ନନ୍ଦ / ପକ୍ଷାଘାତ ଗୋଗର ଔଷଧ
କୋଟିଲାଖାଇ ଚଢ଼େଇ ମାଁସ / ଫାଦର ସିରିସ୍ସ, କମ୍ ସୁନ୍ /
ସାଲ ୧୯୪୯ : ଜେଜେକ ବୟସ ୮୨ / ମୁଁ ଆସିଲିଣି,
ମୁଖାର୍ଦ୍ଦି ଦିଅ ନାହିଁ / ଦ୍ୱାଦଶାହ ଦିନ ପିଣ୍ଡ ଦାନ / ଏକାଦଶାହ
ରାତ୍ରରେ ଘରୁ ପ୍ରେତ କିପରି ବିଦାୟ ନେଲେ /
ମୁଁ ଛେଉଣ୍ଡ ହୋଇଗଲି
୨୯. ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିତର ତ୍ରୈନିଂ ୨୬୫
ଦ୍ୱିମାଳୟର ରାନିକ୍ଷେତକୁ ଯାତ୍ରା / ତ୍ରୈନିଂର କିଛି ନମ୍ବନା /

ଶିଖ ରେକିମେଣ୍ଟରେ ଓଡ଼ିଆ ଗାତ / ବି.ସ. ପରାଷା
ଦେଲି ବଲାଙ୍ଗିରରେ, ପାସ କଲି ରାନିଷ୍ଟେତରେ /
ତ୍ରେନିଂ ପରର ଘରବାହୁଡ଼ା

୩୦. ଗୋଟିଏ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଦିରବର୍ଷ ଧରି ଏନ୍.ସି.ସି.
ଅଫୀସର
ଏନ୍.ସି.ସି. କେମ୍ / ଟି.ଇଟି. ପାସ କରି ଉପର ପାହ୍ୟାକୁ
ଉଠିଲି / ନୂଆ ହେଉମାଷ୍ଟର ରଦ୍ଦ ଭୂଷଣ ମିଶ୍ରକୁ ସ୍ଵାଗତ /
ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫୀସରକ ପାଇଁ ନୂଆ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା /
ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମାରେ ଷଡ଼ପବ ଭଣ୍ଠୁର ହେଲା /
ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ସହଶିକ୍ଷାର ପ୍ରତଳନ
୩୧. ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଧାନ ଚାଷ ୨୯୮
- ଘୁଡ଼ା ଘୁଡ଼ା ଘୁଡ଼ା, ଘୁଡ଼ା ଉଡ଼ିଗଲାରାଜବାଟା ପଡ଼ା / ମୋର ପିତୃ
ପ୍ରତିମ ପୂଜ୍ୟଗୁରୁ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ, ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ନରସିଂହ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ
ଶୁଭାଗମନ
୩୨. ମୋର ବଡ଼ଈଥ ସୁଷମାର ବିବାହ ପ୍ରସଙ୍ଗ ୩୦୩
ଏକୋରାଶୋତ ଦପରୋ / ଚଉରାମୁଳେ ଆବ୍ରା ବା ନିର୍ବନ୍ଧ /
ଭାବୀ ସମୁଦ୍ରୀଙ୍କ ଖୁଜା-ବିରଜା / ବାଲାଙ୍ଗିରୁ ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲ
ଉଠିଗଲା / ସୁଷମାର ବାହାଘର କଥା / ଦୁଇଥାକିଆ ବିବାହ ଭୋଜି
୩୩. ଜୀବନ ପାତ୍ର ମୋ ଭରିଛ କେତେମତେ ୩୨୯

● ● ●

ଆମର ପୂର୍ବପୁରୁଷ

ଶୁଣିଛି, ଆମର ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ପୁରା ଜିଲ୍ଲାର ବାମଦେବପୁର ଶାସନରୁ ପାଟଣା ଗଡ଼କାତ (ବଲାଙ୍ଗର ପାଟଣା)କୁ ଆଜିକି ଦୁଇଶହ ଅଢ଼େଇଶ' ବର୍ଷ ଲେ ଆସିଥିଲେ । ଏହି ଶାସନ 'ବାମଦେବପୁର' ପୁରା ଜିଲ୍ଲାର ସାକ୍ଷାଗୋପାଳ ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ । କେହିକେହି ଏହି ଗ୍ରାମକୁ 'ବାଇରୁବା ବାମଦେବପୁର' ମଧ୍ୟ କହନ୍ତି । ଏହି ଶାସନ ଗ୍ରାମ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଛି । କିଛିବର୍ଷ ଲେ ଆମ ବଲାଙ୍ଗରର ଝାତି କୁତୁମର ପ୍ରାୟ ୨୫/୩୦ ଜଣ ନିକର ଗୋଟିଏ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଗାଡ଼ିରେ ସେ ଗ୍ରାମକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେଠାର ଆମର ଝାତିଭାଇମାନେ ଏମାନକୁ ସୁନ୍ଦର ରୂପେ ଚର୍ଚାକରି ବିଦାୟ ଦେଇଥିଲେ । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଗୋତ୍ର ହେଉଛି - କୌଷତ୍ତ ଗୋତ୍ର ଓ 'ପ୍ରବର' ହେଉଛି ଜୀବନାସା ଆଜ୍ଞାରସ ପ୍ରବର । ଏହି ଗୋତ୍ର ଓ ପ୍ରବର ଧାରଣ କରିଥିବା ଦେଶର ଯେ କୌଣସି ହାତୁଣକୁ ଆମେ ଆମର ଝାତି ଭାଇ ବୋଲି ବିବେଚନା କରିଥାଉଁ । ଏହି ଶାସନର ଆମର ଜଣେ ଭାଇ ପଣ୍ଡିତ ରୂପେ ପୁରାର ମୁକ୍ତିମଣ୍ଡପ ସଭାରେ ମଧ୍ୟ ଆସନ ପାଇ ଆସୁଛନ୍ତି ।

'ବାମଦେବପୁର' ଶାସନ ପରିଖ୍ୟାଗ କରି ମାନକ୍ରମ୍ଭା ଭୁବନେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର ତାକର ଦୁଇ ପୁଅ ନୟଦେବ ଓ ଗୋରକ୍ଷନ ସମେତ ସପରିବାର ରେଡାଶେଳ ଓ ଯୋନପୁର ବାଟ ଦେଇ ବଲାଙ୍ଗର ଆସି ହାତୁଣ ଥିବା ଗାଁ ଗୋଟିଏରେ କିଛିଦିନ ଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ପାଟଣା ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଥିଲା ପାଟଣାଗଡ଼ । ଏମାନେ ସେଠାକୁ ଯାଇ ନିକର ପରିଚୟ ଦେଇ ମହାରାଜାକୁ ନିବେଦନ କଲେ - ମହାରାଜ ! ଆମେ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ପାଟଣା ରାଜ୍ୟରେ ରହିବାକୁ ଚାହୁଁରୁ । ଆମକୁ ବେଦ, ବେଦାଙ୍ଗ, କର୍ମକାଣ୍ଡ, ଆୟୁର୍ବେଦ, ଜ୍ୟୋତିଷ ସବୁ ଜଣା । ଆମେ ସବୁ ହାତୁଣିଆ କାର୍ଯ୍ୟ ମହାରାଜାକର

କରିପାରିବୁ । ଆମେ ନେଷ୍ଟିକ ଗ୍ରାହଣ, ସକାଳୁ ସ୍ଥାନ କରି ତର୍ପଣ ଆଦି କରୁଁ ସେଥିପାଇଁ ନଈକୁଳିଆ ଜାଗାରେ ସ୍ଥାନଟିଏ ଆମକୁ ଦେଲେ ଭଲ ହେବ । ମହାରାଜା ଜାଣିଲେ, ଏମାନେ ବେଦଙ୍କ ଗ୍ରାହଣ ଓ ଶୁଣନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ମାନହୃଦ୍ୟ ଗୋବର୍ଧନଙ୍କ ବିଦ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧି ଥା କଥୋପକଥନରେ ମୁଗ୍ର ହୋଇ ତାକୁ ତୁଳଣୀ ଗ୍ରାମଟି ଦାନ କରିଦେଲେ । ସେତେବେଳେ ତୁଳଣୀ ଗ୍ରାମରେ ଗୋତ୍ୟା ନଥିଲେ, ତେଣୁ ଗୋବର୍ଧନ ମିଶ୍ର ଗାଁର ଗୋତ୍ୟା ହେଲେ । ଜୟଦେବ ମିଶ୍ର ଲୋଇସିଂହା ଜମିଦାରଙ୍କ ୧୦ରୁ ଯୋଗିସର୍ତ୍ତ ଗ୍ରାମରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଭୂଷପରି ଦାନ ସ୍ଵତ୍ତରେ ପାଇ ସେଠାରେ ରହିଲେ । ଗୋବର୍ଧନଙ୍କ ବଂଶଧରମାନେ ପରେ ଖାଡ଼ ଖଲିଆପାଲି (ଆଜିକାଲିର ଚେଲିଷ୍ଟେସନ ଖଲିଆପାଲି ଅଞ୍ଚଳ) ପାଇଲେ । ତା'ର କେତେ ବର୍ଷ ପରେ ଆମର ଗାଁ ବଡ଼ ଖଲିଆପାଲି ମଧ୍ୟ ଜଣେ ରାଜାକଠାରୁ ଦାନ ସ୍ଵତ୍ତରେ ଆମର ଜଣେ ପୂର୍ବପୁରୁଷ (ବୈଦ୍ୟରତ୍ନ ଉପାଧ୍ୟାସ) ପାଇଥିଲେ । ଏହିପରି ପାଟଣା ମହାରାଜାମାନଙ୍କ ୧୦ରୁ ଆମ ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ତିନିଟିଙ୍ଗ ଗ୍ରାମ ପାଇ ସେଠାରେ ଗୋତ୍ୟା ହୋଇଥିଲେ ।

ମୋର ଜେଜେବାପା ଗିରିଧାରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କର ପାଞ୍ଚଜଣ ପୁତ୍ର ଥିଲେ ଓ ତାରିଜଣ ଶୁଅ ଥିଲେ । ୧୮ ପୁତ୍ର ସତ୍ୟବାଦୀ ମିଶ୍ର ଓ ୪୮ ପୁତ୍ର ବାମନ ମିଶ୍ର ତୁଳଣୀରେ ରହିଲେ । ୨ୟ ପୁତ୍ର ବ୍ରଜମୋହନ ମିଶ୍ର ଓ ନୟ ପୁତ୍ର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର (ମୋର ପିତା) ବଡ଼ ଖଲିଆପାଲି ଗ୍ରାମରେ ରହିଲେ । ଜେଜେକର ୪୨ ପୁତ୍ର ବାମଦେବ ବାଲ୍ୟବିଦ୍ୟାରୁ କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଅକାଳରେ ତାକର ନିଧନ ହେବାରୁ ବିଧବୀ ଖୁଡ଼ାକୁ ବାକି ଚାରିଆଂଶ୍ରୁ ଭରଣ ପୋଷଣ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଏବେ ମୋର ଏହି ଉପର ପିତିର ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି ।

ମୋର ଜେଜେବାପା

ମୋର ଜେଜେବାପା ଗିରିଧାରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସମୟରେ ଶୁଣିଛି, ସେ ତାକର ବଡ଼ବାପା ମାନଧାତା ମିଶ୍ର, ବାପା ପାତବାସ ମିଶ୍ର ଓ କାକା ଲକ୍ଷ୍ମୀମିଶ୍ରଙ୍କ ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର ଥିଲେ ଏବଂ ପେଟରାଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ବଡ଼ବାପା, ବଡ଼ମା ଓ କାକା, ଖୁଡ଼ୀ ନିଜ ପୁଅ ରୂପେ ଆବୋରି ନେଲେ ଓ ବଡ଼ାଇଲେ । ଫଳରେ ଗିରିଧାରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କୁଟୁମ୍ବର ଭାର ବୋହିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ତାକ କାକା ଲକ୍ଷ୍ମୀମିଶ୍ର ରାଜ ଦରବାରରେ 'ନାଜର' ଥିଲେ ବୋଲି ଶୁଣିଛୁ । ଜେଜେବାପା ଗିରିଧାରୀ ମିଶ୍ର ଖାଡ଼ ଖଲିଆପାଲିରେ ବାର ବର୍ଷ ଗୋତ୍ୟା ଥିଲେ । ମାତ୍ର ଅନେକ ବର୍ଷ ମରୁତ୍ତି ହେତୁ ଫସଲ ନଷ୍ଟ ହେବାରୁ ସେଠାରେ ଚଳି ନ ପାରି ତୁଳଣୀ ଗୋତ୍ୟାକୁ ସେ

ଭାର ଅର୍ପଣ କରି ତୁଳଶୀରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ଭାଗର ଜମି ଦୁଇଟି ପୁଅକୁ ଦେଇ ନିଜେ ବଡ଼ ଖଲିଆପାଳିକୁ ବାହାରି ଆସିଲେ । ଏଠାରେ ସାନ୍ତୁଷ୍ଟ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଆଠଙ୍ଗ ପୁଅ ଝିଅକର ବ୍ରତ ବିବାହ ଶେଷକରି ଚିକିତ୍ସା ନିଷିଦ୍ଧ ହେଲେ ।

ଜେଜେବାପା ମୂଳରୁ ଜଣେ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ବେଶି ସମୟ ତାଙ୍କର ଧାନ ଧାରଣା ଉପାସନାରେ କରୁଥିଲା । ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାସ ଗୃହଣ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଧର୍ମପଢ୍ରୀଙ୍କ ଜାବିତାବୟାରେ ଗୃହତ୍ୟାଗା ସନ୍ଧ୍ୟାସା ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ବୋଲି ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଉପଦେଶକୁ ଗୃହଣ କଲେ । ମୋର ଜେଜେମା ଥିଲେ ଶକ୍ତରଭୂତି ଗୌତ୍ୟା ଘରର ଝିଅ କଷ୍ଟନ ଦେବା । ଶୁଣିଛି, ସେ ଜଣେ ଉରମ ମହିଳା ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁପରେ ଜେଜେବାପା ପାଠଣାଗଢ଼ର ତ୍ରିପୁରକୁ ଯାଇ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଏକନିଷ୍ଠ ଭକ୍ତ ସନ୍ଧ୍ୟାସା ଶୁକ୍ଳଦେବ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଠାରୁ ସନ୍ଧ୍ୟାସ ଦାକ୍ଷା ନେଇ ଗୃହତ୍ୟାଗା ହୋଇ ସାରା ଭାରତବର୍ଷର ତୀର୍ଥୟାନ ସବୁ ପରିତ୍ରମଣ କରି ଶେଷରେ ବୃଦ୍ଧାବନରେ କେତେ ମାସ ରହିଲେ । ମାତ୍ର ସେଠାରେ ସ୍ଵାମ୍ୟ ଉଙ୍ଗ ହେବାରୁ ଆମ ଗୀ ପାଖର ବକ୍ତି ଗ୍ରାମର ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ବାବାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଆଶ୍ରମ କଲେ ଓ ଆଶ୍ରମର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ କିଛି ଭୂ-ସମ୍ପର୍କ ଖଞ୍ଚି ଦେବାରୁ ସେଠାରେ ସେ ଜୀବନର ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟ କଟାଇଲେ ।

ଶୁଣିଛି, ଯେଉଁଦିନ ତାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହେଲା, ସେଦିନ ସକାଳେ ବାବା ବଳଦେବ ଦାସ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲେ ଓ ଆମ ବାବା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି କହିଲେ - ଆଜି ମୁଁ ସଂଧା ପୂର୍ବରୁ ପାନ୍ତିବୁହା ବେଳକୁ ଚାଲିଯିବି । ବଳଦେବ ଦାସ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ - ଯିବାକୁ ମନ ହେଉଛି ନା ଆଉ ରହିବାକୁ ମନ ହେଉଛି ? ସେ କହିଲେ - ରହିବାକୁ ମନ ହେଉଛି, କାରଣ ଆଜିକାରି ଧାନ୍ୟ ହେଲେ ଠିକ୍ ତାଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଛି । ହେଲେ ଉପରୁ ତାଙ୍କର ଆସିଲାଣି, ଆଜିଚଟା ବେଳେ ନିଷୟ ଚାଲିଯିବି । ସେଦିନ ଠିକ୍ ଚାରିଟା ବେଳେ ସେ ସ୍ଵର୍ଗବାସୀ ହେଲେ ।

ଗାର୍ଭାର ନାମ ବଡ଼ ଖଲିଆପାଳି

ମୋର ଜନ୍ମ : ଚେତ୍ର ମାସ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ନବମୀ ତିଥିରେ ଇଂରାଜୀ ମତେ ତା ୨୧-୦୩-୧୯୭୫ ରେ, ବଲାଙ୍ଗିର ଜିଲ୍ଲାର ଲୋଇସିଂହା ଥାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବଡ଼ ଖଲିଆପାଳିରେ । ଏହି ଗ୍ରାମର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶରେ ଥିବା ଗ୍ରାମମାନଙ୍କ ନାମ ବକ୍ତି, ବେଦ୍ରା, ପିପିଲିପାଳି, ବାଦିବାହାଲ, ଖୁଣ୍ଡିମୁଣ୍ଡା, ଦୁମେରପାଳି ଓ ପରୁଆପାଳି । ଗାଁର ନାମଟା ବଡ଼ ଖଲିଆପାଳି ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅତି ଛୋଟ ଗାଁଟିଏ । ତହେଥିଲ ଅର୍ପିସରୁ ଶୁଣିଥିଲି,

ଅବିଭକ୍ତ ବଲାଙ୍ଗିର ଓ ସୋନପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ଚବିଶ ଗୋଟି ଖଲିଆପାଳି ଥାଣୀ - ବଲାଙ୍ଗିରରେ ୧୯ ଗୋଟି ଓ ସୋନପୁରରେ ୫ ଗୋଟି । ସୋନପୁରରେ ଥିବା ରାମଭୋଇ ଖଲିଆପାଳିର ନାମ ଉତ୍ତକବି ରାମଭୋଇଙ୍କ ହେତୁ ଆମ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଲାଭ କରିଛି ।

ଆମର ବଡ଼ ଖଲିଆପାଳି ଅନ୍ୟ ଏକ କୌତୁକିଆ ନାମରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧ - ତାହା ହେଲା ‘ଭାଙ୍ଗ୍ତୁବି’ ଖଲିଆପାଳି । ତାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ଭାଙ୍ଗ ଅର୍ଥାତ୍ ଦେବତା ଯେପରି ଡୁରି (ତବା) ଭିତରେ ଯେଉଁପରୁ ପଶେ, ସେହିପରୁ ହିଁ ବାହାର କରି ଖୁଆଯାଏ, ସେହିପରି ଆମ ଗାଁକୁ କେହି କଣଣ ପଶିଲେ ଗାଁର ଆର ମୁଣ୍ଡରେ ବାହାରି ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ସେଠାରେ କେତୋଟି ଘର ରହି ଗାଁ ଦାଣ୍ଡକୁ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଅଜଣା ଲୋକଟିଏ ଗାଁ ଭିତରକୁ ପଶିଯାଏ ସିନା, ଆର ପଚକୁ ବାହାରି ନ ପାରି ପୁଣି ଫେରି ଆସେ ଓ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରୁ ଅନ୍ୟବାଟ ଧରି ‘ବକଟ’ ଗାଁ ଆଡ଼କୁ ଯାଏ । ତେଣୁ ‘ଭାଙ୍ଗ୍ତୁବି ଖଲିଆପାଳି’ ।

ମୋର ବାପାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଯାହା ଶୁଣିଛି

ମୋର ଜେଜେବାପା ଗିରିଧାରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ତୃତୀୟ ପୁତ୍ର ଥିଲେ ମୋର ବାପା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର । ସେ ବିବାହ କରିଥିଲେ ଝାଡ଼ ବଲାଙ୍ଗିର ଗ୍ରାମର ପଣ୍ଡିତ ଭୋଲାନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଝିଅ ମୋର ମା’ ନେତ ଦେବାକୁ । ମୋର ବାପାଙ୍କ ନାମ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ହୋଇଥିବାରୁ ଆମ ଗାଁରେ ମୋ ମା’କୁ ସାତା ବୋଲି ତାକୁଥିଲେ ବୋଲି ଶୁଣିଛି । ମୁଁ ମୋର ବାପାକୁ ଦେଖିଥିବା କଥା ମୋର ମନେ ନାହିଁ; କାରଣ ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁବେଳକୁ କୁଆଡ଼େ ମୋର ବସ୍ତବ ଦୁଇବର୍ଷ ବା ଅଢ଼େଇବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା । ତେବେ ମୋର ବଡ଼ବାପା ବୁଜମୋହନ ମିଶ୍ର ମୋତେ ଦଶ ଏଗାର ବର୍ଷ ହୋଇଥିବା ସମୟରେ ଦିନେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସାଇ ମୋ ବାପାଙ୍କ ସମୟରେ ଯାହାସବୁ କହିଥିଲେ ଏଠାରେ ତା’ର ଭଲ୍ଲେଖ କହୁଛି ।

ବଡ଼ବାପା କହିଲେ - ତୋର ବାପା ‘ରାମ’ ଥିଲା ପ୍ରତଣ୍ଟ ସ୍ଵାଭିମାନୀ । ସେ ଅନ୍ୟାୟ କରେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାୟକୁ ବରଦାସ୍ତ କରେ ନାହିଁ । ବେଦ୍ରାର ମହାଜନ ଘରୁ ସେ କିଛି ଟଙ୍କା ରଣ ଆଣିଥିଲା । ସେଥରୁ କିଛି ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ନେଇ ସରକାରୀ ରେଟ୍ ଅନୁସାରେ ସୁଧ ଦେଲା । ମହାଜନ ଅଧିକ ସୁଧ ମାଗିଲେ । ଇଏ କହିଲା - ସରକାର ଯାହା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି ମୁଁ ସେତିକି ଦେବି । ମହାଜନ କହିଲେ - ତା’ ହେଲେ ବାକି ମୂଳ ଟଙ୍କା କାଲି ଭିତରେ ଫେରାସ୍ତ କର । ସେ ‘ହିଁ’ କରି ସେହିଦିନ ବଳଦଟିଏ ବିକି ମୂଳ ଓ ସୁଧ ଫେରାଇ ଦେଲା । ସରକାରୀ ଧାର୍ଯ୍ୟ ସୁଧ ଦରରୁ

ଅଧିକ ଦେଲା ନହିଁ । ଏହିପରି ଅନେକ ଅନ୍ୟାୟ କଥାରେ ସେ ଦବି ଯିବାର ଲୋକ ନ ଥିଲା ।

ସେ ପୁଣି ଥିଲା ଅତି ଦୁଃଖାହସିକ । ପାଣି ପହଞ୍ଚିବା, ଗଛ ଚଢ଼ିବା ତା ପାଇଁ ଥିଲା ଶେଳଘର । ବିପଦ ଆପଦ ପଡ଼ିଲେ ଅନେକ ଲୋକ ରାମର ସାହାଯ୍ୟ ଲୋତୁଥିଲେ ଓ ଉପକାର ପାଉଥିଲେ । ଥରେ କୌଣସି କାମ ପାଇଁ କିଛି ଭାଲିଆ ଫଳର ଦରକାର ହେଲା । ତୋ ବାପା ଭାଲିଆ ଗଛଟିଏକୁ ଚଢ଼ିଗଲା ଓ କିଛି ଭାଲିଆ ଧରି ତଳକୁ ଓହୁର ଥବାବେଳେ ଦୁର୍ଯ୍ୟାଗକୁ ତଳର ତାଳଟିଏରେ ପାଦ ପଡ଼ି ତାଳଟି ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଓ ତୋ ବାପା ମୁହଁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ିଗଲା । ତା'ର ଛାତିରେ ଭାଷଣ ଆୟାତ ଲାଗିଲା । ଆମେ ଶୁଣି ତାକୁ ଘରକୁ ବୋହି ଆଣିଲୁ । ଛାତି ଭିତରେ ରକ୍ତ ଜମାଟ ବାହି ଯାଇଥାଏ । ସେ କିଛି ଖାଇପିଇ ପାରୁନଥିଲା । ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ କବିରାଜକୁ ଦେଖାଇଲୁ । ସେ କଥଣ ଗୋଟାଏ ପାଣିଆ ଔଷଧରେ ଲିଆ ଗୋଟିଏ ପକାଇ ସେହି ଲିଆକୁ ପାଟିରେ ଦିଅନ୍ତି; ଦିନକୁ କେତେଥର ସେହିପରି ଲିଆ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦିଆୟାଉଥିଲା । ସେଥୁରେ ଜମାଟ ରକ୍ତ ତରଳି ଯାଇ ବାହାରି ଯାଉଥାଏ - ଅବଶ୍ୟ ତରଳ ଖାଦ୍ୟ କିଛି ଦିଆୟାଉଥିଲା । ଏହି ଚିକିତ୍ସାରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାସ ରହି ସେ ଭଲ ହେଲା । ମରୁମରୁ ବର୍ଷଗଲା ଓ ପରେ ସେ ପୂର୍ବ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରି ଆସିଲା ।

ବଡ଼ବାପା ପୁଣି କହିଲେ - ତୋର ବାପାର ଚେହେରା ଅତି ସୁନ୍ଦର ଥିଲା । ଗୋରା ଦେହ, ଉତ୍ତାପୂରା ଲୋକ ଆଉ ତା'ର ତୀର୍ତ୍ତ ବୁଦ୍ଧି ଥିଲା । ଯାହା ଭଲ ବୋଲି ବିଚାରୁଥିଲା ତାକୁ ନିଶ୍ଚଯ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁଥିଲା । ଆମର ଭାଲିଆ ମୁଣ୍ଡା ଓ ଶକରା ଆଦି ଗ୍ରାମରେ ଯଜମାନ ଥିଲା । ମୋର ତ ସେଥୁରେ ଆଗ୍ରହ ନଥିଲା, ହେଲେ ତୋର ବାପା ରାମ କର୍ମକାଣ୍ଡ ପଡ଼ିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲା ଓ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଅଛଦିନ ମଧ୍ୟରେ ତାକୁ ଆୟର କରି ଯଜମାନ ଘରର ବ୍ରତ, ବିବାହ, ପୂଜାପାର୍ବତୀ ଆଦି ସବୁ କଲା ଏବଂ ବହୁତ ରୋଜଗାର କଲା । ଭଲ କର୍ମକାଣ୍ଡୀ ପଣ୍ଡିତ ଓ ଭଲ ପୁରୋହିତ ବୋଲି ତା'ର ନାମ ଥିଲା । ଘରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଗାନ୍ଧ ବାହୁରୀ, ହଲେ ପୋଡ଼ି, ହଲେ ବଳଦ ଥିଲେ ଓ ଦୁଇଜଣ ହଳିଆ ତଥା କୁଠିଆ ରଖୁ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଥିଲା ।

ମୋର ଜନ୍ମ ବୃତ୍ତାନ୍ତ

- ପରମେଶ୍ୱର ବାବା ଶିବ ଓ ପରମେଶ୍ୱରୀ ମାତା ପାର୍ବତୀଙ୍କ କୃପାରୁ ମୋର ଜନ୍ମ -

ବଡ଼ବାପା ପୁଣି କହିଲେ - ବାବୁରେ ତୁ ନିଶ୍ଚୟ କିଛିକିଛି ଶୁଣିଥିବୁ ଯେ ତୋର ବାପା ମହାଦେବ ମଧ୍ୟରେ ପାଲ (ଅଧିଆ) ପଡ଼ି ତୋତେ ପାଇଛି । କାହିଁକି ସେ ପାଲ ପଡ଼ିଗଲା ଓ କଣ ବର ପାଇଲା ସେ ମୋତେ ସବୁ କହିଛି । ବଡ଼ବାପା କହିଲେ - ତୋର ବାପାର ୨/୩ ବର୍ଷର ପୁଅଚିଏ ଥିଲା । ତାର ନାମ ନାରାୟଣ ଓ ତା ପିଠିରେ ତୋର ଏ ଜାନକୀ ନାନା ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା । ଜାନକୀ ଜନ୍ମ ହେବାର ଆଠ ଦଶମାସ ପରେ ନାରାୟଣକୁ ଦୁଇ-ଚାରିଦିନ ଜର ହେଲା । ଚିକିତ୍ସା କରାଗଲା, ମାତ୍ର ସେ ଆଉ ବଞ୍ଚିପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ମରିଯିବାରୁ ତୋ ବାପା ତ ପାଗଳ ପରି ହୋଇଗଲା । ସବୁବେଳେ କାନ୍ଦିଲା, ନ ହେଲେ ମଉନ ହୋଇ ବସି ରହିଲା । ଅଛଦିନ ତଳେ ସେ ମରୁମରୁ ବସୁଥିଲା, ଏବେ ପୁଅଚି ମରିଗଲା । କାହିଁକି ଏପରି ବିପଦ ତା ଉପରେ ପଡ଼ୁଛି ବୋଲି ସେ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଜ୍ୟୋତିଷକ ପାଖକୁ ଯାଇ ତାର କୋଷା ଦେଖାଇଲା ଓ ଆଉ ପୁଅ ହେବ କି ନାହିଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲା । ତା'ର କୋଷା ଦେଖୁ, ତନ୍ମତନ୍ମ ପରାଷା କରି ଜ୍ୟୋତିଷ କହିଲେ - ତୁମ ଭାଗ୍ୟରେ ପୁଅଚିଏ, ଝିଅଚିଏ ହେବାର ଥିଲା, ତାହା ହୋଇ ପାରିଛି, ଆଉ ପୁଅ ଝିଅ ନାହିଁ । ଏହା ଶୁଣି ସେ ଭାବିଲା, ସତେ ତା'ର ବଂଶ ସେଇଠି ଲୋପ ପାଇଯିବ । ତା'ପରେ ଭଲକରି ଖାଇଲା ନାହିଁ, ଶୋଇଲା ନାହିଁ, କାହାରି ପାଞ୍ଚରେ ଭଲକରି କଥାବାର୍ଗା ହେଲା ନାହିଁ ।

ଦିନେ ସକାଳେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଉଠି ଦେଖିଲୁଁ, ତୋ ବାପା ଘରେ ନାହିଁ । ଶୋଇବା ଘରର କବାଟ ଖୋଲା । ହଁ, ବାହାରକୁ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିବ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଭାବିଲେ କିନ୍ତୁ ସେ ଆଉ ଆସିଲା ନାହିଁ । ଚାରିଆଡ଼େ ମୁଁ ଲୋକ ପଠାଇଲି ତାକୁ ଖୋଜିବାକୁ । ତା'ର ମନ ଖରାପ ଥିଲା ତ, କାଳେ କୋଉଠି କଣ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ମୋର ଭୟ । ଦୁଇ ଦିନ ପରେ ଖରାପ ମିଳିଲା ଯେ ସେ ସୋନପୁର ରାଜ୍ୟର ‘ରଦ୍ଦା’ ଗ୍ରାମର ମହାଦେବ ମନ୍ଦିର ପ୍ରଭୁ କପିଲେଶ୍ୱର ବାବାଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ପାଲ (ଅଧ୍ୟାତ୍ମା) ପଡ଼ିଛି । ଯାହାହେଉ, ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ରୟ ହେଲୁଁ । ତଥାପି ମୋତେ ଚିତ୍ରା ଲାଗୁଥାଏ, ଆଉ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ତାକୁଥାଏ ‘ପ୍ରଭୁ ! ମୋ ଭାଇର ମଙ୍ଗଳ କର’ ।

“କିପରି ବର ପାଇଲା ଶୁଣ” ବୋଲି ବଢ଼ିବାପା କହି ଚାଲିଲେ - ପ୍ରଥମେ ସେଠାରେ ସକାଳେ ପାଖ ପୋଖରାରେ ସ୍ଥାନ କରି ମନ୍ଦିରକୁ ଯାଇ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲା ଓ ମନ୍ଦିରରୁ ବାହାରିଥିବା ପାଦୁକ ନଳାରେ ଆଞ୍ଚୁଳା ରଖ ଆଞ୍ଚୁଳାଏ ପାଦୁକ ପିଇଲା । ସେତିକି ମାତ୍ର ତା'ର ସେ ଦିନର ଖାଦ୍ୟ ପାନାଯ ସବୁ । ପାଦୁକ ପିଇସାରି ମନ୍ଦିରର ବାଟବଣରା ଘରର ଗୋଟିଏ ପଟେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ି ରହିଲା । ଅନ୍ୟ ପଟରେ ଦର୍ଶନାର୍ଥୀମାନେ ରହିଥାଆନ୍ତି ।

ଯେଉଁ ଏକୋଇଶ ଦିନ ପାଲ (ଅଧ୍ୟାତ୍ମା) ପଡ଼ିଥିଲା, ପ୍ରତ୍ୟେ ସକାଳୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ଓ ସ୍ଥାନ କରି ପାଦୁକା ନଳାରୁ ଆଞ୍ଚୁଳାଏ ଶିବଙ୍କ ପାଦୁକ ପାନକରି ସେହିପରି ମୁହଁ ମାଡ଼ି ଶୋଇଗଛେ, ଦେହରେ ଧୋତି ବା ଚାଦର ଖଣ୍ଡେ ଘୋଡ଼ାଇ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ ପାଲ ପଡ଼ନ୍ତି, ଏହିପରି କରିଥାଆନ୍ତି । ମନ୍ଦିରକୁ ଆସୁଥିବା ଦର୍ଶନାର୍ଥୀମାନେ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଭଠାନ୍ତି ନାହିଁ ବା ତା'ର କୌଣସି ଅସୁରିଧା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏପରି ପାଲ ପଡ଼ିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବାହିଲେ ମନ୍ଦିରର ପୂଜକ ଥନାପତିକୁ କେବଳ କିଛି କହିଥାଏ କିମା ଥନାପତି ତା ସବୁ କଥା ହୋଇ ଚାର ଅସୁରିଧା କଥା କୁହିଥାଆନ୍ତି ।

ମୋ ବାପାଙ୍କ ପାଲ ପଡ଼ିବାର ଅଭିନନ୍ଦନ ଓ ବରପ୍ରାପ୍ତି

ପାଲ ପଡ଼ିବାର ପ୍ରଥମ ଦିନ ରାତିରେ ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ଦେହସାରା ଜନ୍ମ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ସେ ପ୍ରଥମେ ଚିକିଏ ଛାନିଆଁ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲେ, କାମୁଡ଼ି ଦେଇ ମୋତେ ଯାହା କଲେ ବି ମୁଁ ଏଠାରୁ ଯିବିନାହିଁ । ଘଣ୍ଡେ ଦୁଇଘଣ୍ଡା ପରେ ସେ ସବୁ ଆଉ ଜଣାପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଦ୍ଵିତୀୟ ଦିନ ଅର୍ଦ୍ଦ ରାତ୍ରରେ

ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ଗୁଡ଼ାଏ କକଡ଼ା ବିଛା ଓ ଖଜରିଆ ବିଛା (ତେବୁଳିଆ ବିଛା) ଦେହପାକ ଚରି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ବାପା ନିଷଳ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହି କହିଲେ - ତୁମେମାନେ ମୋତେ ଦଂଶନ କରି କ୍ଷତବିଷ୍ଣତ କରିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଏଠାରୁ ଯିବି ନାହିଁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେମାନେ ଉଭେଇଗଲେ । ତୃତୀୟ ଦିନ ରାତିରେ ଆସିଲେ ନାନା ଜାତିର ସାପ । ବଢ଼ିବଢ଼ି ନାଗସାପ ମାନେ ଭାଷଣ ଗର୍ଜନ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସବୁ ସାପ ଦେହ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଲେ ଓ ଘୂରିବୁଲି ତାଙ୍କୁ ଡରାଇଲେ । ବାପା ସେମାନକୁ ମଧ୍ୟ କହିଲେ - ଆସିଛ ତ ମୋ ଦେହ ଗୋଟାକ ଯାକ ଖାଇଦିଅ, ମୁଁ ଏଠାରୁ ଉଠିବି ନାହିଁ କି ତୁମମାନକୁ ଘରଢାଇବି ନାହିଁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଉଭେଇଗଲା । ବାପା ସେହିପରି ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ ।

ଚତୁର୍ଥ ଦିନ ମଧ୍ୟ ସବୁଦିନ ପରି ଶୌତ ସ୍ଥାନ ଆଦି ସାରି ଆଞ୍ଚୁଳାଏ ଶିବପାଦୋଦକ ପାନ କରି ମନ୍ଦିରରେ ବାହିଥିବା ନିଜ ଜାଗାରେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ଶୋଇଲେ । କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥ ଦିନ ରାତିରେ ଗୋଟିଏ ଭାଷଣ ଘଟଣା ଘଟିଗଲା । ବାପା ଦେଖିଲେ, ଜଣେ କାଳିଆ ଭୁର୍ବୁଣ୍ଡା ରାକ୍ଷସ ଭଳିଆ ଦିଗୁଥିବା ଲୋକଟାଏ ମନ୍ଦିର ଭିତରକୁ ଆସି ତାଙ୍କୁ କହିଲା-ଆରେ ଏଠାରେ ପଡ଼ିଛୁ କାହିଁକି ? ତୁ ଉଠୁ, ଏଠାରୁ ପଳାଇ ଯା, ନହେଲେ ଦେଖିବୁ ମୁଁକ'ଣ କରିବି । ବାପା ତାଙ୍କୁ ଦେଖି କିଛି ନ ତରି କହିଲେ-ମୁଁ ଏଠାରୁ ଉଠିବି ନାହିଁ କି ପଳାଇବି ନାହିଁ । ତୁମେ ମୋତେ ଯଦି ମାରିବାକୁ ଚାହୁଁଛ, ମାରିଦିଅ । ମୁଁ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ମରିବି ପଛେ ମନ୍ଦିର ଛାଡ଼ି ପଳାଇବି ନାହିଁ । ଏକଥା ଶୁଣି ଲୋକଟା ଭାଷଣ ଗାଗିଗଲା ଓ କହିଲା - ଯିବୁନାହିଁ ? ଦେଖ ତୋତେ କଣ କରୁଛି । ଏହା କହି ତାଙ୍କୁ ଦୂଇ ହାତରେ ଉପରକୁ ଚେକିନେଲା ଓ ମନ୍ଦିର ବାହାରକୁ ଯାଇ ବହୁତ ଦୂରକୁ ଉପରେ ଉପରେ ଫିଙ୍ଗିଦେଲା । ବାପା ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ସେହି ଧକ୍କାରେ ସେ ଏତେ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲେ ଯେ ଗୋଟିଏ ତେଙ୍ଗାଗଛ ଉପର ଦେଇ ଉଡ଼ିଯାଇ ଦୂରରେ ଦୂର କରି ପଡ଼ିଗଲେ । ହେଲେ ତାଙ୍କ ଶାରାରର କୌଣସି ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟେଙ୍ଗରେ କୌଣସି ଆୟାତ ଲାଗିନଥିଲା । କ୍ଵାନ୍ତ ହୋଇ ଚିକିଏ ବସି “ଝେ ନମଃ ଶିବାୟ” କହିକହି ପୁଣି ମନ୍ଦିରକୁ ଆସିଲେ ।

ସକାଳେ ପୂଜକ ଥନାପତିକୁ ବିଗତ ଚାରିଦିନର କଥା ଶୁଣାଇଲେ । ଥନାପତି ସବୁ ଶୁଣି କହିଲା - ହରରେ ତୁ ମା’କୁ ଦର୍ଶନ କଲୁଣି ? ବାପା କହିଲେ-ମା’ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ତ ଜାଣି ନାହିଁ । ଥନାପତି କହିଲେ - ମନ୍ଦିର ପଛପରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ

ସୃତି ତ ଜଥାପି ନୁହଁଏ ଫିଙ୍ଗିବାର (ଆମ୍ବଜବଳ) ■ ୨୭

ଦେଉଳରେ ମା' ଅଛନ୍ତି, ତୁ ଯାଆ ତାକୁ ସବୁଜଥା କହ । ବାପା ଯାଇ ମା' ଚରଦେଇ ଠାକୁରାଣୀକୁ ଦର୍ଶନ କଲେ । ଚର୍ଦା ଗ୍ରାମରେ ବାବା କପିଲେଶ୍ୱରଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଥିବାରୁ ମା' ପାର୍ବତୀକୁ ଲୋକେ ଚରଦେଇ ମା' ବୋଲି ସମୋଧନ କରନ୍ତି ।) ମା ଚରଦେଇକୁ ଦର୍ଶନ କରି ତାକୁ ତାଙ୍କର ଅଧୂଆ ପଡ଼ିବାର ଉଦେଶ୍ୟ ଓ ଗତ ଚାରିଦିନର ବିଦ୍ୱବାଧା ସବୁ ଜଣାଇଲେ । ଆଉ ମଧ୍ୟ “ବାବାକୁ କହି ବାବା, ମା ଦୁହଁଁ ମୋତେ ଜଳ ପୁଅଟେ ଦିଅ” ବୋଲି ଭକ୍ତିର ସହିତ ନିବେଦନ କଲେ । ସେବିନଠାରୁ ମନ୍ଦିରରେ ଆଉ କୌଣସି ବ୍ୟୁତ ହେଲା ନାହିଁ । ବାପା କିନ୍ତୁ ନିଷାର ସହିତ ସବୁଦିନ ଶିବ ପାର୍ବତୀକୁ ଦର୍ଶନ କରି ଆଞ୍ଜୁଲାଏ ଶିବ ପାଦୋଦକ ପାନ କରି ମନ୍ଦିରରେ ମୁଁଁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ି ରହୁଥିଲେ । ଏହିପରି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କୋଡ଼ିଏ ଦିନ କୋଡ଼ିଏ ରାତି କଟିଗଲା, କିଛି ହେଲା ନାହିଁ । ତଥାପି ବାପା ମନ୍ଦିର ଛାଡ଼ି ବାହାରି ଆସିଲେ ନାହିଁ । ସେ' ତ ପଣ୍ଡିତ ମାନଙ୍କ ଭାଷାରେ “କାର୍ଯ୍ୟ ବା ସାଧ୍ୟେତ୍ - ଶରୀରଂ ବା ପାତ୍ୟେତ୍” (କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କର କିମ୍ବା ଶରୀର ଦ୍ୟାଗକର) ନାଟିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି ଧରିଥିଲେ ।

ସେଉଁଦିନ ପାଲ୍ ପଡ଼ିବାର ଏକୋଇଶ ଦିନ ହେଲା, ସେବିନ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରରେ ବାପା ଶୁଣିଲେ ଦୁଇଜଣ ସୀ ପୁରୁଷ କିଛି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟରେ । ମୋ ବାପା ବୁଝିବା ଭାଷାରେ ସେମାନେ କଥା ହେଉଥିଲେ । ବାପା ତାକ କଥାବାର୍ତ୍ତାରୁ ବୁଝିଗଲେ ସ୍ଵୟଂ ପରମେଶ୍ୱର ଶିବ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ପାର୍ବତୀ ତାକୁ ବରଦେବାକୁ ଆବିର୍ତ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ମା' ପାର୍ବତୀ କହୁଥିଲେ - ପିଲାଟା ଏକୋଇଶ ଦିନ ହେଲା କେଡ଼େ ନିଷାରେ ଅଛି, ଆଞ୍ଜୁଲାଏ ପାଦୋଦକ ପିଇ ପଡ଼ିବିଛୁଛି, ସବୁବେଳେ ତୁମର ନାମ ନେଇ ଧାନ କରୁଛି, ତା' କଥା କାହିଁକି ଶୁଣୁନାହିଁ ? ସେ ଯଦି ମରିଯାଏ କାହାକୁ ନିଦା ହେବ ? ତାକୁ ବର ଦେଉନାହିଁ କାହିଁକି ? ଶିବ ଭଗବାନ୍ କହିଲେ - ଆଲୋ, ସେ ତା'ର ଭଲ ପୁଅର୍ଥିଏ ହେଉ ବୋଲି ବର ମାଗୁଛି, ମାତ୍ର ତା'ର କର୍ମରେ ଆଉ ପୁଅ ନାହିଁ, ଦେବି କିପରି ? ଦେବା ମା' କହିଲେ ତୁମକୁ ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ‘ଅକର୍ମେ କର୍ମଦାୟକ’ - (ଭାଗ୍ୟରେ ନଥୁଲେ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ତାହିଁଲେ ସବୁ ଦେଇପାର) । ଏକଥାଣା ମିଛ ହେଇଯିବ ତ । ଭଗବାନ ଶିବ କହିଲେ - ହଁ, ତା'ହେଲେ ତାକୁ ବର ଦେବା ।

ତା'ପରେ ମୋ ବାପାକୁ କହିଲେ - ଆରେ ଭୋଁ, ଭୋଁ ! ତୋ'ର ପୁଅଟେ ହେବାକୁ ବର ମାଗୁଛୁ ତ, ପୁଅ ହେବା ପାଇଁ ମୁଁ ବର ଦରଛୁ । ତୁ ସକାଳୁ ପାଦୁକାନଳୀ ତଳେ ଆଞ୍ଜୁଲା ପ୍ରସାରି ବସିଥିବୁ, ସେଥିରେ ଯାହା ପଡ଼ିବ, ଶାଇଦେବୁ ତା'ହେଲେ ତୋର

ଭଲ ପୁଅଟିଏ ହେବ ଓ ସେ ବୁଦ୍ଧିମାନ, ଗୁଣବାନ, ସୁନ୍ଦର ଓ ଦୀର୍ଘୀଯୁ ମଧ୍ୟ ହେବ । ହେଲେ ଏତିକି କହି ଭଗବାନ, ଶିବ ଚିକିଏ ତୁନି ପଡ଼ିଲେ ଓ ଶେଷରେ କହିଲେ - ହେଲେ ତୁ ବୈଶିନି ପୁତ୍ର ସୁଖ ପାଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ । ମୋ ବାପା ତ ପୁଅ ହେବାପାଇଁ ବର ପାଇ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ସେ ନିଜ ଆୟୁର୍ବୃକ୍ଷ ପାଇଁ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କୁ କଟାଳ କରିଥିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ପାଇଥାନ୍ତେ । ହୁଏତ ସେତେବେଳେ ସେ ଅତି ଦୂର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବାରୁ ସେ ଆଡ଼କୁ ଚିତ୍ରା କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ଚରପ୍ରାଣୀର ସକାଳ

ରାତି ପାହି ସକାଳ ହେଲା, ମୋ ବାପା ଶୌଚସ୍ଥାନ ସାରି ସବୁଦିନ ପରି ଶିବ ପାର୍ବତୀଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ପାଦୁକାନଳା ତଳକୁ ଆସୁଲା ପାତି ବସିଥିଲେ । ନଳା ବାଟେ ଗୋଟିଏ କଦଳି ମୋଟର କଳାମିସ୍ ମିସ୍ ଖଜରିଆ (ତେବୁଳିଆ ବିଛା) ତାଙ୍କ ଆସୁଲାରେ ପଡ଼ିଲା ଓ ସେ ତାଙ୍କୁ ଦୁଇହାତରେ ମୁଠାଇ ଧରି 'ଓଁ ନମ୍ବି ଶିବାୟ' କହି କର୍ତ୍ତକର୍ତ୍ତ ଚୋବାଇ ଚୋବାଇ ଖାଇଦେଲେ । ତାହା ଗୋଟିଏ ପାଚିଲା କଦଳି ଖାଇଲା ପରି ସୁଅଦିଆ ଲାଗୁଥିଲା ବୋଲି ପରେ କହିଲେ । ସେଇଟା ମଧ୍ୟ ବାପାଙ୍କ ପାଇଁ ଭଗବାନଙ୍କ ଗୋଟିଏ ପରାକ୍ଷା ଥିଲା ଓ ସେହି ପରାକ୍ଷାରେ ସେ ଉତ୍ତାର୍ଷ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ଖାଇ ସାରିଲା ପରେ ଫେଟ ଗାଁ ହେଲା ଓ ଖାତା ତଳବ୍ ହେଲା । ସେ ପାଖ ପତ୍ରା ଜଙ୍ଗଲକୁ ଧାଇଁଲେ ଓ ପ୍ରାୟ ମାତିଆଏ ଖାଡ଼ା ବାହାରିଗଲା ।

ତା'ପରେ ବହୁତ ଭୋକ ହେବାରୁ ଥନାପତିକୁ କହିଲେ କିଛି ଚାଉଳ ଆଣି ଦେବାକୁ । ଥନାପତି ପୋଷେ (ଗୋଟିଏ ହାତ ପାପୁଲିରେ ଯେତିକି ରହେ) ଚାଉଳ ଓ କିଛି ଦ୍ୱିଅ ଆଣିଦେଲା । ଏତିକି ଅଛ ଚାଉଳ ଦେଖୁ ବାପା କହିଲେ - ହଇରେ ! ମୋତେ ଏତେ ଭୋକ ହେଉଛି ଯେ ଅଧା ସେଇ ଚାଉଳର ଭାତ ଖାଇଦେବି, ତୁ ଏତିକି ମାତ୍ର ଚାଉଳ ଆଣିଛୁ, ମୁଁ କଣ ତୋତେ ପଇସାପତ୍ର ଦେବି ନାହିଁ ? ଥନାପତି କହିଲା - ଏତିକି ଚାଉଳର ଭାତ ମଧ୍ୟ ତୁ ଖାଇପାରିବୁ ନାହିଁ, କାହିଁକିନା ତୋର ତଣ୍ଟି ଭିତର ଛିଡ଼ି ଘା ହୋଇଯାଇଛି । ତୁ ଏହାକୁ ଅତି କଞ୍ଚଳ କରି ରାନ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ମିଶାଇ ଚାଟିଚାଟି ଖାଇବୁ । ସେ ଠିକ୍ କଥା କହିଲା । ବାପା ନିଜେ ରାନ୍ଧି ପ୍ରକୃତରେ ଭାତକୁ ଅତି କଷରେ ଚାଟି କରି ଖାଇପାରିଲେ । ତା'ପରେ ଦୁଇଜଣ ଥନାପତି ବାପାଙ୍କୁ ଆମ ଗାଁ ବଢ଼ି ଖଲିଆପାଳିକୁ ଆଣି ଛାଡ଼ିଲେ ଓ ଯଥେଷ୍ଟ ବିଦାକା ନେଇ ଫେରିଗଲେ ।

ମୋର ଜନ୍ମ ଓ ବାପାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ

ଆମ ଘରେ ସମସ୍ତେ ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖୁ ଓ ବାପା ବରପାଇଥିବା କଥା ଜାଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ବାପା ମାସେ କାଳ ଚିକିତ୍ସାରେ ରହି ଭଲହେଇ ପୂର୍ବସ୍ଵାସ୍ୟ ଫେରି ପାଇଲେ । ଦେବତାଙ୍କଠାରୁ କେଉଁ ବର ମିଳେ ତାହା ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଏନାହିଁ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ନିଜର ଆୟୁ କେତେ ଅଛି ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଶାସ୍ତ୍ର ମନା କରିଛି - ଆୟୁର୍ବିଂଗ୍ ଗୃହଙ୍କିତ୍ରୁଂ ମନ୍ତ୍ରଂ ମୌଥୁନଂ ରେଷନଂ, ବଞ୍ଚନଂ ଚାପମାନଂ ଚ ମତିମାନଂ ନ ପ୍ରକାଶଯେତ୍ ।' କିନ୍ତୁ ବାପା ତ ମୋର ବଡ଼ବାପାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଇଥିଲେ ଓ ନିଜେ ଅଛାଯୁ ଥିବା କଥା ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଥିଲେ । ତେଣୁ ବଡ଼ଭାଇ ସବୁ ଜାଣିଥାଆନ୍ତୁ ବୋଲି ବୋଧହୁଏ ଭାବିଥିବେ ଓ ଶିବକ ବର କଥା ସବୁ ଜହିଦେଲେ । ଏପରିକି ସେ ଅଛାଯୁ ଓ 'ପୁତ୍ରସୁଖ ବେଶିଦିନ ପାଇପାରିବୁ ନାହିଁ' ବୋଲି ଯାହା ଶୁଣିଥିଲେ ସବୁକଥା ବଡ଼ବାପାଙ୍କୁ କହି ଦେଇଥିଲେ । ମୋ ବଡ଼ବାପା ଥିଲେ ଭାରି ଶାନ୍ତଶିକ୍ଷା ଓ ଜଣେ କର୍ମଯୋଗା । ସେ ମୋରେ ନିଜର ପୁଅ ବୋଲି ବିଚାର କରି ବହୁତ ସେହି କରୁଥିଲେ ।

ଯାହା ଶୁଣିଛି, ମୋର ବାପା ପୂର୍ବସ୍ଵାସ୍ୟ ଫେରିପାଇ ନିଜର ଚାଷବାସ ତଥା ପୁରୋହିତି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପୂର୍ବ ପରି ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କିଛି ଅଭାବ ନଥିଲା । ଘରେ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ବାପାଙ୍କର ବଡ଼ପୁଅ ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର ଓ ବଡ଼ରୀଅ ମେଧା ଏବଂ ମୋର ଜାନକୀ ନାନୀ ଏପରି ତିନୋଟି ଶିଶୁ ଥାଇ ସମସ୍ତକର ମନୋରଞ୍ଜନ କରୁଥିଲେ । ମୋର ବଡ଼ମା ଓ ମୋର ମା ଦୁଇଭରଣୀ ପରି ଚଳୁଥିଲେ । ଯଦିଓ ଦୁଇଭାଇ ମୋର ବଡ଼ବାପା ଓ ବାପା, ଚାଷକମି ଓ ଘରତିହ ଆଦି ଭାଗ କରି ଅଲଗା ଅଲଗା ରନ୍ଧାବଡ଼ା କରି ଚଳୁଥିଲେ, ସେ ଦୁଇକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଗାଢ଼ ସେହିଭାବ ଥିଲା । ଗାଁ ମରିଗେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘରତିହରେ ୩/୮ ଟା ଘର, ଦୁଇ ତିନୋଟି ଗୁହାଳ, ତେକିଶାଳ । ଘର ପାଇପଟରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ବାଡ଼ ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ କି ପନିପରିବା ଚାଷ କରାଯାଉଥିଲା । ବାଡ଼ ମରିଗେ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷୀ କୁଆଁ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଏବଂ ସେହି ବାଡ଼କୁ ଲାଗି ଆମର ଚାଷକମି ଥିଲା । ଘରର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଦୁଆର (ଅଗଣୀ) ଥିଲା ଓ ଦୁଇକ ଘରଲୋକେ ଗୋଟିଏ ବାଟରେ ଦାଣକୁ ବାହାରୁଥିଲେ । ମୋଟ ଉପରେ ବାପା, ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ଘର ଭଲ ରୁପେ ଚଳୁଥିଲା ।

ମୋର ବାପା ପାଲ୍ ପଡ଼ି, ବର ପାଇବାର ବର୍ଣ୍ଣ ଦେବବର୍ଣ୍ଣ ପରେ ସେହି ବଡ଼ ଖଲିଆପାଲି ଗ୍ରାମରେ ମୁଁ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲି ଇଂରାଜୀ ମତେ ତା ୨୧-୩-୧୯୯୯

ସାଲରେ । ସେତେବେଳକୁ ମୋର ଜାନକୀ ନାନାର ବୟସ ଅଢ଼େଇବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା । ମୋର ଜନ୍ମ ହେବାରେ ବିଶେଷ କରି ମୋର ବାପା, ମା ଓ ଘରଲୋକେ ତ ଉଷ୍ଟରେ ହେବା ସ୍ଥାଭାବିକ କଥା । ଗାଁର ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । କାରଣ ପୁଅଟିଏ ପାଇଁ ବାପାଙ୍କର ପାଲ ପଡ଼ିବା କଥା ସମସ୍ତେ ଜାଣିଥିଲେ, ତେଣୁ କୁଆଡ଼ି ସେମାନେ ଅନେକ ଦିନରୁ କୌତୁଳ୍ଯ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ।

ମୋର ଜନ୍ମପରେ ଆମ ଘରେ ଆଉ କଥଣ ବିଶେଷ ଘଟଣା ଘଟିଥିଲା ସେ କଥା ମୁଁ ଶୁଣିନାହିଁ ; ଖାଲି ଏତିକି ଶୁଣିଛି ଯେ ମୋତେ ଦୁଇରୁ ଅଢ଼େଇ ବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ମୋର ବାପାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ଯାହା ଶୁଣିଛି, ସେତେବେଳେ ବର୍ଷା ଚାରିମାସ ବିଶେଷ କରି ଶ୍ରାବଣ, ତ୍ରାଦିବ ଓ ଆଶ୍ଵିନ ମାସରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଗାଁରେ ଲୋକେ ଜୁରରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଉଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ତାକୁ ମେଲେରିଆ ଜୁର ବୋଲି କହୁଥିଲେ କି ନା ମୁଁ ଜାଣି ନାହିଁ । ତେବେ ବାପାଙ୍କୁ ଜୁର ହେଲା ଓ ଚିକିତ୍ସା କରାଗଲା, ମାତ୍ର ସେ ବଞ୍ଚିଲେ ନାହିଁ । ଦଶହରା ମାସ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ପ୍ରତିପଦା ଦିନ ଚାଲିଗଲେ । ବଡ଼ବାପାଙ୍କଠାରୁ ଏହା ଶୁଣିଥିଲି ବୋଲି ବିବାହ ପରେ ସ୍ବା ମୋ ଘରକୁ ଆସିବାପରଠୁ ଆମେ ସେଇ ତିଥିରେ ବାପାଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଶ୍ରାବନ ୧୯୪୫ ସାଲରୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ କରି ଆସୁଛୁ । ତା' ପୂର୍ବରୁ ମୋର ବଡ଼ବାପା ମୋ ବାପାଙ୍କ ଶ୍ରାବନ ନିଜେ କରୁଥିଲେ ।

ବାପା ଚାଲିଗଲା ପରେ

ବାପା ଚାଲିଗଲା ପରେ ମୋର ବିଧବା ମା' ଉପରେ ତାର ଦୁଇଟି ପୁଅ ଝିଅର ଲାଳନ ପାଳନ ଭାର ତଥା ଜମିବାଡ଼ିର ଚାଷବାସ ଭାର ସବୁ ପଡ଼ିଲା । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ତତ୍ତ୍ଵବିଧାନରେ ସବୁ ପୂର୍ବ ପରି ଚାଲିଲା । ଆଗରୁ ମୋର ବାପା ତ ହଲେ ପୋଡ଼ି, ହଲେ ବଳଦ, ଗାଇଗୋରୁ ଚାଷାପକରଣ ଯଥା ଲଙ୍ଘନ-ୟୁଆଡ଼ି, ବଳଦଟଣା ଗାଡ଼ି ଆଦି ସବୁ ରଖୁ ଯାଇଥିଲେ । ହଳିଆ କୁଠିଆ ଆଦି ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଚାଷବାସ କରିବାରେ କୌଣସି ଅସୁରିଧା ହେଲା ନାହିଁ ।

ସତ୍ରାନ ଦୁଇଟିକୁ ଲାଳନ ପାଳନ କରିବାରେ ମୋର ମା'କୁ ମୋର ବଡ଼ମା' କଳାବତୀ ଦେବା ସବୁମାଟେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିବା କଥା ମୁଁ ଶୁଣିଛି ଓ ଚିକିଏ ବଡ଼ ହେବା ପରେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭୂବ କରିଛି ଯେ ସେ ଆମ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ନିଜର ପୁଅ ଝିଅ ପରି ସ୍ନେହ କରୁଥିଲେ । ମୋର ବଡ଼ମା' କଳାବତୀ ଦେବା ସରଗଜ ଗାଁର ଗୌଡ଼୍ୟା ପଣ୍ଡିତ ଓ ଜ୍ଞାନୀ ଘନଶ୍ୟାମ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଝିଅ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବାପଘର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ସମ୍ମାନ ଯାହାକୁ ଖାନ୍‌ଦାନ୍‌ଘର କୁହାଯାଏ । ସେ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତର (ମୋର ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ମାତା) ଅଟି ଉଦାର ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ବିସ୍ତର ଜମିବାଡ଼ି ଥିଲା । ସେହି ବାପ ଘରୁ ବଡ଼ମା' ସବୁ ଶିଖିଥିଲେ । ତେଣୁ ଆମ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ନିଜର ପୁଅ ଝିଅ ବୋଲି ସ୍ନେହ କରିବାଟା କିଛି ଆର୍ଥିର୍ୟ କଥା ନୁହେଁ । ମୋର ମା' ମଧ୍ୟ ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିର ଗ୍ରାମର ସାନ ଗୌଡ଼୍ୟା ପଣ୍ଡିତ ଭୋଲାନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଝିଅ ଥିଲା । ମୋର ଅଜାଧର ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଖାନ୍‌ଦାନ୍‌ଘର । ମୋର ଅଜା ପଣ୍ଡିତ ଭୋଲାନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କର ନବେ ଏକତ୍ର ଚାଷନମି ଥିଲା ଓ ମୋର ଆଜି ମଧ୍ୟ ଘରକରଣାରେ ଧୂରନ୍ଧର ଓ ଅଟି ସ୍ନେହଶାଳା ଥିଲା । ତେଣୁ

ମୋର ବଡ଼ମା' ଓ ମା ଦୁଇ ଭଉଣା ପରି ଚଳୁଥିଲେ । ସତରେ ମୋର କେନେବାପା ଗରିଧାରା ମିଶ୍ର ଉଭମ କୂଳ ଶାଳ ଦେଖି ମୋର ବଡ଼ମା' ଓ ମା'କୁ ତାକର ଦୁଇପୁଅ ପାଇଁ ବୋହୁ କରି ଆଣିଥିଲେ ।

ମୋର କର୍ଷବେଧ, ଚନ୍ଦ୍ରାକରଣ ଓ ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ

ସାଧାରଣତଃ ସ୍ଥାମା ମରିଗଲେ ବିଧବା ନାରୀ ବର୍ଷକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଆଡ଼େ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମୋ ମା' ହୁଏତ ମୋ ମାମୁଁଘର ଝାଡ଼ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଆମମାନକୁ ଧରି ଆସିନଥିବ ଓ ମାମୁଁଘର ଲୋକ ଯାଇ ତାକୁ ଦେଖି ଆସୁଥିବେ । ପରେ କିନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିୟ ସେ କେତେଥର ତା'ର ବାପ-ମା' ଘରକୁ ଆମକୁ ଧରି ଆସିଥିବ । ମୋର ଏତିକି ମନେ ପଡ଼ୁଛି ଯେ ସେତେବେଳେ ମୋର ବସ୍ତି ଚାରିବର୍ଷ ଚାରିମାସ ହେଲା, ମା' ଆମମାନକୁ ଧରି ମୋର ମାମୁଁଘରକୁ ଆସିଲା । ସେଠାରେ ମୋର ଅଜା ମୋର ଚନ୍ଦ୍ରାକରଣ, କର୍ଷବେଧ ଓ ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ କରାଇଲେ । ଭଣ୍ଗାରୀ ଜଣେ ଆସି ମୋର ମୁଣ୍ଡର ବାଳ ସବୁ କାଟି ଖୁବ ଲଗାଇ ପୁରା ଲଣ୍ଠା କରିଦେଲା । ଏହାକୁ 'ଚନ୍ଦ୍ରାକରଣ' କହନ୍ତି । ତାପରେ ସେହି ଭଣ୍ଗାରୀ ମୋର ଗୋଟିଏ କାନରେ (ସେଇଠି ନୋଳି, ସୁନା ବା କୁଣ୍ଡଳ ପିଣ୍ଡାଯାଏ) ଛୁଟୁ ସୁତା ଧରି ଫୋଡ଼ିଦେଲା, ମୁଁ କାନ୍ଦିଲି ଓ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ମିଠେଇ ଧରାଇଦେଲେ । ମୁଁ ଖାଉଥିବା ବେଳେ ଆର କାନକୁ ସେହିପରି ଫୋଡ଼ିଦେଲା । ଏହାକୁ 'କର୍ଷବେଧ' କହନ୍ତି । ତା'ପରେ ସ୍ଵାନ ଆଦି କରି ମୁଁ ନୂଆ ଲୁଗା ପିଣ୍ଡି ଖଡ଼ି ଛୁଇଁଲି । ମୋର ଅଜା ମୋତେ ଖଡ଼ି ଛୁଆଁଲେ । ମୋତେ ଗୋଟିଏ ପଥରଖଡ଼ି ଧରାଇଦେଲେ ଓ ମୋ ହାତକୁ ଧରି ଅଜା ମୋ ଦାରା ଲେଖାଇଲେ 'ସିରିରସ୍ତୁ' । ଅଜା କହୁଥାନ୍ତି ଓ ସେହି ଚାରିଟା ଅକ୍ଷର ଉପରେ ଖଡ଼ି ବୁଲାଇ ମୁଁ କହୁଥାଏ - ସିସିସି, ଧଧଧଧ, ରରରର, ରସ୍ତୁ ରସ୍ତୁ ରସ୍ତୁ ରସ୍ତୁ । ଏହିପରି କରି ମୋର ଖଡ଼ିରୁଆଁବା ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ମୋତେ ମଜା ଲାଗୁଥିଲା, କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ମୋତେ ପ୍ରାୟ ସାତବର୍ଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଅକ୍ଷରଟିଏ ମଧ୍ୟ ଶିଖନଥିଲୁ । ସେତେବେଳେ ନାମକୁ ମାତ୍ର ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ ହେଲା ।

ତୋ ମା' ମରିଗଲେରେ

ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ଏହାର କେତେମାସ ପରେ ଆମେ ମା' ସାଙ୍ଗେ ଆଉ ଥରେ ମାମୁଁଘର ଝାଡ଼ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଆସି ସେଠାରେ କିଛିଦିନ ରହି ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଆସିଲୁ

ଓ মোর বড়মামুঢ়ুবৰাজ মিশ্ৰক যুনাতিহৰে থৰা প্ৰকার। কাৰ্ত্ত্বৰে দুৰদিন
ৱহি বলাঙ্গিৰৰ কেতোটি মদিৰকু পাইথলুঁ এবং রজাঙ্ক পেলেষ 'বাদল মছল'
দেখাৰাকু পাইথলুঁ। পেৱণা ধূলা মোৰ প্ৰথম বলাঙ্গিৰ দৰ্শন।

আমে বলাঙ্গিৰৰু খাড়বলাঙ্গিৰ ফেৰিয়াৰ দিনে দুৰদিন পৱে
শলিআপালিকু ফেৰিগলুঁ। এহাৰ কিছিদিন পৱে মোৰ মা' বেমাৰ পঢ়িলা,
চাৰি পাঞ্চদিন চিকিষ্টা পৱে দূৰ ছাঢ়িলা নাহি। খবৰ পাই মোৰ অজা
খাড়বলাঙ্গিৰৰু আয়িলে। পে মধ মা'ৰ পেৱা শুশ্ৰষা কলে। কিছি কাম দেলা
নাহি, মো মা' মৰিগলা। মুঁ পেতেবেলে দাণ্ডৰে খেলুথলি। এই সময়ৰে
সানগোত্র্যাক ভিথ মোৰ ঘংপৰ্কায়া পিৰসা গুন নান। সাঙ্গেসাঙ্গে দৰত্তি
আয়ি মোতে পাই (কাণ) কৰি তা ঘৰথাত্তে নেৱেগলা। কিছি সময় পৱে
মোৰ মা'কু গোচিৰ খচৰে ওলচাৰ শুখাই তা উপৱে চাদৰ ঘোড়াৰ
চাৰিকশা লোক বোহি নেৱথৰা দৃশ্যতি মোতে দেখাৰদেৱ কহিলা - তো
মা' মৰিগলেৰে, দেশ তো মা'কু যেমানে মশাশাকু নেৱ পাইছিটি। এহা
শুণি মুঁ আহুৰি কাহি ভিটিলি। পে মোতে বহুত এঞ্চুতেঁ কৰি বুঝাইথাএ। মুঁ
মলা মাথাৰ মুঁহ বি দেখা পাইনথলি। গুননানা ঘৰকু ধৰি আযিলা। ঘৰে
সমষ্টি কাদুথলে।

বাপা-মা ছেউষ্টকু অজা-আৱি আশ্রি

যেহিদিন পৰ্যাগে অজা, মোৰ জানকী নান। ও মোতে সাঙ্গৰে
নেৱ খাড়বলাঙ্গিৰ যিবাপাইঁ গোচিৰ বলদ গাঢ়িৰে দুৰকশা লোককু সাঙ্গৰে
ধৰি বাহাৰিলে। মোৰ বড়বাপা ও বড়মা'কু কহিলে - তুমৰ ত চাৰিপাষ্ঠা
ছিআ পিলা হেলেণি। গুড়া ছিআকু পমালিবা কষ্টকৰ কথা। পুঁটি এমানে ত
এবে তা'ক মা'কু খোজিবে। যেমানক আৱি আম ঘৰে পমালিনেব। এতিকি
কহি আমপানকু ধৰি খাড়বলাঙ্গিৰ আড়কু বলদ গাঢ়িৰে আযিলে। মোৰ
মনে পতুছি, ১/৩ ঘষা গাঢ়িগা চালি কুমুণ্ডে গাঁপাগৱ শুকচেল নদা কূলৰে
পহাঞ্চলা। কুমুণ্ডে গাঁহেৱছি মো অজাকৰ মামুঁগৱ গাঁ। অজাক মামুঁগোপানাথ
ত্ৰিপাঠী থলে জশে বড়চাষা। উদাৰব্যক্তি ও ধনীলোক। চাক স্বা মধ অতি

ରଦାର ଥିଲେ ବୋଲି ବଡ଼ ହେବାପରେ ମୁଁ ଶୁଣିଲି । ସେ ଦୁହଁ ଓ ଆଉ କେତେଜଣ
ଆ ପୁରୁଷ ଆମପାଖକୁ ଭାତ ଓ କିଛି ଜଳଖାଆ ନେଇ ଆସିଲେ । ବୋଧହୁଏ ଅଜା
ଙ୍ଗାରା ଖରର ପଠାଇଥିଲେ ଓ ସେମାନେ ସବୁ ଜାଣିଥିଲେ । ଅଜାଙ୍କ ମାର୍ଚ୍ଚ ବୁଢ଼ୀ ମୋତେ
ଓ ମୋ ନାନାକୁ ନିଜେ ପଖାଳ ଭାତ ଓ ଚିଆଣ ଚରକାରୀ ଖୁଆଇ ଦେଲେ । ମୋର
ଅଜା ଓ ହଳିଆ ଦୂଇଜଣ ସେମାନେ ଆଣିଥବା ଜଳଖାଆ ଖାଇଲେ । ମୋର ଅଜାଙ୍କ
ମାର୍ଚ୍ଚ ବୁଢ଼ା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବଳବାନ୍ ଓ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲେ । ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ହୋଇଥିବାରୁ
ଜାରିଆଡ଼ ଉଦ୍‌ଭଳ ଦିଶୁଥିଲା । ମୁଁ ବଡ଼ ହେବାପରେ ଜାଣିଲି ଯେ ମୋର ମା'ର ମୃତ୍ୟୁ
ହୋଇଥିଲା ଚେତ୍ର ମାସ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଦାଦଶାରେ । ତା'ପରେ ଆମ ଗାଡ଼ି ନଦୀ ଭିତରକୁ
ଉଚ୍ଚାରିଲା । ନଦୀ ଶୁଖିଲା ଥିଲା । ସେମାନେ ଆମ ଗାଡ଼ି ପରେପରେ ଆସି ତା'କୁ
ନଦୀର ଆରକ୍ଷାକୁ ଚଢାଇ ଦେଲେ ଓ ଫେରିଗଲେ ।

ନଦୀର ଏକଳକୁ ଆସି ଆମେ ଦୁହଁ ଶୋଇପଡ଼ିଲୁ । ଅଜା ବସିଥିଲେ ।
ସେ ରାତିରେ ଶୋଇଲେ କି ନାହିଁ ମୁଁ ନାଣିନାହିଁ । ସକାଳ ହେଲା, ଆମେ ଖାତିବଳାଙ୍ଗିର
ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ସେଠାରେ କିଛି ସମୟ ରହି, ଗାଁ ଭିତରକୁ ପାଇ ମାମ୍ବୁଘର
ଆଗରେ ଗାଡ଼ି ରହିଲା । ଆମେ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଘରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁ, ବହୁତ ସା
ଲୋକ ଜମା ହୋଇଥିଲେ ଓ ଆଜି ବହୁତ ବାହୁନିବାହୁନି କାହୁଥିଲା । ସେମାନେ ତାକୁ
ସାହନା ଦେଉଥିଲେ । ଅନେକ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଜି କାନ୍ଦି ଚିକିଏ ଶାନ୍ତ ହେଲାରୁ
ସାଲୋକକ ଭିତରୁ ଜଣେ ଦୂଇଜଣ ରହି ବାକିମାନେ ନିଜନିଜ ଘରକୁ ବାହାରି ଗଲେ ।
ଆମର ସାନମାର୍ଚ୍ଚ ମହାଦେବ ମିଶ୍ର ସେତେବେଳେ ଆମର ଭଲମନ୍ ବୁଝୁଥିଲେ ଓ
କିଛି ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ । ତା'ପରେ ଆଇମାମା ଆମକୁ ପାଖରେ ବସାଇ ନିଜେ
କାନ୍ଦିକାନ୍ଦି ଆମକୁ କ'ଣ କ'ଣ କହିଲା ଓ ଦେହମୁଣ୍ଡ ସବୁ ଆଉସିଦେଲା । ମୋ ମା'
ମରିବା ଆଗରୁ ତା'ର ନାନୀ (ଅଜାଙ୍କ ବଡ଼ଖିଅ) ଆମର ଧୂରୁଣୀ ମାଉସା
ମରିଯାଇଥିଲା । ତାର ଗୋଟିଏ ଝିଅ କ୍ଷିତିଜାକୁ ଆଜା ଆଜି ନିଜ ଘରେ ରଖି ଲାଲନ
ପାଳନ କରୁଥିଲେ । କ୍ଷିତିଜା ନାନୀ ମୋର ଜାନକୀ ନାନୀଠାରୁ ୩/୪ ବର୍ଷ ବଡ଼ ଥିଲା ।
ତେଣୁ ଏବେ ତିନିଜଣ ମା' ଛେଉଣ୍ଡ ଛୁଆକୁ ଅଜା ଆଇକୁ ଲାଲନ ପାଳନ କରିବାକୁ
ପଡ଼ିଲା ।

ଆଜି ପ୍ରାୟ ସହୁଦିନ ସକାଳେ ତବାଘର ଭିତରକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ବସି
ବାହୁନି ବାହୁନି ବହେ କାନ୍ଦେ । ଦିନେଦିନେ ଗାଁର ବୟବୀ ଜଣେ ଦୂଇଜଣ ସାଲୋକ

ଆସି ତାକୁ ସାହନା ଦିଅନ୍ତି । ଦୁଇ ତିନିଦିନ ପରେ ବଡ଼ମାମୁଁ ନିଜ କୁଟୁମ୍ବ ଧରି ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଆସିଲେ । ବଡ଼ମାଇଁ ତେଣିକି ଘରର ସବୁ ଭାର ସମାଳିଲେ । ସେ ଥିଲେ ସୋନପୁରର ଜଣେ ଖ୍ୟାତନାମା ଘରର ଝିଅ । ତାଙ୍କର ଝିଅ ଶଣା ଓ ପୁଅ ଗିରାଶ ଆମ ସହିତ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଖେଳାବୁଲା କଲେ । ଶଣା ମୋଠାରୁ ଦୁଇମାସର ସାନ ଓ ଗିରାଶ ପ୍ରାୟ ୨ ବର୍ଷର ସାନ ଥିଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ପାଇ, ଆଜିମାମା ଓ ବଡ଼ମାଇଁ ତଥା କ୍ଷିତିଜା ନାନୀର ସ୍ଵର୍ଗ ଆଦର ପାଇ ମୁଁମୋର ମା' ମରିଥିବା ଦୁଃଖକୁ ଧାରେ ଧାରେ ଭୁଲିଗଲି । ସେତେବେଳେ ମୋର ବୟସ ଥିଲା ୫ କି ୨ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ।

ବଡ଼ମାମୁଁମଛିରେ ମଛିରେ ଯିବା ଆସିବା କରୁଥିଲେ । ଏଠାରେ କିନ୍ତୁ ମୋର ସାନମାମୁଁ ଆମର ତରି ନେଉଥିଲେ । ସେ ବାଲ୍ୟବିବାହ କରିଥିଲେ କୁମୁଣ୍ଡ ଗ୍ରାମର ଗୋପାନାଥ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ନାତୁଣୀ ଅର୍ଥାତ୍ ମୋର ଅଜାକର ମାମୁଁଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ କୁଞ୍ଜବନ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ଝିଅ ଜାନକୀଙ୍କୁ । ସାନମାଇଁ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୋହୁ ରୁଆଷୁଣୀ ହୋଇ ଝାଡ଼ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଆସି ନ ଥାନ୍ତି । ଆହୁରି ଦୁଇ-ତିନି ବର୍ଷ ପରେ ଆସିଲେ । ସେ ବୋହୁ ହୋଇ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଜି ରଣାବଡ଼ା କରୁଥାଏ । କ୍ଷିତିଜା ନାନୀ ଓ ଜାନକୀ ନାନୀ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ମଛିରେ ମଛିରେ ବଡ଼ମାଇଁ ଆସି କିଛିଦିନ ରହି ଯାଉଥିଲେପା । ସେ ଯାହାହେଉ, ମୋର ମା'ର ମୃତ୍ୟୁରେ ଅଜା-ଆଜି ବହୁତ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିଲେ । ଅନେକ ଦିନ ପରେ ମନ ଚିକିଏ ଶାନ୍ତ ହେବାରୁ ଆମର ଅଜା ଆମକୁ ପାଶରେ ବସାଇ ନାନା କୌତୁକିଆ କଥା କହି ମନୋରଞ୍ଜନ କରୁଥିଲେ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ କଥାଣି ଶୁଣାଉଥିଲେ ।

ଅଜାଙ୍କ ସତାନସତତି

ମୁଁ ଚିକିଏ ବଡ଼ ହେବା ପରେ ଆଜିଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲି ଯେ ତା'ର ପ୍ରଥମ, ଦ୍ଵିତୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ଗର୍ଭରେ ତିନୋଟି ସୁନ୍ଦର ଝିଅ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କିଛିବର୍ଷ ବଞ୍ଚି ରହି ଶିଶୁ ଅବସ୍ଥାରେ ହିଁ ଗୋଟିଗୋଟି ହୋଇ ମରି ଯାଇଥିଲେ । ତେଣୁ ବରୁଥ ଗର୍ଭରେ ମୋର ଧୋବଣା ମାରସା ଜନ୍ମ ହେଲାରୁ ତାକୁ ଗୋଟିଏ ଧୋବା ଘରେ ବିକିପଦଳେ । ସେ ବଞ୍ଚି ରହିଲା । ଯାହାର ପ୍ରଥମ ସତାନସତତି ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ମରିଯାଆନ୍ତି ଧୋବାଘରେ, ହାତିଘରେ ବା ଅନ୍ୟ କାହାରି ଘରେ କିଛି କରଦି ବା ପଇସା ଆଣି ଛୁଆଟିକୁ

ବିକି ଦିଅନ୍ତି । ଶୁଆଟି ସେମାନଙ୍କର ବୋଲି ନାମକୁ ମାତ୍ର ଧରାଯାଏ କିନ୍ତୁ ନିଜ ଘରେ ରହେ । ପରେ ବିବାହ ଦେଲେ ଶୁଆକୁ କିଣି ନେଇଥିବା ଲୋକକୁ ଆଣିଥିବା କରନ୍ତି ବା ପଇସାପତ୍ର ଫେରାଇ ଦେଇ ଓ ଅଧିକା କିଛି ଦେଇ ଶୁଆକୁ ମୁକୁଳାଇ ଆଣନ୍ତି ଓ ତା'ର ବିବାହ ଆଦି ନିଜ ନାମ ଗୋଡ଼ରେ କରାନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ମୋର ମା'କୁ ଓ ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁ ଧୂବରାଜ ମିଶ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ଧୋବା ଘରେ ବିକି ଦିଆଯାଇଥିଲା ବୋଲି ଶୁଣିଥିଲି ।

ଅଜାକ ମା' ଦେଖିଲେ ବୋହୁର ଗର୍ଭର ପୁଅଚିଏ ହେଲା ନାହିଁ । ଖାଲି ଝିଅ ହେଉଛନ୍ତି । ସେ ଅଜାକୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସୀ ବିବାହ ହେବାକୁ ବାଗମାର ପ୍ରବର୍ଗାଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ମୋ'ମା ଆଇକ ଗର୍ଭରେ ଥିଲା । ଅଜା ତାଙ୍କ ମା'କର ଏକଥା ଶୁଣି ନିଜ ଦାକ୍ଷାଗୁରୁଙ୍କ ପାଖକୁ ନିଜ କୋଷା (ଜୋତକ) ଧରି ସୋନପୁର ପାଖରେ ନଈ ଆଗକୁଳରେ ଥିବା ଲେହେଡ଼ି ଗ୍ରାମକୁ ଗଲେ । ଲେହେଡ଼ିରେ ସେତେବେଳେ ମହାପାତ୍ର ସାଞ୍ଚାଧାରୀ କ୍ରାହୁଣ ଭିତରେ ଅନେକ ବିଶିଷ୍ଟ ପଣ୍ଡିତ ଥିଲେ । ମୋ ଅଜାକ ଗୁରୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଜ୍ୟୋତିଷ ଥିଲେ । ଅଜାକ କୋଷା ଦେଖି ଗଣନା କରି ସେ କହିଲେ ଏ ଗର୍ଭରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଅଛି । ତା'ପରେ ତୁମର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ହେବ ଯେ କି ଅତି ସୁନ୍ଦର, ବିଦ୍ୟାନ, ଗୁଣବାନ ଓ ଦୀର୍ଘ୍ୟା ହେବ ତଥା ରାଜଦରବାରରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପଦବୀରେ ରହିବ । ତା'ପରେ ଆଉ ଦୁଇଜଣଣ ଝିଅ ଓ ଗୋଟିଏ ପୁଅ ତୁମର ହେବେ; ସମସ୍ତେ ସୁଖର ସଂସାର କରି ରହିବେ । ତୁମର ଦିତୀୟ ଦାରା ଗ୍ରହଣ କରିବା ମଧ୍ୟ କୋଷାରେ ନାହିଁ । ଅଜା ଏହା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ତାଙ୍କ ଗୁରୁଙ୍କର ଗଣନା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୁପେ ସତ୍ୟ ପ୍ରମାଣିତ ହେଲା । ଆଇକ ଛମ ଗର୍ଭରେ ମୋ ମା' ଜନ୍ମ ହେଲା । ମୋର ମା'ର ପିଠିରେ ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁ ଧୂବରାଜ ମିଶ୍ର ଜନ୍ମିଲେ । ସେ ବଲାଙ୍ଗିର ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇକ୍ଷୁଳରେ ପାଷ ଡିଜିନରେ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କରି, କିରାଣା ଟାକିରିଗୁ ପଦୋନ୍ନତି ପାଇପାଇ ଶେଷରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରରେ ତେପୁଟି ମାନ୍ଦିଷ୍ଟେଟ ପାହ୍ୟାରେ କେତେବେଳେ ଚାକିରୀ କରି ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଓ ଦୀର୍ଘ ୮/୮୮ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାବିତ ଥିଲେ । ବଡ଼ମାମୁଁଙ୍କ ପିଠିରେ ଜନ୍ମିଲେ ଦୁଇଟି ଭତ୍ରଣୀ ଓ ଗୋଟିଏ ଭାଇ । ସେମାନେ ହେଲେ ସତ୍ୟବତୀ (ସତ ମାରସା) ଶକ୍ରାବତୀ (ଶକ୍ରା ମାରସା) ଓ ମହାଦେବ ମିଶ୍ର (ସୋନମାମୁଁ) ।

ମୋର ସତ ମାରସା ସରଗର ବିଶିଷ୍ଟ ଗୌତ୍ୟାକର ବୋହୁ ହୋଇଥିଲା । ମୋର ମରସା ଯୋଗେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର ଥିଲେ ଜଣେ ବଡ଼କାଷା । ଶୁଣିଛି, ତାଙ୍କର ନଥ ଶହ

ପୁଣି ତ ଜହାପି ନୁହେଁ ପିଣ୍ଡବର (ଅମ୍ବଜବନା) ■ ୩୭

ଏକଢ଼ ଚାଷକମି ଥିଲା ଓ ମାଉସା ରାଜବାଣୀର ସୁଖଭୋଗ କରୁଥିଲା । ମାଉସାର ଛଅଗୋଟି ପୁଅ ଓ ତିନୋଟି ଝିଅ । ପୁଅମାନେ ସମସ୍ତେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ । ତା'ର ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁତ୍ର ଚିରାଶ ଜଣେ ବଡ଼ ଜ୍ୟୋତିଷ । ଏବେ ମୋର ଭାଇ ଚିରାଶ, ଅକ୍ଷୁର ଓ କିଶୋର ଜାହିତ, ସେମାନେ ସୁଖରେ ଅଛନ୍ତି ।

ମୋର ଶକ୍ତା ମାଉସା ସିଂହାଶମୁଣ୍ଡାର କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ରାଜଗୁରୁଙ୍କର ବୋହୁ ହୋଇଥିଲା । ଶୁଣିଛି, ରାଜଗୁରୁଙ୍କର ବଡ଼ପୁଅ ବଳରାମ ଗୁରୁ ହାତୀ ପିଠିରେ ବସି ଖାଡ଼ିବଳାଙ୍ଗିରକୁ ବିଭା ହୋଇ ଆସିଥିଲେ । ହାତୀଟି ଥିଲା ପାଟଣା ମହାରାଜାଙ୍କର, ରାଜଗୁରୁଙ୍କର ପୁଅର ବିଭା ପାଇଁ ହାତୀଟି ତାଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲେ । ପରେ ମୋର ମରସା ବଳାଙ୍ଗିରରେ ଷ୍ଟେଟ ସରକାରରେ ତହବିଲଦାର କାମ କରୁଥିଲେ । ସେ ବଳାଙ୍ଗିରର ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଡ଼ାରେ କୋଠାଘର କରି ରହୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ତିନୋଟି ପୁଅ ଓ ତିନୋଟି ଝିଅ । ବଡ଼ପୁଅ ଧୋବାଇ ଚରଣ ଗୁରୁ ଜିଲ୍ଲା ନଜ୍କେ ପୋଷକ ଅବସର ନେଇଥିଲା, ବର୍ଷେ ହେଲା ସେ ଆଚପୁରକୁ ଚାଲିଗଲାଣି । ତାଙ୍କର ସାନପୁଅ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ହାଇସ୍କୁଲର ହେଉଁ ମାସ୍କର ଥିଲା । ଏବେ ଫେନ୍‌ସନ ପାଉଛି । ମର୍ରିଆଁ ପୁଅ ପାନି ଗୁରୁ ବହୁତ ଆଗରୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା ।

ମୋର ସାନମାମୁଁ ମହାଦେବ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଦୁଇପୁଅ ଓ ତିନୋଟି ଝିଅ । ବଡ଼ରେଥୁବୁ ସୁରକ୍ଷା ସରଗନ ଗୌଡ଼୍ୟା ଘରର ବୋହୁ । ଦୁଇପୁଅ ଅମରାଶ ଓ ଚେରୁ ଗାଁରେ ଚାଷବାସ କରି ରହନ୍ତି ।

ବଡ଼ମାମୁଁ ଧୂବରାଜଙ୍କ ଦୁଇପୁଅରୁ ଚିରାଶ ଚାଲିଗଲାଣି, ସୁରେଶ ଜଣେ ବଡ଼ ତାଙ୍କର । ଚାକିରିରୁ ଅବସର ନେଇ ସମଲପୁରରେ ଅଛି । ତାଙ୍କର ସାନରୈଅ ଚିର ବଳାଙ୍ଗିରରେ ଅଛି । ମୁଁ ଏ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଦରର 'ଦାଦା' ।

ସାତ ବହନୀ କଥା : ମୋ ମା'ର ନାମକରଣର ପ୍ରକାଶକୁମି

ମୁଁ ବଡ଼ ହେବାପରେ ଶୁଣିଲି ଯେ ବହୁ ବର୍ଷ ତଳେ ଆମ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟରେ ତହୁ ବିଦ୍ୟାର ବହୁତ ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା । ତବମାତ୍ର, ଶୁଣିଗାରେଡ଼ି ବିଦ୍ୟା ଶିଖ ଅନେକେ ନିଜର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରୁଥିଲେ । ଏହି ବିଦ୍ୟାକୁ ଲଗାଇ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଗୋଗାକୁ ଫୁଲାଛନ୍ତି କରି ସେମାନେ ଭଲ କରିଦେଇ ପାରୁଥିଲେ ବୋଲି ମୁଁ ଖାଲି ଶୁଣିଥିଲି । ଦିନେ ମୋର ଝିଅ ଘର ଗାଁରେ ଏହିପରି ଘରଣାଟିଏ ଦେଖିଲି । ଝିଅ ଘରେ କ'ଣ

ଗୋଟିଏ ଉତ୍ସବ ହେଉଥିଲା । ଘରର ରିଆ, ଭଉଣୀ ଓ ବନ୍ଧୁଗାନ୍ଧିବୟର ଲୋକେ ଆସିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଜଣା ସାକର ଅଟି ଛୋଟରୁଆ ଦୁଇଟି ଦିନେ ତିନି ଚାରିଶଷ୍ଠା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମା' ପ୍ରନ୍ୟପାନ କଲେ ନାହିଁ ଓ ଖାଲି କାହିଁଲେ । ରୁଆ ଦୁଇଟା ଶାର ନ ପିଇବାରୁ ମା'ର ପ୍ରନ୍ୟରେ ଶାର ଭର୍ତ୍ତା ହୋଇ ମା'କୁ ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟ ହେଉଥାଏ । ଯୋଗକୁ ସେ ଘରର ପିଇସା ଜଣେ ଆସିଥିଲେ । ମା' ଦୁଇଜଣା ପିଇସାକୁ ଏ କଥା କହିଲେ । ପିଇସା ଥିଲେ ଜଣେ ତାହିକ । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ରୁଆ ଦୁଇଟିକୁ ଫୁଲିଦେଇ ଓ ଖାଡ଼ିଦେଇ ପ୍ରାୟ ୪/୭ ମିନିଟ୍‌ରେ ଭଲ କରିଦେଲେ । ତା'ପରେ ରୁଆ ଦୁଇଟି ମା'ର ପ୍ରନ୍ୟପାନ କଲେ । ପିଇସା କହିଲେ ଏ ପଡ଼ାରେ ଗୋଟିଏ ଚଣ୍ଡେଇ (ଡାହଣୀ) ସା ଅଛି । ତା'ର ପିଲାଙ୍କ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଗଲା । ଖୋଲା ମୋଲାରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରନ୍ୟପାନ କରାଇବ ନାହିଁ । ପରେ ଶୁଣିଲି, ସେ ଚଣ୍ଡେଇକୁ ପଡ଼ାର ଲୋକେ ଆଗରୁ ଜାଣିଥିଲେ ଓ ତା'ପ୍ରତି ସାବଧାନ ଥିଲେ ।

ଶୁଦ୍ଧ ଉପରଳିଷ୍ଟ ଡାହଣୀ ପରି ଥିଲେ ସାତ ଭଉଣୀ-ସାତ ଜଣା ଦୁଷ୍ଟ ନାରା । ସେମାନେ ଥିଲେ ବିଭିନ୍ନ ଜାତିର । ସେମାନଙ୍କ ନାମ (୧) ଗାଙ୍ଗୀ ଗରତୁଣୀ (୨) ଲୁହପୁଟି ଲୁହୁଗାଣୀ (କେମାର ବା ଲୁହୁଗା ଜାତିର) (୩) ପତର ପିନ୍ଧି ଶରବୁଣୀ (ସହଗା) (୪) ଝାନଦେଇ ମାଲୁଣୀ (୫) ଶୁକୁଟି ଚମାରୁଣୀ (୬) ଶୁଆ ତେଲୁଣୀ (ତେଲି ଜାତି) (୭) ନେତେଇ ଧୋବଣୀ (ଧୋବା ଜାତି) । ଏହି ସାତ ଭଉଣୀ କେଉଁଠି ଥିଲେ, କେଉଁଠି ଏକତ୍ର ହେଉଥିଲେ ବା ପ୍ରକୃତରେ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ନାମ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକ ମୁଖ୍ୟରେ ଶୁଣାଯାଉଛି, ସେ ସବୁକଥା କେହି ଲେଖିଥିବା କଥା ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ । ତେବେ ଆଜିକାଲି ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଗୋଗରୁଷ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅନେକ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଫୁକାର୍ଦ୍ଧାରେ ଭଲ କରି ଦେବାପାଇଁ ତଥାକଥିତ ତାତିକମାନଙ୍କୁ ନିୟୁକ୍ତ କରିଥାଆନ୍ତି । ସେହି ତାତିକମାନେ ଏହି ସାତ ଭଉଣୀଙ୍କ ନାମ ଉଚାରଣ କରି ‘ଜୟ ମା’ ଗାଙ୍ଗୀ ଗରତେନ, ପତର ଶରବୁଣୀ, ଲୁହପୁଟି ଲୁହୁରେନ, ନେତେଇ ଧୁବେନ’ ଆଦି କହି କିଛି ପୂଜାପାଠ କରି ଗୋଗାକୁ ଫୁକାର୍ଦ୍ଧା କରନ୍ତି ।

ଅଛଦିନ ତଳେ ବିଶିଷ୍ଟ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଶ୍ରୀ ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶକ ପାଖରୁ ଶୁଣିଲି ଯେ ଏହି ସାତ ଭଉଣୀ କଥା ସମଗ୍ରୀ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଛେ ବହୁତେ ଅନେକ ଲୋକ ଜାଣନ୍ତି । ସେ କହିଲେ - ସୋନପୁର ସହରରେ ‘ଶଣିଶେଣୀ’ ମନ୍ଦିର ବୋଲି ଗୋଟିଏ ନିରୁଜ ଦେଉଳ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଛି ଏବଂ କୁଆଡ଼େ ସେ ଦେଉଳରେ ଆଗେ ସାତ ଭଉଣୀଙ୍କୁ

ସୁଟି ତ ଜପାପି ନୁହେଁ ପଂଜିବାର (ଆମ୍ବଜାବଳା) ■ ୩୮

ପୂଜା କରାଯାଉଥିଲା । ତେବେ ସେମାନେ ଦେବୀ ବା ଯୋଗିନୀ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଉପଦେବୀ ରୂପରେ ପୂଜା ପାଇବା କମ୍ କଥା ନୁହେଁ । କେତେକେ କହନ୍ତି ସେମାନେ ଶୁଣିଗାରେଡ଼ି, ତର ଆଦିରେ ଏତେ ଶକ୍ତି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ ଯେ, ଜଣେଜଣେ ପୁନକୁ ଦିନରେ ମେଶା ଓ ରାତିରେ ତେଣା କରିଦେଇ ପାରୁଥିଲେ । କେତେକେ କହନ୍ତି, ସେମାନେ ଶୁଣିଗାରେଡ଼ିରେ ପାଞ୍ଜନ୍, ନାଶେନ୍, କରିବାରେ ଧୂରନ୍ତର ଥିଲେ । ପାଞ୍ଜନ୍ ଅର୍ଥ ମନ୍ ପଢ଼ି ଜଣକୁ ରୁଚଣ ବା ପଞ୍ଜୁ କରିଦେବା । ଏହାକୁ ସେ ‘ପାଞ୍ଜି’ ଦେଇଛି ବୋଲି କହନ୍ତି । ନାଶେନ୍ ଅର୍ଥ ଜୀବନରେ ନାଶ କରିଦେବା, ମାରିଦେବା ! ଏହି ବିଶ୍ୱାସର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ବେଳେବେଳେ ମଫ଼ସଲ ଗାଁ ମାନଙ୍କରେ ତାହାଣା ସଦେହ କରି କେତେ ନାରାକୁ ମାରି ଦେଉଥିବା ଖବର ସମାଦପତ୍ର ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ଦେଖାଯାଉଛି ।

‘ସାତ ବହନୀ’କର ନାମ ସବୁ ଶୁଣି ଜାଣିଲି ଯେ ମୋର ମା’ ଓ ବଡ଼ମାଉସାର ନାମ ଦିଆଯାଇଥିଲା ‘ନେତେର’ ଓ ‘ଧୋବଣା’ ବୋଲି, ଯାହାକି ସାତ ବହନୀରୁ ଜଣକର ନାମ ଥିଲା । ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁରୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଧୋବାଘରେ ଏମାନକୁ ଜନ୍ମ ବେଳୁ ବିକିଦେଇ ଏପରି ନାମକରଣ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏମାନେ ଦୀର୍ଘାୟୁ ହୋଇ ପାରିନଥିଲେ । ଯୁବତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ତିନୋଟି ମା’ ଛେଉଣ ଶିଶୁକୁ ଛାଡ଼ି ଆରପୁରକୁ ବାହାରିଗଲେ ।

ମୋର ପ୍ରକୃତ ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ

ମୋର ବୟସ ୪ ବର୍ଷ ୪ ମାସ ହେଲା ବେଳେ ମୋର ମା’ ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ଝାଡ଼ବଳାଙ୍ଗିର ମୋର ମାମୁୟରକୁ ଆସିଥିଲି ଏବଂ ମୋର ଅଜା ପଣ୍ଡିତ ଭୋଲାନାଥ ମିଶ୍ର ମୋର ଚତୁରକଣ, କର୍ଣ୍ଣବେଧ ତଥା ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ କରାଉଥିଲେ । ତାହା ଥିଲା ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ । ସେତେବେଳେ ଆମ ଗାଁରେ କିମ୍ବା ମାମୁୟର ଗାଁରେ ସ୍କୁଲ ବା ଚାଚଶାଳୀ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ମୁଁ ଖାଲି ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନଙ୍କ ସହ ଖେଳି ବୁଲି ସମୟ କଟାଉଥିଲି । ମୋର ବୟସ ପ୍ରାୟ ସାତ କି ସାଢ଼େସାତ ହେଲାବେଳକୁ ମୋର ଅଜାକ ପାଦ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘା ହେଲା । ତା’କୁ ସେତେବେଳେ ‘ବନତିଆ ମାତା’ ବୋଲି ଜହୁଥିଲେ । ସେ ଷେତରାଳକୁ ଯାଇପାରିଲେ ନାହିଁ, ଘରେ ବସିରହି ଚକିଷା କରାଉଥିଲେ । ଦିନେ ସେ ଆମମାନକୁ ପାଖରେ ବସାଇ କହିଲେ -

ଆଜିଠାରୁ ତୁମେ ପାଠ ପଡ଼ିବ, ଅକ୍ଷର ଲେଖିବା ଶିଖିବ । ଯାଆ, ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପିଢା ଆଜା । ସେ କହିବା ଅନୁସାରେ ପିଢା ଆଣିଲୁ, ପିଢା ଉପରେ ଇଟାଗୁଡ଼ କିଛି ବିହାଇ ଦେଲୁ ଓ ଖଣ୍ଡିଏ କାଠି ଧରି ଥାଏ ଅକ୍ଷର ଲେଖି ଶିଖିଲୁ । ଅଜା ବାରଣାର ମାଟିଚାଣ ଉପରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଥାଏ ଲେଖିଦେଇଥିଲେ । ତାକୁ ଦେଖି ଲେଖିଲୁ । ଅକ୍ଷର ଭଲ ନହେଲେ ଅଜା ହାତଧରି ଆମକୁ ଶିଖାଇ ଦେଉଥିଲେ ।

ତା'ପରେ ଆମ ପାଇଁ ଲମ୍ବା ପଥର ଖଢ଼ି ଅଣାହେଲା ଓ ଆମେ ପିଢା ଛାଡ଼ି ଦେଇ ମାଟି ଚଟାଣରେ ଅକ୍ଷର ଲେଖିଯାରି ତାକୁ ଲିଭାଇଦେଇ ସେହି ଖଢ଼ିଗୁଡ଼ ହାତକୁ କପାଳରେ ଲଗାଇ ଦେଉଥିଲୁ । ଭାରି ମଜା ଲାଗୁଥିଲା । ମା' ସରସ୍ଵତୀ ବିଦ୍ୟା ଦିଅ, ଗଣେଶ ବାବା ବିଦ୍ୟା ଦିଅ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହୁଥିଲୁ । କିଛିଦିନ ପରେ ଆମ ପାଇଁ ସିଲେଟ୍ ଓ ଫେନ୍‌ସିଲ ଅଣାହେଲା । ସେଥିରେ ଲେଖିବାରେ ଆହୁରି ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥିଲା । ଅଜା ଅସୁସ୍ତ ରହିଲେ ପ୍ରାୟ ମାସେ ଦେବମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସେହି 'ବମତିଆ ମାତା' ଘା ପାଇଁ । ପରେ ଭଲ ହୋଇ ଚଲାବୁଲା କରିପାରିଲେ । ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ମୋର ଜାନକୀ ନାନା ଓ କ୍ଷିତିଜା ନାନା କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଅକ୍ଷର ଲେଖିବା ପଡ଼ିବା ଶିଖି ପାଇଥିଲୁ । ମୋର ବଡ଼ମାର୍ଜୁଙ୍କ ବଡ଼ଝିଅ ଶଣା ମଧ୍ୟ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ କିଛିଦିନ ରହି ଏଠାରେ ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲା । ସେ ଯାହାହେଇ, ମୋର ନାନାମାନେ ଆଜିମାମା ସାଙ୍ଗରେ ଘର କାମ କରୁଥିବାରୁ ନିୟମିତ ରୂପେ ପଢ଼ାପଡ଼ି କରୁନଥିଲେ । ମୁଁକିନ୍ତୁ ସବୁବେଳେ ପ୍ରାୟ ପଢ଼ାରେ ମନ ଦେଉଥିଲି । ଅଜାକ୍ ଠାରୁ ଶିଖି ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ସବୁଅକ୍ଷର ଏବଂ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର ସବୁ ଅଛଦିନରେ ଶିଖିନେଲି ଏବଂ ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ବହିର କିଛି ଗାତ ଗାଇପାରିଲି । ଅଜା ପାଠ ପଡ଼ିବାକୁ ମୋତେ ସବୁବେଳେ ଉହାହିତ କରୁଥିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆମ ସମସକୁ ନାନା ପ୍ରକାର କାହାଣୀ ଶୁଣାଉଥିଲେ । ମୁଁ ସେଥିରୁ ଅନେକ ମାନେ ରଖି ପାରୁଥିଲି ଓ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଉଥିଲି ।

ଏହି ସମୟରେ ଆମ ଗାଁର ଜଣେ ଯୁବକ, ମୋର ଜଣେ ସଂପର୍କୀୟ ମାମୁଁଙ୍କ ପୁଅ ବ୍ରଜମୋହନ ମିଶ୍ର ଗାଁରେ ଚାଟଶାଳୀଟିଏ ଖୋଲିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଜଣେ ବଡ଼ ଚାଷା ଆଶାରାମ ମଳିକଙ୍କ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘରେ ଚାଟଶାଳୀ ଖୋଲିଲା । ପରେ ଗାଁ ମାଝରେ ଥିବା ଆଖତା ଘରକୁ ତାହା ଉଠିଆସିଲା । ଅନେକ ସାନପିଲା ସେ ଚାଟଶାଳୀରେ ପଡ଼ିଲୁ । ମାସକୁ ଫିଲ୍ ପଡ଼ୁଥିଲା ଚାରିଅଣା କିମ୍ବା ପଦର ଅଡ଼ା ଧାନ । ମାମୁଁଗର ଗାଁରୁ ଦୁଇମାଳି ଦୂରରେ 'ବୁବେଲ' ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଗାଁ ଅଛି । ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ ସ୍କୁଲ

ସୁତି ଉ ଜହାପି ନୁହେଁ ଫିଲ୍ଟିବାର (ଆମ୍ବଜାବଳା) ■ ୪୦

ଥିଲା । ଆମ ଗୀର ବଡ଼ବଡ଼ ପିଲାମାନେ ସେହି ସ୍କୁଲକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ ।

ଆମେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ 'ଗୁରୁ' ବୋଲି ତାକୁଥିଲୁ ଓ ଆଜ୍ଞା ଆପଣ ନ କହି, 'ଗୁରୁ ତୁମେ' ବୋଲି କହୁଥିଲୁ । ସେ ମୋର ସଂପର୍କୀୟ ମାର୍ମଙ୍କ ପୁଅ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦାଦା ବୋଲି କେବେ ତାକିନିଥିଲି କିନ୍ତୁ ସେ ମୋତେ ନିଜ ଭାଇ ଭାଲି ବହୁତ ଘେରେ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷେ ପାଖାପାଖ ପଢ଼ିଥିଲି ଓ ବର୍ଷବୋଧକୁ ଭଲକରି ପଢ଼ି ପାରିଲି । ସାଦା ପଣକିଆ ମଧ୍ୟ ପଣ କାହାଣ ସହିତ ମିଶାଇ ୧୦/୧୫ ଶେଷା ମୁଖସ୍ଵରୂପ କରିନେଲି ଓ ଯୋଗ ବିଯୋଗ କରିବା କିଛି ଶିଖିଥିଲି । ଏପରି ସମୟରେ ସେ ଚାଟଶାଳୀ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ ଏବଂ ତରଜା ନାମକ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ସହରକୁ ତାକିରି କରିବାକୁ ଚାଲିଗଲେ । ମୋର ପଢ଼ାପଢ଼ିରେ ଚିକିଏ ବାଧା ପଡ଼ିଲା କିନ୍ତୁ ଘରେ ପଢ଼ୁଥାଏଁ ।

ମାସୁଦରର ଘରପୋଡ଼ି କଥା

ମୋର ପିଲାଦିନେ ଅନେକ ଗାଁର ଘରପୋଡ଼ି କଥା ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି । କେଉଁ ଗାଁର ସବୁ ଘର ତ ଅଳ୍ୟ କେଉଁ ଗାଁର ଅଧାଅଧ ଘରପୋଡ଼ି ଯାଉଥିଲା । ଆଜିକାଲି ମଧ୍ୟ ସମାଦପତ୍ରରୁ ଜାଣିବାକୁ ମିଳୁଛି ଯେ ଘରପୋଡ଼ି ପ୍ରତିବର୍ଷ ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମରେ ହେଉଛି । ‘ଗାଇଲି ଛପର ଘର - ନିଆଁକୁ ନଥାଏ ତର’- ଏହି କଥା ଲୋକେ ଜାଣୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଥ ଅଭାବରୁ ସେପରି ଛପର କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାୟ ସବୁ ଗାଁର ପାଳ ନଡ଼ାରେ ଘର ଛପର କରାଯାଉଛି । ଏପରି ଘରପୋଡ଼ି କଥା ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି ସିନା, ମୋର ମାମୁଁ ଘରେ ମୁଁ ଥିଲାବେଳେ ଅଜାକର ସବୁଘର ପୋଡ଼ିଯିବା ଦେଖୁଥିଲି ଓ ସେ କଷ୍ଟ ନିଜେ ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇଥିଲି ।

ଖବରଦାର, ପଲାତ ଗଣ୍ଠା ଚଉକିଦାର

ଘରପୋଡ଼ି ଯେପରି ନ ହେବ ସେଥିପାଇଁ ଗାଁର ଗୌକିଦାର ‘ପଲାତ ଗଣ୍ଠା’ ଦିନ ପ୍ରାୟ ଏଗାର ବାରଘଣ୍ଠା ସମୟରେ ଥରେ ଓ ରାତି ୭/୮ ଟା ବେଳେ ଅର୍ଥାତ୍ ରନ୍ଧାବଢା ସମୟରେ ଥରେ ଲୋକଙ୍କୁ ତାର ମଜାକିଆ ଭାଷାରେ ସାବଧାନ କରି ଦେଉଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଚିମକି କାନ୍ଦରେ ଝୁଲାଇ ସେ ଗାତଚିଏ ଗାଉଥିଲା - “ଜୁଏ କେ ଦେଖ, ଛାଏଁ କେ ଦେଖ - ଭାତ ହାତିକେ ତାମତ୍ତି ଦେଖ”- ଏହା କହି ତାର ଚିମକିକୁ ଚିମଚିମ କରି ବଜାଇ ବଜାଇ, ଗାଁର ଏମୁଣ୍ଡରୁ ସେମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥରେ ଦୁଇଥର ଯିବାଆସିବା କରୁଥିଲା । ତାର ଏ ଗାତ ଶୁଣି ଆମେ ହସୁଥିଲୁ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ ଆଦେଶ ଥିଲା ଯେ ପ୍ରତି ଗାଁର ପ୍ରତି ଘରେ ଦାଣ୍ଡପଟକୁ ଯେଉଁ ଉଚିତକ

ମାଟିର ବା ଇଚାରେ ତିଆରି ପିଣ୍ଡାମାନ ଅଛି ସେ ପିଣ୍ଡାରେ ବିଶେଷତଃ ଖରାଦିନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ୮/୧୦ ମାଟିଆ ପାଣି ପୂରାଇ ରଖୁଥିବେ । ଦେବାତ୍ ଘରପୋଡ଼ି ହେଲେ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ନିଆଁକୁ ଲିଭାଇ ପାରିବେ । ସେତେବେଳେ ସରକାରୀ ଆବେଦନ ଲୋକେ ମାନୁଥିଲେ । ମୁଁ ମାମ୍ୟୁଗର ଗାଁରେ ଦେଖୁଛି, ଦାଣପଟର ପିଣ୍ଡାମାନଙ୍କରେ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଟିଆ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କ ପିଣ୍ଡାରେ ରଖାଯାଉଥିଲା । ପିଣ୍ଡାର ଖାଲି ଜାଗାରେ ଲୋକେ ବସାଉଠା କରୁଥିଲେ । ଏତେ ସାବଧାନତା ସବୁ ଘରପୋଡ଼ି ହେଲା ।

ଅଗ୍ନିବାରେଣୀ ବଖରା

ଗାଁ ମଞ୍ଜିରେ ଅଜାକ ଘର । ୫/୬ଟା ରହିବା ଘର, ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ତବାଘର (ଆଗୁ ଘର) ଓ ଘରକୁ ଲାଗି ଗାତି ଗୁହାଳ । ସେହି ତବାଘରଟି ଅତି ବଡ଼ । ଉପର ଛାତଟି ପ୍ରାୟ ୨୨/୨୪ ହାତ ଲମ୍ବ ଓ ତଳେ ପ୍ରାୟ ୧୭/୧୮ ହାତର ଭିତର ତବାଘର । ତାକୁ ଲମ୍ବାଲମ୍ବାରେ ଦୁଇବଖରା କରାଯାଉଥିଲା । ଭିତର ବଖରା ଖୁବ୍ ଓସାର ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ କି କାଠରେ ତିଆରି ମଞ୍ଜାମାନଙ୍କରେ ଧାନ ଓଳିଆ ସବୁ ରହୁଥିଲା । ଭିତର ତବାଘରକୁ ଲାଗି ବାଟ ତବାଘରକୁ ଆମଣ୍ଗାସ କୁହାଯାଉଥିଲା । ତାର ଓସାର ପ୍ରାୟ ୩/୭ ଫୁଟ ଯେଉଁଠାରେ କି ଆମେ ଖରାଦିନ ଉପର ଓଳି ଶୋଉଥିଲୁ, ଭାରି ଶାତଳ ଲାଗୁଥିଲା । ଏହି ଆମଣ୍ଗାସକୁ ଲାଗି ବାହାର ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ନି ବାରେଣୀ ଛୋଟ ବଖରାଟିଏ ଥିଲା, ତାର ଲମ୍ବ ପ୍ରାୟ ୫/୭ ଫୁଟ ଓ ଓସାର ୪ ଫୁଟ ଏବଂ ପ୍ରାୟ ୨ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ଏକ ମୋଟା ଗୋଲେଇ ଛାତ ଥିଲା । ଘରେ କେବେ ନିଆଁ ଲାଗିଲେ ହଠାତ୍, ନିଆଁଟା ଯେମିତି ତବା ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଫଳରେ ଘରପୋଡ଼ି ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତରେ ଧାନତକ ନିଆଁରୁ ରକ୍ଷା ପାଇୟିବ ବୋଲି ତବାଘର ବାଟରେ ଅଗ୍ନିବାରେଣୀ ବଖରାଟିଏ ସେତେବେଳେ ଲୋକେ କରୁଥିଲେ ।

ଉଠରେ ଦୁଃଖା ଦୁଖେଇମାନେ !

ଅଜାକ ଏହି ତବାଘରକୁ ଲାଗି ଲାଗୁ ବାଘ ନାମକ ଚାଷା ଜଣକର ବଖରା ଏ ଘର ଥିଲା, ତାକର ଅନ୍ୟଘର ଗୁଡ଼ିକ ଆରପଟକୁ ଥିଲା । ସେହି ସାନ ବଖରାରେ ସେ ରାତିରେ କଣ କରୁଥିଲେ କେଜାଣି, ସେହି ଘରେ ନିଆଁ ଲାଗିଲା । ସେ ଘରେ ଛଣପଟ ଥିଲା, ଦୁଏତ ତିବିରି ଧରିଥିବେ ଓ ସେଥରୁ ଛଣପଟରେ ନିଆଁ ଲାଗିଥିବ । କେତେ ରାତି ହେବ କେଜାଣି, ଆମେମାନେ ଅଜା ଆଶକ ପାଖରେ ଅଲଗାଅଲଗା ଖଟ ପକାଇ

ସମସ୍ତେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲୁ । ଗୀମାନକରେ ଲୋକେ ରାତିରେ ସହଳ ଖାଇଦେଇ ସହଳ ଶୋଇପଡ଼ନ୍ତି ଓ ବଡ଼ିଭୋରଗୁ ଉଠିପଡ଼ନ୍ତି ।

ଆମେ ନିଷିଦ୍ଧରେ ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇଥିଲୁ । ଆଜିମାମା ଆମମାନକୁ ଉଠାଉଥିଲା । ଆମେ ଆବୋ ଉଠୁନଥିଲୁ । ଏପଟେ ମୁଁ ଥିଲେ ସେପଟକୁ ମୁଁ କରି ପୁଣି ରୁଁ କରି ଶୋଇଥିଲୁ । ଶେଷରେ ସେ ଅଛି ବିକଳରେ ଯେଉଁ ପଦଚି କହିଲା ତାହା ଏଯାଁ ମୋର ମନରେ ଅଛି । ଆଉ ରଢ଼ିଛାନ୍ତି କହିଲା “ଉଠରେ ଦୁଃଖା, ଦୁଶେଇମାନେ, ଘରେ ନିର୍ମାଲାଗି ଗଲାଣି, ପୋଡ଼ିଯିବରେ, ଉଠ, ବାଢ଼ି ଆଡ଼କୁ ଭାଗ ଭାଗ” ବୋଲି ନିଜେ ହାତରେ କିଛି ଧରି ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ବାଢ଼ିପଟକୁ ଦୌଡ଼ିଲା । ଘରୁ ବାହାରି ଦେଖିଲି ଗୁହାଳମାନକରେ ଗାଇ, ବାରୁରୀ, ପୋଡ଼, ବଳଦ ଗୋଟିଏ ବି ନାହିଁ । ପରେ ଶୁଣିଲି, “ଘର ପୁଡ଼ିଯାଉଛେରେ ଆର ସମ୍ବାଲି ନାହିଁ ହେ” ବୋଲି ଲାଣ୍ଡୁ ବାଘ ରାତିରେ ଯେତେବେଳେ ପାତି କଳା ମୋର ଅଜା ଶୁଣିଯାରି ମୋର ସାନମାମୁକୁ ଉଠାଉଥିଲେ ଓ ମାମ୍ବ ଆଗେ ଗୁହାଳର ପଶୁମାନକୁ ପଦା ଖୋଲି ବାହାରକୁ ଖେଦି ଦେଇଥିଲେ । ମୋର ଆଜିମାମା ସାଙ୍ଗରେ ଆସେମାନେ ବାଢ଼ିପଟକୁ ଗଲୁଁ ଓ ସେଠାକୁ ନିର୍ମାଲା ଧାସ ଆସୁଥିବାରୁ ବହୁତ ଦୁରକୁ ଗୋଟିଏ ଶୁଖିଲା ଧାନକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ରହି ଘରପାଦି ଦେଖିଲୁଁ । ଆମ ଘରର ଟ୍ରଙ୍କ, ବାକସ କିଛି କଂସାଗିନା, ଲୁଗାପଟା, ଖଟପିଡ଼ା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ଜିନିଷ କେତେଲୋକ ନେଇ ସେଠାରେ ନମାକିଲେ । ମାମୁସର ସବୁଥିରେ ଦେଖୁଦେଖୁ ନିର୍ମାଲାଗିଗଲା, ଖାଲି ଫଟ୍ଟାଟ ଶର ଶୁଭୁଥିଲା ଓ ନିର୍ମାଲୁକା ବେଳେବେଳେ ଏଥାଡ଼େ ସେଆଡ଼େ ଲହାସ ଯାଉଥାଏ । ତବାଘରର ଧାନଓଳିଆ ଛଡ଼ା ଘରର ସବୁ ଜିନିଷ ଜଳିଗଲା । ଗୁମାସ୍ତା ବଂଶାଧର ନାୟକଙ୍କ ପ୍ରାଣମୂର୍ତ୍ତି ଉଦ୍ୟମରେ ତବା ଭିତରକୁ ନିର୍ମାଲା ପଣି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍କିର ଗାଁର ଅଛି ନିକଟରେ ‘ରାଘପାଲି’ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଗାଁକୁ ପାଚଣାରାଜ୍ୟର ଜଣେ ରାଜା ପୁରାର ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦାନ କରିଦେଇଥିଲେ । ସେବିନ୍ଦୁ ପୁରାମନ୍ଦିରର ଜଣେ ଏକେଷ ବା ମୋହରି ଆସି ରାଘପାଲିରେ ଗୌତ୍ୟା ହୋଇ ଖଜଣା ଅସୁଲ କରୁଥିଲେ ତଥା ଗୌତ୍ୟା ଭଳି ଗ୍ରାମର ସବୁଜାମ କରୁଥିଲେ । ତାକୁ କୁହାଯାଉଥିଲା ‘ଗୁମାସ୍ତା’ । ଏହି ବଂଶାଧର ନାୟକ ସେତେବେଳେ ଗୁମାସ୍ତା ଥିଲେ ଓ ମୋର ବଡ଼ମାମୁକର ସେ ଥିଲେ ମହାପ୍ରସାଦ - ତେଣୁ ଆମର ମାମ୍ବ । ଗୁମାସ୍ତା ମାମ୍ବ ଅଜାପର ପୋଡ଼ି ଯାଉଥିବା ଜାଣି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କେତେଜଣ ଲୋକଙ୍କୁ ଯାଙ୍ଗରେ

ସୃତି ତ ଜହାପି ନୁହେଁ ପିଣ୍ଡିବାର (ଆମ୍ବ ଜାମନା) ■ ୪୪

ଧରି ଅନାଘରକୁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ସେ ଦେଖୁଲେ ତବାଘରର ଅଗ୍ନିବାରେଣ୍ଟା କୋଠରାକୁ ଲାଗି ଜଳୁଥିବା ନଢା ଜମା ହୋଇଗଲାଣି । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମାଲକଣ୍ଠା ମାରି, ଗୋଟିଏ କମଳକୁ ଓଦା କରି ମୁଣ୍ଡରେ ଦେହରେ ଭିଡ଼ି, ଗୋଟିଏ କୁଳା ଧରି, କୁଳାକୁଳା ପାଣି ମାରି ଅଗ୍ନି ବାରେଣ୍ଟା କୋଠରାର ନିଆଁକୁ ଲିଭାଇବାରେ ଲାଗିଲେ । ଆଉ ଜଣେ ଦୂଇଜଣ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିବେ । ଯାହା ହେଉ ତାଙ୍କର ଏପରି ପ୍ରାଣମୁର୍ଛା ସାହସିକ କାମ ଫଳରେ ତବାଘର ଭିତରେ ଥିବା ସବୁ ଧାନଓଳିଆ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା । ଆମର ବଂଶମାମ୍ବୁ ସେତେବେଳେ ଥିଲେ ଜଣେ ଯୁଆନ୍ ସୁନ୍ଦର ଲୋକ । ସେ ଆମମାନକୁ ନିଜର ଭଣନା ଭାଣିକୀ ରୂପେ ମେନ୍ଦର ଆଦର କରୁଥିଲେ ।

ଶୁଷ୍ଠିଲା ଛାତରେ ପାଣିର ସୁଥ

ପରେ ଶୁଷ୍ଠିଲି, ଆମ ଘରେ ନିଆଁଲାଗିବା ଦେଖୁ ମାମୁଣ୍ଡର ସାମନାରେ ଦାଣ୍ଡର ଆରପଟେ ଥିବା ମାଝୀଘର ଲୋକେ ନିଜ ଘର ଛାତ ଉପରେ ମାଠିଆ ମାଠିଆ ପାଣି ତାଳୁଥିଲେ - କାଳେ ନିଆଁହୁଲା ଉଦ୍ଧିଆସି ତାଙ୍କ ଘର ପୋଡ଼ିଦେବ । ମାଝୀଘର, ପାତ୍ରିଘର, ମଳିକଘର, ଚାଉଳିଆଘର - ଏମାନେ ଥିଲେ ଗାଁର ବଡ଼ବଡ଼ ଚାଷା । ସମସ୍ତେ ନିଜ ଘରର ଶୁଷ୍ଠିଲା ଛାତରେ ପାଣି ତାଳି ଓଦା କରୁଥିଲେ । ମୋର ମାମୁଣ୍ଡରକୁ ଲାଗି ୭/୮ ପୁଟର ଗଲିର ଆରପଟେ ଆମର ଗୌଡ଼୍ୟା ମାମ୍ବୁ ନାକପୋଡ଼ା ମିଶ୍ର ଓ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଅନିରୁଦ୍ଧ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପକ୍ଷୀ କାନ୍ଦୁ କାନ୍ଦୁ ବଡ଼ ତବାଘର ଥିଲା ଓ ତାହା ଖପରରେ ଉପର କରାଯାଇଥିଲା । ତଥାପି ସେମାନେ ତା' ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପାଣି ତାଳୁଥିଲେ । କାରଣ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଘରଗୁଡ଼ିକ ନଢା ଛପର ହୋଇଥିଲା । ଶୁଷ୍ଠିଲି, ଗାଁର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକେ ନିଜର ଘର ଛାତରେ ସେତେବେଳେ ପାଣି ତାଳୁଥିଲେ । କାରଣ ଘରପୋଡ଼ି ନିଆଁର ସାଥୀ ହେଉଛି ପବନ । ନିଆଁର ଧୂଆଁହୋଇ ତଳ ପବନ ଉଡ଼ିଗଲେ ସେ ସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରିବାକୁ ବାହାରୁ ପବନ ବୋହିବ । ସେଦିନ ମଧ୍ୟ କିଛି କିଛି ପବନ ବୋହିବା ଆମେ ଅନୁଭବ କରିଥିଲୁଁ ।

ଆୟେମାନେ ତ ବାଢ଼ି ପଛପଟକୁ ଗୋଟିଏ ଶୁଷ୍ଠିଲା କ୍ଷେତ୍ର ଡୁଲିରେ ଖଟ ପକାଇ ଜିନିଷପତ୍ର ପାଖରେ ରଖି ଖଟରେ ବସିଥିଲୁଁ । ଗୌଡ଼୍ୟାମାମ୍ବୁ ନାକପୋଡ଼ା ମିଶ୍ର ଓ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଅନୁମାମୁଙ୍କ ଜିନିଷ ମଧ୍ୟ ବାଢ଼ିପଟକୁ ବୁନ୍ଦା ହୋଇ ଅଣାଯାଇଥିଲା ଓ ଆମର ବାଁ ପଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରଖାଯାଉଥିଲା । ଏହି ସମସ୍ତରେ ତାଙ୍କ ଘରର ଅଛ

ବୟସର କେତେକ ପିଲାକର ପାଚିଦୁଣ୍ଡ ଶୁଭିଲା । କିଏ କହୁଥିଲା - ଲେଲେ ଲେଲେ ଲେଲେ, କିଏ କହୁଥିଲା- ରାମ ରାମ ରାମ ରାମ, ଆଉ ହୁଏତ କିଏ କହିଥିବ-ରାମ ନାମ ସତ୍ୟ ହେ । ଏହିଭଳି ସେମାନେ ମଉଜରେ ପାଚିଦୁଣ୍ଡ କରି ଶୋଟ ଖଟରେ ଗୌତ୍ୟାମାମୁକର ଅଭିବୃଦ୍ଧା ମାତା ଓ ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ହେତୁ ସବୁବେଳେ ଖଟରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ବୁଢ଼ାଙ୍କୁ ବେହି ଆଣି ଆମେ ବସିଥିବା କାଗାରୁ ଅଛେ ଦୂରରେ ତାଙ୍କ ଖଟ ରଖିଲେ । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ ଓ ଗୌତ୍ୟାଘରର ସାନପିଲାକର ସେହି ମଉଜିଆ ଚିତ୍କାର ଓ ଗାତ ଶୁଣି ଆମେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲୁଁ ।

ଏହିପରି ରାତିଟା କଟିଗଲା ଓ ସକାଳ ହେଲାରୁ ଦେଖିଲୁଁ ଗାଁରେ ଲାଗିଥିବା ନିଆଁ ସବୁ ଲିଭିଗଲାଣି । ରାତିଯାକ ଯେପରି ଫଟ୍‌ଫାଟ୍‌ଶର ଶୁଭୁଥିଲା ଆଉ ସେପରି ନାହିଁ । ଘରକୁ ଆସି ଦେଖିଲୁଁ ଘରେ ଓ ଅଗଣାରେ ପାଉଁଶ ଭର୍ତ୍ତ । ଲୋକେ ତା'କୁ ସଫା କରି ବାତିପଚକୁ ନେଇଯାଉଥିଲେ । ଗାଁ ଦାଣକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁଁ ଦୂଇ ତିନି ଅସରା ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଲେ ଗାଁ ଦାଣ ଯେପରି ଓଦା ହୁଏ ଓ ଠାଏ ଠାଏ ଦାଣରେ କାହୁଅ ହୁଏ ଦାଣଯାକ ସେପରି ଅବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନେକଙ୍କ ନଡ଼ା ପାଳ ଛାତରୁ ଅଛେ ଅଛେ ପାଣି ଗଡ଼ି ଆସି ଦାଣରେ ପଡ଼ୁଥାଏ ।

ମାମୁଁଘରେ ତ ନିଆଁ ଲାଗିଲା, ଲାଗୁ ବାଘ ଘରପାଦି ହେବାରୁ । ତା'ଫଳରେ ଲାଗୁ ବାଘର ଘରକୁ ଲାଗି ଥିବା ପାଞ୍ଚରଥିଟି ଘର ଓ ଆମ ଗୁହାଳକୁ ଲାଗି ଥିବା ଭୁଏ ଘର ଜଳିଯାଇଥିଲା । ଯା'ହେଉ ସାତ ଆଠଟା ପରିବାରର ଘର ଜଳିଗଲା ସିନା, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଗାଁଟା ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା ।

ମୋର ଯାହା ମନେପଡ଼ୁଛି ସେଦିନ ସକାଳେ ଆମର ସ୍ନେହଶାଳା ମାରଁ, ଅନୁମାମୁକ ସା, ଆମ୍ବମାନକୁ ଡାକି ରୁଡ଼ା, ମୁଢ଼ି, ଲିଆ, ଗୁଡ଼ ଆଦିର ଯଥେଷ୍ଟ ଜଳଖାଅ ଖୁଆରଲେ ଓ ସେଦିନ ତାଙ୍କ ଘରେ ଭାତ ମଧ୍ୟ ଖାଇଲୁଁ । ଅଜାଙ୍କ ଝାତିଭାର ଅଜା, ଆଜି, ମାମୁଁକୁ ଡାକି ଖୁଆରଥିବେ । ଯା'ହେଉ ଘର ଭିତର ଓ ଅଗଣାର ପାଉଁଶ ଫିଙ୍ଗି ଦୂଇ ବଖରା ଘର ଓ ଅଗଣାକୁ ଧୋଇ ସେଦିନ ସଫା କରାଗଲା ଓ ରାତିରେ ଆମେ ଶୋଇପାଇଲୁଁ । ତହିଁ ପରଦିନ ଗାଁର ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରର ସାଲୋକ ଆସି ଆମଘରେ ରଦ୍ଧାବଢା କଲେ । ସେ ଆଠ ଦଶଦିନ ଆମ ଆଇକୁ ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ତିନି ଚାରିଦିନ ଭିତରେ ଦୂଇ ତିନୋଟି ଘରର ନୂଆ ଛାତ ହୋଇ ନଡ଼ାଇପର ହେଲା ଓ ପାଣିରେ ଘର ସବୁ ଧୋଇ, କାନ୍ଦୁ ସବୁକୁ ମାଟି ଗୋବରରେ ଲିପାପୋଇବା

୩୩ ତ ଜଥାପି ନୁହେଁ ଦୀଜିବାର (ଆମ ଜାବନା) ■ ୪୭

କରି ଘରକୁ ବାସ ଉପଯୋଗୀ କରିଦିଆଗଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଘର ଓ ଗୁହାଳର ମଧ୍ୟ ନୂଆ ଛାତ କରିବା ଚାଲିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଦିବାଘରର ଛାତ ହେବାକୁ ପ୍ରାୟ ମାସେ ଖଣ୍ଡେ ଲାଗିଗଲା ।

ବିଭିନ୍ନ ଗୌରୁ ଉପହାର ଆସିଲା

ଘରପୋଡ଼ିର ଦୁଇଦିନ ପରେ ଦେଖିଲି ବିଭିନ୍ନ ଗୌରୁ ଥଥା ନିଜ ଗୌର ଲୋକେ ଅନେକ ଘରକଣା ଜିନିଷ ଆଣି ମାମ୍ବୁ ଘରେ ଦେଇଯାଉଥାନ୍ତି । ଘରର ମୂଲ୍ୟବାନ ଜିନିଷ ଥବା ହଙ୍କ ବାକୁ, ଖଟ ଓ ଲୁଗାପଚା କିଛି ସିନା ଘରୁ ବାହାରକୁ ସେତେବେଳେ ନେଇ ପାରିଥିଲେ, ନିତାନ୍ତ ଦରକାରୀ ଛୋଟ ସାମାନ ସବୁ ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଉପହାର ଭିତରେ ମୁଁ ଦେଖିଲି କେତୋଟି ଖଟ, ଖଟପୁଆ ଓ ବାହିଁ, ଭାର ଶିକା, ଦଉଡ଼ା, ଭୁଗାରୁପା ଟୁପଳି, କୁଳା କୁଲେଇ, ଗୁଡ଼ଭର୍ତ୍ତ ମାଠିଆ କେତୋଟି, ଚାନ୍ଦା, ଉଶୁଢ଼ା ଆଦି । କେତେକେ କିଛି ତାଲି ବାଉଳ ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ । ଅଜା ତ ଆଖପାଖ ଗୌର ଜଣେ ଜଣାଶୁଣା ଓ ପ୍ରିୟଲୋକ ଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଲୋକେ ନାନା ପ୍ରକାର ଘରକଣା ଜିନିଷ ଆଣିଦେଇ ଚିକିଏ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଫେରି ଯାଉଥିଲେ । ଦେଖିଲି, ଜଣେ ଛାଷୁଣି କେତୋଟି ମଧ୍ୟ ଆଣିଦେଇଥିଲେ । ଗୌର ଜଣେ ମରଜିଆ ଲୋକ କହି ପକାଇଲା “ସାନ ଗୌର୍ଯ୍ୟଘର ଯେତିକି ପୋଡ଼ିନଥିଲା ତାଠାରୁ ଅଧିକ ଜିନିଷ ଘରପୋଡ଼ି ପରେ ପାଇଲେଣି” କହି ହସିଲା ଓ ଲୋକଙ୍କୁ ହସାଇଲା । ଧାନତକ ପୋଡ଼ିନଥିଲା ବୋଲି ଲୋକେ ଜାଣିଥିଲେ । ତେଣୁ ସେପରି ଜିନିଷ ଆଣୁନଥିଲେ । ଘରର ସବୁ କାମ ପୂର୍ବପରି ଚାଲିଲା ।

ଦିବାଘର ଛାତା ଅନ୍ୟ ଘର ସବୁର ଛାତ ଓ ଗୁହାଳର ଛାତ ମରାମତି ହୋଇଗଲା ଓ ରହିବାଯୋଗ୍ୟ ହେଲା । ଦିବାଘର ଛାତ ପାଇଁ ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ପାଟି ଚନଖା ଦରକାର ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଶୁକଟେଲେ ନଦୀର କୁଳ ନିକଟରେ ଥବା ବିଲେଇସର୍ଟ୍ ଗ୍ରାମରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କଟଙ୍ଗ ବାର୍ତ୍ତଶର ଜଙ୍ଗଳ ଥିଲା । ଅଜାକ ମାମ୍ବୁଘର ନରର ଆର କୁଳରେ ଥବା କୁମୁଣ୍ଡେ ଗ୍ରାମରେ । ତେଣୁ ଅଜା ଲୋକ ପଠାଇ, ହୁଏତ ତାଙ୍କ ମାମ୍ବୁଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ବଡ଼ବଡ଼ କଟଙ୍ଗ ବାର୍ତ୍ତଶର ପ୍ରାୟ ଦେବପୁଣ୍ଡ ବା ଚହିଁରୁ ଅଧିକ ଗୋଲେଇ ଓ ବହୁତ ଲମ୍ବ ବାର୍ତ୍ତଶରକୁ ଦୁଇଗଢ଼ କରି କାଟି କେତେ ଶଗଡ଼ ବାର୍ତ୍ତଶ ଅଣାଇଲେ । ସେହି କଟଙ୍ଗ ବାର୍ତ୍ତଶରେ ଛାତର ପାଟି, ଚନଖା, ବତା, ବାର୍ତ୍ତଶ ଆଦି ସବୁ ହୋଇଗଲା ଓ ଛାତ ଉପରେ ପୁଣି ନଡ଼ା ଛିପର ହେଲା । ଘରପୋଡ଼ିର ପ୍ରାୟ ମାସକ

ପରେ ସବୁଘର ତଥା ବିବାଘର ନୃଆଘର ପରି ଦିଶିଲା । ଏହାର କିଛିଦିନ ପରେ ଲାଞ୍ଛୁ ବାଘର ଯେଉଁ ଛୋଟ ଘରୁ ନିଆଁ ଆସି ଆମ ବିବାଘରେ ଲାଗିଥିଲା ଲାଞ୍ଛୁ ବାଘର ସେ ଘରଟାକୁ ଅଜା କିଣିନେଲେ । ଫଳରେ ସେ ଆତ୍ମ ଆର ନିଆଁ ଲାଗିବାର ଆଶଙ୍କା ଚାହିଲା ନାହିଁ । ଏହାପରେ ଘରର ସବୁ କାମ ପୂର୍ବ ପରି ଚାଲିଲା ।

କୁଠୁଳି ତଳ କଣା

ଘରପୋଡ଼ିର ପ୍ରାୟ ବର୍ଷକ ପରେ ମୋର ସାନମାଇଁ ତାକ ବାପଘର କୁମୁଣ୍ଡେ ଗ୍ରାମରୁ ଝାଡ଼ବଳାଙ୍ଗିରକୁ ଭୁଆସୁଣା ହୋଇ ଆସିଲେ । ସାନମାମୁଁକର ବାଲ୍ୟବିବାସ ହୋଇଥିଲା । ମାଇଁ ଆସିବା ପରଦିନ ତାକର ବନ୍ଧାପନା ହେଲା ଓ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ତଥା ଗାଁର ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଭୋକିଭାତ ଦିଆଗଲା । ମୋତେ ଏ ସବୁ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସୁମ୍ଭୁ ନଥିଲି; ମୋ ଦେହରେ କିଛି ଖାସୁ (କାଛୁ) ହୋଇଥିଲା ଓ ମୁଁ ମାଇଁ ଆସିବା ବେଳେ ବାଟ ଘରେ ବସି ମାଛି ଖେଦୁଥିଲି । ମାଇଁକର ହାତେ ଲମ୍ବର ଓଡ଼ଣା ଦେଖିଲି । ମୋର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ଦେହରୁ ମୋତେ କାଛୁ ତେଜୁଥିଲା । ମୋର ମାମାର ଚିକିତ୍ସାରେ ତାହା ଅଛଦିନ ଭିତରେ ଭଲ ହୋଇଗଲା । ସେ ସମୟରେ ଗାଁ ମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ କାଛୁକୁଣ୍ଡିଆ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ବର୍ଷାରତୁ ଗ/୪ ମାସରେ ଅନେକ ଘରେ ଲୋକେ ମେଲେରିଆ କୁରରେ ପଡ଼ୁଥିଲେ ।

ମାଇଁକୁ ତାକ ଶୁଣୁଚ ଘରକୁ ପଠିଆଣିରେ ତାକ ସାଙ୍ଗରେ ତାକ ଭାଇମାନେ ଓ ଝାତିକୁରୁମ ତ ଆସିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଗାଁର ଶୁଦ୍ଧ ଜାତିର ବହୁତ ଲୋକ, ପ୍ରାୟ ଷାଠିଏ କି ଅଣା ଲୋକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମେତାକୁ ଭାର କରି ଦୁଇପଟରେ ଗନ୍ଧିଆ ରିସିଵାରେ ଦୁଇଟି ଲେଣ୍ଟୀ କୁଠୁଳି ଝୁଲାଇ ଆସିଥିଲେ । ପରେ ଶୁଣିଲି, କୁଠୁଳି ମାନଙ୍କରେ ଗୁଡ଼ରେ ପାଗିଲା ଲିଆ ଭର୍ତ୍ତା ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଆମ ଗାଁକୁ ପହଞ୍ଚିବାବେଳେ ସେଥୁରେ ଆଉ ଲିଆ ନଥିଲା - ସବୁ କୁଠୁଳି ସାଫ୍ - ବାଟରେ ସେମାନେ ଖାଇ ଦେଇଥିବେ । ପୁଣି ଦେଖିଲି, ସବୁ କୁଠୁଳି ତଳ ପାଖକୁ କଣା କରି ଦିଆଯାଇଛି ଯେପରିକି ସେଥୁରେ ପାଣି ଟିକେ ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ପରେ ଶୁଣିଲି, କୁଠୁଳିକୁ କଣା କରି ପଠିଆଣିରେ ଦିଆଯିବା ବିଧ ସେ ସମୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେ କୁଠୁଳି ଗୁଡ଼କୁ ଗୋଟିଏ ବାହାର ଘର କୋଣରେ ଉଦ୍‌ଧାର ଗଦା କରି ଅନେକ ଦିନଯାଏ କଣାଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ବଡ଼ ହେଲାପରେ ସହରକୁ ଆସି ଦେଖିଲି ଗମଳାରେ ଲୋକେ ସୁନ୍ଦର ଫୁଲଗଛ ସବୁ

ଲଗାଉଛନ୍ତି ଓ ଗମଳାର ତଳପଟରେ କଣା କରାଯାଇଛି । ଭାବିଲି, ମାମୁଁ ଘରେ ଥିବା କୁଠୁଳି ଗୁଡ଼ାକ ତ ଭଲ ଗମଳା ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ । ହେଲେ ସେଥିରେ ଫୁଲଗଛ ଲଗାଇବ କିଏ, ଯନ୍ତ୍ର ନେବ କିଏ, ଚଖିବେ କୋଉଠି ? ବାଡ଼ିପଟେ ରଖିଲେ ତ ଗାର କହିବ ମୁଁ ବାହୁରା କହିବ ମୁଁ । ଆଉ ଗାଁର ଛେଳି ମେଘା କଥା ତ ଛାଡ଼ିବୁ । କଣା କୁଠୁଳି କଥା ଏତିକିରେ ରହିଲା ।

ଜାନକୀରୁ ଜନକତନୟା

ଯାହାହେଉ, ସାନମାର୍ଗ ଆସିଲେ । ମାମୁଁ ମାର୍ଗ ତ ଆନନ୍ଦିତ ହେବା କଥା । ଆମେ ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ । ମୋର ଆରମାମାର ଘରକାମ ମଧ୍ୟ ଚିକିଏ ହାଲୁକା ହେଲା । ମାଙ୍କକ ନାମ ଜାନକୀ ଓ ମୋ ନାନୀର ନାମ ଜାନକୀ ଥିବାରୁ, ଅଜା ମୋ ନାନୀର ନାମ ଜାନକୀକୁ ବଦଳାଇଦେଇ ତା'ର ନାମ ରଖିଲେ ଜନକତନୟା ବା ସଂକ୍ଷେପରେ ଜନକ । ସେଦିନୁ ନାନୀକୁ 'ଜନକ' ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଡାକିଲେ ।

ମୁଁ ଓ ମୋର ଜନକ ନାନୀ ଆମ ଅଜା ଓ ଆଜିକୁ କେବେ ଅଜା, ଆଉ ବୋଲି ତାକୁନଥିଲୁ । ଶିତିଜା ନାନୀ, ଶଣା, ଗିରାଶ ସେମାନଙ୍କୁ ଜେଜେ ଓ ମାମା ବୋଲି ତାକୁଥିଲେ ତେଣୁ ଆମେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଜେଜେ ଓ ମାମା ବୋଲି ସମ୍ମେଧନ କରୁଥିଲୁଁ । ତା'କୁ ମୁଁ ଅଜା ଓ ଆଉ ବୋଲି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲେଖାଇଁ । ଏଣିକି ଜେଜେ ଓ ମାମା ବୋଲି ଲେଖୁଛି ।

ମୋର ବାଲ୍ୟ ଚପଳତା

ମାମାର ଅଭିଶାପ

ପିଲାକୁ ପ୍ରଣୟା କରିବାକୁ କେତେକେ ତାକୁ କହନ୍ତି ଭାରି ସୁଧାର ପିଲାଟିଏ - ହଲିଲା ପାଣିରେ ଗୋଡ଼ଦିଏ ନାହିଁ । ମାଛିକୁ ମ' ବୋଲି କହେ ନାହିଁ ଇତ୍ୟାଦି । ମୁଁ କିନ୍ତୁ, ସେପରି ନ ଥିଲି, ଦେହରେ କାନ୍ତୁ ହେବାରୁ କେତେ ମାଛି ମାରିଛି ତାର ଠିକଣା ନାହିଁ, ହଲିଲା ପାଣିରେ ଖାଲି ଗୋଡ଼ ଦେଇନାହିଁ, ବନ୍ଦ ବା କଟାକୁ ଗାଧୋଇ ଗଲେ ଉଧୂଳି ଉଧୂଳି ଗାଧୋଇଛି ଓ ସେଥିପାଇଁ ପାଣି ଗୋଲିଆ କରୁଛୁ ବୋଲି ଜଣେ ବଦ୍ରାଗା ଯୁବକ ମୋତେ ଦିନେ କଷିକରି ଚକଣାଟିଏ ମାରିଲା । ମୁଁ କାହିକାନ୍ତି ଆସି ମାମାକୁ କହିଲି । ମାମା ମୋତେ ବୁଝାଇଲା ଓ ସେ ଲୋକକୁ ଅଭିଶାପଟିଏ ଦେଲା - ମୋର ନାଟିକୁ ପିଟିଛୁ, ତୋତେ ଗଣ୍ଠା (ହେରିଜନ) ପିଟୁରେ । ଦେଖନ୍ତୁ, ଚିନିଦିନ ପରେ ସେ ରାଗା ଲୋକଟା ଜଣେ ଗଣ୍ଠା ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗିବାରୁ ଗଣ୍ଠା ଲୋକଟା ତାକୁ ପିଟିଲା । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ସର ଲୋକେ ଜାତି ବାଲିଗଲା ବୋଲି ଶୁଣି ଶୌତ ହୋଇ ପୁଣି ଜାତିରେ ମିଶିଲେ । ଯା'ହେଉ ଏହିପରି ଉଧୂଳିଉଧୂଳି ଗାଧ ମୁଁ ପହଞ୍ଚିବା ଶିଖିନେଲି ।

ପାଣି ଭିତରକୁ ସିଙ୍ଗ୍ ସାଦନା ମାରି ଧରାପଡ଼ିଲି

ଦିନେ ଗାଁର କଟାକୁ ଗାଧୋଇ ଯାଇ ଦେଖିଲି ମୋର ସାଙ୍ଗପିଲା କେତେଜଣ ଗୋଟିଏ ଗରକୁ ଚଢୁଥାଆନ୍ତି । ଗରିବ 'କଟା'ର ଆଡ଼ି (ହିଡ଼)ରେ ଥିଲା ଓ ତାର ଗୋଟିଏ ମୋଟା ତାଳ କଟା ଆଡ଼କୁ ଲାଗି ଯାଇଥିଲା । ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନେ ସେ ତାଳ ଉପରୁ କଟା ଭିତରକୁ ସିଙ୍ଗ୍ ସାଦନା ମାରି ତେଣୁ ପଦ୍ଧତିରେ । ବର୍ଷାଦିନ ହେତୁ କଟାରେ ପାଣି ପୁରି ରହିଥିଲା । ଯେଉଁଠିକୁ ତେଉଁଥିଲେ ସୋଠରେ ସାତ ଆଠପୁଟ ପାଣି ଥିଲା । ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ସେମାନେ କୁଳକୁ ଆସିଲେ । ଏହା ଦେଖି ମୋର ମନ ମଧ୍ୟ ଶୁଜ୍ବୁଜ ହେଲା ଓ ଗରିଚଢି, ମାକଡ଼ ପରି ତାଳରେ ଯାଇ ପାଣିକୁ ସିଙ୍ଗ୍ ସାଦନା ମାରି ତେଣୁ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି କୁଳକୁ ଆସିଲି । ଭାରି ମଜା ଲାଗିଲା । ଆଉଥରେ ପିଲାକ ସାଙ୍ଗରେ ଗରିଚଢି ତାଳ ଉପରୁ ତେଣୁବାକୁ ବସୁଛି, ଏହିପରି ସମୟରେ ଜେଜେକା ତାଙ୍କ କାନରେ ବାଜିଲା, ସେ କହୁଥିଲେ - ହର, ହର ! ତୁ ତାଳରେ କଣ କରୁଛୁ ? ମୁଁ ଅର୍ଜୋରେ ସେ ତାଳରୁ

ପାଣିକୁ ତେଣ୍ଠ ପଡ଼ିଲି ଓ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ଆସି ଜେଜେକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ଜେଜେ ମୋତେ କେବେ ଗାଳି ମାଡ଼ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସେବିନ ମଧ୍ୟ ଗାଳି ମାଡ଼ ସିନା ଦେଲେ ନାହିଁ, ଦେଖିଲି ତାକ ମୁହଁ ଶୁଣ୍ୟାଇଛି । କାନ୍ଧ କାନ୍ଧ ହୋଇ ସେ ମୋତେ କହିଲେ - ବାବୁରେ, ତୋତେ ମୁଁ ମଣିଷ ପରି ଗଢ଼ିବାକୁ ଚାହୁଁଛି; ତୁ ଏପରି ମାକଢ଼ିଆ ଖୋଲ କରି ମାକଢ଼ ହେବାକୁ ଯାଉଛୁ କାହିଁକି ? ସେତେବେଳକୁ ମୋର ବୟସ ପ୍ରାୟ ନଥ ଦଶବର୍ଷ ହେବ । ମୁଁ ଜେଜେକ କଥା ଶୁଣି ତାକର ଦୂଷଣ ବୁଝିପାରିଲି ଓ କାନ୍ଦକାନ୍ଦ ସ୍ଵରରେ କହିଲି - ଜେଜେ, ଆଉ କେବେ ଏପରି ଜାମ କରିବି ନାହିଁ । ଘରେ ଏକଥା ସବୁ ଶୁଣି ମୋର ମାମା କାନ୍ଧ ପକାଇଲା ଓ କହିଲା - ତୋର ବଡ଼ମାର୍ଜୁ ଧୂବ କେବେ ଏପରି ହେଉନଥିଲା । ସେ ପାଠରେ ମନ ଦେଉଥିଲା ଓ ଏବେ କେତେ ବଡ଼ଲୋକଟେ ହୋଇଛି ଦେଖୁଛୁ ତ, ରଜାଘରେ ଚାକିରା ପାଇଛି । ସବୁବେଳେ ପାଠରେ ତାର ମନ ଥିଲା । ତୁ ବି ଦୂଷଣ ପିଲାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ନ ମାଟି ପାଠରେ ମନ ଦେ । ମୁଁ ସବୁ ଶୁଣି ଚୁପୁ କହିଲି ।

ମୋର ଚିହ୍ନଟ ଦାଗ (ଆଇତେଷ୍ଟିପିକେସନ୍ ମାର୍କ)

ଦିନେ ଶୁଣିଲି, କୌଣସି ପକ୍ଷୀସତ୍ତଵରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ପୋଲ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେଥିରେ ଲାଗିଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ଓରା ବା କଡ଼ିକାଠ ସବୁ ନିଲାମ ହେଲା ଓ ଆମ ଗୋଟ୍ୟାମାର୍ଜୁ ନାକଫୋଡ଼ା ମିଶ୍ର ସେଥିରୁ କେତେ ଖଣ୍ଡ ନିଲାମରେ ଆଣି ବାଢ଼ିପରରେ ପକାଇଛନ୍ତି । ସେପରି ଦେଖାକୁ କେତେଜଣ ସାଙ୍ଗପିଲା ସେଠାକୁ ଗଲୁଁ । ଦେଖିଲି ଶୁବ୍ର ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ଓରା (କଡ଼ିକାଠ), ତା ଚାରିପଟ ପ୍ରାୟ ଫୁଟେ ଲେଖିଁ ଓସାର ଓ ଶୁବ୍ର ଚିକୁଣି । ସେପରି କହିଲା କବା ନ କରି ଗ/୪ ଫୁଟ ଛଢାରେ ବାଢ଼ିରେ ପକାଇ ଦେଇଥିଲେ । ବୋଧନ୍ତୁ ଏକିଛି ଦିନ ପାଇଁ ଶୁଣାଇଥିଲେ । ଗୋଟ୍ୟାମାର୍ଜୁ ତ ଥିଲେ ବଢ଼େଇ କାମରେ ସିନ୍ଧହସ୍ତ । ସେ କାଠର ଅନେକ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଖଟ, ପଲଙ୍କ, ଆଲମିରା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିନିଷ ଚିଆରି କରିପାରୁଥିଲେ ।

ସେ କାଠଶଙ୍କୁ ଗାଁରେ କହୁଥିଲେ ‘ବକଳା ପଚା’ । ଏ ବକଳାପଚା ଗ/୪ ଫୁଟରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ପଡ଼ିଥିଲା । ଆମ ଭିତରୁ ଜଣକର ମନକୁ କ’ଣ ଆସିଲା ଯେ ଗୋଟିଏ ପଚାରୁ ଆର ପଚାକୁ ତା’ପରେ ଆର ପଚାକୁ ତେଣୁଁତେଣୁଁ ଗଲା ଓ ସେହିପରି ପଚାକୁ ପଚା ତେଣୁଁତେଣୁଁ ଫେରିଲା । ମୁଁ କାହିଁକି ସେପରି ନ ତେଣୁଁବି; ମୋର ତ ମାକଢ଼ିଆ ବୁଦ୍ଧି ଯାଇନଥିଲା । ଥରେ ଏ ପଚାରୁ ସେ ପଚାକୁ ତେଣୁଁତେଣୁଁ ଗଲି ଓ ସେହିପରି ଫେରିଲି । ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ଆଉଥରେ ସେପରି କରୁକରୁ କୋରଠି ଗୋଡ଼

ଖସିଯାଇ ଆଗପଟାର ଧାରରେ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ପିଚିହୋଇ ବହୁତ ରକ୍ତ ବାହାରିଲା । ମୋର ଜଣେ ସଂପର୍କୀୟ ମାଝଁ ଏକଥା ଦେଖୁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ ଓ ରକ୍ତ ସବୁ ପୋଛି ଦେଇ କ୍ଷତି ସ୍ଥାନରେ କଞ୍ଚା ଗୋବର ମୁଣ୍ଡାଟେ ଲେପିଦେଇ ଆମ ଘରକୁ ଆଣି ଛାଡ଼ିଲେ । ମୋର ମାମା ଏହା ଦେଖୁ କାହିଁଲା ଓ ଗୋବରକୁ ଧୋଇଦେଇ କିଛି ଉଲି କାଟି ତାକୁ ଭାଜିଦେଇ ସେଥିରେ ସେକିଲା । ରକ୍ତ ବନ୍ଦ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କପାଳଟା ଫୁଲିଯାଇ ବହୁତ ଦରଜ ହେଉଥିଲା । ପରେ ମୋର ଜେଜେ ଓ ମାମୁଁ ଆସି କଣ ଔଷଧ ଲଗାଇଲେ । ଘା' ଶୁଖିବାକୁ ଦଶପଦର ଦିନ ଲାଗିଗଲା କିନ୍ତୁ ସେ କଣାଦାଗଟି ମୋ କପାଳରେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଛି । ଏ କଥା ମୋ ସର୍ଜିସ୍ ବହିରେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି, ଟିହ୍ମଟ ଦାଗ ରୂପରେ - ମୋର ପରିଚୟ ପାଇଁ ଲେଖାହୋଇଛି 'କପାଳରେ କଟାଦାଗ' (A scar on the fore head) ।

ଏହିପରି ତ ଅନେକ କଥା ଅଛି । ହେଲେ ମୁଁ ଯୋରର ସ୍ନୋତରେ ଭାସି ନ ଯାଇ ବଞ୍ଚଗଲି କେମିତି ସେ କଥାଟି ଲେଖୁ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ଶେଷ କରିବି ।

କୁଟା ଖୁଅ ହିଁ ଆଶ୍ରୀ ଦେଲା

ଗୋଟିଏ ବର୍ଣ୍ଣାରତ୍ତୁର କଥା । ସେତେବେଳେ ନଈ ନାଳ ମାନଙ୍କରେ ବଢ଼ି ଆସିଥାଏ । ଆମ ଗାଁରୁ ପ୍ରାୟ ଅଧକିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଯୋରଟିଏ ଅଛି । ବର୍ଣ୍ଣୀଯାକ ସେଇଟା ପ୍ରାୟ ଶୁଖିଲା ଥାଏ, କିନ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣାରତ୍ତୁରେ ଏପରି ବଢ଼ି ସେଥିରେ ଆସେ ଯେ କେତେ ଗାଇଗୋରୁ ତଥା ବେଳେବେଳେ ମଣିଷକୁ ଭସାଇ ନେଇ ମାରିଦିଏ । ଦିନେ ମୁଁ ଗାଧୋଇ ଯିବାକୁ ବାହାରି ଦାଣ୍ଡରେ କେତେ ସାଙ୍ଗପିଲାକଠାରୁ ଜାଣିଲି ଯେ ସେମାନେ ନଈବଢ଼ି ଦେଖିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ମୋର ମଧ୍ୟ ମନହେଲା ଯୋରବଢ଼ି ବା ନଈବଢ଼ି ଦେଖିବାକୁ ଓ ତାକ ସାଙ୍ଗରେ ଗଲି ।

ଯୋର କୁଳକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁଁ ପୂରା ବଢ଼ି ଆସି ନାହିଁ । ଧାରେ ଧାରେ ବଢ଼ୁଛି ଏବଂ ବାଁ ପଟରେ ପ୍ରକଟ ସ୍ନୋତ ଚାଲିଛି । ନାଳର ସେପଟଟା ଚିକିଏ ଗଭାର ଥିଲା । ଏ ପଟେ ଦେଖିଲୁଁ ଗୌତ୍ୟାଘରର କେନ୍ଦ୍ରମୁଣ୍ଡ ନାମକ ତୁଳିଗେ ପ୍ରାୟ ଛାଟିଏ ପାଣି ଜମି ଧାନଗଛ ଗୁଡ଼ିକ ବୁଡ଼ି ଯାଇଛି । ତେଣୁ ଆଡ଼ିରେ ବଢ଼ି ଘାଇ କରି କ୍ଷେତର ପାଣିକୁ ଯୋରକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଛି । ଦୁଇ ତିନିଜଣ ପିଲା ଉହୁଲେନ୍ ଖେଳିବାକୁ ସେହି କ୍ଷେତରୁ ଓହୁଇଲେ ଓ ଘାଇବାଟେ ଯୋରକୁ ବେହି ଯାଉଥିବା ସ୍ନୋତରେ ଭାସିଭାସି ଯୋର ଆଡ଼କୁ ଗଲେ । ଯୋର ପାଖରୁ ଉପରକୁ ଭାବି ପୁଣି ସେ କ୍ଷେତର ଘାଇ ପାଖକୁ ଆସି ପାଣିରେ ଭାସିଭାସି ଗଲେ ଯୋର ଆଡ଼କୁ । ଅଛ ସ୍ନୋତରେ ଭାସିଭାସି ଖେଳିବାକୁ

ଉଦ୍‌ବୁଲେନ୍ କହନ୍ତି । କେତେଜଣ ପିଲା ଏହି ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଭାସି ଯୋରର ତାହାଣ ପଚରେ ମଧ୍ୟ ସେପରି ଖେଳିଲେ ।

ଆମେ ଦୂଇ ଚିନିନଣ ପିଲା ଏ ଖେଳ ଦେଖୁଆଇଁ । ଆମର ମଧ୍ୟ ମନ ହେଲା ଚିକିଏ ଉଦ୍‌ବୁଲେନ୍ ଖେଳିବାକୁ । ତେଣୁ ସେ କ୍ଷେତ୍ର ଭିତରକୁ ଯାଇ ଘାଇବାଟେ ଯାଉଥିବା ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଭାସି ଚଳ ଆଡ଼କୁ ଗଲୁଁ । ଭାରି ମନୀ ଲାଗୁଆଏ । ଥରେ ଉଦ୍‌ବୁଲେନ୍ ଖେଳ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ଓ ଆଉଥରେ ସେହିପରି ସେହି ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଭାସି ଯାଇ ଯୋର ଭିତରର ତାହାଣ ପଚରୁ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲି । କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳକୁ ଯୋରର ପ୍ରକଟ ସ୍ରୋତ ବଢ଼ି ଯାଉଥାଏ । ମୋତେ ଲାଗିଲା ସେ ସ୍ରୋତ ମୋତେ ଦୁଃଖ ଚାଣିନେଇ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇଦେବ । ମୁଁ ଛାଚିପିଟି ହୋଇ ଯୋର ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିବାକୁ ଆଶ୍ରାମିଏ ଖୋଜି ବୁଲିଲି । ଦେଖୁଲି, ନାଲ କୁଳରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ବେଣାବୁଚା ଅଛି ଓ ତା'ର ସରୁସରୁ ତାଳ କେତୁଟା ପାଣି ପାଖକୁ ଲମ୍ବିଛି । ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ଧଇଁସଇଁ ହେଲିଣି, ତଥାପି ଛାଚିପିଟି ହୋଇ ସେ ପାଖକୁ ପହଞ୍ଚି ଆସି ଗୋଟିଏ ତାଳକୁ ଧରି ପକାଇଲି ଓ ଆସେ ଆସେ ଉପରକୁ ଉଠିଲି । ଏହାକୁ କହନ୍ତି ନରିବଢ଼ି ବେଳେ ଯା'ର ବଞ୍ଚିବାର ଥାଏ କୁଟା ଶ୍ରୀଏକୁ ଧରି ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିପାଏ ।

ଉପରକୁ ଉଠି ମୋର ଅନ୍ଧାରେ ବାନ୍ଧିଥିବା ଗାମୁଛାକୁ ଫିଟାଇ ପୋଛି ହେବାକୁ ଯାଉଥିବାବେଳେ ଦେଖୁଲି ମୋ ଆଗରେ ଧୋବାଘରର ଆମ ପାର ବହୁ (ଭାଉଜ) କହୁଛି-ହଇରେ ହର ! ତମେ ଏଡ଼େ ଉଦୁର୍କା କାଁକରି ହଉଛ ? ତମକୁ କେତେ ଯତନକରି ତମର ଜେଜେ-ମାମା ରଖିଛନ୍; ମୁଁ ଯାଉଛେଁ ସେମାନକୁ ଜଣା କହେମି । ମୁଁ ତରିଯାଇ କହିଲି - ବହୁ ! ଆର ଏତା ନାହିଁ ହରଁ । ତମେ ନାହିଁ କହେବ । ସେମାନେ ଶୁନିଲେ ତାକର ମନଦ୍ୱାରା ହେବା । ସେ କହିଲା - ମୁଁ ତ 'ପିଲାଗେ ବୁଡ଼ି ମରୁଛେ, ଆସ ଆସ' ବଳି ଲୋକମାନକୁ ତାକୁମି ବଳି ଭାବୁଥିଲି, ଭଲେ ଉପରକେ ଆସିଗଲ । ପାର ବହୁ ବୋଧହୁଏ ତା'ର ସ୍ବାମୀ ପାଇଁ କ୍ଷେତରକୁ ଭାତ ନେଇ ଯାଉଥିଲା । ତା'ର ମୁଣ୍ଡରେ କଂସା ଗିନା କେତୋଟି ବୋଧିଥିବା ଦିଶୁଥିଲା । କିଛିଦିନ ପରେ ମୋର ଜେଜେ-ମାମା ଏ କଥା ଶୁଣିଲେ ଓ ମୋତେ କିଛି ଗାଳି ଶୁଣିବାକୁ ହେଲା । ସେତେବେଳେ ମୋର ବୟସ ପ୍ରାୟ ଦଶ ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲାଣି ଓ ସବୁ ବିଚାର ମଧ୍ୟ କରିପାରୁଥିଲି । ତା'ପରେ ଏପରି ଦୁଃସାହିତ୍ୟକ କାମ କରିବାରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ରହିଲି ।

ଇଟି ମୋର ବାଲ୍ୟ ଚପଳତା ବା ଉଦୁର୍କା ଅଧାୟ ସମାପ ।

ଆମେ ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍କିର ଆଚାରୀ

ଆଗରୁ ଲେଖାଇଁ, ଆମ ଗାଁର ଜଣେ ଯୁବକ ଦ୍ରଜମୋହନ ମିଶ୍ର ଗାଁରେ ଚାଟଶାଳୀଟିଏ ଖୋଲିଥିଲେ ଓ ମୁଁ ସେ ଚାଟଶାଳୀରେ ପଡ଼ୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଆମର ଦ୍ରଜଗୁରୁ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷକ ପରେ ଚାଟଶାଳୀ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ତରତା ନାମକ ଛୋଟ ସହରଟିରେ ଜଣେ ବଡ଼ ବେପାରାଙ୍କ ଚାକିରିରେ ରହି ଭଲ ରୋଜଗାର କଲେ ଓ ସେଠାରେ ଜମି କିଣି ନିଜ ଘର କରି ରହିଲେ । ‘ବୁବେଳ’ରେ ସରକାରୀ ସ୍କୁଲ ଥିଲା । ମାତ୍ର ମୁଁ ବଡ଼ ପିଲାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦୁଇମାଇଲ ଦୂର ଗାଁକୁ ଚାଲିଚାଲି ଯାଇ ଛୁଟି ହେଲେ ପୁଣି ଦୁଇ ମାଇଲ ଚାଲି ଚାଲି ଘରକୁ ଫେରିବା କଥାକୁ ମୋ ଅଜା ପସଦ କରୁନଥିଲେ । ଏହି ସମୟରେ କଟକ ଆବୁ ଆସିଲେ ଜଣେ ବୁଢ଼ା ମାନ୍ଦର ଓ ଅଜାଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ଗୋଟିଏ ଚାଟଶାଳୀର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ଏହା ଆଗରୁ ଅନେକବର୍ଷ ତଳେ ସେ ଏହି ଗ୍ରାମରେ ଚାଟଶାଳୀ ଖୋଲି ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁ ଧୂବରାଜ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଏପରି ସୁନ୍ଦର ରୂପେ ଗଢ଼ିଥିଲେ ଯେ ଆମ ମାମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କିଛିବର୍ଷ ପଡ଼ି ବଲାଙ୍କିରର ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଏତମିସନ ନେଇପାରିଲେ । ସେଇଠି ସେ ଏକ୍ଷୁନ୍ସ ପରାକ୍ଷାରେ ପାଷ ଦିରିନରେ ପାସ କରି ସରକାରୀ ଚାକିରି ପାଇଲେ ଓ ତେପୁଟି ମାନ୍ଦିଷ୍ଟ ପାହ୍ୟାକୁ ମଧ୍ୟ ଉଠି ପାରିଥିଲେ । ଏହି ବୃଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ସତ୍ୟବାଦୀ ପଞ୍ଜନାୟକ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପାଦ କୌଣସି କାରଣରୁ ଚିକିଏ ବକା ଥିବାରୁ ଓ ସେ ଚିକିଏ ଛୋଟେ ଛୋଟେ ତାଲୁଥିବାରୁ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ କେଷା ମାନ୍ଦର ବୋଲି କହୁଥିଲେ ।

ଅଜାକ ତରୁବଧାନରେ ଚାଟଶାଳୀ ଖୋଲିଲା ଗାଁର ସେହି ଆଖଢ଼ା ଘରେ । ଶିକ୍ଷକ ରହିବା ପାଇଁ ସେ ପାଖରେ ବଖରାଏ ଛୋଟ ଘର ଦିଆଗଲା । ଗାଁର ପ୍ରାୟ

ପଦର କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ସାନ ବଡ଼ ପିଲା ସେଠାରେ ପଡ଼ିଲୁ । ସାନ ଓ ବଡ଼ପିଲାକୁ ଦୁଇଭାଗ କରି ବସାଇ ପାଠ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯାହାର ଯେଉଁଟା ଦରକାର ସେମାନଙ୍କୁ ଗୁରୁ ସେହି ପାଠ ପଡ଼ାଉଥିଲେ । ସାନ ପିଲାକୁ ଅକ୍ଷର ଲେଖ ଶିଖାଇବା ଓ ଯେଉଁମାନେ ବହି ପଡ଼ି ପାରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ସେପରି ପାଠ ତଥା ପଣିକିଆ ଆଦି ଶିଖାଉଥିଲେ । ସାନ ବଡ଼ ଦେଖୁ ଅଳଗା ଅଳଗା ପାଠ ଶିଖାଉଥିଲେ ସିନା, ଗାତ ଶିଖାଇବା ବେଳେ ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ମିଶି ଗାତ ଗାଉଥିଲୁଁ ଯେପରି କି -

ବନ୍ଦର୍କ ହରି ଦେବ ମୁରାରୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବାକର କାନ୍ତି

ଅଭୟ ବର ଦ୍ୟନ୍ତୁ କୁମର, ସେ ପ୍ରଭୁ ଦେବ ଅନନ୍ତ

କିମ୍ବା

କହନ୍ତି ମାଏ ଯେ ଶ୍ରାକୃଷ୍ଣ ଆଗେ, କଥା ଶୁଣ ବାବୁ ଅତି ସରାଗେ
ଖେଳୁଆଡ଼ ବୁଦ୍ଧି ଛାଡ଼ିରେ ବାବୁ, ଖାତି ଛୁଇଁଲେ ତୁ ବିଦ୍ୟା ପଡ଼ିବୁ ।

ଗାତରେ ଗଣିତ

ମୁଁ ଜେଜେକଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲି କେଷା ମାଷରକ ଗଣିତ ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ବହୁତ ଜ୍ଞାନ ଅଛି । ସେ ବିଭିନ୍ନ ଛନ୍ଦର ଗାତ ମଧ୍ୟ ଲେଖନ୍ତି ଓ ଚିତ୍ର ବିଦ୍ୟା ଜାଣନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଜ୍ୟୋତିଷରେ ମଧ୍ୟ ଗଭୀର ଜ୍ଞାନ ଅଛି । ଗଣିତ ବିଦ୍ୟାରେ ସେ' ତ ଅତି ଧୂରନ୍ତର ବୋଲି ଜେଜେ କହୁଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ବୋଧନ୍ତୁ ଆମମାନଙ୍କୁ ପଢ଼ାଇଲାବେଳେ ଗଣିତ ଉପରେ ବେଶି କୋର ଦେଉଥିଲେ । ଗଣିତରେ ଭଲ କରିବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରଥମେ ପଣିକିଆ ଘୋଷିବା ନିତାନ୍ତ ଦରକାର । ସେଥିପାଇଁ ପଣିକିଆ ଘୋଷାଉଥିଲେ । ପାଠୁଆ ପିଲାକ ଆଗ୍ରହ ଦେଖୁ ଗୁରୁ ବେଶି ଶିଖାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଉଷ୍ଣାହରେ ମୁଁ ସାଦାପଣିକିଆ - ପଣକାହାଣ ସହିତ ପଚିଶଖାନା, କଡ଼ାଗଣା ପଣିକିଆ ପଚିଶଖାନା, ପାହି ପଣିକିଆ ଦଶ ଖାନା ଓ ଗୁଣ ବିଶା ପଣିକିଆରୁ କେତେ ଖାନା ମୁଖ୍ୟ କରିଦେଲି । ଆଗରୁ ତ ଓଡ଼ିଶାରେ କଉଡ଼ିର ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା, କେତେ କଡ଼ାରେ ଗଣ୍ଠା, କେତେ ଗଣ୍ଠାରେ ବୋଡ଼ି, କେତେ ପାହୁଲାରେ ଏକ ପଇସା, ଭୂମି ମାପିବାରେ କେତେ ବିଶାରେ ଗୁଣ୍ଠ ଏପରି ଜାଣିବା ନିତାନ୍ତ ଦରକାର ଥିଲା । କଥାରେ ଥିଲା - 'ତିନି ପାହୁଲାରେ ପଇସେ ଭାଇ ତିନି ପାହୁଲାରେ ପଇସେ । ପଇସା ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଧରି - ଦୋକାନକୁ ଯାଇ ବୁଢ଼ା ଭିକାରୀ - ତେଲ, ଲୁଣ, ଲକ୍କା ମରିଚ, ତିନି ସରଦା ନେବାକୁ କହେ ସେ, ତିନି ପାହୁଲାରେ ପଇସେ ।' ଏ ହିସାବ ପାଇଁ ପାହି ପଣିକିଆ ଜାଣିଲେ ଭଲ । ଓଜନ

ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ହିସାବ ଅଲଗା । ଏଥିପାଇଁ ସେତେବେଳେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିବା ସବୁ ପ୍ରକାରର
ଗଣନା ଜାଣିବାକୁ ଗୁରୁ ଆମମାନକୁ 'ଶୋଧ' ପଣିକିଆ ଶିଖାଇଲେ । 'ଶୋଧ'ରେ
କଣ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ ଗାତ ଆକାରରେ ତଳେ ଲେଖାଗଲା :-

କଡ଼ା ଗଣ୍ଠା ବୋଡ଼ି ପଣ ପଦିକା କାହାଣ
ପାହି ଅଣା ସିଉକା ଯେ ଚକା ଧାନ ଜାଣ
ରତ୍ତି ଚିନା ମାଡ଼ କାଣି ବିଶ୍ଵା ଗୁଣ୍ଠ ହୋଇ
ମାଣ ବାଟି ପାଆ ସେର ନଉଟି ବୋଲାଇ
ପରଟି ଭରଣ ଯେ କରିଣ ପଳ ବିଶା
ଛଟାକି ଯେ ପାଆ ସେର କୁଷ୍ଟା ତହିଁ ମିଶା
ମନ୍ଦଣ ଶତ ହଜାର ହୋଇଛି ଭିଆଣ
କହେ ବଳଭଦ୍ର ଦାସ ଶୋଧର ପ୍ରମାଣ ।

ଏ ଶୋଧ ପଣିକିଆ ଘୋଷିବାକୁ ମୋତେ ଅନେକ ଦିନ ଲାଗିଗଲା । ଯା'ହେଉ
ସବୁ ହିସାବ କରିବାର ବିଦ୍ୟାଟା ତ ଘୋଷି କରି ଜାଣିଗଲି । ସେତେବେଳେ ଆମ
ଅଞ୍ଚଳରେ କରଦିର ବ୍ୟବହାର ନ ଥିଲା କି ମାଣେ ଜମି ବା ବାଟିଏ ଜମି ବୋଲି କହିଲେ
ଲୋକେ ବୁଝୁନଥିଲେ । ଏଠାରେ 'ଏକଡ଼ି ତେସିମିଳ'ର ପ୍ରତଳନ ହୋଇପାରିଥିଲା ।

ତା'ପରେ ଆହୁରି ଉଚ୍ଚତର ଗଣିତ ଶିଖାଇଲେ - ତା' ପୁଣି ଗାତରେ
ଯଥା - ଠିକରେ ବଟିଶ ହାତ ବାଉଁଶ ବଢ଼ିଲା
ଠେଲିବାରୁ ପବନରେ ଭାଜିଣ ପଡ଼ିଲା
ଠୁଳେ ମୂଳୀରୁ ଅଗ ଷୋଳ ହାତେ ପଡ଼େ
ଠିକେ କହ ଏ ବାଉଁଶ କେତେ ହାତୁଁ ଛିଦେ ?
'କ'ଠାରୁ 'ଖ' ବାଉଁଶ ଣ୍ଣ ହାତ
ମୂଳ 'ଖ' ଠାରୁ ବାଉଁଶର ଚିପି 'ଘ'ରେ ରହିଲା ୧୭ ହାତ
'ଗ'ଠାରୁ 'ଖ' ବାଉଁଶ ଠିଆ ରହିଛି
ତେବେ କେତେ ହାତ ଉପରୁ ବାଉଁଶ ଭାଙ୍ଗିଛି ?

ଏ ଯେଉଁ 'ବାଉଁଶ କେତେ ହାତରୁ ଭାଙ୍ଗିଛି'ର ଉତ୍ତର ମଧ୍ୟ ଗାତ ଆକାରରେ
ରହିଛି, ଯଥା :-

ଦୂଳେ ମୂଳ ଅନ୍ତର ହାତ ହୋଇଛି ଶୋଳ
 ଘନ କରି ହର ବତିଶେ,
 ଠିକେ ଏହି ଲବଧେ ବତିଶ ବେନି ପଦେ
 ଠାବେ ଫେଡ଼ି ଠାବେ ମିଶାଥରେ, ଠରଜା;
 ଠାବ ବେନି ପୁଣି ହରଣ,
 ଠାରି ଲବଧ ସଂଖ୍ୟା ଜାଣ ।

ଉପର ଧାଡ଼ିରେ ‘ଘନ’ ବୋଲି ଅଛି ପ୍ରକୃତରେ ଶୋହଳର ବର୍ଗ କରାଯାଏ । ସେ
 ଯାହାହେଉ ଏଠାରେ ଏ ଗଣିତ କଷିତି ନାହିଁ । ତାହା ଜାଣି ମଧ୍ୟ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ ।
 ଏହିପରି ଗଣିତ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଜ୍ୟାମିତି, ତ୍ରିକୋଣମିତି ପଢ଼ି ପରେ ସହଜରେ କଷିପାରିଲି
 - ସ୍ଵତ୍ତ ହେଲା $p^2 + b^2 = h^2$

ସେ ଯାହାହେଉ, ନାନା ପ୍ରକାର ପଣିକିଆ ଘୋଷି ତଥା ‘ଶୋଧ’କୁ ଆୟର
 କରି ଗୁରୁଙ୍କ ଭାଷାରେ ‘ଓଡ଼ାକ, ଫେଡ଼ାକ, ଶୋଧ, ହରି-ଗୁଣ, ଫେଡ଼ା-ମିଶା’ - ଆଉ
 ସବୁତକ ଫରସିଫରସା’ - ସାରିଦେଲି ଓ ଅକ୍ଷ ଜ୍ଞାନରେ ପ୍ରକୃତରେ ମୋର ଷାଣ୍ଡାର୍ଟକୁ
 ଦେଖୁ ଧୂରନ୍ଦର ହୋଇଗଲି ।

ଆମ ଗୁରୁ କେଣ୍ଟା ମାଷ୍ଟରକ ସାହିତ୍ୟରେ ଗଭାର ଜ୍ଞାନ ଥିବା କଥା ମଧ୍ୟ
 ନେଜେକଠାରୁ ଜାଣିଛି । ବୈଦେହୀଶ ବିଲାସ, ବିଦର୍ଘ ଚିତ୍ରମଣି, ରସକଲ୍ୟୁଳ, ମଥୁରା
 ମଞ୍ଜଳ ଆଦି ତ ନେଜେକ ପାଖରେ ଥିଲା । ନେଜେ ଓ ଆମ ଗୁରୁ ସମୟ ସମୟରେ
 ସେଥୁର ଆଲୋଚନା କରନ୍ତି । ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ନିଜେ ମଧ୍ୟ କବିତା ଲେଖୁଥିଲେ । ତା’ ପୁଣି
 ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଛଦର ଗାର ପକାଇ ଚିତ୍ର କରି ସେଥୁରେ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଅକ୍ଷର ଲେଖ
 କବିତା ଲେଖୁଥିଲେ । ମୋର ମନେପଡ଼ୁଛି ଗୋଟିଏ ଛଦର ନାମ ଥିଲା ‘ଗୋମତ୍ର
 ଇନ୍ଦ୍ର’ । ମୋର ପିଲାଦିନରୁ ଗାତ ଗାଇବାର ସତକି ଥିଲା, ସଂଧାରେ ବା ଉପର ଓଳି
 ଧୂବ ଚରିତ, ମୁଗୁଣି ସ୍ତୁତି ଆଦି ଅନେକ ଗାତ ବର୍ଷି ମାମା ଧରାଇଦେଇ ମୋତେ ଗାଇବାକୁ
 କହେ ଓ ମୁଁ ଗାରଁ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ପାଇଁ ଭିକ୍ଷା

ଗୁରୁଙ୍କ ପାଇଁ ଦିନେଦିନେ ଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ପାଉଁ । ଗାଁରେ ତ କେତେଜଣଙ୍କ
 ଘରକୁ ଅନେକ ଦିନ ଯାଇଥିଲୁ । ଦିନେ ଆମ ଗାଁର ଅତି ନିକଟରେ ଥିବା ବାଘପାଳି
 ଗାଁକୁ ଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଗଲୁଁ । ରାତ୍ରପାଳିର ବଡ଼ଭାଷା କହିଲେ ଗୁମାସ୍ତାପନ, ଦ୍ଵାରୁ

ଚାଉଳିଆ, ପଧାନ ଓ ରୁଦ୍ର ବିଶାଳ । ଦେଖିଲି ଗୁମାସାମାମୁଁ ବାହାରେ ଦିଶୁ ନାହାନ୍ତି, ତାକର ବଡ଼ଭାଇ ଥିଲେ । ସେ ବାବାଜୀ ହୋଇଥିଲେ କି କଣ ସେପରି ତ ଦିଶୁଆଥାନ୍ତି । ସେ ମୋ ଗାତର ଭୁଲଟିଏ ଧରିଲେ । ମୁଁ ଗାଉଥିଲି ‘ଭାବେ ଭଣିଲେ ବଳଗାମ ଦାସ ।’ ସେ କହିଲେ- ନାହିଁ ହେ ‘ଭଣିଲେ’ ନୁହେଁ ତାହା ହେଉଛି ‘ଭଣିଲେ’, ତା’ର ଅର୍ଥ ‘କହିଲେ’ । ମୁଁ କହିଲି - ବହିରେ ଅଛି ‘ଭଣିଲେ’ ମୁଁ ତାର ଅର୍ଥ କଣ ଜାଣିନଥିଲି, ଏବେ ତୁମ ଠାରୁ ଜାଣିଲି ଯେ ‘ଭଣିଲେ’ ଅର୍ଥ ‘କହିଲେ’ ନହେଲେ ଠକିକରି କହୁଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ।

ଚିନିଘରୁ ଭିକ୍ଷା ସରିଲା । ତା’ପରେ ଗାଁରେ ଆଗ୍ରହରେ ଆଉ ଘରେ ଦୁଇଘର ଆମକୁ ଢାକିଲେ, ଗାତ ଶୁଣିଲେ ଓ ଭିକ୍ଷା ଦେଲେ । ପୁଣି ଗୁମାସାମାମୁଁ ଘରକୁ ମୁଁ ସମସ୍ତକୁ ଧରି ଗଲି । ମୋର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା ମାଝେକୁ ଚିକିଏ ଦେଖିବି । ସେ ଉଣନା ଆସିଛନ୍ତି ଶୁଣି ଉଚର ଘରୁ ବାହାରିଲେ, ଦେଖିଲି କଟକିଆଣୀ ବେଶ, ଏଠାର ସ୍ଵାମାନଙ୍କ ବେଶଭୂଷାରୁ ଅଛ ଫରକ ଥିଲା । ସେ ଆଦର କରି କିଛି କଥାବାର୍ଗା କରି ସବୁ ପିଲାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ । ତାକର ପୁଅଟିକୁ ଦେଖିଲି, ତା ନା ବିଷ୍ଣୁ । ଗାଁକୁ ଫେରି ଗୁରୁକୁ ଭିକ୍ଷା ଚାଉଳ ସବୁ ଦେଲୁଁ । ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରେରଣାରେ ମୁଁ ସେତେବେଳର ‘ଚାଟଶାଳୀ ପାଠ’ ବହିରେ ଥିବା ସବୁ ଗାତ ଏପରିକି ‘ମନବୋଧ ଚଉଟିଶ’ ମଧ୍ୟ ଘୋଷି ମୁଖସ୍ଥ କରିଦେଇଥିଲି । ତେଣୁ ଭିକ୍ଷା କରିଗଲେ ଅଧିକାଂଶ ଦିନ ମୁଁ ଶ୍ରୀ ଗ୍ରାହକ ହୁଏଁ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ପାଲିଆ ଧରନ୍ତି ।

ଘୋଷା ପାଠର ପଣ୍ଡିତ

ସାହିତ୍ୟ ଦିଗରେ ମୋର ରଚି ଥିଲା । ଜେଜେ କାହାଣୀ କହିଲା ବେଳେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ କହିଦିଅନ୍ତି । ମୁଁ ୩/୪ ଥର ଶୁଣିଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନେ ରହିଯାଏ, ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନୀୟାର୍, ଜେଜେକୁ ପଚାରେ । ତାକ ଖଟ ପାଖରେ ମୋର ଖଟ ପଡ଼େ । ପାହାତାରୁ ଉଠି ଜେଜେ କେତେ ପ୍ରୋତ୍ର ପଢ଼ନ୍ତି ଓ ମୋତେ ପ୍ରତିଦିନ ଚାଣକ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠର ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟା ଶିଖାନ୍ତି । ତା’ପରଦିନ ମୁଁ ସେଇଟା ଗାଇ ଶୁଣାଇଲେ ଆଉ ନୁଆ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶିଖାନ୍ତି । ତା’ଙ୍କ ପାଖରୁ ଚାଣକ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବହିର ଅଧିକାଂଶ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁଁ ଭାବାର୍ଥ ସହିତ ଶିଖୁଥିଲି । ‘ପ୍ରସ୍ତାବଦ୍ୱାରା’ ନାମକ ବହିରେ ଅନେକ କାହାଣୀ ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସବୁ ଅଛି । ସେଥିରୁ ବହୁତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶିଖନେଲି । ଚାଟଶାଳୀରେ ଗୁରୁ ମୋର ବିଦ୍ୟାକୁ ବିଚାର କରି ‘ଅମରକୋଷ’ ପଢ଼ାଇବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଘରେ ତ

ଅମରକୋଷ ବହି ଥିଲା । ଅନ୍ତଦିନ ଭିତରେ ସ୍ଵର୍ଗ ବର୍ଗରୁ କିଛି ମୁଖସ୍ତ କରି ଜେନେକୁ ଶୁଣାଇଲି, ଆମ ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ ଚାହା ଶୁଣି ଶୁସ୍ତିହେଲେ । ଗୁରୁ ଜ୍ୟୋତିଷ ବିଦ୍ୟା କେନେନଶକୁ ଆଗରୁ ପଡ଼ାଇଥିବା ଶୁଣିଥିଲି । ମୁଁ ଦେଖିଲି, ଏ ଚାଟଶାଳରେ ଆଉ ଅଧିକ ଦିନ ପଢ଼ିଲେ ସାହିତ୍ୟ, ସାଂସ୍କୃତରେ ବା ଜ୍ୟୋତିଷ ବିଦ୍ୟାରେ ନିଷ୍ଠା ଜଣେ ପଞ୍ଚତ ପରି ହୋଇପାରିବି । କାରଣ ସେ ବୟସରେ ଶ୍ରୀକ ଗୁଡ଼ାକ ବୁଝି ସେଥିରେ ବ୍ୟବହୃତ ଭଲ ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ାକ ମୁଁ ନିନର ଲେଖାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରୁଥିଲି । ‘ପ୍ରସାବସିଦ୍ଧୁ’ର ଗୋଟିଏ ଜାହାଣୀ ଶେଷରେ ଏ ଶ୍ରୀକଟି ଅଛି ଯାହାକି ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଦଶ ବର୍ଷ ବୟସରେ ବୁଝି କରି ମୁଖସ୍ତ କରିଥିଲି :-

ବୃକ୍ଷଂ ଶାଣପଳଂ ତ୍ୟକନ୍ତିବିଦଗାପ ଶୁଷ୍କଂ ସରଂ ସାରସାପ
ପୁଷ୍ପଂ ପର୍ଜନ୍ୟପିତଂ ତ୍ୟକନ୍ତି ମଧ୍ୟପାପ ଦର୍ଶବନାନ୍ତଂ ମୃଗାପ
ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶପ୍ୟ ପୁରୁଷଂ ତ୍ୟକନ୍ତି ଗଣିକାପ ଭ୍ରମଂ ନୃପଂ ମରିଣାପ
ସର୍ବେପିଅର୍ଥାପ ବଶାୟିନୋ ନରପତେ କା ଜସ୍ୟକୋବଲୁଭତଃ ।

ଏହି ଚାଟଶାଳୀରେ ମୋର ପଢ଼ିବା ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ କି ତିନିବର୍ଷ ହୋଇ ସାରିଥିଲାଣି ଓ ମୋର ବୟସ ମଧ୍ୟ ଏଗାର ବର୍ଷ ଚପି ଥିଲାଣି । ସେଇସେଇ ପାଠ ଖାଲି ଘୋଷି ମୁଖସ୍ତ କରିବା ମଧ୍ୟ ବିବରିକର ହେଉଥିଲା । ଆଉ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼କଥା ଥିଲା ମୋର ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ିବାକୁ ବହୁତ ମାନ ଦେଉଥିଲା ।

ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ିବାକୁ ମାନ

ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁ ଧୂବରାଜ ମିଶ୍ର ଏହି ଗୁରୁ କେଷା ମାଷ୍ଟରକ ଚାଟଶାଳୀ ପାଠ ଶେଷ କରି ବଲାଙ୍ଗିର ସ୍କୁଲରେ ଯାଇ ପଢ଼ିଲେ ଓ ସେଠାରେ ପାସ କରି ଚାକିଟି କଲେ । ତେବେ ଜେନେକଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲି ଯେ ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁ ପିଲାଦିନୁ ଭାରି ବୁଦ୍ଧିମାନ ଥିଲେ ଓ ପାଠପଢ଼ାରେ ସେ ସବୁବେଳେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଇଂରାଜୀ ପରି କଢା ପାଠକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ଆୟତ କରିନେଲେ । ଇଂରାଜୀ ପାଠ ଗୋଟିଏ କଢା ପାଠ ବୋଲି ଗାଁର କେତେଜଣକ ପାଖରୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ପରେ ଶୁଣିଲି । ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଗୁରୁ କେଷା ମାଷ୍ଟରକ ଚାଟଶାଳୀରେ ପଢ଼ୁଥିଲି ସେତେବେଳେ ଗାଁର ମାଣୀଘରର ନାଟି ଯୁଧ୍ସିର ମାଝୀ ‘ବୁଲେ’ ଗାଁର ସରକାରୀ ସ୍କୁଲରୁ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ପାସ କରି ବଲାଙ୍ଗିର ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ୪ଥ୍ ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଇ ପଢ଼ିଲେ । ମାତ୍ର ସେ ବଲାଙ୍ଗିରରେ କେତେ ମାସ ପଢ଼ିଲେ, ପରାକ୍ଷା ଦେଲେ କି ନାହିଁ, ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ ।

କେତେ ମାସ ପଡ଼ିଥାରି ସେ ଆଉ ବଳାଞ୍ଜିଗନ୍ତୁ ଗଲେନାହିଁ । ସେ ସଂପର୍କରେ କିଛିଲୋକ କଥାବାର୍ଗା ହେଉଥିବା ଶୁଣିଲି । ଜଣେ କହୁଥାଏ - ଇଏ କାଣା ପାଠ୍ ପଡ଼ିବା, ଦେଖୁଛ ତ ଓ ମାସକି ଆଠ ମାସ ଭିତ୍ରେ ଟିନ୍ ସାର ନୁଆ ପାଇଁଦେଇ (ପାଷୋଇ) ଫଟେଇ ସାରଳାନ, ଆଗୁ କେତେ ତଙ୍ଗର କୁର୍ଗା ପିଶୁଛେ, ଦେଖୁଛ ତ ! ସେ କାଣା ଇଂଲିଶ ପାଠ୍ ପଡ଼ିବା ? ସେ ଯାହାହେଉ, ଇଂରାଜୀଟା କଢା ପାଠ୍ ହୋଇଥିବ ବୋଲି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଚିକିଏ ତରୁଥିଲି । ଥଥାପି ଇଂରାଜୀ ପଡ଼ିବାକୁ ମନ ହେଉଥାଏ ।

ଦିନେ ଜେଜେ (ଅଜା) କ୍ଷେତ୍ରୁ ଫେରି ଖୁଆପିଆ ସାରି ଉପର ତବ ଘରେ ଘଣ୍ଟେ ଶଣ୍ଟେ ବିଶ୍ଵାମ ନେଉଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଯାଇ ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ ମଞ୍ଚାଳି ଦେଲି । ମୋର ମନ ହେଲେ ମଞ୍ଜିରେମଞ୍ଜିରେ ମୁଁ ସେପରି କରେ । ମୋର ମାମା ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦିନ ସେପରି କରେ । ସେଦିନ ଜେଜେକର ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ମଞ୍ଚାଳି ଦେଇଥାରି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଲି । ସେ ସ୍ନେହରେ ମୋର ଦେହକୁ ଆଉସୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ କହିଲି, “ଜେଜେଗୋ, ମୋର ଇଂଲିଶ ପଡ଼ିବାକୁ ମନ ହେଉଛି ଗୋ ।” ଏତିକି ଶୁଣି ଜେଜେ ଶଟରେ ଉଠି ବସିଲେ । ମୋତେ କୁଣ୍ଡାର ପକାଇ, ଚିକିଏ କାନ୍ଦକାନ୍ଦ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ - ବାବୁରେ, ତୋର ବଡ଼ମାମୁଁ ଯେତିକି ପଡ଼ିଛି, ବୋତେ ପଡ଼ାଇ ଦେବିରେ ବାପା, ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ବଳାଞ୍ଜିରରେ ଇଂଲିଶ ପଡ଼ିବୁ । ହେଲେ ତୁ ସରକାରୀ ସ୍କୁଲର ପାଠ୍ ତ କିଛି ଜାଣିନାହୁଁ । ମୁଁ ଆସନ୍ତାକାଳି ବୁବେଳ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇ ହେଉମାନ୍ତରକ ଠାରୁ ସବୁ ବୁଝିଆସିବି । ସେ ମୋର ଚିହ୍ନ ପରିଚିତ ଲୋକ, ବେହେତାପାଳି ଗୌତ୍ୟାକ ପୁଅ । ତୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହ, ଇଂଲିଶ ପଡ଼ିବୁ । ଏହା ଶୁଣି ମୋତେ ବହୁତ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ।

ତହିଁ ପରଦିନ ଜେଜେ ବୁବେଳ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇ ହେଉମାନ୍ତରକୁ ସବୁକଥା କହି ସେହି ସ୍କୁଲରେ ମୋର ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ହେଉମାନ୍ତର କହିଲେ - ଆଜ୍ଞା, ସବୁ ସ୍କୁଲରେ ବର୍ଷର ଆରମ୍ଭରେ ନାମ ଲେଖାଯାଏ । ଆଉ ୨/୩ ମାସ ରହିଲା ବର୍ଷ ଶେଷ ପରାକ୍ଷା ହେବାକୁ । ଏବେ କେହି ନୃଥା କରି ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେବେ ଆପଣ ବାବୁକୁ ଆପଣଙ୍କ ଗାଁର ପିଲାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଏଠାକୁ କାଳିତୁ ପଠାନ୍ତୁ । ଚାଟଶାଳାରେ ଉଚ୍ଚିହ୍ନ, ଭୂଗୋଳ, ସାସ୍ତ୍ରବିଜ୍ଞାନ, ପ୍ରାଚୀନ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ । ସେ ନିୟମିତ ରୂପେ ଏଠାକୁ ଆସୁ ସବୁ ଶିଖନେବ ଓ ଏଠାରେ ଘରୋଇ ଛାତ୍ର ଭାବରେ ପରାକ୍ଷା କରିବାକୁ ସ୍କୁଲ ସାହେବକୁ ଅନୁରୋଧ କରିବି । ଅଜା ଗାଁକୁ ଫେରି ଘରେ ସବୁକଥା କହିଲେ । ମୁଁ ବୁବେଳ ସ୍କୁଲକୁ ପଡ଼ିଯିବା

ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲି । ଅଜା ଆମ ଗୁରୁଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସବୁକଥା କହିଲେ ଓ ମୋତେ ଗୁରୁ ଭଲ
ରୂପେ ପଡ଼ାଇ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲେ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା

ସେ ଦିନ ଗୁରୁ ଆମର ଗାତରିଏ ଲେଖିଲେ - ବୋଧହୃଦୟ ଚାଟଶାଳୀର ଜଣେ
ଭଲ ଛାତ୍ର ଚାଟଶାଳୀ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଇଂଲିଶ ପଢ଼ିବାକୁ ଯାଉଛି ବେଳି ତାଙ୍କୁ ଭଲ
ଲାଗିନଥିବ । ଗାତରି ଏହିପରି :-

ଆମେ ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍କିର ଆଚାରୀ - ଗଲୁଁ ବୁବୁଳି ମାସ୍ତୁଙ୍କୁ ପଚାରି

ଭଲ ଭଲ ଛାତ୍ର, ହେଲେ ପଡ଼ାପାତ୍ର - ଗ୍ରାମଧିକାରୀଙ୍କୁ ବିଚାରି

କଳିକାଳ ଅଇଲା ଘୋଟି

ପାଠଶାଳ ନେଲେ କୁପାନି ଲୁଚି

ଯେତ୍ରେ ଶଙ୍ଖାସୁର - ବେଦ ପୋଥ ଚୋର

ଜାଣି ଜଗମାନୀ ଧାଇଲା ତୁଟି ।

ଏ ଗାତରୁ ଯିଏ ଯାହା ବୁଝନ୍ତୁ - ଆମେ ବୁଝିଲୁଁ ଗୁରୁଙ୍କ ଏଥରେ ମନ ନ
ଥିଲା । ଏଇଟା ହେଉଛି ୧୯୩୩ ସେପ୍ଟେମ୍ବର କି ଅକ୍ଷେତ୍ରର ମାସର ଘଟଣା ।

‘ବୁବେଳ’ ସ୍କୁଲର ‘ମାଧ୍ୟର’

ମୋ’ରି ବୟସର କେତେକ ପିଲା ଆମ ଗାଁରୁ ବୁବେଳକୁ ପଢ଼ିବାକୁ
ଯାଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେଜଣଙ୍କୁ ଡକାଇ ଅଜା କହିଲେ - ତୁମେ ସ୍କୁଲକୁ
ଗଲାବେଳେ ‘ହର’କୁ ଘରୁ ତାକିନେବ । ସେ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ବୁବେଳକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଯିବ ।
ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେଜଣ ମୋଠାରୁ ବୟସରେ ବଡ଼ ଓ କେତେଜଣ ଅଛି ସାନ
ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗାଁରେ ସମସ୍ତେ ସାଙ୍ଗହୋଇ ଛୋର, ଦୁତ୍ତ ଆଦି ଖେଳୁଥିଲୁଁ ଓ ସଂଧାରେ
ସଂକାର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲୁଁ । ସେମାନେ ମୁଁ ବୁବେଳକୁ ପଢ଼ିଯିବି ଜାଣି ଖୁସି ହେଲେ ।
ଆଗରୁ ମୋର ବୁବେଳ ଯିବା ପାଇଁ ଜେଜେ ଖଡ଼ି ପାଞ୍ଜି ଧରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ସ୍କୁଲ
କରିଥିଲେ । ଜେଜେ ଜ୍ୟୋତିଷ ବିଦ୍ୟା ତ ଜାଣିଥିଲେ । ତେଣୁ ଦିନ ବାର ବେଳା ଘଡ଼ି
ଦେଖୁ ପୁଣି ମୋ’ ପାଇଁ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ବହିପତ୍ର ସବୁ ଠିକଣା କରି ଦୁଇଦିନ ଭିତରେ
ଲଗୁ ସ୍କୁଲ ସମୟ ଥିଲା ସାଢ଼େ ଦଶବୁ ଚାରିଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତେଣୁ ଶାନ୍ତ
ଜାଧୋଇପଡ଼ି, ପଖାଳ ଭାତ ଖାଇନେଇ ବହିବସ୍ତାନି ଧରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲି ।

ଠିକ୍ ସମସ୍ତରେ ସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ ଓ ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଯାଇ ହେଉମାନ୍ତରକୁ ଦେଖା କରି ତାକୁ ଜେଜେକ କଥା କହିଲି । ସେ ଖୁସି ହୋଇ ମୋତେ ଢାଟୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ବସାଇଲେ । ସେହି ଶ୍ରେଣୀରେ ଆମ ଗାଁର ସନାତନ ମିଶ୍ର ଓ ଧୂବବାଜ ମାତ୍ରୀ ଥିଲେ । ଦେଖିଲି, ସେହି ସ୍ଥଳକୁ କେବଳ ବୁବେଳ ନୁହେଁ ବେଳବାହାଲି, ଝାଡ଼ବଲାଙ୍ଗିର, ମେହେର ମୁଣ୍ଡା, ରଣ୍ଡା, ବୁରୋଭାଡ଼ି, ରାଘପାଲି ଆଦି ପାଖ ଗାଁର ପିଲା ମଧ୍ୟ ଆସି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରଭାନୁ ସାଏ, ଯିଏ କି ବଲାଙ୍ଗିର ପାଖ ଗାଁ ବେହେରାପାଲି ଗୌଡ଼୍ୟାକ ପୁଅ । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ - ଖୁବ୍ ଗୋରା ଚେହେରା ଓ ହସ ହସ ମୁହଁ । ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ନରସିଂହବାବୁ, ଚିକେ ବୟସୀ । ତାଙ୍କର ସେହିପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାବାର୍ଗାରେ ଯେ କେହି ବି ମୁଖ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଆଉ ଜଣେ ଥିଲେ ଯୋଗାନ୍ତ୍ର ରଥ - ଗୋରା ଚେହେରା, ଯୁବକ, ହୃଦୟପୁଷ୍ଟ ଓ ବଳିଷ୍ଠ, ଚାର୍ଜ ଚାର୍ଜ କଥା । ପିଲାମାନେ କହିଲେ - ସେ ଆମ ସ୍ଥଳର ‘ମାନ୍ତର’ । ମାନ୍ତର କହିଲେ ତ ଶିକ୍ଷକ ବୋଲି ବୁଝିଲି; ‘ମାନ୍ତର’ ଶବଦ ମନିଚର ଶବଦ ଆସିଛି ବୋଲି ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଜାଣିଲି । ତାଙ୍କର କାମ ଥିଲା ସ୍ଥଳକୁ ନିଷ୍ପମିତ ରୂପେ ଛାତ୍ରକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇ ଅରିଭାବକମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବା । ସେଥିପାଇଁ କେହି କେହି ତାକୁ ସ୍ଥଳର ‘ପିଲାତକା ଚପରାସି’ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ସେ କିନ୍ତୁ କୋଣୀୟ କ୍ଲାସରେ ଶିକ୍ଷକ ନ ଥିବାବେଳେ ନିଜେ ଯାଇ କେତେକ କ୍ଲାସରେ ପଡ଼ାଉଥିଲେ । ସେ ଜଣେ ପିଅନ୍ତର ଦରମା ପାଉଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମାସିକ ଦରମା ସେତେବେଳେ ସାତ/ଆଠ ଟଙ୍କା ଥିଲା ।

ମୁଁ ବୁବେଳ ସ୍ଥଳରେ ପଡ଼ି ଆମ ଚାଟଣାଳୀରେ ପଡ଼ାଯାଉନଥିବା ଇତିହାସ, ଭୁଗୋଳ, ସାସ୍ତ୍ର୍ୟବକ୍ଷା, ଉର୍ଭା ଆଦି ମଧ୍ୟ ଶିଖନେଲି । ସେତେବେଳେ ପାଟଣାଭୁଗୋଳ, କୋଶଳ ଇତିହାସର କିଛି ଓ ସାଧାରଣ ସାସ୍ତ୍ର୍ୟବକ୍ଷା ସମନ୍ବ୍ୟ ବହିଚିକୁ ପଡ଼ି ସେଥିର କଥା ସବୁ ମନେ ରଖିବା ମୋ ପାଇଁ କଷ୍ଟକର ହେଉନଥିଲା । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବୁଝି ଘରେ ପଡ଼ି ସେ ସବୁ ଜାଣିଗଲି । ସାହିତ୍ୟ ଓ ଗଣ୍ଡିତ ତଥା ପଣିକିଆରେ ମୋର ଭଲ ଜ୍ଞାନ ଥିଲା । ତେଣୁ ପରାକ୍ଷା ପାଇଁ ମୋର ଭୟ ନ ଥିଲା ।

ପରାକ୍ଷା ଦେଲି, ଫଳ ନାହିଁ

ଦିସେମ୍ବର ମାସର ଗୋଟିଏ ଦିନ ହେଉମାନ୍ତର ଘୋଷଣା କଲେ-ଅମୃତ ଦିନ ସ୍ଥଳର ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷା ହେବ, ସେଦିନ ସମସ୍ତେ ସ୍ଥଳକୁ ନିଷ୍ପମ ଆସିବ, ପରାକ୍ଷା ନଦେଲେ ଫେଲ ହେଲ ବୋଲି ଧରାଯିବ ଓ ଉପର କ୍ଲାସକୁ ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେଦିନ

ସୁଲ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ତର ପରାକ୍ଷା କରିବେ । ବୋଧନ୍ତୁ ସୁଲ ମନିଟର ବା ମାଣ୍ଡର ଯାଇ
ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମରେ ଏହା ଜଣାଇଥିବେ ।

ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷାଦିନ ଚିକିଏ ଆଗରୁ ଗାଁରୁ ବାହାରି ଯଥାସମସ୍ତରେ ପିଲାମାନେ
ସୁଲରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ଯେଠାରେ ସୁଲ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ତର ସାହେବ ପହଞ୍ଚ ସାରିଥିଲେ ଓ ସୁଲର
ବାହାର ବାରଣ୍ଗାରେ ଗୋଟିଏ ଚୌକିରେ ବସି ଆମ ଆଡ଼କୁ ଦେଖୁଥିଲେ । ଆମେମାନେ
ତାକୁ ପ୍ରଣାମ କରି ନିଜନିଜ କ୍ଳୟୁସ କୋଠରାକୁ ଗଲୁଁ । ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ତର ସାହେବ ଥିଲେ
ଜଣେ ହୃଦୟପୂଷ୍ଟ ବଳିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଦେହର ବର୍ଣ୍ଣ ଖୁବ୍ ଗୋରା, ମାତ୍ର ଚିକିଏ ବାଙ୍ଗରା
ମଣିଷ ପରି ମୋତେ ଦିଶିଲେ । ଛାତ୍ରମାନେ ଆସି ସାରିବା ପରେ ସେ ପ୍ରଥମେ ଆମ
ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଆସିଲେ । ସେ ପ୍ରଥମେ ସବୁପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ପଢାଯାଉଥିବା ସବୁ
ବିଷୟର ଏକ ସାଙ୍ଗରେ ଗୋଟିଏ ଲିଖିତ ପରାକ୍ଷା କଲେ ଓ ପରେ ଜଣଜଣକୁ ଡାକି
କିଛି ମୌଖିକ ପରାକ୍ଷା କଲେ । ଏ ସବୁ ସବୁପରୁ ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟେ ଦେଢ଼ୁଣ୍ଡା ଲାଗିଗଲା ।
ଅନ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କରେ କିଭଳି ଭାବରେ ପରାକ୍ଷା କଲେ ମୁଁ ନାଶିନାହିଁ । ଯା'ହେଉ
ପ୍ରାୟ ତିନିଦ୍ୱାରା ଭିତରେ ସବୁ କ୍ଳୟୁସର ପରାକ୍ଷା ସରିଗଲା ଓ ସୁଲ ଛୁଟି ଦେଲା । ତହିଁ
ପରଦିନ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀର ପାସ, ଫେଲ କରିଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଫେଲ ଶୁଣାଇ ଦିଆଗଲା ।
ସେ ବର୍ଷ ଆମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଥିବା ମୋ ସମେତ ବାରଜଣ ପିଲାରୁ ମୋତେ ଛାଡ଼ି ସମସ୍ତେ
ପାସ ସାର୍ଟଫିକେଟ ପାଇଲେ । ମୁଁ ଯଦିଓ ପରାକ୍ଷାରେ ଖୁବ୍ ଭଲ କରିଥିଲି, ପାସ
ସାର୍ଟଫିକେଟ ମୋତେ କାହିଁକି ଦିଆଗଲା ନାହିଁ ସେ କଥା ପରେ ମୋର ଜେଜେକ
ଠାରୁ ଶୁଣିଲି । ଜେଜେ ପରାକ୍ଷାଫଳ ବାହାରିଲା ଦିନ ସୁଲକୁ ଯାଉଥିଲେ ।

କଥା ଠିକ୍ ଆମର ଧୂବ ପରି ହେଉଛି

ଜେଜେ ପରାକ୍ଷାରେ ମୋର ଫଳାଫଳ ବିଷୟ ପଚାରିବାରୁ ହେଉମାନ୍ତର
କହିଲେ - ଆଜ୍ଞା ! ଆମର ନିଯମ ଅନୁସାରେ ପରାକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପର୍ମରେ
ପିଲାଙ୍କ ନାମ ଲେଖୁ କେଉଁ ବିଷୟରେ କେତେ ମାର୍କ ପାଇଲା, ପାସ କଲା କି ଫେଲ
ଦେଲା ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ କଥା ସାହେବ ନିଜେ ପୂରଣ କରିବେ ବୋଲି ପର୍ମକୁ
ସାହେବକୁ ଦେଉଁ ! ମୁଁ ସେପରି କରି ନିଯମିତ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ନାମ ଆଗ ଲେଖୁ
'ହରିହର'ର ନାମ ତଳେ ନାଲି ସ୍ୟାହିରେ ଲେଖୁଥିଲି । ସାହେବ ପଚାରିଲେ - ଏ ପିଲା
ନାମ ଲାଲ ସ୍ୟାହିରେ ଲେଖୁଛ କାହିଁ ? ମୁଁ କହିଲି - ଆଜ୍ଞା ! ଏ ପିଲା ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରୁ
ଏଠାରେ ନାମ ଲେଖାଇ ନଥିଲା । ୨/୩ ମାସ ହେଲା ଏଠାକୁ ଆସି ଘରୋଇ ଭାବରେ

ପଢୁଛି । ସେ ହେଉଛି ଖାଡ଼ିବଳାଙ୍ଗିର ଗା'ର ପଣ୍ଡିତ ଭୋଲାନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କ ନାଟି । ସେ ଏ ପିଲାକୁ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଇଏ ଚାଟଶାଳାରେ ତ ସବୁ ପାଠ ପଢ଼ି ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ସରକାରୀ ସ୍କୁଲରେ କିଛିଦିନ ପଢାଇ ତାକୁ ବଳାଙ୍ଗିର ପଠାଇବାକୁ ତାକର ଇଚ୍ଛା । ସେ ତ ସମସ୍ତକର ଜଣେ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି । ତାକ ଅନୁରୋଧରେ ମୁଁ ପରାଷା ପାଇଁ ବା'ର ନାମ ମଧ୍ୟ ଲେଖିଛୁ ।

ସାହେବ କହିଲେ - ପଣ୍ଡିତ ଭୋଲାନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କ ମୁଁ ଭଲ କରି ଜଣେ । ସେ ଆମର ବହୁ ସଂପର୍କୀୟ ମଧ୍ୟ ହେବେ । ଠିକ୍ ଅଛି, ପିଲାକୁ ମୁଁ ପରାଷା କରିବି, ତାର ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି ତ କିଛି ଜଣା ପଡ଼ିଯିବ । କିନ୍ତୁ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ମୁଁ ତାକୁ ପାସ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଏବେ ତ ବର୍ଷ ଶେଷ ହେଲା, ଆସତା ଜାନୁଆରାରେ ସେ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲର ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ଏକଥା ଜଣାଇଲେ ସେମାନେ ନିଜେ ପରାଷା କରି ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ପିଲା ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ, ତା'କୁ ସେହି ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଇବେ ।

ଜେଜେ ଏହା ଶୁଣି ଘରକୁ ଆସି କହିଲେ - ଠିକ୍ ଆମର ଧୂବ ପରି ହରିହରର କଥା ହେଉଛି । ଧୂବ କେଷା ମାଷ୍ଟରକ ପାଠ ପଢ଼ି ବଳାଙ୍ଗିରକୁ ଯାଇ ପଡ଼ିଲା । ସେତେବେଳେ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ରବିଚନ୍ଦ୍ର ସାଏ ନାମକ ଶିକ୍ଷକ ଜଣେ ତାକୁ ପରାଷା କରି ତତୁଥୀ ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ କହିଲେ ଓ ଧୂବ ସେଠାରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଲା । ସେହିପରି ଆଉ ୧୫/୨୦ ଦିନ ପରେ ଜାନୁଆରାରେ ହରକୁ ନେଇ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇଦେବି । ବୁବେଳ ସ୍କୁଲର ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ପରା ସ୍କୁଲ ରନ୍ଧାପେକ୍ଟର ପୂର୍ଣ୍ଣ ରଥ କହୁଥିଲେ ହରିହରର ଜ୍ଞାନ ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି ବଲ ଅଛି, ସେ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ଥାନ ପାଇଯିବ । ଏହା ଶୁଣି ମୋତେ ବହୁତ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ।

ଜାନୁଆରୀ ୧୪, ୧୯୬୪ ସାଲ

ଚାହୁଁଚାହୁଁ ୧୯୬୩ ସାଲ ଶେଷ ହୋଇ ୧୯୬୪ ଜାନୁଆରୀର ୭/୮ ଦିନ ବାହାରିଗଲା । ଜେଜେ ଚାଷକାମରେ ଚିକିଏ ବ୍ୟସ ଥିଲେ । ଦିନେ ମୋର ମାମାକୁ କହିଲେ - ତୁ ହରର ଲୁଗାପଚା ସବୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଦେ, ଶେଜ, ପାଇଁଡ଼ା, ଧୋତି ଆଦି ଯାହା ସଫା କରିବାର ଅଛି କରିଦେ, ସେ ବଳାଙ୍ଗିରକୁ ଯାଇ ତାର ଶକ୍ତ୍ର ମାରସା ଘରେ ରହି ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ ଆମ କ୍ଲାଇଁ ବାବୁ ବଳାଙ୍ଗିମ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଏକଥା କହିଛି, ସେହି କଲେ । ତାକ ପୁଅ ଧୋବେଇ ମଧ୍ୟ ୪ର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଇବ । ଏକା ସାଙ୍ଗରେ

ପଢ଼ିବେ । ମୋତେ କହିଲେ - ତୁ ମଧ୍ୟ ତୋର ଦରକାର ବହିପତ୍ର ଓ ଧୋତି ଗାମୁଛା ଆଦି ଯାହା ଦରକାର ରଖିଲେ । ହଁ, ତୋର କୁର୍ଗା ଦୁଇଶଣ୍ଡ ଦରକାର । ଏଠାରେ ଓ ବୁବେଳରେ ସିନା ଧୋତି ଗାମୁଛାରେ ଚଳି ଯାଉଥିଲା, ବଲାଞ୍ଜିରରେ ସମସ୍ତେ କୁର୍ଗା ପିନ୍ଧନ୍ତି । ମୁଁ କହିଲି - ଗିରାଶ ତା'ର କୁର୍ଗା ଖଣ୍ଡ ଦେଇଛି, ଆଉ ଖଣ୍ଡ ଦୁଇଶଣ୍ଡ ସେଠାରେ କରିବା । ଗଲାବେଳେ ଏ କୁର୍ଗା ଲଗାଇ ଯିବି । ଜେଜେ ତାହା ଦେଖୁ କହିଲେ - ହଁ ଚଳିବ ।

ଏହାର ଦୁଇଦିନ ପରେ ବଢ଼ି ସକାଳୁ ଉଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଚିକିଏ କ'ଣ ଖାଇଦେଇ ଗୋଟିଏ ବଳଦ ଗାଡ଼ିରେ ଜେଜେକ ସହିତ ଯାଇ ମରସାଙ୍କ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଡ଼ାରେ ଥିବା ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ମରସା ବଳରାମ ଗୁରୁ ସେତେବେଳେ ସରକାରୀ ଚାରିକାରୀ ଦେବିଲାଗାର ଥିଲେ । ମାରସା ମରସା ମୋତେ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ସେବିନ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲକୁ ଯାଇ ହେଉମାନ୍ଦରକୁ ମୋର ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ଜେଜେ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ମାତ୍ର ମୋର ଗାୟ ଶ୍ରେଣୀ ପାସ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ନଥବାରୁ ସେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଉଦୟନାଥ ମିଶ୍ରକୁ ମୋତେ ପରାକ୍ଷା କରି ରିପୋର୍ଟ ଦେବାକୁ କହିଲେ । ଉଦେବାରୁ ମୋତେ ଲିଖୁତ ଓ ମୌଖିକ ପରାକ୍ଷା କରି ୪ଥ୍ ଶ୍ରେଣୀରେ ଏତ୍ମୀସନ୍ ଦେବାକୁ ସୁପୁରିସ୍ କଲେ । ନାମ ଲେଖାପାଇଁ ସ୍କୁଲରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ସବୁ ପ୍ରକାର ଫିଲ୍ ଟକା ବୁଝାଇଦେଇ ଜେଜେ ମୋର ନାମ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ ଲେଖାଇଦେଲେ । ଏହା ହେଉଛି ଜାନୁଆରୀ ୧୪, ୧୯୩୪ ସାଲର କଥା । ସେବିନ ମୋତେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ଯାହାକି କଥାରେ ପ୍ରକାଶ କରିପାରୁ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ିଲି

ମୁଁ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ପ୍ରଥମ ଦିନର ଅନୁଭୂତି ଏବେ ମଧ୍ୟ ମୋର ଫଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ମନେ ଥିଛି ଏବଂ ତାହା ମନେପଡ଼ିଲେ ବହୁତ ହସି ମାଡ଼େ । ମରସା ନିଜ କୁଚୁମ ସହ ତାଙ୍କ ନିଜ ଗାଆଁ ସଂହାଶିମୁଖୀରୁ ଆସି ଏଠାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଡ଼ାରେ ଘର କରି ରହିବାର କେବେବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ମୋର ଆଇମାମା ସହିତ କେତେଥର ଆସି ତାଙ୍କ ଘରେ ରହିଥିଲି । ତେଣୁ ସେ ପଡ଼ାର କେତେଜଣ ପିଲାକୁ ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତିଥିଲି । ପୁଣି ମୋର ମାରସାର ବଡ଼ପୁଅ ଧୋବେଇ ଚରଣ ଗୁରୁ ସେହି ବର୍ଷ ୪ଥ୍ ଶ୍ରେଣୀରେ ମୋର ସାଙ୍ଗରେ ପଡ଼ିଲା । ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କରଙ୍ଗାକଟା ନାମକ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପୋଖରାର ପ୍ରଶନ୍ତ ଆଡ଼ିରେ ଚାଲିଚାଲି ଯାଇ ସ୍କୁଲରେ ପହଞ୍ଚି ନିଜନିଜ ଶ୍ରେଣୀ କୋଠରାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ ।

ସେତେବେଳେ ଏହି ସ୍କୁଲରେ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଠ ପଡ଼ାଯାଉଥିଲା । ଚତୁର୍ଥ, ପଞ୍ଚମ, ଷଷ୍ଠ, ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ ମାନଙ୍କରେ ‘କ’ ଓ ‘ଖ’ ନାମରେ ଦୁଇଟି ଶ୍ରେଣୀ କୋଠରା ଏବଂ ଅଞ୍ଚମରୁ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀ କୋଠରା ଥିଲା । ତଳ ଚାରିଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାଖାରେ ତିରିଶ ଜଣା ଛାତ୍ର ପଢ଼ିଥିଲେ ଏବଂ ଉପର ଚାରେବେଳେ କ୍ଲ୍ଯୁପ୍‌ରେ ଚାଲିଶ ଜଣା ପିଲାକ ସ୍ଥାନ ଥିଲା । ମୁଁ ଓ ଧୋବେଇ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀର ‘କ’ ଶାଖାରେ ପଡ଼ିଲୁଁ ।

ରେଣ୍ଟା ଖାଏହୁ

ପ୍ରଥମ ଦିନ ଯାଇ ଦେଖିଲି, ଦୁଇଜଣ ପିଲା ବସିବା ଓ ଲେଖିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବେଷ୍ଟ ଓ ତା ଆଗରେ ଗୋଟିଏ ତେବେ ଅଛି । ଅନେକ ପିଲା ଆଗରୁ ଆସି ନିଜନିଜ ସିରରେ ବସିଥାଆନ୍ତି । ଦେଖିଲି, ଗୋଟିଏ ବେଷ୍ଟରେ ଜଣେ ପିଲା ବସିଥାଏ ଓ ପାଖ ସ୍ଥାନଟି ଶାଲିଥାଏ । ସେଠାରେ ବସି ମୋର ବହିପତ୍ର ତେବେ ଭିତରେ ରଖିଲି । ପିଲାଟି

ମୋତେ ପଚାରିଲା - ଆଉ ଆଖଲୁ ? ମୁଁ କହିଲି - ହଁ, କାଲି ନଁ ଲେଖାଲି, ଆଉ ଆଏଲି । ସେ ତା'ର ମୁହଁକୁ ଗମାର କରି କହିଲା - ଗେନ୍ଦା ଖାଏବୁ, କେତେ ପାଠ ପଡ଼ା ଗଲାନ ଯେ ଜାନିଛୁ ? ଆର ସେବା ତତେ କିଏ ପଡ଼ାବା ? ମୁଁ ତ ଥିଲି ଜଣେ ଶାର୍ତ୍ତି ପିଲା । ଏହା ଶୁଣି ଚିକିଏ ଉଚିଗଲି ।

ସେ ପିଲାର ନାମ ଥିଲା ମୁରଳାଧର ପଣ୍ଡା । ସେ ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟସଲ ଗାଁ ('ରାଣୀସରଡ଼ା') କି 'ଫାସଢ଼' ରୁ ଆସିଥିଲା । ଏହି ଗାଁ ମାନଙ୍କର ପଣ୍ଡାଘରମାନେ ଧନୀଲୋକ ବୋଲି ପରେ ଶୁଣିଲି । ମୁରଳାଧର ପଣ୍ଡା କାହା ସହିତ ଝଗଡ଼ା କରିବା ବା ଗାଲିମାଡ଼ ହେବା କଥା ମୁଁ ଦେଖିଲାହିଁ, ମାତ୍ର କଥାକଥାରେ ସେ 'ଗେନ୍ଦା' ଶବ୍ଦ ଉଚିତରି କରୁଥିଲା । ଏପରିକି ପରାକ୍ଷା ଶାତାରେ 'ତିନୋଟି ମାଛର କଥା' ଲେଖିଲାବେଳେ ସେ ଲେଖିଲା - ଶୁଣେ ମାଛ ତେବିତେବି ପାଖର ବନ୍ଧକେ ରାତି ପଲାଇଗଲା; ଆର ଶୁଣେ ମାଛ କେଉଁଟ ମାନଙ୍କର ଜାଲକେ ଚାବି କରି ଧାଇଲା ଓ ଜାଲ ଧୁଇଲା ବେଳକେ ଚାବିବାରଙ୍ଗ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆଁ କରି ବଡ଼ ବନ୍ଧର ପାଏନଥୁ ରହେଲା । ହେଲେ ତିନ୍‌ନମର ମାଛ ବଞ୍ଚିବାକେ ଚେଷ୍ଟା ନାହିଁ କରି, ଜାଲେ ପଡ଼ିଲା ଆର ଗେନ୍ଦା ଶାଇଗଲା । ଶିକ୍ଷକ ତା'ର ଏହି ଲେଖା ପଢ଼ି ପିଲାମାନକୁ ଶୁଣାଇଥିଲେ । ଏହି ମୁରଳାଧର ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ିବା ପରେ ଆଉ କେବେ ତାକୁ ଦେଖିଲାଇଁ ।

ତା'ପରେ ନିୟମିତ ରୂପେ ପିଲାକ ସାଙ୍ଗରେ ସ୍କୁଲକୁ ଗଲି । ଯଦିଓ ବୁବେଳ ସ୍କୁଲରେ ସେପରି କିଛିକିଛି ଜାଣିଥିଲି । ତଥାପି ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଅନେକ ନୂଆ କଥା ଜାଣିବାକୁ ଓ ଶିଖିବାକୁ ହେଲା ।

ବେଶଭୂଷା ଓ କେଶଭୂଷା

ମୁଁ ଗାଁରେ ଥିବାବେଳେ ଜେଜେ ମୋତେ ସୁନ୍ଦର ବେଶରେ ସଜାଇଥିଲେ । ଦୁଇ କାନରେ ଦୁଇଟି ସୁନା (ନୋଳି) ପିଣ୍ଡିଥିଲି, ହାତରେ ମୋଟାମୋଟା ଦୁଇଟି ମୁରିଆଁ ରୂପାବଳା (ଉଚିତ ଫମା ବଳା) ମଗର ମୁଁ ଆର ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଆଏ - ତା'କୁ ସବୁଦିନ ପିଣ୍ଡିଆଏ । ଗାଁରେ ଅନେକ 'ଚଳ' ଘର ପିଲାମାନେ ସେପରି ପିଣ୍ଡିଆଏ । ମୋର ତ ହୃତୋପନୟନ ସରିଯାଇଥାଏ ତେଣୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କୁଟି ରଖିଥିଲି । କୁର୍ବା ଖଣ୍ଡିକ ମଧ୍ୟ ସେତେ ସୁନ୍ଦର ନଥିଲା, ଆଠ ଦଶଟା ଚିଠିର ବୋତାମ ବେଳ ପାଖରୁ ଟଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲାଗିଥାଏ । ମୋ' ପରି ବେଶଭୂଷାରେ କେତେକ ମଧ୍ୟସଲିଆ ପିଲା ଆସିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସହରିଆ ପିଲାମାନେ କାନରେ ସୁନା ବା ହାତରେ ବଳା ପିଣ୍ଡିଆଏ । ସମସ୍ତେ ଧୋତି ଓ ସୁନ୍ଦର କୁର୍ବା ପିଣ୍ଡିଆଏ । ହାଅ୍ ପେଣ୍ଟ ବା ପୂରା

ପେଣ୍ଡର ପ୍ରତଳନ ସେତେବେଳେ ମୋଟେ ନଥିଲା ।

ମୋର ସୁନା ପିଣ୍ଡିବା ବା ବଳା ପିଣ୍ଡିବା ନେଇ କେହି ଆଶେପ କରିଥିବାର ମୁଁ ଶୁଣିଲାଇଁ, କାରଣ ତଳ କ୍ଳୀସରେ ଅନେକେ ସେପରି ପିନ୍ଧୁଥିଲେ । କେବଳ ମୋର ଲମ୍ବା ‘ଚୁଟି’ ପାଇଁ ମୋଟେ ଚିକିଏ ଅସୁବିଧା ହେଉଥିଲା । କାରଣ ପ୍ରତି ଶନିବାର ଦିନ ‘ଚିବେଚି’ କ୍ଳୀସ ହୁଏ ଶେଷ ପିରିଅଢ଼ିରେ ଏବଂ ଚତୁର୍ଥ ଓ ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀର ପିଲା ଏକାଠି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଶ୍ରେଣୀ କୋଠରୀରେ ସେତେବେଳେ ବର୍ଷୁ । ପଞ୍ଚମ ଶ୍ରେଣୀର ପିଲା ମୋ ପଛରେ ବସି ବେଳେବେଳେ ମୋର ଚୁଟି ଦିନୁଥିଲେ । ଦିନେ ଗୋଟିଏ ପିଲାକୁ ଧରି ପାରିଲି ଓ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ କହିଲି । ସେ କହିଲେ -ପକା ଚଟକଣିଟିଏ । ମୋଟେ ଖାପ ଲାଗିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଜ୍ଞା କହିଲାରୁ ତାକୁ ଛୋଟ ଚଟକଣିଟିଏ ଦେଲି । ଛୁଟି ହେଲା ପରେ ସେ କହିଲା - ରହିବା, କେତେ ହେବୁ ଯେ ଦେଖବୁ । ମୁଁ ଘରକୁ ଫେରି ଦାଖିରେ ଦେଖିଲି ବ୍ରହ୍ମପୁରିଆ ଭଣ୍ଗାରଟା ଖୁଅର କରୁଥାଏ । ତା ଆଗରେ ବସିପଡ଼ି ଚୁଟିଟିକୁ କଟାଇ ଦେଲି । ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଚୁଟିର ଝଗଡ଼ା ଶେଷ ହୋଇଗଲା ।

ଏହି ଭଣ୍ଗାରକୁ ଆଗରୁ ଦିନେ ପଚାରିଥିଲି - ତୁମେ ତ ଏ ପଡ଼ାର ନୁହଁ - ଅନେକ ଦିନ କିନ୍ତୁ ଏଠାକୁ ଆସୁଛ, ତୁମେ କ'ଣ କର ? ସେ କହିଲା - ଲାପିତର ବୃତ୍ତି କରିବାର ହେ । ମୁଁ ବୁଝିଗଲି ଲାପିତ ଅର୍ଥ ନାପିତ ଅର୍ଥାତ୍ ଭଣ୍ଗାରୀ ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମପୁରିଆ ଭାଷାରେ ‘ପିକାର’, ‘ଶାଇବାର’ ଆଦି ଲଗାଇ କଥା କହନ୍ତି । ଆଗରୁ କଟକିଆ, ପୁରୀଆ ଲୋକଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଥିଲି । ସେମାନଙ୍କ କଥା ଆମ ଉଛଳୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରର କଥା ପରି ଲାଗେ ।

‘ତେମେ’ ନୁହଁ ହେ ‘ଆପଣ’

ଚାଟଶାଳୀର ଗୁରୁଙ୍କୁ ବା ବୁବେଳ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ‘ଆଜ୍ଞା’ ବୋଲି ସମୋଧନ କରୁଥିଲି କିନ୍ତୁ ‘ଆପଣ’ ବୋଲି ନ କହି ‘ତୁମେ’ ବୋଲି କହୁଥିଲି । ଏଠାରେ ଦିନେ ମୋର ଶିକ୍ଷକ ପୂଜ୍ୟ ପ୍ରାଣନାଥ ପଞ୍ଜନାୟକ ମୋର ହୋମାଞ୍ଚକ ଦେଖି କ'ଣ ଗୋଟିଏ ଭୁଲ ବାଛିଲେ । ମୁଁ କହିଲି - ତୁମେ ତ ସେଦିନ ଏପରି କହିଥିଲ ଆଜ୍ଞା । ସେ କହିଲେ - ‘ତେମେ’ ନୁହଁ ହେ ‘ଆପଣ’ । ମୁଁ ବୁଝି ନ ପାରି ‘କଣ ଆଜ୍ଞା ?’ ବୋଲି ପଚାରିଲି । ସେ ପୁଣି କହିଲେ ‘ତେମେ’ ନୁହଁରେ ‘ଆପଣ’ । ମୁଁ ଚିକିଏ ଚିତ୍ରା କରି ଜାଣିଗଲି, ଆଜ୍ଞା କହୁଛନ୍ତି ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ‘ତୁମେ’ ନ କହି ‘ଆପଣ’ ବୋଲି କହିବ । ସେଦିନୁ ଆପଣ ଶବର ବ୍ୟବହାରଟା ଶିଖିନେଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲି ।

ସେତେବେଳେ ଏହି ସ୍କୁଲରେ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ସମେତ ପ୍ରାୟ ୧୫/୧୬ ଜଣା ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ପାଞ୍ଚ ଛଅଜଣା ସ୍ନାନୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ପୁରୀ, କଟକ ଅଂଚଳର ଲୋକ । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଥିଲେ ଅଦ୍ଦେତ ଚରଣ ଦାସ ଏମ. ଏ. । ଦେଖୁଛି, ଶିକ୍ଷକମାନେ ଥିଲେ ସମସ୍ତେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣ ଓ ଛାତ୍ରବହଳ । ସେମାନଙ୍କ ସଦ୍ଗୁଣ ସବୁର ପ୍ରଭାବ ମୋ ଉପରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ମଠ ପାଲଟି ଦେ

ଝାଡ଼ବଲାଙ୍କିରର ମୋର ମାମୁୟରେ ଛୁଆଁ ଅଛୁଆଁ କଥାକୁ ବହୁତ ମାନୁଥିଲେ । ଘରୁ ବାହାରିଲା ପରେ ଗାଁର ଅନ୍ୟ ଜାତିର ଲୋକ ବା ମୋର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହ ଖୋଲାବୁଲା କରି, କିମା ଚାଟଶାଳାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଥରେ ବସି ପାଠ ପଢ଼ିସାରି ଘରକୁ ଆସିଲେ ପିନ୍ଧିଥିବା ଧୋତି ଗାମୁଛା ମାରା ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଧରାଯାଉଥିଲା । ତା'କୁ ପିନ୍ଧି ଘର ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ମନା ଥିଲା । କୁକୁଡ଼ା ପରଚିଏ ମାଡ଼ିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଛୁଆଁ ହେଲା ବୋଲି ଧରାଯାଉଥିଲା ଓ ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗା ବଦଳା ଯାଉଥିଲା । ମୋର ମାମାର ଏହି ଛୁଆଁ ଅଛୁଆଁ ପ୍ରତି ବେଶି ନଜର ଥାଏ । ଗାମୁଛା ପିନ୍ଧି ଝାଡ଼ାଗଲେ ମଧ୍ୟ ଗାମୁଛାକୁ କାଟିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ଦିନେ ସଂଧାରେ ପିଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦୁଦୁ, ଛୋଇ ଆଦି ଖେଳିସାରି ଘରକୁ ଫେରି ମାମୁଙ୍କୁ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଦେଖୁ କହିଲି - ମାମୁଁ ତମର ଓଦା ଗାମୁଛା ଅଛି ଯଦି ଦିଅ ତ, ମୁଁ ଏ ଲୁଗା ବଦଳାଇ ତବାଘରର ପାହୁଁଚରେ ରଖିଦେଇ ଘରର ଭଲ ଛୁଆଁଟି ଶବର ବିପରୀତ ଶବ ଭଲ ବୋଲି ଆମେ ବୁଝୁଥିଲୁଁ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିନେବି । ସେ କହିଲେ - ଯା, ଉପର ପାହୁଁଚରେ ତୋ'ର ଏ ଲୁଗାପଟା ରଖିଦେ ଆଉ ମଠ ପାଲଟି ଏ ଭଲ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିନେବୁ କହି ମୋର ଘରଧୋତି ମଣି ପାହୁଁଚରେ ଥୋଇଦେଲେ । 'ମଠ' ପାଲଟି ଭଲ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବା କଥାଟା ଶୁଣି ହସିହସି କହିଲି ହଁ ମଠ ପାଲଟିଦେବି । ସତରେ କଣ ସେଠାରେ ମଠାଲୁଗା ଖଣ୍ଡ ଥିଲା ? ନା, ସେପରି କିଛି ନଥିଲା, ମୁଁଛୁଆଁଟି ଲୁଗା ଉପରେ ରଖିଦେଇ ତଳ ପାହୁଁଚକୁ ଆସି ଭଲ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁ ବେଶରେ ଥିଲି, ଦେହରେ ଲୁଗା ନଥିବା ସେଇ ଅବସ୍ଥା ହିଁ ମଠାପିନ୍ଧା ବେଶା ଅମା ଘରୁଆ କଥାବାର୍ତ୍ତରେ ପ୍ରତଳିତ ପ୍ରତୀକ ଶବାବଳୀରୁ ଏହା ଥିଲା ଗୋଟିଏ ।

ବଲାଙ୍କିରର ମରସା ଘରେ ରହି ଦେଖିଲି ଯେ ଘରର ପୁରୁଷଙ୍କୋକେ ଗାମୁଛା ପିନ୍ଧି ପାଇଶାନାକୁ ଯାଆନ୍ତି, ଶୌତ ହୋଇ ଆସି କୁଥୁ ମୂଳରେ ଗୋଡ଼ହାତ ଧୋଇ ସେହି ଗାମୁଛା ପିନ୍ଧି ଲୁଗା ବଦଳାନ୍ତି । ମୁଁ ଧୋତି ପିନ୍ଧି ଅନ୍ୟକୁ ଛୁଇଁ ବା ସ୍କୁଲରୁ ପାଠସାରି

ଘରକୁ ଆସି ସେହି ଲୁଗା ପିଣ୍ଡ ମୋର ଘର କାମ କରୁଥିଲି । ଯା' ହେଉ, ସବୁଜଥାରେ ଲୁଗା ବଦଳା ଝନ୍ଝଟଟେ ଗଲା ।

ମୋର ବ୍ରତ ହେବାପରେ ମୋତେ ଘରେ ଶିଖାଇଥିଲେ ଅନ୍ୟ ଜାତିର କାହାକୁ ଛୁଇଁ କିଛି ଖୁଆପିଆ କରିବୁ ନାହିଁ । ଗାଁରେ ମୁଁ ସେକଥା ମାନୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ହାଇସ୍କୁଲକୁ ଆସି ଦେଖିଲି, ଅନେକ ଉପଲକ୍ଷରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଖାଇବା ଜିନିଷ ବନ୍ଧାପାଇଥିଲା । ଗଣେଶ ପୂଜା ବା ସରସ୍ଵତୀ ପୂଜା ଦିନ ତ ମିଠେଇ ପ୍ରସାଦ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଯା ବାହାରେ ରାଜାଙ୍କ ଜନ୍ମଦିନ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉସ୍ତବରେ ମଧ୍ୟ ମିଷ୍ଠାନ୍ତ ବନ୍ଧନ ହେଇଥିଲା ଓ ସବୁପିଲାକ ସହିତ ମିଶି ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଛୁଆଇଲୁଁ ହୋଇ ଏପରିକି ଅଞ୍ଚଳ ଜାତିର ପିଲାକ ପାଖରେ ବସି ମଧ୍ୟ ତାହା ଖାଉଥିଲି । ଏହିପରି ମୋର କେତେଟା ଗାର୍ତ୍ତିଲି ଭାବ ଧାରେଧାରେ କଟିଗଲା ଓ ମୁଁ ଯେତିକି ଉପର ଉପର କୁଷକୁ ଯାଇ ନୁଆନୁଆ କଥା ପଡ଼ୁଥିଲି ଓ ଶିଖୁଥିଲି ସେତିକି ସେତିକି ମୋର ମନର ଉଦ୍‌ବାଚତା ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ଚତୁର୍ଥ ହେଲେ 'ଖ' ଶାଖାର ସେକେଣ୍ଟ ମନିଟର

ସ୍କୁଲରେ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ଛୁଟି ହେଲେ ମୁଁ ଗାଁକୁ ପାଏନାହିଁ । ଦୋଳ ଛୁଟିବେଳେ ଯାଇଥିଲି । ମଈରେ ଜେଜେ ବା ମାମା ମୋତେ ଦେଖୁ ଆସନ୍ତି, ଫିଜ୍ ପଇସା ଦେଇଯାଅନ୍ତି ଓ ଦରକାରା ଜିନିଷ କିଣି ଦିଅନ୍ତି । ଏହିପରି ଦେଖୁଦେଖୁ ଏପ୍ରିଲ ମାସ ଗଲା ଓ ମାସ ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଶାଶ୍ଵତ ପରାକ୍ଷା ହୋଇ ମେ' ମାସ ଦଶ ତାରିଖ ଆଡ଼କୁ ଗ୍ରାନ୍ତିରୁଟି ହେଲା । ଗ୍ରାନ୍ତିରୁଟିରେ ଗାଁରେ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ମାସ କଟାଇ ଜୁନ୍ମାସ ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ବଲାଞ୍ଜିବକୁ ଆସିଲି ।

ଏଠାରେ ପରାକ୍ଷା ଫଳ ଜାଣିବାକୁ ସମସ୍ତକ ଉଛଣ୍ଟା ଥିଲା । ଶାଶ୍ଵତ ପରାକ୍ଷାଫଳରୁ ଦେଖାଗଲା ୪ଥ୍ ଶ୍ରେଣୀ 'କ' ଓ 'ଖ' ଉତ୍ସବ ଶାଖାର ଷାଠିଏ ଜଣ ଛାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ମୋର ସ୍ଥାନ ଥିଲା ଚତୁର୍ଥରେ । ଜଣେ ଆସି ମୋତେ କହିଲା - ବୁଝିଲୁ ହରି ! ତୁ ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷାରେ ଏପରି ୪ଥ୍ ହେଲେ ପଞ୍ଚମ କୁଷର 'ଖ' ଶାଖାର ସେକେଣ୍ଟ ମନିଟର ହେବୁ । ସେ ପୁଣି ହସିହସି କହିଲା - ଆଜିଠୁଁ ହେଲି ବୋଲି ଧରିନେ । ମୁଁତାକୁ ପଚାରି ଜାଣିଲି ଯେ ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷାରେ ୧ ମ ପିଲା ଉପର ଶ୍ରେଣୀ 'କ' ଶାଖାର ପାଞ୍ଚ ମନିଟର ୨ୟ ପିଲା 'ଖ' ଶାଖାର ପାଞ୍ଚ ମନିଟର ୩ୟ ଓ ୪ଥ୍ ପିଲା ଯଥାକ୍ରମେ 'କ' ଓ 'ଖ' ଶାଖାର ସେକେଣ୍ଟ ମନିଟର ହୁଅନ୍ତି ।

ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ସ୍କୁଲରେ ମୋର 'ହର' ନାମରୁ 'ହର' ନାମକୁ ଆସିପାଇଥାଏଁ । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ମୋ ନିଜ ଗାଁରେ, ମାମୁଁଘର ଥା ମାଉସାଘର

ଗାଁରେ ‘ହର’ ନାମରେ ପରିଚିତ କିନ୍ତୁ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ଥଥା ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନ ମାନକରେ ‘ହରି ବାବୁ’ ନାମରେ ପରିଚିତ ।

ପାଠ ବଡ଼ ନୁହଁ ଚାଷ ବଡ଼

ସେ ବର୍ଷ ଆମ ଗାଁ ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରରୁ ମୋ ସହିତ ଆଉ ଦୁଇଜଣ ପିଲା ଆସି ପୃଥିବୀର ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୋ ସହିତ ୪ଥ୍ ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଥିଲେ ଗାଁ ଗୌତ୍ୟାକ ପୁଅ ସନାତନ ମିଶ୍ର, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ହାତୁଦାଦା ବୋଲି ଡାକେ । ଆଉ ଜଣକର ନାମ ଧୂବରାଜ ମାଣ୍ଣୀ । ସେ ଥିଲେ ଗାଁର ବଡ଼ଚାଷା ମାଣ୍ଣୀଘରର ପୁଅ । କିନ୍ତୁ ମୋ ସହିତ ବୁବେଳ ସ୍କୁଲରେ ଗାୟ ପାସ କରିଥିବା ରଣ୍ଗ ଗ୍ରାମର ବୈଷ୍ଣବ ମିଶ୍ର ବ୍ୟତାତ ଆଉ କେହି ପିଲା ହାଇସ୍କୁଲକୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆଶା କରୁଥିଲି ‘ବେଳ ବାହାଲି’ ଗାଁର ଗୌତ୍ୟାଘର ପୁଅ ବଳରାମ ଓ ବୁବେଳାଢ଼ି ଗୌତ୍ୟାକ ପୁଅ ଆକୁଳ ବିଶି ଆସିବେ ବୋଲି କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଆସିଲେ ନାହିଁ । ଏହାର କାରଣ ଉଚିତିକ ପ୍ରତିକାର ତଥା ବଡ଼ଚାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଆଗ୍ରହ ନଥିଲା । କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସେମାନେ ବଡ଼ ବୋଲି ଧରୁଥିଲେ ଏବଂ ପାଠ ପଢ଼ିଥାରି ତାଙ୍କ ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ବା ଗୋ-ପାଳନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ।

ବର୍ଷକରେ ତିନି ବର୍ଷର ପାଠ

ଆମ କ୍ଲ୍ଯାସରେ ଜଣେ ଛାତ୍ର ପଢ଼ୁଥାନ୍ତି ଯିଏ କି କେବଳ ଇଂରାଜୀ କ୍ଲ୍ଯାସରେ ଯୋଗଦିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କ ନାଁ ଥିଲା ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ । ସେ ଆମ ୪ଥ୍ ଶ୍ରେଣୀରେ ୩/୪ ମାସ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ି ପଞ୍ଚମରେ ମଧ୍ୟ ଗାଁ ମାସ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ିଲେ ଓ ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀରେ ସେପରି ୩/୪ ମାସ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ି ପରାଷାରେ ପାସ କରି ଗମ ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଇଲେ । ଏହାକ ନାମ ମନେ ରଖିବାର କାରଣ ହେଲା ସେ ନିଜ ଜୀବନରେ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଜବି ହୋଇ ପାରିଥିଲେ । ସେ ଜରାସିଂହା ଗ୍ରାମର ଏମ.ଭି. ବା ମିତିଲ ଭଣ୍ଠାକୁଳର ସ୍କୁଲରୁ ଇଂରାଜୀ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସବୁ ବିଷୟରେ ଗମ ପାସ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ଏପରି ସୁବିଧା ସେହିଭଳି ଶାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଦିଅଥାପାରଥିଲା ।

ହଇଜା ଛୁଟି

ମୁଁ କେବେ ସ୍କୁଲରେ ଅନୁପମ୍ପିତ ହେଉନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ବୋଧନ୍ତୁଏ ଜୁଲାଇ ବା ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ପ୍ରବଳ ହଇଜା ହେବାରୁ ଜେଜେ ଆସି ମୋତେ ଗାଁକୁ ନେଇଗଲେ । ହଇଜା ସମୟରେ ସ୍କୁଲ ବନ୍ଦ ରହେ ତେଣୁ ଅସୁବିଧା କିଛି ନଥିଲା । ମୁଁ

ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ପଢ଼ୁଥିବା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ଭାଷଣ ହଇଜା ଲାଗିଲା ଓ ମୁଁ ଜେନେକ ସାଙ୍ଗରେ ଗାଁକୁ ପଲାଇଲି, କିନ୍ତୁ ସେଥର ସୋନପୁର ଗୋଡ଼ରେ ନଯାଇ ବାଟ ଭାଙ୍ଗି ଶକ୍ତିରୁକୁ ଗାଁକୁ ପାଇ ସେଠାରୁ ନିଜ ଗାଁକୁ ଗଲୁଁ । ଏହାର କାରଣ ଥିଲା ସୋନପୁର ଗୋଡ଼ ପାଖର ଗୋଟିଏ ପଚରେ ବଲାଙ୍ଗିରରୁ ପ୍ରାୟ ଦେବ ବା ଦୁଇ ମାଳା ଦୂରରେ ଗୋଟିଏ ବିରାଟ କୂଥ ପରି ଗାତ ଖୋଲି ଗାଡ଼ିଗାଡ଼ି ମୁଢ଼ାର ଲଦିଆଣି ଘାସିମାନେ ସେହି ଗାତର ଜଳତା ନିଆଁରେ ପକାଇ ଦେଉଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ବାଟରେ ଆସିବାକୁ ଜେନେ ମନା କଲେ । ମୋର ଯାହା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ୧୯୩୪ ଓ ୧୯୩୫ ସାଲରେ ଯେପରି ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ହଇଜା ହେଲା ଓ ଶହଶହ୍ ଲୋକ ସେଥରେ ମାଲେ, ସେପରି ମହାମାରୀ ଆଉ କୌଣସି ବର୍ଷ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ହୋଇନାହିଁ ।

ହଇଜା ଛୁଟିରୁ ଫେରି ମୁଁ ପୂର୍ବପରି ପାଠପଢାରେ ଲାଗିଲି । ଘରେ ମୋର ମଉସାକ ମୁଅ ଧୋବେଇ ସାଙ୍ଗରେ ତ ହୋମଥାର୍କ କରୁ । ତାକୁ ଜଣେ ବୁଢ଼ା ମାନ୍ଦର ଓଡ଼ିଆରେ ସବୁ ପଢାଉଥିଲେ । ସେହି ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ତା: ହାତିବନ୍ଧୁ ଶତପଥିକ ଜେନେବାପା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଧୋବେଇ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ତାଙ୍କଠାରୁ ମୋର ପାଠର ସନ୍ଦେହ ଦୂର କରୁଥିଲି । ଇଂରାଜୀରେ ସନ୍ଦେହ ହେଲେ ନିଜେ ଆମ ମଉସା ବଳରାମ ଗୁରୁ କିମ୍ବା ତାଙ୍କ ସାନଭାଇ କୃଷ୍ଣ ଆସି ଆମକୁ ବୁଝାଇ ଦେଉଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ କାକା ହାଇସ୍କୁଲରେ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ ଓ ଉପର ତବା ଘରେ ରହୁଥିଲେ ।

ପ୍ରଥମ ତିଥେମର ୨ ଶାର ଆନନ୍ଦ

ଯା'ହେଉ ସ୍କୁଲର ବର୍ଷ ଶେଷ ହେବାକୁ ବସିଲା ଓ ତିଥେମର ମାସରେ ପରାକ୍ଷା ସରିଲା । ପ୍ରତିବର୍ଷ ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷାର ଫଳ ତିଥେମର ମାସର ୨ ଶାର ତାରିଖରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଉଥିଲା ଓ ତିଥେମର ୨୪ ରୁ ଜାନୁଆରୀ ମାସ ୧ ତାରିଖ ଯାଏଁ ଛୁଟି ହେବ ବୋଲି ନୋଟିସ ଦ୍ୱାରା ଜଣାଇ ବିଆୟାଉଥିଲା । ତେଣୁ ୨ ଶାର ତାରିଖରେ ପରାକ୍ଷାଫଳ ଶୁଣାଇବାକୁ ନିଜେ ହେଉମାନ୍ଦର ଶ୍ରୀ ଅନ୍ତିତରଣଦାସ ଏମ୍.ଏ. କୋଟ ପେଣ୍ଟ ଓ ଟାଇ ଆଦି ପିନ୍ଧି ସାହେବ ବେଶରେ ପରାକ୍ଷା ଫଳ ଶୁଣାଇବାକୁ ଆସିଲେ । ସେ ପ୍ରାୟ ସବୁଦିନ ସେହି ବେଶରେ ସ୍କୁଲକୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ଅନେକ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଥାଆନ୍ତି । ଆମେ ଚର୍ବୁଥୀ 'କ' ଓ 'ଶ' ଉଭୟ ଶାଖାର ଛାତ୍ର ଗୋଟିଏ କୋଠାରେ ବସିଥିଲୁଁ । ସେ ପରାକ୍ଷା ଫଳ ଘୋଷଣାରେ ଶୁଣାଇଲେ- ପାଞ୍ଚ ହରିହର ମିଶ୍ର, ସେକେଣ୍ଠ ସୁରେଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତା ଓ ଥାର୍ତ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମିଶ୍ର । ମୁଁ ପାଞ୍ଚ ହେଲି

ବୋଲି ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଆନଦରେ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଥିଲି । ଘରକୁ ଫେରି ପ୍ରଥମେ ଯାଇ ମରସା ଓ ମାରସାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ମରସା ଶୁଣି ଖୁବ୍ ଆନଦିତ ହେଲେ । ସେ ତ ମୋତେ ନିଜ ପୁଅ ଭଳି ଦେଖୁଥିଲେ । ନେଜେ ସେବିନ ଗାଁରୁ ଆସିଲେ ଓ ମୋତେ ପରଦିନ ଗାଁକୁ ନେଇଗଲେ ।

ଗାଁରୁ ଯେଉଁ ତିନିଜଣ ଆସିଥିଲୁଁ, ଆଗରୁ ହାତୁଦାଦା କୌଣସି କାରଣରୁ ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଥିଲା । ଧୂବରାଜ ମାଝୀ ପରାକ୍ଷାରେ ଫେଲ ହେଇ ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ିଦେଲା । ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଏହିପରି ସର୍ବ ଶୁଭରେ ମୋର ବର୍ଷଟିଏ କଟିଲା ।

ହାତ ଲେଖୀ ମେଗାଜିନ

୧୯୩୫ ଜାନୁଆରୀ ମାସ ଦୁଇ ତାରିଖରେ ୪ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଯୋଗ ଦେଇ ‘କ’ ଶାଖାର ଫାଷ୍ଟ ମନିଟର ହେଲି ଓ ଶିକ୍ଷକ ନଥିଲାବଳେ କ୍ଲ୍ୟୁସରେ ଶୁଙ୍ଗଲା ରକ୍ଷା କଲି । ୪ର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ ବର୍ଷେ ପଡ଼ିବା ମଧ୍ୟରେ ମୋର ସାଙ୍ଗପିଲା ଅନେକ ମୋର ପ୍ରକଟ ବନ୍ଦୁ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ବୈଶ୍ୱାର ପଣ୍ଡା, ବଳଭଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ପୁରୋହିତ, ଦୟାନିଧି ନାୟକ, ସାତାରାମ ପଣ୍ଡା, ବଳରାମ ସ୍ବାର୍ଜ୍ଞ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମିଶ୍ର, ଦୟାନିଧି ହୋତା, ସୁରେଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତା ଆଦି ଅନେକ । ଏଥରୁ ପ୍ରଥମ ତିନିଜଣଙ୍କ ସହିତ ଏପରି ବନ୍ଦୁତା ଥିଲା ଯେ ଆମେ ପରଷ୍ପରକୁ ‘ବନ୍ଦୁ’ ବୋଲି ସେବିନରୁ ଜୀବନଯାକ ସମ୍ମାଧନ କରୁଥିଲୁଁ - ନାମ ଧରି ତାକୁନଥିଲୁଁ । ସାତାରାମ ପଣ୍ଡା ଓ ବଳରାମ ସ୍ବାର୍ଜ୍ଞ ଥିଲେ ମୋର ମହାପ୍ରସାଦ । କିଛିଦିନ ପରେ ମୋର ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ୟ (ପରେ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ କବି) ମଧ୍ୟ ମୋତେ ମହାପ୍ରସାଦ ବୋଲି ସମ୍ମାଧନ କଲେ ଓ ସେବିନରୁ ଆମ ଦୁଇଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆତରିକତା ବହୁତ ବଢ଼ିଗଲା ।

୪ମ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଆସିବା ପରେ ମୋର ସ୍କୁଲ ଫିଁ (ମାସିକ ଆଠଣା ପରିଷା) ମାଫ୍ କରାଗଲା । ମୁଁ ଭଲ ନମର ରଖି ପ୍ରତିବର୍ଷ ପାସ କରୁଥିବାରୁ ସ୍କୁଲରେ କ୍ଲ୍ୟୁ ଫିଁ ଆଉ କେବେ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିନଥିଲା ।

୪ମ ଶ୍ରେଣୀର ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ଘଟଣା ହେଲା, ଦିନେ ଆମେ କେତେଜଣ ସାଙ୍ଗପିଲା ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ପୁରୋହିତଙ୍କ ଘରେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ସରସ୍ବତୀ ପୂଜା ଓ ଗଣେଶ ପୂଜା ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ହାତ ଲେଖା ମେଗାଜିନ୍ ବାହାର କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କଲୁଁ । ମେଗାଜିନ୍ର ନାମ ରଖାଗଲା ‘କାଦମ୍ବିନୀ’ । ସେ ବର୍ଷ ବନ୍ଦୁ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ତା’ର ସଂପାଦକ ରହିଲେ ଓ ମେଗାଜିନ୍ ବାହାରିଲା । କିନ୍ତୁ ତା’ ପରବର୍ଷ ଠାରୁ ସଂପାଦନାର ଭାର ମୋ

ଉପରେ ଦିଆଗଲା ଏବଂ ମୁଁ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଳାଇଥିଲି । ଏଥରେ ବହୁ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ କେତେ ସାଙ୍ଗ ମୋତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗ କରୁଥିଲେ ।

ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀରୁ ହଷ୍ଟେଲରେ

ମୁଁ ୪ଥ ଓ ୫ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଲାଗଲାଗୁ ଦୁଇବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବାରୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜଣେ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର ଭାବରେ ଗଣ୍ୟ ହେଲି ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ପାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହେଲି । ସେତେବେଳେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଚିନି ପ୍ରକାର ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଥିଲା । ମାସିକ ଦୁଇଟକାର ବୃତ୍ତି ପ୍ରାୟ ୧୫/୨୦ ଟା, ମାସିକ ଚିନି ଚକାର ବୃତ୍ତି ୧୨/୧୪ ଟା ଏବଂ ମାସିକ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ୫ ଟା ଥିଲା । ତା'ର ନାମ ଥିଲା ତୋନେସନ୍ ବଲରସିପ୍ । ଏହି ତୋନେସନ୍ ବୃତ୍ତି ପାଇଥିବା ଛାତ୍ର ହଷ୍ଟେଲରେ ରହି ପଢ଼ିବାକୁ ବାଧ । ସେତେବେଳେ ଦେଖୁଛି, ବଲାଞ୍ଜିଗରେ ନିଜସ୍ଵର ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ବୃତ୍ତି ପାଇ ଛାତ୍ରମାନେ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥିଲେ । ମୋର ମନେ ହେଉଛି, ସୁର୍ଗୀୟ ସ୍ନାମଧଳ୍ୟ ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତା ଏହି ବୃତ୍ତି ପାଇ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥିଲେ । ମୁଁ ସେହି ମେଧାବୀ ତୋନେସନ୍ ବଲରସିପ୍ ଗୋଟିଏ ପାଇଲି ଓ ମୋର ମାଉସା ଘର ଛାଡ଼ି ଆସି ହଷ୍ଟେଲରେ ରହିଲି । ମାଉସା ମୋର ମା'ଭଳି ଓ ମାଉସା ମୋର ବାପ ଭଳି ଥିଲେ । ମାଉସା କହିଲା - ବାବୁରେ, ସେଠାରେ ଖାଇବା ପିଇବାର କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲେ ଏଠାକୁ ବାହାରି ଆସୁଥିବୁ । ମାଉସା ଘରେ ମୁଁ ଦୁଇବର୍ଷ ଚିନି ଚାରିମାସ ରହିଥିଲି ।

ସେତେବେଳେ ସ୍କୁଲର ଚାରୋଟି ହଷ୍ଟେଲ ଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଥିଲା ଓଲଡ୍ ବୁକ୍, ନ୍ୟୁ ବୁକ୍, ସରାଇ ବୁକ୍ ଓ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ ବୁକ୍ । ମୁଁ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ ବୁକ୍ରେ ସ୍ଥାନ ପାଇ ରହିଲି । କରଙ୍ଗାକଟା ତଳେ ଓ ମହାଦେବ ମଧିରକୁ ଲାଗି ସେ ଟ୍ରେନିଂ ବୁକ୍ ଥିଲା । ଗୁରୁ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ ସେତେବେଳେ ଉଠିଯାଇଥିବାରୁ ସେ ହଷ୍ଟେଲଟା ହାଇସ୍କୁଲର ହଷ୍ଟେଲ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା । ସେଠାରେ ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଅନେକ ଛାତ୍ର ମୋର ପରିଚିତ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ଆଗଳପୁରର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପା୦୧, ସାଲେଭଟାର କୋଶଳ ଦାସ, ବନ୍ଦୁ ବେଣୁଧର ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଦାଦା ଚକ୍ରଧର ପଣ୍ଡା, ଶମ୍ଭୁ ପ୍ରସାଦ ହୋତା ଆଦି । ବର୍ଷେ, ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ତ୍ରିପା୦୧ ମଧ୍ୟ ଯିଏକି ପରେ ମୋର ସମ୍ମୟ ହେଲେ, ଏଠାରେ ରହି ପଢ଼ିଥିଲେ । ମୁଁ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ (ମାଟ୍ରିକ) ପରୀକ୍ଷା ଦେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥିଲି । ମାସିକ ଛାତକା

ବୁଦ୍ଧି ପାଇବାରୁ ଖର୍ଚ୍ଚପାଇଁ ଆଉ ଜେଜେକ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ମାସିକ ମେସି ଖର୍ଚ୍ଚ ଦୁଇଟଙ୍କା ଆଠଣା ବା ବାରଅଣା ପଡ଼ୁଥିଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ କମ୍ ଥିଲା ।

ମୋ ପାଇଁ ଜନ୍ୟାପାତ୍ରୀ ଠିକଣା ହେଲା

ମୁଁ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ୁଥିବା ବେଳେ ମୋ ଶୁଣୁଗ ଭଗବାନ ଗୁରୁ ହାଇସ୍କୁଲର ଜଣେ ଚ୍ରେଣୀ ମେତ୍ରିକ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ସେ ଆମକୁ ସାହିତ୍ୟ, ଇତିହାସ, ଭୂଗୋଳ ଆଦି ପଢ଼ାଉଥିଲେ । ସେ ଝାଉଟ ମାନ୍ୟର ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପିତା ବାଳମୁକୁଦ ରାଜଗୁରୁ ଘୋନପୁରର ହିକୁଡ଼ି ଗ୍ରାମରୁ ବଲାଙ୍ଗିର ଆସି ରାମଜୀପଡ଼ାରେ ଘର କରି ରହୁଥିଲେ । ମୁଁ ଏଠାରେ ପଡ଼ିଲା ବେଳକୁ ସେହି ଗୁରୁବୁଦ୍ଧା ଆଉ ନଥିଲେ । ମୋ ଶୁଣୁଗଙ୍କ ବିଧବା ମା' ଥିଲେ । ହିକୁଡ଼ିରେ ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରର ମୋର ଜଣେ ସଂପର୍କୀୟ ମାଉସାକୁ ମୋର ଶୁଣୁଗଙ୍କ କାନ୍କା ବିବାହ କରିଥିବାରୁ ଶୁଣୁଗ ମୋର ଜେଜେକୁ ଚିହ୍ନିଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କୁ ଅଜା ବୋଲି ତାକୁଥିଲେ ।

ଦିନେ ସେ ପରା ମୋ ଜେଜେକୁ କହିଲେ - ଅଜା ! ଆପଣଙ୍କ ନାତି ଯିଏ ଆମ ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ୁଛି, ତା ପାଇଁ ମୁଁ ଝିଅଟେ ଦେବି, ଆପଣ ତାର ଜନ୍ୟାପାତ୍ରୀ ରୂପେ ମୋ ଝିଅକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ ମୁଁ ଖୁସି ହେବି । ଝିଅର ବୟସ ପ୍ରାୟ ୩ ବର୍ଷ । ବଡ଼ଝିଅକୁ ବଂଶାଧର ମିଶ୍ରଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ ପାଇଁ ସେମାନେ ପିଶାଣୀ କଲେଣି । ଜେଜେ କହିଲେ - ବାବୁ ତୁମେ ମୋ ନାତିକୁ ଆମର ଧୂବର ପୁଅ ବୋଲି ଭାବୁଛ କି ? ଶୁଣୁଗ କହିଲେ - ହଁ, ଧୂବବାବୁଙ୍କ ପୁଅ । ଜେଜେ କହିଲେ - ନା ବାବୁ, ସେ ମୋର ଝିଅର ପୁଅ, ତା ଘର ବଡ଼ ଖଲିଆପାଲିରେ । ଶୁଣୁଗ କହିଲେ - ସେଥୁରେ କ'ଣ ଅଛି, ଆପଣଙ୍କ ନାତି ତ ।

ଜେଜେ ପୁଣି କହିଲେ - ବାବୁ ତାର ବାପ, ମା କେହି ବନ୍ଧୁ ନାହାନ୍ତି । ଛେଇଣ୍ଡ ପିଲାଟିକୁ ମୁଁ ଆଣି ଲାକନପାଳନ କରି ପଡ଼ିବାକୁ ପଠାଇଛି । ଶୁଣୁଗ କହିଲେ - ମୁଁ ପିଲାକୁ ଦେଖୁ ଝିଅ ଦେବି ବୋଲି ଭାବିଛି, ଛେଇଣ୍ଡ ପିଲା ହେଲେ କଅଣ ହେଲା । ଜେଜେ କହିଲେ - ତା'ର ବାପା ମା ସିନା ନାହାନ୍ତି, ତାର ଜେଜେବାପା, ବଡ଼ବାପା ତ ଅଛନ୍ତି । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପଚାରନ୍ତୁ ଓ ମୋତେ କହିବେ ।

ଜେଜେ ଖଲିଆପାଲିକୁ ଯାଇ ମୋର ବଡ଼ବାପାକୁ ଏକଥା କହିଲେ ଓ ଦୁଷ୍ଟେ ବକଟିର ମଠକୁ ଯାଇ ମୋର ଜେଜେବାପା ଯିଏକି ମହାତ୍ମ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଦାସ ନାମରେ

ସେତେବେଳେ ପରିଚିତ ଥିଲେ ତାକୁ ଏହି କଥା କହିଲେ ଓ ତାଙ୍କ ମତାମତ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ମୋର ଜେଜେବାପା ଓ ବଡ଼ବାପା ଉଭୟେ କହିଲେ - ଆପଣ ହରିହରର ରକ୍ଷକ, ଆପଣ ଯାହା କରିବେ ତା'ର ଭଲ ପାଇଁ କରିବେ । ଆପଣ ଯାହା ଭଲ ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି ସେପରି କରିପକାନ୍ତୁ ସେଥିରେ ଆମର ଆନନ୍ଦ । ଜେଜେ ସେଠାରୁ ଫେରି ମୋର ଶୁଣୁରକୁ ସବୁକଥା କହିଲେ ଓ ଶୁଣୁରକ ଦିତାଯା କନ୍ୟା ରାସେଶ୍ଵରାକୁ ମୋର କନ୍ୟାପାତ୍ରା ବୁପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସ୍ବାକୃତି ଦେଲେ । ତା'ପରେପରେ ରାସେକୁ 'କୋଡ଼ ବସାଣି' ବା ନିର୍ବନ୍ଧ କରିବାର ଯୋଗାଡ଼ରେ ଜେଜେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ ।

ଶୁଣିଥିଲି, ଗୋଟିଏ ବୁରାପିଲାକୁ (ମା'-ବାପ ଛେଉଣ) ଝିଅ ଦେବାକୁ ମୋ ଶାଶୁ ଚିକିଏ ଅମଙ୍ଗ ହେଉଥିଲେ । ମାତ୍ର ମୋ ଶୁଣୁର କହିଲେ - ପିଲାଟି ଭଲ ପଢ଼ୁଛି, ନିଶ୍ଚୟ ପାଠରେ ଉପରକୁ ଉଠିବ । ପୁଣି ଗାଁରେ ତା'ର ବହୁତ ଜମିବାଢ଼ି ଅଛି, ତା'ର କିଛି ଅସୁରିଧା ହେବ ନାହିଁ । ଶେଷରେ ଶାଶୁ ମୋଟେ ଦେଖୁ ରାଜି ହେଲେ । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନରେ ମୋର ଜେଜେ ରାସେ ପାଇଁ, ସୁନାକଣ୍ଠ ହାରଟିଏ, ବୁପାର କଲିଆରା, ଚାତି, ଶୁନ୍ତି, ପାଞ୍ଜଳି ସାରେ ଓ ଶାଢ଼ୀ ଆଦି ଧରି ତିନି ଚାରିଜଣ ଆବ୍ଲାୟ ଓ ବନ୍ଧୁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣି ରାସେର ନିର୍ବନ୍ଧ କରିଥିଲେ । ସେହିନ୍ତୁ 'ରାସେ' ମୋର ହୋଇ ଚହିଲା । ଏଠାରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅନେକେ 'ଆବରା' ବୋଲି କହନ୍ତି । ତା'ର ଅର୍ଥ ହେଲା ଆମେ ତାକୁ ଆବୋରି ନେଲୁ । ସେ ଗୁହ୍ୟୋଗ୍ୟା ହେଲେ ଆମ ଘରକୁ ବୋହୁ ହୋଇ ଯିବ । ସେତେବେଳେ ବାଲ୍ୟବିବାହ ପ୍ରଥା ଥିଲା ଓ ପୁଅ ଝିଅର ନିର୍ବନ୍ଧ ପିଲାଦିନରୁ କରାଯାଉଥିଲା । ତା'ର କେତେ ବର୍ଷ ପରେ ବିବାହ କରାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଝିଅ ଗୁହ୍ୟୋଗ୍ୟା ହେଲେ ଆଉଥରେ ବନ୍ଦାପନା କରାଯାଇ ବୋହୁକୁ ଶୁଣୁରଙ୍ଗରକୁ ଅଣାଯାଉଥିଲା ।

ସେତେବେଳର ପ୍ରଥା ଅନୁସାରେ ରାସେର ନିର୍ବନ୍ଧ ପରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ତିହାର ବା ଉଷ୍ଣବ ଯଥାତ୍ରା, ଦୋଳ ଆଦି ପର୍ବପର୍ବାଣୀରେ ରାସେ ପାଇଁ ନୂଆ ଶାଢ଼ୀ, ଚାତା, ମିଠା ବା ଖଜାଣୁଆ ଚକା ଆଦି ଜେଜେ ଆସି ତାକୁ ଦେଇଯାଉଥିଲେ । ତାହାକୁ 'ତିହାର ଦେବା' କହନ୍ତି ।

ମୋର ଛାତ୍ରବାସ ଜୀବନ

ପି.ଆର. ହାଇସ୍‌କୁଲର ଚାରୋଟି ହଷ୍ଟେଲ ଥିଲା । ହଷ୍ଟେଲରେ ସେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ ଅଣାଜଣ ପିଲା ରହୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସମୟ ପାଟଣା ଷ୍ଟେଚରେ ଏହି ଏକମାତ୍ର ହାଇସ୍‌କୁଲ ଥିଲା । ଏହାକୁ ୧୯୧୭ ସାଲରେ ମହାରାଜ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ସିଂହଦେବ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ ସ୍କୁଲର ନାମ ହୋଇଛି ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍‌କୁଲ । ଆମେ ଏହି ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ିବା ସମୟରେ ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ଓ ଚିଟିଲାଗଡ଼ରେ ଏବଂ ବଡ଼ ବଡ଼ ଜମିଦାରୀ ଟିନୋଟି ମଧ୍ୟରୁ ଜନାସିଂହା, ଆଗଳପୁର, ତଥା ଲୋଇସିଂହାରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାର୍ଥ ଏମ.ଭି. ସ୍କୁଲ ଥିଲା । ଏହି ସ୍କୁଲ ମାନକରେ ଇଂରାଜୀ ବିଷୟ ବ୍ୟତୀତ ଡମ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ପଡ଼ାଯାଉଥିଲା । ସେଠାରୁ ପାସ କରିଥିବା ପିଲା ଆମ ହାଇସ୍‌କୁଲକୁ ଆସିଲେ ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ୪୫୮ ରୁ ଅଷ୍ଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନି ବର୍ଷର ଇଂରାଜୀ ପାଠ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ପଡ଼ି ଡମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଏଡ଼ମିସନ୍ ନେଇ ନିୟମିତ ଛାତ୍ର ରୂପେ ମେଟ୍ରିକ ଯାଏଁ ପଢ଼ୁଥିଲେ ।

ସେତେବେଳେ ଏହି ସ୍କୁଲକୁ ଆଗଳପୁର, ସାଲେଭଟା, ଲୋଇସିଂହା, ପାଟଣାଗଡ଼, ଚିଟିଲାଗଡ଼ ଓ କଣ୍ଠାବଞ୍ଜି ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗ୍ରାମର ଶିକ୍ଷିତ ଧନୀ ଘରର ପିଲା ମଧ୍ୟ ଆସୁଥିଲେ । ଫଳରେ ଆମର ଚାରୋଟି ଯାକ ହଷ୍ଟେଲ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭରପୂର ହୋଇରହୁଥିଲା । ଏପରିକି ବଲାଙ୍ଗିର ହାଇସ୍‌କୁଲରେ ଭଲ ପଡ଼ାହେଉଛି ବୋଲି ସୋନପୁର, ବରପାଲି ଓ ବରଗଡ଼ ଅଷ୍ଟକରୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଛାତ୍ର ଆସି ଏଠାରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକଙ୍କ ସହିତ ବନ୍ଧୁତା ରଖୁଥିଲି, ଫଳରେ ମୋର ଚାକିରି କାଳରେ ପାଟଣାଗଡ଼, ଚିଟିଲାଗଡ଼ ବା ସୋନପୁରରେ ଯେତେଦିନ ଚାକିରି କରିଥିଲି ମୋର ସେହି ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ମେହି, ସୌଭାଗ୍ୟ ତଥା ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ

ପାଇ ସେ ସ୍ଥାନମାନକରେ ସୁଖକର ସମୟ କଟାଇଥିଲି ।
ହଷ୍ଟେଲର ଶୃଙ୍ଗଳା

ଚାରୋଟି ହଷ୍ଟେଲରେ ଶୃଙ୍ଗଳା ରକ୍ଷା ତଥା ଅନ୍ତେବାସୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଭଲମଦ ବୁଝିବାପାଇଁ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଟ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ସେମାନେ ଥିଲେ ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷକ । ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନରସିଂହ ମହାପାତ୍ର ମୁଖ୍ୟ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଟ ରୂପେ ବିବେଚିତ ହେଉଥିଲେ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟଟଃ ସେ ନ୍ୟ ବୁଜ ଓ ଓଳତ୍ ବୁଜର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ତର୍ବୀ ନେଉଥିଲେ । ସେ ରହୁଥିଲେ ଓଳତ୍ ବୁଜର ଦୁଇଟି କୋଠରାରେ । ଆମ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ ବୁଜରେ ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷକ କ୍ଵାର୍ଟେ ଥିଲା । ସେଠାରେ ରହୁଥିଲେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଣନାଥ ପଣ୍ଡିତ - ଏମାନେ ଥିଲେ ଉଦାର ହୃଦୟବାନ ବ୍ୟକ୍ତି । ମାତ୍ର ହଷ୍ଟେଲରେ ବିଶୃଙ୍ଗଳା କରୁଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁ କଠୋର ଭାବରେ ନିଯନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିଲେ ।

ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଥିଲେ ଚିକିଏ ବସନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି - ଗୋରାଦେହ, ହର୍ଷପୁଷ୍ଟ ଓ ବଳିଷ୍ଠ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ପାଦରେ ଗୋଦର ହୋଇଥିଲା, ତଥାପି ସେ ନିଯମିତ ରୂପେ ପ୍ରାତଃ ଭ୍ରମଣ ଓ ସାନ୍ଧ୍ୟ ଭ୍ରମଣ କରୁଥିଲେ । ପ୍ରାଣନାଥ ବାବୁ ଥିଲେ ଯୁବକ, ତାଙ୍କ କୁରୁମ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ନିଜ ଗାଁ - କଟକ ଅଂଚଳରେ ରହୁଥିଲେ । ପରେ ଅବଶ୍ୟ ଏଠାକୁ ଆସିଲେ । ପଣ୍ଡିତେ ଥିଲେ ମୃତ୍ୟୁଦାର । ତାଙ୍କର ଝିଅଟିଏ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଦୁଇପୁତ୍ରଙ୍କ ତାଙ୍କନାମ ଅନାତ୍ମି, ପନାତ୍ମି ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ମଣିଷ ହୋଇଥିଲେ । ପଣ୍ଡିତେ ଓ ପ୍ରାଣନାଥ ବାବୁ ଖଦଡ଼ ଧୋତି, କୁର୍ଗା ଓ ଚାଦର ଖଣ୍ଡ ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ ପିଶ୍ବୁଥିଲେ । ପଣ୍ଡିତେ ବାଙ୍କାରୁ ଆସିଥିଲେ ଓ ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ବହୁତ ବର୍ଷ ଚାକିରି କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ନାଟି ନିୟମ ଯାହା ହଷ୍ଟେଲରେ ଚାଲୁଥିଲା ତାହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍କୁଲରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଲା । ଯେମିତି, ହଷ୍ଟେଲରେ ତଳ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନେ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଉପର ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଆଞ୍ଚା, ଆପଣ ବୋଲି ସମ୍ମୋଦନ କରୁଥିଲେ । ଧାରେଧାରେ ସମଗ୍ର ସ୍କୁଲରେ ସେହି ରାତିଟି ଚାଲିଲା । ହଷ୍ଟେଲରେ ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନେ ଆମ୍ବମାନଙ୍କୁ ଭାଇପରି ଦେଖୁଥିଲେ ଏବଂ ଆମର ପଢ଼ାଶ୍ରେଣୀର ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଆମେ ଛୋଟ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନେ ବଡ଼ମାନଙ୍କର ଛୋଟମୋଟ କିଛି କାମ କରିଦେଇ ସେଥିରେ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରୁଥିଲୁ ।

ହଷ୍ଟେଲରେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଗୋଟିଏ ଘଣ୍ଟା ବାଜୁଥିଲା । ହଷ୍ଟେଲ ପିଅନ୍,

ରଥବୁଡ଼ା ତାହା ବନ୍ଦାଏ । ଚାଗୋଟି ହଷ୍ଟେଲକୁ ତାହା ଶୁଭେ । ପିଲାମାନେ ଉଠିପଡ଼ି ନିତ୍ୟକର୍ମରେ ଲାଗିଯାଆଏ । ଆମ ତ୍ରେନିଂ ବୁଲ୍କରେ ତ କୁଞ୍ଚ, ପାଇଶାନା ଆଦି ଥିଲା । କାରଣ ଆଗରୁ ତାହା ଶୁଭୁ ତ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲର ଥିଲା, ତ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ ଉଠିଯିବାରୁ ତାହା ହାଇସ୍କୁଲର ହଷ୍ଟେଲ ହେଲା । ଅନ୍ୟ ହଷ୍ଟେଲର ପିଲାମାନେ ‘ଚାରିନମର ପାଇଶାନା’ ନାମରେ ଏକାଠି ଥିବା ଚାଗୋଟି ପାଇଶାନା ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ଆଜିକାଲି ସ୍କୁଲ ଖେଳପଡ଼ିଆ ଆଗରେ ଯେଉଁଠି ଗାନ୍ଧୀ ଷ୍ଟେଚ୍‌ର୍ୟ ଅଛି ସେଠାରେ ସେ ଚାରିନମର ବାଲା ଥିଲା । ଅନେକ ବର୍ଷ ପରେ ତାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ସେଠାରେ ଗାନ୍ଧୀ ଷ୍ଟେଚ୍‌ର୍ୟ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି । ଜମି, ଭୂମିର ମଧ୍ୟ ଭାଗ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥାଏ - ସେ ଭୂମିଟି ନରକରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇ ମହାଦ୍ୱାରା ଗାନ୍ଧିକ ଚରଣ ସର୍ଗରେ ପବିତ୍ର ହୋଇ ସ୍ଵର୍ଗରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି ।

ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ପାଖରେ ଥିବା କେଉଠ ଘରୁ ସେତେବେଳେ ତାକୁ ବଢ଼ିଆ ଘର କହୁଥିଲେ) ପଇସାଟାକର ମୁଢ଼ି ଉଗୁଡ଼ା ଆଶୁଥିଲୁଁ ଓ ସେଥିରେ ଦୁଇଜଣ ପିଲାକର ପେଟ ଫୁଲି ପାଉଥିଲା । ସତରେ ସେତେବେଳେ କେତେ ଶାସ୍ତ୍ରା ଥିଲା ସବୁ ଜିନିଷ । ସେତେବେଳେ ଟଙ୍କାକ ଥିଲା ଚତଶଠି ପଇସା । ଜଳଖୁଆ ସାରି ପାଠପଢ଼ାରେ ଲାଗୁଥିଲୁଁ । ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ସାତଟା ବା ଆଠଟା ବେଳକୁ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଟେଷନ୍ ହଷ୍ଟେଲରେ ପ୍ରତି କୋଠରାକୁ ବୁଲି ପିଲା ପଢୁଛି କି ନାହିଁ ଦେଖୁଥିଲେ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ କିଛି ଉପଦେଶ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ ।

ମୁଁ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିବାବେଳକୁ ଖଦଡ଼ ପିନ୍ଧିବା ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଉଥାଏଁ । ଦିନେ ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ଦେଖିଲେ ମୋ ଟେବୁଲ ଉପରକୁ କାନ୍ଦୁରେ ଉଛଳମଣିକ ଫାଗୋଟିଏ ଝୁଲୁଛି । ଅନେକଦିନ ଆଗରୁ ମୁଁ ଫାଗୋଟି ଝୁଲାଇଥିଲି, ମାତ୍ର ସେବିନ ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା ଓ ସେ ମୋତେ କହିଲେ - ସେ ଫାଗୋକୁ କାହିଁକି ଏଠାରେ ଗାଙ୍ଗିଛ, ଭିତରେ ରଖ । ମୁଁ ମାନିଗଲି । ମୁଁ ତ ଖଦଡ଼ ପିନ୍ଧିଥିଲି, ଗାନ୍ଧି ଟୋପିଟି ମଧ୍ୟ ରଖିଥିଲି କିନ୍ତୁ ବାହାରେ କେବେ ତାକୁ ପିନ୍ଧନଥିଲି । ବୋଧହୁଏ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିବା ବେଳେ ଦିନେ ରାତିରେ କଣ କାମରେ ଓଲଡ଼, ବୁଲ୍କକୁ ପାଉଥିଲି ଓ ସରକିରେ ଗାନ୍ଧି ଟୋପିଟା ପିନ୍ଧି ଦେଉଥିଲି । ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟକ ଆଖିରେ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି କହିଲେ - ଯାହା କରିବ, ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି କର । ସେ ଟୋପିଟା କାହିଁକି ପିନ୍ଧିଛ ? ବାହାର କରିଦିଅ । ମୁଁ ତାଙ୍କ କଥା ମାନି ଗାନ୍ଧିଟୋପି ଆଉ କେବେ ପିନ୍ଧିନାହିଁ । ତାଙ୍କ କହିବାର ଉଦେଶ୍ୟ ଆମେ ରାନ୍ଦୁଡ଼ି ଶାସନରେ ଅଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ଶାସନର କୋପ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିବାର ଆଶକା ଅଛି । ବାସ୍ତବିକ ପଣ୍ଡିତେ

ମୁଁ ତ କହାପି ନୁହେଁ ଫିଲୀବାର (ଆମ୍ବାବଳୀ) ■ ୭୯

ଥିଲେ ସ୍ବାଲର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଜଣେ ପିତୃତୁଳ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି । ଛାତ୍ରକୁ ଉପଦେଶ ଦେଇ,
ତାର ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା ପଚାରି ବୁଝି ତାକୁ ନିଜର କରି ନେଉଥିଲେ ।

ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କ ଦୁଇଟି କଥା

ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କ ଦୁଇଟି କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ, ଏବେ ବି ହସ ମାଡ଼େ । ମୁଁ
ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବେଳେ ‘ତଙ୍ଗରପଡ଼ା’ ଗୀର ଗୋଟିୟାକ ବଡ଼ପୁଅ
ଅର୍ଯ୍ୟତାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ଶୁଣିଛି, ସେ ପିଲାଦିନରୁ ବଡ଼
ଅମାନିଆ ଓ ନିଦଶୋର ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପାଠ୍ୟଦ୍ଵାରା ଭଲ କରୁଥିଲେ । ସେ ମୋର
ମାର୍ମଙ୍କ ଝିଅକୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ତାକୁ ଭଲରୂପେ ଜାଣିଥିଲି । ସେ ଓଳତ୍
ବୁକରେ ରହୁଥିଲେ । ଦିନେ ଜଣେ ଛାତ୍ର ସାଙ୍ଗରେ ହଷ୍ଟେଲରେ ଝଗଡ଼ା କରି ଖୁବ
ପାଟିତୁଣ୍ଡ କଲେ । ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ଅର୍ଯ୍ୟତ ରାଗିଯାଇ ଖୁବ୍ ଗର୍ଜନ
କରୁଛି । ପଣ୍ଡିତେ କହିଲେ - ହଇରେ ଏଡ଼େ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରୁଛୁ କାହିଁକି ? ଅର୍ଯ୍ୟତ ବାବୁ
ଚିକିଏ ଦବିଯାଇ କହିଲେ - ମୁଁ କ’ଣ କରିବ ଆଜ୍ଞା ! ମୋର ‘ସିଂହ ରାଶି’ତ, ଆପେ
ସେପରି ବାହାରି ପଡ଼ୁଛି । ପଣ୍ଡିତେ କହିଲେ - କିଅଣ କହିଲୁ, ତୋର ସିଂହ ରାଶି ।
ତୋର ‘ସିଂହ’ ରାଶି ହେଲେ ମୋର ହେଉଛି ‘ସର୍କରସ’ ରାଶି । ମୁଁ ତୋତେ ଆୟର
କରି ଏଠାରୁ ଛାଡ଼ିବି । ଶୁଣୁଥିବା ପିଲାମାନେ ପାଇରେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ କଥା ହେଲେ
- ପଣ୍ଡିତେ ଠିକ୍ କହିଲେ, ସିଂହ ରାଶିକୁ ସର୍କରସ ରାଶି ହିଁ ଆୟର କରିପାରିବ ।
ଅର୍ଯ୍ୟତାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ସେହିବର୍ଷ ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଫାଷ୍ଟ ଡିରିଜନ୍‌ରେ ପାସ୍ କଲେ ।
ସ୍ବାଲରେ ସବୁବର୍ଷ ଫାଷ୍ଟ ହେଉଥିବା ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତା ସେ ବର୍ଷ କେବଳ ତିନି
ମାର୍କ କମ୍ ହେବାରୁ ସେକେଣ୍ଡ ଡିରିଜନ୍‌ରେ ପାସ୍ କଲେ । ସେ ବର୍ଷ କେବଳ ତିନିଜଣ
ପିଲା ଫାଷ୍ଟ ଡିରିଜନ୍ ପାଇଥିଲେ ।

ଆରଦ୍ଦିନେ ଦୁଇଜଣ ପିଲା ସଂଧାରେ ହଷ୍ଟେଲର ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ମନିଟର ଯାଇ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ସେକଥା ଜଣାଇଲା । ପଣ୍ଡିତେ ବାଟରେ
ଜଗି ରହିଲେ । ସେମାନେ ହଷ୍ଟେଲ ବାରଣ୍ଗାକୁ ଆସିବା ମାତ୍ରେ ପଣ୍ଡିତେ ସେମାନଙ୍କ
ସାମନାରେ ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ି ପଚାରିଲେ - କୁଆଡ଼େ ଏତେବେଳେ ଯାଏଁ ଥିଲା ? ସେମାନେ
ଜଣ ସଫେଇ ଦେଲେ, ଦେଖୁଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କ ସେଆଡ଼କୁ ଧାନ ନଥିଲା । ପଣ୍ଡିତେ
ଜଣ ଦଣ୍ଡ ଦେବେ ବୋଲି ହଷ୍ଟେଲର ଅନେକ ପିଲା ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି । ପଣ୍ଡିତେ ଗମାର
ହୋଇପଡ଼ି ତାହାଣ ହାତର ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଳିକୁ ଦେଖାଇ ହାତକୁ ତାହାଣକୁ ବାଁକୁ ହଲାଇ

ହଲାଇ କହିଲେ - ‘ତୁମେ ମେସାନ୍ତ ଧୂଂସ କରୁଛ-ଆ, ପାଇଶାନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁଛ-ଆ, ଆଉ ଦିନ ରାଆଟି ଶୟନ କରୁଛ ।’ ଏତିକି କହିସାଗିଲା ବେଳକୁ ତାଙ୍କର ବାଁ ହାତର ଚଚକଣା ଗୋଟିକର ଗାଲରେ ପଡ଼ିଗଲା ଓ ପରେ ଆର ଜଣକର ଗାଲ ମଧ୍ୟ ଲାଲ ହୋଇଗଲା । ପଞ୍ଚିତେ କହିଲେ - ଯାଆ, ଆଉଦିନେ ଏପରି ହେଲେ ଦେଖୁବ । ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳେ ପଞ୍ଚିତ ମହାଶୟକ ହାସ୍ୟରସପୂର୍ଣ୍ଣ ଏ ମଧୁର ଗାଳି ପୁରା ହଷ୍ଟେଲର ପିଲାମାନେ ଜାଣିଗଲେ ଓ ହସିଲେ । କେତେକ ତ ନିଜ ସାଙ୍ଗମାନକୁ ମଧ୍ୟ ଥଜା କରି “ତୁମେ ମେସାନ୍ତ ଧୂଂସ କରୁଛ, ପାଇଶାନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁଛ” ଇତ୍ୟାଦି କହି ହସାହସି ହେଲେ ।

ହଷ୍ଟେଲରେ କି ଏ କ’ଣ ମଉଜିଆ କଥାଟେ କହିଲେ ବା ଲେଖିଲେ ସାଙ୍ଗସାଙ୍ଗ ତାରିଚି ହଷ୍ଟେଲକୁ ତାହା ଖେଳିଯାଏ । ଥରେ ନ୍ୟୁ ବୁକରେ ରହୁଥିବା ଛାତ୍ର ଅର୍ଜୁନ ଦାସ କବିତାଟିଏ ଗାଇଲେ :-

ମୁଗେଣ୍ଟେ ପୂତ ନ୍ୟୁ ବୁକ ପର
ଧାଢିଧାଡ଼ି ହୋଇ, ଅଛି ଲିମ ଗଛ
ନ୍ୟୁ ବୁକ ପଛେ ପତର କୁଡ଼ିଆ
ସାମନ୍ତିନୀମାନେ ଚନ୍ଦ ପେତୁଥାନ୍ତି ଚଢ଼ିଆ ଚଢ଼ିଆ ।

କଥାଟା ହେଲା ନ୍ୟୁ ବୁକର ପିଲାମାନେ ହଷ୍ଟେଲ ପଛପଟେ ପରିସ୍ଥିତି କରୁଥିଲେ । ସେଠାରେ ପ୍ରକୃତରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଲିମଗଛ ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ସିମେଣ୍ଟର ବେଶି ବ୍ୟବହାର ନଥିଲା - ନ୍ୟୁ ବୁକ ପଛରେ ଚନ୍ଦ ପେତିବା ପାଇଁ ଚନ୍ଦପେତା ଶାଳଟିଏ ଥିଲା ଓ କୁଳି ମୂଲିଆମାନେ ସେ ପାଖରେ ପତ୍ର କୁଡ଼ିଆ କରି ଚନ୍ଦ ପେତୁଥିଲେ । ମୂଲିଆମାନକୁ ‘ସାମନ୍ତିନୀ’ ବୋଲି ଲେଖୁ ‘ଚଢ଼ିଆ’ (ବଡ଼ହାଣ୍ଟିରୁ ଚିକିଏ ସାନହାଣ୍ଟି) ଭଲି ଗୋଟିଏ ନିତାନ୍ତ ଗାଉଁଲି ଶବର ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିବାରୁ ଗାତଚି ମଉଜିଆ ହୋଇଥିଲା ଓ ସେଦିନ ସବୁ ହଷ୍ଟେଲର ପିଲାମାନେ ପରିଷରଠାରୁ ଶୁଣି ଗାତଚି ଗାଇ ମାଉଜ କରୁଥିଲେ ।

ମେସର ମେନ୍ତୁ

ପ୍ରତି ହଷ୍ଟେଲ ପାଇଁ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ମେସ ଥିଲା । ମେସ ଚଳାଇବା ଭାର ଆମକୁ ବହନ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ପ୍ରତି ମାସରେ ହଷ୍ଟେଲର ଜଣକୁ ମେସ ମେନେଜର ରୂପେ ବଛାଯାଏ, ସେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହିସାବ ଲେଖୁ ଗଲେ ଓ ପିଲାଏ ମେସରେ କେତେ ଓଳି ଖାଇଲେ ବା ଛୁଟିରେ ରହି ମିଲୁ ବନ୍ଦ କଲେ ସବୁ ହିସାବ ସେ କରେ । କେଉଁଦିନ କିଏ

ବଜାର ସତରା କରିବାକୁ ଯିବ ତାର ତାଳିକା କରି ଜଣାଇଦିଏ ଓ ମାସ ଶେଷରେ
ବଡ଼ବଡ଼ କ୍ଲ୍ୟୋର ପିଲା ତାହା ଯାଞ୍ଚ କରି ସେ ମାସର ମେସି ଖର୍ଚ୍ଚ କାହା ଉପରେ କେତେ
ପଡ଼ିଲା ଜଣାଇଦିଅଛି ।

ଏହି ମେସି ମେନେଜର କାମଟି ଥରେ ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ସେତେବେଳେ
ମୁଁ ଗ୍ରେଣାରେ ପଢ଼ୁଥିଲି ଓ କାମଟି ସୁଚାରୁ ରୂପେ କରିପାରିଲି । ସେ ମାସରେ
ମେସି ଦେୟ ଚିକିଏ କମ୍ ପଡ଼ିବା ଦେଖୁ ମୋତେ ପିଲାମାନେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ମୁଁ
ମୋ ହାତରେ ମାପି ଟଙ୍କାକୁ ଅଠେଇଶ ଅଢ଼ା ହିସାବରେ ସବୁ ଚାଉଳ ସେ ମାସ ହଷ୍ଟେଲ
ପାଇଁ କଣିଥିଲି । ଚିକିଏ ମୋଟାଚାଉଳ ଟଙ୍କାରେ ୩୦/୩୭ ଅଢ଼ା ମିଳୁଥିଲା ।
ମେନେଜର ଠିକ୍ ଭାବରେ ଚଳାଇଲେ ମାସକୁ ମେସି ଦେୟ ଅଢ଼େଇଟଙ୍କା ଭିତରେ
ପଡ଼ୁଥିଲା । ମେନେଜର ଯଦି ଜାଣିଜାଣି କିଛି ଦୂର୍ଲଭ କରେ ମେସି ଦେୟ ଆୟୁରି
ଚାରି ପାସଥଣା ଅଧିକା ପଡ଼ିଯାଏ ଓ ମେନେଜରକୁ ଗାଲି ମଧ୍ୟ ଶୁଣିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।
ସେତେବେଳେ ମେସରେ ଭାତ, ଡାଲି, ପରିବା ଚରକାରୀ ତା' ସାଙ୍ଗରେ ଖଟା କିମା
ଭଜା ଦୁଇଓଳି ଦିଆଯାଉଥିଲା । ସପାହରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଥର ମାଛ ଓ ଥରେ ମାଂସ
ଚରକାରୀ ହୁଏ ଏବଂ ମାସ ଶେଷରେ ଭଲ ଭୋଜିଟାଏ ହୁଏ ଯହିଁରେ ମାଂସ ଓ ଖୁରି
ଆଦି ପରଶା ପାରଥିଲା । ସତରେ କେତେ ଶାସ୍ତାରେ ଆମେମାନେ ଚଲୁଥିଲୁ । ଯଦିଓ
ସବୁ ଜିନିଷ ଶାସ୍ତାରେ ମିଳୁଥିଲା ଟଙ୍କାପଇସା ବଡ଼ ମହଙ୍ଗା ଥିଲା ।

ଦୋଷ ପାଇଁ ଦ୍ଵରବିଧାନ ବନାମ ପ୍ରାକୃତିକ ଦୋଷ

ସ୍କୁଲ ବା ହଷ୍ଟେଲରେ ସେତେବେଳେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଦୋଷ ତୁଁଟି ପାଇଁ
କଠୋର ଦ୍ଵରବିଧାନ କରାଯାଉଥିଲା । ଅଛ ଦୋଷ ପାଇଁ ହେତ୍ମାନ୍ତର ନିଜ ଅଫିସରେ
ଛାତ୍ରକୁ ବେତ୍ରାୟାତ କରୁଥିଲେ । ଚିକିଏ ଗୁରୁତର ଦୋଷ ପାଇଁ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକ ତଥା
ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସର୍ବ ସମାକ୍ଷରେ ୫/୬ ଥର ବେତ୍ରାୟାତ କରୁଥିଲେ । ଥରକୁଥର ଦୂଷାମା
କରି ଯିଏ ସୁଧୂରୁ ନଥିଲା ତାକୁ ସ୍କୁଲରୁ ବାହାର କରି ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଥରେ ଏକାଦଶ
ଶ୍ରେଣୀର ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ର (ଜଣେ ସାଲେଭଟାର ଓ ଆର ଜଣେ କଟକ ଅଂଚଳର)
ହଷ୍ଟେଲର ମେସଦ୍ଧର ପାଖରେ ଏପରି ପିଟାପିଟି ହେଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କୁ ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ
ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଟରେ ତଥା ବଳବାନ, ଛାତ୍ରମାନେ ଅଳଗା କରି ପାରିଲେ ।
ସାଲେଭଟାର ଛାତ୍ର ଜଣକ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି କ୍ଲ୍ୟୋର ପାଷ ପୋଜିସନ୍ ରଖୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ
ଉପର କ୍ଲ୍ୟୋର ଗଲାପରେ ଅବଶିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଆରଜଣକ ସବୁଦିନିଆ

ଅବାଗିଆ । ଏମାନେ ଆଗରୁ ମଧ୍ୟ ଥରେ ଦୁଇଥର ଦୁଷ୍ଟମା ପାଇଁ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଘଣଣା ପରେ ସ୍କୁଲର ମେନେଜିଂ କମିଟି ବସି ଏମାନକୁ ବର୍ଷକପାଇଁ ସ୍କୁଲରୁ ତଢ଼ି ଦେବାକୁ ନିଜର ଚାୟ ଶୁଣାଇଦେଲେ । ଏହାକୁ ଉଠାନୀରେ କହନ୍ତି ‘ରକ୍ଷଣେଶନ’ । ସେମାନେ ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ିବାକୁ ବାଧ ହେଲେ । ସେ ଦୂରେଁ ଜୀବନରେ ନନ୍ଦ ମେଟିକ ହୋଇ ରହିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ପରେ କିରଣୀ ଚାକିରି ପାଇଲେ ।

ଆଉଥରେ ଆମେ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ଥିବାବେଳେ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀର ଦୁଇଜଣା ଛାତ୍ର ହଷ୍ଟେଲ ଛାଡ଼ି ସଂଧାରେ ସହରର ଜଣକ ଘରକୁ ଯାଇ କୌଣସି ଝିଅ ବା ସ୍ବା ଲୋକ ସହିତ କିଛି କୁର୍ଜମ୍ କରି ହଷ୍ଟେଲକୁ ଲୋକଙ୍କଦ୍ୱାରା ଧରା ହୋଇ ଆସିଲେ । ସହରର କେତେଜଣା ଲିଖିତ ଆକାରରେ ଏକଥା ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ତଥା ହେଡ଼ମାସ୍ଟରଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । ଦୁଇଁଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଥିଲେ କଣ୍ଠାବାଞ୍ଜି ଆଡ଼ର ପିଲା ଓ ଆଉଜଣେ ଥିଲେ ବଲାଙ୍ଗିରର । ବଲାଙ୍ଗିର ସହର ବାହାରୁ ଆସିଥିବା ପିଲାଟିର ତ ଚାଲିଚନନ କଥାବାର୍ଗ ମଫ୍ରାପିଲାକ ପରି ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ସହରବାସୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରର ପିଲାଟି ସେପରି ନଥିଲା । ଦୁଇଁତ କୌତୁଳବଶତଃ ତା ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲା । ମେନେଜିଂ କମିଟି ସ୍କୁଲରେ ବସି ବିଚାର କଲେ ଏବଂ ଉଭୟଙ୍କୁ ଏକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସ୍କୁଲରୁ ନିକାଲିଦେଲେ । ଏହି ଚୋର ସାଙ୍ଗରେ ଥିବା ଭଲ ଛାତ୍ରଟି ବର୍ଷକ ପରେ ପୁଣି ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ି ଏବଂ ଆହୁରି ଉଚିତିକ ଲାଭ କରି ଏଠାର ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ଜଣେ ବଡ଼ ଅଫିସର ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ।

ଆମେମାନେ ଆଗରୁ ଶୁଣିଥିଲୁଁ ସେ ଚତୁର୍ଥ ହଷ୍ଟେଲ ଅର୍ଥାତ୍ ‘ସରାଇ ବୁନ୍ଦ’ ହଷ୍ଟେଲରେ ପିଲାକ ସହିତ ଜଣେ ଗାନ୍ଧବଂଶୀୟ ଛାତ୍ର ରହୁଥିଲେ । ସେ ଦିନେ କୌଣସି ନାରାଟିଏକୁ ଆଣି କୁର୍ଜମ୍ କରି ଧରାପଡ଼ିଲେ ଓ ତାଙ୍କୁ ତହାଳୀନ ହେଡ଼ମାସ୍ଟର ଛାତ୍ରର ବେତ୍ରାଘାତ କରିଥିଲେ । ତା’ପରେ ଜଣେ ଗୋରା ଜନ୍ମପେକଟର ସ୍କୁଲ ଭିନ୍ଦିଟ କରି ସବୁ ରେକର୍ଡ ପତ୍ର ଯାଷ କଲାବେଳେ ଏହି ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବା ରେକର୍ଡ ଦେଖି କୁଆଡ଼େ ଆଶ୍ରମ୍ୟ ପ୍ରକଟ କରିଥିଲେ ଓ କହିଲେ Why such harsh punishment for a natural offence ? This is not unnatural. (ଅପ୍ରାକୃତିକ ଯୌନ ସଂପର୍କଟା ହେଉଛି ଦୋଷାବହ । ପ୍ରାକୃତିକ ଦୋଷ ପାଇଁ ଏତେ ବଡ଼ ଦଣ୍ଡ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା କ’ଣି ?) । ତାଙ୍କ ଗୋରା ଦେଶର ଚଳଣି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବୋଧହୁଏ ସେ ଏପରି ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ ।

କୁର୍ତ୍ତାପିନ୍ଧୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ

ମୁଁ ୧୦ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବାବେଳେ ମୋର ବଡ଼ମାମୁକ ପୁଅ ଚିରାଶ ଆମ ସ୍କୁଲକୁ ଆସି ୮ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଡ଼ିଲା ଓ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହିଲା । ସେ ବୋଧହୃଦୟ ସପମ କି ଅଷ୍ଟମ ପଢ଼ୁଥିଲା ବେଳେ ବାଲ୍ୟବିବାହ କରିଥିଲା ସରଗଜର ଗୌତ୍ମ୍ୟା ଘରେ । ମୁଁତା'ର ବିବାହରେ ବରପାତ୍ରୀ ଯାଇଥିଲି । ଏହାର ବିବାହ ଭୋକିରେ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ କଥା ଦେଖିଲି । ବିଶେଷରୁ ହେଲା ଆମ ଭିତରୁ ଯେଉଁମାନେ କୁର୍ତ୍ତା ପିନ୍ଧିଥିଲେ ସେମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଭୋକିବେଳେ 'କୁର୍ତ୍ତାପିନ୍ଧୁ' ମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ବିରାଟ ତଥାଦର ଭିତରେ ବସାଇ ଭୋଜନ ଦିଆଗଲା । କୁର୍ତ୍ତା ପିନ୍ଧିନଥବା ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଭୋଜନ କଲେ । ଏଭଳି ନିଷା ଆଉ କୋରଠି ଦେଖିନାହିଁ ।

ହଷ୍ଟେଲରେ ସତ୍ସଙ୍ଗ ଲାଭ

ଅଭିରାମ ଜୈନ ନାମକ ଜଣେ ଛାତ୍ର ମୋର ଉପର କ୍ଲାସରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ସେ ସକାଳୁ ଭଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ହଷ୍ଟେଲରେ ନିଯମିତ ଯୋଗାସନ କରନ୍ତି । ଗୁଣ୍ଠାଗୁଣ୍ଠା ହୋଇ କିଛି ମନସାଠ କରନ୍ତି । ମୋତେ ଏହା ଦେଖି ଆନନ୍ଦ ଲାଗେ । କିଛିଦିନ ପରେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗଧରି ବଢ଼ି ସକାଳୁ ଭଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ତାଙ୍କଠାରୁ ଯୋଗାସନ ଆଦି ଶିଖିନେଲି । ପଦ୍ମାସନ, ଶାର୍ଷାସନ, ହଳାସନ, ଆଦି ଅନେକ ପ୍ରକାର ଆସନ ଶିଖି ନିତ୍ୟ ସେ ସବୁର ଅଭ୍ୟାସ କଲି । କିଛି ପ୍ରାଣୀୟାମ ମଧ୍ୟ ଶିଖୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଦିନେ ଗାଁକୁ ଯାଇଥିଲି, ସକାଳୁ ମୋ ସାନମାମୁଁ ଏହା ଦେଖି କହିଲେ - ଆସନ କରୁଛୁ, ଭଲ କରିଛୁ କିନ୍ତୁ ବିନା ଗୁରୁରେ ପ୍ରାଣୀୟାମ କରିବୁ ନାହିଁ । ଉଭମ ଗୁରୁଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରାଣୀୟାମ ନ ଶିଖି ନିଜେ ବହିପଢ଼ି ପ୍ରାଣୀୟାମ କରୁଥିଲା ବଇରାସର ଗାଁର ଜଣେ ଲୋକ । ସେ କଣ ଭୁଲ କରିଦେଲା ଯେ ଏବେ ବସିଥିଲେ ବା ଚାଲୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଖାଲି ଧରିସଲାଇ ହେଉଛି ଓ ହାତ ଦୁଇଟି ତାର ଆଗକୁ ପଛକୁ ହୋଇଯାଉଛି । ମୁଁ ସେବିନ୍ଦୁ ପ୍ରାଣୀୟାମ ଛାଡ଼ିଦେଲି । ଅବଶ୍ୟ ଏବେ ବୁଢ଼ାବେଳେ ପୁଜ୍ୟ ରାମଦେବ ବାବାଙ୍କ ଆଶ୍ରମରୁ ପ୍ରାଣୀୟାମ ଶିଖି ଆସିଥିବା ମୋର ଜଣେ ପ୍ରିୟ ଛାତ୍ର ଶାରୀରିକ ବିକଳୁ ଆମ ଘରକୁ ଆସି ୨/୩ ଦିନ ପ୍ରାଣୀୟାମ ଶିଖାଇ ଦେବାରୁ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ପ୍ରାୟ ୩୦/୪୦ ମିନିଟ ଯାଏଁ ତା'ର ଅଭ୍ୟାସ କରୁଛି ।

ସୁଲର ପତ୍ରିକା ‘ପାରିଜାତ’

୧୯୩୭ ସାଲରେ ପାଚଣା ସରକାର ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ନୂତନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଲେ । ଏଥରେ ନିୟମ ରହିଲା, ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସୁଲ ପରିଦର୍ଶକ ଭାବେ ଜଣେ ଅର୍ପିତ ନିୟମ ହେବେ । ସେହି ପଦବୀରେ ନିୟମ ହେଲେ ଆମ ସୁଲର ହେଉମାନ୍ତର ଶ୍ରୀ ଅଦ୍ଵୈତଚରଣ ଦାସ । ଆଗରୁ ରାଜ୍ୟରେ ଜଣେ ତେପୁଣି ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷନ ଥିଲେ । ସେ ପ୍ରାଥମିକ ଓ ଏମ୍.ଇ., ଏମ୍.ଡି. ସୁଲ ଆଦି ଦେଖୁଥିଲେ । ଆମ ହାଇସୁଲ ପରିଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ସୁତ୍ତର ଅର୍ପିତ ନଥିଲେ । ନୂତନ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ପୋଷ୍ଟ (S.Ed) ହେଲା ଓ ସେ ହେଲେ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ସର୍ବୋତ୍ତମାନ ଅର୍ପିତ । ଅଦ୍ଵୈତ ବାବୁ ସୁଲରୁ ଚାଲିଯିବାରୁ ସେତେବେଳେ ଆସିଷ୍ଠାନ୍ତ ହେଉମାନ୍ତର ପଦବୀରେ ଥିବା ଶ୍ରୀ ବାଳମୁକୁନ୍ଦ ହୋତା ହେଉମାନ୍ତର ପଦବୀକୁ ଉନ୍ନାତ ହୋଇ ଆମ ହାଇସୁଲ ସମ୍ପାଦିତରେ । ତେଣୁ ଡିସେମ୍ବର ୨୩ ତାରିଖରେ ସୁଲର ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷାର ଫଳ ଘୋଷଣା କଲେ ହେଉମାନ୍ତର ବାଳମୁକୁନ୍ଦ ବାବୁ । ମୁଁ ଆମ ଦୁଇବର୍ଷ ପରି ଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାଞ୍ଚ ପୋଜିସନ୍ ରଖି ସପ୍ରମାଣିତ କରାର୍ଥ ହେଲି ।

ଆମ ହେଉମାନ୍ତର ବାଳମୁକୁନ୍ଦ ହୋତା ଥିଲେ ଜଣେ ସାହିତ୍ୟାନୁରାଗୀ । ସେ ୧୯୩୭ ସାଲରେ ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ନୋଟିସ ଦ୍ୱାରା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇଦେଲେ ଯେ ସୁଲର ଗୋଟିଏ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଛପା ହେବ । ତା ନାମ ରହିବ “ପାରିଜାତ” । ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଲେଖାସବୁ ସେଥିରେ ଛପା ହେବ । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ ଉଚିତରେ କବିତା, ଗନ୍ଧ, ପ୍ରବନ୍ଧ ଆଦି ସଂପାଦକ ପ୍ରାଣନାଥ ପତ୍ରକଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଥିଲା । ସରସ୍ଵତୀ ପୂଜା ଓ ଗଣେଶ ପୂଜାରେ ଆମ କୁସର ହାତ ଲେଖା ମେଗାଜିନ୍, ‘କାଦମ୍ବିନୀ’ର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ କାର୍ଯ୍ୟ ତ ମୋ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ

କାର୍ଯ୍ୟ କରି ସାହିତ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ମୋ ମନଟା ଲାଗିଯାଇଥାଏ । ମୁଁ ଛୋଟଛୋଟ କବିତା, ଗନ୍ଧ ଓ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖିବା ଆଗମ କରିଦେଇଥିଲି ଷ୍ଷଷ ଶ୍ରେଣୀରୁ ।

ଆମେମାନେ ୪ଠେ ଓ ୫ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉତ୍ତକବି ମଧ୍ୟସୂଦନ ରାଓକର ଲିଖିତ 'ସାହିତ୍ୟକୁସୁମ' ଓ ଷ୍ଷଷ ଓ ୭ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ 'ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ' ପଢ଼ୁଥିଲୁଁ । ଯେଉଁମାନେ ମଧ୍ୟସୂଦନ ରାଓକର ଏହି ବହିମାନ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଅଧ୍ୟମନ କରୁଥିଲେ ଆପେ ଆପେ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ସୁକ ଭାଷା ଜ୍ଞାନ ଆସି ଯାଉଥିଲା । ଥରେ ଆମ କୃପାର ପିଲାମାନେ ବଲାଙ୍ଗିରୁ ୪/୭ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଥିବା ହାତାମୁଣ୍ଡିଆ ପାହାଡ଼କୁ ପିକନିକ କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁଁ ଓ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଚଢ଼ି ବହୁତ ଖେଳକୁଦ କରି ମଜା କଲୁଁ । ଦୂରରୁ ହାତା ପରି ଦିଶୁଥିବାରୁ ତାକୁ ହାତାମୁଣ୍ଡିଆ କହନ୍ତି କିନ୍ତୁ ତାର ପ୍ରକୃତ ନାମ 'ଚାନ୍ଦି ପାହାଡ଼' । ସେ ବିଷୟରେ ମୁଁ ରଚନାଟିଏ ଲେଖୁ 'ଚାନ୍ଦି ଭ୍ରମଣ' ନାମ ଦେଲି । ମୋର ଏ ଲେଖାଟି 'ପାରିଜାତ' ପଢ଼ିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ମୋତେ ବହୁତ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ଉଚିଶ୍ରେଣୀର ପିଲାମାନେ ଭଲଭଲ କବିତା, ପ୍ରବନ୍ଧ, ଗନ୍ଧ ଆଦି ଲେଖିଥିଲେ । ହେଉମାନ୍ତର ଆଜ୍ଞା ମଧ୍ୟ ସନାତନ ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରବନ୍ଧଟିଏ ଲେଖିଥିଲେ ।

ମୁଁ ସପ୍ରମଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବାବେଳେ ଅର୍କୁନ ଦାସ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ସେ ଭଲ ଛାତ୍ର ଥିଲେ ସବୁଦୃଷ୍ଟିରୁ । ତା'କର 'ମୂତ୍ର ଗନ୍ଧ ପୂତ ନ୍ୟ ବୁକ ପଛ' ଗାତରୁ ତା'କର ମଉଜିଆ ସ୍ଵାଦାଦ ଓ କବିଦ୍ୱରେ ମୁଁ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲି । କିନ୍ତୁ 'ପାରିଜାତ' ପଢ଼ିକାରେ ଇଂରାଜୀ କବିତା Beggar maidର ତା'କ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ପଢ଼ି ମୁଁ ଏତେ ଦୂର ଅଭିଭୂତ ହୋଇଥିଲି ଯେ ଆଜିଯାଏଁ ତା'ର ଗୋଟିଏ ବି ଶବ୍ଦ ଭୁଲିନାଇଁ ।

କୋରକିତ କର ଯୁଗଳ ଥାପି ଉରଜ ପରେ
ନରୁ ପଦେ ନାରୀ ରତନ କରା-ଗତିରେ ଚଳେ ।
ଭୂଷାହୀନ ମଞ୍ଚୁ ଚରଣେ ବାଲା କରେ ଗମନ
ଥିଲେ ଯହିଁ ମହା ଗହଣେ ନୃପ-କୁଳ-ମଣ୍ଡନ ।
ହାତକ ଝକ ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧି ସହାସ୍ୟ ଆସେ
ଆସିଲେ ଭୂପାଳ ନାଗରା ମଣି ବରିବା ଆଶେ ।
ନ ମଣିଲେ କେହି ବିଚିତ୍ର ଦେଖୁ ଏହି ଘଟନା
ନିଶ୍ଚିଥୁଲା ଦିବା ସୁଷମା ଯେଣୁ ସୁନାବନା ।
ମୁଗ୍ର ଚିରେ ରାଜା ହୋଇଲେ ତେଣୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବରତ

ଏହି ଗଣୀ ପ୍ରେମ ପିଞ୍ଜରେ ଆନ୍ତୁ ହେଲି ଆବଶ ।

ଗୋବିଦିତହ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତା ‘ମଳ୍ଲା’ ନାମକ କବିତାଟିଏ ଲେଖୁଥିଲେ । କବିତାଟି ଷୁଦ୍ର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଭାବଗର୍ତ୍ତକ । ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁଙ୍କ ଲିଖିତ ପ୍ରକୃତି ବର୍ଣ୍ଣନାର କବିତାଟିଏ ଅଟି ଚମକାର ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବରପାଳିରୁ ଆସି ଏଠାରେ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର ଭାବରେ ନାମ କରିଥିବା ନବୀନ ଚନ୍ଦ୍ର ସାନ୍ତୁ ଯେ କି ଉଭର ଜୀବନରେ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଐତିହାସିକ ଓ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତ୍ନତରୁ ଅଫୀସର ହୋଇପାରିଥିଲେ ତାଙ୍କର କବିତାଟିଏରୁ କେତୋଟି ଧାତ୍ରି ଏବେ ବି ମନେ ଅଛି :-

ନାରସ କର୍ଣ୍ଣଶ ମରୁ ଦୂଦୟରେ ମୋର
ଝରି ତା'ର ଉଷ୍ଣ ଅଶ୍ଵ ବିନ୍ଦୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ
ସରସ କରି ସେ ଶୁଷ୍କ ବାଲୁକା ପ୍ରାଚର
ସୃଷ୍ଟି କଳା ମଧୁମୟ ରମ୍ୟ ଉପବନ ।

କେତେ ଜାତି ବୃକ୍ଷଲତା ଜନମିଲେ ତେହି
ସାଜି କୁଞ୍ଜ ବିଥୁ ଚାରୁ କିଶଳୟ ବହି
ହୟିଲେ ହେନା ମାଳତା କେଡ଼େ ସରାଗରେ
ବିଷାରି ସୌଗର କୁଞ୍ଜ ବିଥକାର ଦ୍ୱାରେ
ସଞ୍ଚରିଲା ତା'ର ଉଷ୍ଣଶାସ ତେହି ମଧ୍ୟ
ମୃଦୁ ମଳୟର ଗୁପେ କେତେ ପରକାରେ ।

ଏ କବିତାଟି ପଢ଼ି ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗମାନେ ତାଙ୍କୁ ଥିଲା କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଓ କହିଲେ - ଏ ଗାତରା ନବୀନ ତା'ର କନିଆଁର ନାଁରେ ଲେଖାଇ । ସେତେବେଳକୁ ନବୀନ ବାବୁ ଘୋନପୁରରେ ବିବାହ କରିପାରିଥିଲେ । ଆମେମାନେ ଛୋଟ କ୍ଲୁସର ପିଲାମାନେ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ପିଲାକୁ ଖୁବ ସନ୍ମାନ ଦେଖାଉଥିଲୁଁ । ସୁତରାଂ ସେମାନଙ୍କ ଥିଲା ମଜା କଥା ଶୁଣିଲେ କେବଳ ଆମୋଦିତ ହୋଇ ଚିକିଏ ହୁସି ଦେଉଥିଲୁଁ ସିନା, କୌଣସି ମତବ୍ୟ ଦେଉନଥିଲୁଁ ।

ଆଉ ଜଣେ ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର ଥିଲେ, ତାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଶଥର । ସେ ଶଥରା ଜାତିର ପିଲା । ସେ ‘ପାରିଜାତ’ରେ ଗୋଟିଏ ମରଜିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖାଇ । ସେ ଲେଖାର ବିଶେଷତ୍ବ ଦେଉଛି ଲେଖାଟିରେ ବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବର ପ୍ରଥମ ଅକ୍ଷରଟି ସ (ଶ ଷ ସ) ଅକ୍ଷରରୁ ଆଗେ । ଭଲ ପ୍ରବନ୍ଧଟିଏ ହୋଇଥିଲା । ଶେଷରେ ସେ ନିଜ ନାମକୁ ଶଶିମଣି ଶବର ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଲେଖୁଥିଲେ ।

ମୁଚ୍ଚ ତ ଜହାପି ନୁହେଁ ପିଙ୍ଗିରାର (ଆମ୍ବ ଜାବନା) ■ ୮୭

ବ୍ୟଙ୍ଗ ଲେଖକ ହିସାବରେ ସ୍ଵପ୍ନାନନ୍ଦ ପାଣିଗ୍ରାହକ ନାମ ଥିଲା । ସେ ଦେଖିଲେ, 'ପାରିଜାତ' ପ୍ରକାଶନ ପରେ ପିଲାକର କବି ହେବାର ବାସନାଟା ପ୍ରବଳ ଭାରି ହୋଇ ଉଠିଛି । ସେ ତା'କୁ ନେଇ ବ୍ୟଙ୍ଗାଭ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରବନ୍ଧଟିଏ ଲେଖୁ ସେଥିରେ ପଡୁଟିଏ କବିତା ମଧ୍ୟ ଯୋଡ଼ିଦେଲେ :-

କହେ ସାତାନାଥ ବୀର କରେ ଧରି ଧନୁଶର
ନାହିଁ ଭବେ କବି ତାରି ପରି ମୌଳିକ
କେତେ ଚେଷ୍ଟାକରି କେତେ ବାଧା ବିଘ୍ନ ଅତିକ୍ରମି
ରଚେ ଗ୍ରନ୍ଥବଳା ଖଞ୍ଜି ପ୍ରତ୍ୟେ ଇକ ।
ତାକର ସେ ଲେଖାଟି ସମସ୍ତକ ମନଭୂର୍ଥୀ ହୋଇ ପାରିଥିଲା ।

ଏହିପରି ବିଭିନ୍ନ ସାଦର ଗନ୍ଧ, ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ କବିତା ଥିବା ପାରିଜାତ ପତ୍ରିକା ମାଗଣୀରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରତି ପିଲା ପାଇଲେ, କାରଣ ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ମେଗାଜିନ ଫିଜ୍ ବୁଝାଇଥିଲେ । ଫଳରେ ବଲାଙ୍ଗିରର ପ୍ରାୟ ଚାରିଶହ ଘରେ ପତ୍ରିକା ପହଞ୍ଚିଲା । ଶୁଣିଥିଲି, ଶିକ୍ଷିତ ଅରିଭାବକ ତଥା ବୁଦ୍ଧିମୀବୀ ଗୋଷା ଦ୍ୱାରା ତାହା ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଣାମିତ ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ଏଥିରେ ବେଶି ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ କବିତା ଲେଖିବାରେ ବେଶି ମନୋନିବେଶ କଲି । ବଲାଙ୍ଗିରର ସେତେବେଳର ବିଶିଷ୍ଟ କବି ଗୋପାନାଥ ହୋତାକ ପ୍ରକାଶିତ 'ମର୍ମବାଣୀ' ନାମକ କବିତା ସକଳନ ଖଣ୍ଡ ମୋ ହାତକୁ ଆସିଲା ଓ ସେଥିରୁ ଅନେକ କବିତା ମୁଖସ୍ଥ କରିଦେଲି । ଫଳରେ ଭଲ ଛିଦ୍ରାବନ୍ଧ କବିତା ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଲେଖିପାରିଥିଲି ।

ସେଥର ସ୍ମୂଲର ନଣୀ ଭଲ କବି ବିଧୃତୁଷଣ ଗୁରୁଙ୍କୁ କହିଲି - ଦେଖନ୍ତୁ ଏଥର ପାରିଜାତର ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠାରେ ଆପଣଙ୍କ କବିତା ବାହାରିଛି, ଆରଥର ସେହି ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠାରେ ମୋର କବିତା ପ୍ରକାଶ ପାଇବ । ସେ ଖୁସିରେ କହିଲେ - ଭଲ ହେବ, ଦରକାର ହେଲେ ମୁଁ ସଂଶୋଧନ କରିଦେବି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିନଥିଲା । ଆମର ଗୁରୁ ପ୍ରାଣନାଥ ପତନାୟକ ମୋର କବିତା 'ସ୍ବାଗତ ରତ୍ନରାଜ' ପାଠକରି ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ନିଜେ ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟି ଶବ୍ଦର ଅଦଳ ବଦଳ କରି ପରବର୍ଷ 'ପାରିଜାତ'ର ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠାରେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ଵାନ ଦେଲେ । 'ପାରିଜାତ'ରେ ମୋର ସେ କାଳର ସବୁଠୁ ଭଲ କବିତା 'ମାନସ ପୂଜା' ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା ମୁଁ ୧୦ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ିଥିବାବେଳେ । ଏବେ ଦିନେଦିନେ ମୁଁ ସେହି କବିତା ମୋର ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନା ସମୟରେ ଗାରିଛି ।

□

ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଅନୁଭୂତି

ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀର ଭଲଗୁପେ ପଢାପଢି କରି ଶାଶ୍ଵାସିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଶ୍ରେଣୀରେ ସର୍ବୋତ୍ତମା ନମର ରଖୁ ପାଞ୍ଚ ହେଲି । କିନ୍ତୁ ଅସୁସ୍ତତା ହେତୁ ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ବସିପାରିଲି ନାହିଁ । ଆମ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନେ ସେ ବର୍ଷ ନଭେମର ମାସ ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ପାଟଣାଗଡ଼ରୁ କେତେ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଥିବା ‘ବୈଜଳ ସାଗର’ ନାମକ ଗୋଟିଏ ବିଶାଳ ଜଳାଶୟ ନିକଟରେ ପିକନିକ କରିବାକୁ ନିଜ ବସ୍ତରେ ଯାଇଥିଲୁଁ । ସେଠାରେ ବୋଧହୁଏ ବହୁବେଳଯାଏଁ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ଗାଧୋଇବା ହେତୁ ମୋତେ ଜରଜର ଲାଗିଲା । ତେଣୁ ଫେରି ଆସିଲାବେଳେ ମୁଁ ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲି । ମୋର ମାମୁଁ ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ତହିଲଦାର ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଘରେ ରହି ୩/୪ ଦିନ ଜୁରର ଚିକିତ୍ସା କଲି ।

ସେହି ‘ସଂହ ରାଶି’ ବାଲା ଅର୍ଥୁତାନ୍ତ ମିଶ୍ର ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ତାଙ୍କ ଶାଶ୍ଵର ଅର୍ଥାତ୍ ମୋର ମାମୁଁଙ୍କରେ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ପୁଅଟିଏ ସେତେବେଳେ ହୋଇଥାଏ । ଅର୍ଥୁତ ବାବୁ ବିବାହ କରିଯାରି ହାଇସ୍କୁଲରେ ଶେଷ ଦୂଇବର୍ଷ ପଢ଼ିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଅନେକ ବିବାହିତ ଛାତ୍ର ହାଇସ୍କୁଲର ଉପର କ୍ଲ୍ୟାସରେ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଅର୍ଥୁତ ବାବୁ ମାଟ୍ରିକ ପାସ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ପୁଅଟିଏ ପାଇବା ବିଚିତ୍ର କଥା ନଥିଲା । ସେତେବେଳେ ତଗଟିଏ ପ୍ରତିକିତ ଥିଲା - ‘ବୟସ କୋଡ଼ି ଏକୁ ପିଲାଇୟୁଆ ଯୋଡ଼ିଏ ।’

ସେଠାରେ ଚିକିଟିକର ଛାଡ଼ିଯିବାରୁ ମୁଁ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଫେରି ଆସି ହଷ୍ଟେଲରେ ରହିଲି । ଏଠାରେ ପୁଣି ଜର ଥରକୁଥର ହେଲା ଯାହାକୁ ପାଳିଜର କୁହାଯାଉଥିଲା । ଶେଷକୁ ଗାଁକୁ ବାହାରି ଯାଇ ନଣେ ଉଗମ କବିରାଜକୁ ଡକାଇ ଆମ ଜେନେ ଚିକିତ୍ସା କରାଇଲେ । ପାଳିଜର ବା ମେଲେରିଆ ଜର ଯାହା ହେଉ, ଶେଷକୁ ଛାଡ଼ିଲା ।

ଇଂରାଜୀରେ ଓଡ଼ିଆ/ସଂସ୍କୃତ ପ୍ରଶ୍ନପତ୍ର

ସେତେବେଳେ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ବିଷୟ ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଶିକ୍ଷକମାନେ ଗଣିତ, ଇତିହାସ, ଭୂଗୋଳ ଆଦି ବିଷୟକୁ ଅତି ସରଳ ଭାଷାରେ ପଢାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ଝାନରେ ଦୂର୍ବଳ ଥିବା ଛାତ୍ରମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ସବୁ ବୁଝିପାରୁନଥିଲେ । ତେଣୁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ମର୍ମରେ ମର୍ମରେ ଓଡ଼ିଆରେ ତାକୁ ବୁଝାଇ ଦେଉଥିଲେ । ପରାକ୍ଷା ବେଳେ ସବୁ ବିଷୟର ପ୍ରଶ୍ନପତ୍ର ଇଂରାଜୀରେ ଛପା ହେଉଥିଲା । ଏପରିକି ଓଡ଼ିଆ ମାତୃଭାଷାର ପ୍ରଶ୍ନପତ୍ର ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀରେ ଥାଏ ଯଥା ଅମୁକ ବିଷୟରେ ରଚନାଟିଏ ଲେଖ ବୋଲି ଇଂରାଜୀରେ Write, an essay on in oriya ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ ଥାଏ ।

ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ପଞ୍ଚମ ମହାଶୟ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀରେ ସଂସ୍କୃତ ପଢାଉଥିଲେ । ହିତୋପଦେଶ, ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ର ଆଦିର କ୍ଷୁଦ୍ରଗତମାନ ସଂସ୍କୃତରେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥିଲା । ମାତ୍ର ବ୍ୟାକରଣ ଘୋଷିବାରେ (ଧାତୁରୂପ ଆଦି) ଚିକିଏ କଷ୍ଟ ପଡ଼ୁଥାଏ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅସୁରିଧା ହେଲା - ସଂସ୍କୃତରେ ଅଛି ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ (ସେ), ମଧ୍ୟମ ପୁରୁଷ (ତୁମେ) ଓ ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷ (ମୁଁ) କିନ୍ତୁ ଇଂରାଜୀରେ ସଂସ୍କୃତର ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ହେଉଛି ଥାର୍ଦ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ସଂସ୍କୃତର ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷ ହେଉଛି ଇଂରାଜୀରେ ପାଷା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ପ୍ରଥମ ପରାକ୍ଷାରେ ଇଂରାଜୀରେ ପ୍ରଶ୍ନପତ୍ର ଆସିଲା । ଓ ସଂସ୍କୃତର ଏହି ଧାତୁରୂପ ଜାଣିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପାଷା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ଥାର୍ଦ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେଇ ଅନେକେ ଭୁଲ କଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେପରି ଭୁଲକରି ୧୦/୧୫ ମାର୍କ କମ୍ ପାଇଲି । ପରେ ଅଧିଶ୍ୟ ସବୁ ସୁଧୂରିଗଲା ଓ ସଂସ୍କୃତ ପରାକ୍ଷାରେ ଉଚ୍ଚ ନମର ରଖୁ ପାରିଲି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ ସବୁ ପରାକ୍ଷାରେ ସୁରେଣ ସଂସ୍କୃତରେ ସର୍ବୋତ୍ତମା ନମର ରଖୁଥିଲା ।

ପୁରୁଷାରରେ କବିତ୍ୟାର୍ଥ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ହାବଳୀ

ପୂର୍ବ ତିନୋଟି ବର୍ଷର ବାର୍ଷିକ ପୁରୁଷାର ବିତରଣ ଉତ୍ସବରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟା ପୁରୁଷାର ପାଇଥାଏଁ । ସେଥୁରେ ଥିଲା ଅନେକ ଭଲଭଲ ମୋଟାମୋଟା ଇଂରାଜୀ ବହି ତଥା ଡିକ୍ରିନାରୀ । ଯେଉଁଟା ମନକୁ ନ ଆସେ 'ହାଇସ୍କୁଲ ଷ୍ଟୋର' ନାମକ ଦୋକାନରେ ତାକୁ ବଦଳାଇ ସ୍କୁଲର ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ କିଛି ନେଇଆସେ । ମୋର ପୂର୍ବ୍ୟଶିକ୍ଷା ଗଙ୍ଗାପ୍ରାୟାଦ ପଣ୍ଡାକ୍ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ସେ ଷ୍ଟୋର ହାଇସ୍କୁଲର ଗୋଟିଏ କୋଠରାରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଥୁରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର

ଜିନିଷ ଶସ୍ତାରେ ବିକ୍ରି ହେଉଥିଲା ।

ବାର୍ଷିକ ପୁରସ୍କାର ଉତ୍ସବରେ ଏଥର ପୁରସ୍କାର କିଛି ପାଇବି ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । କାରଣ ମୁଁ ଥିଲି ଉପର ବିଭାଗର ସବୁଠୁ ତଳ କ୍ଲ୍ୟାସରେ । ୮ ମରୁ ୧୧ ଶ ଶ୍ରେଣୀଯାର୍ଥୀଙ୍କୁ ଉପର ବିଭାଗ ଓ ୪ ଥର୍ମ୍ବୁ ଡମ ଶ୍ରେଣୀକୁ ତଳ ବିଭାଗ ବୋଲି ଧରାଯାଏ । ଦେଖିଲି, ଉପର ବିଭାଗର ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ରଚନା ଲେଖିବା, ତିବେଟିଂ ବା ବକ୍ତୃତା, ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ ଇତ୍ୟାଦିର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେବ ଉଭୟ ଇଂଲିଶ ଓ ଓଡ଼ିଆରେ । ମୁଁ ଭାବିଲି, ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ବହୁତ ଭଲକ୍ଷାତ୍ର ଇଂରାଜୀରେ ମୋ ଠାରୁ ବହୁତ ଭଲ କରିବେ । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଆ ବକ୍ତୃତା ପାଇଁ ମୁଁ ମୋ ନାମ ଦେଲି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଲାଗିପଡ଼ିଲି । ମୋର ଅନୁମାନ ଠିକ୍ ଥିଲା । ଭଲ ପିଲାମାନେ ଇଂରାଜୀରେ ହେଉଥିବା ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଭାଗନେଲେ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଛାତ୍ର କେନେଜଣ ଓଡ଼ିଆ ବକ୍ତୃତାରେ ଭାଗନେଲେ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ପ୍ରଥମସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କଲି । ଏହା ଦେଖି ଉପର ଶ୍ରେଣୀ ଗୁଡ଼ିକର ଛାତ୍ରମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ରମ୍ୟାନ୍ଵିତ ହେଲେ । ଫଳରେ ମୁଁ ବାର୍ଷିକ ପୁରସ୍କାର ବିଭାଗ ଉତ୍ସବରେ ଭଲଭଲ ପୁସ୍ତକ କେତେଣାହିଁ ପୁରସ୍କାର ସ୍ଵରୂପ ପାଇଲି । ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ ଥିଲା ‘କବିସ୍ୱର୍ପ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ହାବଳୀ’ । ସେ ବହିଖଣ୍ଡକ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ପାଖରେ ଅଛି । ସେଥିରେ ଥିବା ଅଧିକାଂଶ ଗାତ୍ର ମୁଖସ୍ଥି କରି ପକାଇଲି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ମୋର ସାହିତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ତ ବଢ଼ିଗଲା । ତା’ପରଠୁ ମୁଁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରିୟ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଏବେ ବି ମୁଁ ଅନେକ ଦିନ ସେ ଗାତସବୁ ଗାଇଛି ।

୧୯୩୮ ସାଲରେ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବା ସମୟରେ ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚା ଆଢ଼କୁ ଚିକିଏ ବେଶି ଧାନ ଦେଇ କେତେକ ଭଲ କବିତା ଲେଖିଲି ଯାହାକି ମୋର କବିତା ସଂକଳନ ‘ଅଳକନନ୍ଦ’ରେ ସ୍ଥାନପାଇଛି ।

ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ସଂସ୍କୃତ କିମ୍ବା ହାୟର ଓଡ଼ିଆରୁ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ପଡ଼ିବା ଇଚ୍ଛାଧାନ ଥିଲା । ତେଣୁ ମୁଁ ହାୟର ଓଡ଼ିଆ ପଡ଼ି ସାହିତ୍ୟ ଦିଗରେ ଭଲ କରିପାରିବି ବୋଲି ଆଶାକରି ସେହି କ୍ଲ୍ୟାସରେ ଦିନାକେତେ ପଡ଼ିଲି । ଦେଖିଲି, ମାଦଳାପାଞ୍ଜି କଥା ପଢା ହେଉଥିଲା - “ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ପାତାଳି କରି ସୋନପୁରର ଗୋଟିଏ ଅଂଚଳରେ ଲୁଚେଇ ରଖାଗଲା” ଇତ୍ୟାଦି ପଡ଼ି ମନ ବିରକ୍ତ ହେଲା । ପୁଣି ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କୁ ଜଣାଇ ସଂସ୍କୃତ କ୍ଲ୍ୟାସରେ ଯୋଗଦେଲି ଓ ବର୍ଣ୍ଣଯାକ ପଡ଼ିଲି । ଏହିପରି ହାଇସ୍କୁଲରେ ଦୁଇବର୍ଷ ସଂସ୍କୃତ ପଡ଼ିଥିଲି । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ସ୍କୁଲରେ ବା ହଷ୍ଟେଲରେ ଯେଉଁ

ବିଶ୍ୟରେ ସଭାସମିତି ହେଉଥିଲା ସବୁଥିରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲି । ଆଗରୁ ତ ମାସିକ ସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ ଥିଲା ଯେଉଁଠି ଉଷା କାବ୍ୟ, ଚିଲିକା କାବ୍ୟ ତଥା ଗଜାଧରକ ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟଥାଳୀ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ କାବ୍ୟର ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଏହାପରେ ମାସିକ ଉତ୍ସବ ପରିଷଦ ଓ ଭୂଗୋଳ ପରିଷଦ ମଧ୍ୟ ଗଠିତ ହେଲା । ହେଉମାନ୍ତର ବାଲମୁକୁଦ ହୋତା ତ ଥିଲେ ଅତି ଉଚ୍ଚକୋଣାର ଝାନୀ ବ୍ୟକ୍ତି । ସେ ଚାହୁଁଥିଲେ ହାଇସ୍କୁଲରୁ ପିଲାମାନେ ସବୁ ବିଶ୍ୟରେ ଭଲଗୁପେ ଝାନ ଅର୍ଜନ କରନ୍ତୁ । ସେଥିପାଇଁ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା । ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଭଲଭଲ ଛାତ୍ରମାନେ ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ ।

ସହଶିକ୍ଷାର ପ୍ରତଳନ

ଆମେମାନେ ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିବା ସମସ୍ତର ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ଘଟଣା ହେଲା, ସେହିବର୍ଷ କଟକରୁଣ/୪ ଜଣ ରୈଥ ଆସି ଆମ ସ୍କୁଲରେ ଏଡ଼ମିସନ ନେଲେ । ଅଳକା ଜେନା ଆମ ନବମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ିଲେ ଓ ତାକ ଭାରଣାମାନେ ରେଣ୍ଟିକା, ଲାଟିକା, ଯୁଥକା ଆଦି ଆମର ତଳ ଶ୍ରେଣୀ ମାନଙ୍କରେ ପଢ଼ିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପିତା ତାକ୍ରର ସାମ୍ବୁଖଳ ଜେନା ବଲାଙ୍ଗିରରେ କେତେ ବର୍ଷ ଆଗରୁ ଚାକିରା କରୁଥିଲେ ଓ ସରକାରୀ କ୍ଲାର୍ସରେ ଏକାକୀ ରହୁଥିଲେ । ସେହିବର୍ଷ କଟକରୁ ନିଜ ପରିବାରର ସମସ୍ତକୁ ଧରି ଏଠାକୁ ଆସିଲେ ଏବଂ ପଢୁଥିବା ପୁଅର୍ଥିଥ ସମସ୍ତକ ଏଡ଼ମିସନ, ଏହି ସ୍କୁଲରେ କଲେ ।

ତାକର ରୈଅମାନେ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ସେତେବେଳେ ବାଲିକା ହାଇସ୍କୁଲ ନଥିଲା । ଯେଉଁ ବାଲିକା ସ୍କୁଲଟି ଥିଲା ତାହା ଥିଲା ଗୋଟିଏ ମିତିଲ ଉର୍ଣ୍ଣାକୁଲର ସ୍କୁଲ । ଯାହାହେଉ, ତାକ୍ରର ଜେନା ଗୋଟିଏ ସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ରୈଅମାନକୁ ପୁଅମାନଙ୍କ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଭର୍ତ୍ତା କରିପାରିଲେ ଏବଂ ଆମର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ହେଉମାନ୍ତର ବାଲମୁକୁଦ ହୋତା ଏଥିପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ମୁଁ ଭାବୁଛି, ପାଚଣା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବିନା ଅନୁମତିରେ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇନଥିବ । ସେ ଯାହାହେଉ, ପୁଅମାନଙ୍କ ହାଇସ୍କୁଲରେ ସହଶିକ୍ଷା ପ୍ରତଳନ କରିବାର ସ୍ଵଭ୍ୟାତି ବା ସମ୍ମାନ ମୁଁ ସବୁଦିନେ ଏହି ଜେନା ପରିବାରକୁ ଦେଇଆସିଛି । ସତରେ ଏ ଦିଗରେ ଆମର ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ସେହି ପରିବାର । ସହଶିକ୍ଷା ପ୍ରତଳିତ ହେବାରୁ ବଲାଙ୍ଗିରର ଅନେକ ରୈଥ ଏହି ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସିଲେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପାଇ ପାରିଲେ ।

ଏହାର ଅନେକ ଦିନ ପରେ ବାଲିକା ଏମ.ଭି. ସ୍କୁଲ, ଏମ.ଇ. ସ୍କୁଲ ରୂପ ନେଲା ଏବଂ ହେଡ଼ମିଷ୍ଟ୍ସ୍‌ସ ହୋଇଆସିଲେ ତତ୍କାଳାନ ବଲାଙ୍ଗିରର ଜଣେ ମାନିଷ୍ଟ୍ୱ ଅମର ସିଂହଙ୍କ ପଢ଼ା ଓ ସେ ସ୍କୁଲରେ ଇଂଗାଜୀ ପଢ଼ାଇଲେ । ତା'ପରେ ଅଳକା ଜେନା କଲେଜରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରି ସେହି ଏମ.ଇ. ସ୍କୁଲରେ ହେଡ଼ମିଷ୍ଟ୍ସ୍‌ସ ହୋଇ ତାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ କରିଥିଲେ ।

ଜଣେ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ରଙ୍କ କଥା

ମୁଁ ନବମ ଶ୍ରେଣୀର ଥିବାବେଳେ ନରସିଂହ ଦାସ ନାମକ ଜଣେ ବହୁତ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଛାତ୍ର ମମ ଶ୍ରେଣୀର ପରୁଥିଲେ । ସେ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତିବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସ୍କୁଲ ରଖି ପାସ କରି ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେହିବର୍ଷ ବାର୍ଷିକ ପୁରସ୍କାର ଉତ୍ସବରେ ମମରୁ ୧ ୧୬ ଶ୍ରେଣୀର (ସିନିଅର ରୂପ) ଇଂଗାଜୀ ରଚନା ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍କୁଲ ଅଧିକାର କରି ସେ ପୁରସ୍କାର ପାଇଲେ । ଏହା ଦେଖି ଛାତ୍ର ତଥା ଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ରୟ୍ୟାନ୍ତି ହେଲେ । ସେହି ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଆମ ଶ୍ରେଣୀର ମୁଁ ଓ ଅନ୍ୟ ଦୂଇ ତିନିଜଣ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର, ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀର ସରୋଜ ଜେନା ଯାହାକ ଇଂଗାଜୀ ଜ୍ଞାନ ଅତି ଉଚ୍ଛଵ୍ସ ଥିଲା ଓ ତାକ ପରି ଆଉ କେତେଜଣ ତଥା ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ଭଲ ଇଂଗାଜୀ ଲେଖୁଥିବା ୫/୭ ଜଣ ଛାତ୍ରକୁ ପଛରେ ପକାଇ ନରସିଂହ ଦାସ ଜିତିଗଲେ କିପରି, ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ ।

ରଚନାରେ ଜଣେ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ହରାଇ ପାରିବାର ରହସ୍ୟ ଜାଣିବାକୁ ଦିନେ ନରସିଂହ ଦାସଙ୍କୁ ପଚାରିଲି । ନରସିଂହ କହିଲେ - ରହସ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ ଭାଇ ! ଇଂଗାଜୀ ଜ୍ଞାନ ବନ୍ଦାଇବା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତ୍ୱ 'ସ୍କୁଲ ଏସେଜ୍ ଏଣ୍ ଲେଟ୍ସ୍' ଏବଂ 'ସିଲେକ୍ଟେଡ ଏସେଜ୍ ଏଣ୍ ଲେଟ୍ସ୍' ଏ ଦୁଇଟି ବହି ଅନେକେ ପଢ଼ନ୍ତି । ମୁଁ ଏ ଉଭୟ ବହି ପଢ଼ି ଦେଖିଲି ଯେ 'ସ୍କୁଲ ଏସେଜ୍ ଏଣ୍ ଲେଟ୍ସ୍' ବହିଟା ଅତି ସରଳିଆ ଓ ଚକିଏନିମ୍ନ ପ୍ରରତ । ତେଣୁ 'ସିଲେକ୍ଟେଡ ଏସେଜ୍ ଏଣ୍ ଲେଟ୍ସ୍'କୁ ବାଛିଲି । ବହିର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରୁ ଦଶଗୋଟି ଏସେ (ପ୍ରବନ୍ଧ) ଠିକଣା କରି ଚିତ୍ର ଦେଲି । ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବନ୍ଧ ପଢ଼ି ତା'ର କଠିନ ଇଂଗାଜୀ ଶବ୍ଦ ସବୁକୁ ଗୋଟିଏ ଖାତାରେ ଉତାରି ଡିକ୍ରିନାରୀ ଦେଖି ତାର ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ ଲେଖି ଘୋଷିଦେଲି । ତା'ପରେ ସେହି ପ୍ରବନ୍ଧଟି ବୁଝିବାରେ ମୋର ଆଉ ଅସୁବିଧା କିଛି ରହିଲା ନାହିଁ । ତା'ପରେ ପୂରା ପ୍ରବନ୍ଧଟିକୁ ଘୋଷି ମୁଖ୍ୟ କରିଦେଲି । ସେହିପରି ପରିଶ୍ରମ କରି

ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ କରି ଦଶଟା ଯାଇ ପ୍ରବନ୍ଧ ମୁଖସ୍ଥ କରିଦେବା ପରେ ମୁଁ ସେପରି ଇଂରାଜୀରେ ଯାହା ଲେଖିଲି, ମୋର ଭାଷା ଶୁଣ୍ଡ ଓ ମାର୍ଜିତ ହୋଇଗଲା । ଇଂରାଜୀ ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ବି ମୁଁ ସେହି ଭାଷାରେ ଚଚନା ଲେଖୁ ପାଞ୍ଚ ଛେଳି ।

ଏହି ନରସିଂହ ଦାସ ଜୀବନରେ ଜଣେ ଭଲ ଓକିଲ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ । ସେ ପାଇଣାଗଡ଼ ସହରରେ ନିଜଘର କରି ରହିଲେ ।

ଯେଉଁ ସରୋଜ ଜେନାଙ୍କ ଇଂରାଜୀ ଜ୍ଞାନ ଉକ୍ତକୁ ଥିଲା ବୋଲି ଉପରେ ଲେଖିଛି ସେ ଥିଲେ ଅଳକା ଜେନାଙ୍କ ସାନ ଭାଇ, ସେ ଜୀବନରେ ଭାରତୀୟ ସେନାବାହିନୀର ଜଣେ ଅତି ଉଚ୍ଚ ଅର୍ପିତ ହୋଇଥିଲେ ; ଆଉ ଗୋଟିଏ ରେକ୍ (ଜେବତଳ) ଉପରକୁ ଉଠିଥିଲେ ବାୟୁ ସେନାର ସର୍ବୋତ୍ତମା ଅର୍ପିତ ହୋଇପାରିଥାଆଏ, ମାତ୍ର ବୟସ ହେବାରୁ ଅବସର ନେବାକୁ ବାଧ ଦେଲେ ।

ପଛବେଷ୍ଟିଆର ଝୁମୁରା

ଆମ କ୍ଲୁଷ୍ଟର ଇତିହାସ ପଢାଉଥିଲେ ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ରଥ । ସେ ସରଳ ଇଂରାଜୀରେ ପଢାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପଛବେଷ୍ଟବାଲା ଅନେକ ସମୟରେ ତୁଳାଉଥାନ୍ତି । କେଉଁ ଧରଣର ପିଲାମାନେ ପଛବେଷ୍ଟରେ ବସିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ସେକଥା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ଆମେ କାହିଁକି ସେମାନଙ୍କୁ ଗଧା ପିଲା ବୋଲି କହିବା ? ଆମେମାନେ ଭାରତ ଇତିହାସ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡର ଇତିହାସ ପଢୁଥିଲୁଁ । ଦିନେ ବୋଧହୁଏ ଇଂଲଣ୍ଡର ଇତିହାସ ପଢା ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ ପଛବେଷ୍ଟର ଜଣେ ପିଲା ଠିଆ ହୋଇ ବଡ଼ପାଚିକରି ପାଖର ଗୋଟିଏ ପିଲା ଆଡ଼କୁ ଆଙ୍ଗୁଳି ଦେଖାଇ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ କହିଲା, “ଆଜ୍ଞା, ଇଏ ସବୁବେଳେ ଝୁମୁରୁଛେ, ଆର ମୋର ଦିହେଁ ଦୁଇଥର ହିଚି ପଡ଼ିଲାନ ।” ରଥ ଆଜ୍ଞା ତ ଥିଲେ ଚିକିଏ ମଉଜିଆ ଲୋକ; ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କହିଲେ, “ନାହିଁରେ ସେ ଝୁମୁରିବାର ନାହିଁ; ତାକେ ଲ ପାଠର ଭାବ ଭେଦୁଛେ, ସେଥିରଳାଗି ହେବା ହୁଅଛେ ।” ସମସ୍ତେ ହୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲୁଁ । ସେଦିନୁ ଯିଏ କ୍ଲୁଷ୍ଟର ତୁଳାଇଲା ପିଲାମାନେ କହୁଥିଲେ ‘ତାକେ ପାଠର ଭାବ ଭେଦୁଛେ’ ଓ ଏହା କହି ହସୁଥିଲେ । ଫଳରେ ସେ ପିଲାଟି ଲାଜେ ହେଉଥିଲା ଓ ମୁଁ ହାତ ଧୋଇ ଆସି ଆଉ ତୁଳାଉନଥିଲା । ରଥ ଆଜ୍ଞା ଆମ ସ୍କୁଲରେ ୩/୪ ବର୍ଷ ରହି ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ଵ ବିଭାଗକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ନୂଆ ଶିକ୍ଷକ

ଏ ମଧ୍ୟରେ ଆମ ସ୍କୁଲରେ ପାଞ୍ଚଜଣ ନୂଆ ଶିକ୍ଷକ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଜଣକର ନାମ ଥିଲା ଆନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର । ସେ ନୟାଗଡ଼ର ଲୋକ । ସେ ଟ୍ରେଣ୍ଟ ଆଇ.୧. ଥିଲେ । ସେ ଆମମାନଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟ ପଢାଉଥିଲେ । ଆଉ ଜଣେ ସିନିଅର ଶିକ୍ଷକ ଗଙ୍ଗାଧର ରଥ କଟକରୁ ଆସିଲେ । ସେ ରତ୍ନାସ ଓ ରଙ୍ଗାଳୀ ଆଦି ପଢାଉଥିଲେ । ଉଚ୍ଚିହ୍ନାସ ପଢାଇଲା ବେଳେ ଏତଳି ନାଗଜାୟ ଭଙ୍ଗରେ ଏପଟ ସେପଟ ବୁଲି ଓ ସୁନ୍ଦର ସରଳ ଭାଷାରେ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ବୁଝାନ୍ତି ଯେ ତାହା ଶାନ୍ତ ମନେ ରହିଯାଏ । ଏ ମଧ୍ୟରେ ଆମ ସ୍କୁଲର ଦୁଇଜଣ ପୁରୀତନ ଛାତ୍ର ଗୋବିନ୍ଦ ଉଦ୍‌ଗାତା ଓ ଅର୍ଜୁନ ଦାସ ଯେଉଁମାନେ କି ୧୯୩୭ ସାଲରେ ଆମେ ସପ୍ରମରେ ଥିଲାବେଳେ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କରିଥିଲେ ସେ ଦୁଇଜଣ ଆମର ଶିକ୍ଷକ ହୋଇଆସିଲେ । ଗୋବିନ୍ଦବାବୁ କଟକରୁ ଯି.ଟି. ପାସ କରି ଓ ଅର୍ଜୁନ ବାବୁ ରଙ୍ଗାଳୀରେ ଆଇ.୧. ପାସ କରି ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ ଆମ ସ୍କୁଲରେ ଯୋଗଦେଲେ । ଆଉ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଆସିଲେ ତାଙ୍କର ନାମ ଥିଲା ଚନ୍ଦ୍ର ଲାଲ ବେନାର୍ଜୀ । ସେ ଗଣିତ ପଢାଉଥିଲେ, ପରେ ସେ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷକ ହେଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଆମ ସମୟରେ ସ୍କୁଲରେ ବିଜ୍ଞାନ ପଢା ପାଉନଥିଲା । ଆମେ ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ିଲା ପରେ ସ୍କୁଲରେ ବିଜ୍ଞାନ ପଢାଗଲା ।

ଇଂଜିନିୟର ହେବାର ସପ୍ତ

ପରୀକ୍ଷାରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଭଲ ପୋଜିସନ ରଖୁ ପାସ କରୁଥିବାରୁ ମୋର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ହୋଇଗଲା ଯେ ମୁଁ ନିଷ୍ଠା ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁଙ୍କ ଭଲ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କଲାପରେ ଏହି ପାଣୀର ରାଜ୍ୟ ସରକାରରେ ଚାକିରିଟିଏ ପାଇସିବି । ହେଲେ କିରାଣୀ ବା ଶିକ୍ଷକ ଚାକିରିଟିଏ ମିଳିଲେ ସେଥିରେ ତ ମୁଁ ବେଶି ଉପରକୁ ଉଠିପାରିବି ନାହିଁ, ଯଦି ଇଂଜିନିୟରିଂ ସ୍କୁଲରେ କଟକରେ ସିର୍ଟିଏ ମିଳିୟାଏ, ମୁଁ ସେଠାରେ ପଢ଼ିବାକୁ ପାଞ୍ଚଜଣା ସରକାରକଠାରୁ ନିଷ୍ଠା ବୁଝିଟିଏ ପାଇସି ଓ ନୂନିଅର ଇଞ୍ଜିନିୟର ଚାକିରିଟିଏ ମୋତେ ମିଳିବ । ଚତୁର୍ଭୁକ୍ତ ପଧାନ ଓ ସୁରେଣ ରଥ ତ ଏପରି ବୁଝି ପାଇ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପଢ଼ିଲେ ଓ ଚାକିରି ପାଇଲେ । ମାତ୍ର ଇଂଜିନିୟରିଂ କଲେଜରେ ପଢ଼ିବାକୁ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଇଞ୍ଜାନ୍ଯାନ ଗଣିତ (Optional Mathematics) ପଢ଼ିଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଥିରେ ଉକତର ଜ୍ୟାମିତି, ଏଲୁଜେବ୍ରା ଓ ଟ୍ରିଗନୋମେଟ୍ରି (ଟ୍ରିକୋଣମିତି) ଆଦି ପଢାଯାଉଥିଲା । ସେତେବେଳେ ସଂସ୍କତ ଓ ମେଥମେଟିକସ ଦୁଇଟିରୁ ଗୋଟିଏ ବାଛିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ତେଣୁ ମୁଁ ସଂସ୍କୃତକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ତା ବଦଳରେ ଗଣୀତ କ୍ଲାସରେ ଯୋଗଦେଇ ମାଟ୍ରିକ ଶେଷ୍ୟାଏଁ ପଡ଼ିଲି ।

ସ୍କୁଲରେ ନାଟକ ଅଭିନ୍ୟ

ପୂଜ୍ୟ ବାଳମୁକୁଦ ହୋତା ହେଉମାନ୍ତର ହେବାପରେ ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗୋଟିଏ ନାଟକ ଅଭିନୀତ ହେଉଥିଲା । ନାଟକ ଅଭିନ୍ୟ କରିବାକୁ ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରଶନ୍ତ ଜାଗା ଥିଲା । ହଷ୍ଟକର ପଚା ଖଟ କେତୋଟି ଆଣି ପେଣାଲ ଟିଆରି କରି ଚାହୁଆ ଲଗାଇ ଓ ମଞ୍ଚର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶରେ କପଡ଼ା ଘେରାଇ ପେଶାଦାର ମଞ୍ଚ ପରି ମଞ୍ଚ କରି ନାଟକ ଅଭିନୀତ ହୁଏ । ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତା ବହୁତ ନାଟକରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନ ଦେଇ ଥଥେ ନିଜେ ଅଭିନ୍ୟ କରି ସେ ଦିଗରେ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ ।

ଥରେ ଗୋଟିଏ ନାଟକରେ ମୋର ସାଙ୍ଗ ସୁରେଣ୍ଟ ରଜା ଓ ମୁଁ ରାଜପୁରୋହିତ ଭାବରେ ଅଭିନ୍ୟ କରୁଥିଲୁଁ । ନାଟକର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନ ଦେଉଥିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ଉଦ୍‌ଗାତା ଓ ଅର୍ଜନ ଦାସ । ଆମର ନାଟକ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସିନ୍ ଉଠିଲା । ଦୁଆରୀ ତାକ ଛାଡ଼ିଲା “ଛାମୁ ଛାଡ଼, ଛାମୁ ଛାଡ଼, ରାଜା ବିଜେ, ରାଜା ବିଜେ” । ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ, ରାଜା ଆସି ମୋ (ରାଜପୁରୋହିତଙ୍କ) ଆଗରେ ନତମସକ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲା ମାତ୍ରେ, ମୁଁ ବଡ଼ ପାଟି କରି ଶ୍ରୋକଟିଏ ଗାଇଲି ‘ଓମ ବେଦୋତ୍ତ ମନ୍ଦାରୀଃ ସିନ୍ୟ ସନ୍ତୁ ପୂର୍ଣ୍ଣା ସନ୍ତୁ ମନୋରଥୀଃ, ଶତ୍ରୁଣା ବଢ଼ି ନାଶସ୍ଵ ମିତ୍ରାଣାଃ ଉଦୟ ସ୍ରତ’ ଇତ୍ୟାଦି ଏବଂ ଶେଷରେ ମୋର ପାଦକୁ ଚିକିଏ ଚେକି ସେଥିରୁ ଧୂଳି ନେବାର ଅଭିନ୍ୟ କରି ରାଜାଙ୍କ ମୁକୁଟ ଉପରେ ପକାଇଦେଇ କହିଲି ‘ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଦରଜ ତେ ମସକେ ପତତ୍ତୁ ।’ ସାଙ୍ଗମାନେ ତ ଖୁବ୍ ହସିଲେ, ସମ୍ମାନରେ ଥରା ଦର୍ଶକମାନେ ଆମୋଦିତ ହୋଇ କରତାଳି ଦେଲେ । ନାଟକର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାରେ ବା ରିହରସେଲରେ ଆମେ ଏପରି କେବେ କରିନଥିଲୁ, ଆମ ଦୁଇ ସାଙ୍ଗକର ବୁଝାମଣାରେ ଏପରି କଲୁ ଓ ଦୁହେଁ ଖୁସିହେଲୁଁ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଇଂରାଜୀ ନାଟକ ଅଭିନୀତ ହୋଇଥିଲା । ତାର ନାମ ଥିଲା ‘ପାଟନା ଥୁ ଦି ଏଜେସ୍’ - (“Patna through the Ages”) । ଏହି ନାଟକ ଚଚନା କରିଥିଲେ ଆମର ଶିକ୍ଷକ ଅର୍ଜନ ଦାସ । ପାଟନା ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଥମ ମହାରାଜା ରମାଇ ଦେଓଙ୍କ ଅମଳରୁ ୧୯୪୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେତେକ ବିଶେଷ ଘଟଣାର ଝଲକ ଏଥିରେ ନାଟକ ଅଭିନ୍ୟ ଜରିଆରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ନାଟକର ଅଭିନ୍ୟରେ ଇଂଲଣ୍ଡର ନଣୀ ଗୋରା ଅଫିସର ଭୂମିକାରେ ଅଭିନ୍ୟ କରିବାକୁ ଆମ କ୍ଲାସର ଚନ୍ଦ୍ରଲାଲ

କରମସିଂକୁ ବଜ୍ଞାଗଲା । ତନୁ ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ ଡେଙ୍ଗା ଓ ଜଣେ ଗୋରା ସାହେବ ପରି ଦିଶୁଥିଲା । ତା'ପରେ ଲୋଡ଼ା ପଡ଼ିଲା ଯୁବକ ବାଜାର ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ଜଣେ ଯୁବକ ଛାତ୍ରର, ଯେ କି ଶରୀର ଗଠନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସୁନ୍ଦର ଓ ଦେହର ବର୍ଣ୍ଣ ଗୋରା ଥିବ ତଥା କଥାବାର୍ତ୍ତ ଓ ଚାଲିଚଳନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଖୁବ୍ ସ୍ଵାର୍ତ୍ତ ଥିବ । ଏ ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ବାଛିଲେ ମୋତେ । ଏହା ଥିଲା ଏକ ମୁକ୍ତ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ନାଟକ । ହଷ୍ଟେଲର ଓଲିଟ୍ ବୁକର ସାମନାରେ ସେତେବେଳେ ବିସ୍ତୃତ ଖୋଲା ଜାଗା ଥିଲା । ସେଠାରେ ନିମନ୍ତି ଓ ଅନିମନ୍ତି ଦର୍ଶକଙ୍କ ବିରାଟ ସମାବେଶ ହୋଇଥିଲା । ପାଟଣା ମହାରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେବ ମଧ୍ୟ ସେଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ମହାରାଜା ସାହେବ ଏ ନାଟକ ଦେଖୁ ଆମ ହେଉମାନ୍ତରକୁ ତଥା ନାଟକର ଲେଖକ ଅର୍ଜୁନ ଦାସଙ୍କୁ ବହୁତ ପ୍ରଶଂସା କଲେ ବୋଲି ପରେ ଶୁଣାଗଲା ।

ଏହି ଶିକ୍ଷକ ଅର୍ଜୁନ ଦାସ ପରେ ଏମ.୧. ପାସ କରି, ବହୁବର୍ଷ ପରେ ରାଜନୀତିରେ ପାଟଣା ମହାରାଜାଙ୍କ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଦଳରେ ଯୋଗଦେଇ ବୋଧହୁଏ ଏମ.୧୯୯୧.୧.୨ ହୋଇଥିଲେ ।

ସାରଟ ପିଲାଙ୍କ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ

ଆମ ସ୍କୁଲରେ ସାରଟିଂ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ । ଶୋଇଲ ଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଚାପକୁ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ ଗୁରୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ ଓ ଆଉ ଏକ ଚାପକୁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ପାତାମର ପଣ୍ଡା ଚଳାଉଥିଲେ ।

ମାତ୍ର ଭଗବାନ ଗୁରୁ ବାହାରୁ ଟ୍ରେନିଂ ପାଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଜିଲ୍ଲା ସାରଟ ମାନ୍ଦର ରୂପେ ବିଶେଷ ଦାସିଦ୍ଵାରା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପାଟଣା ସେଟର ଯେତୋଟି ସ୍କୁଲରେ ସାରଟିଂ ହେଉଥିଲା ସେ ସବୁ ପରିଦର୍ଶନ କରିବାର ଭାର ତାଙ୍କ ଉପରେ ଥିଲା । ତେଣୁ ବେଳେ ସାରଟ ମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଜାମୋଗା ବା ବିଭିନ୍ନ କେମ୍ପକୁ ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ହିଁ ଯାଉଥିଲେ । ସେହି କ୍ଷମତାରେ ଥିବାରୁ ସେ ୧୯୪୦ରେ ଆମର ସାରଟ ପିଲାଙ୍କ ଗାୟତ୍ରିକୁ ନେଇଥିଲେ, ଯଦିଓ ୧୯୩୭/୩୭ ସାଲରୁ ଆମ ସ୍କୁଲ ଭାବି ଯେ ଚିତ୍ରିତ ପଣ୍ଡା ପାଇଁ ଏବଂ ଆର ପୋଷକରେ କାମ କରୁଥିଲେ । ସେ ଗଲାପରେ ପଣ୍ଡାପାଇଁ ଉପରେ ସାରଟିଂର ସବୁ ଭାର ପଡ଼ିଲା ଓ ସେ ସବୁ ସମ୍ମାନ୍ତରୁ ଥିଲେ । ଆମେ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ସାରଟ ପିଲାଙ୍କମାନେ ସାରଟିଂ ଟ୍ରେନିଂ ୨/୩ ବର୍ଷରେ ତ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଶିଖି ପାଇଥିଲୁଁ । ତେଣୁ ଆଉ ନିଯମିତ

ରୂପେ ସେ କ୍ଲୁସକୁ ଯାଉନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମାଜର ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସବୁବେଳେ ତପ୍ତି ରହୁଥିଲୁଁ ।

ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଗୋଗାସେବା ଓ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶବ ସଂସାର ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ । ସେତେବେଳେ ସହରର ଅନେକ ଲୋକ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ହାଇସ୍କୁଲର ସାଉର୍ ପିଲାମାନେ ଏପରି ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଅସହାୟ ଗୋଗାର ସେବା ପାଇଁ କେତେକେ ପଣ୍ଡାସାରକୁ କିମା ହଷ୍ଟେଲର ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟକୁ ଜଣାନ୍ତି । ଯଦିଓ ଏଥପାଇଁ ସାରମାନେ ଆମକୁ ବାଧ କରୁନଥିଲେ, ଖାଲି କଥାଟି ଆମକୁ ଜଣାଇ ଦେଉଥିଲେ, ତଥାପି ଆମେମାନେ ଅସହାୟ ଗୋଗାକର ସେବା କରିବାକୁ ହସିଟାଲକୁ ଯାଉଥିଲୁଁ । କିନ୍ତୁ ଅସହାୟ ଗୋଗାଟି ଏକାକୀ ତ ରହୁନଥିଲା, ଅନେକ ଗୋଗାକର ସାଙ୍ଗରେ ରହୁଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ସେହି ଗୋଗୀ ମେଳରେ ରହି ତାର ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ଆମକୁ ଭଲ ଲାଗୁନଥିଲା । ସେଠାରେ ଆମେ ବସିବାକୁ ମଧ୍ୟ ସୁରିଧା ନ ଥାଏ, ନିଜେ ମଣିଶା ନେଇ ବାରଣାରେ ବସି ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ଏପରି ଅସୁରିଧା ହେତୁ ମୁଁ ଥରେ ଦୁଇଥର ହସିଟାଲରେ ଗୋଗା ସେବା କରିବାକୁ ଯାଇ, ତା'ପରେ ସେପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବନ୍ଦ କରିଦେଲି । କିନ୍ତୁ ଶବ ସଂସାର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଜରର ପାଇବାମାତ୍ରେ ଆମେ ହଷ୍ଟେଲରୁ ବାହାରି ପଡ଼ୁଥିଲୁଁ । ଏଥରେ ସାଉର୍ ଓ ନନସାଉର୍ ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ । ଅସହାୟ ତଥା ଅଭାବ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଶବବାହକ ମଧ୍ୟ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ସେଇମାନେ ହିଁ ଆମର ସାହାୟ୍ୟ ଲୋଡ଼ିଥାନ୍ତି ଓ ଆମର ସାହାୟ୍ୟ ପାଇ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଥରେ ଏହିପରି ଜଣକର ଶବ ଓଲଗ ଖଟରେ ବୋହି ନେଇ ଶୁଶ୍ରାନରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ଦେଖିଲୁଁ ସେଠାରେ ଶବକୁ ପୋତାଯିବା ପାଇଁ ସେ ପଡ଼ାର ଲୋକେ ଆଗରୁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଗାତ ଖୋଲିଛନ୍ତି । ଶବଟିକୁ ଗାତ ଭିତରକୁ ତ ପକାଇଦେଲୁଁ, ହେଲେ ଶବ ଉପରେ ପ୍ରଥମେ ମାଟି ଆଞ୍ଚୁଳାଏ ପକାଇବ କିଏ ? ଏଥପାଇଁ ବିଚାର ଚାଲିଲା । ଆମ ସାଙ୍ଗରେ କଟକ ଅଂଚଳରୁ ଛାତ୍ର ଜଣେ ଆସି ପଡ଼ୁଥିଲା । ତା'ର ନାମ ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ - ସାଙ୍କାରେ ପଞ୍ଜନାୟକ । ସେ ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ ଇଂରାଜୀରେ କଥାଛୁଏ - ଅବଶ୍ୟ ଅଶ୍ୱର ଇଂରାଜ । ସେ ଇଂରାଜୀରେ 'ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ମାଟି ଦେବି' କହି ଆଞ୍ଚୁଳାଏ ମାଟି ଶବ ଉପରେ ପକାଇଦେଲା । ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଥା ଅନୁସାରେ ପ୍ରଥମେ ଶବ ଉପରେ ମାଟିଦେବା ବା ଚିତାରେ ଥିବା ଶବକୁ ମୁଖାଗ୍ରି ଦେବା ହେଉଛି ପୁଅର କିମା ଝାତିକୁଟୁମ୍ବ ଲୋକକର ଦାୟିତ୍ବ ଓ ଅଧିକାର । ସେ ଯା'ହେଉ ଏହି ମିଷ୍ଟର ପଞ୍ଜନାୟକ ସେ କାମଟି

୩୭ ତ ଜହାପି ନୂର୍ମର୍ଜି ପିଲାମାର (ଆମ୍ବଜାବଳ) ■ ୯୮

କଲେ ଓ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ କିଛିକିଛି କହି କାନ୍ଦୁଥିବା ଦେଖୁ ଆମେ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସିଲୁଁ ଏବଂ ଗାତ ଉପରେ ବଡ଼ ବଡ଼ କେତୋଟି ପଥର ଲଦି ଦେଇ ଶବ ସଙ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କଲୁଁ ।

ଆଉଥରେ ମୋର ପରିଚିତ ଲୋକ ଜଣେ ତାକ ମା'କର ସଂଭାର ପାଇଁ ଆମମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିଲେ, ତାକ ନାମ ଥିଲା ମୁରଲୀ । ମୁଁ ତାକ ମା' ରତ୍ନାଦେବାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆଗରୁ ଚିହ୍ନିଥିଲି । ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଆମମାନଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ଆମେ ୫/୭ ଜଣ ସାଙ୍ଗ ଯାଇ ସେହି ସଂଭାର କାର୍ଯ୍ୟ ସାରି ହସ୍ତେଲକୁ ଫେରୁଫେରୁ ରାତି ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଆଠଟା ହୋଇଗଲା ।

ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ଆମ ଜିତରୁ ହସ୍ତେଲର ଚିନିଜଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପିଲା ଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ତିନୋଟି ପଇତା ଅଭିମନ୍ତି କରି ରଖିଥିଲେ । ଆମେମାନେ ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ଓଡ଼ାଲୁଗା ପିଣ୍ଡିଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଆମମାନଙ୍କ ହାତରେ ପଇତା ଦେଇ 'ଶାଘ୍ର ପିଣ୍ଡ ପକାଇ ଭୋଜନ କରି ପକାଅ' ବୋଲି କହିଲେ । ମୁଁ ପଚାରିଲି - ଆଜ୍ଞା, ସୂର୍ଯ୍ୟ ତ ନାହାନ୍ତି, ସୂର୍ଯ୍ୟାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ କିପରି ଦେବୁଁ ? ମୁଁ କିଛି କିଛି ବ୍ରାହ୍ମଣିଆ କଥା ଘରୁ ଶିଖିଥିଲି ଓ ନିଜେ ପଇତା ମାତ୍ର କରି ହସ୍ତେଲର ବ୍ରାହ୍ମଣ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପିନାରଥିଲି, ତେଣୁ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ସମନ୍ବନ୍ଧରେ ପଚାରିଲି । ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ କହିଲେ ରାତ୍ରରେ ସୂର୍ଯ୍ୟକ ଜେଜ ଅଗ୍ରିରେ ରହେ । ତେଣୁ ତୁମେ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅଗ୍ରିର ତେଜକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଲାଇଚ୍ ବା ଲାଲଚିନିର ଅଗ୍ରିକୁ ଦେଖୁ ମଧ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଦେଇ ପକାଅ । ଏଥିପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ପାଣି ଆଞ୍ଚୁଳାଏ ଲେଖାଏଁ ମଧ୍ୟ ସେ ଦେଲେ । ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପାଚିକରି ଗାଇ ଉଠିଲି - "ଯେହି ସୂର୍ଯ୍ୟ ସହସ୍ରାଂ ଶୋ - ତେଜୋ ରାଶୋ ଜଗତ୍ପତେ - ଅନୁକଳ୍ପନ ମା' ଭକ୍ତ୍ୟା ଗୃହାଣାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଦିବାକର ।" ତା'ପରେ ଲଣ୍ଠନର ଆଲୁଅ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ତଳେ ପାଣିତକ ପକାଇ ଦେଲୁଁ ଓ ଅଗ୍ରିଦେବଙ୍କୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ରୂପରେ ଭାବି ନମସ୍କାର କଲୁଁ । ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଆମ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଆଥାନ୍ତି - ବୋଧହୁଏ ସେ ଭାବୁଥିଲେ ସେ ନିଜେ ଗଢ଼ିଥିବା ରାତ୍ରମାନେ ଠିକ୍ ଅଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ଆମେମାନେ ମେସକୁ ଭୋଜନ କରିବାକୁ ଗଲୁଁ ।

ମୋର ଭାତ୍ରାବାସ ଜୀବନରେ ମୋଟରେ ସାତଗୋଟି ଶବସଂଭାର କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଯଥେଷ୍ଟ ଆମ୍ବସତ୍ରୋଷ ଲାଭ କରିଛି ।

୧୯୪୦ର ତିନୋଟି ସ୍କୁରଣୀୟ ଘଟଣା

ଜଣେ ଆଜ. ଏ. ଏସ୍ ଅଫ୍ପିସରଙ୍କ ଛାତ୍ରବସ୍ତ୍ରାର ଆବେଦନପତ୍ର

୧୯୪୦ରେ ମୁଁ ଚ୍ରେନିଂ ବୁକ୍ ହଷ୍ଟେଲର ମନିଟର ଥିବାବେଳେ ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ତିନିଜଣ ଛାତ୍ର ମୋ ପାଖକୁ ଆବେଦନ ପତ୍ରଟିଏ ଧରି ଆସିଲେ । ସେମାନକୁ ପାଖରେ ବସାଇ ପତ୍ରଟି ପଡ଼ି ଜାଣିଲି ଯେ ଆବେଦନ କରୁଥିବା ଏହି ବାଲକଟି ହେଉଛନ୍ତି ଲୋଇସିଂହା ଏମ.ଡି. ସ୍କୁଲର ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ରଖି ପାସ କରିଥିବା ବିଦ୍ୟାଗାଟ ପୁଣେଲ । ସେ ବହୁତ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଓ ଜଣେ ମେଧାଗାନ ଛାତ୍ର ଥିଲେ ଓ ଅର୍ଥାତାବରୁ ପଢ଼ି ପାରୁନଥିବାରୁ ସେହି ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକମାନେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରି ତାଙ୍କୁ ପଡ଼ାଇଥିଲେ । ଏକଥା ଆଗରୁ ଶୁଣିଥିଲି । ତାଙ୍କ ପତ୍ରଟି ପଡ଼ି ଏତଳି ଛାତ୍ରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମୋର ମଧ୍ୟ ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ହଷ୍ଟେଲ ମେସରେ ତାଙ୍କୁ ଫ୍ରୀ ମିଲ୍ (ମୋଗଣୀ ତୋଜନ) ଦେବାକୁ ସେ ନିବେଦନ କରିଥିଲେ । ସବୁ ହଷ୍ଟେଲର ପିଲାମାନେ ମୋତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରନ୍ତି ଓ ମୋ କଥା ଶୁଣନ୍ତି ବୋଲି ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗ ପାଖରୁ ଜାଣି ସେ ପ୍ରଥମେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ କହିଲି - ଭାଇ ତୁମେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତା ରୁହ, ତୁମେ ଯାହା ଚାହୁଁଛ ନିଶ୍ଚିନ୍ତା ପାଇବ । ମୁଁ ଏକଥା ଓଳୁ ବୁକ୍ ଓ ନ୍ୟୁ ବୁକ୍ର ମୁଖ୍ୟ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସହିତ କଥା ହୋଇ ତୁମକୁ ଶୁଣାଇଦେବି । ତହିଁ ପରଦିନ ତିନି ହଷ୍ଟେଲର କେତେଜଣ ପିଲା ମିଶି ବିଚାର କରି ସିଦ୍ଧାତ ନିଆଗଲା ଯେ ବିଦ୍ୟାଗାଜ ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ମୁତ୍ତାବକ ଗୋଟିଏ ହଷ୍ଟେଲରେ ଖାଇବେ ଓ ତାଙ୍କ ମିଲ୍ ମେସ୍ ଖାତାର ହିସାବରେ ରହିବ ନାହିଁ । ବିଦ୍ୟାଗାଜ ଏହା ଶୁଣି ଶୁସି ହେଲେ ଓ ବୋଧାହୁଁ ଏ ଓଳୁ ବୁକ୍ର ରହି ସେହି ମେସରେ ଖାଇଲେ । ଆମେ ବଢ଼ିପିଲାମାନେ ସେଦିନ ବିଚାର କଲାବେଳେ ଜାଣିଥିଲୁ ଯେ ବିଦ୍ୟାଗାଜ ଭଲିଆ ଛାତ୍ରକୁ

ଦୁଇ ତିନିମାସ ପରେ ନିଶ୍ଚୟ ମେଧାବୀ ବୃତ୍ତି ମାସିକ ଛାଅଟଙ୍କା ମିଳିବ ଓ ମେସର ଫ୍ରୀ ମିଲ୍ ବନ୍ଦ କରି ସେ ସ୍ଥାୟୀ ମେସର ମେଯର ହେବେ । ଆମର ଅନୁମାନ ଠିକ୍ ଥିଲା । ସେ ମେଧାବୀ ବୃତ୍ତି ପାଇଲେ ଓ ଫ୍ରୀ ମିଲ୍ ବନ୍ଦ କରି ମେସର ମାସିକ ଦେଯ ଦେଇ ମେସର ମେଯର ହେଲେ ।

ଏହି ବିଦ୍ୟୁରାଜ ପୁଟେଲ୍ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କରି ବଲାଙ୍ଗିର ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଲେଜରେ କେତେବର୍ଷ ପଡ଼ି ତ. ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବକୀତାରୁ ସାହାୟ୍ୟ ପାଇ ଆହୁବାଦ ଯୁନିଭିରେ ଏମ୍.୬. ପାସ କରି ବଲାଙ୍ଗିର କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟାପକ ହେଲେ । ତା'ପରେ ସେ ଆଇ.୬.୬ସ୍. ପାସ କରି ସେହି ପଦରେ ଚାକିରି ପାଇ ଅନ୍ୟତ୍ର ଗାଲେ । ଆହୁବାଦରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବେଳେ ସେ ତାଙ୍କର ସାଂଙ୍କା ପୁଟେଲ୍କୁ ବଦଳାଇ ଦେଇ ପଟେଲ୍ ହୋଇପାଇଥିଲେ । ଦିନେ ସେ ହସିହସି ଏ କଥାଟି କହିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ହସିହସି କହିଲି - ତୁମେ ରାଜସ୍ଥାନ ବା ଶୁକରାଚର ପଟେଲ୍ ଭଲି ଏଣିକି କ୍ଷତ୍ରୀୟ ହୋଇଗଲ । ତୁମକୁ ସର୍ଦୀର ବଲ୍ଲଭଭାଇ ପଟେଲଙ୍କ ବଂଶଧର ବୋଲି ଧରିନେଇ ଅନେକ ସମ୍ବାଦ ଘର ତୁମକୁ ଝିଅଦେବାକୁ ଚାହିଁବେ । ଆମର ଏ ମରଜିଆ କଥା ସତ ହେଲା । ସେ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ସମ୍ବାଦ ପରିବାରରେ ବିବାହ କରି ପାରିଥିଲେ । ବିଦ୍ୟୁରାଜ ମୋତେ ନିଜର ବଢ଼ଭାଇ ଭଲି ମାନୁଥିଲେ । ଆମ ସ୍କୁଲ ହଷ୍ଟେଲରୁ ପାଇଥିବା ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କ ସତ୍ରିକ୍ଷା ସବୁ ତାଙ୍କର ମନେ ଥିଲା ।

୧୯୪୦ ସାଲର ବିଚିତ୍ର ପରୀକ୍ଷା ଫଳ

ସ୍କୁଲର ଓ ହଷ୍ଟେଲର ବିଭିନ୍ନ ଉପରେ ଯୋଗଦେଇ ମଧ୍ୟ ନିଜ ପାଠ ପ୍ରତି ଧାନ ଦେଇ ପଢ଼ୁଥିବାରୁ ପରାକ୍ଷାରେ ସବୁ ବିଷୟରେ ଭଲ ମାର୍କ ରଖୁ କେବେ ପ୍ରଥମ ତ କେବେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନରେ ରହୁଥିଲି, କେବେ ତୃତୀୟ ହୋଇନାହିଁ ଓ ସେଥିରେ ମୁଁ ଖୁସି ଥିଲି । ଆମ କ୍ଲ୍ଯାସରେ ସେତେବେଳେ ପାଠ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆହୁରି ତିନି ଚାରିଜଣ ଭଲ ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ଦୟାନିଧି ହୋତା (ଆମ ହେଉମାନଙ୍କ ପୁଅ) ଅଳକା ଜେନା, ଓ ପାଚଣା ଗଢ଼ର ପୁର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ର । ଏମାନେ ବେଳେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ପରାକ୍ଷାରେ ସର୍ବୋତ୍ତମା ନମର ରଖୁ ପାରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ପୋଜିସନ୍ ରଖୁବା ନ ରଖୁବା ବଢ଼କଥା ନୁହେଁ । ଯା' ହେଉ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀର ପାଠ ସରିଲା, ପରୀକ୍ଷା ଶେଷ ହେଲା ଓ ସମସ୍ତେ ଫଳ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଚାହିଁ କହିଲେ ତେଣଟି ଦିସେମରକୁ । ସେତେବେଳେ ସ୍କୁଲରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନ ଥିଲା - Remember

remember twenty third december ଅର୍ଥାତ୍ ଡିସେମ୍ବର ମାସର ତେଜଶ
ତାରିଖକୁ ମନେ ରଖୁଥାଏ ।

ସମସ୍ତେ ସେହିନ ଫଳ ଶୁଣିବାକୁ ଉପ୍ରୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ବର୍ଷର
ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୪୦ ସାଲର ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାର ଫଳ ଘୋଷଣା ବିଚିତ୍ର ଧରଣର ଥିଲା ।
ଠିକ୍ ଆଠଦିନ ପରେ ସ୍କୁଲର ରଜତ ଜୟତ୍ରୀ ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବାରୁ ଏତଳି
ବିଚିତ୍ର ନିଷ୍ଠଗି ନିଆ ଯାଇଥିଲା । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ପ୍ରତି କ୍ଲାସକୁ ଯାଇ କେବଳ ଶ୍ରେଣୀରେ
୧ମ, ୨ୟ, ମଧ୍ୟ ସ୍କୁଲ ରଖୁଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ନାମ କହିସାରି ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ
ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଉପର ଶ୍ରେଣୀକୁ ଉତ୍ସବ କରାଗଲା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ । ଅର୍ଥାତ୍,
ସେହିବର୍ଷ ସ୍କୁଲର କୌଣସି ପିଲା ଫେଲ ହେଲେ ନାହିଁ । ଏ ଘୋଷଣା ଶୁଣି ତ ଅନେକ
ପିଲା ପ୍ରକୃତରେ ନାଚି ଉଠିଲେ ଓ ନାନାପ୍ରକାର ଚିନ୍ତାର କଲେ । ଏହା ଫଳରେ ଆମ
ସ୍କୁଲକୁ ଲାଗି ରହିଥିବା ଅଘରିଆ ପଡ଼ାର ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଛନକା ପଣିଗଲା । ସ୍କୁଲରେ
କୌଣସି ଭାଷଣ ଗଣ୍ଡଗୋଲ ହେଉଛି ଭାବି ଶହଶହ ଲୋକ ଧାଇଁ ଆସିଲେ । କିନ୍ତୁ
ସେପରି କିଛି ନ ଦେଖୁ ଓ ପିଲାମାନେ ସମସ୍ତେ ପାସ୍ କରିଥିବାରୁ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି
ନାଚି ଚିନ୍ତାର କରୁଥିବା ଜାଣି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ଓ ଅଛ ବୟସ
କେତେଜଣ ମଧ୍ୟ ଏ ନୃତ୍ୟ ଓ ଚିନ୍ତାରରେ ଯୋଗଦେଇ ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କଲେ ।

ଗୋଟିଏ ବାଇସାଇକେଳରେ ବସି ଛଥ ଜଣ ସାଙ୍ଗଙ୍କ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ଏ ଶିରୋନାମାଚି ପଢ଼ି ଅନେକେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବେ, ମାତ୍ର କଥାଟି ସତ ।
ଆମ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ତ୍ରିବିକ୍ରମ ପଣ୍ଡା ନାମକ ଜଣେ ଛାତ୍ର ବଲାଙ୍ଗୀରବୁ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ
ମାଇଲ ଦୂର ସରଧାପାଲି ଗ୍ରାମରୁ ଆସି ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ
ଭଲ ଫୁଟବଲ୍ ଖେଳାଳା ଓ ଭାରି ମେଲାପି । ୧୯୪୦ର ସ୍କୁଲ ପରୀକ୍ଷାରେ ତ ସ୍କୁଲର
ସବୁପିଲାଙ୍କୁ ପାସ୍ କରାଇ ଦିଆଗଲା । ସେଥିପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଆନନ୍ଦ
ହୋଇଥିଲା । ତା'ପରେ ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟି ପଡ଼ିଲା । ତ୍ରିବିକ୍ରମ ପଣ୍ଡା ଆମ ସର୍ଷେଳରେ
ଥିଲେ । ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁତା ଥିଲା । ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟିରେ ତାଙ୍କ ଗାଁ
ସରଧାପାଲିକୁ ଥରେ ବୁଲିଯିବାକୁ ମୋତେ ଓ ଆମର ଆଉ ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ସାଙ୍ଗକୁ
ଅନୁରୋଧ କଲେ । ମୁଁ, ବେଣୁଧର ପଣ୍ଡା, ବଳରାମ ସ୍କୁଲ୍, ଆଉ ଦୁଇଜଣ ସାଙ୍ଗ ଓ
ତ୍ରିବିକ୍ରମ ବାବୁ ମିଶି ଛଥଜଣ ସାଙ୍ଗ ଗୋଟିଏ ସାଇକେଳ ଠିକ୍ କରି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦରକାରା
ଲୁଗାପଟା ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଗଣ୍ଠିଲିରେ ବାନ୍ଧି ସାଇକେଳରେ ଲଦି ସକାଳୁ ସକାଳୁ

ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ ।

ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ସେ ସାଇକଲରେ ବସି ଆଗେ ଆଗେ ଚଳାଇଲା । ଆମେ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲୁଁ । ପରେ ସାଇକଲବାଲାକୁ କୁହାଗଲା - ତୁ ସାଇକଲରେ ଜୋରରେ ଚଳାଇ ଚାଲିଯା, ମାଇଲେ ଦୁଇ ମାଇଲ ଯାଇ ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବୁ । ଯିବା ବାଟଟା ଆମେ ଆଗରୁ ଜାଣିଥିଲୁଁ । ରାସ୍ତା ମଧ୍ୟ ଭଲ ଥିଲା । ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାଇଲ ଯାଇ ସାଇକଲିଆକୁ ଛେଟିଲୁଁ । ସେଠାରେ ଆମ ଉଚିତରୁ ଜଣେ ଯାଇ ସାଇକଲ ଚଳାଇ ଆଗକୁ ପଳାଇଲା ଓ ପ୍ରଥମ ସାଇକଲିଆ ଆମ ସାଙ୍ଗେ ଚାଲିଲା । ଏପରି ପ୍ରତି ଦୁଇ ଅଢ଼େଇ ମାଇଲରେ ସାଇକଲିଆ ବଦଳୁଥିଲେ । ସମସ୍ତକ ସାଇକଲ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଶେଷ ହେବା ବେଳକୁ ଆମେ ଯାଇ ବଲାଞ୍ଜିରଗୁ ପ୍ରାୟ ଚେର ଚରଦ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଥିବା ‘ସିଂହାଣି ମୁଣ୍ଡା’ ଗ୍ରାମରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ ।

‘ସିଂହାଣି ମୁଣ୍ଡା’ ହେଉଛି ମୋ ନିଜ ମଉସା ବଳଗାମ ଗୁରୁକ ଗାଁ । ସେ ଗ୍ରାମର ସେ ଥିଲେ ଗୌତିଆ । ବଲାଞ୍ଜିର ଦିଲ୍ଲୀର ଆଉ ଦୁଇଟି ଗାଁ ଯଥା ସରଗାଡ଼ ଓ ତଙ୍ଗରିଆ ଗ୍ରାମର ମଧ୍ୟ ସେ ଥିଲେ ଗୌତ୍ର୍ୟା । କିନ୍ତୁ ବଲାଞ୍ଜିରରେ ସେ ତହବିଲଦାର (Treasurer) କାମ କରି ସପରିବାର ରହୁଥିବାରୁ ଏ ସବୁ ଗ୍ରାମରେ ତାଙ୍କର ଏନ୍ଦେଶ ରଖୁ କାମ ଚଳାଉଥିଲେ । ସିଂହାଣି ମୁଣ୍ଡାରେ ମଉସାକ ଯଥେଷ୍ଟ ଘର ଦୁଆର ଥିଲା । ସେଠାରେ ତାଙ୍କର ସାବତ ମା ଓ ବାଲବିଧବୀ ଉଦ୍ଧାରିଏ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଭାଇ କୃଷ୍ଣ ମେଟ୍ରିକ ପାସ୍ କରି ରହୁଥିଲେ । ମୁଁ ସେ ଗାଁକୁ ମୋର ମାଉସା ସହ ଆଗରୁ ଦୁଇଥର ଯାଇ ଗାଁର ଅନେକକ ସହ ଚିହ୍ନ ପରିଚିତ ହୋଇଥିଲି । ମଉସାକ ମା (ସାବତ ମା) ମୋତେ ମେସି କରୁଥିଲେ, ତାଙ୍କର ବିଧବୀ ଝିଅ ଆମର ମନୋନାମୀତ ମୋତେ ଆହୁରି ବେଶି ମେସି କରନ୍ତି । ତଥାପି ସିଂଘାଣୀ ମୁଣ୍ଡାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ପରେ ମୁଁ ମଉସାକ ଘରକୁ ସାଙ୍ଗମାନକୁ ନେଇକରି ଯିବାକୁ ସକୋଚବୋଧ କଲି ଓ ଆମେମାନେ ନିଜେ ଅନ୍ୟତ୍ର ରନ୍ଧାରନ୍ତି କରିବାର ଯୋଗାଡ଼ରେ ଲାଗିଲୁଁ ।

ମୁଁ ଆସିଥିବା ଜାଣି ମୋର ଆଇ (ମଉସାକ ମା) ଜଣକୁ ପଠାଇ ମୋତେ ତକାଇଲେ । ମୁଁ ଯାଇ ଆଇକୁ ଓ ମନୋନାମୀକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ଆଇ କହିଲେ- ହଇରେ ହର, ମୁଁ ଥାରୁ ଥାରୁ ତୁ ଏ ଘରେ ନ ଶାଇ ଅନ୍ୟଥାଦେ ଖାଇବୁ ? ମୁଁ କହିଲି - ନାହିଁ ଆଇ, ଆମେ ଛଥନ ସାଙ୍ଗ ଥାରୁଁ ତ, ତେଣୁ ଚିକେ ସକୋଚ ଲାଗିଲା । ସେ କହିଲେ - ହଇରେ ନିଜ ଘରେ କି ସକୋଚ ? ଯା ତୋର ସାଙ୍ଗମାନକୁ ମୁଁ ତାକୁ

ତକାଇଛି ବୋଲି କହି ସମସ୍ତକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିବୁ । ସାଙ୍ଗମାନେ ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ।

ଆଜିକ ଘରେ ଆମର ସବୁ ଜିନିଷ ରଖିଦେଇ ସମସ୍ତେ ଗାଁର ପୋଖରାକୁ ଗାଧୋଇଗଲୁଁ । ଆଜି ଓ ମଦୋନାନୀ ଆମପାଇଁ ରଫାରାହି ଶାଘ୍ର କରିଦେଲେ । ସେଠାରେ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦରେ ଖାଇଲୁଁ ନିଜ ଘରେ ଖାଇଲା ପରି ଲାଗିଲା । ତା'ପରେ ଘଷେ ଖଣ୍ଡ ବିଶ୍ଵାମ କରି, ପୁଣି ପୂର୍ବ ପରି ଗୋଟିଏ ସାଇକଳରେ ଛଅଜଣ ବସିବସି ସରଧାପାଳି ଗ୍ରାମ ଅଭିମୁଖେ ଚାଲିଲୁଁ । ବାଟରେ ସୁଜତେଲ ନଦୀ ପାର ହୋଇ ମଉସାକ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗାଁ ସରଗାଡ଼ରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ସେଠାରୁ ଗାଇସିଲେଟ୍ ଗାଁ ବାଟଦେଇ ସରଧାପାଳି ଗାଁରେ ସଂଧାପୂର୍ବରୁ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ଆସିବା ବାଟରେ ଚାଷାମାନେ ଆମକୁ ଚଣାଇଙ୍ଗା, ତିଆସିଚଣା ଓ ଆଖୁ ଦେଉଥିଲେ । ବାଟ ଯାକ ଖାଇଖାଇ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥାଏ ।

ସରଧାପାଳିରେ ତ୍ରୁବି ବାବୁଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବାରୁ ତାଙ୍କ ବାପା ମା' ଆମକୁ ଦେଖୁ ବହୁତ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ଆମପାଇଁ ବଡ଼ ଘର ବଖରାଏ ସଫା କରି ମଣିଣୀ ସତରଞ୍ଜ ଆଦି ବିଛାଇ ରହିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । ସେହି ଘରେ ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ରହିଲୁଁ । ଆଗରୁ ତ ବାଟରେ ଆମର ସଂଧାର ଶୌତ କାମ ଆଦି ସାରି ଦେଇଥିଲୁଁ । ରାତି ପ୍ରାୟ ଆଠଟା ବେଳେ ଖାଇଦେଇ ସାରି ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଶୋଇଲୁଁ । ଚାଲିଚାଲି ଚିକିଏ କୁଟ ହୋଇପଡ଼ିଥିବାରୁ ନିଯୋତି ନିଦରେ ସମସ୍ତେ ଶୋଇପଡ଼ିଲୁଁ । ଛୁଟିର ଗୋଟିଏ ଦିନ କଟିଲା ।

ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳେ ଆର୍ତ୍ତାଣ, ଶକ୍ତିଶା ନାମକ ପିଲାଦୁଇଟି ପାଖ ଗାଁରୁ ଆମ ପାଖକୁ ଆସିଲେ । ସେ ଦୁହିଁ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇକ୍ଲୁଲ ଆମ ଟଳ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର । ଆମେ ସରଧାପାଳି ଯାଇଥିବା ଜାଣି ଆମକୁ ତାଙ୍କ ଗାଁକୁ ନିମନ୍ତଣ କରି ନେବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ତ୍ରୁବି ବାବୁଙ୍କ ଶୁଶ୍ରୂର ଘର ସେ ଗାଁରେ ଥିଲା ଓ ଏମାନେ ଥିଲେ ତ୍ରୁବି ବାବୁଙ୍କ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଶଳା । ତ୍ରୁବି ବାବୁ ବାଲ୍ୟବିବାହ କରିଥିଲେ, ଘରକୁ ବୋହୁ ଆସିନଥିଲା । ଆମେ ସମସ୍ତେ ତ୍ରୁବି ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟ ଭୋଜନ ସାରି ସେ ଗାଁକୁ ବାହାରିଲୁଁ । ସେଠାରେ ତ୍ରୁବି ବାବୁଙ୍କ ଶୁଶ୍ରୂରଘର ଲୋକେ ଓ ଗାଁର ଅନେକ ବିଶିଷ୍ଟ ଲୋକ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶିଗଲା ପରି ବଡ଼ ମଧୁର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଇଲେ । ରାତ୍ରି ଭୋଜନରେ ଆମିଷ ତରକାରୀ ପରିଷାଗଲା । ଆମେ ଦିନବେଳା ସରଧାପାଳିରେ ମଧ୍ୟ ଖାସି ବା

ମେଘା ମାଂସର ତରକାରୀ ଖାଇଥିଲୁଁ । ସେତେବେଳେ ଅନେକ ଗାଁରେ କୁଣିଆ ମଇତ୍ର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବକୁ ଆମିଶ ଖାଦ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ଗୋଟିଏ ପରମାର୍ଥ ଭଲି ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଖାସି ବା ମେଘାର ଦାମ ଖୁବ୍ ଅଛ ଥିଲା । ଯେଉଁ ଗୁହସ୍ତ ଚାହୁଁଥିଲା ଏପରି ଖାସି ଆଦି କିଣି ନିଜ ଘରର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଯେତେ ଦରକାର ଗର୍ଭ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଚରକୁନିରେ ଭାଗ ଭାଗ କରି ବିକି ଦେଉଥିଲା । ଆମେ ତ୍ରିବି ବାବୁଙ୍କ ଶୁଣୁଗ ଘରେ ମଉଜରେ କଥାବାର୍ଗ କରି ରାତିରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘରେ ସମସ୍ତେ ଆଗାମରେ ଶୋଇଲୁଁ । ସେମାନେ ଭଲ ବନ୍ଦୋବସ୍ତୁ କରିଥିଲେ ।

ତହେଁ ପରଦିନ ସକାଳେ ସେଠାରେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଓ ଜଳଖୁଆ ଖାଇସାରି ସରଧାପାଳି ଆସି କହିଲୁଁ ଆଜି ଆମେ ଫେରିଯିବୁଁ । ସେମାନେ ଗାଜି ହେଲେ । ତେଣୁ ଦିନ ବାରଟା ଭିତରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ସାରି ଗୋଟିଏ ସାଇକଲରେ ପାଞ୍ଚକଣ ବସି ଫେରିଲୁଁ । ତ୍ରିବି ବାବୁ ଓ ତାଙ୍କ ବାପା କିଛି ଦୂର ସାଙ୍ଗରେ ଆସି ଆମଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଲେ । ଆମେ ତା'ପରେ ଗୋଟିଏ ସାଇକଲରେ ଛ'କଣ ନ ବସି ପାଞ୍ଚକଣ ବସିଲୁଁ ଏବଂ ଏଥର ସରଧା ପାଲିରୁ ସିଙ୍ଗାଣି ମୁଣ୍ଡା ବାଟରେ ନ ଆସି ଅନ୍ୟ ଏକ ରାସ୍ତାରେ ଆସିଲୁଁ । ବୋଧହୁଏ ସରଧାପାଳିରୁ ଗାୟସିଲେଟ ଆସି ସେଠାରୁ ଲୋଇସିଂହା ନାମକ ଏକ ବଡ଼ ଗ୍ରାମଙ୍କୁ ଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାଟି ଧରି ଚାଲିଲୁଁ । ଏହି ରାସ୍ତାରେ ଗାୟସିଲେଟ ବା ତା' ପାଖ ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିର ଦେଖୁ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ କହିଲି - ଦେଖ ଏ ମନ୍ଦିରକୁ ଦେଖୁ ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିରିଆ କଥା ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ଆଗ୍ରହରେ ସେମାନେ ଚାଲିଚାଲି ମୋ କଥାଟି ଶୁଣିଲେ ।

କହିଲି - ଏ କଥାଟି ଆମ ଗାଁର ମୋର କୁଆରୀ କକା ଜଗଦାଶ ଆମଙ୍କୁ ଥରେ କହିଥିଲେ । ଆମ ଗାଁ ଖଲିଆପାଳିରେ ତାଙ୍କ ଘର । ସେ ସୁଲକିତ ସ୍ଵରରେ ପୁରାଣ ସବୁ ଗାଉଥିଲେ ଓ ନିଜର ଗୁଜରାଣ ମେଘାଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଅସଲ ପେଶା ଥିଲା କୁଆ ଖେଳିବା । ସେ କହୁଥିଲେ ଥରେ ଏ ଅଂଚଳକୁ କୁଆ ଖେଳି ଆସି ରାତିରେ ଏହି ଗାଁର ରାଧାକୃଷ୍ଣ ମନ୍ଦିରର ପଛପଟ ବାରଣାରେ ତାଙ୍କ ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ସହିତ ଶୋଇଥିଲେ । ସେ ଗାଁରେ କେତୋଟି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘର ଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିରୁ ଅଧିକାଂଶ ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ଚେତନ୍ୟ ସଂପ୍ରଦାୟର ବୈଷ୍ଣବ । ସମସ୍ତେ ଅବଶ୍ୟ ଗୁହୀ ବୈଷ୍ଣବ । ଏମାନେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ମାଁ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ବେଶି ଭର୍ତ୍ତି କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ବିଶ୍ଵାସ ଯେ ମାଁ ରାଧା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ କୃଷ୍ଣ ନିଷ୍ଠା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବେ । ସେଦିନ କୁଆରୀ କକା ଦେଖିଲେ ସେ

ଭିତରୁ ଜଣେ ବୁଡ଼ା ବୈଷ୍ଣବ ଆସି ମା ଗାଧାକୁ ନିଦରୁ ଉଠାଇବାକୁ ଡାକିଦେଲେ - ଆଗୋ ମା ରାଧିକେ... । କୁଆରି କାକା ତ ଚିକିଏ ଭୁରକୁଟିଆ ଲୋକ ଥିଲେ । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଚିକିଏ ଆନୁନାସିକ ସ୍ଵରଗେ ଲମ୍ବା 'ଓ ...'ଟେ କଲେ । ବୁଡ଼ା ଚିକିଏ ଚମକି ଉଠିଲେ ଓ ଆଉ ଥରେ ଡାକିଲେ - ଆଗୋ ମା ରାଧିକେ... । କୁଆରି କକା ଠିକ୍ ପୂର୍ବ ପରି ଲମ୍ବା 'ଓ'ଟେ କଲେ । ବୁଡ଼ା ଏହା ଶୁଣି 'କିଏରେ ଏପରି ହେଉଛି' ବୋଲି ମନ୍ଦିର ପଛପଟକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ । ଏ ଦୁଇଜଣ ସେତେବେଳେ ଉଠିବାର ଛଳନା କରୁଥାନ୍ତି । ବୈଷ୍ଣବ ବୁଡ଼ାକୁ ଦେଖି ସେ ଦୁହଁ ନମସ୍କାର କରିଦେବାରୁ ସେ ଶାତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ - ବାବୁ ମୁଁ ମା ରାଧେକୁ ଉଠାଇଥିଲି, ତୁମେ କିଏ ଦୁଇଥର 'ଓ' କଲ ? କୁଆରି କକା କହିଲେ - ଆମର ସାଙ୍ଗ ଦୁଇଜଣ ବାହାରେ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନକୁ କହିଥିଲୁ, ମନ୍ଦିର ପାଖରେ ଆମେ ଥିବୁ । ସାକାଳୁ ଆମକୁ ଉଠାଇବ ଓ ସାଙ୍ଗହୋଇ ଯିବା । କାଳେ ସେମାନେ ଡାକିଥିବେ ବୋଲି ମୁଁ ଦୁଇଥର 'ଓ' କରିଥିଲି । ବୁଡ଼ା ସବୁ ନାଶିଗଲେ ଓ ଆଉଥରେ ଗାଧାକୁ ଡାକିଲେ ।

ମୋ ପାଖରୁ ଏହି ମତକିଆ କଥା ସବୁସାଙ୍ଗ ଶୁଣୁଥାନ୍ତି । ଏପରିକି ଆମର ସାଇକିଲିଆ ସାଙ୍ଗ ଜଣକ ମଧ୍ୟ ଶୁଣୁଥିଲା । ତା'ପରେ ସେ ଯେତେବେଳେ ସାଇକଲ ଚଢୁଥିଲା ଆମ ଭିତରୁ କେହିଜଣେ ତା ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି 'ଆଗୋ ମା ରାଧିକେ' ବୋଲି ପାଇକିଲେ । ସେ ବନ୍ଦୁଜଣକ ମଧ୍ୟ ଆମ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଲମ୍ବା 'ଓ' ଟେ କରିଦେଇ ସାଇକଲ ଚଳାଇ ବାହାରିଗଲା । ସେ ଏତଳି ସ୍ଵରଗେ 'ଓ'ଟେ କଲା ଯେ ଆମେ ସବୁ ଝାଲାଇଲେଇ କରି ହସି ଉଠିଲୁଁ ।

ଏହିପରି ହସଣ୍ହସି କରିକରି ଯାଇ ଆମେ ଲୋଇଯିଂହା ଗ୍ରାମର ବସନ୍ତେଶ୍ଵରରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ଦେଖିଲୁଁ ସମଳପୂର ଆଡ଼ୁ ଆସି ବସନ୍ତି ଠିଆ ହେଲା ଓ ବହୁତ ଯାତ୍ରା ସେଠାରେ ଓହ୍ଲାଇଲେ । ଆମ ଭିତରୁ ୨/୩ ଜଣ ଯାଇ ବସ୍ତୁ ଭିତରେ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ସିଟକୁ ଆବୋରି ଗାମୁଛା ପକାଇଦେଲେ । ଦୁଇଜଣ ସାଙ୍ଗ ସାଇକଲଟି ବସ୍ତୁ ଉପରକୁ ଚେକିଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଯତ୍ନରେ ରଖିଲା । ବସ୍ତୁ ଛାଡ଼ିଲା ଓ ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାକ ଭିତରେ ଆମେ ଯାଇ ବଳାଞ୍ଜିରରେ ପହଞ୍ଚିଗଲୁଁ ।

ସ୍କୁଲର ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ ବର୍ଷ

୧୯୪୧ ସାଲ ଜାନୁଆରୀ ମାସର ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲର ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରାଗଲା । ଏହି ହାଇସ୍କୁଲ ୧୯୧୭ ସାଲରେ ମହାରାଜା ପୃଥ୍ବୀରାଜ ସିଂହଦେଶେ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ସ୍କୁଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପଚିଶ ବର୍ଷ ପୂର୍ବ ଉପଲକ୍ଷେ ଏହି ମହୋଷ୍ବର ଆୟୋଜନ । ଏହି ଉତ୍ସବ ପାଇଁ ଆମ ସ୍କୁଲକୁ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସଜ୍ଜିତ କରାଯାଇଥିଲା । ବିରାଟ ବିରାଟ ଚାନ୍ଦୁଆ ଶଣ୍ଯାମାର ରଙ୍ଗବେଳଙ୍ଗ ପଚାକା ଚାରିଆଡ଼େ ଲାଗିଥିବାରୁ ସେ ପରିବେଶଟି ଅତି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲା । ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ରୂପେ ମହାରାଜା ବାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଶେ ଏଥରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ମହାରାଜାଙ୍କ ଗହଣରେ ରାଜ୍ୟର ବିଶିଷ୍ଟ ଅଫିସରମାନେ ଥିଲେ । ଦର୍ଶକ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୁତ୍ତବ ଆସନ ସବୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସମସ୍ତେ ସମାସାନ ହେଲାପରେ ମୁଁ ଓ ମୋ ସହିତ ଆଉ ତିନି ଚାରିଜଣ ପିଲା ଉଠି ମହାରାଜାଙ୍କୁ ସ୍ବାଗତ ଜଣାଇଲୁଁ । ଏଥପାଇଁ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଗୋଟିଏ ଶୈଳିକାକାର ଗୀତ ରଚନା କରି ଆମମାନଙ୍କୁ ସୁଲକ୍ଷିତ କଣ୍ଠରେ ଗାଇବାକୁ ଶିଖାଇଥିଲେ । ଏହି ଗୀତରେ ରାଜାଙ୍କୁ ସ୍ବାଗତ ଜଣାଇ ତାଙ୍କର ଗୁଣାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଗୀତଟିରେ ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ପଦ ଥିଲା । ସେଥିରୁ ପ୍ରଥମ ଶୈଳିକଟି ଥିଲା ଏଇପରି -

ପିପଠିଷ୍ଠ ଜନୋବନ୍ଧୋ ସ୍ଵାଗତଂ ସ୍ଵାଗତଂ ତେ
ଦୂଦୟ ନିହିତ ରଙ୍ଗିଂ ପ୍ରାତିପାଦ୍ୟ ଗୁହାଣ
ପ୍ରଜନୟତି ମୁଦ୍ଦଂ ନୋ ଯାହ ପୁରସ୍କାର ଦାନେଇ
ସ ଜୟତି ନୃପତ୍ତ୍ୟ ପାଟଣା ଭୁନରେହ୍ୟ ।

ତା'ପରେ ହେଉମାନ୍ଦର ଆଜା ଏ ସ୍କୁଲର ବିଗତ ପଚିଶ ବର୍ଷର ବିଶିଷ୍ଟ ଘଟଣାବଳୀକୁ ନେଇ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ପାଠ କଲେ । ଛାତ୍ରମାନେ କିଛି ନୃତ୍ୟଗାତ ମଧ୍ୟ କଲେ ଓ ପୁରସ୍କତ ହେଲେ । ସଂଧା ସୁନ୍ଦର ଉତ୍ସବ ଶେଷହେଲା । ମହାରାଜା ସାହେବ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଦାମିକା ଫିଲିସ ରେଡ଼ିଓ ସ୍କୁଲକୁ ଉପହାର ଦେଲେ । ପରେ ଶୁଣିଲୁ, ସେତେବେଳେ ତାର ଦାମ ୮.୮୦୦/- (ଆଠଶହ ଟଙ୍କା) ଥିଲା । ସେବିନରୁ ରିକ୍ରିଏସନ୍ ସମୟରେ ସବୁଦିନ ଛାତ୍ରମାନେ ରେଡ଼ିଓ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲେ । ଆଗରୁ ଆମ୍ବେମାନେ ରେଡ଼ିଓ ଦେଖନଥିଲୁଁ ।

ସ୍କୁଲର ସର୍ବାଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ଛାତ୍ର ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ପାଠକ

୧୯୪୧ ସାଲର ରଜତ ଜୟତ୍ରୀ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ମୁଖ୍ୟମାନୀ ଲାଲା ରାଜକନୁଆର ନଗଦ ଦଶ-ଦଶଟକାର (cash prize) ଦୁଇଟି ପୁରସ୍କାର ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ପୁରସ୍କାର ଥିଲା ସ୍କୁଲର ସର୍ବାଧେକା ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ଛାତ୍ର ପାଇଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ଥିଲା ଯିଏ ବର୍ଷକ ଭିତରେ ଅଧିକ ସ୍କୁଲ ଲାଇବ୍ରେଗୀ ବହି ପଡ଼ିଛି, ତାକ ପାଇଁ । ଏହିଭଳି ପୁରସ୍କାର ଆଗରୁ କେବେ କାହାକୁ ଦିଆଯାଇନଥିଲା ।

ସେତେବେଳେ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହର ଶନିବାର ଦିନ ଗୋଟିଏ ଲାଇବ୍ରେଗୀ ପରିଅଢ଼ି ଥିଲା । ଶ୍ରେଣୀ ଶିକ୍ଷକମାନେ କ୍ଲାସର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଲାଇବ୍ରେଗୀରୁ ବହି ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ଦେଉଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସପ୍ତାହେ ବା ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ପଡ଼ି ଛାତ୍ରଟି ତାହା ପଢିଥିବାର ପ୍ରମାଣ ସ୍ଵରୂପ ନିଜର ଲାଇବ୍ରେଗୀ ନୋଟ ଖାତାରେ ବହିର କିଛି ବିଷୟ ଲେଖୁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଦେଖାଏ ଓ ଶିକ୍ଷକ ସେ ଖାତାରେ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରି ପୁଣି ଅନ୍ୟ ବହି ଦିଅନ୍ତି । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ଲାଇବ୍ରେଗୀ ନୋଟ ଖାତାଟିଏ ସେଥିପାଇଁ ଥାଏ । ତେଣୁ କ୍ଲାସ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ କିଏ ସେ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ଲାଇବ୍ରେଗୀ ବହି ପଡ଼ିଛି ଜାଣିବାପାଇଁ । ସେମାନଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ସବୁ ମିଳିଲା ପରେ ସର୍ବାଧିକ ଲାଇବ୍ରେଗୀ ବହି ପଡ଼ିଥିବା ଛାତ୍ର ହିସାବରେ ୧୦ମ ଶ୍ରେଣୀର ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରସାଦ ଜେନାକୁ ବରାଗଲା ।

ସ୍କୁଲର ସର୍ବାଧେକା ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ଛାତ୍ରକୁ ବାହିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପରିଅଢ଼ିରେ ପ୍ରତିକ୍ଲାସର ପିଲାକର ରୋଟ ନିଆଗଲା । ପିଲାମାନେ ଯାହାକୁ ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ଛାତ୍ର ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ ତା'ର ନାମ ଲେଖୁ ତଳେ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରି ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଦେଲେ । ସେ ସବୁ ନାମ ସଂଗ୍ରହ କରି କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକ ଗଣଟି କରି ସ୍କୁଲର

ସର୍ବାପକ୍ଷା ଅଧିକ ଲୋକପତ୍ର ଛାତ୍ର ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ହରିହର ମିଶ୍ର ବୋଲି ମୋର ନାମ ଘୋଷଣା କଲେ । ଭୋଟ ହେଲେ ସବୁଠି ଭୋଟ ପ୍ରଚାର ହୁଏ । ଏ ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଛାତ୍ରଙ୍କ ସମାର୍ଥକମାନେ ତଳ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭୋଟ ପ୍ରଚାର କିଛି କରିଥିଲେ ।

ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ ଉପରେ ମୁଁ ଓ ବି.ପି. ଜେନା ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନଗଦ ଦଶ ଦଶ ଟଙ୍କାର ପୁରସ୍କାର ପାଇଲୁ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୁରସ୍କାର ମାନଙ୍କ ଅପକ୍ଷା ଏ ନଗଦ ଦଶ ଟଙ୍କାର ପୁରସ୍କାର ସେତେବେଳେ ବେଶି ମୂଲ୍ୟବାନ ପୁରସ୍କାର ବୋଲି ଧରାଗଲା । ସେନ୍ସେ ରେକର୍ଡରେ ସ୍କୁଲ ଈଅଙ୍କ ବୃତ୍ତି

ପ୍ରତି ଦଶ ବର୍ଷରେ ସମୟ ଦେଶରେ ଥରେ ଜନଗଣନା ହୁଏ । ଇଂରେଜ ଶାସନ ସମୟରୁ ଏହା ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସୁଛି ଆମ ଦେଶରେ । ବଲାଙ୍ଗିର ସହରରେ ମଧ୍ୟ ଜନଗଣନା ଚାଲିଥାଏ । ସେ ସମୟରେ ମୁଁ ୮/୧୦ ଦିନ ଛୁଟି ନେଇ ମୋର ମାମୁଁଙ୍କ ଈଅ ସୁରକ୍ଷାର ବିବାହ ଉପରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ମାମୁଁଙ୍କରକୁ ଗଲି । ସେତେବେଳେ ବାଲ୍ୟବିବାହ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । ବିଭାବେବା ଈଅକୁ ତାର ଶଶ୍ଵତ ଘରକୁ ନେଇ ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ଈଅର ଭାଇଜଣଶେ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଏ । ସେ ଈଅର ବରକୁ ଶଳାବିଧା ମାରିଥାଏ । ଏପରି ଗୋଟିଏ ମଉଜିଆ କଥା ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ମୋତେ ଈଅକୁ ତା ଶାଶ୍ଵତ ସରଗନ ଗାଁକୁ ପଠାଇଲେ । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ଅଜା (ଈଅର ନେଜେବାପା) ମଧ୍ୟ ଯାଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ଆମେ ଈଅର ସାତ ମଙ୍ଗୁଳା ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଗଲୁଁ ଓ ତା'ପରେ ଈଅକୁ ଗାଡ଼ିରେ ଧରି ଗାଁକୁ ଫେରିଲୁ । ବାଲ୍ୟବିବାହରେ ସେପରି କରାଯାଏ । ଏହା ବୋଧହୁଏ ଜାନୁଆରୀ କି ଫେବୃଆରାର କଥା । ମୁଁ ଥିଲି ମାଟ୍ରିଜ (ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ)ର ଛାତ୍ର । ଏତେବେଳେ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହିଥିବାରୁ ମନଟା ଭଲ ଲାଗୁନଥାଏ । ତେଣୁ ତା ପରଦିନ ବଲାଙ୍ଗିର ଫେରି ଆସି ସ୍କୁଲରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲି ଓ ଏ ମଧ୍ୟରେ ପଢାଯାଇଥିବା ପାଠ ସବୁ ପଢ଼ିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲି ।

ଏହାର ଦୁଇଦିନ ପରେ ଦିନେ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଆଜ୍ଞା ମୋତେ ତାକିଲେ ଓ ଏକାଟରେ ଗୁପ୍ତ କଥାଟିଏ ପଚାରିଲେ । ସେ କହିଲେ - ହଇଛୋ ତୁମେ ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଜାଣିଥିବ, ସେନ୍ସେ ରେକର୍ଡରେ ତୁମ କ୍ଲାସର କେଉଁମାନେ ଏପରି ଖରାପ କଥା ଲେଖାଇଛନ୍ତି । ତୁମ କ୍ଲାସର ପିଲାମାନେ ଇଂରାଜୀରେ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ଚିକିଏ ଉତ୍ତମ

ଦେବେ ବୋଲି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କେତେକ କାଗଜପତ୍ର ଦେଲି ଯେ ସେମାନେ ତାକୁ ଖରାପ କରି ମୋତେ ମଧ୍ୟ ବଦନାମ କରାଇଲେ । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସବୁ ଶୁଣିଥିଲେ ହେଁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରକୁ ମିଛ ପଦେ କହିଲି - ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ତ କିଛି ଜାଣିନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ କାନକୁ ସେକଥା ଗଲାଣି ବୋଲି ଜାଣିବାରୁ ବୋଧହୃଦୀକାହାକୁ କିଛି କହୁ ନ ଥିବେ । ସେ ମୋ କଥାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନ କରି କହିଲେ - ହଇହୋ, ମୋତେ କଣ ଲୁଚାଉଛ । ମୁଁ ଜାଣିଛି, ତୁମକୁ ସ୍କୁଲର ବା ହଷ୍ଟେଲର କୌଣସି କଥା ଅଛିପା ରହେ ନାହିଁ । ସ୍କୁଲର ଭଲପିଲା ଓ ଖରାପପିଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତୁମେ ମିଶିଯାଅ ଓ ତୁମ କଥା ସମସ୍ତେ ଶୁଣନ୍ତି । ହାତ ଯାଆ, ଯଦି ଜାଣିବ ଏଥର ରିଂ ଲିତର କିଏ, ମୋତେ କହିବ ।

ମୁଁ ଗାଁରୁ ଛୁଟିରୁ ଫେରିବା ପରେ ମୋତେ ସାଙ୍ଗମାନେ କହିଥିଲେ ଯେ ସେମାନେ ସେନ୍ସେସ୍ କେନ୍ତର ଉତ୍ତାରିଲା ବେଳେ ଆମ ସ୍କୁଲର କେତେକ ଝିଅଙ୍କ ନାମ, ବୟସ, ବାସସ୍ଥାନ ଆଦି ଲେଖି ‘ଅକୁପେସନ’ (ବୃତ୍ତି) ଖାନାରେ ଲେଖିଛନ୍ତି ବାରନାରାର ବୃତ୍ତି । ସେମାନେ ଇଂରାଜୀରେ କେଉଁ ଶବ୍ଦ ଲେଖିଥିବେ ପାଠକମାନେ ଶରକାଷ ଦେଖି ଜାଣିବେ ।

‘ଯା’ହେଉ ଏ କଥାକୁ ଉପର ପ୍ରରରେ ଚପାଇ ଦିଆଗଲା ଓ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରକୁ ବୋଧହୃଦୀ ବିଶେଷ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ଏପରି କରିଥିବା ଛାତ୍ରମାନେ ମଧ୍ୟ ଧରାପଡ଼ିଲେ ନାହିଁ ।

ଗୋବିନ୍ଦ ଉଦ୍‌ଗାତାଙ୍କ ଘରେ ବନ୍ଧୁତା ପ୍ରତିଯୋଗିତା

ସେହିବର୍ଷ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦିନ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତାଙ୍କ ଘରେ ବନ୍ଧୁତା ପ୍ରତିଯୋଗିତାଟିଏ ହେଲା । ସେଥିରେ ଅଧିକାଂଶ ବକ୍ତା ଥିଲେ ଆମ ସ୍କୁଲର ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନେ । ଚିକ୍ରାପଡ଼ାର କେତେଜଣ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ଏଥପାଇଁ ମୋର ସାଙ୍ଗ ସୁରେଣ ଆମ ହୃଷେଲର ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଆଗରୁ ଜଣାଇ ଦେଇଥିଲା । ହୃଷେଲରୁ ଅନୁମତି ନେଇ ଆମେ କେତେଜଣ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଗଲୁ । ସେଠାରେ ଦେଖିଲୁ, ବିଚାରକ ଭାବରେ ଅଛନ୍ତି ଆମର ଟିକିନିଣ ଶିକ୍ଷକ ସର୍ବଶ୍ରୀ ରତ୍ନମଳାଳ ବେନାର୍ଜୀ, ଗଙ୍ଗାଧର ରଥ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ରଥ । ଗୋବିନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଭାବରେ ସବୁ ସଂପାଦନ କରୁଥିଲେ । ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଭାଗ ନେବାକୁ ଆମେ ୭/୮ ଜଣ ନିଜନିଜ ନାମ ଦେଲୁ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ

ନାମ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ କାଗଜରେ ଲେଖୁ ତାକୁ ଗୋଲ କରି ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ତାକୁ ଉଠାଇବାକୁ କୁହାଗଲା । ସେ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ଉଠାଇ ନାମ ପଡ଼ିଲା । ଯାର ନାମ ପ୍ରଥମେ ପଡ଼ିଲା ତାର ନମର ହେଲା ଏକ । ଏହିପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ନମର ସ୍ଵିର ହେଲା । ତା'ପରେ ବକ୍ତୃତା ବିଷୟ "ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ଓ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ" ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଦଶମିନିଟ ସମୟ ଦିଆଗଲା । ବକ୍ତାମାନେ ସେତିକି ସମୟରେ ଭାବିଚିନ୍ତି କାଗଜରେ କିଛି ମୋଟ କରିପାରନ୍ତି ବୋଲି କୁହାଗଲା ଓ ସମସ୍ତକୁ କାଗଜ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବକ୍ତା ଦଶ ମିନିଟ ପାର୍ଶ୍ଵ କହି ପାରିବେ ବୋଲି ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା ।

ବକ୍ତୃତା ବୋଧହୁଏ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ସାଢ଼େ ସାତଟା ବେଳେ । ତିନି ଚାରିଜଣ କହିଥାରିଲା ପରେ ମୋର ପାଳି ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଉଠି ପ୍ରଥମେ ଜାତି କହିଲେ କଣ ବୁଝାଏ ସେ କଥା କହିଲି - ଯଥା ଧର୍ମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶିକ୍ଷିତ ଅଶିକ୍ଷିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବାସସ୍ଥାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତଥା ଭାଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉତ୍ୟାଦି କହି ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ କାହାକୁ କହନ୍ତି ସେ କଥା ମଧ୍ୟ କହିଲି । ଏହାର ସମର୍ଥନରେ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟରୁ ବିଭିନ୍ନ ଉଦାହରଣ ଦେଇ ବୁଝାଇଲି । ଶେଷରେ କବିବର ରାଧାନାଥ ରାୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଦୂର୍ଗତି ଦେଖୁ ଯେଉଁ ଖେଦୋକ୍ତି ଲେଖାଇଛନ୍ତି, ସେଥିରୁ ବି କିଛି ଗାଇଦେଲି ।

ଶେଷରେ କହିଲି ଏଭଳି ଉତ୍ସରର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଭାଷା ଆମର ଥିବା ସବୁ ଆମର ପଡ଼ୋଣା ପ୍ରଦେଶର କେତେକେ କହନ୍ତି, "ଓଡ଼ିଆ ଏକଟି ସ୍ଵତତ୍ତ୍ଵ ଭାଷା ନମ୍ବ ।" ଏହା ଅତି ଦୁଃଖର କଥା । ମୋର ଏହି ଶେଷ କଥାଟି ଆମ ଶିକ୍ଷକ ଓ ବକ୍ତୃତାର ବିଚାରକ ଆସନରେ ଥିବା ରତନଲାଲ ବେନାର୍ଦୀ ମହାଶୟକୁ ବୋଧହୁଏ ଟିକିଏ ଖରାପ ଲାଗିଲା । ସେ ମୋତେ କମ୍ବ ନମର ଦେଇଥିବା କଥା ପରେ ଜାଣିଲି । ଯାହାହେଉ, ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣରଦ୍ଵ ରଥ ଓ ଶ୍ରୀ ଜଙ୍ଗାଧର ରଥ ମୋର ବକ୍ତୃତାରେ ମୁସ୍ତ ହୋଇ ଉଇ ନମର ଦେଲେ ଓ ସେବିନ ବକ୍ତୃତାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ରଖୁ ସେଠାରେ ମୁଁ ପୁରସ୍ତ ହେଲି । ଏହା ମୋ ପାଇଁ ଥିଲା ସେ ବର୍ଣ୍ଣର ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ଘରଣା । ମୋର ଏହି ଭାଷଣଟି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟଠାରୁ ଅଧିକ ସମୟ କିଛି ଥିଲେ ସୁନ୍ଦର ଏଥୁପାଇଁ ମୋତେ କେହି ବାରଣ କରି ନ ଥିଲେ, ସମସ୍ତେ ମହମୁଗ୍ରୁ ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲେ । ସଭା ଶେଷ ହେଲା ପ୍ରାୟ ନଅଟାରେ ଓ ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜ ଘରକୁ ଗଲେ । ମୁଁ ଏବେ ଏହା ଲେଖାଲାବେଳେ ସେବିନ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ମୋର ପରିଚିତ ଲୋକମାନଙ୍କ ମୁହଁ ସବୁ ମୋ ଆଖୁ ଆଗରେ ଝଲୁସି ଉଠୁଛି ଓ

ଆଜି ପରି ଲାଗୁଛି । କାହାଁ ଗନ୍ଧେ ଓ ଲୋଗ - ସତରେ କାଳସ୍ୟ କୁଟିଲା ଗତିଷେ । ମୋର ସେ ସାଙ୍ଗମାନେ ବା ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଆଜି କେହି ନାହାନ୍ତି ।

ଆମର ନୃଥା ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେସ୍

ଆମେ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ଥିବାବେଳେ ସ୍ଥାନୀୟ ଜଣେ ଯୁବକ ବି. ଏ. କି ଏମ. ଏ. ପାସ କରି ଆମ ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକ ରୂପରେ ଯୋଗଦେଲେ । ତାଙ୍କର ନାମ ଥିଲା ଦୁର୍ଗାପ୍ରସାଦ ବରାଇ । ଆମ ଟ୍ରେନିଂ ବ୍ଳକ ହଷ୍ଟେଲର ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେସ୍ ଆମର ପିତୃପ୍ରତିମ ଶିକ୍ଷକ ପୂଜ୍ୟ ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ବହୁମତ (ତାଇବେଚିସ୍) ଗୋଟରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଲମ୍ବା ଛୁଟି ନେଇ, ଏଠାରୁ ନିଜ ପରିବାର ସହ କଟକ ଅଂଚଳର ନିଜ ଗାନ୍ଧୁ ଗଲେ ଏବଂ କଟକ ମେଟିକାଲ ସ୍କୁଲରେ ଚିକିତ୍ସିତ ହେଉଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ ଆମ ଟ୍ରେନିଂ ବ୍ଳକ ହଷ୍ଟେଲର ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେସ୍ ପଦଟି ଖାଲି ପଡ଼ିଥିଲା ଓ ସେ ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗାପ୍ରସାଦ ବରାଇ ପରିବାର ସହ ଆସି ଏଠାର ସରକାରୀ ଘରେ ରହି ଆମ ହଷ୍ଟେଲର ପରିଚାଳନା କଲେ ।

ସେ ଜଣେ ଅତି ଅମାଯିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ଦେଖୁବାକୁ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଓ ହସହସ ମୁହଁ । ସେ ବଲାଙ୍ଗିର ସହରର ଲୋକ, ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରୁ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କରି ରେଭେନ୍ଯୁ କଲେଜରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଏ ଅଂଚଳର ସବୁଜଥା ଜାଣିଥିଲେ । ଦୁର୍ଗାବାବୁ ଆମ ବଡ଼ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ତ ଜାଇ ପରି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ, ମୁଁ ତାଙ୍କ ନିଜ ଭାଇ ନଦକିଶୋର ବରାଇ ଯାଙ୍ଗରେ ପଡ଼ୁଥିଲି । ସେ ଆସିବାରୁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ସେ ମରିଗେ ମରିଗେ ହଷ୍ଟେଲର ପିଲାକୁ ମଧ୍ୟ ରାଜୀ ପାଠର କିଛି କିଛି ବୁଝାଇ ଦେଉଥିଲେ । ସେ ଚାହିଁଥିଲେ ସେତେବେଳେ କଟରୀରେ ମଧ୍ୟ ଭଲ କାମଟିଏ ପାଇଥାଆନ୍ତେ । ଦିନେ ତାଙ୍କୁ ଏ ସମସ୍ତରେ ପଚାରି ଜାଣିଲି ଯେ ସିଏ କୁଆଡ଼େ ଏ ସମସ୍ତରେ ବନାରସର ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଜ୍ୟୋତିଷଙ୍କୁ ପଡ଼ୁଲେଖୁ ସେ କେଉଁ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟକଲେ ଭଲ ହେବ ବୋଲି ତାଙ୍କର ପଚାରି ଲୋଡ଼ିଥିଲେ । ସେଠାର ଉତ୍ତର ଆସିଲା, “ତୁମେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ଯୋଗଦେଇ ତାକୁ ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ତୁମର ଉନ୍ନତି ଓ ମଞ୍ଜଳ ହେବ ।” ଏହି ଦୁର୍ଗା ପ୍ରସାଦ ବରାଇ ଶେଷରେ ଉଛଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ରେଜିସ୍ଟ୍ରେସନ୍ ହୋଇ ବହୁବର୍ଷ ସେ ପଦରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି ଚାକିରିରୁ ଅବସର ନେଇଥିଲେ । ଜ୍ୟୋତିଷଙ୍କ କଥା ସତ୍ୟ ହେଲା ।

‘ଚୌନାଇ’ ଓ ଆମର ହୋମଗାର୍ତ୍ତ ଟ୍ରେନିଂ

ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଯାହା ଶୁଣିଥିଲି, ପାଠଣା ମହାରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେବ କେବଳ ଉକାକାଙ୍କ୍ଷା ନଥିଲେ, ସେ ମହିବ୍ରାଜାଙ୍କ୍ଷା ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ସେହି ଆକାଙ୍କ୍ଷାକୁ ଆଖୁ ଆଗରେ ରଖି ଓଡ଼ିଶାର କେତେକ ରାଜୀ ଏବଂ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ମଧ୍ୟ କେତେକ ରାଜାଙ୍କୁ ଏକତ୍ର କରି ଓ ସେମାନଙ୍କ ସବୁ ରାଜ୍ୟକୁ ମିଶାଇ ଗୋଟିଏ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କରିବାର ତାକର ପରିକଳ୍ପନା ଥିଲା । ସେ ରାଜ୍ୟର ନାମ ରଖିବାର କହନା ଥିଲା “ଚୌନାଇ” । ‘ଚୌ’...ର ଅର୍ଥ ଚୌହାନ ଯଥା ବଲାଞ୍ଜିର, ସୋନପୁର ଆଦିର ଚୌହାନ ବଂଶୀୟ ମାନଙ୍କ ଶାସିତ ରାଜ୍ୟ । ‘ନା’ ଅର୍ଥ ନାଗ ବଂଶୀୟ ରାଜା ଯଥା କଳାହାଣ୍ତି, ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର କେତେକ ରାଜ୍ୟ । ‘ଇ’ ଅର୍ଥ ଭଞ୍ଜ ବଂଶୀୟ ରାଜା ଓ ତାକର ରାଜ୍ୟ ଯଥା ମୟୁରଭଞ୍ଜ, ଦଶପଲ୍ଲୀ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ଆଉ କେତେକ ଗଡ଼କାଟ । ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଏ ‘ଚୌନାଇ’ ରାଜ୍ୟଟିର ରାଜଧାନୀ ସ୍ଥାପନ କରିବାର ପରିକଳ୍ପନା ଥିଲା । ବୋଧ୍ୟୁଏ ଏଥୁପାଇଁ ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଆଖୁ ଆଗରେ ରଖାଯାଇଥିଲା ।

ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟଟିଏ ହେଲେ ସେଥିପାଇଁ ସେତେବେଳେ ସେନାବାହିନୀଟିଏର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା । କାରଣ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟକୁ ଶତ୍ରୁ କେତେବେଳେ ଆକ୍ରମଣ କରିପାରେ । ମୁଁ ଯାହା ସେତେବେଳେ ଶୁଣିଥିଲି, ବଲାଞ୍ଜିରରେ ସେନାବାହିନୀ ରହିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧ ଭାବରେ ତିଆରି କୋଠାଘରର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା । ସେହି କୋଠାଘରଟି ବଲାଞ୍ଜିରରେ ତିଆରି ହେଲା ଯାହାର କାନ୍ଦୁ ଏତେ ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧ ଭାବରେ ତିଆରି ଯେ ବନ୍ଧୁକ ବା ତୋପରୁ ନିର୍ଗେତ ଗୋଲା କାନ୍ଦୁକୁ ନଷ୍ଟ କରିପାରିବ ନହିଁ । ସେନା ଛାଉଣାରେ ସୈନିକମାନଙ୍କ ରହିବା ପାଇଁ ବଡ଼ ବଡ଼ ବାରାକ୍ ଘର, ଅଫିସରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବଡ଼ବଡ଼ ଅଫିସ ଘର, କଣେନ (ରଷ୍ଟାଘର), କ୍ଷେତ୍ର ରୂପ, ଗୋଲା ବାରୁଦ ଓ ବନ୍ଧୁକ ଆଦି ରଖିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧ ଘର ତିଆରି ହେଲା ଓ ସେନାଛାଉଣାଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲା । ସୈନିକ ପ୍ରାୟ ଶହେ ଦେଢ଼ିଶ ‘ଜଣ ମଧ୍ୟ ଆୟିଲେ ଆମ ମହାରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣଙ୍କ ଶଶୁରକ ରାଜ୍ୟ ପାତିଆଲାରୁ । ପାତିଆଲା ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ମିତ୍ରରାଜ୍ୟ ଥିଲା । ସେଠିକାର ଆଇନ୍ କାନ୍ଦୁନ ରାଜାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ପ୍ରଣାତ ହେଉଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଗଡ଼ଜାତ ରାଜ୍ୟ

ପରି ସେ ରାଜ୍ୟରେ ଇଂରେଜମାନେ ନିଜେ କିଛି ଆଧୁପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି ପାରୁନଥିଲେ
ଶୁଣିଛି ।

ପାତିଆଳାରୁ ଯେଉଁ ସୌନ୍ଦିରମାନେ ଆସିଥିଲେ ସେମାନେ ଥିଲେ ବହୁତ
ଦେଇବା କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ବଳିଆ ପରି ଦିଶୁଥିଲେ । ଏଠାରେ ୩/୪ ମାସ ରହି ଭଲ ଖାଇବାକୁ
ପାଇବାରୁ ପରେ ପ୍ରକୃତ ସୌନ୍ଦିର ପରି ଦିଶିଲେ । ଏବେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଲେଜ ହୋଇଥିବା
କୋଠାର ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠାକୁ ଏମାନେ ନିଜ ବାରାକ୍ କରି ରହୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ
ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ପୁରକମାନଙ୍କୁ ସେଠାରେ
'ହୋମଗାର୍ଟ' ଟ୍ରେନିଂ ଦିଆଗଲା । ଆମ ହେଉମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆଦେଶ ହେଲା
ହାଇସ୍କୁଲର ୧୮ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ବୟସର ପିଲାଙ୍କୁ ହୋମଗାର୍ଟ ଟ୍ରେନିଂ ପଠାଇବାକୁ ।
ସେତେବେଳେ ୧୮ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ବୟସର ତିନିଜଣ ଛାତ୍ର ହାଇସ୍କୁଲରେ ଥିଲୁଁ ।
ସେମାନେ ହେଲେ ଶ୍ରୀପତି ଶତପଥ୍ୟ, ହରିହର ମିଶ୍ର (ମୁଁ) ଓ ଦୟାନିଧି ହୋତା - ଆମ
ହେଉମାଷ୍ଟର ବାଲମୁକୁନ୍ଦ ହୋତାଙ୍କ ପୁଅ । ଆମେ ତିନିଜଣ ଯାକ ଏକାଦଶ ଶ୍ରୀଣାର
ଛାତ୍ର ଥିଲୁଁ । ସପ୍ରାହକୁ ୨/୩ ଦିନ ଆମକୁ ସେଠାକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ଏବଂ ଆମକୁ
ତ୍ରିଲ୍ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ (ପୋଲିସ ବା ମିଲିଚାରୀ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ)
ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଶ୍ରୀପତି କଣ୍ଠୋଲ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଉଥିଲା ।
ଆମକୁ ସ୍କୁଲର ଶେଷ ଦୁଇ ପରିଅତ୍ତ ଏଥପାଇଁ ଛୁଟି ମିଳୁଥିଲା । ଏଇଭଳି ପ୍ରାୟ ୨/୩
ମାସ ମୁଁ ହୋମ ଗାର୍ଟ ଟ୍ରେନିଂ ପାଇଥିଲି । ତା'ପରେ ୮ ଆମର ପରାକ୍ଷା ପାଖେଇ
ଆସିଲା ଓ ଆମେ ସେଠାକୁ ଗଲୁ ନାହିଁ ।

୧୯୪୧ ପରେ ମୁଁ ମେହିକ ପାସ କରି କଟକକୁ ପଡ଼ିବାକୁ ଗଲି । ଏ ଆଢ଼ର
ଖବର ଆଉ ରଖୁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋର ଯାହା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ସେହି ସୌନ୍ଦିରମାନେ
୧୯୪୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାରାକରେ ରହୁଥିଲେ । ତା'ପରେ ସେମାନେ ପାତିଆଳା
ପଳାଇଲେ । ଫଳରେ ସୌନ୍ଦିର ଛାତ୍ରଣାଟି ଖାଲି ପଡ଼ିଲା । ଚୌନାଡ଼ ରାଜ୍ୟ ଗଠନ
ହୋଇନ ପାରିବାର କାରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଭିନ୍ନ ଲୋକ ମୁଖ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ କଥା ଶୁଣାଗଲା ।
କେହିକେହି କହିଲେ, ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟମାନେ 'ଚୌନାଡ଼' ରାଜ୍ୟର ପରିକଳ୍ପନା କରୁଥିଲେ
ସେମାନେ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ବିଷ୍ଟଦୃଷ୍ଟରେ ପଡ଼ିଲେ । ଆଉ କେହିକେହି କହିଲେ
ଚୌନାନ୍ ବଂଶୀୟ, ନାଗ ବଂଶୀୟ ଓ ଭଞ୍ଜ ବଂଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକତା
ରହିଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ରାଜ୍ୟ କଷତି ସେଇଠି ହିଁ ବନ୍ଦ ରହିଲା । ୧୯୪୩ରେ

ସୁଚି ତ ଜପାନ ନ୍ଯୂର୍ଝ ପିଣ୍ଡବାର (ଆମ୍ବଜାନା) ■ ୧୧୪

ସେହି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଛାଇଣା ବିରାଟ କୋଠାଘର ଖାଲି ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ୧୯୪୪ରେ ମହାରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେବ ନିଜ ନାମାନୁସାରେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଲେଜ ସେହି କୋଠାଘରେ ସ୍ଥାପନ କରିଦେଲେ ।

ଉପର ବର୍ଣ୍ଣତ ଚୌ.ନା.ଭ. ରାଜ୍ୟର କଷତିନାକୁ କେହି କେହି ଗୁରୁତ୍ୱ ନ ଦେଇ, ମହାରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେବ ନିରାପଦାକୁ ବିଶେଷ ଧାନ ଦେଇ ରାଜାଙ୍କ ପେଲେସ ପାଖରେ ସେନାଇଛାଇଣା ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା ଓ ସୈନିକମାନେ ଦିନରାତି ପେଲେସର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶରେ ପହରା ଦେଉଥିଲେ ବୋଲି କହନ୍ତି କହନ୍ତି ।

ପାତିଆଳା ସୈନିକଙ୍କୁ ନେଇ ଏସବୁ କଷତି ସେତେବେଳେ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଲୋକଙ୍କୁ ଚର୍ଚାର ଖୋରାକ ଯୋଗାଇଥିଲା । ଯା'ହେଉ ମହାରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେବ ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଲେଜ ସ୍ଥାପନ କରି ଏକ ଅମର କାର୍ତ୍ତି ରଖ୍ୟାଇଛନ୍ତି । ଏହା ଫଳରେ ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏ ଅଂଚଳର ବିଶେଷ ବିକାଶ ସାଧିତ ହୋଇପାରୁଛି ।

ଶାଶ୍ଵାସିକ ପରୀକ୍ଷାରେ 'ସିକନ୍' ହେଲି

ଏହିପରି ସମୟର ଗତିରେ ବର୍ଣ୍ଣର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଓ ଅନ୍ୟ କ୍ଲ୍ଯାସ ଗୁଡ଼ିକର ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା ତଥା ଆମର ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ସରିଲା । ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିବା ଆଗରୁ ମୁଁ କଣ କାମ ପାଇଁ ଦୁଇତିନି ଦିନ ଛୁଟି ନେଇ ଗାଁକୁ ବାହାରିଗଲି ଓ ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟି କାଟିଲି । ଗାଁର ମୋର ଜଣେ ସଂପର୍କୀୟ ମରସା ଘାସି ମିଶ୍ର ସେ ମଧ୍ୟରେ ଦିନେ ବଲାଞ୍ଜିରବୁ ଜଣତାରୁ ମୋର ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷାର ଫଳ ଶୁଣି ଆମ ଘରକୁ ଆସି କହିଲେ -ହରିହର ! ତୁ ପରା ପରୀକ୍ଷାରେ 'ସିକନ୍' ହେଲୁ । ମୁଁ ବୁଝିଗଲି, ମୁଁ ସେକେଣ୍ଠ ହେଇଛି । ଏହିପରି ମୋର ଛାତ୍ରବାସ ଜୀବନର ଛାତ୍ରବାସ ଆନନ୍ଦରେ କଟିଗଲା ଏବଂ ମୁଁ ସେ ସମୟ ଭିତରେ ଅନେକ ଭଲଭଲ ବିଷୟ ଶିଖାପାରିଥିଲି ।

ତମ୍ଭେ ଶ୍ରୀ ରୁଚବେ ନମ୍ୟ

ସେତେବେଳେ ଆମ ସ୍କୁଲରେ ୪ଥ୍ ରୁ ୭ମ ଯାଏଁ ଦୁଇଟି ଲେଖାଏଁ ଶାଖା ଥିଲା ଓ ଅଷ୍ଟମରୁ ଏକାଦଶ ଯାଏଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀ କୋଠରା ଥିଲା । ଏହି ବାରଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ପଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ପାୟ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହୃଦୀକେଶ ପଞ୍ଜନାୟକ ବୋଲି ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଯିଏକି ଅନେକ ଶ୍ରେଣୀରେ ଇଂରାଜୀ ପଡ଼ାଉଥିଲେ । ଭଲ ଇଂରାଜୀ ପଡ଼ାଇବାରେ ତାଙ୍କର ନାମ ଥିଲା । ସେ ସ୍କୁଲରେ କେବେବର୍ଷ ତାଙ୍କରି କଲା ପରେ କଟେଗାରେ ମୁନ୍ସିପ ପଦଟିଏ ଖାଲି ପଡ଼ିଲା । ସେ ଜଣେ ଲ' ଗ୍ରାନ୍ଟୁଏର୍ ଥିବାରୁ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ସେହି ମୁନ୍ସିପ ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତ ପାଇ ବିଚାର ବିଭାଗରେ ଯୋଗଦେଲେ । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ଅଛି ଅମାୟିକ ବ୍ୟକ୍ତି । ସ୍କୁଲର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନିଜ ପୁଅପରି ସ୍ଵେଚ୍ଛ କରୁଥିଲେ । ସେ କଟକ ଅଂଚଳରୁ ଆସି ଏଠାରେ ସପରିବାର ଯୁନାତିହରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷକ କ୍ଷାତ୍ରସ୍ଵରେ ରହୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପୁତୁରା ଜଣେ ଆମ ଉପର କ୍ଲ୍ୟୁସରେ ପଡ଼ୁଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କୁ ଦଳବେହେରା ନାମରେ ସମସ୍ତେ ଜାଣିଥିଲୁ । ଦଳବେହେରା ଅଛି ମିଷ୍ଟଭାଷା ଓ ମୋଳାପା ଥିଲେ । ଥରେ ଆମ ସ୍କୁଲ ପଢ଼ିକା 'ପାରିଜାତ'ରେ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମରଜିଆ ଛୋଟ ଗନ୍ଧ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ଏହି ମରଜିଆ ଲେଖାଟି ପାଇଁ ସ୍କୁଲର ଅନେକ ପିଲା ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଲେ ।

ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ପାଠାଯର ପଞ୍ଚା

ହୃଦୀକେଶ ବାବୁଙ୍କ କ୍ଷାତ୍ରସ୍ଵ ଥିଲା ଯୁଗ୍ମ କ୍ଷାତ୍ର । ଆରଥରେ ରହୁଥିଲେ ଶ୍ରୀ ଯୋଗେଶ୍ୱର ମେହେର । ତା'ର ଦକ୍ଷିଣାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କ୍ଷାତ୍ର ଥିଲା ଓ ଘରକୁ ଲାଗି ବିସ୍ତୃତ ମୋଳା ପଡ଼ିଆଗେ, ଯେଉଁଥରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପକ୍ଷ କୁଞ୍ଚିତ ଥିଲା । ସେ କ୍ଷାତ୍ରରେ

ରହୁଥିଲେ ଆମ ସ୍କୁଲର ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଚ୍ରେଣ୍ଡ ଗ୍ରେଜୁଏଟ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ପାତାମର ପଣ୍ଡା । ସେ ସ୍କୁଲର ଅନେକ ବିଷୟରେ ଭାଗନେଇ ସମସ୍ତକ ପ୍ରିୟଭାଜନ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ । ସେ ବୋଧହୃଦୟ ବାଲେଶ୍ଵର ଜିଲ୍ଲାର ଲୋକ ଥିଲେ ଓ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ବହୁତ ଦିନ ଆଗରୁ ଆସିଥିଲେ । ଏପରି ଲେଖିବାର କାରଣ ହେଲା ମୁଁ ପି.ଆର. ହାଇସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବାର ଦୂର ତିନିବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଥରେ ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁ ଧୂବରାଜ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଥିଲି । ବଡ଼ମାମୁଁ ସେତେବେଳେ ହାଇସ୍କୁଲର କିରାଣୀ ହୋଇ ଉପର ବର୍ଣ୍ଣତ ପୁରୁ କୁଟର୍ପର୍ଦ୍ଦ ଗୋଟିକରେ ରହୁଥିଲେ ଓ ମୁଁ ପାତାମର ବାବୁଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ 'ଚୁମ୍ପି'ଙ୍କ ସହିତ କିଛିଦିନ ଶେଳାଖେଳି କରିବାର ମୋର ମନେ ଅଛି ।

ପାତାମର ବାବୁ ଥିଲେ ଜଣେ ସକୋଟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଜଣେ ପକ୍ଷି ଗୁହସ୍ତ । ମୁଁ ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବା ବେଳେ ଦେଖିଲି, ପାତାମର ବାବୁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଲାଗିଥିବା କୁଥୁମ୍ବାର ପଢ଼ିଥାଏ ଭୂମି ଖଣ୍ଡକର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶରେ ମନ୍ଦିରକୁ ବାଢ଼ା ଦେଇ ଗୋଟିଏ ପରେ ଦୁଧଥାଳୀ ଗାଇ ଦୂର ତିନିପଟ ରହୁଥିଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପଟକୁ ଗୁହାଳଠାରୁ ଛୋଟ ବାଢ଼ଦାରା ଅଲଗା କରି ସେଥିରେ କୋବି, ବାଇଗଣା, ଚମାଗୋ ଆଦି ଚାଷ କରୁଥିଲେ । ନିଜ ଘରର ବ୍ୟବହାରଠାରୁ କ୍ଷାର ବା ପନିପରିବା ବଳି ପଡ଼ିଲେ ତାକୁ ବିକି ଦେଉଥିଲେ । ସେ ପଇସାରେ ଚାକର ଦରମା, ଗାଇର ଦାନାକୁଣ୍ଡା ଖର୍ଚ୍ଚ ତ ବାହାରି ପଡ଼ୁଥିବ । ଆମ ଗାଁ ମାନଙ୍କର ବଡ଼ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କ ଘରେ ସେପରି ଦେଖିଥିଲି ତ, ସେଥିପାଇଁ ପଣ୍ଡା ଆଜ୍ଞାକ ଏପରି ଯୋଜନାଟି ମୋଟେ ବହୁତ ଭଲ ଲାଗିଲା । ତାଙ୍କର ସେତେବେଳେ ବୋଧହୃଦୟ ଦୁଇଟି ପୁଅ ଓ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଥରେ । ତାଙ୍କ ସ୍ବାକ୍ଷ (ଆମ ଗୁରୁମାଙ୍କ) ଚିକିଏ ମୁଣ୍ଡଦୋଷ ଥିଲା ବୋଲି ଶୁଣିଥିଲୁଁ । କିନ୍ତୁ ଆମ ସାର ସେ ସବୁ ସଂଭାଳି ନେଇ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-କର୍ମ ସୁଚାରୁଗୁପେ ସଂପାଦନ କରୁଥିଲେ ।

ବଲାଙ୍ଗିର ଅନାଥାଶ୍ରମ :

ସ୍କୁଲର ଚାରୋଟି ହଷ୍ଟେଲ ଥିଲା । ସେ ମଧ୍ୟରୁ ୪ ଥି ହଷ୍ଟେଲ ସରେଇବୁକ ପଣ୍ଡା ଆଜ୍ଞାକ ଘର ପାଖରେ ଥିଲା ଓ ସେ ଥିଲେ ସେହି ହଷ୍ଟେଲର ସୁପରିନିଚେଣ୍ଡେଷ୍ଟ । କେତେବର୍ଷ ପରେ ପାଟଣା ମହାରାଜା ବଲାଙ୍ଗିର ସହର ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଅନାଥାଶ୍ରମ ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲେ । ସେଥିପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ସରେଇବୁକ ଅତି ଭରମ ସ୍ଥାନ ବୋଲି ଜାଣି ସେଠାରେ ପିତୃହୀନ ଅନାଥ ବାଳକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନାଥାଶ୍ରମ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ମହାରାଜା ସାହେବ ଆମ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ମତାମତ ଲୋଡ଼ିଥିଲେ

। ଏଥରେ ଆମ ଉଦାରମନା ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଶୁସ୍ତିରେ ରାଜି ହୋଇ ସେଥର ଭାର ନିଜେ ମୁଖ୍ୟରେ ଓ ସେ ଆଶ୍ରମର ପରିଚାଳକ ରୂପେ ଆମ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ପାତାମର ପଣ୍ଡା ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ଯେଉଁ କେତେଜଣ ଆମ ହଷ୍ଟେଲ ଛାତ୍ର ସେ ବୁକରେ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଣି ଅନ୍ୟ ଟିନୋଟି ହଷ୍ଟେଲରେ ସ୍ଥାନ ଦିଆଗଲା ।

ଅନାଥାଶ୍ରମର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପାଚଣା ବାନକୋଷରୁ ନିୟମିତ ରୂପେ ଅନୁଦାନ ମିଲୁଥିଲା ଓ ଆଶ୍ରମଟି ସୁନ୍ଦର ରୂପେ ଚାଲିଲା । ଏ ଆଶ୍ରମରେ ପ୍ରାୟ ୧୫/୨୦ ଜଣ ଛାତ୍ର ସେତେବେଳେ ରହୁଥିଲେ । ସେମାନେ ରହିବା ପାଇଁ ଇଅଟି କୋଠରୀ ଥିଲା । କୁଞ୍ଚି, ରନ୍ଧାଘର ତଥା ପାଇଖାନା ଆଦି ସବୁ ମରାମଟି କରି ଚାରିଆଡ଼େ ପକ୍କା ବାଡ଼ା ଦେଇ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରାଗଲା । ଏଠାରେ ରହୁଥିବା ଅଧିକାଂଶ ପିଲା ଆମ ହାଇସ୍କୁଲର ଛାତ୍ର ଥିଲେ ଏବଂ ଏଠାରେ ସବୁପ୍ରକାର ସୁରିଧା ପାଇ ଆହୁରି ଭଲ ଭାବରେ ପଢ଼ି ପାରିଲେ । ଏହି ଅନାଥାଶ୍ରମରୁ ଅନେକ ଭଲ ରାତ୍ର ବାହାରିଥିଲେ । ସେଥରୁ ଜଣକର କଥା ଲେଖୁଛି - ତାକ ନାମ ଥିଲା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ରଥ । ଅଛଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଘରର ଏକମାତ୍ର ଗୋକରାରକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିବା ତାକ ପିତାକ ଦେହାନ୍ତ ହେବାରୁ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ରଥ, ବଡ଼ଭାଇ ନୀଳାଚଳ ଓ ଆଉ ନଣେ ସାନଭାଇ ଏଠାରେ ରହି ପଡ଼ିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ବେଶି ବୁଝିଆ ଥିଲେ । ସେ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ମେଟ୍ରିକ ପାୟ ପରେ ଏଠାରେ ରହି ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଲେଜରୁ ବି.୧. ଓ ବାହାରେ କେରାଁଲ' ପାସକରି ଓକିଲାଟି କଲେ । ଶେଷରେ ସେ ବିଚାର ବିଭାଗରେ ନିୟୁକ୍ତ ପାଇ ଡିସ୍ଟ୍ରିକ୍ଟୁକ୍ ଜଜ୍ ହୋଇପାରିଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ସେତେବେଳକୁ ଏ ଅନାଥାଶ୍ରମ ଆଉ ନଥିଲା । ପାଚଣା ଗଡ଼ିଜାତ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶିଗଲା ପରେ ଏ ଆଶ୍ରମ ବଦି ହୋଇଗଲା, କାରଣ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଏଥପାଇଁ ଅନୁଦାନ ଦେଲେ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତେ ଆମ ପଣ୍ଡା ଆଜ୍ଞାକ ସୁପରିଚାଳନା ଓ ସକୋଟପଣିଆ ହେତୁ ଏ ଅନାଥାଶ୍ରମ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା ।

ପଣ୍ଡା ଆଜ୍ଞାକ ଛାତ୍ରବସଳତା :

ଦିନେ ସଂଧା ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େଚାରିଟା କି ପାଞ୍ଚଟା ବେଳେ ଆମେ ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ବାରିଜଣ ସାଙ୍ଗ ସମ୍ବଲପୁର ଗୋଡ଼ରେ ବୁଲି ଯାଉଥିଲୁଁ । ସେ ଆଦୁ ପଣ୍ଡା ସାର କୁଳ ଆଡ଼କୁ ଆସୁଥିଲେ । ଆମକୁ ଦେଖୁ କହିଲେ - ଆରେ ପିଲାମାନେ, ଆଜି ଅନାଥାଶ୍ରମ ଅଗଣାରେ 'ଉଛଳ ଭାମ' ନାମକ ନଣେ ପହିଲମାନ ତାକର ଖେଳ ଦେଖାଇବା କଥା

ଜାଣିନାହିଁ କି, ଚାଲ ସେଠାକୁ ତାହା ଦେଖୁବ । ଆମ ଭିତରୁ ଜଣେ ହଠାତ୍ କହିଦେଲା - ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା, ଚିକଟ କରିବାକୁ ପଇସା ନାହିଁ । ସାର ଆମର ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପକେଚରୁ ଚାରିଗୋଟି ତମା ପଇସା ବାହାର କରି ଜଣକୁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଧରାଇଦେଇ କହିଲେ - ଚାଲ ଦେଖୁଯିବା । ଚିକଟର ଦାମ ଆମେ ଜାଣିନଥିଲୁ । ତାଙ୍କୀରୁ ଜାଣିଲୁ ଯେ ପଇସିକିଆ ଚିକଟ ବିକ୍ରି ହେଉଛି । ଅସଲ କଥା, ଆମେ ଖେଳ ଦେଖୁନ ଯାଇ ବୁନ୍ଦିଯିବାକୁ ବାହାରିଥିଲୁ । ସେଥିପାଇଁ ଚିକଟର ଦାମ ମଧ୍ୟ କାହାକୁ ପଚାରିନଥିଲୁ । କିନ୍ତୁ ସାରକର ଏହି ଛାତ୍ରବସ୍ତଳତା ବା ବାସଲ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଦୂରପରିମା କରିଥିଲୁ ।

ଖେଳ ଦେଖାଉଥାବି ଜଣେ ବଳବାନ୍ ଯୁବକ, ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ସାଲୋକମାନଙ୍କ ପରି ଲମ୍ବା କେଶ ଗୁରୁତ୍ବକୁ ୮ / ୧୦ ଜଣ ଛାତ୍ର ବସିଥିବା ଗୋଟିଏ ଶଗଡ଼ି ଗାଡ଼ିର ଆଗରେ ଝୁଲୁଥିବା ଦଉଡ଼ିରେ ବାନ୍ଧି ଗାଡ଼ିଟିକୁ ଚାଣି ଆଣିଲେ । ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପଥରକୁ ଶକ୍ତ ଦଉଡ଼ିରେ ବାନ୍ଧି ଦଉଡ଼ିକୁ ନିଜ ଦାତରେ କାମୁଡ଼ି ଧରି ପ୍ରାୟ ୨/୩ ଫୁଟ ଉପରକୁ ଉଠାଇଲେ । ଆଉ କେତେକ ଦୃଷ୍ଟ୍ୟାନ୍ତୀକ ଖେଳ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇଲେ ଓ ଉଛଳ ଭାମ ନାମର ସାର୍ଥକତା ପ୍ରତିପାଦିତ କରିଥିଲେ । ହେଲେ ସାରକର ଆମ ପ୍ରତି କେତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସ୍ମେହ ଥିଲା ସେକଥା ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାନେ ରହିଯାଇଛି ।

ମୁଁ ଗୁହସ୍ତ ହେବା ପରେ ପୂଜ୍ୟ ପାତାମର ପଣ୍ଡାକୁ ଦେଖି ଶିଖିଥିବା ଅନେକ ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ପ୍ରୟୋଗ କରି ସଫଳ ହେଲି । ତାଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ ଚୁମ୍ବୀ ବାବୁଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ନାମ ଥିଲା ମୃତ୍ୟୁଷ୍ମୟ ପଣ୍ଡା । ସେ ଏଠାରୁ ମାଟ୍ରିକ ପାସ କରି ରେଭେନ୍ଟା କଲେଜରୁ ଏମ୍.ୱୀ. ପାସ କଲାପରେ ସରକାରୀ କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ ହେଲେ । ଚାକିରିର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ସେ ବଲାଞ୍ଜିରର ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଲେଜକୁ ଅଧିକ ପଦରେ ବଦଳିରେ ଆସି ଏହି କଲେଜରେ ସେତେବେଳେ ଛାତ୍ର ମହାଲରେ ଥିବା ଅଶାନ୍ତ ପରିବେଶକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିପାରିଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ସେ ୨/୩ ଥର ଅଭିଭାବକ ତଥା ସହରର ବିଶିଷ୍ଟ ନାଗରିକ ମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତଣ କରି ମିଟିଂ କରି କଲେଜର ଭନ୍ଦାତି କଷେ ଲାଗିପଡ଼ିଥିଲେ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ପି.ଆର. ହାଇସ୍କୁଲର ହେଡ଼ମାନ୍ଡର ଥିଲି ଓ ଗୋଟିଏ ମିଟିଂରେ ଯୋଗଦେଇ ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲି । କଲେଜରେ କେହି ଶୁଙ୍ଗଳା ଭଙ୍ଗ କଲେ ସେ ବରଦାସ୍ତ କରିପାରୁନଥିଲେ ଓ ତାହାର ବିହିତ ପ୍ରତିକାର କରୁଥିଲେ । ଅନେକଙ୍କ ମତରେ, ସେ ଥିଲେ ଜଣେ କଡ଼ା ଶାସକ ଓ ଉତ୍ତମ ଅଧ୍ୟାପକ ।

ତାକ ସମୟରେ କଲେଜର ପରାମା ଫଳ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଭଲ ଥିଲା । ସେ ମୁଁ ରହୁଥିବା ଦେବମାନ୍ଦର କ୍ଷାଣସଙ୍କୁ ଦୁଇଥର ବୁଲି ଆସିଥିଲେ । ଆମେ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ । ମୁଢୁୟୁଷ୍ଣୟ ବାବୁ ତାକ କଲେଜ କଥା କହିଲେ ଓ ମୁଁ ମୋର ସ୍କୁଲ କଥା କହିଲି ଯାହାକି ସେ ଆଗରୁ ଶୁଣିଥିଲେ ଓ ମୋତେ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ସେ ଯେଉଁ ଦୁଇଥର ଆମ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ, ଆମ ପିଲାଦିନର କଥା ମନେ ପକାଇ ଉଭୟେ ଆମୋଡ଼ିତ ହୋଇଥିଲୁଁ । ମୋର ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ପାତାମର ପଣ୍ଡାକ ସମୟରେ କିଛି ଲେଖୁ ପାରିଥିବାରୁ ମୁଁ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମଣ୍ଡୁଛି ।

ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରାଣନାଥ ପଞ୍ଜନାୟକ

ଆଗରୁ ଲେଖିଛି ପ୍ରାଣନାଥବାବୁ ବହୁମତ ଗୋଟରେ ପାଢ଼ିତ ହୋଇ କଟକ ମେଡ଼ିକାଲ ସ୍କୁଲରେ ଚିକିତ୍ସା ଦେଉଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ହୃଦୟପୁଷ୍ପ ବଳିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି । ନିୟମିତ ରୂପେ ପ୍ରାତିଃ ଭ୍ରମଣ ଓ ସାଂଧ ଭ୍ରମଣ କରୁଥିଲେ । ତାକର ବସନ୍ତ ସେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ ୪୦ ରୁ ୪୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା । ତାକର ପୁଅନ୍ତିଏ ଓ ଝିଅନ୍ତିଏ ଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ହୋଇ ବହୁଦିନ ଧରି ମେଡ଼ିକାଲ ସ୍କୁଲରେ ଚିକିତ୍ସା ଦେଉଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଆମ ସ୍କୁଲରୁ ପାସ କରି ଗୌର ପଣ୍ଡା, ବିଷ୍ଣୁ ମହାତ୍ମ ଆଦି କେତେଜଣ ଛାତ୍ର ମେଡ଼ିକାଲ ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଏଠାରେ ପ୍ରାଣନାଥ ବାବୁଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ତେଣୁ ସେମାନେ ତାକର ବିଶେଷ ସେବା ଶୁଣୁଷା କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଦିନେ ଶୁଣିଲୁ, ଥରେ ପ୍ରାଣନାଥ ବାବୁ ହସିଟାଲରୁ ବାହାରି ଜଣେ ବୁଲାବିକାଳୀଠାରୁ ପକୋଡ଼ି, ପିଆଜି, ବିରି ପିଠା, ଦହିବରା ଆଦି କିଛି କିଣି ବାହାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଖାଉଥିଲେ । ଗୌର ପଣ୍ଡା, ବିଷ୍ଣୁ ମହାତ୍ମ ଆଦି ତାକର ଛାତ୍ରମାନେ ଏହା ଦେଖୁ ଦୁଃଖୁତ ହୋଇ କହିଲେ - ସାର, ଆପଣ ଏ କ'ଣ କରୁଛୁଟି ? ଆପଣଙ୍କ କଥା ମାନି ଆମେ ସ୍କୁଲରେ ଥିଲାବେଳେ ଏପରି କରୁନଥିଲୁଁ, ଏବେ ଆମେ ଆପଣଙ୍କ କଣ ବୋଲି କହିବୁଁ ? ଏକଥା ଶୁଣି କୁଆଡ଼େ ପ୍ରାଣନାଥ ବାବୁ ଛୋଟ ପିଲାଟେ ପରି ଭୋ, ଭୋ ହୋଇ କାହିଁ କାହିଁ କହିଲେ, - ଆଗେ ପିଲାମାନେ ମୁଁ କଣ କରିବି ? ଓଁ ଭୋକ, ଭୋକ ଯେଉଁ ପ୍ରବଳ ଭୋକ ହେଉଛି ମୁଁ ସମାଲି ପାରୁନାହିଁ, ଯେତେ ଖାଇଲେ ବି ଆହୁରି ଭୋକ ଲାଗୁଛି । ମୁଁ ବୋଧାହୁସ ଆଉ ଭଲ ହେବି ନାହିଁ । ତାକର କାନ୍ଦ ଦେଖୁ ଏମାନେ ମଧ୍ୟ କାନ୍ଦ ପକାଇଥିଲେ ।

ଏ ଘଟଣାର କେତେ ମାସ ପରେ ବଲାଞ୍ଜିଗକୁ ଖବର ଆସିଲା ଯେ ପ୍ରାଣନାଥ ବାବୁଙ୍କ ଦେହାତ ହୋଇଗଲା । ଏ ଖବର ଶୁଣି ଏଠାର ଶିକ୍ଷକ, ଛାତ୍ର, ତଥା ସହବର ଅନେକ ବିଶିଷ୍ଟ ଭାବୁବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନେଇ ସ୍କୁଲରେ ଏକ ଶୋକସତ୍ତା ହେଲା । ସତାରେ ଉପମ୍ପିତ ସମସ୍ତକ ଆଖୁ ଲୋଚକପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉଠିଥିଲା । ସେ ଜଣେ ଏପରି ଜନପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିଯୋଗରେ ଦିନକ ପାଇଁ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି କରାଗଲା ।

ସେ ସେ କେବଳ ଜଣେ ଜନପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ ତା ନୁହେଁ, ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ଅସାଧାରଣ ପ୍ରତିଭାର ଅଧିକାରୀ । ଜଣେ ଅଟି ଉଚ୍ଚକୋଟାର ସାହିତ୍ୟକ ରୂପେ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଜାଣିଥିଲେ । ସ୍କୁଲୀୟ ବିଶିଷ୍ଟ କବି ଗୋପାନାଥ ହୋତାଙ୍କ ‘ମର୍ମବାଣୀ’ କବିତା ସଂକଳନ ଉପରେ ତାଙ୍କ ଲିଖିତ ସମାକ୍ଷାମୂଳକ ଦାର୍ଘ୍ୟ ସାତ ଆଠ ପୃଷ୍ଠାର ପ୍ରବନ୍ଧଟିଏ ସେତେବେଳେ ବିଶିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ‘ସହକାର’ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଥିରୁ ସାହିତ୍ୟକମାନେ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ପ୍ରକୃତ ସାହିତ୍ୟକ ବୋଲି ବୁଝିଥିଲେ । ପ୍ରାଣନାଥ ବାବୁ ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ଏହିଭଳି ଆର ବି କିଛି ଲେଖିଥିବେ । ମାତ୍ର ତାହା ମୋ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସି ନଥିବାରୁ ମୁଁ କିଛି କହିପାରୁନାହିଁ । ସେ ଥିଲେ ଆମ ସ୍କୁଲ ପତ୍ରିକାର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଏ ।

ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଗଙ୍ଗାପ୍ରସାଦ ପଣ୍ଡା

ସେହିଭଳି ପୂଜ୍ୟ ଗଙ୍ଗାପ୍ରସାଦ ପଣ୍ଡା ଥିଲେ ଜଣେ ଉଚ୍ଚକୋଟାର ସାହିତ୍ୟକ ତଥା ଗଣିତଙ୍କ । ଶୁଣିଛି ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ରି. ଏମ. ଶିକ୍ଷକ ଅର୍ଥାତ୍ ଭର୍ଣ୍ଣାକୁଳର ମାଷ୍ଟର । ଏମ. ଇ. ବା ଏମ. ଭି. ପାସ କରି କଟକରେ ଥିବା ଭି. ଏମ. ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ ହାଇସ୍‌ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକତା କରୁଥିଲେ । ଗଙ୍ଗାବାବୁ ଏଠାରେ ବିଶେଷତଃ ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀ ମାନକରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପଢାଉଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେରକ ‘ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟଥାଳୀ’ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଥିଲା । ଦଶମ, ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ରାଧାନାଥକ ଉଷା କାବ୍ୟ ଓ ଚିଲିକା କାବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଆମର ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଥିଲା । ଗଙ୍ଗାବାବୁ ଓ ପ୍ରାଣନାଥ ବାବୁ ଏସବୁକୁ ଏପରି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବୁଝାଉଥିଲେ ଯେ ସବୁ ଛାତ୍ରଙ୍କ ତାହା ଦୃଦ୍ୟଗମ ହୋଇ ପାରୁଥିଲା । ବିଶେଷତଃ ସାହିତ୍ୟାନୁବାଗୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ସେ ସବୁ ମନ୍ଦମୟ କରି ପକାଉଥିଲା । ଶୁଣିଛି, ପୂଜ୍ୟ ଗଙ୍ଗାପ୍ରସାଦ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ପାଖକୁ ଜଲେଜର ବି. ଏ., ଏମ. ଏ କ୍ଲାସର ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ

ଆସି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ତଥା ଗଣ୍ଠିତ ବିଷୟରେ ଥିବା ସେମାନଙ୍କ ସଦେହମୋଚନ କରୁଥିଲେ । ଗଙ୍ଗାବାବୁ କଲେଜରେ ପଢାଯାଉଥିବା ଉକ୍ତତର ଗଣ୍ଠିତ ସବୁକୁ ନିଜେ ଘରୋଇଛାତ୍ର ଭାବରେ ନିଜ ଘରେ ପଢ଼ି ଆୟତ କରି ପାରିଥିଲେ ।

ଏହି ଗଙ୍ଗାବାବୁଙ୍କର ଦୁଇଟି କବିତା ଆମ ‘ପାରିଜାତ’ ପତ୍ରିକାରେ ଦୁଇଟି ପଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଥମଟି ଥିଲା ଏକ କୋଶଳୀ ଭାଷାର କବିତା ଯା’ର ନାମ ଥିଲା ‘ବର୍ଷା ଆବାହନ’ । ଏହି କବିତାଟି ପରିମ ଓଡ଼ିଶାର ପାଠକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚହଳ ପକାଇ ଦେଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଗାଁ ଗହଳରେ ଅନେକ କବିତାବାପନ୍ତି କୋଶଳୀ ଭାଷାରେ କବିତାମାନ ଲେଖୁଥିଲେ ଓ ଲୋକଙ୍କ ମନୋରଞ୍ଜନ କରିପାରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଲିଖିତ ମାଧ୍ୟମ କିଛି ନଥିବାରୁ ସେସବୁ ଗ୍ରାମ ମାନଙ୍କରେ ସାମାବର୍ଷ ହୋଇ ରହିଯାଉଥିଲା । ଗଙ୍ଗାବାବୁଙ୍କର ଏହି ବର୍ଷା ଆବାହନ କବିତାଟି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଅଂଚଳରେ ଜୀବିତ ଓ ପ୍ରଚଳିତ ରହିଛି । ସେଥିରୁ କେତୋଟି ଧାର୍ତ୍ତି ଉଦ୍ଧାର କରୁଛି :-

କଜଳ କଲିଆ ପାଗଲୁ ବାଦଲୁ, ମାଦଲୁ ବନେଇ ବନେଇ
ଚମକି ଚମକି, ଛମକି ଛମକି, ବିଜଳି ନଚେଇ ନଚେଇ
ଝୁପୁର ଝାପୁର, ଝୁପୁର ଜାପୁର, ବରଷ ଅସରା ଅସରା
ତହକ ବିକଳ, ବଡ଼ା କଳବଲ, କଳାନ କେଠର ଖରା

ପହି ଖରାତରା, ଦରମରା ଧରା, ନାଇଁ ତା’ଶୋଭାର ପସରା
ସବେ ଉଛନ, ରତ୍ତି ଛାଡ଼ୁଛନ, ତତେ କରିଛନ ଆଶରା
ଆ’ରେ ବରଷା, ଚଷାର ଭରସା, ଦର ଦର ଦେ ବରଷି
ମାଖନ ମୁନ୍ଗା, ବନକ ଝୁରଙ୍ଗା, ଲହମଦା ପତ୍ତୁ ଲହଁସି, ଲତ୍ୟାଦି

ଆଉ ଗୋଟିଏ କବିତାର ନାମ ‘ଦାତାପାପା’ । ତାହା ଥିଲା ଏକଭଳି :-

ପ୍ରେମ ଇଙ୍ଗାଣକି କରୁଣା ଭକ୍ତି ସୁଖଶାନ୍ତି ଧନୀ ଇଶ୍ଵର
କୃପଣ ହୋଇଣ କାହାକି ତୁମେ ହେ ଭୁଞ୍ଗାଉଛ ଜନେ ଦୁଃଖ ଅପାର ?
କୃପଣ ବୋଲିକି ଲୋଭ ଛାଡ଼ିନାହିଁ, ସରିବ ବୋଲିକି କର ଭାବନା
ଦେଇଦେଇ କିଛି ସରି କି ଯାଇଛି, ମାରିବି ନାହିଁ ହେ ଛାଡ଼ି ଶୋଚନା ।

ପାପ-ଦୁଃଖ ଧନେ ଧନୀ ମୁଁ ଜଗତେ, ନୁହେଁ ମୁଁ କୃପଣ ତୁମରି ଭଳି
ନିଅ ଯାହା କିଛି ଯାଚି ମୁଁ ଦେଉଛି, ଭାବିବ ନାହିଁ ହେ ମାରିବ ବୋଲି ।

ବାମନ ବେଶରେ ଆସିବ ନାହିଁ ହେ ବୋହି ନ ପାରିବ ମୋହରି ଧନ
ଗରି ଗୋକର୍ଣ୍ଣନ ଚେକିଲ ଯେ ରୂପେ ଆସିବ ଧରି ଯେ ବେଶ ମୋହନ ।

ବାସ୍ତବିକ ଏ ସବୁ କି ସୁଦର କାଳଜୟା କରିତା । ମୁଁ ଆଜିଯାଏଁ ସେ ସବୁ
ମନେରଖୁ ମରିରେ ମରିରେ ଘରେ ଗାଇଥାଏଁ ।

ଆମର ସୌଭାଗ୍ୟ ଯେ ସେତେବେଳେ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଯେଉଁ
ଶିକ୍ଷକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଥିଲେ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ଜ୍ଞାନବାନ୍, ନୀତିବାନ୍, ଛାତ୍ରବହୁଳ,
କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣ ତଥା ନାନା ସଦ୍ଗୁଣର ଅଧ୍ୟକାରୀ । ସେହି ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ମାନଙ୍କର
ଦିଗ୍ ଦର୍ଶନକୁ ଯେଉଁ ଛାତ୍ରମାନେ ହୃଦୟର ସହିତ ପାଳନ କରି ଚଲୁଥିଲେ ନିଜନିଜ
ଜୀବନରେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତମ ନାଗରିକ ରୂପେ ସମାଜରେ ପରିଚିତ ହୋଇ ସୁନାମ
ଅନ୍ତର୍ଜାଲ କରିପାରିଥିଲେ ।

ମୁଁମୋର ସେହି ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସଦ୍ଗୁଣ ସବୁ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ
ଦେଖୁଛି ‘ମହାଭାରତ’ର ଭାଷାରେ କହିଲେ - “ଉଣ୍ଠା ନୁହନ୍ତି ଭାଷ୍ଟ, ଦ୍ରୋଣ, କର୍ଣ୍ଣ -
ଅବା ଶ୍ରାକୃଷ୍ଣ, ଭାମ, ଅରଜୁନ” । ପ୍ରାତଃ ସ୍ଵରଣୀୟ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ
ମହାପାତ୍ର କିମ୍ବା ମୋର ହେଉମାନ୍ତର ପୂଜ୍ୟ ବାଳମୁକୁୟ ହୋତା ଏତେ ସଦ୍ଗୁଣର
ଅଧ୍ୟକାରୀ ତଥା ଏପରି ଛାତ୍ରବହୁଳ ଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ କଥା ଲେଖିବାକୁ ଗଲେ ଗୋଟିଏ
ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ପ୍ରବନ୍ଧ ଏ ବୟସରେ ମଧ୍ୟ ଲେଖି ପାରନ୍ତି । ସେମାନେ “ସୁନାମା
ଉତ୍ତମାଶ୍ୟାତା” ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କ ନିଜ ନାମରେ ସେମାନେ ଦିଖ୍ୟାତ । ଶେଷରେ ମୋର
ପୂଜ୍ୟ ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଉଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଣତି ଜଣାଇ ଏ ଅଧ୍ୟ ଶେଷ କରୁଛି ।

ମାତ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା

ସେତେବେଳର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ମାତ୍ରିକ କ୍ଲ୍ୟାସ (ୱେଚ୍ଛାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ)ରେ ଆମେ ସେ ବର୍ଷର (୧୯୪୧) ଜାନୁଆରୀରୁ ଉପେଯର ମାସ ସାର୍ଥ ପଢ଼ି ଚେଷ୍ଟ ପରାକ୍ଷା ଦେଲୁଁ । ଉପେଯର ୨୩ ତାରିଖରେ ଚେଷ୍ଟ ପରାକ୍ଷାର ଫଳ ବାହାରିଲା । ମୁଁ ସେଥୁରେ ମାତ୍ରିକ ପରାକ୍ଷା ଦେବାକୁ ସେଷ୍ଟ ଅପ୍ରକଟିତ ହେଲି । ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟିରେ ମୁଁ ଘରେ ଥିବା ସମୟରେ ଦିନେ ଗାଁର ମୋର ଜଣେ ମାଉସା “ହର ତୁ ‘ସିକନ୍’ (ସେକେଣ୍ଡ) ହେଲୁ” ବୋଲି କହିଥିବା କଥା ଆଗରୁ ଲେଖାଇଛି । ଛୁଟି ପରେପରେ ମୁଁ ଗାଁରୁ ମୋର ହଷ୍ଟେଲକୁ ବାହାରି ଆସି ମୋର ପଢାପଢ଼ିରେ ଲାଗିଲି । ସ୍କୁଲକୁ ଆଉ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । କାରଣ ସ୍କୁଲରେ ଆମ ପରାକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ ଆଜିକାଲି ଭଳି ଆଉ କୋଟିଂ କ୍ଲ୍ୟାସ ହେଉଥିଲା । ମୁଁ ଆଗରୁ ହଷ୍ଟେଲର ମନିଟର ଥିଲି, ଦିନେ ସେ କାମରୁ ମୋତେ ଅବ୍ୟାହତି ଦେଇ ନୃତ୍ୟ ମନିଟର ନିୟୁକ୍ତ କରିବାକୁ ଆମ ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନିରେଣ୍ଟକୁ ଜଣାଇଲି । ମାତ୍ର ସେ ଏଥିପାଇଁ ମନାକଲେ ଓ ମୋତେ କହିଲେ- ଏବେ ହଷ୍ଟେଲରେ ଆଉ ଦୁଇ ଟିନିମାସ ତୁମେ ଥିବାସାର୍ଥ ସେ କାମ ଚଳାଉଥିବ । ସବୁପିଲା ମଧ୍ୟ ତୁମକଥା ଶୁଣୁଛନ୍ତି, ଏଥିରେ ହେଲେ କୋଉ ବେଶି କାମ ପଢ଼ୁଛି ? ମୁଁ ‘ହୁଁ’ କଲି ଓ ପୂର୍ବ ପରି ମନିଟର ହୋଇ ରହି ଯଥାସମୟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା, ପିଲାମାନଙ୍କ ସାମାନ୍ୟ ସୁବିଧା ଅସୁବିଧା କଥା ବୁଝୁଥିଲି ।

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଦୁଇମାସ କଟିଗଲା । ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ମେଟ୍ରିକ ପରାକ୍ଷା ହେବାପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ କଥା ମଧ୍ୟ ଆମେ ଜାଣିଲୁଁ । ସେହିବର୍ଷ ଆମ କ୍ଲ୍ୟାସରେ ଥିବା ଚାଲିଶ ଜଣ ପିଲାକ ମଧ୍ୟରୁ ଟିରିଶଜଣ ସେଷ୍ଟ ଅପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିଲୁଁ ।

ସେତେବେଳେ ମାତ୍ରିକ ପରାକ୍ଷାର କେନ୍ଦ୍ର ଥିଲା ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲ । ଏ ଅଂଚଳ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସେହି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପରାକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରରେ ଜଳାହାଣ୍ଡି, ବଳାଞ୍ଜିର, ସୋନପୁର, ସମ୍ବଲପୁର, ବୌଦ୍ଧ, ବାମଣ୍ଡା ଆଦି ଏ ଅଂଚଳର ସବୁ ପରାକ୍ଷାର୍ଥୀ ପରାକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ ।

ମୋର ପ୍ରଥମ ସମ୍ବଲପୁର ଦର୍ଶନ

ମୁଁ ଆଗରୁ ଥରେ ସମ୍ବଲପୁର ସହର ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲି । ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ମୋର ମାଉସା ଘରେ ରହି ୪ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିଲି, ହଷ୍ଟେଲକୁ ଆସିଲଥିଲି, ସେ ସମୟରେ ଦିନେ ମୋର ମାଉସା ବଳଗାମ ଗୁରୁ ମୋତେ ଓ ଚାକ ବଡ଼ ପୁଅ ଧୋବେଇ ଚରଣକୁ କହିଲେ - ଆରେ ପିଲାମାନେ ଶୁଣା, ମୁଁ ଆସନ୍ତା କାଳି ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ କାମରେ ସମ୍ବଲପୁର ଯିବି । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ କେତେଜଣ ମଧ୍ୟ ସେହି ସରକାରୀ ଗାଡ଼ିରେ ଯିବେ । ତୁମର ବୁଲିଯିବାକୁ ଯଦି ମନ ହେଉଛି, ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଆ । ଆସନ୍ତାକାଳି ସକାଳବେଳା ଖାଇସାରି ଦିନ ୧୦/୧ ଠଣ୍ଡା ବେଳକୁ ବାହାରିପଡ଼ିବା । ଆମେ ଦୁଇଁ ଏ କଥା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦରେ ନାଟି ଉଠିଲୁଁ ଓ ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲୁଁ । ଆମର ପ୍ରସ୍ତୁତି କହିଲେ ପରିଷାର ପରିଜନ୍ମ ଥିବା ଧୋତି କୁର୍ରା ଗାମୁଛା ଆଦି ସାଙ୍ଗରେ ନେବା । ବାକି ସବୁକଥା ତ ମାଉସା ବୁଝିବେ । ତହିଁ ପରଦିନ ଆମେ ଦୁଇଁ ଗୋଟିଏ ବେଗରେ ନିଜ ଲୁଗାପଟା ଧରି କଟେରୀ ଛକ୍କୁ ଗଲୁଁ । ଆମ ଘରଠାରୁ କଟେରୀ କୋଠାଘର ଅଛବାଟ । କଟେରୀ ବାରଣ୍ଗାରେ ଆମେ ମାଉସାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଉଁ, ସେ ଆମେ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଆସି ଚାକର ଯାହା କାମ ଥିଲା ସାରିଦେଉଥିଲେ । ଯଥା ସମୟରେ ଅଫିସରୁ ବାହାରି ଆମକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଗାଡ଼ିରେ ଦସିଲେ । ମୁଁ ଦେଖିଲି, ଗାଡ଼ିରେ ବିଶେଷ କିଛି କିନିଷପତ୍ର ନଥିଲା । କେବଳ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ସୁଚନକେଶ ଥିଲା ଓ ଚାକୁ ଘେରି ୪/୨ ଜଣା ପୋଲିସ ବାଲା ବସିଥିଲେ । ସମସ୍ତକ ହାତରେ ବନ୍ଧୁକ ଥିଲା । ମୁଁ ଭାବିଲି, ମାଉସା ତ ପାଟଣାରାଜ୍ୟ ସରକାରକ ଜଣଣା ଖାନାର ଅଫିସର, ବୋଧଦୂଷି କିଛି ସରକାରୀ ଟଙ୍କା ଗାଡ଼ିରେ ନେଉଥିବାରୁ ପୋଲିସ ସେହି ସରକାରୀ ଟଙ୍କାକୁ ଜରିଛି । ତାକୁ ସେ ବିଷୟରେ କିଛି ପଚାରିନଥିଲି ।

ବଳାଞ୍ଜିରରୁ ବାହାରି ପ୍ରାୟ ୮/୯ ମାରିଲ ଦୂରରେ ଥିବା ଶୁକଳେଲ ନଦୀରେ ବନ୍ଧାଯାଇଥିବା ଲୁହାରେ ତିଆରି କ୍ରିଜ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ଦେଖିଲା ଆଶ୍ରମ୍ୟ ଲାଗିଲା ଯେ କ୍ରିଜର ଦୂରପାର୍ଶ୍ଵରେ ତ ଲୁହାବାଡ଼ା ଥିଲା କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ଵର ଲୁହାବାଡ଼ାକୁ ବାନ୍ଧି ଉପରେ ମଧ୍ୟ କ୍ରିଜର ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୁହାରେ ଛାତ ପରି ଲୁହା ଛଢି ସବୁ

ବନ୍ଦା ଯାଇଥିଲା । ପରେ ଜାଣିଲୁଁ ସେପରି କରି ହୁଇ ବନ୍ଦା ହେଲେ ତାହା ବେଶି
ଶକ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ବେଶିଦିନ ଯାଏ ଶକ୍ତ ହୋଇ ରହେ ।

ଆମେମାନେ ସେଠାରୁ ପୂଜ୍ୟ କବିବର ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେରଙ୍କ ନନ୍ଦୀସ୍ତଳୀ
ବରପାଲି ଗ୍ରାମରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ମେହେର କବିକ ସୁମଧୁର କବିତାବଳୀ ସେତେବେଳକୁ
ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଚାରିତ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲାଣି । ଏହାଙ୍କ ସମସ୍ତରେ
ବ୍ୟାସ କବି ଫକାର ମୋହନ ଲେଖୁଥିଲେ -

ବରପାଲିଠାରେ ଅଛି ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର

ତାହାର କବିତା ପଢ଼ିଲିଣି ଦେରଦେର ।

ତାହାର କବିତା ପଡ଼ି ମନ ମାନିଯାଏ

ଆହୁରି ଲେଖୁବ ବୋଲି ଚାହିଁ ବସିଥାଏ ।

ବରପାଲି ପାର ହୋଇ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ ବରଗଡ଼ରେ । ବରଗଡ଼ରେ ଗାଡ଼ି କିଛିସମୟ
ରହିଲା । ମଉସା ଓ ପୁଲିସ୍ ଅର୍ପିସର ଜଣକ କିଛି କାମରେ ଗୋଟିଏ ଦୋକାନ ଆଡ଼େ
ଗଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ଯୁବକ ଗାଡ଼ି ପାଖକୁ ଆସି ଝରକାବାଟେ
ଭିତରକୁ ଚିକିଏ ଦେଖିଲେ । ସେଠାରୁ ଯାଇ ଜଣେ ଉଡ଼ିଉଡ଼ିଆ ଯୁବକ ହସି କରି
ଥାଳିଆ ସ୍ଵରଗେ କହିଲା - ଦେଖ ତ ହୋ ! ଗାଡ଼ି ଭିତ୍ରେ ଗୁଟେ ସୁର୍କ୍ଷେତ୍ରକେ ୪/
୪୮ ପୁଲିସ୍ ବାଲା ବନ୍ଦୁକ ଧରି କରି ଜଗିଛନ୍ । ହେଁ ସୁର୍କ୍ଷେତ୍ରଥ କେତେ ଟଙ୍କା ଥିବା
ଯେ ଏହି ପୁଲିସ୍ ବାଲା ବନ୍ଦୁକ ଧରି ଜଗିଛନ୍ ? ଏହା କହି ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା ।
ଏହାଶୁଣି ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ତା'କୁ ବୁଝାଇଲେ - ବାବୁ, ଇଚା ହରରେ
ପାଚନାରଜାର ମାଲ ଗୁଜାରି (ବାର୍ଷିକ ଖଜଣା), ଇଚା ଇଂରେଜ ସରକାରର ଖଜନା
ଖାନା କେ ସମ୍ବଲପୁରକେ ନଉଇନ୍ । ସେନେ ବୁଝାବେ । ମୁଲଁ କେତେଥର ଇ ଗାଡ଼ି
କେ ହେ କାମେ ଯାଇଥିବାର ଦେଖିଛେ । ଚକ୍ଷାମାନେ ଯେତା ଜମିର ମାଲଗୁଜାରି ଫି
ବରଷ ବୁଝାସନ୍, ରଜାମାନେ ବି ଇଂରେଜ ସରକାରକେ ମାଲଗୁଜାରା ବୁଝାସନ୍ ।
ତୋର ଡକାଏତ୍ ଟଙ୍କା ଯାଉରେ ବଲି ଜାନିଲେ ବି ବାଟେ ଲୁଟିକରି ନାହିଁ ନେଇ
ପାରବେ ବଳି ପୁଲିସବାଲା ବନ୍ଦୁକ ଧରି ଜଗିଛନ୍ । ଶିକ୍ଷକମାନେ ଆମ୍ବମାନଙ୍କୁ ଯେପରି
ବୁଝାନ୍ତି ସେପରି ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣକ ବୁଝାଇଦେଲେ । ତା'ପରେ ମଉସା ଓ ପୁଲିସ୍
ଅର୍ପିସର ଆସିଲେ । ଗାଡ଼ି ପ୍ରାୟ ଘଷାଏ ଭିତରେ ମହାନଦୀ ପଣ୍ଡନ୍ ବିଜ ପାଖରେ ଯାଇ
ପହଞ୍ଚିଲା ।

ପଣ୍ଡନ ବ୍ରିଜ ନିକଟକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁଁ ତାହା ଏକ ଭାସମାନ ପୋଲ । ଲୁହା
ରତ୍ନ ଓ କାଠପଟାରେ ତାହା ଚିଆରି ହୋଇଥିବା ପରି ଜଣାଗଲା । ପୋଲଟି ବହୁତ
ଓସାରିଆ ଥିଲା । ଦୁଇଟି ବସ୍ତି ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ତା' ଉପରେ ଯିବା ଆସିବା କରିପାରୁଥିବ ।
ବୋଧହୁଏ ନଦୀର ଉତ୍ତର ପଟରେ ଥିବା ସ୍ଵଳଭାଗରେ ପ୍ରକାଶ ଲୌହ ସ୍ଵମାନ ପୋଟି
ଲୁହା ଶିକୁଳିରେ ପୋଲଟିକୁ ବାନ୍ଧି ରଖାଯାଇଥିଲା । ଶୁଣିଲୁଁ ଯେ ବର୍ଷାରତ୍ତର ଆରମ୍ଭରେ
ପୋଲଟିକୁ ଖୋଲି ଅନ୍ୟତ୍ର ତାର ଅଂଶ ଗୁଡ଼ିକୁ ରଖାଯାଏ ଏବଂ ଶୁଣିଲା ସମୟରେ
ସେହି ପୋଲ ମରାମଟି କରି ପୁଣି ନଦୀ ଉପରେ ରଖାଯାଏ ।

ଆମ ଗାଡ଼ି ସେହି ପୋଲ ଉପରେ ଯାଇ ସମୟଲପୁର ସହରକୁ ଯାଇଥିବା ସଡ଼କ
ଉପରକୁ ଉଠିଲା ଓ ସହର ଅଭିମୁଖେ ଗଠି କଲା । ଅଛ କିଛିବାଟ ଗଲାପରେ ଗଢ଼ିବି
ଠିଆ ହେଲା ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାଶ କୋଠାଘର ପାଖରେ । ସେହି କୋଠାଘରକୁ କୁହା ଯାଇଥିଲା
ପାଟଣା ପେଲେସ । ମରସା ଆସମାନକୁ ବୁଝାଇଦେଲେ ଯେ ଆମ ପାଟଣା ମହାରାଜଙ୍କ
ଏଇଠି ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପେଲେସ ଅଛି । ତା'ପରେ ସେହି ପେଲେସର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ
କର୍ମଚାରୀ ଆସି ଗେଟ୍ ଖୋଲିଦେଲେ । ମରସାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ମୁଁ ଓ ଧୋବେଇ ଗଢ଼ିରୁ
ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲୁଁ । ଉତ୍ତର କର୍ମଚାରୀ ମରସାଙ୍କ ଆଗରୁ ଚିତ୍ତିଥିଲା, କାରଣ ମରସା ଅନେକଥର
ସମୟଲପୁର ଯାଇ ସେ କୋଠାରେ ରହୁଥିଲେ । ମରସା ଆମ ଦୁଇଜଣକୁ ତାଙ୍କ ଜିମାରେ
ଦେଇ ଭଲ ଘରଟିରେ ଏମାନଙ୍କୁ ରଖିବ ବୋଲି କହିଲେ । ଆସମାନଙ୍କୁ କହିଲେ - କିଛି
ଦରକାର ହେଲେ ଏହାଙ୍କୁ କହିବ, ମୁଁ ଦୁଇଘଣ୍ଠା ଭିତରେ ଫେରି ଆସିବ ।

ଆମ ଦୁଇଜଣକୁ ସେହି ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ଵିତୀୟ ମହିଳାର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘରେ
ଦୁଇଟି ବେଢ଼ ଦେଲେ । ପିଇବା ପାଣି ମଧ୍ୟ ସୋରେଇରେ ଥିବା ଦେଖାଇ ଦେଲେ ।
ଆମେ ଦୁଇଁ ଖୁସିରେ ସୋଠାରେ ରହିଲୁଁ । ପ୍ରଥମେ କୋଠାଘରର ସବୁ ମହିଳା ବୁଲି
ବୁଲି ଦେଖିଲୁଁ । ଅନେକ କୋଠାର ବନ୍ଦ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଖାଲି ଥିବା ଘରଗୁଡ଼ିକ ବୁଲି
ଦେଖିଲୁଁ । ନଳଖୁଆ ତ ସାଙ୍ଗରେ ଥିଲା, ତାର ସଦବ୍ୟବହାର କରି ଖୁସିଗପ, ସ୍ଵଳକଥା
ଆଦି ମନେପକାଇ ସମୟ କଟାଇଲୁଁ । ଆବଶ୍ୟକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରଜାଘର ପାଇଖାନାକୁ
ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଜଣେ ଯାଇ ତାର ସବୁପଯୋଗ କଲୁଁ । କିନ୍ତୁ ତଳ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି
ଯେ ଆମ ଘରର ପାଇଖାନା ପରି ମଳ ସବୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ୨୪/୩୦ ଫୁଟ ଉପରୁମଳସବୁ
ତଳେ ପଡ଼ି କଦର୍ପ୍ୟ ଦିଶୁଥିଲା । ମେହେତର, ଆମ ପାଇଖାନା ପରି ପ୍ରତିଦିନ ସଫା
କରୁଥିବ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଯେପରି ବ୍ୟବହାର ଚାଲେ ବାଜା ପ୍ରକା ସମସ୍ତେ ସେପରି

ଚାଲିଚଳନ ଓ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

ଦୁଇଘଣ ପରେ ମଉସା କରେବା କାମ ସାରି ଆସିଲେ । ତା'ପରେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସହର ଭିତରକୁ କିଛିଦୂର ବୁଲିବାକୁ ଗଲୁଁ । ବାଟରେ ଦେଖିଲୁଁ ଜଣେ ଲୋକ ସାଇକେଲରୁ ଉଠୁରି ସେ ଛକରେ ବଡ଼ ପାଚିରେ କ'ଣ କହିଲା । ମୋତେ ଶୁଣିଲା 'ଆଦ୍ୟ ରଜନୀ ହିନ୍ଦ୍ କେଶରା' ଓ ସେ ପାପଲେଟ୍ ବାଣିଲା । ସେଥିରେ ସେଇକଥା ଓ ସିନେମା ହଲର ନାମ ଥିଲା । ମଉସା କହିଲେ - ଚାଲ 'ହିନ୍ଦ୍ କେଶରା' ସିନେମା ଦେଖୁଯିବା । ମୁଁ କେବେ ସିନେମା ଦେଖିନଥିଲି, ତେଣୁ ମଉସାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ସମସ୍ତେ ସିନେମା ଘରକୁ ଗଲୁଁ । ଭଲ ସିଂମଧ ମିଳିଲା । ସିନେମା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ମାତ୍ର ଏ କ'ଣ ! ଅଭିନେତା ଅଭିନେତ୍ରୀମାନେ ଅଭିନୟ କରୁଥାଆନ୍ତି କିନ୍ତୁ କାହାରି କଥା ବା ଗାତ ଶୁଭୁନଥାଏ । ଆଗରୁ ଶୁଣିଥିଲି, ସିନେମାରେ ଅଭିନୟ କରୁଥିବା ଅଭିନେତା ମାନଙ୍କ କଥା ଓ ଗାତ ସବୁ ଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଏହା ସେପରି ସିନେମା (ଚକିଜ) ନଥିଲା । ପରେ ମଉସା କଥା ଶୁଭୁଥିବା ଓ ନ ଶୁଭୁଥିବା ସିନେମା କଥା ବୁଝାଇଦେଲେ । ଚକିଜ ଓ ବାଇଶ୍‌ବୋପ ଆଦି କଥା କିଛି କହିଲେ । କିଛି ସମୟ ସେପରି ଚିତ୍ରର ଅଭିନୟ ଦେଖିପାଣଣାହାଉସକୁ ଫେରି ଆସିଲୁଁ । ରାତିଟା ସେଠାରେ ଆରାମରେ ଶୋଇଲୁଁ । ତହେଁ ପରଦିନ ସକାଳୁଆ କାମ ସାରି ସେହି ପୋଲିସ ଗାଡ଼ିରେ ଆସି ପଣ୍ଡନ୍ ବ୍ରିଜ ପାର ହୋଇ ପୂର୍ବରୁ ଯାଇଥିବା ଗାସ୍ତାରେ ଗାଡ଼ି ଫେରିଲା ଓ ବଲାଞ୍ଜିରରେ ୩/୪ ଘଣ୍ଟା ପରେ ନିରାପଦରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଏହିପରି ମୋର ସମ୍ମଲପୁର ପ୍ରଥମ ଦର୍ଶନ ହୋଇଥିଲା ।

ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ସମ୍ମଲପୁର ଯାତ୍ରା

ବର୍ତ୍ତମାନର ସମ୍ମଲପୁରରେ ଗଜାଧର ମେହେର କଲେଜ ରୂପେ ପରିଚିତ ବିରାଟ କୋଠାୟରଟି ସେତେବେଳେ ସମ୍ମଲପୁର ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲ ରୂପରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଥିଲା । ତାହା ଥିଲା ଆମର ହାଇସ୍‌କୁଲ ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ତ୍ର । ଆଗରୁ ତ ଆମର ପରୀକ୍ଷା ୧୯୪୭ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏକ ଦିବସରେ ହେବ ବୋଲି ଆମକୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ପରୀକ୍ଷାର ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ ଆମେମାନେ ନିଜନିଜ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଲୁଗାପଚା ତଥା ବହିପତ୍ରର ବୋକରା ଧରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ ଓ ଆମ ସ୍କୁଲରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ପାଟଣା ଗାନ୍ଧଦରବାର ଆମ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ମଟରଗାଡ଼ି (ବସ) ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଆମେ ୩୦ ଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆମର ଦୁଇଜଣ ଶିକ୍ଷକ

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାତାମର ପଣ୍ଡା ଓ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଉଦସନାଥ ମିଶ୍ର (ଖେଳଶିକ୍ଷକ) ଆମମାନଙ୍କ ଦେଖାଗୁଣା କରିବାପାଇଁ ଯାଇଥିଲେ । ପୁଷ୍ଟାରା (ରାହୁଣିଆଁ) ଓ ନରିହା (ଚାକର) ମଧ୍ୟ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜ ଘରେ ବା ମେସରେ ଖାଇସାରି ଦିନ ପ୍ରାୟ ଏଗାରଟା ବେଳେ ଗାଡ଼ିରେ ନିଜନିଜ ସାମାନ ଲଦି, ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲୁଁ ।

ଗାଡ଼ି ସମଲପୁର ଅଭିମୁଖେ ପକ୍ଷୀ ସତ୍ତକରେ ଚାଲିଲା ଓ ପ୍ରାୟ ଆୟମାରଳ ଦୂରରେ ଥିବା ଶୁକତେଲ ନଦୀ ଉପରେ ବନ୍ଧାଯାଇଥିବା ବିରାଟ ଲୋହ ବ୍ରିଜ (ପୋଲ) ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଏହି ବିରାଟ ପୋଲଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ କେନେକ ପିଲାକର ଆଗ୍ରହ ହେବାରୁ ଗାଡ଼ି ସେଠାରେ ୧୦/୧୫ ମିନିଟ୍ ଅଟକି ରହିଲା । ଆଗ୍ରହୀ ପିଲାମାନେ ଯାଇ ପୋଲଟି ଦେଖି ସାରି ଆସି ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲେ । ଗାଡ଼ି ଚାଲିଲା । ବାଟରେ ଅନେକ ଗୋଟିଲା ଓ ବଲାଙ୍ଗିରବୁ ୨୦/୨୯ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଥିବା ସାଲେଉଟା ଗୋଟିଲା ଓ ବଲାଙ୍ଗିରବୁ ହୋଇ ସିଧାଯାଇ ଅଙ୍ଗନଦୀ କୁଳରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା । ସେଠାରେ ସମସ୍ତେ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଦାରେ ନିଜନିଜ କାମ ସାରି ନଦୀକୁଳରେ ଜମାହେଲେ । ଅଙ୍ଗନଦୀ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଲୁହାପୋଲ ବନ୍ଧା ଯାଇଥିବା ଦେଖି କେନେକଙ୍କ କୌତୁହଳ ଜାତ ହେଲା ଓ ସେମାନେ ପୋଲ ଉପରେ କିରିଦୂର ଯାଇ ଫେରିଆସି କହିଲେ ଏହି ପୋଲଟି ଅବିକଳ ଶୁକତେଲ ନଦୀର ପୋଲ ପରି ବନ୍ଧାଯାଇଛି । ଜଣେ କିଏ ସାରକୁ ପଚାରି ଦେଲା - ସାର, ଏହି ପୋଲ ସବୁ କ'ଣ ପାଟଣା ମହାରାଜା ତିଆରି କରିଛନ୍ତି ? ସାର କହିଲେ - ନାହିଁରେ ପିଲେ ଏହା ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର କରିଛି । ପାଟଣା ମହାରାଜା, ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ସିଂହଦେଶକ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ହୋଇ ଆସିଥିବା କଥା ତ ଜାଣିଛି । ସେ ସେତେବେଳେ ନାବାଳକ ଥିଲେ ଓ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ସିଂହଦେଶ ମରିଗଲେ । ତେଣୁ ଏ ରାଜ୍ୟକୁ 'କୋର୍ଟ୍ ଅଫ୍ ଓଡ଼ିଶା' ବୋଲି ଦୋଷଣା କରି ଗୋରା ସାହେବମାନେ ଯଥା ବଲଦୂରନ ସାହେବ ଓ ଫିଲିସ ସାହେବ ଆଦି ଏ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କଲେ । ବଲାଙ୍ଗିରବୁ ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ଚିଚିଲାଗଡ଼କୁ ଓ ସମଲପୁରକୁ ପକ୍ଷୀ ସତ୍ତକ ପକାଇ ବାଟର ସବୁ ଛୋଟପୋଲ, ବଡ଼ପୋଲ ଯାହା ଦେଖୁଛ ସେହିମାନେ ତିଆରି କରିଥିଲେ । ଆମେମାନେ ଜାଣିଲୁ ଯେ ତାହାହେଲେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଶାସନରେ ଆମ ପାଟଣା ରାଜ୍ୟର ବହୁତ ଭନ୍ଦୁତି ହୋଇଛି ।

ଅଙ୍ଗ ନଦୀର ନାମକରଣ :

ଏହାପରେ ଜଣେ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ଆମେ ଛୋଟ ବ୍ୟସରେ ପଢ଼ିଥିବା 'ଅଙ୍ଗ ନଦୀର ନାମକରଣ' କଥା ! ଅନେକ ପିଲା ସେ କଥା ଜାଣିଥିଲେ । କଥାଟା ଥିଲା

ଏହିପରି - ଜଣେ ପାଟଣାରାଜାକ ଦୁଇଟି ପୁଅ ଥିଲେ, ଜଣକର ନାମ ବଳରାମ ଦେଓ ଅନ୍ୟର ନାମ ନରସିଂହ ଦେଓ । ଦୁଇଁ ଚାହିଁଲେ ରାଜା ହେବାକୁ । ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟରେ ତ ଦୁଇଜଣ ରାଜା ହୋଇପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ରାଜମାତା ସେମାନଙ୍କ ମା) ସେମାନଙ୍କୁ ଧରି ଏହି ଅଙ୍ଗ ନଦୀକୁଳକୁ ଆସିଲେ । ରାଜମାତା ନଦୀ ଯେଉଁ ଆଡ଼କୁ ବୋହିଯାଉଛି ସେ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ଠିଆହୋଇ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ହାତ ଦୁଇ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରସାରିତ କରି କହିଲେ - ଦେଖ ମୋର ଏ ଦୁଇଟି ଅଙ୍ଗ, ଗୋଟିଏ ପାଟଣାରାଜ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଲମ୍ବିଛି ଓ ଅନ୍ୟ ଅଙ୍ଗଟି ଆରପଟକୁ ଲମ୍ବିଛି । ଜଣେ ତାହାଶ ପଟକୁ ଥିବା ରାଜ୍ୟ ପାଟଣାର ରାଜା ହେବ ଓ ଅନ୍ୟଜଣକ ବାଁ ପଟକୁ ଥିବା ରାଜ୍ୟର ରାଜା ହେବ । ବାଁ ପଟରେ କେତେ ଜମିଦାର ଅଛନ୍ତି, ରାଜା ନାହାନ୍ତି । ସେ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟ ଆମ ପାଟଣା ରାଜ୍ୟର । ଇତିହାସ କହେ, ପାଟଣା ରାଜ୍ୟ ଥିଲେ ଗଡ଼ର ମରଦମଣି ଥିଲା । ଇତିହାସରେ ସେ ଗଡ଼ମାନଙ୍କର ନାମ ଅଛି । ତେଣୁ ରାଜମାତା ରାଜ୍ୟକୁ ଦୁଇଭାଗ କରିଦେଲେ । ବଳରାମ ଦେଓ ପାଟଣାର ରାଜା ଥିଲେ ଓ ରାଜା ହୋଇ ରହିଲେ ଏବଂ ବରଗଡ଼-ସମଳପୁର ଅଂଚଳଟି ନରସିଂହ ଦେଓଙ୍କ ଭାଗରେ ପଡ଼ିଲା । ସେଠାର ଜମିଦାର ମାନଙ୍କ ଉପରେ ସେ ରାଜା ହୋଇ ରହିଲେ । ଲୋକ ମୁଖରୁ ଶୁଣାୟାଏ, ରାଜମାତା ନଦୀକୁଳରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ଅଙ୍ଗ (ହୋତ) ପ୍ରସାରିତ କରି ଏପରି ଭାଗ କରିଥିବାରୁ ନଦୀର ନାମ ହେଲା ‘ଅଙ୍ଗ ନଦୀ’ । ତା ‘ଆଗରୁ ନଦୀର ନାମ କ’ଣ ଥିଲା ମା’ ଗଙ୍ଗେ ଜାଣିଥିବେ । ଇତିହାସରେ ତାହା ନାହିଁ ।

ଅଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼େ ପାଣି

ତା’ପରେ ମୁଁ ମୋର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ କହିଲି - ଗୋଟିଏ ମରଜିଆ କଥା ଶୁଣି । ପାଣି ଅର୍ଥ କଳ ଓ ଆର ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥ ହାତ ଯେମିତି କି ବିବାହକୁ ‘ପାଣିଗ୍ରହଣ’ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏହି ପାଣି କଥାଟିଏ ଶୁଣ । ସାଲେଡ଼ଗାରେ ଥିଲେ ଜଣେ ମିଶ୍ର ବୁଢ଼ା ଓ ଅଙ୍ଗ ନଦୀର ଆର କୁଳରେ ଗୋଟିଏ ଗାଁରେ ଥିଲେ ପଣ୍ଡା ବୁଢ଼ା । ଏ ଦୁଇଁ ଥିଲେ ବେଶ ଜ୍ଞାନା ଓ ପଣ୍ଡିତ ଲୋକ ଏବଂ ଭାରି ମରଜିଆ କଥା ହୁଅନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ଉଭୟେ ପରଷ୍ପରକୁ ଭେଟନ୍ତି । ଦିନେ ପଣ୍ଡା ବୁଢ଼ା ଅଙ୍ଗନଦୀ ଭିତରେ ପାଣିରେ ଚାଲିଚାଲି ଆସି ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ଭେଟିଲେ । ମିଶ୍ର ପଚାରିଲେ - ହଇହୋ ଅଙ୍ଗରେ କେତେ ପାଣି ଅଛି ? ପଣ୍ଡା ବୁଢ଼ା କହିଲେ - ଅଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼େ ପାଣି । ମିଶ୍ର ବୁଢ଼ା କହିଲେ - କିଏ ସେ କଥା ଜାଣିନାହିଁ ଯେ ? ମୁଁ ଆମ ଅଙ୍ଗର ପାଣି କଥା ପଚାରି ନାହିଁ, ମୁଁ ପଚାରୁଛି ଅଜ

ନଦୀରେ କେତେ ପାଣି ବୋହି ଯାଉଛି ? ପଣ୍ଡା ବୁଢା କହିଲେ - ମୁଁ ତ ସେହି ଅଙ୍ଗ ନଦୀର ପାଣି କଥା କହୁଛି, ଅଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼େ ପାଣି ଅର୍ଥ ଅଙ୍ଗ ନଦୀର ନଦୀଟାକର ପାଣି ନାହିଁ ଯୋଡ଼େ ପାଣି ଅର୍ଥ ଗୋଟିଏ ଯୋଡ଼ି, (ଯୋଗ ବା ନାଳ) ଏତିକି ପାଣି (ଅର୍ଥାତ୍ କମ୍ ପାଣି) ଅଛି । ଏକଥା ଶୁଣି ମିଶ୍ର ବୁଢା ହସିଲେ ଓ ମୋ ଠାରୁ ଏହା ଶୁଣି ମୋର ସାଙ୍ଗମାନେ ହସି ଉଠିଲେ ।

ଏହାପରେ ଆମେ କବି ଗଜାଧର ମେହେରକ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ବରପାଳି ପାରହୋଇ ବରଗଡ଼ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ସେଠାରେ ଅଛ ସମୟ ରହି ସିଧା ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ ମହାନଦୀର ପଣ୍ଡନ୍ ବ୍ରିଜ ପାଖରେ । ସେଠାରେ ଗାଡ଼ିକିଛି ସମୟ ରହିଲା । ସାର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଏ ଭାସମାନ ବ୍ରିଜ ସମୟରେ ଅନେକ କଥା ବୁଝାଇଦେଲେ ଏବଂ ବର୍ଷାଦିନେ ଏହାକୁ ଠଠାର ନିଆୟାଇ କିପରି ଅଳଗା ଜଣାଯାଏ ଓ ଲୋକେ ସେତେବେଳେ କିପରି ବଡ଼ବଡ଼ ନୌକା ସାହାୟ୍ୟରେ ନଦୀ ପାର ହୁଅନ୍ତି, ସବୁ ବୁଝାଇଦେଲେ । ତା'ପରେ ଆମେମାନେ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ପଣ୍ଡନ୍ ବ୍ରିଜ ପାର ହୋଇ ଆରପକ୍କୁ ଗଲୁଁ ଏବଂ ଅଛ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସମଲପୁର ସହରରେ ଥିବା ପାଟଣା ହାଉସ୍ ବା ଆମ ମହାରାଜାଙ୍କ ପାଟଣା ପେଲେସରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ଗେଟ ଖୋଲା ଥିଲା । ଗାଡ଼ି ଭିତରକୁ ଗଲା ଓ ଗୋଟିଏ ପଚେ ଠିଆ ହେଲା । ସେଠାର କର୍ମଚାରୀ ମାନେ ଆମ ଆସିବା ଓ ସେଠାରେ ରହି ପରାକ୍ଷା ଦେବା ବିଷୟରେ ଆଗରୁ ଜାଣିଥିଲେ ଏବଂ ଆମ ପାଇଁ ସେଠାରେ ରହିବାର ସବୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଥିଲେ । ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆମେମାନେ ସେହି କୋଠାଘରର ଚଳ ମହିଳାର ବିଭିନ୍ନ କୋଠାରେ ଥିବା ପାଞ୍ଚ ଇଅଟା ଲେଖାଏଁ ବେଢ଼ିରେ ନିଜ ନିଜ ଜିନିଷପତ୍ର ରଖୁ ରହିଗଲୁଁ । ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ୪/୨୮ କୋଠାରୀ ଓ ଶିକ୍ଷକ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଳଗା କୋଠାରୀ ଥିଲା । ପୁଣ୍ୟାରୀ ନରିହା ଯାଇ ରନ୍ଧାବଢ଼ାର ଯୋଗାଡ଼ିରେ ଲାଗିଲେ ।

୫ରକା ଫାଙ୍କରୁ ପରୀକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ର ଦର୍ଶନ :

ତହିଁ ପରଦିନ ଉପରତେଳି ଶିକ୍ଷକମାନେ ଆମ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମଚର ଗାଡ଼ିରେ ବସାଇ ପରାକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର ଦେଖାଇବାକୁ ନେଲେ । ତାହା ହେଲା ସେତେବେଳେ ସମଲପୁର ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲ । ଯାହା ଏକ ବିରାଟ ଦୁଇମହିଳା ବିଶିଷ୍ଟ କୋଠାଘର ଥିଲା । ଏବେ ସେହି କୋଠାଘର ଗଜାଧର ମେହେର କଲେଜ ନାମରେ ବିଖ୍ୟାତ । ଆମେମାନେ ଚଳ ଉପର ଦୁଇମହିଳା ଯାକ ବୁଲିବୁଳି ଦେଖିଲୁଁ । ଝରକାବାଟେ ଦେଖିଲୁଁ ଭିତରେ ପରାକ୍ଷାଥିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବେଞ୍ଚ ଓ ଡେବା ବା କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଚୌକି ରେବୁଳୁଁ

ପଡ଼ିଥିଲା ଓ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀର ଚୋଳ ନମର ସେହି ତେବେରେ ଲଗାଯାଇଥିଲା ।

ସେତେବେଳେ ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଆମମାନକୁ ଆୟୋଜିତ ପେପରରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହୋଇଥିଲା । ସେଥରେ ଥିଲା ଇଂଲିଶ ପାଞ୍ଚ ପେପର ଓ ସେକେଣ୍ଟ ପେପର । ମାତୃଭାଷା ଓଡ଼ିଆ ପାଞ୍ଚ ପେପର ଓ ସେକେଣ୍ଟ ପେପର । ବାଧତାମୂଳକ ଗଣିତ ଗୋଟିଏ ପେପର ଯେଉଁଥରେ ଏରିଥମେଟିକ, ଏଲଜେବ୍ରା ଓ ଜ୍ୟାମିତି ପଢାଯାଉଥିଲା । ଇତିହାସ ଗୋଟିଏ ପେପର - ଏଥରେ ଭାରତ ଇତିହାସ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡର ଇତିହାସ ପଡ଼ା ହେଉଥିଲା । ଭୂଗୋଳ ଗୋଟିଏ ପେପର ଯେଉଁଥରେ ଭାରତର ଭୂଗୋଳ ବିସ୍ତର ଭାବରେ ଥିଲା ଓ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କେତେକ ଦେଶର ସାମାନ୍ୟ ଧାରଣା ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଏହି ୭ଟି ପେପର ବାହାରେ ଇଜାଧାନ ପେପର ଗୋଟିଏ । ସଂସ୍କୃତ କିମା ଉକ୍ତତର ଗଣିତ ଯେଉଁଥରେ କି ଟ୍ରିକୋଣମିତି, ଉକ୍ତତର ଜ୍ୟାମିତି, ଏଲଜେବ୍ରା, ମେନ୍ସ୍ୱରେସନ ଆଦି ଥିଲା) । ଏହି ସବୁ ପେପର ଥିଲା ଶହେ ମାର୍କର । ତେଣୁ ଆମେ ଆୟୋଜନ ମାର୍କର ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିଲୁଁ । ଆଜିକାଲି ପରି ଶତକତ୍ତା ୨୦ ମାର୍କ, ଶତକତ୍ତା ୪୫ ମାର୍କ ଓ ସବୁଥରେ ପାୟ କରି ଶତକତ୍ତା ୩୨ ମାର୍କ ଆଣିଲେ ପାଞ୍ଚ, ସେକେଣ୍ଟ ବା ଥାର୍ଡ ଡିରିଜନରେ ପିଲା ପାୟ କରୁଥିଲା ।

ଆଜିକାଲି ଏହି ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲାଣି । ପିଲାମାନେ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ନ ପାଇଁ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ମାତ୍ର ଛଅମାସ ପଢ଼ି ସେଷ ଅପ୍ରକାଶ ହୋଇ ମାତ୍ର ଛଅଟା ବିଷୟରେ ଅର୍ଥାତ୍ ମୋଟ ଛଅ ଶହେ ମାର୍କ ଥିବା ବିଷୟ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ପାଞ୍ଚ ଡିରିଜନରେ ପାୟ କରୁଛନ୍ତି । କାରଣ, ବର୍ତ୍ତମାନର ନାତି ହେଲା ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ପାୟ କରାଇବା ଓ ରାଜ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷିତ ଗୋଷା ବଢାଇବା । ତେଣୁ ପ୍ରଶ୍ନପତ୍ର ମଧ୍ୟ ବେଶି କଠିନ ହେଉନାହିଁ । ଆମ ସମୟରେ ଅତି କଠିନ ପ୍ରଶ୍ନ ସବୁ ଆସୁଥିଲା ଓ ସେଥିପାଇଁ ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ବହୁତ ପିଲା ଫେଲୁ ହେଉଥିଲେ ।

ଇଜାଧାନ ଗଣିତ ଇଜାନ୍ତ୍ରିପ ହେଲା ନାହିଁ :

ଆମେ ପରୀକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ଦିନ ଶାସ୍ତ୍ର ଖାଇଦେଇ ସାରମାନକ ସହ ଯାଇ ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ଶିକ୍ଷକ ଆମମାନକୁ ନେଇ ନିଜନିଜ ସିର୍ ଚିହ୍ନାଇ ଦେଲେ । ପ୍ରଥମ ଦିନ ପରୀକ୍ଷା ବିଷୟ ଥିଲା ଇଂରାଜୀ । ପ୍ରତିଦିନ ଦୁଇଟା ସିରିଜରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ସିରିଜ ଥିଲା ଦଶଟାରୁ ସାତେ ବାରଟା ଓ ଦିଚୀଯ ସିରିଜ ଥାଏ ଅପରାନ୍ତ ଅତ୍ରିରୁ ସଂଧା ପାଞ୍ଚଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସେଦିନ ଇଂରାଜୀ ପ୍ରଥମ ପତ୍ର ଓ ଦିଚୀଯ ପତ୍ର

ପରାକ୍ଷା ସରିଲା । ଦୁଇ ପେପରରେ ଭଲ କରିଥିଲି । ଏହିପରି ତିନିଦିନ ପରାକ୍ଷା ସରିଥିଲା । ଚର୍ବି ଦିନ ସକାଳୁ ମୋର ମୁଣ୍ଡ କିମତି କିମତି ଲାଗିଲା । ରାତିରେ ଭଲ ନିଦ ହୋଇନଥିଲା, ଦେହଟା ମଧ୍ୟ ଚିକିଏ ଅବଶ୍ୟକ ଲାଗୁଆଏ । ହେଲେ ପରାକ୍ଷା ନଦେଲେ ତ ହେବ ନାହିଁ । ପରାକ୍ଷାର ପ୍ରଥମ ସିଟିଂରେ ଯାହା ଥିଲା, ଖୁବ୍ ଭଲଭାବରେ ଲେଖିପାରିଲି । ଦିତୀୟ ସିଟିଂରେ ଥିଲା ମେଥମେଟିକ୍ ଅପସନାଲ (ଇଙ୍ଗ୍ଲିଶ ବିଷୟ ଗଣିତ) । ପରାକ୍ଷା ଆଗମ ହେଲା ! ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ମୋତେ ଚିକିଏ କଠିନ ଜଣାପଡ଼ିଲା । ପ୍ରଥମ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଲେଖିପାରି ପୁଣି ତାକୁ ପଢ଼ି ଦେଖିଲି ଯେ ତାହା ଭୁଲ । ଏହିପରି ୪/୫ଟି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଭୁଲ ହେଉଥିବା ଜାଣି ଚିକିଏ ଉଚିତରି । ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାଏ ସମୟ ବିତିଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ସତରେ ଉଚିତରି । କିନ୍ତୁ ପରେ ଗୋଟିଏ ଛାତ୍ର ମାର୍କିଆ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଠିକ୍ ଲାଗିଗଲା ଓ ତା'ପରେ ଯେତେ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଲେଖୁଥିଲି ସବୁ ପାସ ଥିବା କଥା ଜାଣିପାରୁଥିଲି । ହେଲେ ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଆଉ ସମୟ ନଥିଲା । ମୁଁ ପ୍ରାୟ ସତ୍ତରି ମାର୍କର ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି, ଏହି ସମୟରେ ଶେଷଘଣ୍ଟା ବାଜିଲା ଓ ପରିଦର୍ଶକ ଆମମାନଙ୍କ ହାତରୁ ଖାତା ନେଇଗଲେ । ମୁଁ ଭାବିଲି ଯାହାହେଉ ଏତିକି ତ ଲେଖିପାରିଲି । ପରାକ୍ଷା ସରିଲା, ପାଟନା ହାଉସକୁ ଫେରିଲୁଁ । ବାଟରେ ମୋର ମାଉସା ପୁଅ ଭାଇ ଧୋବେଇକୁ ପଚାରେ 'କିମିତି କରିଛୁ' ବୋଲି, 'ଭଲ କରିଛି' ବୋଲି ସେ ସବୁଦିନ କହେ । ସେଦିନ ତାକୁ କହିଲି - ଆଜି ଶେଷ ସିଟିଂ ପରାକ୍ଷାରେ ମୋର ବେଶ ଭଲ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ, ତଥାପି କ୍ଷାତିଏ ମାର୍କ ଆଶା କରୁଛି ତ ।

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆମର ସାଙ୍ଗପିଲାମାନେ ଖୁସିଗପ କରି, ହସଖୁସିରେ ଗୀତବାଦ୍ୟ କରି ଶାସ୍ତ୍ର ଖାଇଦେଲୁଁ ଓ ସମସ୍ତେ ନିଦ୍ରାଢ଼ ନିଦରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ଦରେ ଶୋଇଗଲୁଁ । ପରାକ୍ଷା ଚିତ୍ରାର ବୋଝ ତ ସମସ୍ତକ ମୁଣ୍ଡରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯାଇଥିଲା, ନିଦ ନ ହୁଅନ୍ତା କିପରି ।

ତା' ପରଦିନ ସହଲ ଭୋଜନ ସାରି ନିଜନିଜ ନିନିଷ ଧରି ସାରମାନଙ୍କ ସହିତ ସେହି ଆମର ଗାଡ଼ିରେ ବସି ପଶ୍ଚିମ, ବ୍ରିଜ ବାଟ ଦେଇ ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଫେରି ଆସିଲୁଁ ଓ ସଂଧା ପୂର୍ବରୁ ନିଜନିଜ ଘରେ ପଥଞ୍ଚଗଲୁଁ । ମୁଁ ଧୋବେଇ ସାଙ୍ଗରେ ମାଉସା ଘରକୁ ଗଲି ।

ତହେଁ ପରଦିନ ହଷ୍ଟେଲରୁ ମୋର ସବୁ ନିନିଷ ଆଣି ମାଉସା ଘରେ ରଖାଦେଲି ଓ ଗାଁକୁ ବାହାରିଗଲି । ଏହିପରି ମୋର ମେଟ୍ରିକ୍ ପରାକ୍ଷା ଶେଷ ହେଲା ।

ମୋର ବିବାହ ବୃତ୍ତାନ୍ତ

ମୁଁ ସମଲପୁରକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ମେଟ୍ରିକ୍ ପରାକ୍ଷା ଦେବି ବୋଲି ମୋର ଜେଜେ(ଅଜା) ତ ଆଗରୁ ଜାଣିଥିଲେ ଓ ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ତେଣୁ ମୁଁ ପରାକ୍ଷା ସାରି ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଫେରିବା ପରଦିନ ହିଁ କାଳବିଳମ୍ବ ନ କରି ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରକୁ ବାହାରିଗଲି । ମୋତେ ଦେଖୁ ମୋର ଜେଜେ, ମାମା, ସାନମାମୁଁ, ମାଇଁ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ମୋର ଆଇମାମା ତ ମୋତେ କୁଣ୍ଡଳ ପକେଇ, ରୁମାଦେଇ ଆଖୁ ଥିନ୍ ଥିନ୍ କରି ପକାଇଲା । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପରାକ୍ଷା ଥିବାରୁ ମୁଁ ଗାଁକୁ ଦୁଇମାସରୁ ଅଧିକ ହେବ ଯାଇନଥିବାରୁ ମାମା ସେପରି କାନ୍ଦକାନ୍ଦ ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ସେଠାରେ କିଛିଦିନ ରହିବାପରେ ଦିନେ ଜେଜେ ମୋର ବିବାହ ପ୍ରସାବ ଉଠାଇଲେ । ମୋତେ କହିଲେ - ବାବୁରେ, ତୁ ମେଟ୍ରିକ୍ ପରାକ୍ଷା ଦେବୁ ବୋଲି ମୁଁ ତୋର ବିବାହ କଥା ପକାଉନଥିଲି, କାରଣ ସେଥିରେ ତୋ'ର ପଡ଼ାପଡ଼ିରେ ଦଶପଦର ଦିନ ବାଧା ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତା । ଏବେ ତ ପରାକ୍ଷା ସରିଲା । ତୋର ବିବାହ ପାଇଁ ଆଉ କାହିଁକି ଦେରି କରିବା ? ଆମେ ତ ଆଗରୁ କନ୍ୟାପାତ୍ରୀ ଠିକଣା କରି ତାର ନିର୍ବନ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିସାରିଛୁଁ । ଶାସ୍ତ୍ର ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟଟା ସାରିଦେବା ଭଲ । ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା, ଆମେ ବିବାହ କ୍ରତ ଆଦି ଯାହା କରୁ ଶାସ୍ତ୍ର ବିଧୁ ଅନୁସାରେ କରିଥାଉଁ । ସେଥିପାଇଁ ତୋର କ୍ରତକାର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ ବୟସରେ କରିଦିଆ ସରିଛି । ବିବାହକାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଦିଅର ବୟସ ଦଶବର୍ଷ ହେବାବେଳକୁ ସାରିଦେବା ଭଲ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ର କହୁଛି । ସେ ମନୁସ୍ତତିର ଶ୍ଲୋକଟିଏ କହିଲେ :- ଅଞ୍ଚବର୍ଷା ଭବେତ୍, ଗୌରୀ, ନବ ବର୍ଷା ତୁ ଗୋହିଣୀ, ଦଶମେ କନ୍ୟକାପ୍ରୋତ୍ତା, ଅତ୍ୟରତ୍ତ ରଜସ୍ତଳା ।

ଏହାର ଅର୍ଥ ଝିଅକୁ ଦଶବର୍ଷ ପୂରିଯିବା ଆଗରୁ ତାର ବିବାହକାର୍ଯ୍ୟ ସାରିଦେବା ଭଲ । ଜେଜେ କହିଲେ ସେ ବୁଜିର ଏବେ ଏଗାର କି ବାରବର୍ଷ ହେଲାଣି, ଆଉ ଆମେ କାହିଁକି ବିବାହରେ ବିଳମ୍ବ କରିବା ? ମୁଁ କହିଲି - ଜେଜେ, ତୁମେ ଯାହା ଠିକ୍ ବୋଲି ଭାବୁଡ଼ ସେପରି କର । ମୁଁ ତୁମର ସବୁକଥା ମାନି ଚଲୁଛି ଓ ଚଳିବି । ମୋ କଥା ଶୁଣି ଜେଜେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ଓ ବିବାହ ଯୋଗାଡ଼ରେ ଲାଗିଲେ ।

ଶିତିଜା ନାନୀର ବିବାହ ଓ କରୁଣ ମୃତ୍ୟୁ

ଆମେ ଜେଜେକ ତିନିଜଣ ଛେଉଣ୍ଡ ନାଟି ନାତୁଣୀ ମାମୁୟରେ ପିଲାଦିନେ ବଢ଼ିଥିଲୁଁ । ଜେଜେ ଓ ମାମା ଆମର ବାପା, ମା ଥିଲେ ବୋଲି କୁହାଯିବ । ଆମ ଭିତରେ ବଡ଼ ଥିଲା ଶିତିଜାନାନୀ । ସେ ଥିଲା ମୋର ବଡ଼ ମାଉସାର (ଧୋବଣୀ ମାଉସାର) ଝିଅ । ତା'ର ମା' ମରିଯିବାରୁ ତାକୁ ଜେଜେ ନିଜ ଘରକୁ ନେଇ ଆସିଥିଲେ । ତା'ର ବାପା ଦୀନବନ୍ଧୁ ମହାପାତ୍ର ନିଜ ଗାଁ ଲେହେଡ଼ିରେ ରହୁଥିଲେ । ସେ ଶିତିଜା ନାନୀ କଥା କିଛି ବୁଝୁନଥିଲେ । ତାକୁ ଥରେ ଦୁଇଥର ଦେଖୁଥିଲି ଓ ମୋର ଧାରଣା ହେଲା ଯେ ସେ ଶାରାରିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅତି ଦୁର୍ଗଳ ଥିଲେ । ତଥାପି ଥରେଥରେ ନିଜ ଝିଅକୁ ଦେଖୁ ଆସୁଥିଲେ । ତେଣୁ ଆମ ଜେଜେକ ଉପରେ ଶିତିଜା ନାନୀର ସବୁ ଭାର ପଡ଼ିଲା; ଯଥା ସମୟରେ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ତାର ବିବାହ କରାଇଲେ ଅଗଳାପାଲି ଗ୍ରାମର ଗୋଟିଏ ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ ଘରେ । ନାନୀର ଶୁଣୁର ଥିଲେ ନିଧି ଦାସ (ଦୟାନିଧି କି ଗୁଣାନିଧି) ଓ ତା'ର ସ୍ଥାମାର ନାମ ଧୂବ ଦାସ । ସେ ଜଣେ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ଥିଲେ । ମୁଁ ତା'ର ବିବାହରେ ଭାଇ ହିସାବରେ ଶଳାବିଧା ମାରିବା ଆଦି ବିଧ୍ୟସବୁ କରିଥିଲି । ତାର ପଠିଆଣି କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଜେଜେ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ତା'ର ଭାଇ ହୋଇ ତାକୁ ସେ ଗାଁକୁ ନେଇ ଛାଡ଼ିଥିଲି ।

ନାନୀ ସେଠାରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇବର୍ଷ ଗଠିଥିଲା । ତା'ର ଗର୍ଭ ହେଲା । ଏକଥା ଶୁଣି ଆମ ଅଜା ଆଜି କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ଭାଗ୍ୟର ବିଦ୍ରମନା, ଦଶମାସ ଗର୍ଭ ହୋଇ ସତାନ ପ୍ରସବ କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ସେମାନେ ଏଥପାଇଁ ଗୁଣିଗାରେଡ଼ି ଓ ଭାଗବତ ପଠନ କଲେ । କୌଣସି ତାତ୍କରଣାନାକୁ ନେଲେ ନାହିଁ । ଶିତିଜା ନାନୀ ସେହି ପ୍ରସବ ବେଦନାରେ ଉଚ୍ଚପଟନ ହୋଇ ମରିଗଲା । ସେଇଠି ତା'କଥା ସରିଗଲା । ଶିତିଜା ନାନୀର ମୃତ୍ୟୁରେ ମୋର ଆଜିମାମା ଅନେକ ଦିନ ଯାଏଁ କାନ୍ଦୁଥିଲା ।

ଆମେମାନେ ମଧ୍ୟ କାନ୍ତି ପକାଉଥିଲୁଁ । ଜେଜେ ସାଂସାରିକ ଦୁଃଖ-ସୁଖ କଥା ତଥା ଗାଚା-ଭାଗବତର କଥା ବୁଝୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ନୀରବ ଭାବରେ ବସି ରହୁଥିଲେ । ନିଶ୍ଚଯ ଏ ଦୁଃଖ ତାକ ପାଇଁ ଯବଣାଦାୟକ ଥିଲା ।

ଜନକ ନାନୀର ବିବାହ ଓ ପୁତ୍ର ଲାଭ

ମୋର ନିଜ ନାନୀ (ଜାନକୀ ନାନୀ ବା ଜନକ ନାନୀ)ର ବିବାହ, ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଯେତିକି ବସ୍ତର ଭିତରେ ହେବା କଥା ହୋଇଥିଲା ଓ ମୋର ଶୁଭ ବ୍ରତୋପନୟନ ବା ବ୍ରତ୍ୟର ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ବସ୍ତରେ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏ ବିବାହ, ବ୍ରତ ବା ନାନୀର ପଠିଆଣି ମୋର ମାମୁୟରେ ନ ହୋଇ ଆମ ନିଜ ଗାଁ ଖଲିଆପାଳିରେ ହୋଇଥିଲା । ମୋର ଜେଜେ କହୁଥିଲେ - ହରିହରର ବାପା, ମା ନାହାନ୍ତି ସିନା, ତାର ବାପା, ମା ହିସାବରେ ତା'ର ବଡ଼ବାପା ଓ ବଡ଼ମା' ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ତାଙ୍କର ଏହି ପୁଅ ଝିଅମାନଙ୍କ ବ୍ରତ, ବିବାହ ନିଜ ହାତରେ କରିବେ ଓ ଆମେ ମାମୁୟର ମରଳାଭାର ନେଇ ସେଠାକୁ ଯିବୁ । ଏଥରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷର ସମ୍ମାନ ରହିବ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ମୋର ବଡ଼ମା ତଥା ବଡ଼ବାପାଙ୍କ କୋଳରେ ବସି ବ୍ରତ ହେଲି । ମୋର ଜନକ ନାନୀକୁ ମଧ୍ୟ ମୋର ବଡ଼ବାପା, ବଡ଼ମା କନ୍ୟାଦାନ ଦେଇଥିଲେ ଓ ମୋର ଅଜା ଓ ମାମୁଁ ମରଳାଭାର ଧରି ଖଲିଆପାଳିକୁ ଯାଇଥିଲେ । ମୋର ନାନୀ ଶକରଭୁଜି ଗ୍ରାମର ସାନ ଗୌତ୍ୟା ବଳରାମ ମିଶ୍ରକର ସାନବୋହୁ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତା'ର ସ୍ଥାପାକର ନାମ ବେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର । ଗୁହ୍ୟୋଗ୍ୟା ହେଲାପରେ ଖଲିଆପାଳିକୁ ସେ ଶାଶୁଦ୍ଧରକୁ ପଠିଆଣିରେ ଯାଇଥିଲା ଓ ଭାଇ ହୋଇ ମୁଁ ତା ସାଙ୍ଗରେ ତାକୁ ନେଇ ଛାଡ଼ିଥିଲି । ସେ'ତ ମୋ ନିଜ ନାନୀ ଥିଲା । ଶାଶୁଦ୍ଧରକୁ ଯିବାର ଦେଢ଼ିବର୍ଷ ପରେ ତା'ର ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନଟିଏ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ସେ ସମୟରେ କେତେଥର ଶକରଭୁଜି ଗାଁକୁ ଯାଇ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ରହି ଯାଉଥିଲି । ନାନୀ ବଡ଼ ସୁଖ-ଶାନ୍ତିରେ ସେଠାରେ ଥିଲା ।

ତଥା ହରିହରସ୍ୟ ରାସେଶ୍ଵରୀ

ମୋର ବିଭାଗର ବିଶ୍ୱରେ ଜେଜେ ଦିନ ଧାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ସେ ତ ନିଜେ ଜଣେ ଜ୍ୟୋତିଷ ଥିଲେ, ତଥାପି ଅନ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିଷ ଜଣକ ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରି ବିବାହ ଲାଗୁ ମୁଣ୍ଡ କଲେ । ବିବାହ ତଥ୍ ପଡ଼ିଲା ବୈଶାଖ ମାସରେ । ମୋର ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ଜେଜେ ସବୁକଥା ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇଦେଲେ । ସେ ସେଥିପାଇଁ ମୋର ବିବାହ

যোগাড়িরে লাগিলো । বিবাহৰ কেতেদিন আগৰু বশুবাশবকু নিমন্তণ পত্ৰ পঠাগলা । আম ঘৰৱ ঝিৎ উৱশামানে শাশুঘৰু আবি খলিআপালিৰে জমা হেলে । মুঁ আগৰু যাই ষেতাৱে উপস্থিত থালি ও বৱয়াত্ৰিৱে যীবা পাইঁ প্ৰস্তুত হেৱথলি ।

মোৱ কেজে মাষে আগৰু ত এ বিবাহ তিথ ও লঘু বাহাৰ কৰিথলৈ । বিবাহ তিথ বৱপক্ষ ও জন্যাপক্ষ উভয়ক সন্মতিৰে হোৱথাএ । তেন্তু মো কেজে সাঙ্গেসাঙ্গে চিঠি লেখু মো শাশুবকু বিবাহ তিথ ও লঘু সময় জণাইদেলৈ । ষেতেবেলৈ মো শুশুৰ স্বুল এস.আ.ৱ. পোষ্টৰে চিচিলাগড়িৰে থুলে ও জগন্মাথ মন্দিৱৰ পছ পচৰে এক সৱকাৰা ক্লাপৰ্সেৰে রহুথলৈ । মো কেজেক চিঠি পাই ষে নিজৰ স্বাকৃতি জণাই সাঙ্গেসাঙ্গে চিৰিৰ উভৱ দেলৈ । আহুৱি মধ ষে লেখুথলৈ - আপশি বাজা-নাচুণিআ দল আশিবে নাছি । এতাৱে ঘোড়া, বাজা-নাচুণিআ, বাণ-পোচকা আবিৱ বঢ়োবস্ত কৰি রঞ্জথৰি । যেতেবেলৈ আবিৱে আগৰু বস্তি ত্ৰাইৱগুৰু কহি দেৱথলৈ ষে ষিচ-ৱশু দেৱথৰ । অজা চিঠি পঢ়ি আনন্দিত হেলে ।

নিৰ্দলি দিনৰে আমে বৱয়াত্ৰিৱে যীবা পাইঁ বাহাৰি পঢ়িলুঁ । প্ৰচলিত বিধি অনুসাৱে বৱপিলাকু তা মা' কোলৰে বসাই, চুমাদেৱ ও কলস জাগৱ জালি আশাৰ্বাদ কৰি বিদায় দিঅন্তি । মোৱ বড়মা ত প্ৰকৃতৰে ষেতেবেলৈ মোৱ মা' থুলে । সবু জার্য ষে স্বপ্নাদন কৰি কহিলৈ - মো পুঁথি বেকৱে সুনামালি নাছি, ষে ক'শি ষেপৰি বেশৱে যীব ? এহা কহি বড়মা' নিজে পিছিথৰা সুনামালিটি ফিচাই মো বেকৱে লম্বাইদেলৈ ও আশাৰ্বাদ কলে । মুঁ মো বড়মা'কৰ ষেহি ষ্পোৱ কথা আকিয়া মনে রঞ্জিতি ।

আমেমানে খলিআপালিৰু অক্ষ কেজেজণ দুৰ্ছি বলদ গাঢ়িৰে আস্বুথলুঁ । বাটৰে আম বশুবাশব কেজেজণ মিশিলৈ । যেৱে দুৰ্ছিল বলদ, গাঢ়িৰে যোচা যাইথলৈ, খুৰ জুআন্ ও বলবান্ থবাৰু চালিবা পৰিবৰ্গে খালি দৰতুথলৈ । অক্ষ কেতে ঘৰ্ষণ মধৱে আমে বলাঙ্গিৰৱে পহঞ্চগলুঁ ।

বলাঙ্গিৰৱে মোৱ কেজেকৰ অনেক বিশিষ্ট লোকক সহিত পৰিচয়

ଥିଲା । ସେହିପରି ଜଣେ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟିଏ ଘର ଖାଲି କରାଇ ଓ ଲୋକ ଲଗାଇ ଆମମାନକର ଭୋକନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଇଥିଲେ । ଆସିବା ବାଟରେ ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିତ୍ୟକର୍ମ ତଥା ଗାଧୁଆ ସରିଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ଆମେମାନେ ଶାସ୍ତ୍ର ଭୋକନ ସାରି ଚିଚିଲାଗଡ଼କୁ ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲୁଁ । ଏହି ସମସ୍ତରେ ତ୍ରାଜଭର ହର୍ଷ ଦେଲା ଓ ସମସ୍ତେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ । ସେତେବେଳେ ବଲାଞ୍ଜିରରେ ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା । ଯଦି ଆଗରୁ ତ୍ରାଜଭରକୁ ଯିବାକଥା ଜଣାଇ ଦିଆ ହେଉଥାଏ, ସେ ଯଥାସମସ୍ତରେ ଯାତ୍ରୀ ଘରକୁ ଯାଇ ତାକୁ ସେଠାରେ ଗାଡ଼ିରେ ବସାଇ ନେଉଥିଲେ । ଫେରିବା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୋଧ କଲେ ଗାଡ଼ିରେ ନେଇ ଯାତ୍ରୀକୁ ନିଜଘରେ ଛାଡ଼ି ଦେଉଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଆମକୁ ଶାସ୍ତ୍ର ଗାଡ଼ିରେ ବସିବା ପାଇଁ ତ୍ରାଜଭର ହର୍ଷ ଦେଉଥିଲେ । ଗାଡ଼ିରେ ସମସ୍ତେ ବସିଲୁଁ । ବଲାଞ୍ଜିରରେ ଥିବା ଆମର ଲୋକ କେତେଜଣ ମଧ୍ୟ ଆମ ଦଳରେ ଯୋଗଦେଲେ । ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲା । ବଲାଞ୍ଜିରରୁ ଚିଚିଲାଗଡ଼ ବ୍ୟାକିଣ ମାଇଲ ବାଟ । ଆମକୁ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ପ୍ରାୟ ଚାରିଘଣ୍ଠା ପାଖାପାଖ ଲାଗିଲା ।

ତ୍ରାଜଭର ବାବୁ ଆମମାନକୁ ନେଇ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ସମ୍ମହରେ ଓହ୍ଲାଇ ଦେଲେ । ଆମେମାନେ ଯାଇ ମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ବାହାରକୁ ଆସି ଦେଖିଲୁଁ ମୋ ଶୁଣୁଗ ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ ଗୁରୁ ତାଙ୍କର କେତେଜଣ ନିଜ ଲୋକଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ତାଙ୍କ ଦୂରଁ ତଥା ବରଯାତ୍ରୀ ଦଳକୁ ସ୍ଵାଗତ କରିବାକୁ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସେ ମୋର ପାଦ ଧୋଇଦେଲେ, ମୋର ଜେଜେ ଓ ବଡ଼ବାପାକ ପାଦ ମଧ୍ୟ ଧୌତ କଲେ । ତା'ପରେ ମୋତେ ଚନ୍ଦନ, ସିଦ୍ଧର ଆଦି ମଣ୍ଡାଇଲେ ଓ ଫୁଲ ଦେଲେ । ନଢ଼ିଆ ପଇତା, ଗୁଆ-ହଳଦୀ ଆଦି ମଧ୍ୟ କିଛି ଧରାଇଦେଲେ ଓ ମୋ ବେକରେ ଧୋତି ପାଛୁଡ଼ା ଆଦି କିଛି ବସ୍ତ ଦେଲେ । ତା'ପରେ ମୋର ତାହାଣ ହାତର ଆଙ୍ଗୁଳିଟିଏ ଧରି ପାଖରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଧର୍ମଶାଳାକୁ ନେଇଗଲେ । ସେଠାରେ ଦୁଇଟି ବଖରା ଆମ ରହିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା । ତଳେ ବଡ଼ବଡ଼ ଦରି ବିଛାଯାଇ ତା ଉପରେ ଗଢ଼ି ଚାଦର ଆଦି ପଡ଼ିଥାଏ । ସେଥିରେ ମୋତେ ବସାଇ ଦେଲେ । ଆମ ଦଳର କେତେଜଣ ସେଇଠି ଓ କିଛି ଲୋକ ପାଖଘରେ ବସିଲେ । ବାରଣ୍ଣାରେ କିଛି ଚୌକି ମଧ୍ୟ ପକାଯାଇଥିଲା । କେତେଜଣ ସେଥିରେ ଯାଇ ବସିଲେ । ତା'ପରେ ଆସିଲା ଜଳଖୁଆ - ମିଠା, ସିଠା, ଚାଗରାଗୁଆ । ଆମେ ଜଳଖୁଆ ଖାଇସାରି ଖୁସିଗପ କଲୁଁ । ଆମମାନଙ୍କ ରାତ୍ରି ଭୋକନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲା ସେହି ଧର୍ମଶାଳାରେ । ସମସ୍ତେ ଖାଇସାରି ନିଦ୍ରାପାଇଲା

ନିଦରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲୁଁ । ଧର୍ମଶାଳାର ଚୌକିଦାର ରାତିରେ ଜଗିଥାଏ ।

ତେହିଁ ପରଦିନ ସକାଳୁ ଉଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ ଓ ସ୍ମାନ ଶୌରାଦି ସେହି ଧର୍ମଶାଳାରେ କରି ବରଯାତ୍ରୀରେ ଆସିଥିବା ସମସ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲୁଁ । ଜଳଖୁଆ ଖାଇସାରି ବାହାରକୁ ଆସି ଦେଖିଲି ବଡ଼ ଘୋଡ଼ାଟିଏ ଧରି ଜଣେ ଘାସିଲୋକ ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି । ମୁଁ ସେ ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ବସି ବିବାହ ଉଷ୍ଣବରେ ଯିବାକୁ ସେ ଘୋଡ଼ା ଅଣାଯାଉଥିଲା । ଆଗେ ଏପରି ପ୍ରଥା ଥିଲା ଓ ଘୋଡ଼ା ଆଣିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଉତ୍ସମରୁପେ ବିଦାକୀ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ତାପରେ ବାଜାନାଚୁଣିଆ ଦଳ ଆସିଲେ ଓ ବାଣ ଫୋଟକା ଫୁଟିଲା । ଆମ ଦଳରେ ଯାଇଥିବା ସମସ୍ତେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ । ଚିଟିଲାଗଡ଼ରେ ଜେନେକ କେନେଜଣ ଆହୁୟ ଲୋକ ଥିଲେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଗଦେଲେ । ମୋର ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ିବା ଅଭ୍ୟାସ ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଘୋଡ଼ା ଉପରକୁ ଯାଇ ତା ପିଠିରେ ବସିଲି । ମୋର ଦୂଇ ପାଶ୍‌ରେ ଦୂଇଜଣା ରହି ଘୋଡ଼ାର ଗଟିବିଧୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଯା'ହେଉ ସେଇଟା ଗୋଟିଏ ସୁଧାର ଘୋଡ଼ା ଥିଲା ଓ ବାଟରେ ଆସ୍ରେଆସ୍ତେ ଚାଲୁଥିଲା । ବାଣଫୋଟକା ଫୁଟିଲେ ମଧ୍ୟ ଚମକୁନ୍ଥିଲା ।

ଶୁଶ୍ରୀ ଘର ଅତି ପାଖରେ ଥିବାରୁ ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଚିକିଏ ବୁଲିକରି ଯିବାପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସମୟ ଥିଲା । ସେହିପରି କିଛିଦୂର ବୁଲିଲୁଁ । ନଚଣିଆ ଗାତ ଗାଉଥାଏ :-

ବନେ ବନମାଳୀ ବ୍ରୁଜେ ମାଧବ
ବାଳ ଗୋପାଳ ଘେନି ସଖା ସର୍ବ
ବିଜ୍ୟ ଆମ ମନ୍ଦିର
ବୈନଚେୟ ଧର ଘେନିଣ ମାଧବ ଯେ
ବନେ ଚରାବନ୍ତି ଗାବ
ତିମାତମ ତାକୁ ଧମାଧମ, ତାକୁ ଧମାଧମ
ତିମକୋ ତମ ।

ବଡ଼ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥାଏ । ଯା'ହେଉ, ସମସ୍ତେ ଯାଇ ବେଦା ମଣ୍ଡପ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ମୋତେ ବରଣ କରି ନେଇ ବେଦାରେ ବସାଇଲେ । ଆମେ ରାସେ ପାଇଁ ନେଇଥିବା ସୁନାରୂପା ଅଳକାର ଓ ନୃଆଳୁଗା ତାକୁ ପିନ୍ଧାଇ ମୋ ପାଖରେ ତାକୁ ବସାଇଲେ । ପ୍ରଚଳିତ ବିଧୁ ଅନୁସାରେ ସବୁ ଶେଷ ହେଲା । କୁର୍କର୍ମ ବେଦାରେ ସାଲୋକମାନେ ଆସି ମୋତେ ବନ୍ଦାଇଲେ । ତା'ପରେ ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିବାର କଥା ।

ମୃତ୍ତି ଉ ଜନାପି ନୁହେଁ ପିଣ୍ଡବାର (ଆମ୍ବଜାବଳା) ■ ୧୩୯

ରାସେ ଓ ମୋର ହାତକୁ କୁଣ ଦଉଡ଼ିରେ ବାନ୍ଧି ଦିଆଗଲା । ମୁଁ ତା ହାତକୁ ମୁଠାର ଧରିଥାଏଁ । ପୁରୋହିତ ମନ ପଢ଼ୁଆଆନ୍ତି - ଯଥା ରାମଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ସାତା, ଯଥା ରାଶନସ୍ୟ ମନ୍ଦୋଦରା ଇତ୍ୟାଦି । (ମୁଁ ମନେମାନେ କହୁଆଏଁ ‘ତଥା ହରିହରସ୍ୟ ରାସେଶ୍ଵରା’ ଓ ମନକୁ ମନ ହସୁଆଏଁ) । ଏହାପରେ ବେଦୀର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଆମେ ସାତଥର ଘୂରିଲୁଁ । ଶେଷରେ ପୁରୋହିତ ଯୋଷଣା କଲେ ‘ବିଭାଗ୍ୟ ସରିଲା’ ବୋଲି । ଆମେ ଧର୍ମଶାଳାକୁ ଫେରି ଆସିଲୁଁ ।

ରାତିରେ ବିବାହ ଭୋକି ହେଲା । ମୋ ଶୁଶ୍ରୂର ତ ହାଇସ୍କୁଲ ସାହେବ ଥିଲେ, ସେ କ’ଣ ଏମିତି ସେମିତି ଭୋକି ଦିଅନ୍ତେ, ଆତମରପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଭୋକିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଆଜଣ୍ଟ ଭୋକନ କରି ତୃପ୍ତ ହେଲେ । ତା’ପରଦିନ ଆୟେମାନେ ପ୍ରାୟ ଦଶଟାବେଳେ ଭୋକନ ସାରିଦେଇ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ବାହାରି ଆସିଲୁଁ । ରାସେ ସାଙ୍ଗରେ ତା’ର ସାନଭାଇ ଦୁଇଜଣା ନରସିଂହ ଓ ଅଚୁୟତାନନ୍ଦ ତାଙ୍କ ନାନାକୁ ଖଲିଆପାଳିକୁ ନେଇଛାଡ଼ିଥିଲେ । ଶୁଶ୍ରୂର ଯାହାଯାହା ଯୌତୁକ ଆକାଶରେ ଦେଇଥିଲେ, କେତୋଟି ବସ୍ତାରେ ବାନ୍ଧି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ସବୁମଧ୍ୟ ଆମେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଥିଲୁଁ । ଚିଟିଲାଗଡ଼ିରୁ ଆସି ବଲାଙ୍ଗିରରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ସେତେବେଳେ ମୋର ଆଜିମାମାର ଗୋଟିଏ ହାତ ସାମାନ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିବାରୁ ସେ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ମୋର ମାଉସାଘରେ ରହି ଚିକିଷା କରାଉଥିଲା । ତେଣୁ ଆୟେମାନେ ମାଉସାଘରକୁ ଯାଇ ମାମାକୁ ଓ ମାଉସାମାର ମାତ୍ରମାତ୍ରକୁ ଦର୍ଶନ କଲୁଁ । ମୋର ମାମା ସତରେ କେତେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲା ଓ ଗୋଟିଏ ହାତରେ ମୋଟେ ଓ ରାସେକୁ କୁଣ୍ଠାଇ ପକାଉଥିଲା ଓ ଉତ୍ସମକୁ ଚମା ଦେଉଥିଲା । ମରସା ମାଉସା ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ସେଠାରେ ଅଛେ ସମୟ ରହି ଆମ ଗାଁରୁ ଆସିଥିବା ଦୁଇଟି ବଳଦ ଗାଡ଼ିରେ ଆମେ ବସି ସଂଧା ପୂର୍ବରୁ ଖଲିଆପାଳିରେ ପହଞ୍ଚିଗଲୁଁ । ଆମ ଦୁହିକୁ ମୋର ବଡ଼ମା ଓ ଗାଁର କୁଳ ଭୁଆୟୁଣା କେତେଜଣ ଆମ ଘର ବାଟରେ ବଦାଇଲେ ଓ ହୁଲହୁଲି ଦେଇ ଘରକୁ ନେଇଗଲେ ।

ବିବାହ ପରେ ସାତଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସକାଳୁ ବରକନ୍ୟା ଗାଧୋଇସାରି ବଦାଇ ହେବାର ବିଧ ଅଛି । ତେଣୁ ‘ବଡ଼ମା’ ଓ କେତେଜଣ ସଧବା ନାରୀ କଳସ ଜାଗର ଜାଳି ପ୍ରତିଦିନ ଆମକୁ ବଦାଉଥିଲେ । ମରିରେ ବିବାହର ଚତୁର୍ଥ ଦିନରେ ହେଲା ଚରତି ବଦାପନା । ପୁରୋହିତ ଆସି ସେଦିନ ପ୍ରାୟ ନଥଦଶ ବଜେ ସେ କାମ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଓ ଏଥରେ ୩/୪ ଘଣ୍ଠା ଲାଗିଗଲା । ଯୁବତୀ ବିବାହରେ ଏହି ଚରତି ବଦାପନା ଦିନରେ

ହେପତି-ପଡ଼୍ରାକର ମଧୁଶୟା ଅର୍ଥାତ୍ ମିଳନ ହୁଏ । ଆମର ତ ହୋଇଥିଲା ବାଲ୍ୟବିବାହ । ତେଣୁ ମଧୁଶୟାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନଥିଲା । ତଥାପି ମଧୁଶୟାର ଗୋଟିଏ ଠାସ୍ (ପାର୍ଷ୍ଵ)ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ଏକଥା ଆଗରୁ ଜାଣିନଥିଲି । ରାତିରେ ସମସ୍ତେ ଖାଇଯାରିଲା ପରେ ମୋର ଭାଉଙ୍କ ବହୁ (ମୋର ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ବଡ଼ବୋହୁ) ମୋତେ ସାଙ୍ଗରେ ତାକି ରାସେ ଶୋଇଥିବା ଶୟା ପାଖକୁ ନେଲେ ଓ କହିଲେ - ଏ ଶୟାକୁ ତୁମେ ଚିକିଏ ମାଡ଼ିଦେଇ ପଳାଇ ଆସିବ । ଏହା କହି ସେ ବାହାରିଗଲେ । ମୁଁ ଦେଖିଲି, ରାସେ ଭୂମିଶୟା କରି ଶୋଇଛି । ଶୟାରେ ଶେଯ ଆଦି ବିଛାଯାଇଛି । ଜାଣିଲି, ସେ ନିଦରେ ଶୋଇପଡ଼ିନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ଶୟାକୁ ଖାଲି ମାଡ଼ିନଦେଇ ଜାଣିକାଣି ତା'ର ଗୋଟିଏ ପାଦକୁ ଚିକିଏ କୋରରେ ମାଡ଼ିଦେଇ ମନକୁମନ ହସିଲି ଓ ଭାବିଲି, ଏକଥାତି ସେ ଜୀବନ ଯାକ ମନରେ ରଖିବ । ରାସେ ଉଁ ଚାନ୍ଦ କିଛି କଲା ନାହିଁ । ସତରେ ମୁଁ ସେତେବେଳେ କେଡ଼େ ମଉଜିଆ ଓ କୁରୁକୁଣ୍ଡିଆ ଥିଲି ।

ତରଠି ସରିଲା ସିନା, ସାତମଙ୍ଗଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ଦାଇ ହେବାର ବିଧ ଥିବାରୁ ରାସେ ଓ ତାର ଭାଇମାନେ ମଧ ସାତମଙ୍ଗଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଗାଁରେ ରହିଥିଲେ । ତା' ପରଦିନ ବଡ଼ବାପା, ମୋର ଜାନକୀ ନାନୀ ଏବଂ ରାସେ ଓ ତାର ଦୁଇଭାଇଙ୍କୁ ଧରି ଶକରଭୁଜି ଗାଁକୁ ଆସିଲେ ଓ ମୋ ନାନୀ ଘରେ ସେ ରାତିଟା ରହି ପରଦିନ ରାସେ ଓ ତାର ଭାଇମାନଙ୍କୁ ଆଣି ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଆସିଲେ । ଏମାନଙ୍କୁ ଚିଚିଲାଗଡ଼କୁ ନେବାପାଇଁ ମୋ ଶୁଣୁର ନିଜେ ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଆସିଥିଲେ ଓ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଚିଚିଲାଗଡ଼ ଗଲେ । ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ଠାରୁ ଏକଥା ଶୁଣି ମୋତେ ଶୁସି ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଖଲିଆପାଳିରେ ଆଉ ଦୁଇଟିନି ଦିନ ରହି ମୋ ମାମୁଁରକୁ ବାହାରି ଆସିଲି । ସେତେବେଳେ ମାମୁଁରଟା ମୋର ଅସଲ ଘର ଥିଲା ତ । ଏହିପରି ମୋର ବିଭାଗରଟା ଭଲରେ ପଟିଗଲା ।

ନ ବିଦ୍ୟା ନ ତ ପୌରୁଷ

ମୁଁ ମେଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ସାରିଥିଲି, ମୋର ବିଭାଗର ମଧ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏ ଦୁଇକଥାରେ ମୋର ଜେନେ (ଅଜା) ଓ ଆଶମାମା ବେଶି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କିଛିଦିନ ରହି ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ମାଉସୀ ଘରକୁ ଆସିଲି । ମେ' ମାସର ପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟଭାଗରେ ମେଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିଲା । ସେ ବର୍ଷ ଆମ ସ୍କୁଲର ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ଥିଲୁଁ ଚାଲିଶ ଜଣ ଛାତ୍ର, ସେଣ୍ଠାପୁ ହେଲୁଁ ତିରିଶ ଜଣ ଓ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କଲୁଁ ବାରଜଣ ମାତ୍ର । ଅର୍ଥାତ୍ ଶତକଡ଼ା ଚାଲିଶ ପାସ ଓ ଶାଠିଏ ଫେଲ । ଆମ ସ୍କୁଲର ଏପରି ଖରାପ ଫଳ ହେବାର କାରଣ ଥିଲା, ପୂର୍ବବର୍ଷ ସ୍କୁଲର ରଜତ ଜୟତୀ ଉପର ହୋଇଥିବାରୁ ସ୍କୁଲର ସବୁପିଲାକୁ ଉପର ଶ୍ରେଣୀକୁ ଉଠାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେ ଯାହାହେଉ ଆମ ସ୍କୁଲର ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ର ସୁରେଣ ଉଦ୍‌ଗାତା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମିଶ୍ର ଫାଷ୍ଟ ଡିଜିନେଟ ପାଇଲେ ଓ ମୁଁ ସେକେଣ୍ଟ ଡିଜିନେଟରେ ପାସ କଲି । ମୋର ଅପସନାଲ୍ ମ୍ୟାଥମେଟିକ୍‌ରେ ଶାଠିଏ ପାଖାପାଖ ମାର୍କ ମିଳିବାର ଆଶା ରଖୁଥିଲି କିନ୍ତୁ ପାଇଲି ସତଚାଲିଶ ମାର୍କ ଓ ମୋଟ ମାର୍କ ହେଲା ଚାରିଶହ ଏକସରା । ଫାଷ୍ଟ ଡିଜିନେଟକୁ ନଅ ମାର୍କ କମ୍ ପଡ଼ିଲା ।

ଆମେ ତିନିଜଣ ସାଙ୍ଗ ସୁରେଣ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଓ ମୁଁ ଅଛ ଅଛ ମାର୍କ ବ୍ୟବଧାନରେ ଆମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଫାଷ୍ଟ, ସେକେଣ୍ଟ, ଥାର୍ଡ ହେଉଥିଲୁଁ । ସେଥିରୁ ଦୁଇଜଣ ଫାଷ୍ଟ ଡିଜିନେଟ ପାଇଲେ, ମୁଁ ପାଇପାରିଲି ନାହିଁ ବୋଲି କିଏ ଖରାପ ଲାଗିଲା । ପୁଣି ଭାବିଲି, ଆଗରୁ ତ ଏହିଭାବି କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଥିଲା । ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତା ଆମେ ଡମ ଶ୍ରେଣୀ ପଢ଼ୁଥିବା ସମୟରେ ମେଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ଦେଲେ ଓ ଫାଷ୍ଟ

ତିରିଜନ ପାଇପାରିଲେ ନାହିଁ । ଫାଷ୍ ତିରିଜନକୁ ତାଙ୍କର ତିନି ମାର୍କ କମ୍ ପଡ଼ିଲା, ଯଦିଓ ସେ ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଫାଷ୍ ହେଉଥିଲେ ବୋଲି ଶୁଣିଥିଲୁଁ । ଅଥବା ଶ୍ରେଣୀରେ ତାଙ୍କ ଠାରୁ କମ୍ ମାର୍କ ରଖୁଥିବା ତିନିଜଣ ଛାତ୍ର ଫାଷ୍ ତିରିଜନ ପାଇଲେ । ସେହିପରି ଆମର ପୂର୍ବବର୍ଷ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଡ଼ାର ବିପିନ ପଣ୍ଡା ବା ଲିଟିଲ୍ ପଣ୍ଡାର ଛାତ୍ର ମାର୍କ କମ୍ ପଡ଼ିବାରୁ ଫାଷ୍ ତିରିଜନ ହେଲା ନାହିଁ । ଯଦିଓ ସେ ଶ୍ରେଣୀରେ ଫାଷ୍ ହେଉଥିଲା । ଏବେ ତ ମୋର ନଥ ମାର୍କ କମ୍ ପଡ଼ିଗଲା, ମୁଁ ଏଥିପାଇଁ କାହିଁକି ଦୁଃଖତ ହେଉଛି ବୋଲି ମନକୁ ବୁଝାଇଲି ।

ମୁଖ୍ୟମତୀ ଓ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଭେଟିଲି

କିଛିଦିନ ପରେ ଷେଟ ସରକାରକର ବିଷ୍ପି ବାହାରିଲା ବୋଲି ଶୁଣିଲି । ସବୁବର୍ଷ ଏହିପରି ଷେଟ ସରକାର ଜଣାଇ ଦିଅନ୍ତି ଓ ଇଷ୍ଟରଭ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିବେଚିତ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ବୁଝି ପ୍ରଦାନ କରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଭାଗରେ ଟ୍ରେନିଂ ନେବା ପାଇଁ ବା ରେଭେନ୍ୟୁ କଲେଜରେ ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ପଠାନ୍ତି । ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ କହନ୍ତୁ ବା ସୌଭାଗ୍ୟ, ସେ ବର୍ଷ ଇଂଜିନିଅରିଂ ସ୍କୁଲକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ସେଥିରେ କିଛି ଲେଖା ହୋଇନଥିଲା ବୋଲି କାଣିଲି । ଏଇଟା ମୋତେ ବିଶେଷ ଧକ୍କା ଦେଲା ପରି ବାଧୁଲା । ହେଲେ କଥଣ କରିବି ? କାହାକୁ କହିବି ବୋଲି ମୋର ମଉସାଙ୍କୁ ଶେଷରେ କହିଲି ।

ମଉସା କହିଲେ - ଏ ଷେଟର ଯେତେଜଣ ଇଂଜିନିଅର ଆବଶ୍ୟକ, ବୋଧହୁଏ ପୂରା ହୋଇଗଲାଣି । ସେଥିପାଇଁ ନୂଆ କରି ପଠାଉନଥିବେ । ଯାହାକୁ ପଠାଇବେ, ତାକୁ ତ ପୁଣି ତାକିରି ଦେବେ ! ତୁ ଥରେ ମହାରାଜ ସାହେବଙ୍କୁ ଦେଖା କରି ତୋର କଥା କହି ପାରିବୁ କି ? ସେ ତାହିଁଲେ ସବୁ କରି ପାରିବେ । ମୁଁ କହିଲି - ମଉସା ! ସେପରି ସାହସ ମୋର ଅଛି, ମୁଁ ଚିପ, ମିନିଷ୍ଟରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭେଟି ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଇଂରାଜୀରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିପାରିବି । ମଉସା ଶୁଣି ଖୁସି ହେଲେ ଓ କହିଲେ - ସୁବିଧା ଦେଖୁ ଦିନେ ଯା, ଦେଖାକର ଓ କହ ।

ଏହାର ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ପରେ ରେଭେନ୍ୟୁ କଲେଜରେ ପଡ଼ିବାକୁ ତାହୁଁଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଇଷ୍ଟରଭ୍ୟ ହେଲା । ଯାହାକୁ ସେ ସିର, ମିଳିବ ବୋଲି ଆମ୍ବେମାନେ ସମସ୍ତେ ଭାବିଥିଲୁଁ ତାକୁ ମିଳିଲା । ସୁରେଣ ଉଦ୍‌ଗାତା ସେଥିପାଇଁ ମନୋନୀତ ହେଲା । ସେ ଫାଷ୍ ତିରିଜନ ପାଇଥିଲା ଓ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ବେଶି ନମର ରଖୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆର୍ଟସ୍ରେ ନ ପାଇ ସାଇନ୍ସ (I.Sc.) ପଡ଼ିବାକୁ ସିଲେକ୍ଟ ହୋଇଥିବାରୁ ତା ମନରେ

ସୁଖ ନଥିଲା । ସେ ଆର୍ଟସ୍‌ରେ ଯାଇଥିଲେ ରେତେନ୍ଦ୍ରା କଲେଜରେ ସୁନାମ ଅଞ୍ଜଳି କରିଥାଆନ୍ତା । ସେପରି ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର ସେ ଥିଲା । ତଥାପି ଅନିଷ୍ଟ ସବୁ ସେ ଆଇଏସ୍‌ସି. ପଡ଼ିବାକୁ ଗଲା । ନହେଲେ ସରକାରୀ ବୃତ୍ତ ମିଲିବ ନାହିଁ ।

ମଉସାକ ପରାମର୍ଶ ଗ୍ରହଣ କରି ମୁଁ ଦିନେ ମହାରାଜ ସାହେବଙ୍କୁ ଦେଖାକରିବାକୁ ପାଇଥିଲି । ବାଟରେ ଭାବିଲି, ଆଗେ ଚିଫ୍ ମନ୍ଦିରରଙ୍କୁ ଚିକିଏ ଦେଖା କରେ । ଚିଫ୍ ମନ୍ଦିରର ଲାଲା ରାଜ କନୁଆର ଘରୁ ବାହାରି ବାଟରେ ଠିଆ ହୋଇ ମୋ କଥା ଶୁଣିଲେ । ମୁଁ ମୋର ପରିଚୟ ଦେଇ କହିଲି - ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ ସ୍କୁଲକୁ ଯିବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା ଥିଲା କିନ୍ତୁ ଏଥର ପଠାଇ ନାହାନ୍ତି । ଅନ୍ତରେ ରେତେନ୍ଦ୍ରା କଲେଜକୁ ଆର୍ଟସ୍ ବିଭାଗରେ ଆଉ ଜଣକୁ ପଠାଇଲେ ଭଲ ହୁଆନ୍ତା ସାର । ମୋତେ ସେ ପଚାରିଲେ - ପରାକ୍ଷାରେ କେତେ ନମର ରଙ୍ଗ ? ମୁଁ କହିଲି - ୪୭୧ ନମର ପ୍ରାୟ ୫୯ ପରସ୍ପେଷଣ । ସେ କହିଲେ - ମୋର ଝିଅ ତ ୩୮ ପରସ୍ପେଷଣ ମାର୍କ ରଙ୍ଗଛି । ମୁଁ କହିଲି - ସାର ଆମେ ପାଚନା ଯୁନିଭରସିଟିରେ ପରାକ୍ଷା ଦେଇଛୁ । ବିଭିନ୍ନ ଯୁନିଭରସିଟିରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ହେଉଥିବ । ଶେଷରେ କହିଲି - ସାର ମୁଁ ସରକାରୀ ମେଧାବୀ ବୃତ୍ତ ପାଇ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିଲି, ଯଦି କିଛି କରିଦେବ ଅନୁଗ୍ରହ କରି କରନ୍ତୁ । ସବୁ ଇଂରାଜୀରେ କଥାବାର୍ଗୀ ହେଉଥିଲା । ସେ କହିଲେ - ଆଉ କିଛି କରାଯିବ ନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ବିଷୟ ପାଇଁ ଇଶ୍ଵରଭ୍ୟ ଦିଅ, ଆଉ କେତୋଟି ତ୍ରୈନିଂ ପାଇଁ ଇଶ୍ଵରଭ୍ୟ ହେବ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି - Should I meet His Highness Sir ? (ଏଥପାଇଁ ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କୁ ଦେଖାକରିବି କି ?) ସେ ବୋଧହୁଏ ଚିକିଏ ଚିତ୍ତ ଉଠିଲେ ଓ ବଢ଼ି ପାଟିରେ କହିଲେ - You are quite at liberty to meet His Highness. (ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଭେଟିବାକୁ ତୁମର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଧାନତା ଅଛି ।) ମୁଁ Yes sir (ହଁ ଆଜ୍ଞା) କହି ନମସ୍କାର କରି ବାହାରି ଆସିଲି ।

ମୁଖ୍ୟମହାଙ୍କୁ ଭେଟି ସାରି ସିଧା ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଭେଟିବାକୁ ପେଲେସକୁ ଗଲି । ଚୌକିଦାରଙ୍କୁ କହିଲି - ମୁଁ ଜଣେ ହାଇସ୍କୁଲର ଛାତ୍ର, ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଭେଟିବାକୁ ଆସିଛି । ମହାରାଜାଙ୍କ ଅନୁମତି ପାଇ ବାଣ୍ଣାକୁ ଉଠି ଦେଖିଲି, ମହାରାଜା ବାଜେସ୍ଟ ନାଗାୟଣ ସିଂହଦେଖ ବାହାର ଘର ବାଟରେ ଚୌକିରେ ବସି ବାହାରଙ୍କୁ ଅନାଭ୍ୟଳେ । ମୁଁ ନମ୍ର ଭାବରେ ପ୍ରଣାମ କରି ଚିଫ୍ ମନ୍ଦିରରଙ୍କୁ ଯାହାଯାହା କହିଥିଲି ଓ ତାଙ୍କଠାରୁ ଯାହା ଶୁଣିଥିଲି, ସବୁକଥା କହିଲି । ମହାରାଜାଙ୍କ ତ ସବୁବେଳେ ହସହସ ମୁହଁ । ସେପରି

ହସହସ ମୁହଁରେ କହିଲେ- ଏବର୍ଷ ଯେତିକି ଜଣକୁ ଯେଉଁ ଲାଇନ୍ରେ ପଠାଇବା କଥା ସବୁ ଠିକଣା ହୋଇଗାରିଛି । ଆଉ ଅଧିକ ପଠାଯିବ ନାହିଁ । ଜଣେ ପିଲାକୁ ତ ରେତେନ୍ମା କଲେଜରେ ଆଇ.ଏସ୍.ସି. ପଢ଼ିବାକୁ ସିଲେକ୍ଟ କବାଯାଇଛି ଯେ ସେ ନାହିଁ ନାହିଁ କରୁଛି. ଆର୍ଟସରେ ପଢ଼ିବାକୁ ତା’ର ମନ । ମୁଁ କହିଲି - ମହାରାଜ ! ଆମ ହାଇସ୍‌କ୍ଲାବରେ ତ ଯାଇନ୍ ପଡ଼ା ହେଉନାହିଁ । ହାଇସ୍‌କ୍ଲାବରେ ସାଇନ୍ ପଢ଼ିନିଥିବାରୁ ସିଧା ଆଇ.ଏସ୍.ସି.ରେ ପଢ଼ିବାକୁ ଯାହାକୁ ହେଲେ ତର ଲାଗିବ । ଶେଷରେ ମହାରାଜା ସାହେବ କହିଲେ - ଯେଉଁ ଲାଇନ୍ରେ ପାରଇ ସେଥୁରେ ଚାଲିଯାଆ । ଇଷ୍ଟରଭ୍ୟରେ ଯୋଗଦିଅ, ଯେଉଁବା ହେଲେ ମିଳିଯିବ । ପରାକ୍ଷାରେ ବୁମର ତ ଭଲ ନମ୍ବର ଅଛି । ମୁଁ ଜାଣିଗଲି ମହାରାଜା ନିଜେ ଆଉ କିଛି ବିଚାର କରିବେ ନାହିଁ । ଆଗରୁ ଯାହା ଠିକଣା କରିଛନ୍ତି ସେଥୁରେ ଅବଳବଦଳ କିଛି ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ଆଉ କିଛି ଅଧିକ କହିବା ଅନୁଚ୍ଛିତ ମନେକରି ‘ହଁ ମହାରାଜ’ କହି ପ୍ରଣାମ କରି ବାହାରି ଆସିଲି ।

ସିଟି ପାଇଁ ଛାତ୍ରବୂରୀ, ରଣ ପାଇଲେ ଇଂଜିନିୟରିଂ

ଏହାର ଦୁଇଦିନ ପରେ ସି.ଟି. ଟ୍ରେନିଂକୁ ଯିବାପାଇଁ ଇଷ୍ଟରଭ୍ୟ ହେଲା । ଏଥରେ ୪/୭ ଜଣ ପିଲା ଇଷ୍ଟରଭ୍ୟକୁ ଆସିଥିଲେ । ସମସକ ଅପେକ୍ଷା ମୋର ପରାକ୍ଷାର ମାର୍କ ଅଧିକ ଥିଲା ଓ ଇଷ୍ଟରଭ୍ୟରେ ଯାହାଯାହା ପଚାରିଲେ ମୁଁ ସବୁ ପ୍ରଗର ଠିକ୍ ଉଭର ଦେଇପାରିଥିଲି । ନିଜେ ଚିପ୍ ମନ୍ତ୍ରିଷ୍ଵର ଲାଲା ରାଜ କନୁଆର ଇଷ୍ଟରଭ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରୁଥିଲେ । ସେ ଯାହାହେଉ ମୁଁ ସି.ଟି. ଟ୍ରେନିଂକୁ ଯିବାପାଇଁ ମନୋନାଟ ହେଲି । ଭାବିଲି, ବୋଧହୃଦୟ ଏହା ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ।

ସେତେବେଳେ ମୋର ମନକୁ ବୁଝାଇବାପାଇଁ ସିନା କହିଦେଉଥିଲି ଏହା ଭଗବାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା, କିନ୍ତୁ ମନ ମାନୁନଥିଲା । ଇଂଜିନିୟରିଂ ପଢ଼ିବାକୁ ମନଚା ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥାଏ । ଏହାର ଅନେକ ବର୍ଷ ପରେ ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି ଯେ ମଞ୍ଜଳମୟ ପ୍ରଭୁ ଯାହା କରିଛନ୍ତି ସବୁ ମୋର ମଞ୍ଜଳପାଇଁ । ଏହାର ଆଲୋଚନା ପରେ କରିବି ।

ଇଂଜିନିୟରିଂ ସ୍କୁଲକୁ ଏଡ଼ମିସନ୍ ପାଇଁ ମୁଁ ଆବେଦନ କରିଥିଲି । ସେଠାରେ ମନୋନାଟ (select) ହେଲି ବୋଲି ଉଭର ପାଇଲି । ହେଲେ ସରକାର ତ ଏ ବର୍ଷ ଇଂଜିନିୟରିଂକୁ କାହାକୁ ପଠାଇ ନାହିଁ, ମୁଁ ତ ସରକାରୀ ବୁଢ଼ି ପାଇବି ନାହିଁ । ପୁଣି ମରୁତି ହେତୁ ଗୋରେ ମୋର ଯେତିକି ଧାନ ହୁଏ, ହେଲା ନାହିଁ । ଧାନ ବିକି କିଛି ପଇସା ଯୋଗାଡ଼ି କରି, କିମ୍ବା କାହାରିଠାରୁ କିଛି ଟକା ଯୋଗାଡ଼ି କରି ହେଲେ ଇଂଜିନିୟରିଂ

ସୁଲକ୍ଷଣା ଏତମିସନ୍ ନେବି ଓ ଦରକାର ହେଲେ ମୋର ସବୁ ଜମିବାଡ଼ି ଅନ୍ୟକୁ ବନ୍ଧକ ଦେଇ ହେଲେ ପଇସା ଯୋଗାଡ଼ି କରିପାରିବି ବୋଲି ଆଶା କରିଥିଲି ।

ଦିନେ ଏ ସବୁକଥା ମୋର ମତସା ବଳଗାମ ଗୁଡ଼କୁ କହିଲି । ମତସା ମୋର ବାପ ପରି ଥିଲେ । ସେ କହିଲେ - ହର ! ତୋର ମନ କଥା ମୁଁ ବୁଝୁଛୁ, ଇଂନିଅରିଂ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ତୋର ବହୁତ ଜଙ୍ଗ ଦେଉଛି । ହେଲେ ତୁ ତ ଜାଣୁ, ଧୋବେଇ (ତାଙ୍କର ବଢ଼ପୁଅ)କୁ ରେଗେନ୍ବା କଲେନକୁ ପଠାଇବି । ସେଠାରେ ଚିକିଏ ବେଶି ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଏ । ଥଥାପି ତୁ ଯଦି ଅନ୍ୟଆତ୍ମା କିଛି ଯୋଗାଡ଼ି କରିପାରୁ, ମୁଁ ତୋତେ ମାସକୁ ପାସଟକା ଲେଖାଏଁ ନିଶ୍ଚୟ ପଠାଇବି । ତୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଦେଖୁ ଯଦି ରଣାଦି ମିଳୁଛି । ତୋର ତ ପଦର ଷେଷଳ ଏକଢ଼ି ଚାଷକମିଅଛି । ହୁଏତ ତାକୁ ବନ୍ଧକ ଦେଇ ରଣାମିଳିଯାଇପାରେ । ଏ କଥାରେ ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି, ସେ ସମସ୍ତରେ ମାସିକ ପାସଟକା କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ । ଆମ ହାଇସ୍କୁଲ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥିବା ପିଲାମାନେ ମାସକୁ ପାସଟକା ଖର୍ଚ୍ଚରେ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦରେ ଚଲୁଥିଲେ ।

ନାଆଟା ଭାଲୁ, ଦେହରେ ଗୋଟିଏ ବି ବାଲ ନାହିଁ

ମତସାକଠାରୁ ଶୁଣି ମୁଁ ରଣ ଯୋଗାଡ଼ି କରିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି । ନିଜ ଗାଁ ବଡ଼ ଖଲିଆପାଲିକୁ ଯାଇ ମୋର ବଡ଼ବାପାକୁ ସବୁକଥା କହିଲି । ତାକୁ ପଇସାପତ୍ର ମାରିଲି ନାହିଁ କାରଣ ମୁଁ କାଣିଥିଲି ଯେ ଚାଷକମିରୁ ଯାହା ଆଦାୟ ହୁଏ ସେଥରେ ତାଙ୍କ ପଚିବାରର ମୁଁ / ୧୦ ଜଣକୁ ଚଳାଇବା ତାଙ୍କ ପାଇଁ କଷକର ହେଉଥିଲା ।

ବଡ଼ବାପାକୁ କହିଲି - ମୁଁ ବେଦ୍ରାର ମାହାଜନ ବୁଢ଼ାକୁ କିଛିଚକା ରଣ ଦିଅନ୍ତୁ ବୋଲି ଅନୁରୋଧ କରିବି ବୋଲି ଭାବୁଛି । ଯଦି ତିନି ଚାରିଶ ଟଙ୍କା ରଣ ମିଳିଯାଏ, ସେଥରେ ମୋର ବହୁତ କାମ ହୋଇଯିବ ଓ ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବି, ପରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତ୍ୟା ମଧ୍ୟ କରିବି । ମହାଜନ ବୈଷ୍ଣବ ମିଶ୍ର ଥିଲେ ମୋର ବଡ଼ବାପାକ ତାଷାଗୁରୁ । ବଡ଼ବାପା କହିଲେ ଦେଖ, ଚେଷ୍ଟା କରି ଦେଖ । ତାଙ୍କର ଅନୁମତି ମିଳିବାରୁ ମୁଁ ଓ ବଡ଼ବାପାକ ବଡ଼ପୁଅ ମୋର ଦାଦା ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ବେଦ୍ରା ଗାଁକୁ ଗଲୁଁ । ଆମ ଗାଁରୁ ବେଦ୍ରା ଦୁଇ ଅଢ଼ିର କିଲୋମିଟର ବାଟ । ସେ ଗାଁର ଷେତଜମି ଓ ଆମ ଗାଁର ଷେତଜମି ଲାଗିଲାଗି ଅଛି । ଆମେ ମହାଜନ ଘରକୁ ଗଲୁଁ । ତାଙ୍କ ସାନପୁଅ ମୋର ଅନ୍ତର କଟକଇ ମୋ ସାଜରେ ପୃଥ୍ଵୀକାଳ ହାଇସ୍କୁଲରେ ୪ଥ୍ ଓ ୫ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିଲା । ତା'ପରେ ବଳାଙ୍ଗିରରେ ପଢ଼ା ଛାତ୍ରି ଘରକୁ ବାହାରି ଆସିଲା । ମହାଜନ

ଘର ପୁଅ ପାଠ ନ ପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଅଭାବ ନଥିଲା । ତାଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ଜମିବାଢ଼ି ଥିଲା ଓ ଧାନକୁ ରଣ ଲଗାଇ ଦେବା ସୁଧମୂଳ ଅସୁଲ କରି ସେମାନେ ମାହାଜନ ବୋଲାଉଥିଲେ । ଅଭାବୀ ଲୋକ ସେ ଅଂଚଳର ସମସ୍ତେ ଏହିପରି ମାହାଜନ ମାନକଠାରୁ ଧାନରଣ ନେଇ ଫ୍ରେଶ ଅମଳ ପରେ ଦେବିଗୁଣୀ ଦରରେ ରଣ ପରିଶୋଧ କରୁଥିଲେ ।

ଗୋରଦାଦା ଓ ମୁଁ ଯାଇ ଆମର ମାହାଜନ ଜେନେକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ତାଙ୍କ ବାଟେଇରେ ଅଳଗା ଖଟରେ ବସିଲୁଁ । ଆମ ବୁଢ଼ାଦାଦା (ଆଜା ବା ଜେନେକୁ ଆମ ଅଂଚଳରେ 'ଦାଦା' ବୋଲି ମଧ୍ୟ ସମୋଧନ କରାଯାଏ) ସେ ଘରେ ଗୋଟିଏ ଅଳଗା ଖଟରେ ବସିଥିଲେ । ସେ ଆମକୁ ଦେଖୁ ଚିକିଏ ହସହସ ମୁହଁରେ ପଚାରିଲେ-ଆଉ କୁଆଡ଼େ ବାହାରି ପଡ଼ିଲରେ ପିଲେ ? ମୁଁ କହିଲି - ଦାଦା, ମୁଁ ଏ ବର୍ଷ ମେହିକ ପାସ କଲି ଓ କଟକକୁ ପଡ଼ିଯିବାକୁ ଉଚ୍ଚା ହେଉଛି ଯେ ତୁମକୁ ଦର୍ଶନ କରି କିଛି କହିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ । ସେ କହିଲେ - ହଁହଁ ତୁ ମେହିକ ପାସ କରିଥିବା କଥା ମୁଁ ଶୁଣିଛି, ଭଲହେଲା । ମୁଁ କହିଲି - ଦାଦା, ମେହିକ ତ ପାସ କଲି, ଆଉ କିଛି ଅଧିକ ପାଠ କଟକକୁ ଯାଇ ପଡ଼ିବାକୁ ଉଚ୍ଚା ହେଉଛି ଯେ ମୋ ପାଖରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିଷା ନାହିଁ, ମୋତେ ଚକା ଚାରିଶହ ରଣ ଦେଇଥାଅ । ଆରବର୍ଷକୁ ତୁମର ମୂଳସୁଧ ସବୁ ପରିଶୋଧ କରିଦେବି । ଏ ବର୍ଷ ମରୁତି ହେତୁ ଫ୍ରେଶ କମ୍ ହେଲା ଯେ କିଛି ବିକ୍ରି କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ସବୁ ବର୍ଷ ତ ମରୁତି ହେବ ନାହିଁ, ଆରବର୍ଷ ନିଷ୍ଠା ଶୁଭେଦେବି । ଏତିକି ଶୁଣି ସେ କହିଲେ - ବାବୁରେ ! ମୋତେ ଲୋକେ ଶୁଭ ବଡ଼ ପର୍ବତଟିଏ ବୋଲି ଭାବନ୍ତି । ହେଲେ ଏ ପର୍ବତରେ ଗଛବୃକ୍ଷ କିଛି ନାହିଁ । 'ବାଢ଼ି' ଗୋଟିଏ କାଟିବି ବୋଲିଲେ ମଧ୍ୟ ମିଳିବ ନାହିଁ ।

ମୁଁ କହିଲି - ଦାଦା, ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସାବାଳକ ହେଲିଛି, ମୋର ବର୍ତ୍ତମାନ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ବୟସ । ମୋର ଜମିବାଢ଼ି ସବୁ ତମର ଶୈତନିକୁ ଲାଗିକରି ରହିଛି । ମୁଁ ସେପରି ଜମିବାଢ଼ି ତୁମକୁ ବନ୍ଦକ ସୂତ୍ରରେ ଚାରିପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଲେଖୁଦେବି ଓ କଟରାରେ ରେଣିଷ୍ଟ୍ରୀ କରାଇଦେବି । ତୁମେ ସୁଧ ଯେତେ ପାଇବାର କଥା ପେତିକିରେ ଜମି କମାଉଥିବ । ମୁଁ ପରେ ସବୁ ମୂଳ ସୁଧ ଦେଇ ମୋର ଜମି ମୁକୁଲାଇ ନେବି । ତିନିଶହ ହେଲେ ଦିଅ । ଏହା ଶୁଣି ସେ କହିଲେ - ବାବୁରେ ! ଲୋକଙ୍କ ଆଖୁରେ ମୁଁ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ବି ବାଳ

ନାହିଁ । ମୁଁ କହିଲି - ତୁମର ଏପରି କଥା ମୁଁ ଜାଣିନଥିଲି ଦାଦା, ତେଣୁ ସିନା କହୁଥିଲି ; ହଉ ଯାଉଛୁ କହି ଗୋରଦାଦାଙ୍କ ସହିତ ବୁଦ୍ଧାଦାଦାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ବାହାରକୁ ଆସିଲୁ । ତା'ପରେ ସେ ଗାଁର ଆମର ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ କେତେଜଣକୁ ଦଶୀନ କରି ଅଛ ସମୟ କଥାବାର୍ଗୀ ହୋଇ ଆମ ଗାଁକୁ ବାହାରି ଆସିଲୁ ।

ବାହରେ ଗୋରଦାଦା କହିଲେ - ବାବୁରେ, ଏପରି ହୋଇପାରେ ବୋଲି ମୁଁ ବି ସନ୍ଦେହ କରୁଥିଲି । ଘରେ ବଡ଼ବାପା ସବୁଶୁଣି କହିଲେ - ନ ହେଲା ତ ନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରନାହିଁ । ଉଗବାନ୍ ତୋର ମଙ୍ଗଳ କରିବେ । ମୁଁ ଭାବିଲି, ମହାଜନ ବୁଦ୍ଧା ବୋଧହୂଏ ମୋର ବାପା ତାଙ୍କଠାରୁ ରଣନେଇ ସରକାରା ଦରତାରୁ ଅଧିକ ସୁଧ ଦେବି ନାହିଁ ବୋଲି କହିଥିବା କଥା ମନେ ରଖୁଥିବେ ଓ ଭାବିଥିବେ, "ସେହି ବାଜରୁ ଏହି ତରୁ", ଏହାକୁ କାହିଁକି ରଣ ଦିଆଯିବ ? ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା ଭାବି ଦେଖୁଲି, ସେତେବେଳେ ଆମ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ସଂପର୍କ ଥିବା ଦଶବାର ଖଣ୍ଡ ବ୍ରାହ୍ମଣିଆଁ ଗାଁର କେହି ହେଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପିଲା ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ୁନଥିଲେ । ଏପରିକି ସରଗନ ଗାଁଟି ଏବେବଡ଼ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗାଁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କେହି ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ୁନଥିଲେ । କେବଳ 'ସାଲେଭଟା' ଗ୍ରାମଟି ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଥିଲା । ସେଠାର ଅନେକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରର ପିଲା ଇଂରାଜୀରେ ମେଟିକ କାହିଁକି ବି.ଏ., ଏମ୍.ୱ., ଡାକ୍ତରୀ ଆଦି ପଢ଼ି ଶୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଉଠିଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ବୋଧହୂଏ ମୁଁ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ିବାଟା ଅନେକଙ୍କୁ ପସଦ ହେଉନଥିବ ବୋଲି ମୋର ମନରେ ଗୋଟିଏ ଅବାଞ୍ଚର ଧାରଣା ହେଲା ।

ବାବୁରେ, ତୁ ରଣରେ ବୁଡ଼ିଯିବୁ

ମୁଁ ପରଦିନ ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍କିର ବାହାରି ଆସି ମୋର ଅଜାଙ୍କ ସବୁକଥା କହିଲି । ଆଉ ମଧ୍ୟ କହିଲି - ଜେଜେ, ମୁଁ ପାଟଣା ରାଜ୍ୟ ସରକାରରୁ ବୃତ୍ତିପାଇ ଶିକ୍ଷକ ଟ୍ରେନିଂ ଯିବା ପାଇଁ ମନୋମୋତ ହୋଇଛି, ହେଲେ ଇଂଜିନିଅରିଂ ପଢ଼ିବାକୁ ବେଶି ମନ ହେଉଛି, ତେଣୁ ଜାହୁଛି ସରଗନ ଯାଇ ଯେଗା ମରସାକୁ ଚରଜା ବେପାରା ମାନଙ୍କଠାରୁ ମୋ ପାଇଁ ତିନିଶହ କି ଚାରିଶହ ରଣ କରାଇଦିଅ ବୋଲି କହିବି । ନ ମିଳିଲେ ଶିକ୍ଷକ ଟ୍ରେନିଂ ଯିବି । ଜେଜେ କହିଲେ - ତୋର ସେପରି ମନ ହେଉଛି ଯଦି ଯାଆ । ମୁଁ ହେଲେ ପରଦିନ ସରଗନକୁ ଯାଇ ମରସାକୁ କହିଲି - ମରସା ! ମୁଁ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କଲି । ଏବେ କଟକରେ ଇଂଜିନିଅରିଂ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବାକୁ ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ସିର୍ ମିଳିଛି । ହେଲେ ଏ ବର୍ଷ ମରୁଡ଼ି ହେବାରୁ କ୍ଷେତ୍ରେ ଧାନ ବେଶି ପାଇଲି ନାହିଁ ଓ ମୋ ପାଖରେ ସେଥିପାଇଁ

ଯଥେଷ୍ଟ ପଇସା ନାହିଁ । ମୋ ପାଇଁ ଚରଭାର ବ୍ୟବସାୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଚାରିଶହ ବା
ଅଟିକମ୍ପରେ ତିନିଶହ ଚକାର ରଣ ଅଣାଇ ଦିଅ । ମୁଁ ନିଜେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରି ରଣ ନେବି
ଓ ରଣ ବର୍ଣ୍ଣ ଦୁଇବର୍ଷରେ ନିଶ୍ଚୟ ଶୁଣିଦେବି । ମରସା କହିଲେ - ହଉ ଦେଖୁବି ।

ମୁଁ ଦୁଇଦିନ ମାରସା ଘରେ ରହିଲି । ପିଲାଦିନେ ମୋର ଆରମାମା ସହିତ
ସରଗଜକୁ ଅନେକ ଥର ଯାଇ ଅନେକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କେବଳ ଚିହ୍ନ ପରିଚିତ ନୁହେଁ,
ଅତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରିଥିଲି । ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସାଙ୍ଗହୋଇ ହସିଖେଲି
ଦୁଇଦିନ କଟିଗଲା । ମରସା ଧାନ ମଧ୍ୟ ରଣ ଆକାରରେ ଦେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହିତ
କାମ କରୁଥିବା ପହଲାଦି ଦାଦା ମୋଟେ କହିଲେ - ହଉ, ତୁ ତୋ ମରସାକୁ ଯାହା
କହିଛୁ ସେ ନିଶ୍ଚୟ କରିଦେବେ ବୋଲି ଭାବୁଛି । ମାତ୍ର ତୃତୀୟ ଦିନ ଯେତେବେଳେ
ମରସାକୁ ସେ କଥା ପୁଣିଥରେ ପଚାରିଲି ସେ କହିଲେ - ବାବୁରେ, ବେପାରାମାନେ
ଯେତେ ସୁଧ ନେଉଛନ୍ତି, ତୁ ଦେଇପାରିବୁ ନାହିଁ । ରଣରେ ବୁଝିଯିବୁ । ତେଣୁ ରଣ
ନେବା ଆଶା ଛାଡ଼ି ଦେ । ମୁଁ ଆର କହନ୍ତି କ'ଣ ? 'ହଁ' କହି ସକାଳ ଓଳିର ତୋଜନ
ସାରି ଝାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଆସିବାକୁ ବାହାରିଲି । ଆସିବାବେଳେ ମରସା ଦଶଅଞ୍ଚା ତମା
ପଇସା ଦେଲା । ମୁଁ ଧଇଲି ଓ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ବାହାରି ଆସିଲି ।

ତିନି ଘଷାର ବାଟ ଚାଲିଚାଲି ଆସି ଜେଜେକୁ ସବୁକଥା କହିଲି । ଆହୁରି
କହିଲି - ଜେଜେ, ସେ ବର୍ଷ ଆଷାଢ଼ ମାସ ପୂର୍ବରୁ ଆମର ଭଲ ବଳଦ ପଟେ ମରିଗଲା
ଯେ ତୁମେ ମୋଟେ କହିଲ ତୋର ସରଗଜର ମରସାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯା ଓ ତାଙ୍କଠାରୁ
ବଳଦ ପଟେ ବର୍ଷକ ପାଇଁ ଆଣିଥିବୁ । ସେ ବହୁତ ବଳଦ ଏ ସମୟରେ ଲୋକକୁ
'ବକା'ରେ ଦିଅନ୍ତି । ମୁଁ ସରଗଜ ଯାଇଥିଲି ଓ ମୋର ଅନୁରୋଧ ନିଷଳ ହେଲା । ଏବେ
କିନ୍ତୁ ମରସା ଯେ କହିଲେ 'ତୁ ରଣରେ ବୁଝିଯିବୁ' ବୋଲି, ସେ ମୋର ଗୁରୁଜନ
ବୋଲି ତାଙ୍କ କଥା ମାନିଲି । ସତରେ ଜେଜେ ! ମୁଁ ତୁମ ପାଖରେ ଓ ବଲାଙ୍ଗିରର ଗୁରୁ
ମରସାଙ୍କ ପାଖରେ ଚିରଦିନ ରଣା ହୋଇ ରହିବି । ତୁମମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ପଢ଼ି ପାରିଛି
ଓ ମଣିଷ ହୋଇଛି । ମୁଁ ରଣ କରିବି ନାହିଁ । ଶିକ୍ଷକ ଚ୍ରେନିଂକୁ ଯିବି । ଜେଜେ କହିଲେ
- ତୁ ଶାୟ ଶିକ୍ଷକ ଚ୍ରେନିଂ (ସ୍ଟେଟ୍. ଚ୍ରେନିଂ) ଯିବାକୁ ଲାଗିପଡ଼ି ।

କଟକ ସ୍ରୀ.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ହେଲି ଚିଠି ମାର

ତହିଁ ପରଦିନ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଆସି ମାଉସାକଠାରୁ ଶୁଣିଲି ଯେ କଟକ ସିଟି ଟ୍ରେନିଂରେ ଜୁଲାଇ କେତେ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ପାରଣା ଷେଟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରୁ ମୋ ପାଖକୁ ଟିଠି ଆସିଯାଇଛି । ମୁଁ ଆଗରୁ କେବେ କଟକ ଯାଇନଥିଲି, ପୁଣି ଏକାକୀ କିପରି ଯିବି ବୋଲି ଭାବୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଯୋଗକୁ ତହିଁ ପରଦିନ ଶୁଣିଲି ଯେ ଯେଉଁ ତାରିଖରେ ମୁଁ ସ୍ରୀ.ଟି. ଟ୍ରେନିଂରେ ଯୋଗ ଦେବାର କଥା ତା’ର ଦୁଇଦିନ ପରେ ମାଟ୍ରିକ ସମ୍ପିଲିମେଷାରୀ ପରାକ୍ଷା କଟକ ରେତେମ୍ବା କଲେଜିଏଟ୍ ହାଇସ୍କୁଲରେ ହେବ । ସମ୍ବନ୍ଧ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ସେହି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସମ୍ପିଲିମେଷାରୀ ପରାକ୍ଷା କେତ୍ର ଥିଲା । ସେହି ପରାକ୍ଷାରେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ ଏଠାର ଏକମାତ୍ର ଛାତ୍ର ବେଶ୍ୟଧର ପଞ୍ଚ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ମୋର ଘନିଷ୍ଠ ସାଙ୍ଗ ଓ ଆମେ ପରସ୍ବରକୁ ‘ବନ୍ଦୁ’ ସମ୍ମୋଧନ କରି ଉକାତକି ହେଉଥିଲୁଁ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ବୁଝିଲି ଯେ ପରାକ୍ଷାର ଦୁଇ ଟିନିଦିନ ଆଗରୁ ସେ ଯିବେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ କଟକ ଯିବାକୁ ଆମ ଖେଳ ଶିକ୍ଷକ ଉଦେବାବୁକୁ ହେଉମାନ୍ତର ଆଦେଶ ଦେଲେଣି । ଏହାଶୁଣି ଆହୁରି ଖୁସି ଲାଗିଲା, କାରଣ ଉଦୟନାଥ ମିଶ୍ର ବା ଉଦେବାବୁ ସ୍କୁଲ ପିଲାମାନଙ୍କର ବହୁତ ଯନ୍ମିଅନ୍ତି ।

ଯିବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ଆସିଲା । ମୁଁ ମୋ ଶଶୁରଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ମୁଁ କଟକ ଯାଉଥିବା କଥା କହିଲି । ମୋ ଶାଶୁମୋ ହାତରେ ୫/୬ ଟଙ୍କା ଦେଲେ । ମୁଁ ସେଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ମାଉସା ଘରକୁ ଆସିଲି । ମାଉସା ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଟଙ୍କା କେତୋଟି ଦେଲା ।

ଝାଡ଼ିବଳାଙ୍ଗିରା ମୋ ଅଜା ମୋତେ କଟକକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ । ସେ କାନ୍ଦକାନ୍ଦ ହୋଇ ମୋ ହାତରେ କୋଡ଼ିଏ ଚକା ଦେଇ ‘ଆଉ ବେଶି ଦେଇ ପାରୁନାହିଁରେ ବାପା’ ବୋଲି ଆଖରୁ ଲୁହ ପୋଛିଲେ । ମୁଁ କହିଲି - ଜେନେ ! ମୋ ପାଖରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଚକା ଅଛି । କିଛି ଚିତା କର ନାହିଁ । ମୁଁ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ମାତ୍ରେ ଚିଠି ଦେବି ।

ବଳାଙ୍ଗିରା ଟିଟିଲାଗଡ଼

ସେତେବେଳେ ବଳାଙ୍ଗିରା କଟକ ଯିବାକୁ ହେଲେ ଟିଟିଲାଗଡ଼ରେ ତ୍ରେନ୍ ଧରି ବିଜୟନଗରମ୍ ବାଟ ଦେଇ କଟକକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ତେଣୁ ବଳାଙ୍ଗିରରେ ସହଳ ଭୋଜନ ସାରି ମୋର ଜିନିଷ ପଡ଼ୁ ଧରି ବସଷ୍ଟାଣକୁ ଗଲି । ମୋର ବନ୍ଧୁ ବେଶ୍ୟର ପଞ୍ଚା ଓ ଉଦେବାବୁ ମଧ୍ୟ ଆସିଲେ । ମୋ ଅଜା ମୋତେ ବସଷ୍ଟାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେଇ ଛାଡ଼ିଥିଲେ ଓ ଆମେମାନେ ବସ୍ତରେ ବସିବାପରେ ଆଖରୁ ଲୁହ ପୋଛିପୋଛି ଫେରିଗଲେ । ତିନି ଚାରିଘଣ୍ଠା ଭିତରେ ଅପରାହ୍ନରେ ଟିଟିଲାଗଡ଼ରେ ପହଞ୍ଚିଗଲୁଁ । ବସରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆମେ ଦୁହେଁ ନିଜନିଜ ସଂପର୍କୀୟ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ସାରକ ଅନୁମତି ଲୋଡ଼ିବାରୁ ସେ କହିଲେ - ଯାଆ, କିନ୍ତୁ ସଂଧା ଛଅଘଣ୍ଠା ପୂର୍ବରୁ ଫେରି ଆସିବ ଓ ମୋତେ ଏସ୍.ଟି.ଓ.କ ଘରେ ଭେଚିବ । ସେତେବେଳେ ମୋର ମାର୍ମୁ ଧୂବରାଜ ମିଶ୍ର ଟିଟିଲାଗଡ଼ରେ ତହବିଲଦାର ଥିଲେ । ମୁଁ ଥରେ ଗୋଟିଏ ଛୁଟି ସମୟରେ ମୋ ଆଇମାମା ସହିତ ମାର୍ମୁ ଘରକୁ ପାଇଥିଲି ଓ ସେ ଅଂଚଳ ଦେଖିଥିଲି । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ କୁଳି ହାତରେ ମୋ ଜିନିଷ ଧରାଇ ମୁଁ ବାହାରିପଡ଼ିଲି । ମୋର ବନ୍ଧୁ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଚାକିରି କରୁଥିବା ବୋଧେ ତାଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ । ସେତେବେଳେ ଜିନିଷପଡ଼ୁ ଖୁବ୍ ଶତ୍ରା ଥିଲା । କୁଳି ମନ୍ଦୁରି ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ କମ୍ ଥିଲା । କୁଳି ଜଣକୁ ଦୁଇ ଅଣା ବା ଦଶ ପଇସା ଦେଲେ ସେତେବେଳର ସେହି ଛୋଟ ସହରର ଯେ କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଜିନିଷ ବୋହି ନେଉଥିଲେ ।

ମୁଁ ମୋର ମାର୍ମୁଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲି । ମାଇଁ ଓ ତାଙ୍କର ସାନ ପୁଅର୍ଜିଅ ୨/୩ ଜଣ ମୋତେ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ବଡ଼ପୁଅ ଚିରାଣ ଓ ବଳାଙ୍ଗିରର ପଢ଼ୁଥିଲା ଓ ବଡ଼ରୁଅ ଶଣା ବିଭା ହୋଇସାରି ୨/୩ଟି ସନ୍ତାନର ଜନନୀ ହୋଇସାରିଥିଲାଣି । ମାଇଁ କିଛି ଜଳଖୁଆ ଦେଲେ ଓ କହିଲେ - ମୁଁ ରଣାବଢ଼ା କରୁଛି, ସଂଧାରେ ଏଠାରୁ ଖାଇକରି ଯିବ । ମୁଁ ‘ହୁଁ’ କରି ପିଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କିଛି ବୁଲାବୁଲି କରି ଓ ସଂଧାରେ ରାତିର ଖାନା

ଖାଇଦେଇ ଏସ୍.ଡି.ଓକ ଘରକୁ ମୋର ଜିନିଷ ଧରି ବାହାରି ଆସିଲି । ଆଗରୁ ସେ ଘର ଦେଖୁଥିଲି । ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ପକ୍ଷୀଘରଟିଏ । ସେତେବେଳେ ଟିଚିଲାଗଡ଼ରେ ଓ ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ଅଛି କେତେକଣ ଅଫିସର ଓ ତାତରକୁ ପକ୍ଷୀଘର ମିଳୁଥିଲା, ଅନ୍ୟ ବାକିରିଆମାନେ ସରକାରୀ ଘର ପାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା କଜାଘର । ମୋର ମାମ୍ବୁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘର ପାଉଥିଲେ । ହେଲେ ସେଇଟା ବି ଥିଲା କଜାଘର ।

ହଁ, ମୁଁ ଏସ୍.ଡି.ଓକ ଘରକୁ ଆସି ଦେଖିଲି ଆମ ସାର ତାକ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ମୋର ବହୁ ଚିକିଏ ଆଗରୁ ଆସିଥିଲେ । ଏହି ଏସ୍.ଡି.ଓ. ମହାଶୟକୁ ମୁଁ ଆଗରୁ ଦେଖୁଥିଲି ଓ ଜାଣିଥିଲି ଯେ ସେ ଥିଲେ କବିବର ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କ ନାବୁଣୀ ଜୋଇଁ । ତାକ ନାଁ ଥିଲା ଦୂର୍ଗାପ୍ରସାଦ ରାୟ । ସେ ମୋ ମାମ୍ବୁକ ସହିତ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଚେନ୍ଦ୍ର ଖେଳୁଥିବାର ମଧ୍ୟ ଦେଖୁଥିଲି । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ସୁନ୍ଦର ପୁରୁଷ ଓ ତାକ ବ୍ୟବହାରରେ ସମସ୍ତେ ଖୁସି ଥିଲେ । ତାକର ପୁଅ ଥିଲେ କି ନାହିଁ ମୁଁ ଜାଣିନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ସୁନ୍ଦରା ଝିଅ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ମୁଁ ଦେଖୁଥିଲି । ସେମାନେ ପରେ କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପିକା ହେଲେ ବୋଲି ବହୁଦିନ ପରେ ଜାଣିଲି । ମୁଁ ତାକୁ ପ୍ରଣାମ କରି ମୋର ପରିଚୟ ଦେଲି ଓ ମୁଁ ଧୂବବାବୁଙ୍କ ନିଜ ଭଣିକା ବୋଲି କହିଲି । ସେ ମୁହଁଙ୍କୁ ଚିକିଏ ଚାହିଁ ରହିଲେ ଓ ଖୁସି ହେଲେ । ମୁଁ ବୁଝିଗଲି, ପାଠ କହୁଛି, “ନରାଣାଂ ମାତୁଳା କୃତିଷ୍ଠ” । ମାମ୍ବୁଘରର ଚେହେରା ଲୋକଙ୍କ ଆକୃତିରେ ପ୍ରାୟ ରହେ । ମୋ ମାମ୍ବୁକ ଚେହେରା ଓ ମୋର ଚେହେରା ମଧ୍ୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଥିବାର ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିବେ । ଦୁଃଖ ସେଥିପାଇଁ ଘଡ଼ିଏ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ । ରାୟ ସାହେବ ଓ ଆମ ସାର ସେ ସବୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଜଣ ଭାବୁଥିଲେ କେଜାଣି, ଏହି ସଂସ୍କରିତରେ ତ ଆମେ ବଢ଼ିଛୁ । ମାମ୍ବୁ ମୋତେ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ଏକାନ୍ତରେ ମୋର ସୁରିଧା ଅସୁରିଧା କଥା କିଛି ପଚାରିଲେ । ମୋର ଅସୁରିଧା କିଛି ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲି । ଏବଂ ନିତାନ୍ତ ଅସୁରିଧା ପଡ଼ିଲେ ଚିଠି ଦେବି ବୋଲି କହିଲି । ଏହା ଶୁଣି ସେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ।

ଜଟକ ଭାସ୍ତା ବିଜୟନଗରମ୍

ତା'ପରେ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ପ୍ରାୟ ସଂଧା ସାତଶାରେ ଆମେ ଚିନିଜଣ କୁଳିକ ହାତରେ ଜିନିଷ ବୁଝାଇ ରେଳ ଷ୍ଟେସନ୍ ଆଡ଼ି ଚାଲିଲୁ । ଯଥା ସମୟରେ ଟ୍ରେନ୍ ଆସିଲା । ଆଗରୁ ଚିକଟ କରିଥିଲୁ ତେଣୁ ଟ୍ରେନକୁ ଚଢ଼ିଯାଇ ଗୋଟିଏ ବରିରେ ଚିନିଜଣ ଯାକ ତିନୋଟି ରଥ୍ ଅଧିକାର କରି ବସିଗଲୁ । ନିଜନିଜ ସିଟ ତଳେ ଆମ ଜିନିଷ ରହିଲା । ଦେଖିଲି ବରିରେ ବହୁତ କମ ଲୋକ ଥିଲେ ଓ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଲମଲମ ହୋଇ ଶୋଇ ରହିଥିଲେ । ଆଉ ଗୋଟେ ଦୁଇଟି ବରି ମଧ୍ୟ ବୁଲି ଦେଖିଲି । ସେଇ ଏକା ଅବସ୍ଥା । ଏବେ କିନ୍ତୁ ସେ ଅବସ୍ଥା ଏତେଦୂର ବଦଳିଯାଇଛି ଯେ ସେତେବେଳେ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଥିବା ଲୋକ ଏ ବେଳର ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁ ଚକିତ ଓ ଆଷ୍ଟ୍ୟାନ୍ତିର୍ଦ୍ଦ୍ଵାରା ହେବା ଅସ୍ମାଭାବିକ ନୁହେଁ । ଆମେ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଥିବାରେଲେ ଭାରତର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଛାତିଶାକୋଟି ବୋଲି ପଢ଼ିଥିଲୁ । ସେତେବେଳେ ଭାରତ, ପାକିସ୍ତାନ ଓ ବଙ୍ଗଲା ଦେଶ ଏକତ୍ର ରହି ଭାରତବର୍ଷ ବୋଲି କୁହାୟାଉଥିଲା । ସେ ଭିତରୁ ପାକିସ୍ତାନ, ବଙ୍ଗଲାଦେଶ କେବେଠୁ ଅଳଗା ହେଲାଣି । ଏମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ବର୍ତ୍ତମାନର ଯେଉଁ 'ଭାରତ ଦେଶ' ଅଛି ଏବେ ଏହାର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଏକଶହ କୋଟିଏ କୋଟିରୁ ଅଧିକ ହେଲାଣି । ସେଥିପାଇଁ ଯେତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ରେଳଗାଡ଼ି ବା ବସ୍ ବଢ଼ାଇଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁଥିରେ ଲୋକ ଭିଡ଼ ହେଉଛି ।

ସେଦିନ ରାତିରେ ଟ୍ରେନ୍ରେ ଶୋଇ ରହି ସକାଳୁ ସକାଳୁ ପହଞ୍ଚିଲୁ ବିଜୟ ନଗରମ୍ଭରେ । ସେଠାରେ ଟ୍ରେନ୍ ଚିକିଏ ବେଶି ସମୟ ଅଚକିଲା । ଆମେମାନେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଇତିହାସ, ଦୋସା, ସମବ ପ୍ରଭୃତି କିଛି ଦକ୍ଷିଣାଫୀ ନିଲଖିଆ କଲୁ । ଗାଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ । ଟ୍ରେନ୍ରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପାଇଁ ଆଗରୁ ଜଣେ ଆସି ଆମର ନମର ଚିପି ନେଇଥାଏ । ତେଣୁ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପାଇଁ ଚିତ୍ରା ନଥାଏ । ଖାଇସାରି ବନ୍ଦୁ ଓ ମୁଁ ଖୁସିଗପରେ ଓ ବାହାର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାରେ ଲାଗିଗଲୁ । ଦେଖିଲି, ସାର ଆମର ଶୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ରାତିରେ ଆମେ ଶୋଇଥିବା ସମୟରେ ମୋର ନିଦ ଦୁଇଥର ଭାଙ୍ଗିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସାର ଆମର ଚେଇଁ କରି ଶୋଇଥିଲା ପରି ମୋତେ ଲାଚିଲା । ବୋଧହୁଏ ଆମର ନିରାପଦା ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ସେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଥିଲେ ।

ସେଦିନ ସଂଧା ପୁର୍ବରୁ କଟକରେ ଟ୍ରେନ୍ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ସେଠାରୁ ଆମେ ଦୁଇଶା ବିକ୍ରି କରି ସିଧା ଚାଲିଲୁ କଟକ ସି.ଟି. ସ୍କୁଲ ହଷ୍ଟେଲକୁ । ସେଠାରେ ମୁଁ ଓହୁଙ୍କ ପଡ଼ିଲି ।

ଆମ ସାର ମୋତେ ନେଇ ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଚିହ୍ନାଇଦେଲେ । ମୁଁ ସେଠାରେ ରହିଲି । ସାର ଓ ମୋର ବନ୍ଧୁ ଆଗରୁ ଠିକ୍ କରିଥିବା ତାଙ୍କ ରହଣି ସ୍ଥାନକୁ ଚାଲିଗଲେ । ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଟ ଥିଲେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବସନ୍ତ ପଣ୍ଡା । ସେ ମୋତେ ନେଇ ହଷ୍ଟେଲର ଗୋଟିଏ କୋଠରାର ଚାରୋଟି ବେଡ଼ିରୁ ଗୋଟିଏ ବେଡ଼ି ଦେଖାଇଦେଲେ । ମୁଁ ସେଠାରେ ରହିଲି । ସି.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ପକ୍ଷୁଥିବା ଦୂତୀୟ ବର୍ଷର ଛାତ୍ରମାନେ ଆଗରୁ ସେଠାକୁ ଯାଇସାରିଥିଲେ । ଆମ ଏଠାରୁ ସରକାରୀ ବୃତ୍ତି ପାଇ ଯାଇଥିବା ୨ୟ ବର୍ଷର ଛାତ୍ର ଛାତ୍ର ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ କେତେଦିନ ଆଗରୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ଥିଲେ । ୨ୟ ବର୍ଷର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ପଡ଼ାପଡ଼ି ଠିକ୍ ଚାଲିଥିଲାଣି । ଯା' ହେଉ ତାଙ୍କୁ ଦେଖୁ ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ଓ ସେଠାରେ ମୋତେ ଆଉ ଏକୁଟିଆ ରହିବା ଭଳି ଲାଗିଲା ନାହିଁ ।

ଅଧିକାଂଶ ଛାତ୍ର ପର୍ଷିମ ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼ିଜାତର

ମୁଁ ଯଥାସମୟରେ ସି.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ଜନନ୍ କଲି ବୋଲି ମୋର ଜନନ୍ ରିପୋର୍ଟ ଆମ ପାଟଣା ଷ୍ଟେଟର ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗକୁ ସି.ଟି. ସ୍କୁଲ ନରିଆରେ ପଠାଇଦେଇ ସ୍କୁଲକୁ ଗଲି । ତହୁରା ଆମ ରାଜ୍ୟ ସରକାରରୁ ମୋତେ ମଂଜୁର ହୋଇଥିବା ମାସିକ ବୃତ୍ତି ଆସିବାରେ ଆଉ ଅସୁରିଧା ହେବ ନାହିଁ । ତା'ପରେ ଯାଇ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ନିଯକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତିକୁ ବିନମ୍ବ ପ୍ରଣାମ କରି ମୋର ପରିଚୟ ଦେଲି । ସେ ଖୁସି ହେଲେ । ତା'ପରେ ଶିକ୍ଷାଚାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ କମନ୍ ରୂପକୁ ଯାଇ ସମସ୍ତକୁ ବିନମ୍ବତାର ସହିତ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇ ମୋର ପରିଚୟ ଦେଲି । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଖୁସି ହେଲେ । ସେ ସ୍କୁଲରେ ସେତେବେଳେ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ସମେତ ଛାନ୍ତଣ ମାତ୍ର ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଶ୍ରୀ ବଳରତ୍ନ ମିଶ୍ର, ଲକିତ ମୋହନ ଘୋଷ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦେ, ବସନ୍ତ ପଣ୍ଡା ତ୍ରିଲଂ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଖେଳ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ବ୍ୟତାତ ଅନ୍ୟମାନେ ବହୁତ ବୟକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଆଜ୍ଞା ତ ମୋର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପାଠ ସରିବାର ଦୁଇ ମାସ ଆଗରୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରି ଚାଲିଗଲେ ଏବଂ 'ଦେ' ସାର ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଚାର୍କରେ ରହିଲେ । ମୋର ସେହି ପୂଜନୀୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାନନ ହୋଇ ମୁଁ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମାନେ କରୁଥିଲି ।

ସେତେବେଳେ ହାରସ୍କୁଲରେ ଆମ୍ରମାନେ ଯେଉଁ ସବୁ ବିଷୟ ପଢ଼ିଥିଲୁଁ ସେବକୁ ବିଷୟର ଚିକିତ୍ସା ଉଚ୍ଚସ୍ତରାୟ ପାଠ ସି.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ା ଯାଉଥିଲା । ଯଥା

ଆଜ. ଏ. ସ୍କାର୍ଗାର୍ଡର ଇଂରାଜୀ, ଗଣିତ, ଇତିହାସ, ଭୂଗୋଳ, ସଂସ୍କୃତ କିମା ହାୟର ଓଡ଼ିଆ ଆଦି । ଏହା ବାହାରେ ସାଧାରଣ ବିଜ୍ଞାନ (ଜେନେରାଲ ସାଇନ୍ସ) ମନୋବିଜ୍ଞାନ (ସାଇକୋଲୋଜି), ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିଚାଳନା (ସ୍କୁଲ ଏଡ଼ମିନିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍), ଚିଚିଂ ମେଥେଡ ଆଦି । ଇଂରାଜୀ ମାଧ୍ୟମରେ ସବୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଥିଲା । ସକାଳେ ତ୍ରିଲ କସରତ ଆଦି ନିୟମିତ ରୂପେ ହୁଏ । ଖେଳ ଶିକ୍ଷକ ଆସି ସେ ସବୁ ଶିଖାନ୍ତି । ପୁଣି ଅପରାହ୍ନ ପ୍ରାୟ ଓ ରୁ ଗତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଲିବଲ ଆଦି ଖେଳାୟାଏ । ଉଭୟ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ରମାନେ ସେଥୁରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତି ।

ଆମ ସି. ଟି. କ୍ରେନିଂର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ ଚାଲିଶଟି ସିଟ ଥିଲା । ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ଛାତ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିବା ଗଡ଼ିଜାତ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରୁ ଆସିଥିଲେ । ପୂର୍ବ ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ିଜାତ ଓ ଉପକୂଳ ଅଂଚଳର ଅନେକ ଛାତ୍ର ଧାରେଧାରେ ଆସିଲେ । ତଥାପି ଚାଲିଶ ସିଟ ପୂରା ନହୋଇ ଛାତିଶ ଜଣା ଛାତ୍ରକୁ ନେଇ ସେ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଚାଲିଲା ।

ସମଲପୁରା ମେସ୍ କଥା

ଆମ କ୍ଲ୍ୟୁସ ନିୟମିତ ରୂପେ ଚାଲିଲା । ହାଇସ୍କୁଲ ମାନଙ୍କ ପରି ସାଢ଼େ ଦଶଟାରୁ ଚାରିଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଲ୍ୟୁସ ହୁଏ । ମେସରେ ଖାଇଦେଇ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଉଁ କିନ୍ତୁ ମେସରେ ଭାତ ଖାଇବା ଆମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ବୁଟିକର ଲାଗୁନଥିଲା । ସେ ଅଂଚଳରେ ଖଣି ପକା ଚାଉଳର ଭାତ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଖାଆନ୍ତି ବୋଲି ଶୁଣିଥିଲୁଁ । ଆମ ମେସରେ ଆମେ ଯେଉଁ ନୁଆ କେତେଜଣ ଏ ଅଂଚଳରୁ ପାଇଥିଲୁଁ, ଭଲକରି ଗଞ୍ଜାଏ ଖାଇନପାରି ଅଧା ଖାଇ ଉଠୁଥିଲୁଁ । ଦୋକାନରୁ କିଣି ଜଳଖୁଆ ଖାଇ କିଛିଦିନ କଟାଇବା ପରେ, ଦିନେ ସମସ୍ତେ ବସି ଆଲୋଚନା କରି ସ୍ଵିର କଲୁଁ ଯେ ଆମର ଗୋଟିଏ ଅଳଗା ମେସ୍ କରିବା ଓ ଭଲ ଚାଉଳର ଭାତ ଖାଇବା ।

ସେଥୁପାଇଁ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ଭିତରେ ଅଳଗା ମେସ୍ କରି ତା'ର ନାମ ଦିଆଗଲା ସମଲପୁରା ମେସ୍ । ସେଥୁରେ ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷରେ ପଢ଼ୁଥିବା ଆମ ଅଂଚଳର ସବୁ ପିଲା ଯୋଗଦେଲେ । ହଞ୍ଚେଳ ମେସ୍ ପାଇଁ ଅନେକ ଘର ଥିଲା । ଆମେ କେତେବେଳେ କୋଠରୀ ସେଥରୁ ନେଇ ସେଠାରେ ରନ୍ଧାବଡ଼ା ଖୁଆପିଆ କଲୁଁ । ପୂର୍ବ ମେସ୍ ଓ ନୁଆ ମେସର ତପାତ୍ର ରହିଲା । ଭଲ ଚାଉଳର ଭାତ ଓ ପାଣିଆ ତାଲି ନ ହୋଇ ବହଳିଆ ତାଲି । ପୂର୍ବ ମେସରେ ମାସକୁ ଜଣାଙ୍କୁ ଦଶଟକା ପ୍ରାୟ ପଡ଼ୁଥିଲା ଓ ଆମ ମେସରେ

ମାସକୁ ଆର ଦୂଇ ଚିନିଟକା ଅଧିକ ପଡ଼ିଲା, କିନ୍ତୁ ଶାତିରେ ଆମେମାନେ ଖାଇପାରିଲୁଁ । ମୋର ମନେପଡ଼ୁଛି, ଦୂଇଟଣ ରାତ୍ରିଶିଆ ମଧ୍ୟ ଆମ ମେଷକୁ ଆଣିଲୁଁ ବାସୁ ନନାକୁ । ନସ ଭଲ ରାତି ଜାଣୁଥିଲେ । ତାକୁ ଚିକିଏ ଅଧିକା ଦଗମା ମଧ୍ୟ ଦିଆଗଲା । ଏପରି ନୂଆ ମେସହଷେଳ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଟେଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ କରାଗଲା । ସେ ଏ ଅଂଚଳର ଖାଦ୍ୟପ୍ରୟେ କଥା ଜାଣିଥିଲେ । ଚେଣୁ ପାଞ୍ଜେପାଞ୍ଜେ ସାକୃତି ଦେଲେ । ଆମର ଖାଦ୍ୟଟିକା ଗଲା । ଏ ସମଲପୁରା ମେସ ସେଠାରେ ଅନେକ ବର୍ଷ ଚାଲିଥିବା କଥା, ଆମ ପରେ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିବା ପିଲାକଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲି ।

ମାର୍ଗତ ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ

ଏ ମଧ୍ୟରେ ଆମ କ୍ଲାସର ଅନେକ ପିଲା ମୋର ଘନିଷ୍ଠ ବହୁ ହୋଇଗଲେ । ସୋନପୁରର ଆର୍ଦ୍ରନାଶନ ଗଡ଼ତ୍ୟା, ନାଳକଣ୍ଠ ବହିଦାର, ବୌଦର ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ବାଘ, ଦେକାନାଳର ଧନେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର ଓ ଦାଶରଥ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କଳାହାଣ୍ତିର ରାମପ୍ରସାଦ ବେଳଦାର (ମୋ'ଠାରୁ ବୟସରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବଡ଼) ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନ ମାନକର ଦାଶରଥ ଗୋଟି ପଢ଼ୁଚିରଣ ପାହୁ ଦଥା ନୟାଗଡ଼ର ଗୋଦାବରାଶ ଦାସ ଓ ଦାମୋଦର ଦାଶ ଇତ୍ୟାଦି । ସେହିଭଳି ଦିତ୍ୟାୟ ବର୍ଷରେ ପଢୁଥିବା ବଲାଙ୍ଗିରର ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ ସୋନପୁରର ରଦ୍ଧନଦନ ମିଶ୍ର, ବରଗଡ଼ର ଗୁଣନିଧି ଦାସ ଆଦି । ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ ତ ବଲାଙ୍ଗିର ସ୍କୁଲରେ ମଧ୍ୟ ମୋର ଘନିଷ୍ଠ ବହୁ ଥିଲେ ଓ ଉଭୟେ କବିତା ଲେଖାଲେଖୁ କରୁଥିଲୁଁ । କଟକରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସାନ୍ତ୍ଵିଧରେ ରହି ଆହୁରି ଅନେକ କବିତା ଲେଖାଲେଖୁ

ଯିଏହି ମୋତେ ଗୋମାଣିକ କବିତା ଲେଖାବା ଶିଖାଇଥିଲେ । ସେଇ ମର୍ମର ସେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ କବିତା ଲେଖାଥିଲେ । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ କବିତା ବା ଗାତର ପଦଟିଏ ଏଇଭଳି :-

ଏବେ ମାନ ତେଜରେ ସୁଦରା
ସଭୟେ ଶିଶିର ନତକରି ଶିର, ଗଲାଣି ତ ଅପସରି
ଏବେ ମାନ ତେଜରେ ସୁଦରା ।

ଧନୀ, ଚାରୁ, ସୁଷମାଶାଳିନୀ
ଦୂର କରି ଭ୍ରାତି ଧର ସ୍ଵଜ କାଟି
ପ୍ରାଣ ମନ ବିମୋହିନୀ

ମଳ୍ଲିକା ସୁନ୍ଦରୀ ବିତରି ବାସ
 ଫୁଟାଇଛି ତା'ର ମଧୁର ହାସ
 ଜନନୀ ବାସର ହେବ ସୁଖକର
 ଏ ମଧୁ ମିଳନ ହେରି
 ଏବେ ମାନ ତେଜରେ ସୁନ୍ଦରୀ ।

ଆମ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଦିନେ-ଦିନେ ସଂଧାବେଳେ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ସମାଜସେବୀ ମନିଷୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାଗାଯଣ ସାହୁ ଆସୁଥିଲେ ଏବଂ ଆମମାନକୁ କବିତା ଲେଖିବାକୁ ଉପସାହିତ କରୁଥିଲେ । ସେ କହୁଥିଲେ - କଥାଚିଏ କହିଦେଲେ ସରିଯାଏ, ଲେଖିଦେଲେ ରହିଯାଏ । ଥରେ ସ୍କୁଲରୁଟି ପରେ ଆମେ ଆଠ ଦଶ ଜଣ ପିଲା ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପାତ୍ରରେ ମୁଢ଼ି ଓ ଆଉ ଏକ ପାତ୍ରରେ ଚିନାବାଦାମ ରଖି ଖାଉଥିଲୁଁ ଓ ଗପସପରେ ଲାଗିଥିଲୁଁ । ଏପରି ସମୟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ପୂଜନୀୟ ସାହୁ ଆଜ୍ଞା, ଆମେ ସମସ୍ତେ ଉଠିପଡ଼ି ନମସ୍କାର କଲୁ । ସେ କହିଲେ ବସ ବସ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବସୁଛି । ସେ ବସିପଡ଼ି ଆମମାନଙ୍କ ସହିତ ମୁଢ଼ି ଓ ଚିନାବାଦାମ କିଛି ଖାଇ ଆନନ୍ଦିତ ହେଉଥିଲେ । ଆମେମାନେ କୃତକୃତ୍ୟ ହୋଇଗଲୁଁ ଏତେ ବଡ଼ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପାଖରେ ପାଇ । ସାଙ୍ଗରେ ସେ ତିନିଖଣ୍ଡ ବହି ଆଣିଥିଲେ । ସେ ସବୁ ତାକ ନିଜ ଲିଖିତ ବହି । ସେଥିରୁ କିଛି ପଢ଼ିଲେ ଓ ସବୁବହି ଆମକୁ ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ । ବହି ସବୁ ପଢ଼ି ଦେଖିଲୁଁ ଯେ ସାହିତ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓ ଭାଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅତି ସାଧାରଣ ଲାଗିଲେ ମଧ୍ୟ ଭାବ ଓ ସତ ଉପଦେଶ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଥିଲା ।

ଆଉ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନେକଦିନ ଆମ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଆସୁଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଗୌରୀ କୁମାର ବ୍ରହ୍ମା । ଆମ ବିଧୂଭୂଷଣ ରୁରୁକ ସହିତ ତାକର ବନ୍ଧୁତା ଥିଲା । ଉଭୟେ ଥିଲେ ସୁସାହିତ୍ୟକ ଓ କବି । ସେ ଆମମାନକୁ କିଛିକିଛି ସଂସ୍କୃତ ଶିଖିବାକୁ, କବିତା ଆଦି ଲେଖିବାକୁ ତଥା ଉତ୍ସମ ଭାଷଣ ଦେବା ଶିଖିବାକୁ ସତ୍ୟପଦେଶ ଦେଉଥିଲେ । ସେ ନିଜେ ଥିଲେ ସଂସ୍କୃତ୍ୟ, ସେ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜରେ ବି.ଇ.ଟି. ପଢ଼ୁଥିଲେ । ସଂଧାରେ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ ହଷ୍ଟେଲର ଛାତରେ ବସି ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଵେତ ସବୁ ଗାନ କରୁଥିଲେ ଯେ ଆମ ହଷ୍ଟେଲ ମଧ୍ୟ ଝକୁତ ହୋଇ ପଠୁଥିଲା । ସେ କହୁଥିଲେ ତାକ ଘରେ ସମସ୍ତେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ସେ ବ୍ରହ୍ମପୁରରୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଜଣେ ଉକ୍ତକୋଣର ବଢ଼ା । ତାକର

କେତେକ ଭାଷଣ ମୁଁ ଶୁଣିଛି, ତାହା ଅଟି ମନୋମୁଗ୍ଧକର । ବି.ଇତି. ପାସ୍ କରି ସାରି ସଂସ୍କୃତରେ ଓ ଓଡ଼ିଆରେ ଏମ.୧. ପାସ୍ କରି ସେ କଲେଜର ଅଧାପକ ହୋଇଥିଲେ ଓ କଟକରେ ରହିଗଲେ । ଏସବୁ ମୋ ମନରେ ଗଡ଼ାର ରେଖାପାତ କରିଥିଲା । ମୁଁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ରଘୁବଂଶ କାବ୍ୟର କେତେକ ସର୍ଗରୁ କିଛି କିଛି ମୁଖସ୍ଵ କରି ଗାଉଥିଲା । ସ୍କୁଲ ଜୀବନରେ ତ ମୁଁ ଭଲବକ୍ତା ହିସାବରେ ପୂରସ୍ତ ହେଉଥିଲା । ସେଠାରେ ସେ ଗୁଣ ଆହୁରି ମାର୍କିତ ହୋଇଗଲା । ସତରେ ଝାନୀ ଓ ଗୁଣାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ମାର୍ଗ ଅବଲମ୍ବନ କରି ସେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ଜୀବନକୁ ସୁଦର ରୂପରେ ଗଠନ କରିପାରେ ।

ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ ଗୋଟିଏ ଛୁଟି ଦିନରେ ମୋତେ କହିଲେ - ଆଜି କାଳିଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବା । ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ହଁ କଲି । ସେତେବେଳକୁ କାଳିଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ନାମ ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟକୁଟି ହେତୁ ବିଶେଷତଃ ତାଙ୍କର 'ମାଟିର ମଣିଷ' ଉପନ୍ୟାସ ହାତସ୍କୁଲ ମାନଙ୍କରେ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ରୂପେ ଚଳୁଥିବାରୁ ଶିକ୍ଷିତ ଓଡ଼ିଆ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବେଶ ସୁପରିଚିତ ଥିଲା । ଆମେ ଉପରାଞ୍ଚି ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲୁଁ । ବିଧୁବାବୁ ତ ତାଙ୍କର ପରିଚିତ ଥିଲେ । ସେ ଆମକୁ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି ମୋର ପରିଚୟ ଦେଇ କହିଲି - ପାଚଣା ରାଜ ଦରବାରରୁ ସଳରସିଧ୍ ପାଇ ମୁଁ ସି.ଟି. ଚ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ୁଛୁ । ସେ ଶୁଣି ଶୁଣି ହେଲେ । ସେ ଆମର ପିତୃତୁଳ୍ୟ ଥିଲେ, ମିଷ୍ଟଭାଷା ଓ ଜଣେ ସ୍ମେହଶାଳ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ମୋର ହୃଦବୋଧ ହେଲା । କିଛି ସମୟ ତାଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତ କରି ଫେରିଆସିଲୁଁ । ତହଁ ପରଦିନ ଆମ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ପରେପରେ ପ୍ରାକ୍ତିଷିଂ ସ୍କୁଲର ପୁଅର୍ଥିଅ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରୁଥିବାବେଳେ ଜଣେ ଝିଅକୁ ମୋତେ ଦେଖାଇଦେଇ ବିଧୁବାବୁ କହିଲେ - ସେଇ ଝିଅଟା ହେଉଛି କାଳିଦୀ ଚାବୁକ ଝିଅ ନନ୍ଦିନୀ । ଦେଖିଲି, ଝିଅଟାର ବୟସ ବୋଧହୁଏ ୧୧/୧୨ ବର୍ଷ ହୋଇଥିବା, ଚିକିଏ ପତଳା ଓ କଳାଗୋରାର ମିଶ୍ରିତ ରଙ୍ଗ । ସେହି ସପ୍ରମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଡ଼ୁଥିବା ଝିଅଟି ଦିନେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେବା ଜାଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି । ଆନନ୍ଦିତ ହେବାର କାରଣ ମୁଁ ସେହି ଝିଅକୁ ତାର ଚିଟିଂ ସାର ହିସାବରେ ବର୍ଣ୍ଣ ପଡ଼ାଇଥିଲି । ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରାକ୍ତିଷିଂ ସ୍କୁଲର ପିଲାମାନେ ଆମମାନଙ୍କୁ 'ଚିଟିଂ ସାର' ନ କହି ଆମ ପଛରେ କହୁଥିଲେ 'ଚିଟିଂ ସାର' । ଏହାର କିଛିମାସ ପରେ ଆଉଥିରେ ମଧ୍ୟ ବିଧୁବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କାଳିଦୀ

ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ଆଦର ସନ୍ଧାର ପାଇଥିବା ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ଜୁଟିଥିଲା ।

ବିଚକ୍ଷଣ ବନ୍ଧୁ ଦାମୋଦର ଦାଶ

ଏମିତି ତ କହିବାକୁ ଗଲେ କ୍ଲ୍ୟୁସର ସବୁପିଲା ମୋର ଅତି ପ୍ରିୟବନ୍ଧୁ ଥିଲେ ଓ ସମସ୍ତେ ଭଲ ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ହେଲେ ନୟାଗଡ଼ର ଶରଣକୁଳ ଗ୍ରାମରୁ ଆସିଥିବା ଦାମୋଦର ଦାଶ ଜଣେ ଅତି ବିଚକ୍ଷଣ ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ାଯାଉଥିବା ସବୁ ବିଷୟରେ, ଚିଚିଂ ଦେବାରେ ଏବଂ ବକ୍ତୃତା ଦେବାରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ଆଗ ଧାଡ଼ିର ଛାତ୍ର । ବିଶେଷତଃ ତୁଳଂ ବିଦ୍ୟାରେ ଅତି ଧୂରନ୍ଧର । ଦୁଇ ହାତରେ ଦୁଇଟି ଚକ ଖଡ଼ି ଧରି କଳାପଚାରେ ଉଭୟ ଦିଗରେ ଏକାସଙ୍ଗରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଚିତ୍ର ଆକିଦେଇ ସମସ୍ତକୁ ଚମତକୁ କରି ଦେଉଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ବା କବିତା ଲେଖିବାରେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ପାରଦର୍ଶିତା ଥିଲା ଓ ସେ ବଡ଼ ମତଜିଆ କଥା କହି ଲୋକଙ୍କୁ ହସାଇ ପାରୁଥିଲେ । ସେ ମୋତେ ହରି ଭାଇନା ବୋଲି ସମୋଧନ କରୁଥିଲେ । ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି, ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଗୁଣଙ୍କ ଛାତ୍ର ଜଣକ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅତି ଦୁର୍ବଳ । ଆଶ୍ଵଲୁଚା ଲୁଗା ଖଣ୍ଡ ଓ ଅତି ସାଧାରଣ ସାର୍ଟ ଖଣ୍ଡ ତାଙ୍କର ପୋଷାକ । ସେ ବୋଧ୍ୟରୁ ଗଡ଼ନାଟ ରାଜାଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ସାହାୟ୍ୟ ପାଉଥିଲେ । ତେଣୁ ଆମ ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନ୍ଟେଣ୍ଟଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁମତି ନେଇ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଚୁୟେସନ୍ କରୁଥିଲେ । ତା' ପୁଣି ସାଧାରଣ ଲୋକର ଗୁହରେ ନୁହେଁ, ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ଚିପ୍ଳକଷ୍ଟେ ରାଏ ସାହେବଙ୍କ ଘରେ । ସୋହେବଙ୍କ ନାମ ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ ତାଙ୍କ ସ୍ବାକ୍ଷ ନାମ ଲାତିକା ଦେବା । ସେତେବେଳେ ସାହିତ୍ୟକ ଭାବରେ ସରଳା ଦେବୀ ଓ ଲାତିକା ଦେବାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ।) ଦାମର ସବୁବେଳେ ହସହସ ମୁହଁ ଓ ନିଜ ଆର୍ଥିକ ଅଭାବକୁ ସେ ଖାତିର କରୁନଥିଲା ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ଦିନେ ଆମେମାନେ ଆମ ହଷ୍ଟେଲ ପରିଚାଳକଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିଲୁଁ ଯେ ତହିଁ ପରଦିନ ଅପରାହ୍ନ ୪/୫ଟା ବେଳେ ତ୍ରୈନିଂ କଲେଜର ପ୍ରିନ୍ଟିପାଲ ମହେଶଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ ଓ ତାଙ୍କ କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ ଏବଂ ବାହାର ଦୁଇ ଚାରିଜଣ ବିଶ୍ଵ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ତ ଆମ ହଷ୍ଟେଲ ପରିଦର୍ଶନରେ ଆସି ଆମମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ସମସ୍ତରେ କିଛି କହିବେ । ସେ ଆମମାନଙ୍କୁ କହିଲେ - ଏହି ଉପାଳକ୍ଷେ ତୁମେ ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କ ମନୋରଂଜନ ପାଇଁ ଗାନା ବାଜଣା ବା ହାସ୍ୟ ବ୍ୟଙ୍ଗାଦ୍ଵାରା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (କେରିକେଚର) କିଛି କରିପାରିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା, ନାଟକ ଆଦି କରିବାକୁ ତ ବେଳ ନାହିଁ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏଥରେ ରାଜି

ହେଲୁ । ସାର ଗଲାପରେ ଆମେମାନେ ପରିଷର ଭିତରେ ଆଲୋଚନା କଲୁଁ କିଏ କ'ଣ ଦେଖାଇବ । ଦୁଇଜଣ ପହିଲମାନ ଭଳି ଦିଶୁଥିବା ପିଲା କହିଲେ ଆମେ ଭାମ-ଦୁଃଶାସନର ମଲ୍ଲୟପୁଣ୍ଡ ଦେଖାଇବୁ । ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ସଂଗାତ ଗାନ କରିବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲେ । ମୁଁ କହିଲି - ମୁଁ ଓ ଦାମ ମଧ୍ୟ କିଛି ଗୋଟାଏ ଦେଖାଇବୁ । ମୁଁ ଦାମକୁ କହିଲି - ମୁଁ ସାପୁଆକେଳା ହେବି ଓ ତୁ ସାପ ହୋଇ ପେଡ଼ିରେ ମୋର ଗାତ ଶୁଣି ପେଡ଼ିର ତାଙ୍କୁଣି ଖୋଲି ଖୁବ୍ କୋରରେ ଫଁ ଫଁ କରୁଥିବୁ । ସେଥିପାଇଁ ପେଡ଼ି ଭଳିଆ କିଛି ଯୋଗାଡ଼ି କର ଓ ମୋ ପାଇଁ ତିବି ତିବି ବାନୁଥିବା ବାଜଣାଟିଏ ଓ ନାଗଧୂନି ନହେଲେ ଫେଁ କାଳିଟିଏ ଠିକ୍ କର । ସେ ହସିହସି ହଁ କଲା ।

ତହେି ପରଦିନ ଯଥାସମୟରେ ଆମ ଅତିଥିମାନେ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଆସିଲେ । ହଷ୍ଟେଲର ବଡ଼ ଗୋଟିଏ କୋଠରାରେ ସଭା ହେଲା । ସଭାରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ଶିକ୍ଷକ ବିଷୟରେ କେତେଜଣ ବୁଝାଇଲେ । ଉଭୟ ଶିକ୍ଷକ ହେବାପାଇଁ କେଉଁ ସବୁ ଗୁଣ ଓ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଶେଷ ଆବଶ୍ୟକ, ସେସବୁ କଥା ଶୁଣିଲୁ । ବାସ୍ତବିକ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଆମ୍ବମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅତି ଉପାଦେୟ ଶିକ୍ଷା ବୋଲି ମନେହେଲା । ଭାଷଣ ଶେଷ ହେବାପରେ ସେମାନେ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଗଲେ ଓ ଦଶ ପଦର ମିନିଟ ମଧ୍ୟରେ ସଭାସ୍ଵଳକୁ ଫେରିଆସିଲେ, ପିଲାମାନଙ୍କ ମନୋରଞ୍ଜନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦେଖିବା ପାଇଁ ।

ଆମ ଭିତରୁ ଜଣେ ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ, “ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣମାନେ ଗୋଟିଏ ମଲ୍ଲୟପୁଣ୍ଡ ଦେଖିବେ ।” ପହିଲମାନ ପରି ଦିଶୁଥିବା ଆମ କ୍ଲାସର ପଢ଼ୁଚରଣ ସାହୁ ଓ ଆଉ ଜଣେ ସଭାସ୍ଵଳକୁ ଆସିଲେ । ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗାକୁ ଛୋଟକରି ଓ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗାମୁଛା ଭିତ୍ତି ମଲ୍ଲୁ ପରି ଦିଶୁଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ନିଜନିଜ ବାହୁକୁ ଓ ନିଜନିଜ ଜନ୍ମକୁ ନିଜେନିଜେ ପିଚି ହୋଇ ମଲ୍ଲୟପୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ପରିଷରକୁ ଆହ୍ଵାନ କଲେ । ତା’ପରେ ପରିଷରର ହାତ ଧରି ଛନ୍ଦାଛଦି ହୋଇ ଦୁହେଁ ତଳେ ଗଡ଼ିଲେ । ଜଣେ ଜାଣିକାଣି ତଳେ ଗଡ଼ୁଆଏ ଓ ଆରଜଣକ ତା’ ଉପରେ ବସିପଡ଼ି ତା’ର ଛାତିରେ ବଜୁମୁଣ୍ଡ ମାରିବାର ଅଭିନୟ କରୁଆଏ । ଏ ସମୟରେ ଗାତ ଶୁଣିଲା - “ପର୍ବତ ଆକାରେ ପଡ଼ିଥାଇ ଦୁଃଶାସନ, ତା ଉପରେ ବସିଥାଇ ପବନ ନନ୍ଦନ, ଜନ୍ମ ରାମ ହେ, ରାଜୀବଲୋଚନ ଘନଶ୍ୟାମ ହେ ।” ମଲ୍ଲୁ ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷ ହେଲା । ତା’ପରେ ଜଣେ ହାରମୋନିଅମ୍ ଧରି ସ୍ଵଲଳିତ ମଧୁର କଣ୍ଠରେ ଗାତଟିଏ ଗାଇଲେ । ଏହାପରେ ଜଣେ କିଛି ହାସ୍ୟ ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ଅଭିନୟଟିଏ କଲେ ।

ଶେଷରେ ପଡ଼ିଲା ମୋର ପାଳି । ମୁଁ ଲୁଗାକୁ ଛୋଟ କରି ଯିନ୍ତି, ବେକରେ ଗାମୁଛାଟିଏ ଭିଡ଼ି ଓ ମୁଣ୍ଡରେ ପଗଡ଼ି ମାରି ସାପୁଆ କେଳାର ବେଶଟିଏ ସାଜି ଡିବିଡ଼ିବି କରି ବାଦ୍ୟଚିଏ ବଜାଇ ଆସିଲି । ଘୋଷଣା ହେଲା, “ଏବେ ଆପଣମାନେ ସାମ ଖେଳ ଦେଖିବେ ।” ମୁଁ ଆସି ବାବୁମାନଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି କହିଲି - ବାବୁମାନେ ! ମୁଁ ଜଣେ ସାପୁଆ କେଳା, ସାପଖେଳ ଦେଖାଇବା ମୋର ବେଶସା, ହେଲେ ଆପଣମାନଙ୍କୁ କିଛି ମାରିବି ନାହିଁ । ଏ ହଷ୍ଟଲବାଲା ମୋତେ ତକାଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ମୋତେ ଦୁଇଶହ, ଚାରିଶହ ଯାହାଦେବେ ମୋର ସେଥିରେ ଆନନ୍ଦ । ଏ ସାପଟାକୁ ମୁଁ ନଦିନକାନନ୍ଦରୁ ଧରିଛି । ପୋଷ ମାନି ନାହିଁ । ଯଦି ପେଡ଼ିରୁ ବାହାରି ଆପଣମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଯାଏ, ତରିବେ ନାହିଁ, ମୁଁ ତା’ର ବିଷଦାତ ଭାଙ୍ଗିଦେଇଛି । ଏତିକି କହି ନାଗଧୂନି ବଦଳରେ ପେଂକାହାଳି ଭଳି କିଛି ଗୋଟିଏ ଫୁଙ୍କିଲି ଓ ପେଡ଼ିକି ଖୋଲିଦେଲି । ଦାମ ସେତେବେଳେ ଜିଭରେ କ’ଣ ଚିକିଏ ଲଚକାଇଦେଇ ଜିଭ ଲହଲହ କରୁଥାଏ ଓ ତା’ ମୁଣ୍ଡରେ ଭିଡ଼ିଥିବା କପଡ଼ାକୁ ଏମିତି ସଜାଇଥାଏ ଯେପରିକି ତାହା ସାପର ଫଣା ପରି ଦିଶିବ । ତା’ପରେ ମୁଁ ସାପୁଆକେଳାମାନଙ୍କ ପରି ମୋର ତାହାଣ ଆଶ୍ଵକୁ ହଲାଇ ପଢ଼ୁତୋଳା ଗାଇଲି :-

‘କଂସର ଘରଣା ପଦ୍ମାବତୀ ରାଣୀ ସେ କଲା ଧନତ୍ରଗୀ ଓଷା
ଲକ୍ଷେ ଭାର ପଦ୍ମ ଦେବୁରେ କହ୍ନାଇ ନ ଥିବ ପାଖୁଡ଼ାମିଶା କି ଗୋବିଦ୍
ହରି ।

ଏ ଗାତକୁ ଦୋହରାଇ ଦୋହରାଇ ଆଶ୍ଵକୁ ହଲାଉଥିଲି । ଦାମ ଦୁଇ ହାତ ପାପୁଲିକି ଆଗକୁ ମୁହାଇଁ ଆଶ୍ଵ ଆଗରେ ରଖୁ କୋରରେ ଫୁଁ ଫୁଁ ଶର କରୁଥାଏ । ସବୁ ଖେଳ ଶେଷରେ ଲୋକେ ତାଳି ପିରୁଥିଲେ, ଏ ଖେଳ ଶେଷରେ ମଧ୍ୟ ତାଳି ପିରିଲେ । ଦାମ ପେଡ଼ି ଭିତକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ଦର୍ଶକମାନେ ଏତେ ବଡ଼ ସାପଟାକୁ ଦେଖିଲେ । ପିଲାଳିଆ ଖେଳଟିଏ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଇଟାକୁ ଦେଖାଇ ଦାମ ଓ ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ ।

ଆଇମାମା ମୋ'ପାଇଁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା

ଦେଖୁଦେଖୁ ଦଶହରା ଛୁଟି ଆସିଗଲା ଓ ମୁଁ ବିଧୁବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଚ୍ରେନ ଧରି ଚିଚିଲାଗଡ଼ରେ ପହଞ୍ଚଗଲି । ସେଠାରେ ମୋର ମାମୁଁଙ୍କ ଜୁଆଇଁ ଅବ୍ୟତାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ଏତିକଳର ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷର ଥିବା କଥା ଶୁଣି ତାଙ୍କ ଘରକୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲି । ସେ ଏହୁବାଦରେ ବି. ଏସି. ପାସ କରି ଏହି ଚାକିରିରେ ଥିଲେ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଘରେ ଦିନେ ରହିବାକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ବାଧ ବାଧକତାରେ ଚିନିଦିନ ରହି ବଲାଞ୍ଜିଗକୁ ମାଉସା ଘରକୁ ଆସିଲି । ରେଭେନ୍ଦୁ କଲେଜରେ ପଢ଼ିଥିବା ତାଙ୍କ ପୁଅ ଧୋବେଇ ଆଗରୁ ଆସିଥିଲା । ମାଉସା ମାଉସା ମୋତେ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ସେ ଓଳିଟି ମାଉସା ଘରେ ରହିଲି । ହେଲେ ସଂଧାବେଳେ ମାଉସା ମୋ ଅଜାକ ସମକ୍ଷରେ ଯେଉଁ କରୁଣା କଥାଟିଏ କହିଲା ସେ କଥା ମନେପଡ଼ିଲେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ମୋର ଆଖରେ ଲୁହ ଭରିଦଠେ । ମାଉସା କହିଲା - ବାବୁରେ, ମୁଁ ମୋର କାବନ୍ୟାକ ମୋ ବାପାଙ୍କ ଆଖରେ କେବେ ଲୁହ ଦେଖିନଥିଲି । କିନ୍ତୁ ସେହିନ କଟକ ଯିବାପାଇଁ ତୋତେ ବସରେ ବସାଇ ଦେଇ ବାପା କାହିକାହିଁ ଫେରିଲେ । ଘରେ ମଧ୍ୟ ବସି ତାଙ୍କ ଆଖରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇଥିଲେ । ସେ ତୋତେ ସତେ କେତେ ଭଲପାଆନ୍ତି । ଏହା ଶୁଣି ମୁଁ ମଧ୍ୟ କାହିଁ ପକାଇଲି ଓ କହିଲି - ମାଉସା ! ମୁଁ କେଜେକ୍ଷ (ଅଜା) ମୋ ପ୍ରତି ସ୍ଵେଚ୍ଛକଥା ଜାଣିପାରିଛି ଓ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ଭଲ ମଣିଷଟିଏ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ତାଙ୍କ ରଣ ମୁଁ ଶୁଣିପାରିବି ନାହିଁ ।

ବା'ପରଦିନ ମାମୁଁଙ୍କ ଖାଡ଼ିବଲାଞ୍ଜିଗକୁ ବାହାରିଗଲି । ଅଜା ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦରେ ମୋତେ କୁଣ୍ଡେଇ ପକାଇଲେ ଓ କଟକରୁ ମୁଁ ଲେଖିଥିବା ଦୁଇ ଚିନିଟି ଚିଠି ପାଇଥିବା କଥା ମଧ୍ୟ କହି ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କଲେ । କିନ୍ତୁ ମୋର ସ୍ଵେଚ୍ଛମାସୀ ଆଇମାମା

ତ ଆସିଲା ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବୁଥିବା ବେଳେ ସାନମାର୍ମୁ କହିଲେ - ମା' ଶକ୍ତ ବେମାର ଅଛି, ହେଲେ ତୁ ଆସିବା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲାଣି । ମୁଁ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଯାଇ ଆଜିମାମାର ପାଦଧରି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ଦେଖିଲି, ତାର ଅନ୍ତିମ ସମୟ ବୋଧହୃଦୀ ନିଳଟ ହୋଇଗଲାଣି । ତଥାପି ତା ପାଖରେ ବସିଲି । ସେ ଅନ୍ତକଥା କହିପାରୁଥିଲା । ତା'ର ଥରିଲା ହାତରେ ମୋତେ ଧରିଲା ଓ ମୋ ଦେହରେ ତା'ର ଥରିଲା ହାତ ଚିକିଏ ବୁଲାଇଲେଲା ଓ କହିଲା-ବାବୁରେ, ତୁ ଆସିବୁ ବୋଲି ଶୁଣୁଥିଲି ଓ ତୋ ପାଇଁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି । ଯାହାହେଉ, ତୋତେ ଦେଖିପାରିଲି । ତୋ ପାଇଁ ଚକା କେତୋଟି ରଖିଦେଇଛି, ଗଲାବେଳେ ମାର୍ମୁ ଠାରୁ ନେଇଯିବୁ । ମୁଁ ମାମାର ଏପରି ଅବସ୍ଥା କଥା କହନା ମଧ୍ୟ କରିନଥିଲି ଓ ଚିଟିଲାଗଡ଼ରେ ଚିନିଦିନ ରହିଯାଇ କେଡ଼େ ଭୁଲ କରିଛି ବୋଲି ଭାବି ବହୁତ ଅନୁତାପ କଲି ।

ମାମାର ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁ ଦିନବେଳା ସମସ୍ତେ ସହଳ ଭୋଜନ ସାରିଦେଲୁଁ । ମାମା କେବଳ ତୋରାଣି ଚିକିଏ ଚିକିଏ ପିଉଥିଲା । ସଂଧାରେ ମଧ୍ୟ ସହଳ ଭୋଜନ ସାରିଦେଇ ମାମା ପାଖରେ ମୁଁ ଓ ସାନମାର୍ମୁ ଜନି ରହିଲୁଁ । ଅଜା ପାଖ ଖଟରେ ଶୋଇଥିଲେ । ଏହିଭଳି କେତେ ଘଣ୍ଟା ବିତିଗଲା ପରେ ମାମାର କଣ୍ଟରୁ ଘଡ଼ିଘଡ଼ ଶର ଶୁଭିଲା । ମାର୍ମୁ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଯାଇ ମାମାର ମୁଣ୍ଡକୁ ନିଜ କୋଳରେ ରଖିଲେ ଓ ତାକୁ ପଚାରିଲେ-ମାଆ ! ଦାନ ଦେବୁଁ ? ମାମା କହିଲା - ବାବୁରେ, ମୁଁ ତୋରାଣି ଚିକେ ପିଉଛି, ଦାନ ଦେଲେ ତାହା ବଦ ହୋଇଯିବ । ତାକୁ ତୋରାଣି ଦେବାରୁ ପିଇ ପାରିଲା । ଏହାର ଆହୁରି କେତେ ସମୟ ପରେ ପୁଣି ତାର ଘଡ଼ିଘଡ଼ ଶର ଶୁଭିଲା । ମାର୍ମୁ ପଚାରିଲେ - ମାଆ ! ଦାନ ଦିଆୟିବ ? ମାମା କହିଲା - ଏବେ ଦେଇଦିଅ ।

ପ୍ରାଣ ପ୍ରସାଦ ସମୟରେ ମୁଢାହ ପଞ୍ଚକ, ବୈତରଣୀଦାନ ଆଦି ଦେବାର ବିଧ ଅଛି । ମରିଯାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତ ନିଜ ହାତରେ ସେ ସବୁ ଦାନ ଦେଇ ପାରିଲେ ତାହା ଅଟି ଭଲ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଗୋଟିଗୋଟି କରି ସବୁଦାନ ମାମାର ହାତରେ ଛୁଆଇଁ ଅମୁକଦାନ ବୋଲି ତାକୁ ଶୁଣାଇ ଦିଆଗଲା । ବୈତରଣୀ ଦାନ ସାଧାରଣତଃ ନିଜ ନୁଆଇଁ ବା ଭଣଜକୁ ଦିଅନ୍ତି । ମାର୍ମୁ ମାମାକୁ କହିଲେ-ମା ! ତୋର ବୈତରଣୀ ଦାନ ହରକୁ ଦିଆଯାଉଛି । ସେ ହଁ କଲା । ଚିକିଏ ଗୋବର ଓ କିଛି ଦକ୍ଷିଣା ମାମା ହାତରେ ଛୁଆଇଁ ମୋତେ ଧରାଇଦେଇ କହିଲେ - ତାର ବାହୁରି ପରେ ଦେବି । ମୁଁ ସେ ଦାନ ନେଲି ସିନା, ମୋର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଯାହା ହେଲା କଥାରେ ପ୍ରକାଶ କରି ପାରୁନାହିଁ ।

ସେତେବେଳେ ହିଁ ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ମା ଛେଉଣ ଦେଲି ବୋଲି ଅନୁଭବ କଲି । ତା'ପରେ ମାମୁଁ କହିଲେ - ମା, ରାମ ରାମ କହ । ସେ 'ରାମ ରାମ' ଉଚାରଣ କଲା । - ମୁଣ୍ଡରେ ହାତଯୋଡ଼ି ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କର । ତା'ର ହାତ ଥରି ଯାଉଥାଏ । ମାମୁଁଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଦୁଇହାତ ଯୋଡ଼ି ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲା ଓ ଅଛ ସମୟ ପରେ ତା'ର ହାତ ଦୂରଟି ମୁଣ୍ଡରୁ ଖୟିଗଲା ଓ ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ମୁଣ୍ଡଟା କଲିଗଲା । ମୋର ସ୍ନେହମୟ ମାମା ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଉପରକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ରାତ୍ରିର ଶେଷ ପ୍ରହରର ଜଥା ଇଏ । ଗାଁର ଆତିଭାଇମାନେ ଖବର ପାଇ ଆସିଲେ । ସଧବା ସାମାନେ ମାମାକୁ ଗାଧୁଆପାଧୁଆ କରି ନୂଆ ଲୁଗା ପିଶାଇ, ରୁଡ଼ି ସିଦ୍ଧରରେ ସଜିତ କଲେ । ସକାଳ ପାହିଲାରୁ ଗାଁର ବୟସ ସା-ପୁରୁଷ ମାମାକୁ ଦର୍ଶନ କରି ବିଦାୟ ଦେବାକୁ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଗଲେ । ନିଜ ଜୀବଦଶାରେ ମାମା ସମସ୍ତକୁ ସ୍ନେହ ଆଦର କରୁଥିଲା । କାଠ ଆଦି ଯୋଗାଡ଼ କରି ଗାଁରୁ ପ୍ରାୟ ଅଧି କିଲୋମିଟର ଦୂର ଯୋର ଖଣ୍ଡରେ ଶୁଶାନ ଘାଟରେ ଚିତା ସଜାପାଇଥିଲା । ଗଣ୍ଠା ପଡ଼ାରୁ ବାଦ୍ୟକାରମାନେ ଆସି ବାଜା ବଜାଇଲେ । ଆତିଭାଇମାନେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଖଟକୁ ଓଳଗାଇ କିଦଳୀଗଛ ଖଟପୁଆରେ କାନ୍ଧି ମାମାକୁ ସେଥୁରେ ଶୁଆଇ ଗାଁ ଦାଣକୁ ବାହାର କଲେ । ଦାଣରେ ବହୁତ ଲୋକ ଜମାହୋଇ 'ସାନ ଗରୁଡ଼ିଆଣୀ ବୁଢ଼ୀ ଚାଲିଗଲେ' ବୋଲି ଦୁଃଖର ସହିତ ତାକୁ ବିଦାୟ ଦେବାର ଦେଖିଲି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମାମାର ଖଟରେ କାନ୍ଧି ଲଗାଇ କିଛିବାଟ ବୋହିଲି । ଅନେକ ଲୋକ ଶୁଶାନକୁ ଯାଇଥିଲେ । ପୁରୋହିତ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସବୁ କରାହେଉଥିଲା । ଚିତାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶରେ ଖଟ ସହିତ ତାକୁ ସାତଥର ବୁଲାଇ ଚିତାରେ ଶୁଆଇଦେଲେ । ସାନମାମୁଁ ମୁଖୀରୁ ଦେଇ ଏକମୁହଁ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ । ପ୍ରାୟ ଦୁଇଘଣ୍ଠା ମଧ୍ୟରେ ଚିତାରୁ ମାମାର ଦେହ ଭୟାଭ୍ୟାସ ହୋଇଗଲା । ଆମେମାନେ ସମସ୍ତେ ଯୋଗରେ ଗାଧୁଆପାଧୁଆ କରି ଘରକୁ ଫେରିଲୁଁ । ହଳଦୀପାଣିରେ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ଘରେ ପଶିଲୁଁ । ସେବିନ ମାମୁଁଙ୍କରେ ତିତାନ୍ତ ବା ପିତା ଭାତ ରନ୍ଧା ହୋଇ ସମସ୍ତ ଆତିଭାଇ ଖାଇଲେ । ଆଗରୁ ଘରର ପୁରୁଣା ରନ୍ଧାହାଣ୍ଠି ଆଦି ସେଥୁରେ ଥବା ଅନ୍ତବ୍ୟଞ୍ଜନ ସହିତ ବାହାରେ ଫିଙ୍ଗି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ମୁତାହ କାର୍ଯ୍ୟ ବାର ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲେ । ସବୁ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ଅଶୁଭ ପତ୍ର କରିଆରେ ମାମାର ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା । ଖବର ପାଇ ମୋର ମାଉସା

ମରସା ତଥା ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ମାମୁଁଯରକୁ ସଙ୍ଗେଳି ଆସିଲେ । ପ୍ରତିଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ‘ଶାତଳ’ ବୋଲି ନିସଙ୍ଗୁଡ଼ି ଭୋଜନ ହ୍ରାଦ୍ରଣମାନେ ଖାଉଥିଲେ । ସାନମାମୁଁ ଓ ପୁରୋହିତ ଯାଇ ପ୍ରତିଦିନ ଘାଟରେ ପୂଜା ଉପରେ ଆଦି କରୁଥିଲେ ଓ ସୋଠରେ ପତ୍ର କୁଡ଼ିଆଚିରେ ମାମାର ଉଦେଶ୍ୟରେ କିଛି କରୁଥିଲେ । ଦଶ ଦିନ ଏହିପରି ଚାଲିଲା ଓ ସେବିନ ସେ କୁଡ଼ିଆକୁ ଜାଳି ଦିଆଗଲା । ଦଶାହ ଦିନ ବହୁତ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଦଶା ତୁଠକୁ ଆସିଥିଲେ । ଲୁଗାପଟା ଆଣି ମାମୁଁକୁ ଦେଲେ । ଦଶାହଭୋକି ଶାଇ ଗଲାବେଳେ ଅଜା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧୋତି ଆଦି ଦେଲେ । ଏକାଦଶାହ ଦିନ ବିଭିନ୍ନ ହ୍ରାଦ୍ରଣଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ଦାନ ଦିଆଗଲା । ଅନୁଦାନ, ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଦାନ, ଭଗବତ୍ ଗାତାଦାନ, ଗୋଦାନ ଆଦି ସବୁ ଦିଆଗଲା । ଭୋକି ଶାଇ ସମସ୍ତେ ଫେରିଗଲେ । ଦ୍ୱାଦଶାହ ଦିନ ମାମାଙ୍କ ଉଦେଶ୍ୟରେ ପିଣ୍ଡ ଦିଆଗଲା । ସେବିନ ବହୁତ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ତଥା ଅନ୍ୟ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭୋକି ଦିଆଗଲା । ଏହିପରି ଶାସ୍ତ୍ରବିଧୁ ଅନୁସାରେ ସବୁକାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ ।

ତା’ପରଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ତେର ଦିନରେ ତାଙ୍କ ଘରୁ କେହି ଅନ୍ୟ ଗାଁକୁ ଯିବା ମନାଅଛି । ତେଣୁ ମୁଁ ସେବିନ ବଲାଞ୍ଜିର ନ ଆସି ସେ ଘରେ ରହିଲି । ତେହିଁ ପରଦିନ ଅଜାକୁ କହିଲି - ମୁଁ କଟକକୁ ଯିବି, ମୋର ଛୁଟି ଆଉ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ମାମାର ମୃତ୍ୟୁରେ ମୋ ମନରେ ଯେଉଁ ଦୃଶ୍ୟ ହେଉଥିଲା ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରି ପାରୁନାହିଁ । ଜେଜେକି ଦୃଶ୍ୟ ତ ମୁଁ କହନା ବି କରି ପାରୁନଥିଲି । ତଥାପି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଜେଜେ ମୋତେ କଟକ ଯିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ସେତେବେଳର ତାଙ୍କର ସେ କାନ୍ଦକାନ୍ଦ ମୁଁ ଅନେକଦିନ ଯାଏଁ ମୋ ଆଖୁ ଆଗରେ ଦିଶି ଯାଉଥାଏ । ସେବିନ ଗୋଟିଏ ହଳିଆ ମୋର ଜିନିଷପତ୍ର ଧରି ବଲାଞ୍ଜିର ଆଣି ମୋର ମାରସା ଘରେ ମୋତେ ଛାଡ଼ିଦେଲା । ଉପର ଓଳି ବସ୍ତି ଧରି ଚିଟିଲାଗଡ଼କୁ ଗଲି । ସେହି ବସ୍ତରେ ରାମଜାବାବୁ ଡେ.ରାମ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର, ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ମହୀ) ମଧ୍ୟ କଟକ ଯାଉଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସେ କଟକ ମେଡ଼ିକେଲ୍ କ୍ଲୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ଚିଟିଲାଗଡ଼ରୁ ଗ୍ରେନ ଧରି ଦୁହେଁ କଟକ ଅଭିମୁଖେ ଚାଲିଲୁଁ ।

ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟିରେ ଖାଡ଼ ବଲାଙ୍ଗିର

ଦଶହରା ଛୁଟିରୁ ଫେରି ସି.ଟି.ସ୍କୁଲରେ ପଢାପଢି, ଚିତ୍ତିଂ ଦେବା କାମ ସବୁ
କରୁଥାଏ ସିନା, ଆଜମାମା ମରିଯାଇଥିବା କଥା ଅନେକ ସମୟରେ ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଥାଏ
ଓ ମନଟା ଅତି ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠେ । ତେଣୁ ଛୁଟି ସମୟ ଦେଖୁ ଉପରଓଳି ପାଖରେ
ଥିବା କାଠେଯୋଡ଼ି ନଦୀର ପଥର ବନ୍ଧକୁ ଏକାକି ଚାଲିଯାଏ ଓ ଏକାତ୍ମରେ ସେହି ନିର୍ଜନ
କୁଳରେ ବସି ଦିନେଦିନେ କାହିଁ ପକାଏ । ଦିନେ ସୋଠରେ ବସି କବିତାଟିଏ ଲେଖିବାକୁ
ମନ ହେଲା ଏବଂ ସାଙ୍ଗସାଙ୍ଗେ କେତେପଦ ଲେଖୁ ପକାଇଲି ।

ଦେଖୁଦେଖୁ ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟି ଆସିଗଲା । ଏଥର ଆଉ କଟକରୁ ଚିତ୍ତିଲାଗଡ଼ି
ବାଟେ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ନ ଆସି ଆମ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବରଦ ଓ ସୋନପୁରର ମୋର
ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ କଟକ-ତାଳଚେର କ୍ରେନ୍ରେ ଆସିଲି । ସଂଧାରେ ମେରାମଣ୍ଡଳି
ରେଳ ଷ୍ଟେସନରେ ସମସ୍ତେ ଓହ୍ଲୁଇ ପଡ଼ିଲୁଁ । ସେବିନ ଆମ କ୍ରେନ୍ କୌଣସି କାରଣରୁ
ଚିକିଏ ବିଳମ୍ବରେ ମେରାମଣ୍ଡଳି ଷ୍ଟେସନରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସୋନପୁର-
ବଲାଙ୍ଗିର ଆଡ଼କୁ ଆସୁଥିବା ବସ୍ତି ବାହାରି ଆସିଥିଲାଣି । ତେଣୁ ବାଧ ହୋଇ ରେଳ
ଷ୍ଟେସନରେ ଥିବା ହୋଇଲାରେ ଚାତ୍ରିଭୋକନ କରି ସେଇଠି ଚାତିଟା କଟାଇଦେଲୁଁ ।
ସକାଳୁ ବଡ଼ିଭୋରରୁ ଉଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ସୋଠାରୁ ସୋନପୁର-ବଲାଙ୍ଗିର ଆଡ଼କୁ
ଆସୁଥିବା ବସରେ ବସିଲୁଁ । ବସଟି ଆସି ବାଟରେ ଚାରିଛକରେ କିଛି ସମୟ ରହିଲା ।
ସୋଠରେ ଚା'ଜଳଖୁଆ ସାରି ବସରେ ସୋନପୁର ଅଭିମୁଖେ ଆସିଲୁଁ । ଆମ
ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ବାଟରେ କେତେଜଣ ଓହ୍ଲୁଇଗଲେ ।

ପିତ୍ର ସ୍ମୂଳରେ ବଲାଙ୍ଗିରର ଆମେ ଦୁଇଜଣା ଛାତ୍ର ପଢ଼ୁଥିଲୁଁ ୨ ସଂ ବର୍ଷର ଛାତ୍ର ଥିଲେ ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ ଓ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ଛାତ୍ର ଥିଲି ମୁଁ । ଯେଉଁଠାଡ଼େ ଗଲେ ଦୁହେଁ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଯାଉଥିଲୁଁ । ଏଥର ସେ ଦୁଇଟିନ ଆଗରୁ ତାଙ୍କ ଗାଁପାଖର ଜଣକୁ ଜଟକରେ ଭେଟି ତା'ସହିତ ନିଜ ଗାଁକୁ ବାହାରି ପାଇଥିଲେ । ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା, ତାଙ୍କର ଘର ଦୟି ସାରିଥିଲା । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଘର ସ୍ଵଦର ଦିଶୁଥିଲା । ବିବାହ କରିସାରି ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଘରକଥା ବେଶି ମନେ ପଡ଼ିବା ଅତି ସ୍ବାଭାବିକ କଥା । ମୁଁ ତ ନାମକୁ ମାତ୍ର ବିବାହ କରିଛୁ । ମୋର ଘର ବସିନାହିଁ, ତେଣୁ ଘରକଥା ମୋର ବେଶି ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ ।

ମୋର ବେଶି ମନେ ପଡ଼ୁଥାନ୍ତି ମୋର ଜେଜେ(ଅଜା) । ଆଇର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ମୋର ପାଳନକର୍ତ୍ତା ଅଜାକର ଅବସ୍ଥା କିପରି ଥିବ ଏହି ଚିନ୍ତା ମୋତେ ଘାରୁଥାଏ ଏବଂ ମନକୁ ବିଚିଲିତ କରି ଦେଉଥାଏ । ଜେଜେକର କଥା ଭାବୁଭାବୁ 'ତରତା' ସହରର ସାମା ଦେଇଁ ବରଗାସର ଗାଁରେ ବସ୍ତ ପହଞ୍ଚଗଲା । ସେଠାରେ କିଛି ସମସ୍ତ ରହି ବଲାଙ୍ଗିର ଅଭିମୁଖେ ବସ୍ତ ଚାଲିଲା । ଝାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିର ସାମା ଧରସା ରାସା ପାଖରେ ତ୍ରାଇଭର ଗାଡ଼ି ଅଗକାଇଲା । ମୁଁ ଏଥପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଆଗରୁ କହିଥିଲି । ସେଇଠି ଓହ୍ଲାଇପଡ଼ି ମୋର ବେଗଟି ଧରି ପ୍ରାୟ ଦୁଇ କିଲୋମିଟର ରାସା ଚାଲିଚାଲି ଆସି ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ଆଜମାମାର ସ୍ମୃତିଶେ

ଗାଁ ମଝିରେ ଜେଜେକ ଘର । ଘରକୁ ଯାଇ ପ୍ରଥମେ ସାନ ମାର୍ଛକୁ ଭେଟି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି ଓ ଜେଜେକ କଥା ପଚାରିଲି । ମୋତେ ଦେଖୁ ସେ ଉଷ୍ଟତ୍ ହେଲେ ଓ କହିଲେ - ବାପା ଏବେଏବେ ଖାଇସାରି ବାରଞ୍ଚାରେ ଖରରେ ବସିଛନ୍ତି । ମୁଁ ମାଙ୍ଗିକ ସାଙ୍ଗରେ ଜେଜେକ ପାଖକୁ ଗଲି । 'ଏ-ଦେ, ହର ଆସିଲେଣି' ବୋଲି ଆଗରୁ ମାର୍ଛ ଜେଜେକୁ କହିଦେଲେ । ମୁଁ ଜେଜେକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି ଓ ତାଙ୍କ ପଦରଜ ଆଣି ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲି । ଜେଜେ ମୋତେ କୁଣ୍ଡେଇ ପକାଇଲେ । ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଦୁଃଖମିଶ୍ରିତ ଆନନ୍ଦରେ ସେ ଭାବଗଦିଗଦି ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ ଏବଂ ଆଖୁ ତାଙ୍କର ଅନ୍ଧନ୍ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ମୋ ଆଖୁରେ ମଧ୍ୟ ଲୁହ ଭର୍ତ୍ତ ହୋଇଗଲା । ସେ ଥରିଲାଥରିଲା ଗଲାରେ ପଚାରିଲେ - ବାବୁ, ବାଟରେ ଭାଲ ଭାବରେ ଆସିଲୁ ତ ! ତୋ'ର ଚଠି ପାଇଥିଲି ଓ ତୁ ଆସିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁ ବସିଥିଲି । ମୁଁ କହିଲି - ଜେଜେ, ମୁଁ ଏଥର ଚିତ୍ତିଲାଗଡ଼ ବାଟରେ ଆସି ନାହିଁ । ଆମ ସ୍ମୂଳରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବୌଦ୍ଧ ଓ ସୋନପୁରର

ପିଲାମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଟ୍ରେନରେ ମେରାମଣ୍ଡଳ ଷ୍ଟେସନକୁ ଆସି, ରାତିଚା ଷ୍ଟେସନରେ
ରହିଯାଇ ବସ୍ତରେ ଆସିଲି । ବଲାଞ୍ଜିର ଯାଇନାହିଁ ।

ଏହି ସମୟରେ ମାମୁଁ ଷେତ କାମରୁ ଫେରିଲେ ଓ ମୋତେ ଦେଖୁ ଉଷ୍ଟ
ହେଲେ । ମୁଁ ମାମୁଁଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ସିଏତ ବାଟରେ ଗାଧୋଇ ସାରି ଆସିଥିଲେ ।
ମୁଁ ଗାଧୋଇ ନାହିଁ ନାଶି ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଦଉଡ଼ି ବାଲ୍ଲି ଧରି ବାରିପଟ କୁଅମୂଳକୁ ମୋତେ
ନେଇ ଗାଧୋଇଦେଲେ । ଘରକୁ ଆସି ଦୁହେଁ ଖାଇ ବସିଲୁଁ । ମୋର ମାମୁଁମାନେ
ମୋତେ ନିଜ ପୁଅ ପରି ଦେଖୁଥିଲେ । ଖାଇସାରି ନେଇକେ ଖଟ ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ
ଖଟରେ ମୁଁ ବିଶ୍ଵାମା କଲି । ଘଣ୍ଟେଖଣେ ଶୋଇସାରି ଉଠିଲୁଁ । ମାମୁଁଙ୍କର ୩/୪ଟା ପୁଅଛିଆ
ହୋଇ ସାରିଥିଲେଣି, ସେମାନେ ହରଦାଦା ଆସିଛି ବୋଲି କେଡ଼େ ଉଷ୍ଟରେ ହେଲେ ଓ
ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ମୁଁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଥିବା ମିଠା କିଛି ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ବାକିତକ
ମାଙ୍କୁ ହାତରେ ଧରାଇଦେଲି ।

ଏହାପରେ ଜେଜେ, ମାମୁଁ ଓ ମୁଁ ବସିଥାଉଁ । ମୁଁ ଜେଜେକୁ କହିଲି-ଜେଜେ,
ମାମାର ମୃତ୍ୟୁର ଚଉଦ ଦିନରେ ମୁଁ କଟକକୁ ଗଲି ସିନା, ସେଠାରେ ମୋତେ କିଛି ଭଲ
ଲାଗୁନଥିଲା । ସ୍କୁଲରେ ସବୁକାମ ଠିକ୍ ଭାବରେ କରୁଥିଲି, ହେଲେ ଛୁଟି ପରେ ମାମାର
କଥା ଖାଲି ମନେପଡ଼ି ମନକୁ ଚହଲାଇଦିଏ । ତେଣୁ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ପରେ କେତେଦିନ
କାଠ୍ୟୋଡ୍ରୀ ନଦାକୁଳର ପଥର ବନ୍ଦକୁ ଏକୁଟିଆ ବାହାରିଯାଏଁ ଓ ନଦୀର ସ୍ତ୍ରୋତକୁ
ଦେଖୁଥାଏଁ । ଦିନେ ମୋର ମାମା ସମୟରେ ଗାତର୍ତ୍ତିଏ ଲେଖିବାକୁ ମନହେଲା ଓ
ଗାତର୍ତ୍ତିଏ ଲେଖିଛି, ଶୁଣ ବୋଲି କହିଲି ଓ ଶୁଣିବାକୁ ମାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଡାକିଦେଲି ଏବଂ
ଗାତ ଲେଖୁଥିବା କାଗଜ ବାହାର କରି ଗାତର୍ତ୍ତି ଗାଇଲି । ତା'ର କିଛି ଅଂଶ ଏଇଭାବି -

କାଠ୍ୟୋଡ୍ରୀର ଏହି ବିଜନକୁଳେ ଚସି ମୁଁ ଆଜି
ସମ୍ମଣେ ଦେଖେ କେତେ ବିଶତ ସୁତି ଘଟନା ରାଜି
ସେ ଛବି ଦରଶନେ ପରାଣ ମୋର ହୁଅଇ ଦହି
ଅଣୁ ଛଳଛଳ ଆଖୁରୁ ଲୁହ ପଡ଼ଇ ବହି ।

* * * *

ଶୈଶବକାଳ କଥା ସବୁ ତ ଆଜି ପଡ଼ଇ ମନେ
ଜନକ-ଜନନୀ ମୋ ସ୍ଵର୍ଗ ଭୁବନ ଗଲେ ଯେ ଦିନେ
ସେଦିନୁ ଦେଲୁ ଥାନ କୋଳରେ ତୋର ମାମା ଗୋ ମୋର
ନାଶିନି ତେଣୁ ଜନନୀର ଅଭାବ, ଦୁଃଖ ଘୋର ।
ସୃତି ତ ନଥାପି ନୁହେଁ ପିଣ୍ଡବାର (ଆମ୍ବଜାନୀ) ■ ୧୭୮

* * * *

ଭାବିନଥିଲି କେବେ ଏତେ ଚଷ୍ଟଳ ଯିବୁ ତୁ ଚାଲି
ତୋ ପାଇଁ ସିନା ଏବେ ଦୁଃଖ ଅନଳେ ହୁଏ ମୁଁ ଜାଳି

* * * *

ଶରା-ବରଷା କାଳେ ପାଖରୁ କେଣେ ନଦେଉ ଛାଡ଼ି
ଚାହିଁରହୁ ତୁ ପଥ, ସଞ୍ଜ ଯେବେ ଆସଇ ମାଡ଼ି

* * * *

ଛୁଟିରେ ଯାଇ ଘରେ 'ମାମାଗୋ' ଯେବେ ଢାକି ମୁଁ ଦିଏ
ଚୁମ୍ବନ ଦେଇ ମୋତେ ଦାଣ୍ଡଦୁଆରୁ ନେବ ଗୋ କିଏ ?

ପାଖେ ବିଷଣ୍ଠା ଧରି ମୁହଁରୁ କିଏ ପୋଛିବ ଖାଲ
ମନ ମୋ ଜାଣି ଆଉ କିଏ ବା ବାଢ଼ିଦେବ ପଶାଳ ।

ସଂପୁର୍ଣ୍ଣ ଗାତଚି ଶୁଣାଇ ଦେଇ ଗାତ ଲେଖୁଥିବା କାଗଜଟି ମାମୁଁକୁ ଧରାଇ
ଦେଲି, ପରେ ସେ ଗାଇବା ପାଇଁ । ଗାତଚି ଶୁଣି ସମସ୍ତକ ଆଖୁ ଲୁହ ଛଳଛଳ
ହୋଇଉଠିଲା । ମୁଁତ ପ୍ରାୟ କାନ୍ଦି ପକାଇଲି ।

ଛଳଛଳ ଆଖୁରେ ଜେଜେ କହିଲେ - ବାବୁ ତୁ ହାଇସ୍କୁଲରେ
ପଢ଼ୁଥିବାବେଳେ କେତେ ଗାତ ଲେଖୁଥିଲୁ । ମୁଁ କେତୋଟି ଶୁଣିଥିଲି । ତୋତେ କବିତା
ଲେଖୁ ଆସେ, ତୁ ସଂଗାତ ମଧ୍ୟ ଗାଉ । ମୁଁ ଏହା ଜାଣିଛି, ତୋର ସଂଗାତ ଶୁଣିଛି । ଏ
ସବୁ ଭଲ ଗୁଣ । ଏ ସବୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖୁଥିବୁ । ଦେଖୁରୁ ତ, ମୁଁ କେତେ କାବ୍ୟ-କବିତା
ଗ୍ରନ୍ତ ରଖାଇଁ ଓ ମରିରେ ମରିରେ ଗାଉଛି । ମୁଁ ତାକୁ କହିଲି - ହଁ ଜେଜେ, ତୁମ କଥା
ମନେ ରଖାଲି, ସେପରି କରିବି କହି ପୁଣିଥରେ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ସେ ମୋତେ
ପାଖରେ ବସାଇ ଦେହକୁ ମୋର ଆଉଁସି ଦେଲେ ଓ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ଆଶାବାଦ
କଲେ ।

ଭାର୍ଯ୍ୟାହତା ଦଣ୍ଡ-କମଣ୍ଡଲୁଷ

ସେଦିନ ମାମୁଁ ଉପରଓଳି କ୍ଷେତକାମରୁ ଚିକିଏ ସହଳ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ମୁଁ
ଓ ମାମୁଁକ ପିଲାମାନେ ଜେଜେକ ପାଖରେ ବସି ଗପ ଶୁଣୁଥିଲୁ । ମୋର ପିଲାଦିନେ
ଜେଜେକଠାରୁ ଏପରି ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ କଥାଣି ଶୁଣୁଥିଲୁ । ତାକ କଥାଣି କହିବା ଚୌକୀ
ଏତେଦିନ ପରେ ବି ବଦଳି ନଥିଲା । ଜେଜେ କଥାଣି ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ଏହିପରି - ହଁ

କରିଥା, ହାଁ କରିଥା, ପୁରୁଷ ଦିଗକେ ମୁହଁ କରିଥା, ବଲିକରି ବେଳାରେ ବେଳେ ଏକ ରାଏଜେ ତେଲି, ମାଲି, କେଉଠ, କୁମ୍ବାର, ବନିଆଁ, ବାହୁନ, ସତେଷ ... ଥିଲେ । ସେ ରାଏଜେ ରଜା-ଟେ ଥିଲା ... ତା'ପରେ ସେ ରଜା କଥାରୁ ଲିଯାଇ କଥାଣି କହନ୍ତି । ସବୁକଥା ମନେପକାଇ ମୁଁ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏଁ ।

ମାମ୍ ଆସିଲାରୁ ମୁଁ ଜେନେକ ପାଖରୁ ବାହାରି ଆସି ବାରଣ୍ଗା ତଳକୁ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ବଜରା ଘରକୁ ଆସି ମାମୁଁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଖଚରେ ବସିଲି । ମାମୁଁକୁ ମୁଁ କହିଲି - ମାମ୍, ମୁଁ ଦେଖୁଲି, ମାମା ମରିଗଲା ପରେ ଜେନେ ଚିକିଏ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଛନ୍ତି, ଚିକିଏ ଶୁଖିଲା ଦିଶୁଛନ୍ତି, ମୁହଁର ସେ ତେଜ-ଓଜ କମି ଯାଇଛି ଓ ଉଦୟିଆ ଉଦୟିଆ ଭାବଟେ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଖୁଅପିଆ ଭଲ ଭାବରେ କରୁଛନ୍ତି ତ ? ମାମ୍ ମାର୍ଗ ଦୁହେଁ କହିଲେ - ଖାତରୁଛନ୍ତି, କ୍ଷାର ବି ପିରାଇଛନ୍ତି ହେଲେ ତୁ ଯାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛୁ, ଉଦୟ ଉଦୟ ଭାବଟିଏ ତାଙ୍କର ଆସିଯାଇଛି ଓ ସେ ବେଶିକଥା ଆଉ ହେଉନାହାନ୍ତି, ଗାଁ ଭିତରକୁ ବା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯିବାଗା ଖୁବ୍ କମ୍ କରି ଦେଇଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ନିଜେ ବନ୍ଦ ଓ କଟାକୁ ଗାଧୋଇବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, କାହାରି ଆଶ୍ରା ନେଉନାହାନ୍ତି । ମା' ହୀଠ ୨/୩ ଦିନ ଭିତରେ ମରିଗଲା ତ, ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ବାଧୁଛି । ଆଶା କରୁଛି, ଅଛଦିନ ଭିତରେ ଭଲ ହୋଇଯିବେ ।

ତା'ପରେ ମୁଁ ମାମୁଁକୁ କହିଲି-ମାମ୍ ପଞ୍ଚମାନେ କହିଛନ୍ତି -

ପିତାହତା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗାନ୍ଧିକାରାଧି
ମାତାହତା ନିହା ରସାଳହାନାଧ
ଭ୍ରାତାହତା ଦକ୍ଷିଣ ବାହୁ ଛିନ୍ନ
ଭାର୍ଯ୍ୟାହତା ଦଶକମଣ୍ଡଳୁଷ ।

ମାମ୍ କହିଲେ - ବାବୁ, ସେଇଟା ସତକଥା । ମା' ମରିଗଲା ପରେ ବାପା ସବୁ କାମରୁ ସନ୍ଧ୍ୟାସ ନେଇଗଲା ଭଲି ଏକଦମ୍ ଚାପୁ ହେଇଯାଇଛନ୍ତି । ମାମ୍ ଯଦିଓ ଚତୁର୍ଥ ଯାଏଁ ବୁଲରେ ପଢ଼ିଥିଲେ ସେ ବହୁ ସଂକୃତ ଶ୍ଵେତ ବୁଝିଥିଲେ ଓ ବୁଝାଇ ପାରୁଥିଲେ । ଘରେ ଜେନେ ତାଙ୍କୁ ଅମରକୋଷ, ଚାଣକ୍ୟ ଶ୍ଵେତ ଓ ପ୍ରସ୍ତାବ ସିନ୍ଧୁର ବହୁ ଶ୍ଵେତ ଶ୍ଵେତ ଘୋଷାଇଥିଲେ । ମାମ୍ ଜେନେକଠାରୁ ଜ୍ୟୋତିଷ ବିଦ୍ୟା ଶିଖୁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିଷ ଜଣେ ହୋଇପାରିଥିଲେ । ଜେନେ ତାଙ୍କୁ ଇଂରାଜୀ ପଡ଼ାଇଲେ ନାହିଁ । କାରଣ ଘରେ ଗୋଟିଏ ପୁଅ ରହିଲେ ସିନା ଘରକଥା ଓ ଏତେବେଳେ ଚାଷନମିକୁ ସମ୍ମାଳିବ ।

ମାମୁଁକୁ ମୁଁ କହିଲି - ଜେନେକ ମନ ଶୁଦ୍ଧ ସୁଦୃଢ଼ । ମୁଁ ତ ଆଶା କରୁଛି, ମାସେ
ଅଧେ ମଧ୍ୟରେ ଜେନେ ଯଥେଷ୍ଟ ଭଲ ହୋଇଯିବେ ଓ କ୍ଷେତ ଖଳାକୁ ସଭାସମିତିକୁ
ନିୟମିତ ଯାଇପାରିବେ । ମାସେ ଦେବମାସ ପରେ ଶୁଣିଲି, ଜେନେ ପୂରା ଠିକ୍
ହୋଇଗଲେଣି ।)

ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଜେନେ କ୍ଷେତକୁ ଗଲେ

ଖାଇପାରି ବାତିରେ ମୁଁ ଜେନେକ ଖଟ ପାଖରେ ମୋ ଖଟରେ ଶୋଇଲି ।
ରାତିରେ ଅନୁଭବ କରିଥିଲି ଜେନେ ଥରେ ଦୁଇଥର ମୋ ଦେହକୁ ସାଉଁଳ ଦେଉଥିଲେ ।
ମୋତେ ସେଥିରେ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥିଲା । ସକାଳୁ ଉଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଜେନେକୁ
କହିଲି - ଜେନେ, ଆଜି ମୋତେ ଆମ କ୍ଷେତ ଆଡ଼କୁ ଯିବାକୁ ମନ ହେଉଛି । ତୁମେ
ଯାଇପାରିବ ଯଦି ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଯିବା । ଦେଖିଲି, ଜେନେକ ମୁହଁ ଉଜଳି ଉଠିଲା ।
ସେ କହିଲେ - ତୁ କିଛି ଖାଇପକା, ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଯିବା । ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଯେ
ଅନେକ ଦିନ ପରେ ମୋତେ ଦେଖୁ ଓ ମୋ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତ କରି ତାକର ଦୁଃଖ
ଅନେକଟା ଲାଘବ ହୋଇଯାଇଛି ଓ ସେ ମନରେ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ମୋତେ
ଓ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମାଇଁ ଖାଇବାକୁ ଢାକିଲେ । ମାଇଁ ବିରି ଚାଉଳର ଚକୁଳି ପିଠା, ବାଲିଗୁଡ଼
ଓ ଶାର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ । ମନଭରି ପେଟପୂରା ଖାଇଲୁଁ । ତା'ପରେ
ଯାହାର ମନ ହେଲା ଅଳଗା ଥାଳିରେ ରଖା ହୋଇଥିବା ଗରମ ମୁଢ଼ିରୁ ମୁଠେ ଦିମୁଠେ
ଖାଇଲେ । ଜେନେ ତ ଅଗାଧୁଆ କିଛି ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଜାବନ୍ଯାକ ସେ ନାହିଁ ବଜାୟ
ରଖିଥିଲେ, ତେଣୁ ମୁଁ ଖାଇପାରିବା ପରେ କ୍ଷେତକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ ।

କ୍ଷେତକୁ ଯିବାକୁ ଦୁଇଟି ବାସ୍ତା ଅଛି - ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବା ବାସ୍ତା, ଗାଡ଼ି ସାଇକଲ
ସବୁ ଯାଏ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ବାସ୍ତା ଆମ ବାରିପଟ ବାଟେ ଗଲେ ପଡ଼େ ।
ସେଇଟା ଆଡ଼ିତାଡ଼ି (ହିଡ଼) ବାସ୍ତା । ସେହି ବାସ୍ତାରେ ଯାଇ ପାତ୍ରଦ୍ୱାରା ଗାରିଗୋଠ-ଘର
ସବୁ ଦେଖିନେଇ, ଯୋରକୁ ପଥର ଚଟାଣ ଥିବା ବାସ୍ତାରେ ପାର ହୋଇ ସିଧା ଧାନଖଳା
ପଟକୁ ଗଲୁଁ । ସେଠାରେ ଓ ପାଖ କ୍ଷେତରେ ହଳିଆମାନେ କାମ କରୁଥିଲେ ।
କେତେଦିନ ପରେ କ୍ଷେତରେ ଜେନେକୁ ଦେଖୁ ସେମାନେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ଆମେ
କ୍ଷେତର କେତେକ ଅଂଚଳ ଯଥା : ଆଖୁକ୍ଷେତ, ଚଣାକ୍ଷେତ ଆଦି ଦେଖୁପାରି ଘଣ୍ଟାଏ
ଖଣ୍ଡ ପରେ ଫେରିଲୁଁ । ନାଳରେ ଗାଧୋଇପଡ଼ି ଓଦାଳୁଗା ପିନ୍ଧି ସେହି ବାସ୍ତାରେ
ଫେରି ଆସିଲୁଁ ।

ଜେଜେ ଲୁଗା ବଦଳାଇ ତାକ ପୂଜା ପାଠରେ ବସିଲେ । ମୁଁ କିଛି ସମୟ ଗାୟତ୍ରୀ କପ କଲି । ମୋର ବ୍ରତ ହେଲାଦିନ ମୁଁ ସବୁଦିନ ଗାୟତ୍ରୀ ଜପ କରି ଆସୁଛି ଓ ଭାତ ଖାଇଲାବେଳେ ସବୁଦିନ ଚଳୁ କରିଥାଏଁ । ଜେଜେ ମୋତେ ଏହା ଶିଖାଇଥିଲେ ଓ ତାକ କଥା ମାନି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଅଭ୍ୟାସ ରଖାଇଁ । ଏବେ ତ ଜପତପ ଓ ନିତ୍ୟ ପୂଜାପାଠ ବହୁତ ବଢ଼ି ଯାଇଛି । ଜେଜେକ ପୂଜାପାଠ ସରିଲା, ଦୁହେଁ ଖାଇସାରି ଚିକିଏ ବିଶ୍ୱାମ ନେଲୁଁ ।

ଗୀର ମେଟ୍ରିକ ପାସ ଦ୍ଵିତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି

ଉପରଓଳି ଜେଜେକୁ କହି ମୁଁ ଜେଜେକ ଆଚିଭାଇ ଓ ବହୁଧରମାନଙ୍କୁ ବୁଲିବାକୁ ଗଲି । ଗୀର ଗୌତ୍ୟା ଥିବା ମୋର ନାକଫୋଡ଼ାମାମୁଁ, ତାକ ଭାଇ ଅନୁମାମୁଁ ଓ ଗୌତ୍ୟା ମାମୁଁଙ୍କ ପୁଅମାନେ ମୋର ନୀଳମଣି ଦାଦା, ଉପେତ୍ର ଦାଦା, ହରିଦାଦା, ହାତୁଦାଦା ମୋର କପିଳ ମାମୁଁ (ଭରୋବେଦ୍ୟ), ଅଞ୍ଜନ ମାମୁଁ ଓ ଗୋକୁଳ ଦାଦା, ସତ୍ୟନ ମତସା, ଘାସି ମତସା ଆଦି ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରକୁ ସେବିନ ବୁଲିଯାଇଥିଲି । ମୋତେ ଦେଖୁ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥିଲେ । ଗୁରୁଜନ ମାନଙ୍କୁ ନମ୍ରତାର ସହିତ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବାରେ କେବେ ଅବହେଲା କରେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରେ ମୋତେ ଆଦର ସଜ୍ଜାର କଲେ ଓ ମୋତେ ବହୁତ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ଗୀରେ ସମସ୍ତେ ମୋତେ ଭଲ ପାଇବାର କାରଣ ଥିଲା ମୁଁ ପିଲାଦିନରୁ କାହାର ସହିତ ଝଗଡ଼ା ବା ମାଡ଼ଗୋଳ କରୁଥିଲି । ଭୁଲ ବୁଝି ମୋତେ କେହି ଗାଳିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ତାକୁ ଗାଳି ଦେଉନଥିଲି । ଚାଟଶାଳୀରେ ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଭଲ ପହଞ୍ଚିଲି । ସମସ୍ତେ ଏକଥା ଜାଣିଥିଲେ । ଆଉ ଗୋଟିଏ କାରଣ ହେଉଛି ମୁଁ ବିଲାଙ୍ଗିର ହାରସୁଲରେ ପଢ଼ି ମାଟ୍ରିକ ପାସ କଲି । ଗୀରେ ମାଟ୍ରିକ ପାସତାଳା ଥିଲେ କେବଳ ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁ ଧୂବରାଜ ମିଶ୍ର । ତା'ପରେ ମୁଁ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କରିଥିବା ଗୀର ୨ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ହେଲି । ସେଥିପାଇଁ ମୋର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ମଧ୍ୟ ଚିକିଏ ବଢ଼ିଯାଇଥିଲା । ସେବିନ ହାତୁଣା ଘର ସବୁ ବୁଲିଯାରି ଘରକୁ ଫେରିଲି ପ୍ରାୟ ଦୂଇଘଣାପରେ ଓ ଜେଜେକୁ ସବୁ କହିଲି ।

ତହିଁ ପରଦିନ ଉପରଓଳି ଅନ୍ୟ ପଡ଼ାର ମୋର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ଘରକୁ ବୁଲିଗଲି । ଚାଉଳିଆଘର, ମାଲ୍ଲିକ ଘର, ମାଝୀଘର ଏମାନେ ଥିଲେ ସମ୍ପ୍ରାତ ଚାଷା ଘର । ସେ ଘରେ ଥିବା ମୋର ସାଙ୍ଗମାନେ ମୋତେ ଘରକୁ ତାକି ନେଇ ଆଦର ସଜ୍ଜାର କଲେ । ଧୋବାଘରର ମନ୍ଦୁ, ଭଣ୍ଗାରା ଘରର କପ୍ଲେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଚାଟଶାଳୀରେ କିଛିଦିନ ପଢ଼ିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଘର ସାମନାକୁ ଯାଇ ଦାଣରେ ଠିଆ ହୋଇ ତାକିଲି । ସେମାନଙ୍କ

ସହିତ ତାକ ଘରର ବୟସା ସ୍ଥାଲୋକ ମଧ୍ୟ କେତେଜଣ ପଦାକୁ ବାହାରି ଆସି ମୋତେ ଦେଖୁ ଉଷ୍ଟବ୍ଦେଲେ । ଜଣେ ସ୍ଥାଲୋକ ତ କହିପକାଇଲେ-ଦେଖ ତ, 'ହର'ର କେତେ ବିଚାରବୁଛି ଅଛେ । କଟକରୁ ଆସିଲେ ଯେ ଆମର ମାନ୍କର ଘରକେ ଆସି ବି ଆମକୁ ଦେଖା ଦେଲେ । ସେ ଭିତରେ ଆମର 'ପାର' ଭାଉଜବୋହୁବି ଥିଲା ଯିଏକି ମୋତେ ଯୋଗରେ ପହଞ୍ଚିବା ଦେଖୁ 'ଏଡ଼େ ଉଦ୍ଦୂଙ୍କା କା'କରି ହରଇ' ବୋଲି କହିଥିଲା ।

ଏହାପରେ ମୁଁ ଆଉ କାହାରି ଘରକୁ ଯାଇନାହିଁ । ଗାଧୋଇବା ବେଳ ହେଲେ ଜେଜେକ ସାଙ୍ଗରେ ବନ୍ଦ ବା କଟାକୁ ଗାଧୋଇ ଯାଉଁ ଓ ଘରେ ସବୁବେଳେ ଥାଉଁ । ଦିନେ କଟାରେ ଗାଧୋଉଥିବାବେଳେ ମୁଁ କଟାଆଦିରେ ଥିବା ସେହି ଗଛକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଦେଖିଲି । ତା'ର ସେହି ବଡ଼ ତାଳଟା କଟା ଆଡ଼କୁ ଲମ୍ବିଯାଇଛି ଯାହା ଉପରେ ଆମେ ପିଲାମାନେ ଚଢ଼ି 'ଶୁଇନ୍ ସାଦନା' ମାରି କଟାର ଗଭାର ଜଳରେ ପଡ଼ି ପହଞ୍ଚିକରି କୁଳକୁ ଆସୁଥିଲୁଁ ।

କଟକ ବାହୁଡ଼ା ଭାଷା ବଲାଙ୍ଗିର

ଗାଁକୁ ଆସିବାର ଯେଉଁଦିନ ଛାଅଦିନ ହେଲା, ସେଦିନ ଉପରଓଳି ଜେଜେକୁ କହିଲି - ଜେଜେଗୋ, ମୋର ଛୁଟି ଆଉ ବେଶିଦିନ ନାହିଁ, ମୁଁ ଆସନ୍ତା କାଲି ବଲାଙ୍ଗିର ମାଉସା ଘରକୁ ଯାଇ ତା'ଘରେ ଦିନେ ରହିବି ଓ ତହିଁ ପରଦିନ ଚିଟିଲାଗଡ଼ ବାଟେ କଟକକୁ ଯାଇ ଠିକ୍ ସମସ୍ତରେ ସ୍କୁଲରେ ଯୋଗଦେବି । ଆଜି ଯିବାର ମନ ଥିଲା ଯେ କଥାରେ ଅଛି 'ଛାଅ, ନଅ, ଟେର, ଯଦି ଯିବ ଘର, କଷେଇ ଆଣିବ ନର' । ଅବଶ୍ୟ ଏହାର ପ୍ରତିକାର କଥା ମଧ୍ୟ ଅଛି, ନିତାନ୍ତ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଛାଅଦିନରେ ଘରକୁ ଯାଇପାର । ସେପରି ସୁଲେ ପାଠ କହୁଛି 'ଛାଅ, ନଅ, ଟେର-ଯଦି ଯିବ ଘର - ଜାମୁ ତାଳଟେ ଧର ।' ଜେଜେ କହିଲେ-ମୁଁବି ଏହି ଛାଅଦିନିଆ ଦୋଷ କଥା ଶୁଣିଛି ଓ ତାକୁ ମାନିକରି ଚଲେ । ଏହା ବୋଧହୁଏ କୌଣସି ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନେକ ଅଭିଜତାରୁ କହିଛନ୍ତି, କାହିଁକି ମାନିବା ନାହିଁ ! ଆସନ୍ତା କାଲି ଜଣକ ସାଙ୍ଗରେ ତୁ ବଲାଙ୍ଗିର ଯିବୁ ।

ମୁଁତା'ପରଦିନ ସକାଳୁ ଜଳଖୁଆ ଖାଇସାରି ଜେଜେ, ମାମୁଁ ମାର୍କିକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଜଣକ ସାଙ୍ଗରେ ବଲାଙ୍ଗିର ଯିବାକୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲି । ମାମୁଁ କିଛିଦୂର ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇ ମୋତେ ବିଦାୟ ଦେଇ ଫେରି ଆସିଲେ । ଆମେ 'ବୁବେଳ' ଗାଁ ବାଟଦେଇ ଆସି ଶାନ୍ତ ବଲାଙ୍ଗିର-ସୋନପୁର ସତକକୁ ଆସିଗଲୁଁ । ସେଠାରୁ ସତକରେ ଚାଲିଚାଲି ଆସି

ପ୍ରାୟ ୧୦ ଟା ବେଳକୁ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ପହଞ୍ଚଗଲୁଁ । ମଉସା-ମାଉସାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ସେମାନେ ମୋତେ ଦେଖୁ ବହୁତ ଆନଦିତ ହେଲେ । ମଉସାକ ବଡ଼ ପୁଅ ଧୋବେଇ କଟକ କଲେଜରେ ପଢ଼ୁଥିଲା । ସେ ମଧ୍ୟ ଛୁଟିରେ ଘରକୁ ଆସିଥିଲା । ‘ହର ଦାଦା ଆସିଛି’ ବୋଲି ମାଉସାର ପୁଅଝିଆମାନେ ମଧ୍ୟ ଉଷ୍ଟର ହେଲେ । ମୁଁ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ କୁଆ ମୂଳରେ ଗାଧୋଇପଡ଼ି ଖାଇବସିଲି । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିବା ଲୋକଟି ମଧ୍ୟ ଭାତ ଖାଇସାରି ମୋତେ କହି ଗାଁକୁ ଫେରିଗଲା । ତା’ପରେ ମୁଁ ବାଟର ଘରେ ଚିକିଏ ବିଶ୍ଵାମ ନେଲି ।

ଉପରଓଳି ମୋର କେତେଜଣ ସାଙ୍ଗକ ସହ ଦେଖାକଲୁଁ । ସେମାନକ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ବଳଭଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ପୁରୋହିତ ଓ ବେଶ୍ୱର ପଣ୍ଡା । ଏମାନେ ଥିଲେ ମୋର ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ - ଆହୁର ତ ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ, ହେଲେ ବନ୍ଧୁ ବଳଭଦ୍ର ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ‘ଯୁବତୀ ବିବାହ’ କରି ସାରିଥିଲେଣି । ଥରେ ଗ୍ରାମ୍ଭୁକୁଟିରେ ଖାତବଲାଙ୍ଗିରରେ ବେଶିଦିନ ରହି ବିରକ୍ତ ଲାଗିବାରୁ ବଳଭଦ୍ରଙ୍କ ପାଖକୁ ଚିଠିଖଣେ ଦେଇଥିଲି ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ି ଥିଲା “Ye winds that have made me your sports convey to this desolate village; some cordial endearing report of a friend of mine whom I shall meet after a month.” ଏହା ହେଉଛି ମଧୁସୂଦନ ରାଓଙ୍କ ‘ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱାପରେ ନିର୍ବିସିତର ବିଲାପ’ କବିତାର ମୂଳ ଲଙ୍ଘନା କବିତାର ଦୁଇଧାଡ଼ି । ଏ ମୂଳ କବିତା ଆମେ ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ିଥିଲୁଁ । ଓଡ଼ିଆରେ ଅଛି : ରେ ବାୟୁ କୁଡ଼ାନକ ମୁହଁ ତୋହର - ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା ବାରେ ଶ୍ରୀରଣ୍ଜିତ କର । ବହିଆଣ ସ୍ଵଦେଶ ସୁସମାଚାର - ପାଇବି ନାହିଁ ଆଉ ଦର୍ଶନ ଯା’ର ଜତ୍ୟାଦି । ଏ ଚିଠି ବଳଭଦ୍ରଙ୍କ ବାପା ପୂଜ୍ୟ ମହେଶ୍ୱର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଯିଏ କି ଜଣେ ପୋଲିସ ଅଫୀସର ଥିଲେ, ତାଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଚିଠି ପଡ଼ି ବଳଭଦ୍ରଙ୍କ ପରା କହିଲେ-ବାବୁରେ, ତୋର ଏହି ସାଙ୍ଗ ପିଲା ହରିହର ନିଶ୍ଚଯ ଜଣେ ଗୁଣବନ୍ତ ପିଲା ହୋଇଥିବ ଓ ଭଲ ପଢ଼ୁଥିବ । ମୁଁ ତ ଭାବୁଛୁଁ, ଏ ପିଲାଟି ଜଣେ ସାହିତ୍ୟକ ହେବ ଓ ଅଧିକ ପାଠପଡ଼ି ସରକାରୀ ସ୍କୁଲରେ ଦିନେ ଅଫୀସର ପାହ୍ୟାକୁ ଉଠିବ ।

ତେହିଁ ପରଦିନ ଖାଇସାରି ଘରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ପ୍ରାୟ ଦିନ ବାରଟା ବେଳକୁ ଚିତିଲାଗଡ଼କୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲି । ମଉସାକ ପୁଅ ଧୋବେଇ ଆଉ କିଛିଦିନ ଘରେ

ରହି କଟକ କଲେଜକୁ ଯିବ ବୋଲି କହିଲା । ଚିଟିଲାଗଡ଼କୁ ବସ୍ତ ଛାଡ଼ିଲା ଓ ୩/୪ ମୁଖ୍ୟ ପରେ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚଗଲା । ସେତେବେଳେ ଚିଟିଲାଗଡ଼ରେ ହାଇସ୍କୁଲ ନଥିଲା, ୧୯୪୯ରେ ସେଠାରେ ହାଇସ୍କୁଲ ହେଲା । ତେଣୁ ଚିଟିଲାଗଡ଼ରୁ କେତେଜଣ ପିଲା ବଲାଙ୍ଗିର ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସୁଥିଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣକୁ ବସ୍ତକ୍ଷାଘରେ ଭେଟି କିଛି ସମୟ କଟାଇ ଦେଇ ସଂଧାରେ ଗୋଟିଏ ହୋଟେଲକୁ ଯାଇ ରାତ୍ରିତୋଳନ କାମଟା ସାରିଦେଲି ।

ତା'ପରେ ଗଲି ରେଲିଷ୍ଟେସନକୁ । ସେଠାରେ ଦେଖିଲି, କଟକର ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବଲାଙ୍ଗିର ଅଂଚଳର ମୋର ଚିହ୍ନାପିଲା କଟକ ଯିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ଏହିପରି ସମୟରେ ଜନାସିଂହାରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଆମ ସ୍କୁଲର ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷର ଛାତ୍ର ପ୍ରିୟ ବିଧୁଭୂଷଣ ଗୁରୁ । ଯା' ହେଉ ମୋର ଚିତ୍ତା ଦୂର ହୋଇଗଲା । ବିଧୁବାବୁଙ୍କୁ ଛୁଟିପୁର୍ବରୁ କାହିଁକି ଆସିଲେ ବୋଲି ପଚାରିନଥିଲି । ସେ ନିଜେନିଜେ କହିଲେ-ହରିବାବୁ ମୁଁ ବଢ଼ିଦିନ ଛୁଟି ପୁର୍ବରୁ ଗୋଟିଏ ସୁବିଧା ମିଳିବାରୁ ସ୍କୁଲରୁ ଦୁଇଦିନ ଛୁଟିନେଇ ତୁଷଗାର ଜଣକ ସାଙ୍ଗରେ ଆମ ଗାଁକୁ ବାହାରିଗଲି । ତୁମକୁ ଭେଟି ପାରିନଥିବାରୁ କହିପାରିଲି ନାହିଁ । ତା'ପରେ ଚେନ୍ ଆସିଲା । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଡବାରେ ବସିଲୁଁ, ପଥେଷ୍ଟ ଜାଗା ଥିଲା । ମୁଣ୍ଡତଳେ ମୋର ବେଗଟି ରଖି ଶୋଇଗଲି । ତହିଁ ପରଦିନ ସଂଧା ପୂର୍ବରୁ କଟକରେ ପହଞ୍ଚି ନିଜନିଜ ସ୍ଥାନକୁ ଗଲୁଁ । ଏହିପରି ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟିଟି କଟିଲା ।

କଟକ ଟ୍ରେନିଂ କାଳର ଅବଶିଷ୍ଟ ସ୍ମୃତି

ହଷ୍ଟେଲରେ ପହଞ୍ଚ ଦେଖିଲି, ଆମ ହଷ୍ଟେଲ ସମେତ ସମସ୍ତ ସରକାରୀ କୋଠାବାଢ଼ିକୁ ପି.ଡବ୍ୟୁ.ଡି. ରଚନାଗୁ ନୂତନ ଭାବରେ ଚାନ୍ଦ ଧଉଳା କରିଥିବାରୁ ସବୁ ସୁନ୍ଦର ଦିଗ୍ଭୂଟି । ହଷ୍ଟେଲ ଭିତରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁଁ ସୁପରିନିଟେଣ୍ଟଙ୍କ ତଥା ବାଧାନରେ ସବୁକୋଠା, ବାରଣ୍ଡା ଆଦି ସଫା କରାଯାଇଛି । ଆମେ ପହଞ୍ଚବା ପୂର୍ବରୁ କେତେକ ଭାବୁ ପହଞ୍ଚ ଯାଇଥିଲେ ଓ ଆମମାନକୁ ମଉଜରେ ସ୍ଵାଗତ କଲେ । ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜ କୋଠାବାଢ଼ିରେ ଆଗାମରେ ରହିଲୁଁ । ବାପୁନନା ଆସିଥିଲେଣି ଓ ହଷ୍ଟେଲ ପରିଚାଳକଙ୍କଠାରୁ ଆଦେଶ ପାଇ ୨୪/୩୦ ଜଣ ପିଲାକ ପାଇଁ ରନ୍ଧାବଢ଼ା କରିଥିଲେ, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତାହା ଅଣ୍ଟିଗଲା । ଯାହାହେଉ, ଖାଇବାପାଇଁ ସହରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ରାତିରେ ଭଲ ନିଦ ହେଲା, ଶୋଇ ପଡ଼ିଲୁଁ ।

ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ପୁରୀ, କଟକ, ବାଲେଶ୍ୱର ତେବାନାଳ, ନୟାଗଢ଼ ଆଦି ଜିଲ୍ଲାର ପିଲାମାନେ ପହଞ୍ଚଗଲେ । ପରମରକୁ ଭେଟି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ । ସ୍କୁଲ ଯିବା ସମୟ ହେଲା, ମେସରେ ଖାଇଦେଇ ଖୁବ୍ ପାଖରେ ଥିବା ଆମ ସ୍କୁଲକୁ ଗଲୁଁ । ସେବିନ ପଢାପଡ଼ି ତ ବିଶେଷ ହୋଇନଥିଲା; ଛୁଟିରେ ଆମେମାନେ ଘରକୁ ବା ନିଜ ଅଂକଳକୁ ଯାଇ କଥଣସବୁ କରିଥିଲୁଁ, ଶିକ୍ଷକମାନେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବାରୁ ଅନେକେ ସେ ସବୁ କହିଲୁଁ ଓ ଆମ ମୁରୁମାନେ ତଥା ସାଙ୍ଗମାନେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଉଥିଲେ । ଚତୁର୍ଥ ପରିଅତ୍ତ ପରେ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରକ ଆଦେଶରେ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି କରି ଦିଆଗଲା । ବୋଧଦୂଷ, ପିଲାମାନେ ହଇରାଣ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି କିଛି ବିଶ୍ଵାମ ନିଅନ୍ତରୁ

ବୋଲି ହେଉମାନ୍ତର ଭାବିଲେ ଓ ସେପରି କଲେ । ଧନ୍ୟ ତାକର ଚିତାର ବୁଦ୍ଧି । ଉପରଙ୍ଗେ ଆମ ଭିତରୁ କେହିକେହି ବିଶ୍ଵାମ କଲେ ଏବଂ କେହିକେହି ବଜାରକୁ ଯାଇ ନିଜନିଜ ଦରକାରୀ ନିନିଷ କିଣିଆଣିଲେ । ମୁଁ ଓ ବିଧୁରାତ୍ମ ସହରକୁ ଯାଇ ଘେରାଏ ବୁଲି ଆସିଲୁଁ ଓ କିଛି ଜଳଖୁଆ ଜାତୀୟ ନିନିଷ ଆଣିଲୁଁ ମଧ୍ୟ ।

ତେଣୁ ପରଦିନଠାରୁ ଗାତିମତ ପାଠପଡ଼ା ଚାଲିଲା । ମୋର ଯାହା ମନେ ଫୁଲୁଛି, ମାର୍କ ମାସ ବେଳକୁ ସବୁ ମାଠି ଯାକ ପ୍ରାକ୍ତିସ୍ଥ ଚିତ୍ତିଂ ଓ ଦୂରଟି ଲେଖାଏ କ୍ରିସ୍ତିଜମ ଚିତ୍ତିଂ ସମସ୍ତକର ସରିଯାଇଥିଲା । ଏବଂ ତା'ପରେ କେବଳ କଠିନ ସ୍କୁଲପାଠ ପଢା ଯାଉଥିଲା । ମୁଁଲକ୍ୟ କରିଛି, ଆମମାନକୁ ପଡ଼ାଉଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନେ ସର୍ବ ପୂଜ୍ୟ ଲକ୍ଷିତ ମୋହନ ଘୋଷ, ସୁରେତ୍ର ଦେ, ବଳଭଦ୍ର ମିଶ୍ର ଆଦି ବୟସ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ଏମାନେ ଅତି ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକର ବିଷୟ ବସ୍ତୁକୁ ବୁଝାଉଥିଲେ ।

ତ୍ରୁଲ ମାନ୍ତର ଗଙ୍ଗା ମହାରାଜଙ୍କ କଥା

ଗଙ୍ଗା ମହାରାଜ ନାମକ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଆମର ତ୍ରୁଲ ମାନ୍ତର, ସାରଟ ମାନ୍ତର ତଥା ଖେଳ ଶିକ୍ଷକ । ବଢ଼ି ସକାଳୁ ଆସି ତ୍ରୁଲ କସଗତ ଶିଖାନ୍ତି, ଉପରଙ୍ଗେ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ପରେ ଭଲିବଳ, ବାସେଚବଳ ଖେଳ ଦ୍ଵୀପ ଏବଂ ସପ୍ରାହକୁ ୨/୩ ଦିନ ସାରଟିଂ ଶିଖୁଥିଲୁଁ । ଏ ମହାଶୟ ଥିଲେ ଜଣେ ଆଦର୍ଶ ପୁରୁଷ । ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚ ପୂରା, ବଳବାନ, ସୁନ୍ଦର । ସରକାରୀ କାମ ସାରି ସେ ପ୍ରାୟ ସାଧାରଣ ସମ୍ମାନାସା ବେଶରେ ରହୁଥିଲେ । ତାକର ସାନସାନ ଦୂର ପୁଅକୁ ଧରି ଏବଂ ସେମାନକୁ ମଧ୍ୟ କାଞ୍ଚା ଆଦି ପିନ୍ଧାଇ ବାହାରେ ଖେଳାଉଥିଲେ । ସେ ବିହାରର ଗୟା ଅଂଚଳରୁ ଆସିଥିଲେ ବୋଲି ଶୁଣିଥିଲି । ଭଲକରି ଓଡ଼ିଆ କହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ବିଶେଷ କରି 'ର' ଅକ୍ଷର ଉଚାରଣ କରି ନପାରି ତାକୁ 'ଡ' ବୋଲି ଉଚାରଣ କରନ୍ତି । ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଗୋଟିଏ ମଜାକଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ।

ଦିନେ ସେ ତ୍ରୁଲ କ୍ଲାସରେ ସାଧାରଣ ତ୍ରୁଲ ସାରି ଚିକିଏ କଠିନ କସଗତ ଶିଖାଇବାକୁ ଯାଇ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବସି ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାକୁ କହିଲେ । ଆମେ ସବୁ ବୁଝି ତାକର ସେ କଠିନ କସଗତକୁ ଦେଖୁଥାଏଂ । ତା'ପରେ ସେ ଉଠିପଡ଼ି ଆମମାନକୁ ତାକର ଅଶୁଭ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ କହିଲେ-ଯେଉଁମାନେ ପାଢ଼ିବ ('ପାରିବ') ଛିଡ଼ାଦ୍ଵାରା ।

ସମସ୍ତେ ହସିହସି ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ - ସାର ମୁଁ ପାଡ଼ିବି, ମୁଁ ପାଡ଼ିବି-ଆଉ ହସୁ ଥାଆନ୍ତି । ସେ ଏହା ଦେଖୁ ଆଶ୍ରଯ୍ୟ ହେଲେ । ଦୁଇ ତିନିଜଣଙ୍କୁ ତାକି ସେପରି କରିବାକୁ କହିଲେ, ହେଲେ କେହି 'ପାଡ଼ିଲେ' ନାହିଁ । ଶେଷକୁ ଆମ ଭିତରୁ ବଳୁଆ ଥବା ପଦ୍ମଚରଣ ସାହୁ ବୋଧହୁଏ 'ପାଡ଼ିଲା' । ତା'ପରେ ଶିକ୍ଷକ ଆହୁରି ସରଳ ଭାବରେ ତାହା ଶିଖାଇ ଦେବାରୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ତାହା କରିପାରିଥିଲୁଁ ।

ମୋ ଆଖାରେ ଗଞ୍ଜା ମହାରାଜ ଥିଲେ ଜଣେ ଆଦର୍ଶ ପୁରୁଷ ଓ ଜଣେ ଚଣ୍ଠିତୁଲ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି । ଜାହାକୁ କଟୁକଥା କହନ୍ତି ନାହିଁ । ସମସ୍ତକୁ ସ୍ମେହ ଆଦର କରି ଭଲ ଉପଦେଶ ସବୁ ଦିଅନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ଆଧାର୍ତ୍ତିକ ମାର୍ଗରେ ଯେଉଁ ପିଲା ଗଢ଼ି କରୁଛି, ତାକୁ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଉପାର୍ଥିତ କରନ୍ତି । ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ଗାଧୋଇସାରି ଗୋଟିଏ ଅଧ୍ୟାୟ ଗାତାପାଠ କରିପାରିବା ପରେ ଭୋଜନ କରୁଥିଲା । ଏହି ଅଭ୍ୟାସ ମୋର ହାଇକ୍ଷଳର ହଷ୍ଟେଲ ଜୀବନରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଗୁରୁଦେବ ଗଞ୍ଜା ମହାରାଜ କୌଣସି ସ୍ଵତରୁ ଏ କଥା ଜାଣିଥିଲେ । ଜଣେ ନବାଗତ ଛାତ୍ରର ଆଚାର ବ୍ୟବହାରର ସେ ସବୁ ଖବର ଚାଖୁଥିଲେ ।

ହଷ୍ଟେଲକୁ ଯୋଗୀ, ଭିକାରୀମାନେ ଅନେକ ଦିନ ରିକ୍ଷା ମାରିବାକୁ ଆସୁଥିଲେ । ଏଥରେ ଅନେକ ପିଲା ବିଭକ୍ତ ହେଉଥିଲେ ଓ କେତେକ କିଛିକିଛି ଦେଇ ତାକୁ ବିଦା କରୁଥିଲେ । ଦିନେ ଜଣେ ପିଲା ସେପରି ଭିକାରୀଟିକୁ ଦେଖୁ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ କହିଲା-ଆରେ ଏଠାରେ କିଛି ମିଳିବ ନାହିଁ, ସେହି କୋଠରାକୁ ଯାଆ, ସେଠାରେ ପାଇବୁ କହି ଆମ କୋଠରାକୁ ଦେଖାଇଦେଲା । ମୁଁ ବାରଣାରେ ଥାଇ ଏହା ଦେଖିଲି ଓ ମନକୁମନ ହସିଲି । ଜଣେ କବିକ ଗାତଚିଏ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା-“ସେ ଯେଉଁ ଦିଶୁଛି ଧୋବଲା କୋଠୀ- ସେଇଠାକୁ ଗଲେ ମିଳିପାରେ ଅବା ମୁଠେ ଦି ମୁଠୀ ।” ସେ ଆମ କୋଠରାକୁ ଆସିଲା, ବିଧୁବାବୁ ଓ ମୁଁ ତାକୁ କିଛିକିଛି ଦେଇ ବିଦାକିଲୁଁ । ଇଂରାଜୀରେ କଥାଟିଏ ଅଛି *Charity begins at home* (ଦାନ କରିବା କଥା ନିଜଘରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ) । ଏହା ତ ଆମ ସଂସାରରେ ବହିଛି ଯାହା ଆମେ ନିଜ ଘରୁ ପାଇଲୁଁ । ଗଞ୍ଜା ମହାରାଜ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସବୁକଥା ଜାଣୁଥିଲେ । ଥରେ ମୋତେ ଗଞ୍ଜା ମହାରାଜ କହିଥିଲେ- ତୁମେ ଗଲାବେଳେ ମୁଁ ତୁମକୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଗାତା ବହି ଦେବି । ସାଙ୍ଗରେ ରଖିବ । ଦେଖନ୍ତୁ ମୁଁ ସ୍ମୁଲ ଛାତ୍ରବେଳେ ମୋତେ ନଦେଖୁପାରି ମୋ ଘର ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଛୋଟ ଗାତା ବହି ଖଣ୍ଡି ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ ଯାହାକି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ପାଖରେ ରଖୁଛି ।

ଶାର୍ଣ୍ଣସନ କଥା

ଦିନେ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ଥିଲା । ସେଦିନ ସକାଳେକି ଜଳଖୁଆ ଖାଇସାରି ମୋର ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ଘାସିରାମ ବିଶ୍ୱାଳକ ସହିତ କିଛି ସମୟ କଟାଇବା ପାଇଁ ଆମ ହଷ୍ଟେଲରେ ସେ ରହୁଥିବା କୋଠରାକୁ ଗଲି । ଘାସିରାମଙ୍କ ସାଙ୍ଗ ‘ବିଶ୍ୱାଳ’ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜାଟିରେ ସେ ଥିଲେ ତ୍ରାହୁଣ । ଦେଖିଲି ଘାସିରାମ ଖଟଚିରେ ବସିଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଗୋଟିଏ ଚୌକିରେ ବସିଥିଲେ ଜଣେ ସୁନ୍ଦର ପୁରୁଷ, ଖୁବ୍ ଗୋଗା, ହୃଷ୍ପପୁଷ୍ଟ ଓ ବଳିଷ୍ଠ ଦେହ ଏବଂ ମୁହଁଟା ଦିଶୁଥିଲା ଅତିଶ୍ୟ ତେଜିଯାନ । ମୁଁତାକୁ ଦେଖି ନମସ୍କାର କଲି । ଘାସିରାମ ତାଙ୍କ ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ପାଇ କହିଲେ-ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଆମର ଜଣେ ଘନିଷ୍ଠ ସଂପର୍କୀୟ, ପୋଲିସରେ ଜନ୍ମପେକ୍ଷର ପଦବୀରେ ଅଛନ୍ତି । କଟକକୁ ଆସିଥିଲେ ଯେ ମୋତେ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ମୋ ସମୟରେ ତାକୁ କହିଲେ-ଏହାଙ୍କ ନାଁ ହରିହର ମିଶ୍ର, ବଲାଙ୍ଗିରା ଆସିଛନ୍ତି, ଏକା କୁସରେ ପଡ଼ୁଛୁଁ - ଇଏ ମୋର ଜଣେ ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଦୁ ।

ସେ ଏହାଶୁଣି ମୋର ମୁହଁକୁ ଘଡ଼ିଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହିଲେ ଓ ମୋତେ ହଠାତ୍ ପଚାରିଦେଲେ-ବାବୁ ତୁମେ ଆସନ ପ୍ରାଣୀୟାମ ଆଦି କିଛି କରୁଥିବ ତ, ତୁମର ମୁହଁରୁ ତାହା ଜଣାପଡ଼ୁଛି । ମୁଁ କହିଲି-କରୁଥିଲି, କିନ୍ତୁ ବିନା ଗୁରୁତ୍ବେ ପ୍ରାଣୀୟାମ କରିବାକୁ ମୋର ମାମୁଁ ମନା କରିବାରୁ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲି, ଏବେ କେବଳ କିଛିକିଛି ଆସନ କରୁଛିଁ । ସେ କହିଲେ-ତୁମେ ତ ଶାର୍ଣ୍ଣସନ ନିଷୟ କରୁଛ, ତୁମର ମୁହଁର ଜେନରୁ ତାହା ଜଣାପଡ଼ୁଛି, ଆଉସବୁ କ'ଣ ଆସନ କର ? ମୁଁ କହିଲି-ସର୍ବାଙ୍ଗସନ, ହଲାସନ, ମୟୂରାସନ, ବନ୍ଦି ପଦ୍ମାସନ, କୁନ୍ତଳାସନ ଆଦି ଅନେକ କରିପାରେଁ, କିନ୍ତୁ ଶାର୍ଣ୍ଣସନ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ୧୦ / ୧୨ ମିନିଟ କରେଁ, ଅନ୍ୟ କିଛି ଆସନ ଅଛ ସମୟ କରିଥାଏଁ । ତା'ପରେ କହିଲି-ସାର ମୋ କଥା ତ କହିଲି, ଆପଣଙ୍କ କଥା କହୁଛିଁ । ଆପଣଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଦେଖ ମୋତେ ଲାଗୁଛି, ଆପଣଙ୍କ ମୁହଁରୁ ‘ବ୍ୟାହନେନ’ ବାହାରୁଛି, ନିଷୟ ଆପଣ ବିନକୁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷାରୁ ବେଶି ଶାର୍ଣ୍ଣସନ କରୁଥିବେ ।

ସେ କହିଲେ-ବାବୁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷା କଥାଣା ମୁଁ ଘାଷାଘାଷା ଧରି ଶାର୍ଣ୍ଣସନ କରେ ଓ ସେ ଅବସ୍ଥାରେ ମୋର ଜପତପ, ଧାନ ଭଜନ, ମନ୍ଦପାଠ ଆଦି ସାରିଦିର୍ଘ ଓ ଶାର୍ଣ୍ଣସନ ବଦି କରେଁ । ଏହାଶୁଣି ମୁଁ କହିଲି-ସାର ଆପଣଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୁଁ ପିଲାଟିଏ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ପଢାପଢି କରି କିଛି ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରିଛିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ କିଛି କହିବାକୁ

ସାହସ କରୁଛି । ଦେଖନ୍ତୁ ଶାର୍ଣ୍ଣସନ କଲାବେଳେ ମସିଷ୍ଟକୁ ଦେହର ସବୁ ଅଙ୍ଗରୁ ରକ୍ତ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ସେଠାରେ ଜମା ହେଉଛି । ଦୀଘ୍ୟ ସମୟ ଧରି ମସିଷ୍ଟରେ ରକ୍ତ ଜମା ହେଲେ ଦୁଃତ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମସିଷ୍ଟର କ୍ଷତିସାଧନ କରିପାରେ, ଏପରିକି ମସିଷ୍ଟ ବିକୃତି ଆସିପାରେ । ଆପଣ ବିଚାରବନ୍ତ ଲୋକ, ତେଣୁ ମୋ କଥାକୁ ଉଡ଼ାଇନଦେଇ; ବିଚାରକୁ ନେବାକୁ ମୋର ଅନୁଗୋଧ । ଯଶାଦ୍ୱାରା ଧରି ଶାର୍ଣ୍ଣସନ କରିବା ମୋ ମତରେ ଅତିଶ୍ୟ ହୋଇଯାଉଛି । ପାଠ କହୁଛି, ‘ଅତି ସର୍ବତ୍ର ବନ୍ଦୀସେତ’ ।

ତହେଁ ପରଦିନ ଯାଏଇରାମ ମୋତେ କହିଲେ-ଗତକାଲିର ତୁମ କଥା ସବୁ ଶୁଣି ଜନ୍ମପେକ୍ଷର ବାବୁ ତୁମକୁ ବହୁତ ପ୍ରଶଂସା କରି କହିଲେ-ସେ ବାବୁ ଜଣାକ ସତରେ ଜଣେ ଜ୍ଞାନା ବ୍ୟକ୍ତି । ତାକର ଯୁକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଭଲ । ତାକ କଥା ନିଷ୍ଠ୍ୟ ବିଚାରକୁ ନେବି । ତାକୁ ମୋର ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇଦେବ । ଏହା ଶୁଣି ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି ।

ମାୟାଧର ମାନସିଂହଙ୍କ ‘ହିସାବ ନିକାଶ’
ଓ ନୀଳକଣ୍ଠ ରଥଙ୍କ ‘ହିସାବ ନିକାଶ ନିଶାପ’

ସେବିନ ଆମ ବିଧୁବାବୁ ସହବକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ବାଟରେ ତାକର କେଉଁ ସାଙ୍ଗଠାରୁ ଶୁଣିଲେ ଯେ ‘ସହକାର’ ପତ୍ରିକା ବାହାରିଲାଣି ଏବଂ ସେଥିରେ କବି ମାୟାଧର ମାନସିଂହଙ୍କ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର କବିତା ବାହାରିଛି । ସେ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଯାଇ ଖଣ୍ଡିଏ ସହକାର ପତ୍ରିକା କିଣି ଆଣି ହର୍ଷଲକୁ ଆସି ମୋତେ ତାହା ଦେଖାଇଲେ । ସେତେବେଳେ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ବାଲକୁଷ ନରକ ଦ୍ୱାରା ସଂପାଦିତ ଏହି ପତ୍ରିକାର ସୁନାମ ଥିଲା । ଆଉ ଦୂର ତିନିଶତ ମାୟିନ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଉଛଳ ସାହିତ୍ୟ, ଉଛଳ ଦାଯିକା ଆଦି ମଧ୍ୟ ବାହାରୁଥିଲା । ମାତ୍ର ସହକାରର କାଟ୍ରି ଥିଲା ବେଶି ଓ ପ୍ରତିମାସରେ ଆମେ ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡେ କିଣି ପଢ଼ୁଥିଲୁଁ । ବିଧୁବାବୁ ବହିଖଣ୍ଡକ ମୋତେ ଦେଇ କହିଲେ- କବିଙ୍କ ପ୍ରେମବର୍ଣ୍ଣନା ମଧ୍ୟ ଅଛି, ପଡ଼ । ମୁଁ ମାୟାଧରଙ୍କ ଶୁଙ୍ଗାର ରଘୁପୂର୍ଣ୍ଣ କବିତା କେତୋଟି ଆଗରୁ ପଡ଼ିଥିଲି । ତାକର ସୁଲକ୍ଷଣ ଭାଷା, ଉତ୍ତମ ଶର ଯୋଜନା ଓ ପ୍ରକାଶ ଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହା ଦୃଷ୍ଟି ସର୍ବା ଥିଲା - ଯଥା - “ଏହି ସହକାର ଚଳେ, ସେବିନ ପ୍ରିୟାର କର କକଣ ବେଢ଼ିଥିଲା ମୋର ଗଲେ ।” କିମା “ଚାନ୍ଦିନୀ ରାତି ଉଠିଥିଲା ମାତି ତାହାରି ପରଶ ପାଇର” ଇତ୍ୟାଦି ।

‘ସହକାର’ ପତ୍ରିକାରେ ତାକର ‘ହିସାବ ନିକାଶ’ ନାମକ କବିତାଟି ପ୍ରକାଶିତ

ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ଏ କବିତାଟି ଦୁଇଥର ମନ ଲଗାଇ ପଡ଼ିଲି । ଏତିକି ବୁଝିଲି ଯେ କବି ଦିନେ ସକାଳେ ବୁଲିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ଏହି ସମସ୍ତରେ ଜଣେ ସୁନ୍ଦରୀ ନାରୀ - କବିଙ୍କ ଭାଷାରେ 'ଅବାଟଗାମିନୀ' - ଆସି ତାକୁ ପ୍ରେମ ଜାଲରେ ବାନ୍ଧି ପକାଇଲା ଓ ସେ ସବୁ ଭୁଲିଯାଇ ପର ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିଗଲେ । କିନ୍ତୁ ବହୁଦିନ ବା ବହୁବର୍ଷ ପରେ ବୋଧହୃଦୟ କବି ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ସେ ଉଚିତ ନାରୀ ପ୍ରେମକୁ ଧୂକୁର କରି, ସତ୍ୟ-ଶିବ-ସୁନ୍ଦର ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ଠାରେ ମନ ଲଗାଇବାକୁ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଷ୍ଠ ହେଲେ । 'ନିଃ' ଉପସର୍ଗ ମୁକ୍ତି ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ତେଣୁ ଯାହା ଆଗରୁ ଥିଲା ସେଥରୁ ମୁକ୍ତ ହେବାକୁ 'ହିସାବ ନିକାଶ' ନାମକରଣ ହୋଇଛି ବୋଲି ମୋର ମନେ ହେଲା । ଏ କବିତାଟିରେ ୧୦/୧୨ ପଦ ଥିଲା । ବହୁବର୍ଷ ଯାଏ ମୋର ସବୁତକ ମୁଖ୍ୟ ଥିଲା । ଏବେ ମୋର ଏହି ନବେ/ଏକାନବେ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଯାହା ଯେତିକି ମନେ ପଡ଼ୁଛି ଲେଖିଛି । କବିତାଟି ଏହିପରି ଥିଲା :-

★ ★ ★ ★

କବି ସେ ତାହାର ଯାଉଥିଲା ତା'ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ

କିଏବା କେଉଁଠି ତା ଚଲାପଥକୁ ରହିଛି ଚାହିଁ

ଏକାଳେ ଆସିଲା

ଅକାଳେ ଭାଷିଲା

ଅବାଟଗାମିନୀ, ବାବେଣା ନାରୀ କବିରେ ଚାହିଁ

କହିଲା ସଖା ଏ ପ୍ରାତି ଯତବନ ତୁମର ପାଇଁ ।

ସତେସତେ, ମୁଁ ତ ସେଥିପାଇଁ କେବେ ଯୋଗ୍ୟନୁହେଁ

ଦାନହୀନ ମୁହିଁ ମୋତେ କେ ପଚାରେ କବି ସେ କରେ

ତୁମ ସଙ୍ଗେ ପାପ

ଆଲାପ ମୋଲାପ

ଏକଥା କି କେବେ ସମାଜ ସହେ

ତୁମେ ସବୁ ମୋର, ଧର ମୋତେ, ମଧୁଭାଷଣୀ କହେ ।

କିଏ ନ ଭୁଲିବ, ଏକଥାରେ ଅବା ଭୁଲିଲା କବି

ସୁତି ତ ଜହାପି ନୁହେଁ ଫିଲିବାର (ଆମ ଜାଣନା) ■ ୧୮୧

ଗାଇଲା ମୁଣ୍ଡ ପରଜନ ପ୍ରାତି ବ୍ୟଥାରେ ଦ୍ରୁବି

ପାପ ସେନେହର

ରୂପ ମନୋହର

ପ୍ରଥମ ଯୌବନ ହୋମାନଳେ ହେଲା ପ୍ରଚୁର ହବି

ନବ ବସନ୍ତର ପିକସମ ଗାଇ ଉଠିଲା କବି - ଇତ୍ୟାଦି

ଶୁଣିଲି, ଏ କବିତାଟି ଆଉ ମିଲୁ ନାହିଁ । ଏ କବିତାର ଶେଷ ଧାଢ଼ିରେ କବି
ଲେଖନଥିଲେ - 'ଯାଆ ନାରା ଆଜି ସତ୍ୟ ଶିବର ମୁକୁଟ ଚାହୁଁଟି କବିର ପ୍ରାଣ' ଏବଂ
ସେବିନରୁ ଆଉ ନାରା ବିଷୟରେ କବିତା ଲେଖନଥିଲେ ।

'ହିସାବ ନିକାଶ' କବିତା ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ପ୍ରାୟ ମାସେ ଦୁଇମାସପରେ
ସେହି ସହକାର ପତ୍ରିକାରେ ବାହାରିଲା କବି ନୀଳକଂଠ ରଥଙ୍କ କବିତା 'ହିସାବ ନିକାଶ
ନିଶାପ' - ଦେଖିଲି ଏ କବିତାରେ ରଥ କବି ମାୟାଧରକୁ ସମାଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ।
କବିତାଟି ଏହିପରି ଥିଲା :-

ଜଗା ଯତନନ ସାମା ତରେ ବସି କବି ହେ ଆଜି

ନିକାଶ କର କି ବିଗତ ଜାବନ ହିସାବରାଜି

ଖାଲି ଅବସାଦ

କଳୁଷ ବିଷାଦ

ଏ ବୟସେ ଯାହା ଦେଖୁଛ କବି ହେ ବାବାଜୀ ସାଜି

ଖାଲି ଅନୁତାପେ, କାତର ବିଳାପେ ପଡ଼କି ଭାଜି ?

କାହିଁ ଗଲା ତବ ତରୁଣ ଅରୁଣ ସପନ କଥା

ମରଣ ଦୁଆରେ ଲେଖିଲା ଯା ତବ କାବେୟ ଲଥା

କି ବିରାଟ ଆଶା,

ପାଏ ନାହିଁ ଭାଷା

ସବୁ ତରୁଣାକ ଚିରୁକ ଚୁମ୍ବି ହେ ଚେକିଲି ମଥା

ବିଶ୍ୱ ରସିକ ପରି ବୁଲିବାର ତୁମରି ପ୍ରଥା ।

କୋଟିଏ ସୁମନ ଚୁମ୍ବିଲ ତୁମେ ଗୋଟିଏ ଅଳି

ଏକଇ ସାଗର ବନ୍ଧେ ମେଲିଲ ଲକ୍ଷ ତରା

ସୃତି ଓ ଜୟାପି ନୁହେଁ ପିଲିବାର (ଆମ ଜାଣନା) ■ ୧୮୭

ତତ୍ତ୍ଵ ଯତ୍ନବନ
ଦେଖୁଲା ସପନ
(ଆଉ ସବୁତକ ଶଳିଣୀ ଭୁଲି)

ଶେଷ ଧାର୍ତ୍ତିରେ ସେ ଲେଖୁଥିଲେ :

‘ଯୁଗେଯୁଗେ ସେହି ନାରୀ ହିଁ ତୁମର ସତ୍ୟ ଶିବର ମୁକୁଟ ଜାଣ ।’
ମୁଁ ଦେଖୁଛି, ଏ ଉଭୟ କବିତା ସେତେବେଳେ କଟକର ସାହିତ୍ୟକ ମହଲରେ ଚହଳ
ପକାଇ ଦେଇଥିଲା ।

ଫୋନେଟିକ୍ (ରଂଗାଜୀ ଉତ୍କାରଣ) ଶିକ୍ଷା

ଦିନେ ଆମ ହେଉମାନ୍ତର ଆମ ୧ମ ଓ ୨ୟ ବର୍ଷର ସବୁ ଛାତ୍ରକୁ ଲିଖିତ
ନୋଟିସ୍‌ରେ ଜଣାଇ ଦେଲେ ଯେ ସେବିନ ଶେଷ ଦୂଇ ପରିଅତ୍ତ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ହେବ ଓ
ଆମେ ସମସ୍ତେ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜକୁ ଫୋନେଟିକ୍ ଶିଖିବାକୁ ଯିବୁ । ସପ୍ରାହକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
୨ ଦିନ ଏହିପରି ଛୁଟି ହେବ ଓ କୋର୍ସ ଶେଷ ହେବାଯାଏଁ ଆମେ ନିଜ ନୋଟ ଖାତା
ନେଇ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିବୁ । ତେଣୁ ଆଜି ସମସ୍ତେ ଛୁଟି ହେବାପରେ ହଷ୍ଟେଲ ସାମନାରେ
ଏକତ୍ର ହୋଇ ଏକାସାଙ୍ଗରେ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜକୁ ଯିବୁଁ ବୋଲି ତାକ ଆଦେଶ ଥିଲା ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ସମସ୍ତେ ହଷ୍ଟେଲ ସାମନା ପଡ଼ିଆରେ ଏକତ୍ର ହେଲୁଁ ।
ହଠାତ୍, ମୁଁ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିପାଇ କରି ଗାଇ ଘରିଲି :- ଚାଲ ଭାଇ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ -
ଫୋନେଟିକ୍ ଶିଖି ବଢ଼ାଅ ନଲେଜ - ଫୋନେଟିକ୍ ଶିଖି ବଢ଼ାଅ ନଲେଜ ... । ଦୁଇଥର
ଗାଇଦେଲି, ଯେପରି ସମସ୍ତେ ଶୁଣିପାରିବେ । ଏହାଶୁଣି ଆମ ଅଂଚଳର ବରଗଡ଼ ପାଖର
ପିଲା ଜଣେ ତ କହି ପକାଇଲା - ର ହରିବାବୁଟା ମହା ଭୁରୁଷିଆ ହୋ, କଥାକଥାକେ
ଗାତ୍, ଯେ ଗାଏବେ । ମୁଁ କହିଲି - ଏହି ସାଧାରଣ ଗାତଟେ ଆପଣମାନଙ୍କ ସବୁଦ୍ଵିନ
ମନେ ରହିବ । ତା' ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ମୟ ଆପଣମାନଙ୍କ ମନରେ ରହିବ । ଆମେ ସମସ୍ତେ
ମାନ୍ତର ହେବା, ପିଲାକୁ ରଂଗାଜୀ ଉତ୍କାରଣ ଶିଖାଇବା । ସେ ଯେତେବେଳେ ଠିକ୍
ଉତ୍କାରଣ କରି ନ ପାରିବେ ପୁଣି ଶିଖାଇଲାବେଳେ ଦେଖିବେ, ମୋ କଥା ଆପଣଙ୍କ
ମନେ ପଡ଼ିବ ।

ଆମେ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜକୁ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ହଲରେ ଚୌକିରେ ବସିଲୁଁ ।
ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜର ଅନେକ ଛାତ୍ର ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଆମ ସ୍କୁଲର ଦୂଇନଶ ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ

ବସିଥୁଲେ । ପ୍ରଥମେ ତ୍ରୈନିଂ କଲେଜ ପ୍ରିନିପାଲ ଏ ତ୍ରୈନିଂର ଉଦେଶ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି କହି ଆମର ଶିକ୍ଷୟତ୍ରୀ ବା ମେତମ ମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନାଇ ଦେଲେ । ସେମାନେ ଥିଲେ ମିସ ତେନିସ୍ ଓ ମିସେସ୍ ହାର୍ଟ । ସେମାନେ ପୂରା ଗୋଗା ସାହେବାଣୀ । ସେମାନେ କହିଲେ-ଭାଗଚର ଅନେକ ସ୍ଵଳ୍ପ, କଲେଜରେ ସେମାନେ ଏହା ଶିଖାଉଛନ୍ତି । ତା'ପରେ ସେବିନର ଶିକ୍ଷା ଆଗମ ହେଲା । ସେବିନ କେତୋଟି ଶବର ଉଚାରଣ ଶିଖାଇଲେ । ଆମେ ଏକା ସଙ୍ଗରେ ସମସ୍ତେ ଉଚାରଣ କରୁଥିଲୁଁ । ଘଷା ବାଜିବାରୁ ସେ ଦିନର ଶିକ୍ଷା ଶେଷ ହେଲା ।

ଦୁଇଦିନ ଛାଡ଼ି ପୁଣି ଫୋନେଟିକ୍ ଶିଖାଇଲୁଁ । ସେବିନ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଗଲା ‘ଏପ୍’ ଅକ୍ଷର ଏବଂ ଏଇ ଅକ୍ଷରରୁ ଆଗମ ହେଉଥିବା କେତୋଟି ଶବର ଉଚାରଣ । ଏପ୍ ଅକ୍ଷର ଉଚାରଣ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତକ ହାତ ପାପୁଲିରେ ରଖିଦିଆଗଲା ଅଛ କିଛିକିଛି ‘ତୁଳା’ ବା ‘ରୁଆ’ । ମେତମ ମାନଙ୍କ ହାତରେ ମଧ୍ୟ ତୁଳା ଥିଲା । ତା'ପରେ ସମସ୍ତକୁ କୁହାଗଲା, ପ୍ରଥମେ ମାତାମମାନଙ୍କ ମୁଖଭଙ୍ଗକୁ ଦେଖୁ ‘ଏପ୍’ ଉଚାରଣ ଶୁଣିବୁ ଓ ପରେ ନିଜ ମୁହଁ ସାମନାରେ ହାତ ରଖି ନିଜେ ଉଚାରଣ କରିବୁଁ । ଆୟେମାନେ ତାଙ୍କ ଉଚାରଣ ଉଚ୍ଚାରଣ ଦେଖି ପରେ ଉଚାରଣ କଲୁଁ । ମେତମ ମାନଙ୍କ ଭଳି ଉଚାରଣରେ ଅନେକଙ୍କ ପାପୁଲିର ତୁଳା ଉଡ଼ିଗଲା । ଅନ୍ୟ କେତେଜଣ ଦୁଇ ତିନିଥିର ଏପ୍, ଏପ୍ ଉଚାରଣ କରି ତୁଳା ଉଡ଼ି ନ ଯିବାରୁ ଫୁକି କରି ତାକୁ ଉଡ଼ାଇଦେଲେ ଏବଂ କହିଲେ-ମାତାମ ଉଚାରଣ ଠିକ୍ ହେଲା । ମାତାମ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲେ । ମୋର ଉଚାରଣରେ ତୁଳା ଉଡ଼ିଲା କି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଫୁକି ଦେଇ ତାକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲି ମୋର ମନେ ନାହିଁ । ତୁଳା ଉଡ଼ିଲେ ପାସ, ନ ଉଡ଼ିଲେ ଫୋଲ, କିଏ ପାସ କରିବାକୁ ନ ଚାହେଁ ଯେ । ସେ ପରାକ୍ଷାରେ ସମସ୍ତେ ପାସ କଲେ ।

ତା'ପରେ ମାତାମ ଗୋଟିଏ ଇଂରାଜୀ ବାକ୍ୟ ଉଚାରଣ କରି ଆମ ସମସ୍ତକୁ ସେ ବାକ୍ୟ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ତିନିଥିର ଉଚାରଣ କରିବାକୁ କହିଲେ । କଳାପଚାରେ ବାକ୍ୟଟି ଲେଖାଥିଲା । Full five fadams thy father lies of his bones are coral made. ଆମେ ପଶାଳଖାଥା ତୁଣରେ ଇଂରାଜୀ ଶବଦଗୁଡ଼ିକୁ ଠିକ୍ଭାବେ ଉଚାରଣ କରି ବାକ୍ୟଟିକୁ ୨/୩ ଥର ପଢ଼ିଲୁଁ । ମାତାମ ଖୁସିହେଲେ । ବୋଧହୁଏ ଏହାପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦିନ ଏହି କ୍ଲାସକୁ ଯାଇଥିଲୁଁ । ତା'ପରେ ଫୋନେଟିକ୍ କ୍ଲାସ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ଧବଳେଶ୍ଵର ଦର୍ଶନ

ସେଦିନ ଥିଲା ଶିବରାତ୍ରି ଛୁଟି । ଶୁଣିଲୁଁ, ଆଠଗଡ଼ରେ ଥିବା ଦେବଦେବ ମହାଦେବ 'ଧବଳେଶ୍ଵର'ଙ୍କ ପାଠରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଉଷ୍ଣବ ମହା ଆତ୍ମମରରେ ପାଳିତ ହୁଏ ଏବଂ ଉତ୍ତମାନେ ଯିବା ପାଇଁ ତଙ୍ଗା ଲାଗିଛି । ହଷ୍ଟେଲର କେନେଜଣ ପିଲା ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ବିଧୁବାବୁ ଓ ମୁଁ ସକାଳୁ ଗାଧୋଇପାଧୋଇ, ହଷ୍ଟେଲରେ ମିଳ ବହି କରି, କିଛି ଫଳମୂଳ ଖାଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ । ମହାନଦୀ କୁଳକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁଁ, ଗୋଟିଏ ଅତି ବଡ଼ ତଙ୍ଗା, ଯାହାକୁ ଆମ ଏଥାଦେ 'କୁଶଳା' ବୋଲି କହନ୍ତି, ନଈ କୁଳରେ ଲାଗିଥିଲା । ଲୋକମାନେ ବସୁଥିଲେ । ଆମ ଦଳଟି ଯାଇ ସେଥରେ ବସିଲୁଁ । ଯିବାକୁ ଅତିବେଶି ସମୟ ଲାଗିନଥିଲା । ସେପଚକୁ ଯାଇ କୁଳରେ ତଙ୍ଗା ଲାଗିଲା । ଆମେ ସବୁ ଲୋକଭିଡ଼ରେ ଠେଲାପେଲା କରି ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହେଲୁଁ । ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଥିବା ଫଳମୂଳ, ଫୁଲ, ବେଳପତ୍ର ଆଦି ତଥା ଦକ୍ଷିଣା ସ୍ଵରୂପ କିଛିକିଛି ଟକା ନେଇ ପୂଜକଙ୍କ ହାତରେ ଦେଲୁଁ । ସେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଫୁଲଫଳ ଆଦି ସମର୍ପଣ କରି ଟକାପରିଷା ନିଜେ ରଖିଲେ । ଆମକୁ କହିଲେ, ଦୁଇ ଅତ୍ରେଇଟା ବେଳେ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପ୍ରସାଦ ପାଇକରି ଯିବେ ।

ତା'ପରେ ଆୟେମାନେ ଆଠଗଡ଼ ଗ୍ରାମକୁ ଗଲୁଁ । ଆଜିକାଳି ତ ବଡ଼ ସହର ହେବଣି, ସେତେବେଳେ ବଡ଼ ଗ୍ରାମଟିଏ ଭଲି ଥିଲା । ମନ୍ଦିରର ପୂଜକ ଜାତିର ଲୋକେ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ଘର କରି ରହୁଥିଲେ ଓ ସବୁ କାଟିଗ ଲୋକ ଥିଲେ । ଚାରିଆତ୍ମୁ ଘଷେ ଦେଢ଼ିଘର୍ଷା ବୁଲାବୁଲି କରି, କେତେ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ଗା କରି ସେ ଅଷ୍ଟଳର ଚାଲିଚଳନ ତଥା ପ୍ରଭୁ ଧବଳେଶ୍ଵରଙ୍କ ମହିମା କଥା କିଛି ଜାଣିଲୁଁ । ତା'ପରେ ମନ୍ଦିର ପାଖକୁ ଆସି ଦେଖିଲୁଁ, ପ୍ରସାଦ ପାଇବାକୁ ଧାଢ଼ିଧାଢ଼ି ଲୋକ ବସିଗଲେଣି । ଆୟେମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲୁଁ । ପ୍ରସାଦ ଦେବାକୁ ବହୁତ ପରମ୍ପରାଣ୍ମାତ୍ରରେ । ତେଣୁ ପ୍ରସାଦ ସେବନରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇନଥିଲା । ତା'ପରେ ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପାଖକୁ ଯାଇ ଭିଡ଼ରେ ଭିତରକୁ ପଶି ନ ପାରି, ବାହାରେ ତାଙ୍କ ଉଦେଶ୍ୟରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଧାଇଁଲୁଁ କୁଶଳା ତଙ୍ଗା ପାଖକୁ ଏବଂ ଭାଗ୍ୟକୁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ସ୍ଥାନଟିଏ ଲେଖା ମିଳିଗଲା ଓ ଯଥା ସମୟରେ ତଙ୍ଗା ନଈରେ ଚାଲିଲା । ଯାହାହେଉ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଆସିଥିଲୁଁ, ଭଲରେ ଭଲରେ ସବୁ ପଚିଗଲା ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ ।

ବାଟରେ ଦେଖୁଲୁଁ ଗଲାବେଳେ ତଙ୍ଗାଟି ଯେପରି ଆଗମରେ ଯାଇଥିଲା, ଏଥର ଫେରିବା ବେଳେ ଅନେକଥର ଚଳମଳ ହେଉଛି । ଏହାର କାରଣ ହେଲା ଫେରିବାବେଳେ ବହୁତ ଯାତ୍ରା ତଙ୍ଗାକୁ ଆସିଯାଇଥିଲେ । ଶାସ୍ତ୍ର ଘରକୁ ଫେରିବାକୁ କିଏ ନ ଚାହେଁ । ତେଣୁ ଗଲାବେଳେ ଅନ୍ୟ ତଙ୍ଗାରେ ଯାଇଥିବା ଯାତ୍ରା ମଧ୍ୟ ଅନେକେ ଏ ତଙ୍ଗାକୁ ଆସି ଯାଇଥିଲେ । ଫଳରେ ତଙ୍ଗାକୁ ବିପଦ ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ଗୋଟିଏ ସ୍ଥୁନରେ ଏତେ କୋରରେ ଚଳମଳ ହେଲା ଯେ ତଙ୍ଗାଟି ଓଳଟି ଯିବ ବୋଲି ଅନେକେ ଆଶକା କଲେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତକ ଭାଗ୍ୟ ଭଲ, ତଙ୍ଗାଟି ଓଳଟି ନ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ପଚକୁ ଚିକିଏ ଜଣେଇ ହୋଇ ତଳି ପଡ଼ିବା ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଗଲା ଓ କେତେକ ଯାତ୍ରୀ ନିଜପାଣିରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ଚାରିଆତୁ ହୋ ହଲ୍ଲୁ ଶୁଣିଲା (ଆମ ପଚଟା କିନ୍ତୁ ହଲୁନଥିଲା) ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନିପୁଣ ନାରାଜିଆମାନେ ପାଣିକୁ ଲାପଦେଇ ବୁଡ଼ି ଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ଯାତ୍ରାକୁ ଉତ୍ତାର କରିପାରିଥିଲେ । ମୃତାହତ କେହି ହୋଇନଥିଲେ । ଜୟ ବାବା ଧବଳେଶ୍ଵର ମହାଦେବଙ୍କ ଜୟ ।

ସଂଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ କଟକରେ ତଙ୍ଗା ଲାଗିଗଲା ଓ ଆମେମାନେ ଆଗମରେ ଯାଇ ଆମ ହଷ୍ଟେଲରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ ।

ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି, ମହାକବି ଯଦୁମଣିଙ୍କ ଘର ଥିଲା ଆଠଗଡ଼ରେ ଓ ସେଠାରୁ ଆସି ସେ ନୟାଗଡ଼ରେ ଘରକରି ସ୍ଥାୟୀ ବାସିଦା ହୋଇ ରହିଗଲେ । କିନ୍ତୁ ମଈରେ ମଈରେ ସେ ଆଠଗଡ଼, ନିଜ ଜନ୍ମଭୂମିକୁ ଯାଇଥିଲେ । ତାକ ବୁଡ଼ାବେଳେ ଆଠଗଡ଼ର ଜଣେ ତାକୁ ଭେଟି ପଚାରିଲା-ଆଠଗଡ଼ କେବେ ଯିବ, ଏବେ ଆଉ ଯାଉନାହଁ ଯେ ! ରହସ୍ୟା କବି ତାକ ମରଜିଆ ଭାଷାରେ କହିଲେ-ଆଗେ ମୁଁ ତ ‘କାଠଗଡ଼’ ଖୋଜିଲିଣି ଆଉ ଆଠଗଡ଼ ଯିବି କ’ଣ ? ଯଦୁମଣି କଥା ରହସ୍ୟରେ ମୁଁ ଏକଥା ପିଲାଦିନେ ପଡ଼ିଥିଲି । ତେଣୁ ଏତେବେଳେ କବିଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଆଠଗଡ଼ରେ ପାଦ ପକାଇ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରୁଥିଲି ।

ଚୌଦ୍ବାର ଦର୍ଶନ

ଛୁଟି ଦିନଟିଏ ଦେଖୁ ଆମ ହଷ୍ଟେଲର କେତେଜଣ ପିଲା ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ । ମହାନଦୀର ଆରପଟରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ସହର ବା ବଡ଼ ଗ୍ରାମ ‘ଚୌଦ୍ବାର’ ଦେଖିବାପାଇଁ । ସେ ଗାଁ ବାଟେ ଯାଇଥିବା ଗୋଟିଏ ବସ୍ତରେ ବସିପଡ଼ି ପ୍ରାୟ

ଘଞ୍ଚାକପରେ ପହଞ୍ଚଗଲୁଁ । ପ୍ରଥମେ ଗାଁରେ ଚିକିଏ ବୁଲାବୁଲି କଲୁଁ । ଦେଖିଲୁଁ
କେତେଗୁଡ଼ିଏ କୋଠାଘର ଅଛି । କିନ୍ତୁ ବାକି ଘରଗୁଡ଼ିକ ଅତିସାଧାରଣ । ଲୋକେ ମଧ୍ୟ
ଅତି ସାଧାରଣ ଲୁଗାପଶା ପିନ୍ଧିଥାଏଟି । ବୋଧହୁଏ ଅନେକେ ନଦୀରୁ ମାଛ ମାରି ଜାରିକା
ନିର୍ବାହ କରୁଥିବେ । କେତେକ ଲୁଗା ବୁଣୁଥିଲେ । ଦେଖିଲୁଁ ଅତି ଉନ୍ନତ ଧରଣର
ଲୁଗା । ଏହାର ଅନେକ ବର୍ଷ ପରେ ଯେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ନିଜସ୍ଵ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ
ଏହି ଚୌଦ୍ବାରରେ ବିବାଚ ଲୁଗା କାରଖାନା ବସାଇ ସମସ୍ତ ଦେଶରେ ଚହଲ ପକାଇ
ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପରେ ସରକାରଙ୍କ ଅବହେଳାରୁ ସେହି ଶିକ୍ଷିତ କାରିଗର ଓ ଟାଙ୍କ
ପରିବାର ଆର୍ଥିକ ଅନନ୍ତରେ ପଡ଼ିଲେ, ସେ ଭିନ୍ନ କଥା ।

‘ଚୌଦ୍ବାର’ ସହରର ଚାରିଗୋଟି ଦ୍ୱାର (ବାଟ) ଚାରିଟି ଦିଗକୁ ଅଛି ୧ମଟି
କଟକ ଆଡ଼କୁ, ୨ୟଟି ତାଳଚର ଆଡ଼କୁ, ଶାୟଟି ସୋନପୁର ବାଟ ଦେଇ ପଶିମ
ଓଡ଼ିଶାକୁ ଓ ୪ର୍ଥଟି ବାଲେଶ୍ଵର ଅଂଚଳକୁ । ସେ ଯାହାହେଉ ‘ଚୌଦ୍ବାର’ କହିଲେ ଲୋକେ
ତ ବୁଝି ପାରୁଛନ୍ତି । ଆମେ ସବୁ ଦେଖୁଥାରି ଫେରିବାକୁ ବାହାରୁଥିବା ବେଳେ ବୁଡ଼ା
ଜଣେ ପାଟି କରି ଉଠିଲା -ହଇରେ ଲଇରେ ଲାଆ ଲାଗିଛି, ଲାଥ ପଇସାକୁ ଲାଥଟା
ଲଡ଼ିଆ ଲେଇ ଯା ... । ଏହା ଶୁଣି ମୋତେ ଚିକିଏ ହସ ମାଡ଼ିଲା । ମୁଁ ବହୁଦିନ ଆଗରୁ
ଶୁଣିଥିଲି, ଜଣେ ନବାନାକୁ କହୁଥିଲା - ‘ଲବିଲାରେ ଲବିଲା, ଲଇରେ ଲାଆ ଲାଗିଛି,
ଲାଥ ପଇସାକୁ ଲାଥଟା ଲଡ଼ିଆ ଲବୁ ତ -ଲେ, ଲାଇଁ ତ ଲାଇଁ ।’ ଏବେ ସାମାନ୍ୟ ପରିର୍ଦ୍ଦନ
କରି ବୁଡ଼ାଟି ସେକଥା କହୁଛି । ଆମେ ନଅ ପଇସା ଦେଇ ନଅଟା ନଡ଼ିଆ କିଣିଲୁଁ
ବାଟରେ ଦୁଇତିନିଟି ଭାଙ୍ଗିକରି ଖାଇଲୁଁ ଓ ହଷ୍ଟଲର ଗାନ୍ଧୁଣିଆ ବାସୁନନାକୁ ବାକିପରୁ
ଦେଇ କହିଲୁଁ ଏସବୁକୁ ଭାଙ୍ଗି ଚରଣି ତିଆରି କରିବ ଓ ହଷ୍ଟଲର ଉଭୟ ମେସର
ପିଲାକୁ ଖୁଆଇବ ।

ସୁଲ ମେଗାଜିନ ‘ଜିଜ୍ଞାସା’

ତହିଁ ପରଦିନ ଆମମାନକୁ ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା ଯେ ସିଟି ସୁଲର ମେଗାଜିନ
'ଜିଜ୍ଞାସା' ଯଥାଶ୍ଵର ପ୍ରକାଶିତ ହେବ, ଏଣୁ ତୁମେମାନେ ନିଜନିଜ ଲେଖା ସାହିତ୍ୟ
ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀ ବଲଭଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଦଶଦିନ ଭିତରେ ଲେଖାକରି ଦେବ । ମୁଁ ବଲାଙ୍ଗିରନେ
ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିବା ସମୟରେ ଇଂରାଜୀ କବି Thomass Hoodu ଓ
remember ଓ remember କବିତାର ଅନୁବାଦ କରିଥିଲି । ତା’ ନାଁ ଦେଇଥିଲା

- 'ମନେପଡ଼େ' । ସେହି କବିତାକୁ ଉତାରି ସାରକୁ ତହିଁ ପରଦିନ ଦେଇଦେଲି । ସାର ପଢ଼ିସାରି କହିଲେ ଅନୁବାଦ ଭଲ ହୋଇଛି ତ । ସେ ତାହା ରଖିଲେ । ବିଧୂବାବୁ ତ କବି । ସେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଲେଖକରି ଦେଲେ । 'ଜିଙ୍ଗାସୁ' ପତ୍ରିକା ଯଥାସମୟରେ ବାହାରିଲା ଏବଂ ସ୍କୁଲର ସବୁପିଲାକୁ ଶଣେଖଣେ ଦିଆଗଲା ।

ମୋର ମାସିକ ବୃତ୍ତି ପରିମାଣ ବଢ଼ିଲା

ତଙ୍କାଳୀନ ଆମ ହେଉମାଷ୍ଟର ଶ୍ରାୟୁକ୍ତ ନରେହୁ କୁମାର ଦେକୁ ମୁଁ ସେ ବର୍ଷର ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ ଦିନେ ଯାଇ କହିଲି-ସାର, ମୁଁ ପାଠଣ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜଦରବାରରୁ ମାସିକ ପଦରଚକ୍ର ବୃତ୍ତି ପାଇ ଏଠାରେ ପଢୁଛି । ଏବେ ସେତିକିରେ ଚଳି ହେଉନାହିଁ । ଆପଣ ଏ ବୃତ୍ତିପାଇଁ ଅଧିକ କିଛି ଚକ୍ର ଦେବାକୁ ସୁପାରିସ୍ କରିବାକୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ । ଏହା କହି ହେଉମାଷ୍ଟରଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ପାଠଣ ରାଜଦରବାରକୁ ଲେଖୁଥିବା ଦରଖାସ୍ତି ତାକୁ ଧରାଇଦେଲି । ସେ ତାହା ପଢ଼ିସାରି କହିଲେ-ତୁମେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହ, ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ସୁପାରିସ୍ କରିବି ଓ ତୁମକୁ କିଛି ଅଧିକ ବୃତ୍ତି ମିଳିବ । ସତରେ ମାସିକ ଟ. ୧୫ ରେ ଏଠାରେ ଚଳିବା କଷ୍ଟକର । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ସାର ସୁପାରିସ୍ କଲେ ଏବଂ ମୁଁ ସ୍କୁଲର ୨ୟ ବର୍ଷ ଛାତ୍ର ହେବା ଦିନରୁ ମାସିକ ଟ. ୨୫ (ପଚିଶଚକ୍ର) ହିସାବରେ ବୃତ୍ତି ପାଇ ଆଉଚିକେ ଭଲରେ ଚଳିଲି ।

ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ପରୀକ୍ଷା : ପାୟ-ଫେଲର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ

ଚିଠି ଆଦି ସରି ଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ସ୍କୁଲରେ କେବଳ ପାଠ ପଡ଼ାଇଲା । ସବୁ ଶିକ୍ଷକ ନିଜନିଜ ବିଷୟର କୋର୍ଷ ଶେଷ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଆମେମାନେ ମଧ୍ୟ ନୋଟ ଖାତା ପାଖରେ ରଖି ତାର ସଦବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲୁଁ ବୁଝି ନ ପାରିଲେ ପଚାରୁଥିଲୁଁ । ଦିତୀୟ ବର୍ଷର କୋର୍ଷ ତ ଆଗରୁ ସରିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଶେଷ ପରୀକ୍ଷା (ୟୁନିଭର୍ସଟି ପରୀକ୍ଷା) ଏପ୍ରିଲ ମଧ୍ୟଭାଗରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଲିଖୁତ ପରୀକ୍ଷା ୪/୪ ଦିନରେ ସରିଗଲା, ପ୍ରାକ୍ଟିକାଲ ଚିଠି ପରୀକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ୨/୩ ଦିନ ଚାଲିଲା ଓ ସେମାନଙ୍କ ସବୁ ପରୀକ୍ଷା ସରିଗଲା । ଯେଉଁଦିନ ସେମାନଙ୍କ ପରୀକ୍ଷା ସରିଲା, ସଂଧ୍ୟାରେ ଆମେମାନେ ଏକ ବିଦ୍ୟାୟ ସଭାର ଆସ୍ମେଜନ କଲୁଁ । ଭାଷଣ ଆଦି ଦିଆଗଲା ଓ ରାତିରେ ସୁନ୍ଦର ଭୋଜିତାତର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା । ଶିକ୍ଷକ ଛାତ୍ର ସମସ୍ତେ ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ତା'ପରଦିନ ଦିତୀୟ ବାର୍ଷକ ଛାତ୍ରମାନେ ଛାତ୍ରବାସ ଛାଡ଼ି

ନିଜନିଜ ଗୀକୁ ପଲାଇଲେ । ଫଳରେ ହଷ୍ଟେଲ ଚିକିଏ ଖାଲିଖାଲି ଲାଗିଲା ।

ସେମାନେ ଚାଲିଯିବା ପରଦିନଠୁଆମ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ଲିଖ୍ତ ଓ ପ୍ରାକ୍ତିକାଳ ଚିତ୍ରଂ ଚାଲିଲା । ଏଇଟା ନାମକୁ ମାତ୍ର ପରୀକ୍ଷା, କାରଣ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ସବୁ ପିଲାକୁ ୨ୟ ବର୍ଷକୁ ଉଠାଇଦିଆଯାଏ, ପାୟ-ଫେଲର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟିରୁ ଦଶହରା ଛୁଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ତା'ପରେ ଦୁଇମାସ ଗ୍ରୀଷ୍ମଛୁଟି ଘୋଷଣା ହୋଇ କୁଳାଇ ମାସର କେଉଁ ଚାରିଶରେ ସ୍କୁଲ ଶୋଲିବ ତାହା ନୋଟିସରେ ବାହାରିଗଲା । ଆମେ ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜ ଟ୍ରଙ୍କ, ବାକ୍ସ ଆଦି ଉପରେ ନିଜ ନାମ ଲେଖୁ ସ୍ଵପ୍ରିନ୍ଟେଶ୍ରେଣ୍ଟକ ଉବ୍ବାବଧାନରେ ଗୋଚିଏ କୋଠରାରେ ଜମା କରିଦେଲୁଁ ଏବଂ ଦରକାରୀ ନିନିଷ କିଛି ଧରି ପରକୁ ପଳାଇଲୁଁ । ଯାର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ସେ ତା'ର ସବୁ ନିନିଷ ସାଙ୍ଗରେ ନେଲା ।

ମୁଁମୋର ବ୍ୟବହାରୀ କିଛି ନିନିଷ ଧରି ସେଦିନ ଚିଟିଲାଗଡ଼ ଗାଡ଼ି ଧରି ବାହାରି ଆସିଲି । ମାଉସାନ୍ଧରେ ଦିନେ ରହି, ଖାଡ଼ିବଳାଙ୍ଗୀର ଯାଇ ଖରାହୁଟି କଟାଇଲି । ଘର ଲୋକେ ମୋତେ ଦେଖୁ ବହୁତ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ଦେଖୁଲି, କେଜେ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ବହୁତ ଭଲ ଦିଶୁଛନ୍ତି । ଏହି ଲମ୍ବା ଛୁଟିରେ ଥରେ ଦୁଇଥର କେବଳ ମାଉସା ଘରକୁ ଯାଇଥିଲି ଏବଂ ଖଲିଆପାଲିକୁ ଥରେ ଯାଇ ମୋର କିଛି ଧାନବିକି କିଛି ଚକା ଆଣିଥିଲି ।

କୁଳାଇ ମାସ ଆସିଲା । ମୁଁ ସ୍କୁଲ ଶୋଲିବା ପୂର୍ବଦିନ ଚିଟିଲାଗଡ଼ ବାଟ ଦେଇ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ଠିକ୍ ପୂର୍ବ ପରି ଖେଳ କସରତ୍, ବର୍ଷିଚାକାମ, କ୍ଲାସର ପାଠପଢା ଓ ପ୍ରାକ୍ତିସ୍ ଚିତ୍ରଂ ଚାଲିଥାଏ । ସେ ବର୍ଷ ବଳାଙ୍ଗୀରରୁ ଚତୁର୍ଭୁକ ମେହେର ମାଟ୍ରିକ ପାସ କରି ସି.ଟି. ଟ୍ରେନିଂ ପାଇଁ ରାଜଫରବାରରୁ ମନୋନାତ ହେଲେ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନରେ ସେଠାରେ ଏଡ଼ମିସନ୍ ନେଇ, ହଷ୍ଟେଲରେ ମୋ ସାଙ୍ଗେ ମୋ କୋଠରାରେ ରହିଲେ । ଯାହାହେଉ, ବଳାଙ୍ଗୀରର ଦୁଇଜଣ ପରସ୍ପରର ଚିହ୍ନ ପରିଚିତ ପିଲା ଏକା ସ୍କୁଲରେ ପଡ଼ିଲୁଁ । ପୂର୍ବ ପରି ସ୍କୁଲ କାମ ଚାଲିଥାଏ ।

ଦେଖୁଦେଖୁ ଅନ୍ତରେ ମାସ, ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଓ ଦଶହରା ଛୁଟି ଆସିଗଲା । ଛୁଟିରେ ଚତୁର୍ଭୁକ ମେହେରକ ସହିତ ଚିଟିଲାଗଡ଼ ବାଟେ ବଳାଙ୍ଗୀର ଆସି ନିଜନିଜ ଗୀକୁ ଗଲୁ । ଖାଡ଼ିବଳାଙ୍ଗୀର ଯାଇ କାଣିଲି ମୋର ପ୍ରିୟ ମାମାର ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷକ ଶ୍ରାବ ହେଲେ ପରଦିନ ପଡ଼ୁଛି । ଶ୍ରାବ ଯଥାରାତି ହେଲା, ହେଲେ ମୋର ହୃଦୟରୁ ଗୋଟିଏ କୋହ ଉଠିଲା ଓ

ଏକାତ୍ରରେ ତା କଥା ମନେ ପକାଇ କିଛି ସମୟ କାହିଁଲି । ମାମୁଙ୍ଗଠାରୁ ଶୁଣିଲି ଯେ ମାମାର ମୃତ୍ୟୁ ଦୁଃଖ କଥା ଜେଜେ ଅନେକଟା ଭୁଲିଗଲେଣି, ମନ ଦୃଢ଼ ହେଲାଣି, ମଝିରେ ମରିରେ ଷେଷକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ଓ ଘରେ ପିଲାମାନକୁ ସ୍ଵପ୍ନ ଖୁସି କଥାଣି କହୁଛନ୍ତି । ଏହା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ।

ଜେଜେକୁ ଦିନେ କହିଲି-ଜେଜେ, ଦୁଇମାସ ପରେ ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟି ଦଶଦିନ ହେବ ଯେ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଏଠାକୁ ନ ଆସି ପୂରା, କୋଣାର୍କ, ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାକୁ କେତେକ ପିଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦର୍ଶନ କରିଯିବାକୁ ଭାବୁଛି । ଜେଜେ କହିଲେ-ତୁ ସେସବୁ ସ୍ଥାନ ଦେଖୁଯିବୁ । ସବୁଦିନ ଯାଇହୁଏ ନାହିଁ । ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ ଯିବୁ । ମୁଁ ସବୁ ଦେଖୁଛି, ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦ ଲାଗେ ।

ଆମ ସ୍କୁଲ ଶୋଲିବାର ତିନିଦିନ ଆଗରୁ ବଲାଙ୍ଗିର ମାରସା ଘରକୁ ଆସିଲି । ସେ ଦିନଟା ତାକ ଘରେ ରହିଲି । କଟକକୁ ଗଲାବେଳେ ବା ସେଠାରୁ ଫେରିବାବେଳେ ମରସା ମାରସାଙ୍କ ପାଖରେ ଦିନେ ଓଳିଏ ନ ରହିଲେ ମୋତେ ଭଲ ଲାଗେନାହିଁ । ତା' ପରଦିନ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ ମେହେର ସକାଳ ଦଶଟାରେ ଦେଖାକଲେ । ସ୍କୁଲ ହେଲା, ସାବେ ବାର ବସରେ ଚିଚିଲାଗଡ଼ ଯାଇ ସେଠାରୁ କଟକ ଯିବାକୁ । ଚିଚିଲାଗଡ଼ ଯାଇ ଚେଳିଥେ ଷେଷମନରେ ବଲାଙ୍ଗିରର ଅନେକ ପିଲା କଟକ ଗାଡ଼ିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବାର ଦେଖିଲୁଁ । ଯଥା ସମୟରେ ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲା । ଗାଡ଼ିରେ ଭିଡ଼ ନଥିଲା । ଆରାମରେ ଶୋଇ ସକାଳେ ଚିନ୍ମୟମନଗରରେ ଓ ସଂଧା ପୂର୍ବରୁ କଟକରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ରିକ୍ବୁରେ ହଷେଲକୁ ଯାଇ ନିଜନିଜ ସାମାନ ଆଣି ଶାପ୍ୟା ବିଛାଇ ଘରକୁ ସୁନ୍ଦର କଲୁଁ । ବାସୁନନା କେତେଜଣକ ପାଇଁ ଗାନ୍ଧିଥିଲେ । ଖାଇସାରି ସେବିନ ଯେତେଜଣ ଏକତ୍ର ହୋଇଥାଲୁଁ, କିଛି ସମୟ ନିଜ ଅଂଚଳର ଅନୁଭୂତି ସମନ୍ଦରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଆନନ୍ଦରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲୁଁ । ତହିଁ ପରଦିନ ଅନ୍ୟସବୁ ପିଲା ଆସିଲେ । ହଷେଲ ପୂରା ଗଜଗଜେଇ ଉଠିଲା । ପରଦିନକୁ କୁହାରତେଟ ପର୍ବତୀ ଶାନ୍ତି ଭୁଟିଗଲା । କାରଣ ଲେଟ ଲିଟିପ୍, ନବାଗତ ସମସ୍ତେ ଗାଧୋଇବାକୁ ଉଷ୍ଣକ ହେଉଥିଲେ । ତା'ପରେ ମେସରେ ଗଣେ ଲେଖାଏଁ ଖାଇଦେଇ ସମସ୍ତେ ସ୍କୁଲକୁ ଗଲୁଁ । ସେବିନ ମଧ୍ୟ ପାଠ ପଢ଼ା ନହୋଇ ନିଜନିଜ ଅଂଚଳର ଅନୁଭୂତି କଥା ଶିକ୍ଷକ ମାନଙ୍କୁ କହିବାରେ କଟିଗଲା ଏବଂ ପୂର୍ବ ଛୁଟିର ପରଦିନ ପରି ସ୍କୁଲ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଧାରୁ ବୟ ହୋଇଗଲା । ଆମେମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ନିଜନିଜ କାମରେ ଲାଗିଲୁଁ ।

ତା' ପରଦିନ ୦ାରୁ ସ୍କୁଲର ପଡ଼ାପଡ଼ି ଖୁବ୍ କୋର୍ଗୋରରେ ଚାଲିଲା । ଯେହେତୁ ହାଇସ୍କୁଲ ମାନଙ୍କରେ ପଡ଼ାଯାଉଥିବା ବିଷୟ ଏଠାରେ ରଂଶରମିତିଏଟି
(ଆଇ.୧.) ସ୍ଵରର ପଡ଼ାଯାଏ ତେଣୁ ପାଠରେ ଦୂର୍ଲିଖିଆ ପିଲାକୁ ତାହା କଷକର ହୁଏ । ତେଣୁ କେତେକ 'କପି' ର ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି । ମୋ ପାଇଁ ଏସବୁ ପାଠ ମୋଟେ କଷକର ନଥିଲା ।

ପୁରୀ, କୋଣାର୍କ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ତାର୍ଥଦର୍ଶନ

୧୯୪୪ ସାଲ ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟିରେ ମୁଁ ସୋନ୍ଦରର ଆର୍ଟନାଶନ ଗଡ଼ିଆ, ନୀଳକଣ୍ଠ ବହିଦାର ଓ ବୌଦର ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ବାଗ ତ୍ରୈନରେ ପୁରାକୁ ଗଲୁଁ । ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚ, ଗଲୁଁ ଭୌମିଲାଲ ଧର୍ମଶାଳାକୁ । ସେଠାରେ ଆମପାଇଁ କୋଠାଟିଏ, ମାଗଣାରେ ମିଳିଗଲା । ଆମେମାନେ ନିଜ ନିଜ ନିନିଷପତ୍ର ରଖି ଶୌତ ସ୍ନାନ ଆଦି ସାରି ଗଲୁଁ ଜଗନ୍ନାଥକୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ । ନଣେ ପୁରା ପଣ୍ଡା ଆମ୍ବମାନକୁ ନୂଆପାତ୍ରୀ ବୋଲି ଜାଣି କହିଲେ-ଏଠାର ସବୁ ଦର୍ଶନାୟ ୦ାକୁର ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁ ଦେଖାଇବି ଓ ପାଉଣା କିଛି ନେବି । ଆମେ ରାଜି ହୋଇ ତାକ ସାଙ୍ଗ ଧଇଲୁଁ । ସତରେ ସେ ଆମ୍ବମାନକୁ ଜଗନ୍ନାଥମନ୍ଦିର ଭିତରର ସବୁ ୦ାକୁର, ଲକ୍ଷ୍ମୀମନ୍ଦିର ଆଦି ସବୁ ଦେଖାଇଲେ । ତା'ପରେ ଗଲୁଁ ନିଲାଦ୍ରୀ ବିହାରୀ ଭକ୍ତବସ୍ତଳ ରନ୍ଧୁପିଂହାସନରେ ବିଜେ ହୋଇଥିବା ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତୀ ଚକାଡ଼ୋଲା ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଓ ଦେବୀ ସୁଭଦ୍ରା । ସେହି ବିଗ୍ରହମାନକୁ କାଠବାଡ଼ାର ଏପଟେ ରହି ଦର୍ଶନ କରି ମୁଁ ଭାବବିଭୋର ହୋଇଉଠିଲି ଓ ଆନଦାଶୁ ଆପେ ମୋର ଚକ୍ଷୁରୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇଗଲା । ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି, ଏତେ ଗାହଳି ନଥିଲା । ହେଲେ କାଠବାଡ଼ା ଭିତରେ ରନ୍ଧୁପିଂହାସନ ପାଖକୁ କାହାକୁ ଛାଡ଼ନଥିଲେ । ସେଠାରେ ଦର୍ଶନ ସାରି ମନ୍ଦିର ବାଡ଼ା ମଧ୍ୟରେ ଦର୍ଶନାୟ ସ୍ନାନ ସବୁ ଦେଖିଲୁଁ । ତାପରେ ଆନନ୍ଦ ବକାର ଭୋଗ ମଣ୍ଡପରୁ ଅଭଢା ଅନ୍ଧପ୍ରସାଦ ନିଶ୍ଚି ସେଇଠି ଭୋଜନ ସାରିଦେଲୁଁ । ଏତିକିରେ ମୁଁ କୃତ୍ୟକୃତ୍ୟ ହୋଇଗଲି । ମୁଁ ଆଗରୁ କେବେ ପୁରାକୁ ଆସିନଥିଲି । ସେବିନର ସକାଳ ବେଳା ଏହିପରି କରିଲା । ପଣ୍ଡାକୁ ତାକର ପାଉଣା ଦେଇ ଧର୍ମଶାଳାକୁ ଯାଇ ବିଶ୍ରାମ କଲୁଁ ।

ଉପରଓଳି ବାହାରିଲୁଁ ସମୁଦ୍ରର ବେଳାଭୂମି ଦେଖିବାକୁ । ଦେଖିଲି, ଏତେବଡ଼ି ତାର୍ଥ ସ୍ନାନ, ଏତେ ଯାତ୍ରାକର ସମାଗମ ହେଉଛି, ହେଲେ ସହରର ପରିଷାର ପରିଜ୍ଞନତା

ପ୍ରତି ଯେତିକି ଧାନ ଦେବାର କଥା ଦିଆ ଯାଉନଥିଲା । ନାଳ ନର୍ଦମା ଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ଅପରିଷ୍ଠାର ଥିଲା ଓ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ସଢ଼ିକକୁ ମାଡ଼ି ଆସୁଥିଲା, ଏଥିପାଇଁ ମୋର ମନରେ ବଡ଼ ଦୃଶ୍ୟ ହେଉଥାଏ । ବେଳାଭୂମିକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲୁଁ ସେହିପରି ଅପରିଜନ୍ମ । କେତେ ଜାଗାରେ ନୁଆକୋଠା ନିର୍ମାଣ ହେଉଛି । ସେ ଯାହାହେଉ, ଆସିଲୁଁ ଯେତେବେଳେ ସମ୍ବ୍ରଦ ଜଳ ଚିକିତ୍ସା ହେଲେ ମୁଣ୍ଡରେ ଦେବା କହି ସମ୍ବ୍ରଦ ଭିତରକୁ ଆଶ୍ଵେପାଣିକୁ ଗଲୁଁ କିନ୍ତୁ ଲହଦାଟିଏ ମାଡ଼ିଆସି ଆମ ଲୁଗାପଟା ଅଧା ଓଦା କରିଦେଲା । ମୁଁ ଦେଖିଲି, ଏ ଗୁଡ଼ାକ ଆମପାଇଁ ଅବ୍ୟାପାରେ ବ୍ୟାପାର କରିବା ପରି ।

ସେଠାରୁ ଫେରି, ଗଲୁଁ ଶ୍ରାଗୁଣ୍ଠିତା ମନ୍ଦିର (ମୋରସା ମା' ମନ୍ଦିର) ଦର୍ଶନ କରିବା ପାଇଁ । ସେଠାରେ କିଛି ଭୋଗ ଲଗାଇ ପ୍ରସାଦ ପାଇ ଫେରିଲୁଁ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡକୁ । ଏତେ ବଡ଼ ଦାଣ୍ଡ ହୁଏତ କେଉଁଠି ନଥିବ । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡ ସର୍ବଦୀନ ସଫାସ୍ଫୁରୁତା ରହୁଥିଲା, ଗୋଟିଏ ପଟେ ଅନେକ ଦୋକାନ ବଜାର ଥିଲା । କିଛି କିଣାକିଣି କରି ଫେରୁଥିବାବେଳେ ଗଜପତି ମହାରାଜଙ୍କ ଉଆସର ଝଳକ ମଧ୍ୟ ଦେଖ ସେହି ଚଳନ୍ତି ବିଷ୍ଵକୁ ଉଦେଶ୍ୟରେ ନମସ୍କାର କଲି । ରାତିରେ ଧର୍ମଶାଳାରେ ଭଲ ନିଦ ହେଲା ।

ହେଲେ ପରଦିନ ସକାଳୁ ସ୍ଥାନାଦି ସାରି ଗଲୁଁ ଭୋଲାନାଥ ବାବା 'ଲୋକନାଥ'କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ । ସେ ଥିଲେ ସର୍ବଦା ଜଳଶାୟ । ପାଣି ଭିତରେ ସବୁବେଳେ ବୁଢ଼ି ରହୁଥିଲେ । ବର୍ଷକରେ ଥରେ ପାଣି ଉଣ୍ଣିଲା ଯାଏ ଏବଂ ସେହି ଦିନ ହିଁ ଯାତ୍ରୀମାନେ ବାବାକର ସ୍ଵରୂପ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି ବୋଲି ଶୁଣିଲୁଁ । ତାକୁ ସ୍ଵଦେହରେ ଦର୍ଶନ କରିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ସେଠାରୁ ପୁଣି ଶ୍ରାଜଗନ୍ଧାର୍ଥକ ମନ୍ଦିରକୁ ପାଇ ପଣ୍ଡାର ଆଶ୍ରୟ ନ ନେଇ ପ୍ରଭୁକୁ ତାଙ୍କ ରତ୍ନ ସିଂହାସନରେ ନାନା ବେଶଭୂକାରେ ମଣିତ ହୋଇ ଝଟକି ଯାଉଥିବା ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଲୁଁ ମନ ଚୂପ ହେଲାଯାଏ । ମୁଁଆମାରି ବାହାରକୁ ଆସିଲୁଁ ।

ଯୋଗୀ ଭିକାରୀ, ଗରିବ ନିଃସହାୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତାର୍ଥ ଷେତ୍ରରେ କିଛି ଦାନ ଦେଲେ ମହାପୁଣ୍ୟ ହୁଏ ବୋଲି ଶୁଣିଥିଲି ତ, ସେଥିପାଇଁ ଯଥାଶକ୍ତି କିଛି କିଛି ଦେଉଥିଲି ଓ ଆନନ୍ଦ ପାରଥିଲି । ଏଥିପାଇଁ କିଛି ରେକାପଇସା ଧରିଥିଲି । ଦେଖିଲି, ପୁରୀରେ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାହୁଳା, ଅଧିଳାର ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା । ଆମଆଡ଼େ ତା'ର ବ୍ୟବହାର ନଥିଲା - କୋର କାଳରୁ ଲୋପପାଇଥିଲା କେଜାଣି । ଆମ ଆଡ଼େ ସବୁଠାରୁ ସାନ ମୁହା ଥିଲା ତମାପଇସାଟିଏ । ଅବଶ୍ୟ ପଇସାଟିଏ ଦେଇ ଦୁଇଟା ଛୋଟ ଜିନିଷ ଯଥା କିଛି ଶାଗ,

ଚଣିପଡ଼ୁ ଏହିପରି ଜିନିଷ ମିଳୁଥିଲା । ପିଲାଦିନେ ମୁଁ ଶୋଧୁ ପଣକିଆ ପଡ଼ିଥିଲି, ହେଲେ ଆମାଥାଡ଼େ ସେ ସବୁ ଚଲୁନଥିଲା । ଯଥା ମାଣ, ବାଟି ଜାଗାରେ ଏକର ତେ' ସିମିଲର ହିସାବ । ପାହୁଲାର ପ୍ରତଳନ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲି, ବୁଢ଼ାଟିଏ ପଇସାଟିଏ ଦେଇ ତିନିଟା ଛୋଟ ଜିନିଷ ଦୋକାନୀଠାରୁ କିଣିଲା । ମୋର ଗାତ ପଦେ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା -

ତିନି ପାହୁଲାରେ ପଇସେ ଭାଇ ତିନି ପାହୁଲାରେ ପଇସେ,
ପଇସା ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଧରି ଦୋକାନରେ ବସି ବୁଢ଼ା ଭିକାରୀ-
ତେଲ, ଲୁଣ, ଲଙ୍କାମରିଚ ତିନି ସରଦା ନେବାକୁ କହେ ସେ,
ତିନି ପାହୁଲାରେ ପଇସେ ।

ବଡ଼ଦାଉରେ ଭକ୍ତ ସାଲବେଗ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଶରଧାବାଲିରୁ ହାତେ ମାଗି କରିଥିବା
ଆଶ୍ରମ ଦେଖିଲୁଁ । ଭକ୍ତ ତ କେବେଠୁ ଗଲେଣି । କିନ୍ତୁ ସେ ଆଶ୍ରମ ଅଛି ।

ତହିଁ ପରଦିନ ବସରେ ଗଲୁଁ କୋଣାର୍କ । ସେଠାରେ ଦେଖିଲୁଁ ଅଛ ଯାତ୍ରା
ଯାଇଥିଲେ । କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିର ନିକଟରେ ଥିବା ନବରୂହକର କିଛି ପୂଜାଧଳା କରି
ସାଧାରଣ ପ୍ରସାଦ କିଛି ପାଇଲୁଁ ଓ ତାକୁ କିଛି ଟଙ୍କା ଦେଇ ଯଥାସମୟରେ ଅନ୍ତିମ
ଦେବାକୁ କହିଥିଲୁଁ । ତା'ପରେ ଆମେମାନେ ମନ୍ଦିରର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ
ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଅନୁମତି ପାଇ ପ୍ରସମେ ମନ୍ଦିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶର କଳାମୁଗ୍ନି ପଥରରେ ତିଆରି
ହୋଇଥିବା ଅପୂର୍ବ ମୂର୍ଚ୍ଛା ସବୁ ଦେଖି ଆଶ୍ରମ୍ୟାନ୍ତିତ ତଥା ଆନନ୍ଦହିତୋର ହୋଇପଡ଼ିଲୁଁ ।
ଦେଖିଲି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁଇନିଜଣ ବଜାଳୀ ଉଦ୍‌ବ୍ୟାପକ ଓ ଉଦ୍‌ବ୍ୟାପକାଙ୍କୁ ସେ ମୂର୍ଚ୍ଛା
ଗୁଡ଼ିକର ମୁଦ୍ରା ବିଷୟରେ କିଛି ବୁଝାଇଛନ୍ତି । ଆମେମାନେ ଚକିଏ ମୁଗୁକିମୁରୁଜି ହସିଲୁଁ ।
ତା'ପରେ ମନ୍ଦିର ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଲୁଁ । ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲୁଁ । ସବୁଆଡ଼ ଶୂନ୍ୟାନ
ଦିଶୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏବେ ସେଠାରେ ସନ୍ଦରତିଏ ବସିଲାଣି । ସେବିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ବସରେ
ଆମେମାନେ ପୁରାକୁ ଫେରି ଆସି ସେହି ଧର୍ମଶାଳାରେ ରହିଲୁଁ ।

ତନ୍ଦ୍ରଭାଗ ତୀର୍ଥରେ ସ୍ଥାନ :

ତହିଁ ପରଦିନ ପରେପରେ ପଡ଼ୁଥିଲା ମାଘ ଶୁକ୍ଳ ସପମାରେ ତନ୍ଦ୍ରଭାଗ
ତୀର୍ଥରେ ସ୍ଥାନଯୋଗ । ସେବିନ ସେହି ତୀର୍ଥରେ ସ୍ଥାନ କଲେ ବହୁତ ପୁଣ୍ୟ ମୁଖ
ବୋଲି ଶୁଣିଥିଲୁଁ । ସେଥିପାଇଁ ଆମେମାନେ ଷଷ୍ଠୀ ତିଥରେ ଅର୍ଥାତ୍ କୋଣାର୍କରୁ ଫେରିବା
ପରଦିନ ବଢ଼ି ସକାଳୁ ଉଠି ଶୌରାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ କରି ପାଦରେ ଚାଲି ଚାଲି

ବାହାରିଲୁଁ ସେହି ତୀର୍ଥ ଅଭିମୁଖେ । ପୁରୀରୁ ତାହା ପ୍ରାୟ ଚବିଶ ମାଇଲ ଦୂର । ଆମେମାନେ ଯଥେଷ୍ଟ ଜଳଶ୍ଵାରୀ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ସୂର୍ଯ୍ୟଦାୟ ପୂର୍ବରୁ ଚାଲିବାକୁ ଚାହିଁଲୁ । ଏତେବାଟ ଆଗରୁ ଏକା ସଙ୍ଗେ ଚାଲି ନଥିବାରୁ କୁନ୍ତ ଲାଗିଲେ ଚିକିଏ ବସିପଡ଼ି ଜଳଶ୍ଵାରୀ ଖାରଥିଲୁଁ । ଯାହାହେଉ ରାସ୍ତା ଭଲ ଥିଲା ଓ ବାଟରେ କୌଣସି ଅଘଟଣା ଘଟିନଥିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗରେ ବାବାମାନେ ୩/୪ଟା ଘର କରି ଆଶ୍ରମ କରିଥିଲେ । ସେହି ଆଶ୍ରମରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ ପ୍ରାୟ ବାରଟା ପରେ । ସେଠାରେ ୩/୪ ଜଣ ବାବା ଥିଲେ । ଆମେମାନେ ଆମର ପରିଚୟ ଦେଇ ଆଶ୍ରମର ଗୋଟିଏ କୋଠରାରେ ରହିଲୁଁ । ଜଣେ ଅଛେ ବସିବା ବାବା ଆମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଆସି ଜାଣିଲେ ଯେ ଆମେମାନେ ତ୍ରୈନିଂ ସ୍କୁଲ ଛାତ୍ର, ଅଛି କୁନ୍ତ ଓ ଶ୍ରୁଧାରୁ । ଆମ ଅନ୍ତୁଗୋଧରେ ସେ ଆମର ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଡ଼ରେ ଲାଗିଲେ । ଆମରୁ ପଇସା ନେଇ ଅଛି ନିକଟରେ ଥିବା ଗୋଟିକୁ ଯାଇ ତାଳି, ତାରଳ ଆଦି ଦୁଇ ଓଳିର ନେଇ ଆସି ନିଜେ ରନ୍ଧାରନ୍ତି କରି ଆମମାନଙ୍କୁ ଉଠାଇଲେ ପ୍ରାୟ ଦିନ ଦୁଇଟାରେ । ଆମେମାନେ ସେଠାରେ ସ୍ନାନ କରି କୁନ୍ତ ହେତୁ ଓ ଭୋକରେ ଶୋଇପଡ଼ିଥିଲୁଁ । କଥାରେ ଅଛି ଭୋକେ ବଙ୍ଗାଳୀ ଗାଏ ଗାଏ, ଭୋକେ ଓଡ଼ିଆ ନିବ୍ୟା ପାଏ । ପୂଜନୀୟ ବାବା ଆମମାନଙ୍କୁ ନିଜେ ଭାତ-ତାଳି-ତଚକାରା ବାଢ଼ିଦେଲେ । ଖାଇ ଦେବାରୁ ଆମମାନଙ୍କ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ପଶିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ରାତି ଓଳି ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଆଶ୍ରମରେ ଭୋଜନ କରି ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇଲୁଁ ।

ଆମେମାନେ ଶୁଣିଥିଲୁଁ ଯେ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗ ତୀର୍ଥ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଦ୍‌ୟମାନ ସୂର୍ଯ୍ୟକ ଆକାଶକୁ ତେଇଁ ପଡ଼ିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଅଛି ରମଣୀୟ । କେହି କେହି କହନ୍ତି ସେ କଥାକୁ ବାହୁରା ପରି ଆକାଶକୁ ଉଠିଯାଆନ୍ତି । ଆମେମାନେ ଆଲୋଚନା କରି ଭାବିଲୁଁ ସେପରି ହେଉଥିବ ଏବଂ ତାର କାରଣ ବୋଧହୁଏ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ଲହରୀମାଳା । ସେଥିପାଇଁ ସେପରି ଦିଶୁଥିବ । ସେ ଯାହାହେଉ ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଆମେମାନେ ସକାଳୁ ଚିକିଏ ଅଶାର ଥାଉଣୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ । ଆଶ୍ରମରୁ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗ ପୁଞ୍ଜରିଣୀ କୁହନ୍ତୁ ବା ଗାଡ଼ିଆ କୁହନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ ଦେବତା କିଲୋମିଟର ଦୂର ହେବ । ଆମେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ ଓ ଦିନମ ସୂର୍ଯ୍ୟର ସେହି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ । ତା'ପରେ ସମସ୍ତେ ସେହି ତୀର୍ଥରେ ସ୍ନାନ କଲୁଁ । ଅଛି ଅଣ ଓସାରିଆ ଗାଡ଼ିଆଟିଏ ଭଳି ଲାଗିଲା । ପାଣି ପ୍ରାୟ ଆଶ୍ରୁରୁ ଅଧିକ ନଥିଲା । ବୁଢ଼ିକରି ଗାଧୋଇ ନ ହେଲେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ଶୋଇଯାଇ ମଧ୍ୟ ଅନେକେ ସ୍ନାନ କରୁଥିଲେ । ଗାଧୋଇସାରି ଉପରକୁ ଉଠିଲୁଁ ।

ତା'ପରେ ଦିନ ସେତେବେଳେ ବେଶୀ ଆଲୋକିତ ହେଲା, ଦେଖିଲୁଁ ତାର୍ଥ ଜଳ ଏଡ଼େ କଦର୍ଯ୍ୟ ଯେ ସେଥିରେ ଦୂଶାଭାବ କାଗି ଉଠିଲା । ଯାହା ହେଉ ଗାଧୋଇଲୁଁ ତ । ଆଉ ଥରେ ଗାମୁଛା ଭିଜାଇ ଦେହସାକ ପୋଛି ହେଲୁଁ ଓ ପୁରା ଅଭିମୁଖେ ବାହାରିଲୁଁ ।

ଫେରିଲାବେଳେ କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ରାସ୍ତା ଧରି ରାମଚନ୍ଦ୍ରୀ ଦେବୀଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ଯାଇ ତାକୁ ଦର୍ଶନ କଲୁଁ ଓ ପ୍ରସାଦ ପାଇଲୁଁ । ରେ ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ରାମଚନ୍ଦ୍ରୀ ଦେବୀ - ଇତିହାସରେ ଯେ ଅଛି 'ଭଲା ରାମଚନ୍ଦ୍ରୀ ଭଲାରେ - କଳା ପାହାଡ଼କୁ ଦୁଆରେ ବସାଇ ଭଲା ପାଣି ଆଣି ଗଲାରେ ।' ଏହାପରେ ପୁରା ରାସ୍ତା ଧରିଲୁଁ ଅଛି ବାଟ ଯାଇଲୁଁ ଦେଖିଲୁଁ ୨/୩ ଜଣା ଗୋରା ସାହେବ ଓ ଭାରତୀୟ ଦୁଇଜଣା ଆସି ଆମର ବାଟ ଓଗାଲିଲେ । ଜଣେ ଗୋରା କହିଲା- Do you know swimming (ତୁମେ ପହଞ୍ଚିବାରି ଜାଣି) ? ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ପାଙ୍ଗେ କହିଲି - ହଁ, ପହଞ୍ଚିବା ଜାଣୁ କିନ୍ତୁ ମହାସମୁଦ୍ର ବା ସମୁଦ୍ର (ocean or sea) ରେ ପହଞ୍ଚିବା ଜାଣି ନାହଁ । ସେତେବେଳେ ଇଂରେଜ ଓ କର୍ମାନ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଘୁଷ ଲାଗିଥିଲା । ଆର୍ଦ୍ଦନାଶନ ବାବୁ ମୋତେ କହିଲେ - ଏମାନେ ସମୁଦ୍ର ଅଂଚଳର ଚଚରକ୍ଷା । ଆମକୁ ଜର୍ମାନର ସରାସବାଦୀ ବୋଲି ଭାବି ଏପରି ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଛନ୍ତି ନା କ'ଣ ? ସେ କହିଦେଲେ - ଆମେ କଟକ ସିଟି ସ୍କୁଲର ଛାତ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗୀ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲୁଁ, ଘରକୁ ଫେରୁଛୁ । ସାହେବ ବୁଝିଗଲା, କହିଲା - ସୁ ମେ ଗୋ (ତୁମେ ଯାଇ ପାର) । ଆଉଜଣେ ଗୋରା ହିନ୍ଦୀରେ କହିଲା - ଚୁମଲୋଗ ଯା ସକଟେ ହୋ ।

ଆମେ ପୁରାକୁ ଫେରି ଭୋଜନାଦି ସାରି ଉପରଓଳି ବସି ଧରି କଟକକୁ ବାହାରି ଆସିଲୁଁ । ସେ ବର୍ଷ ଏହିପରି ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟି କଟିଲା ।

ସି.ଟି. ଚ୍ରେନିଂ ଶେଷ ହେଲା

ଏହାପରେ ଆମର ଦିତୀୟ ବର୍ଷ ପିଲାକର ଶେଷ ବୋର୍ଡ ପରାଷା କହନ୍ତୁ ବା ଯୁନତରସିଟି ପରାଷା କହନ୍ତୁ ଏପ୍ରିଲ ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନରୁ ଆମ ହେବ ବୋଲି ବାହାରିଲା । ସମସ୍ତେ ଦୂଦୟର ସହିତ ପଡ଼ାପଢ଼ିରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲୁଁ । ଲିଖିତ ପରାଷା ନିୟମିତ ଚାଲି ଶେଷ ହେଲା । ତା'ପରେ ଟିଚିଂ ପରାଷା ଚାଲିଲା । ଏ ପରାଷା ଚ୍ରେନିଂ କଲେଜର ପ୍ରିନ୍ସପାଲ ଶ୍ରୀ ମହେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ ନିଜେ କ୍ଲୁସକ୍ଲୁସ ବୁଲି ପରାଷା କରୁଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ପରାଷାରେ ମୁଁ ଇତିହାସରୁ ଶିବାଜୀଙ୍କ ଗୋଟିଏ

ଯୁଦ୍ଧପାତ୍ରାର କଥା ପଢାଉଥିଲି । ଝରକାବାଟେ ଦେଖୁଦେଲି, ସାହେବ ମୋ କୋଠରା ଆଡ଼କୁ ମୁହଁଭରଛନ୍ତି, ପିଲାମାନକୁ ଶିବାଜୀ ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସୁଥିବା କଥା ସାମାନ୍ୟ କହିଥିଲି, ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କହିଲି-ଶିବାଜୀ ତାକ ଯୋଦ୍ଧାମାନକୁ କହିଲେ, “ସାଜ ସାଜ ପକଳେ ରଣ ସାଜେ, ଶୁଣ ଘନଘନ ରଣ ଭେରା ବାଜେ, ଚାଲ ସମରେ ଦେବା ଜୀବନ ଭାଳି-ଜୟ ମା ଚଣ୍ଡିକେ ଜୟ ମା ଜାଲୀ” । ଦୂରଥର ଗାତରି ଗାଇ ସାରି ଲେଫ୍ଟ୍-ର ରାଇଟ୍-ଲେଫ୍ଟ୍ ରାଇଟ୍-କରି କୃସରେ ନାହିଁ ପକଳି ଆଉ ମୋ କୋଠରାକୁ ଆସିଲେ ନାହିଁ, ସେ ବୋଧେ ବାହାରେ ଥାଇ ଶିକ୍ଷକର ଦକ୍ଷତା ପରାକ୍ଷା କରିନେଲେ । ପରେ ଶୁଣିଲି, ସେବିନ ଚିଚିଂରେ ମୋର ଉତ୍ସଂଘନ୍-ମାର୍କ ମିଳିଥିଲା ।

ଆମ ପରାକ୍ଷା ସରିବାର ଦୂଇଦିନ ପରେ ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ପିଲାକର ପରାକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଓ ଏପ୍ରିଲ ଶେଷକୁ ସରିଗଲା । ତେଣୁ ଆମେ ୨ୟ ବର୍ଷର ଛାତ୍ରମାନେ ଏପ୍ରିଲ ଶେଷଦିନ ନିଜନିଜ ସାମାନ ଧରି ଓ ସ୍କୁଲର ସବୁଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଶେଷ ବିଦ୍ୟାୟ ପ୍ରତି ଜଣାଇ ନିଜନିଜ ଗାଁକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ । ଚତୁର୍ଭୁଜ ମୋହେରଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପୂର୍ବପରି ଚିତିଲାଗଡ଼କୁ ଆସି ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଆସିଲୁଁ । ଏଠାରୁ ସେ ନିଜ ଗାଁକୁ ଗଲେ ଏବଂ ମୁଁ ମାରସା ଘରେ ମୋର ସବୁ ସାମାନ ରଖୁଦେଇ ଏଠାରେ ଦୂଇଦିନ ରହିଲି ଓ ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଗଲି । କେଜେ, ମାଝେ, ମାଝୁଁ ସମସ୍ତେ ଜାଣି ଶୁସିହେଲେ ଯେ ମୋର ଦୂଇବର୍ଷର ପାଠପଢା ସରିଗଲା ଓ ନିଶ୍ଚୟ ମାନ୍ଦର ଚାକିରି ପାଇବି । ମୁଁ ମାଝୁଁ, ମାଝେ ଓ କେଜେକୁ ମୁଣ୍ଡିଆମାରି ସମସ୍ତକ ଆଶାର୍ବାଦ ପାଇ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି । କେଜେକୁ କହିଲି-କେଜେ ମୁଁନିଶ୍ଚୟ ପରାକ୍ଷାରେ ପାଞ୍ଚ ତିତିଜନ ପାଇବି । ସେ ଉଷ୍ଟର ହୋଇ କହିଲେ- ‘ତଥାସ୍ତୁ’ ।

ପାଟଣାଗଡ଼ର ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଚାକିରି

ସେତେବେଳର ପାଟଣାଷ୍ଟେଟରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ହାଇସ୍କୁଲ (ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲ) ବଳାଙ୍ଗିରରେ ଥିଲା ଏବଂ ପାଟଣାଗଡ଼ ଓ ଚିଟିଲାଗଡ଼ରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ମିଟିଲ୍ ଇଲିସ (ମାଇନର) ସ୍କୁଲ ଥିଲା । ମହିରେ ଶୁଣାଗଲା ଯେ ଗ୍ରାଷ୍କଛୁଟି ପରେ ପାଟଣାଗଡ଼ ଏମ.ଇ. ସ୍କୁଲକୁ ହାଇସ୍କୁଲ ପ୍ରଚାରି ଉନ୍ନିତ କରାଯିବ ଏବଂ ସେଠାରେ ମନ୍ଦିର ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିବ । ଗ୍ରାଷ୍କଛୁଟି ଶେଷ ହେଲା କୁନ ଶେଷ କିମ୍ବା କୁଲାଇ ପ୍ରଥମ ସପ୍ରାହରେ । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ମରସାକଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲି ଯେ ଆମ ସି.ଟି.ସ୍କୁଲ ହେଉମାନ୍ଦର ପାଟଣା ରାଜ୍ୟରାଜକାରକୁ ମୁଁପାଞ୍ଚ ତିରିଜନରେ ପାସ କରିଥିବା କଥା ସରକାରା ସରରେ ଜଣାଇ ଦେଇଥିଲେ । କାରଣ ପାଟଣା ସରକାର ମୋତେ ଷାଇପେଣ୍ଟ ଦେଇ ପଡ଼ାଉଥିଲେ । ଏହା ଶୁଣି ଘରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥିଲୁଁ । ବାକି ରହିଲା ଚାକିରି ମିଲିବା କଥା ।

କୁଲାଇ ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ମରସାକଠାରୁ ଖବର ପାଇଲୁଁ ଯେ ପାଟଣାଗଡ଼ର ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୋର ଚାକିରି ହୋଇଯାଇଛି ଓ ତା'ର ନିଯୁକ୍ତି ପତ୍ର (Appointment Order) ଆସିଯାଇଛି । ସେଥୁରେ ସାତଦିନ ଭିତରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ଆଦେଶ ଅଛି । ତେଣୁ ମୁଁ ୩୦ କୁଲାଇ ଉପରେକ୍ଷି ମୋର ବିଷ୍ଵରପଣ ତଥା ସୁଚିକଶଟିଏ ଧରି ମରସା-ମରସାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆମାରି ବସ୍ତୁ ଧରିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି । ବସ୍ତୁ ମିଲିଗଲା, କୁଲିକୁ ପଇସା ଦେଇ ବିଦା କରିଦେଲି । ପାଟଣାଗଡ଼ ବଳାଙ୍ଗିରୁ ୨୪ ମାଇଲ, (୪୦ କି.ମି.) ବାଟ । ଦେବପଣ୍ଡା ଦୁଇପଣ୍ଡା ଭିତରେ ବସ୍ତୁ ପଦ୍ମପଣ୍ଡା । ମୁଁ କୁଳି ହାତରେ ନିନିଷ ଦେଇ ପିଧା ହେଉମାନ୍ଦରକ ଘରକୁ ଗଲି । କୁଳି ତାଙ୍କ ଘର ଦେଖିଥିଲା ।

ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଥିଲେ କ୍ରଜମୋହନ ଠାକୁର, ତାଙ୍କ ମୂଳ ଗାଆଁ ଥିଲା ‘ମଣ୍ଡଳ’ । ସେ ସି.ଟି. ପାସ କରି ଘରୋଇ ଭାବରେ ଆଇ.୬. ପାସ କରି ମାଇନର ସ୍କୁଲର ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଥିଲେ । ରାତିରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ଖାଇଲି ଓ ତାଙ୍କ ବାଟ ଘରେ ପାଖେପାଖେ ଶୋଇଲୁଁ । ଦେଖିଲି, ବହୁତ ରାତିଯାଏ ସେ ବହି ଖଣ୍ଡିଏ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ପରେ ଜାଣିଲି ସେ ସବୁଦିନ ସେ ବହୁତ ରାତିଯାଏ ପଡ଼ନ୍ତି ।

ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି, କିଛି ନଳଖୁଆ କରି ଦୁହେଁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ ସ୍କୁଲ ଆଡ଼କୁ । ମୋତେ ସ୍କୁଲର ଅବସ୍ଥା ଆଦି ଦେଖାଇବା ବୋଧହୁଏ ତାଙ୍କ ଜଞ୍ଚା ଥିଲା । ମୁଁ ଆଗରୁ ଏ ମାଇନର ସ୍କୁଲ ଦେଖିଥିଲି, ଯେତେବେଳେ ମୋ ମାମୁଁ ଧୂବବାଜ ମିଶ୍ର ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ତହବିଲଦାର ଥିଲେ । ଏଥର ଭଲକରି ଦେଖିଲି । ସ୍କୁଲ କୋଠା ୫/୮ଟା, ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ଅଫିସ ଗୃହ, ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ କମନରୁମ୍, ଜିନିଷପତ୍ର ରଖିବାପାଇଁ ଗୋଟିଏ କି ଦୁଇଟା ଘର । କିନ୍ତୁ ଲାଇବ୍ରେଗା ରୁମ ସେଠାରେ ନଥିଲା । ତାହା ଥିଲା ହଷ୍ଟେଲର ପ୍ରଥମ କୋଠାରେ । ସ୍କୁଲର ଅଟି ନିକଟରେ ହଷ୍ଟେଲ ଥିଲା । ସେଥାରେ ୩/୮ଟା କୋଠା ଥିଲା । ଗୋଟିଏ କୋଠାରେ ଗୋପାନାଥ ଦୋରା ନାମକ ଶିକ୍ଷକ ରହୁଥିଲେ । ପ୍ରଥମ କୋଠାରେ ୩/୪ଟି ବଡ଼ ଆଲମିରା ଥିଲା, କାନ୍ଦିନ୍ଦିଲାରି । ସେହି କୋଠାରେ ମୋତେ ରହିବା ପାଇଁ କହିଲେ । ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ହଁ କଲି । କାରଣ ସେ କୋଠାଟି ଖୁବ୍ ପ୍ରଶନ୍ତ ଥିଲା । ମୋ ପାଇଁ ଚୌକିଟିଏ ଓ ଚେବୁଲଟିଏ ସ୍କୁଲରୁ ଆଣି ସେଠାରେ ପକାଇ ଦିଆଗଲା । ଦୋରାବାବୁ କୋଉଁଠୁ ଖଟ ଖଣ୍ଡ ଆଣି ମଧ୍ୟ ପକାଇ ଦେଲେ । ସ୍କୁଲ ପିଅନ୍‌ଯାଇ ହେ.ମା. ଘରୁ ମୋର ସାମାନ ନେଇ ଆସି ଖଟରେ ବିସ୍ତର ଆଦି ସଜାଇ ଦେଲା । ତା'ପରେ ହଷ୍ଟେଲର ରଧାଘର ଦେଖିବାକୁ ଗଲି । ଦୁଇଟିନୋଟି କୋଠା ଓ ବଡ଼ ବାରଣା ଥିଲା । ହଷ୍ଟେଲରୁ କିଛିଦୂର ଛାତି ପିଲାଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ପାଇଖାନା ୨/୩ ବଖରା ତଥା କିଛିଦୂର ଛାତି ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କୁଅ ଥିଲା ।

ଏସବୁ ଦେଖିପାରି ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଓ ମୁଁ ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ତାଙ୍କ ଘରେ ସୁଆଦିଆ ଭୋଜନ କରି ଯଥାସମୟରେ ସ୍କୁଲରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ସେହିଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ୩.୧.୨୯୪୪ରେ ମୁଁ ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୋର ଜୀବନିଂ ରିପୋର୍ଟ ଦେଇ ସେ ସ୍କୁଲର ନିୟମିତ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ରହିଲି । ଚୌହାନ ବଂଶର ରାଜା ରମାଇ ଦେଓ ପାଟଣାଷ୍ଟେଟର ପ୍ରଥମ ମହାରାଜା ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ ସେ ସ୍କୁଲର ନମକରଣ କରାହୋଇଥିଲା ‘ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲ’ । ଏଇ ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୁଁ ମାତ୍ର ଦୁଇବର୍ଷ ଚାକିରି କରିଥିଲି ।

ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ଛଅଜଣ ଶିକ୍ଷକ

ସୁଲରେ ସେଇ ବର୍ଷ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିଥାଏ । ସପ୍ତମ ପାସ କରିଥିବା ସେହି ସୁଲର ସମସ୍ତ ପିଲାକୁ ୮ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଯାଇ ସାରିଥିଲା । ବାହାରୁ ଆସିଥିବା ମାଇନର ପାସ ପିଲା ମଧ୍ୟ ଏଡ଼ମିସନ୍ ନେଇଥିଲେ । ହେଲେ ପାଠ ପଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟତାପ୍ରାୟ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଅଭାବ ଥିଲା । ହେଉମାନ୍ଦର ବ୍ରଜମୋହନ ଠାକୁରଙ୍କ ଆଇ.୬., ସି.ଟି. ଯୋଗ୍ୟତା ଥିଲା ଓ ସେ ଏମ.ଇ. ସୁଲର ହେଉମାନ୍ଦର ଥାଇ ଇଂରାଜୀ ପଡ଼ାଉଥିଲେ । ମୁଁ ଯୋଗ ଦେବାରୁ ଦୁଇଜଣ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ୁଆ ଶିକ୍ଷକ ହେଲୁ । ଏହାର କିଛିଦିନ ପରେ ଭାଇ ଶିବ ପ୍ରସାଦ ପାଣିଆ ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ ସେଠାରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ତାଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ଥିଲା କେବଳ ମାତ୍ରିକ ପାସ, ହେଲେ ସେ ମଧ୍ୟ ସୁନ୍ଦର ରୂପେ ଇଂରାଜୀ ପଡ଼ାଇ ପାରୁଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଯଥା ହଜାରୁ ପ୍ରଧାନ, ଗୋପାନାଥ ଦୋରା ଓ ଜଣେ ବୟସ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ବାବୁ ଥିଲେ ଏମ.ଭି. (ମିତିଲ ଉର୍ଣ୍ଣାକୁଳର) ପାସ ଶିକ୍ଷକ ଅର୍ଥାତ୍ ଇଂରାଜୀ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁ ବିଷୟ ସେମାନେ ପଡ଼ାଇ ପାରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ଅସୁବିଧା କିଛି ହେଲା ନାହିଁ । ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଛଅଜଣ ଶିକ୍ଷକରେ କାମ ଚାଲିଲା ।

ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରୁ ସଂସ୍କୃତ ଏକ ବାଧତାମୂଳକ ବିଷୟ ଥିଲା । ପ୍ରଶ୍ନ ଭଠିଲା, ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତର କାର୍ଯ୍ୟ କିଏ ତୁଳାଇବେ । ମୁଁ କହିଲି - ମୁଁ ହାରସୁଲର ସବୁ ବିଷୟ ପଡ଼ାଇ ପାରିବି, ତେଣୁ ସଂସ୍କୃତ ପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଏମିତି ବି ମୁଁ ଚାରିବର୍ଷ ସଂସ୍କୃତ ପଢ଼ିଛି । ତା'ପରତୁ ମୁଁ ଇଂରାଜୀ, ଗଣିତ, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତ ସବୁ ବିଷୟରୁ ମୋତେ ଯାହା ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁ ପଡ଼ାଇଲି । ଅଷ୍ଟମ ଓ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ଶେଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ସହିତ ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତ ଥିଲି ଓ ପିଲାମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଭଲ ସଂସ୍କୃତ ଜ୍ଞାନ ବଡ଼ାଇ ପାରିଥିଲି । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତ ଦେଇନଥିଲେ । ସୁଲରେ ଅଛ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ନିଷାପରା । ତେଣୁ ପାଠପଢ଼ାରେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେଉନଥିଲା, ଯଦିଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ପରିଶ୍ରମ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

‘ତୁ’ ଓ ‘ତୁମେ’ର ଦ୍ୱାରା

ମୁଁ ବଲାଙ୍ଗିର ହାରସୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିବା ସମୟରେ ଆମ ଗୁରୁମାନେ ଆମମାନଙ୍କୁ ‘ତୁ’ ବୋଲି ସମୋଧନ କରୁଥିଲେ । କେତେକ ଶିକ୍ଷକ ଅତି ଉପର ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିଲା ।

ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଙ୍କୁ 'ଭୁମେ' ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ମୁଁ ପାଟଣାଗଡ଼ର ସବୁ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ 'ଭୁମେ' ବୋଲି ସମୋଧନ କରୁଥିଲି । ପରେ ଶୁଣିଲି ଯେ ମୋର ସେପରି ସମୋଧନଙ୍କୁ ଅନେକ ଛାତ୍ର ପସଦ କରୁନଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଚିତ୍ରାକରି ଅନୁଭବ କଲି ଯେ ଭୁମେ ସମୋଧନରେ ଗୁରୁ ଓ ଛାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଆନ୍ତରିକତା କିଛି ଷୁର୍ଷ ହେଉଛି । ତେଣୁ ସାନ କ୍ଲ୍ୟୋପର ପିଲାକୁ ପ୍ରଥମେ 'ତୁ' କହିବା ଆରମ୍ଭ କରି ଧାରେଧାରେ ଉପର ଶ୍ରେଣୀର ପିଲାକୁ ମଧ୍ୟ ସେପରି ସମୋଧନ କଲି । ସେମାନେ ଏଥିରେ ଖୁସି ହେଲେ । ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ ହେଲା, ଏହାଦାରା ଆମର ଆନ୍ତରିକତାଟା ବଢ଼ିଗଲା ଏବଂ ପିଲାମାନେ ଓ ମୁଁ ପରିସରର ନିଜର ହୋଇଗଲୁ ।

ନୃଆଜାଗାରେ ପରିଚିତ ମୁଁ

ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ବଲାଞ୍ଜିର ଯାଇ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରୁ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କରିଥିବା ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ମୋର ଅନେକ ଅତି ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଷୁର୍ଷରୁ ପାତ୍ର ଓ ନରେନ୍ଦ୍ର ପରିଜ୍ଞା ମୋର ସହପାଠୀ ଥିଲେ । ନରେନ୍ଦ୍ର ପରିଜ୍ଞା ନବମ କି ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରୁ ପାଠ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପାଟଣାଗଡ଼ରେ କିଛି ଔଷଧ ବ୍ୟବସାୟ ତଥା କମ୍ପାଉଣ୍ଡର କାମ କରୁଥିଲେ । ଷୁର୍ଷରୁ ପାତ୍ର ଓକିଲ କି ମୁକ୍ତ୍ୟାର କାମ କରୁଥିଲେ । ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୋର ଉପର କ୍ଲ୍ୟୋପର ପଢ଼ିଥିବା ଧୋବାର ଚରଣ ପରିଜ୍ଞା ତଥା ଗୋପାଳାଥ ଯୋଷା ତ ମୋତେ ନିଜର ସାନଭାଇ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁ ଅତି ଆଦର କରୁଥିଲେ । ଆଉ ଜଣେ ଥିଲେ ଟେନ୍‌ସ୍ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଯିଏ କି ବଲାଞ୍ଜିର ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୋଠାରୁ ୩/୪ବର୍ଷ ଉପରେ ପଢ଼ିଥିଲେ । ସେ ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲରେ ମାଷ୍ଟର ଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ମେଟ୍ରିକ ପାସ ଶିକ୍ଷକ । ତାକ ସାନଭାଇ ନିମାଇଁ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଏକା କ୍ଲ୍ୟୋପରେ ପଢ଼ିଥିଲୁ । ତେଣୁସେ ମୋତେ ସାନଭାଇ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁ ଆଦର କରୁଥିଲେ । ତାକ ଭାଇ ନିମାଇଁ ମାଟ୍ରିକ ପାସ କରି ସରକାରୀ ଚାକିରଣ ପାଇଲା ଓ ପରେ ପ୍ରମୋଶନ ପାଇ ଅପିସର ହେବାକଥା ଶୁଣିଥିଲି ।

ଦୁଇଜଣ ସତା ରୂପ୍ୟ-ସନ୍ଦ୍ୟାସାଙ୍କ କଥା

(୧) ସର୍ବାନ୍ଧ ଅଭୟ ପ୍ରସାଦ ଠାକୁର

ତାକ ନିଜପର ମଣ୍ଡଳ ଗ୍ରାମରେ । ସେ ଅନେକ ଦିନ ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ଆସନ୍ତି । ଦେଖିବାକୁ ସୁନ୍ଦର, କଥାବାର୍ତ୍ତ ଅତି ମାର୍ଜିତ ଓ ତାକ ମଧ୍ୟର ବ୍ୟବହାରରେ ମନଙ୍କୁ କଣିନେବା ଭଲି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି । ଶୁଣିଥିଲି, ସେ ଜଣେ ଅତି ଧର୍ମପ୍ରାଣ ବ୍ୟକ୍ତି । ତେଣୁ

ତାକୁ ଦେଖିଲେ କେବଳ ନମସ୍କାର ନ କରି ପଦସର୍ଗ କରି ପ୍ରଣାମ କରୁଥିଲି । ମୋର ବ୍ୟବହାରରେ ସେ ମୁଁ ହୋଇ ଓ ମୋ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି ଭଲ କଥା ଶୁଣି ମୋତେ ବହୁତ ଆଦର କରୁଥିଲେ । ଏହାର ଅନେକଦିନ ପରେ ଜାଣିଲି ତାକର ପୁଅମାନେ ମଧ୍ୟ ସେପରି ଗୁଣଙ୍କ ହୋଇ ବାହାରିଲେ । ବଡ଼ପୁଅ ଶିକ୍ଷକ, ସାହିତ୍ୟକ, ସମାଜସେବା ତଥା ଧର୍ମପ୍ରାଣ । ମୋ ଘରକୁ ସେ କେତେଥର ଆସିଛନ୍ତି । ତାକର ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁତ୍ର ଆୟୁର୍ବେଦ ତାତର । ସେ ପ୍ରମୋଶନ ପାଇ ଏବେ ବଲାଙ୍ଗିର ଆୟୁର୍ବେଦ ବିଭାଗର ସର୍ବୋକ୍ତ ପଦରେ ଅଛନ୍ତି । ସେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମାଜର ଜଣେ ଆଦର୍ଶ ସେବକ । କାହିଁକି ସେପରି ନ ହେବେ - ପାଠ କହୁଛି ‘ୟଥାବୀର୍ଯ୍ୟା ଥଥକୁରା’ । ପ୍ରଭୁ ସେ ପରିବାରର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ ।

(୨) ପୂଜନୀୟ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ନିମାଇଁଚରଣ ପାଣିଗ୍ରହ୍ୟ

ତାକ ଘର ହେଉଛି ପାରଣାଗଡ଼ର ହର୍ବୁପୁରା । ତାକର ଦୁଇଟି ପୁଅ - ଜଣେ ହେଉଛନ୍ତି ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଆୟୁର୍ବେଦ ତାତର ଓ ଆଉ ଜଣେ ହେଉଛନ୍ତି ଏମ.ବି.ବି.ଏସ.ତାତର । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାଣିଗ୍ରହାଳକୁ ମୋର ନିଜ ପିତୃବ୍ୟ (କାକା) ତୁଳ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲି । ତାକୁ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ନମସ୍କାର ନକରି ପଦସର୍ଗ କରି ନମ୍ର ଭାବରେ ପ୍ରଣାମ କରୁଥିଲି । ସେ ଏଥପାଇଁ ମୋତେ କେବେ କିଛି ପଚାରି ନଥିଲେ କି ମୁଁକିଛି କହିନଥିଲି । ଦିନେ ତାକୁ ମୁଁ ଦେଖିଲି ବଲାଙ୍ଗିରର ଗୋଟିଏ ଧର୍ମଶାଳାର ଗୋଟିଏ ବାରଣ୍ଗାରେ ଏକାକୀ ବସିଥିଲେ । ପାଖରେ ଦୁଇ ଚାରିଟା ଚୌକି ଖାଲି ଥିଲା, ପାଖ କୋଠରାରେ ତାକ ସାଙ୍ଗମାନେ କିଛି କରୁଥିଲେ । ମୁଁ ତାକୁ ବିନାତ ପ୍ରଣାମ କରି କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଆମ ବଲାଙ୍ଗିର ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୋଠାରୁ ୪/୫ଟା ଉପର ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିବାବେଳୁ ଆପଣକୁ ଜାଣିଛି, କିନ୍ତୁ କେବେ କିଛି କହିନଥିଲି, ଆଜି କହୁଛି । ଏହା କହି ମୋର ଜେଜେବାପା ତାକ ଜେଜେବାପା - (ଜେଗନ୍ମାଥଙ୍କ ଦିଶିଷ୍ଟ ଭକ୍ତ ଶୁକଦେବ ପାଣିଗ୍ରହ୍ୟ) କ ୩ାରୁ ବୈଷ୍ଣବ ଦୀକ୍ଷା ନେଇଥିବା କଥା ଓ ଆନୁସଙ୍ଗିକ କଥାସବୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲି ଓ ତାକୁ କାକା ସମ୍ମାନ କରି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ସେ ଆନନ୍ଦରେ ମୋତେ କୁଣ୍ଡଳ ପକାଇଲେ । ସେ କହିଲେ-ବାହୁ ଅନେକ ଦିନରୁ ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି, କାହିଁକି ତୁମେ ମୋତେ ଏପରି ବିନମ୍ର ସମ୍ମାନ ଜଣାଇଛ ବୋଲି, ଏବେ ଜାଣିଲି ତାର ସବୁକଥା ଓ ସତରେ ମାନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୁଁ ତୁମର ପିତୃବ୍ୟ ହେବି ତ !

ମୁଁ ମନେମାନେ ସ୍ଥିର କରିଥିଲି, ମୋର ଜେଜେବାପାକର ଗୁରୁକୁଳରେ ମୁଁ
ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାଣିଗ୍ରହାକୁ ଗୁରୁ କରିବି ଏବଂ ସେ ଯଦି କୌଣସି କାରଣରୁ ଦୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ
ମନୀ କରିବେ ତେବେ ପୂଜନୀୟ ଅଭ୍ୟାସ ପ୍ରସାଦ ଠାକୁରଙ୍କୁ ସେଥିପାଇଁ ନମ୍ର ନିରେଫନ
କରିବି । ଅବଶ୍ୟ ଏ ଦୁଇଟି ଯାକ ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ନଥିଲା ।

ସେଦିନ ଗାତିରେ ଖାଇସାରି ଗଭାର ଭାବରେ ବିଚାର କରି ମୁଁ ସ୍ଥିର କଲି
ସେ ଏପରି ଅବାସ୍ତ୍ରିତ ଚିତ୍ରରେ ଆଉ ଧନ୍ତି ନ ହୋଇ କେବଳ ବିଦ୍ୟାଚିତ୍ରା କରିବି ।
ମୋର ତ ଏବେ ୨୨ ବର୍ଷ ବୟସ ମାତ୍ର, ତେଣୁ ମୁଁ ଅଧିକ ବିଦ୍ୟାଲାଭ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା
କରିବା ଉଚିତ । ମୁଁ ବ.୧., ଏମ.୧, ବି.୭ତି ଆଦି ପାସ କରି ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଉପର
ସ୍ରକୁ ଯିବାକୁ ଲାଗିପଡ଼ିବି । ‘ବୃଥା ଭାବନା ଆଉ କରିବିନାହିଁ - ଭାବନାରେ ଆନନ୍ଦ
ମିଳଇ କାହିଁ’ ଏ ପଦକ ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେଦିନରୁ ସେ ଦିନରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲି ।
ମୋ’ ବସାରେ କାଳସର୍ପ କଥା

ଦିନେ ‘ବୈଜଳ ସାଗର’ ନାମକ ଗ୍ରାମର ଜମିଦାର ମୋ ବସାକୁ ଆସିଥିଲେ ।
ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ଉମାରାଓ ବା ବଡ଼ଗୋଟ୍ୟା, କିନ୍ତୁ ପାଟଣା ରାଜବଂଶୀୟ
ହୋଇଥିବାରୁ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଜମିଦାର ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ହୃଦୟପୂର୍ଣ୍ଣ
ବଳିଷ୍ଠ ଓ ସୁନ୍ଦର ବ୍ୟକ୍ତି । ବୟସ ୫୦ରୁ ୫୫ ମଧ୍ୟରେ । ବୟସ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣଙ୍କୁ ଦେଖୁ
ମୁଁ ମୋର ଲାଇବ୍ରେରୀ ଘରେ ବସିଥିବା ଚୌକିରୁ ଉଠିପଡ଼ି ତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି ମୋ
ଚୌକିରେ ବସିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲି ଓ ମୁଁ ଅଳଗା ବସିଲି । ସେ ପ୍ରଥମେ ମୋ ମୁହଁକୁ
ଘଢ଼ିଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନାଇ ଦେଖିଲେ ଓ ମୋତେ କହିଲେ-ହରିବାବୁ, ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ କଥାଟିଏ
ପଚାରୁଛି । କଥାଟି ହେଲା କେବେବେଷ୍ଟ ତଳେ ଆମ ଏହି ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ଖୁବରାଜ
ମିଶ୍ର ନାମକ ଜଣେ ଅଛି ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ୪/୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତହିଲଦାର ଥିଲେ,
ଆପଣ ତାଙ୍କର କିଛି ନିକଟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ହେବେ କି ? ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ସେ ମୋର ନିଜ
ମାମ୍ବୁ ମୋ ମା’ର ପିଠିଭାଇ । ଆଉ ପାଠ କହୁଛି -‘ନରାଣା ମାତୁଳା କୃତିଃ ।’ ଏ କଥା
ଶୁଣି ସେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ମୋର ମାମ୍ବକୁ ଜଣେ ଭଲ ଅର୍ପିସର
ବୋଲି ଭାବୁଳୋକମାନେ ଜାଣିଥିଲେ ।

ଏହାପରେ ଜମିଦାର ସିଂହଦେବ ସାହେବ ମୋତେ କହିଲେ-ହରିବାବୁ, ଏ
ଘରେ ସାପଟିଏ ବୋଧେ ଅଛି । ତା’ର ସୀଁ ସାଁ ମୁଁ ଶୁଣିପାରୁଛି । ଆଲମିରା ତଳେ
ଆଇପାରେ ବୋଲି ତାଙ୍କର ସଦେହ ହେଲା । ସେ ଘରେ ୩/୪ଟା ବଡ଼ବଡ଼ କାଠ

ଆଲମିରା ଥିଲା, ସେଥିରେ ଲାଇବ୍ରେରୀ ବହିସବୁ ଥିଲା । ସିଂହଦେଖ ଚର୍କ ମାରି ଦେଖିଲେ, ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ନାଗସାପ ସିଂ ସିଂ କରୁଛି । ସେ ସାଙ୍ଗସାଙ୍ଗେ ଦୁଇ ତିନିଜଣ ଲୋକକୁ ତାକି ୩୦ଙ୍ଗା ବାଢ଼ି ଧରି ସାପକୁ ଚଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଗଲେ । ସାପଟି ପ୍ରଥମେ ଚିକିତ୍ସା ଲାଗିଥିଲା ଓ ତା'ପରେ କାନ୍ଦୁର ଯେଉଁ ଫୋଡ଼ିବାଟେ ଘରକୁ ପଶିଥିଲା ସେ ଫୋଡ଼ିବାଟେ ବାହାରକୁ ପଳାଇଗଲା । ହେଲେ ସେପଟରେ କେତେଜଣ ୩୦ଙ୍ଗା ଧରି ଜଗିଥିଲେ । ସେମାନେ ସାପକୁ ମାରିଦେଲେ ଓ ଦୂରକୁ ନେଇ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଫୋଡ଼ିଦେଲେ । ମୁଁ ଭାବିଲି, ମୋ ଉପରେ ଭଗବାନଙ୍କ ଅସାମ କୃପା ହେତୁ ମୋର ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ରିଷ୍ଟ କଟିଗଲା ଓ ମୁଁ କାଳସର୍ପ ଦଂଶନରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲି । ଜୟ ଭଗବାନ ଶିବଶକ୍ତି କାନ୍ଦୁ । ଆଉଦିନେ ହଷ୍ଟେଲର ମେସ ଘରକୁ ଗୋଟିଏ ନାଗସାପ ପଶିଥିଲା । ତାକୁ ମଧ୍ୟ ମାରି ଦିଆଗଲା । ସେ ସମୟରେ ବିଶେଷତଃ ବର୍ଣ୍ଣାରତ୍ନରେ ସେ ଅଂଚଳରେ ନାଗସାପର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ଜମିଦାର ସାହେବଙ୍କ ପୁଅ ନୁନୁ ଓ ପୁରୁଗା ବିଜୟ ଏ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିବାରୁ ସେ ମଝିରେ ଆସୁଥିଲେ ।

ଶିବଭାଇ ଆସିଗଲେ, ମୋର ଉତ୍ସାହ ବଢ଼ିଗଲା

ମୁଁ ସ୍କୁଲରେ ଯୋଗଦେବାର କିଛିଦିନପରେ ଭାଇ ଶିବପ୍ରସାଦ ପାଣ୍ଡିଆ ସେ ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକ ହିସାବରେ ଯୋଗଦେଲେ । ତାଙ୍କ ମାମୁଁ କୃତାର୍ଥ ଚାନ୍ଦ ସେତେବେଳେ ପୋଲିସ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷନ ଥିଲେ । ଶିବବାବୁ ତାଙ୍କ ଘରେ ରହୁଥିଲେ । ସେ ହାଇସ୍କୁଲର ସବୁ ବିଷୟ ପଡ଼ାଇ ପାରୁଥିଲେ, ଯଦିଓ ଖାଲି ମେଟ୍ରିକ ପାସ କରିଥିଲେ । ସେ ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୋ କ୍ଲ୍ଯୁସର ଗୋଟିଏ କି ଦୁଇଟି ତଳଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ବିଦ୍ୱାରାଜ ପଟ୍ଟେଳ, ଶିବପ୍ରସାଦ ପାଣ୍ଡିଆ, ନରସିଂହ ପ୍ରସାଦ ନନ୍ଦ - ଏମାନେ ଥିଲେ ପରିସରର ଘନିଷ୍ଠବନ୍ଧୁ । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ମୋତେ ନିଜ ବଡ଼ଭାଇ ସଦୃଶ ମାନୁଥିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋର ବିଶେଷ ଘନିଷ୍ଠତା ଥିଲା । ଶିବଭାଇ ଆସିବାରୁ ତ ମୋର ଉତ୍ସାହ ଓ ବଳ ବଢ଼ିଗଲା ଏବଂ ଯୁବକ ସ୍କୁଲଭ ଉତ୍ସାହରେ ଆମେ ଦୁଇଁ ସ୍କୁଲର ସର୍ବାଙ୍ଗାନ ବିକାଶରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲୁଁ । ହେତୁମାନ୍ତର ଆମର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ପ୍ରଶଂସା କରି ଆମକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥିଲେ । ସ୍କୁଲ ଓ ହଷ୍ଟେଲର ଚର୍ଚିଗରୁ ପରିଷାର ପରିଜ୍ଞାନ ରଖିବା; ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ସଫାସୁରୁଗା ବେଶରେ ଦେଖିବା, ଡିବେଟିଂ କ୍ଲ୍ଯୁସ କରି ଭାଷଣ ଶିଖାଇବା, ଦୁଷ୍ଟପିଲାକୁ ଶିକ୍ଷାତାର ଶିଖାଇବା ଆଦି କାମରେ ଆମେ ଲାଗିପଡ଼ିଥାଉଁ ଏବଂ ଆମର ଏ କାମ ଜନସାଧାରଣକର ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲା । ମୋଟ ଉପରେ ସବୁ ଦିଗରୁ ସ୍କୁଲଟି ଭଲ ଥିଲା ।

ପିଲାଙ୍କ କାନ୍ତୁ କୁଣ୍ଡିଆର ଚିକିତ୍ସା

ହଷ୍ଟେଲରେ ପ୍ରାୟ ୧୦/୧୨ ଜଣ ପିଲା ଥିଲେ । ଦିନେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି, ସମସ୍ତକ ଦେହରେ କାନ୍ତୁ କୁଣ୍ଡିଆ ହୋଇଛି ଓ ସେମାନେ ସବୁବେଳେ ଦେହକୁ ରାପୁଡ଼ି କୁଣ୍ଡାଇ ହେଉଛନ୍ତି । ନାଶିଲି, ସେମାନେ ସେ ପାଖରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ମଇଳା ପୋଖରାକୁ ଗାଧୋଇବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ଏ ପୋଖରା ସପା ଦୁଇନାହିଁ ବରଂ ବର୍ଷାରତୁରେ ବାହାରୁ ଆହୁରି ମଇଳା ପାଣି ଆସି ଏଥିରେ ମିଶନ । ମୁଁ କହିଲି-ଦେଖ ସେହି ବନ୍ଦର ପାଣି ଆଉ ଗାଧୋଇବ ନାହିଁ । ଆମ ସ୍ଵଲ୍ପର କଥାର ପାଣି ଉଚ୍ଛ୍ଵଳା ଗଲାଣି । ଗାଧୋଇବା ପୂର୍ବରୁ ବଢା ଲିମପଡ଼କୁ ଦେହଯାକ ବେଳି ହୋଇ ୧୫ମିନିଟ ଖରାରେ ବସି ତା'ପରେ କୃଅ ପାଣି ଗାଧୋଇବ । ମେସର ଚାକରକୁ ପତ୍ର ବାଟିବା ଓ ସିଖାଇବା କାମରେ ଲଗାଇଦେଲି । ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ କିଛି ମନ୍ଦୁରି ଦିଆଗଲା । ପିଲାମାନେ ମୋ କଥା ମାନିଲେ ଏବଂ ସେହିପରି କରିବାରୁ ପ୍ରାୟ ୧୦/୧୨ ଦିନ ଭିତରେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଭଲ ହୋଇଗଲେ ଓ ସମସ୍ତେ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଲେ । ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି, ସେମାନଙ୍କ ଘରଲୋକମାନେ ଏକଥା ଶୁଣି ମାନ୍ଦରମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଖୁବ୍ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିଜ ଘରେ ମଧ୍ୟ କାହାକୁ ଖୟା ଖୁନ୍ଦୁରି ହେଲେ ଏପରି ଚିକିତ୍ସା କରୁଥିଲେ ।

ମୋ ଡାହାଣ କାନରେ କିଛି ବଧୁରତା ଆସିଗଲା

ଥରେ ମୋ ଡାହାଣ କାନଟା କାହିଁକି ଯେ ଭିତରୁ ବିଶିଳା ଓ ମୁଁ କଷ୍ଟ ଅନୁଭୂତି କଲି । ଦିନେ ତୁଳା ଚିକିଏ କାଠିରେ ପୂରାଇ ଆସେ ବାହାର କରି ଦେଖିଲି କିଛି ପୂଜ ପରି ହାତକୁ ଲାଗିଲା । ଧାଇଁଲି ତାତରଖାନାକୁ । ତାତର ଯାଇଥିଲେ ଏସ୍.ଡି.ଓ.କ ଘରକୁ । କମ୍ପାଉଣ୍ଡର ଥିଲେ ଜଣେ ଉଦ୍‌ଗାତା (ଚିକିଏ ବୃଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି) ଗୋଗାସଂଖ୍ୟା ବେଶି ଥିବାରୁ ସେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ଥାଇ ମୋ କାନକୁ ଅଛି ପରାକ୍ଷା କରି ହସ୍ତିଚାଲର ପିଅନକୁ ଖୋଲା ଆଲମାରୀର ଥିବା କେତେକ ଔଷଧ ବୋଲେରୁ ଗୋଟିଏ ବୋଲେକୁ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖାଇ ଦେଇ କହିଲେ-ସେଥିରୁ ଦୁଇବୁଦ୍ଧା ଆଣି ଯାକ କାନରେ ପକାଇ ଦେ । ପିଅନ, ଦେଖିଲା, ସେଠାରେ ଦୁଇଟି ସମାନ ଧରଣର ବୋଲେ ଲଗାଇଗଲି ଅଛି । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ବୋଲେ ଆଣି ଦୁଇ ତିନିବୁଦ୍ଧା ମୋ ଡାହାଣ କାନରେ ଯେମିତି ପକାଇଦେଲା ମୁଁ ସତରେ ଛଚ୍ଛି ଉଠିଲି ଓ କାନ୍ଦକାନ୍ଦ ହୋଇ କହିଲି-ମୋତେ ମାରି ପକାଇଲୁରେ, ମୋ କାନରେ କିଛି ବିଷ ପକାଇ ଦେଲୁ କି ? ଲୋକଟା ଉଚିଗଲା, କମ୍ପାଉଣ୍ଡର ଧାଇଁ ଆସି ଦେଖିଲେ, କାର୍ବାଲିକ ଏସିତ୍ ବିଷ ପକାଇ ଦେଇଛି ।

ଏହି ସମୟରେ ପାଟଣାଗଡ଼ର ସେତେବେଳର ଅତି ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବାସୁଦେବ ପରିଜ୍ଞା ସେଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ମୋର ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁ କାନକୁ ନିଜ ହାତରେ ଧରି ଦେଖିଲେ ଦୁଇଟିନୋଟି ସ୍ଥାନରେ ଫୋଟୋକା ବାହାରି ପଡ଼ିଲାଣି । ସେ କହିଲେ-କାର୍ବୋଲିକ ଏସିତ୍ ବିଷ ମହା ମାରାବୁକ, ତାତ୍କରଙ୍କୁ ଡକାଅ । ଜଣେ ଲୋକ ବାଇସାଇକଲରେ ଯାଇ ତାତ୍କରଙ୍କୁ ଏକଥା କହିଲା । ତାତ୍କର କହିଲେ-ଶାସ୍ତ୍ର ଅଳିଭୁ ଅଥାଲ କାନରେ ପକାଅ, ମୁଁ ଚିକିଏ ଛାଡ଼ି ଯାଉଛି । ଏହା ଶୁଣି କମ୍ପାଉଣ୍ଡର ବାବୁ ଅଳିଭୁ ତେଲ କେତେବୁନ୍ଦା ମୋ କାନରେ ପକାଇଲେ ଓ କିଛି ସମୟ ବସିବାକୁ କହିଲେ । ପରିଜ୍ଞାବାବୁ ସେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ କରି ଥାଆନ୍ତି । ତାକ ପୁଅ ନରେନ୍ଦ୍ର ପରିଜ୍ଞା ସହିତ ମୁଁ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ଦୁଇବର୍ଷ ଏକା କ୍ଲୁସରେ ପଡ଼ିଥିଲି । ତେଣୁ ପରିଜ୍ଞାବାବୁଙ୍କ ସ୍ନେହ ମୋ ଉପରେ ବହୁତ ଥିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା କିଛି କମିଗଲା । ସେହି ଅଳିଭୁ ତେଲ ୧୦/୧୫ ଦିନ ବ୍ୟବହାର କରି କାନର କଷ୍ଟ ଦୂର ହୋଇଗଲା ସିନା କାନଟା ସେବିନ୍ଦୁ ପ୍ରାୟ ଅଧାଅଧୀ ବଧୁରା ହୋଇ ରହିଗଲା ।

ଚିପ୍ ମନ୍ତ୍ରିଷ୍ଟର ଲାଲା ରାଜ୍ କନ୍ଦୁଆରଙ୍କ ପରିଦର୍ଶନ

ମହାରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହବେଂତ ଥିଲେ ସେତେବେଳେ ପାଟଣାଷ୍ଟେଟର ଶାସକ । ଷ୍ଟେଟରେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାର ବିଷ୍ଟାର ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମରିକ ଇଚ୍ଛା ଓ ପ୍ରଗାଢ଼ ଉଦ୍ୟମ ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତି ସବ୍ବତିଭିନ୍ନରେ ଅତିତଃ ଗୋଟିଏ ହାଇସ୍କୁଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସେ ଚାହୁଁଥିଲେ । ତାକ ଉଦ୍ୟମରେ ପାଟଣାଗଡ଼ରେ 'ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲ' ଖୋଲାଗଲା ୧୯୪୪ରେ ଏବଂ ଚିଟିଲାଗଡ଼ ସବ୍ବତିଭିନ୍ନରେ 'ଚିଟିଲାଗଡ଼ ହାଇସ୍କୁଲ' ଖୋଲା ହେଲା ୧୯୪୯ରେ । ତାକୁ ରାଜ୍ୟ ଶାସନରେ ସାହାଯ୍ୟ ତଥା ସୁପରାମର୍ଶ ଦେବାପାଇଁ ସେ ଅତି ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ତିନିଜଣଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ମରାମତି ଗଠନ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୁଖ୍ୟମରୀ ଥିଲେ ଲାଲା ରାଜ୍ କନ୍ଦୁଆର ଯିଏ କି ଭାରତ ସରକାରରେ ଆଇ.ସି.ୱେ.ସି. ପଦବୀରୁ ଅବସର ନେଇଥିଲେ ।

ଦିନେ ମୁଖ୍ୟମରୀ ଲାଲା ରାଜ୍ କନ୍ଦୁଆର ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲ କିପରି ଚାଲିଛି ଦେଖିବାକୁ ଆସିଲେ । ସେ ଗୋଟିଏ କ୍ଲୁସକୁ ଯାଇ ପାଠପଢ଼ା ଶୁଣିଲେ । ବିଷ୍ଟ ଥିଲା ଆଲିବାବା ଓ ଚାଲିଶ ଚୋର କଥା । ଇଂରାଜୀରେ ପଡ଼ାଉଥିଲେ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ବ୍ରଜମୋହନ ଠାକୁର । ସେ ଇଂରାଜୀରେ କହିଲେ The thieves took away

all the property and divided the booty among themselves. ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନେ ସବୁଜିନିଷ ନେଇଗଲେ ଓ ନିଜନିଜ ରିତରେ ଚୋରିଜିନିଷ (ବୁଟି)କୁ ବାଣୀନେଲେ । ଏହି 'ବୁଟି' ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ପିଲାକୁ ମୁଖ୍ୟମରୀ ପଚାରିଲେ What is booty (ବୁଟି ଅର୍ଥ କଣ ?) ଜଗବନ୍ଧୁ ଶମାରା ନାମକ ଛାତ୍ର ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ-Sir booty means loot property (ଆଜ୍ଞା ବୁଟି ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଲୁଟି ନେଇଥିବା ମାଳ) । ସାହେବ ଆଉ କିଛି ପଚାରି ସତ୍ରୋଷକନକ ଉଭର ପିଲାକଠାରୁ ପାଇଲେ ।

ତା'ପରେ ସେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କ୍ଲ୍ୟୁସକୁ ଗଲେ । ସେଠାରେ ଭୂଗୋଳ ପଢା ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସାହେବ ଭୂଗୋଳରୁ ଅନ୍ୟକିଛି ନ ପଚାରି, ପଚାରିଲେ 'ପଞ୍ଜାବ'କୁ କାହିଁକି ପଞ୍ଜାବ କୁହାଯାଏ । ମୁଁ ଆଗରୁ ପିଲାକୁ ଶିଖାଇଥିଲି- ପଞ୍ଚଅପର ସମାହାରକୁ ପଞ୍ଚଅ କୁହାଯିବା କଥା ମାତ୍ର ପଞ୍ଚଅନ କହି ତାକୁ ପଞ୍ଜାବ କୁହାଗଲା, ଅପ୍ର ଅର୍ଥ ଏଠାରେ ଜଳ ନ ହୋଇ ନଦୀକୁ ବୁଝାଯାଏ । ସେ ପଞ୍ଚନଦୀ ହେଲେ ଖେଳମ୍, ଚେନାବ, ରାତି, ବିଆସ ଓ ବିତସ୍ତା ବା ବିପାଶା । ପିଲାକୁ ଏହା ଘୋଷାଇ ଦେଇଥିଲି । ତେଣୁ କହିବାକୁ ଅଧିକାଂଶ ଛାତ୍ର ହାତ ଚେକିଲେ ଓ ଠିକ୍ ଉଭର ଦେଲେ । ସାହେବ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ପାଞ୍ଚେତି ଯାକ କ୍ଲ୍ୟୁସ ସାହେବ ବୁଲି ଦେଖିଲେ ଓ ସବୁଠି ପିଲାକଠାରୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଭଲ ଉଭର ପାଇ ବୁଟି ପାରିଲେ ଯେ ସ୍କୁଲରେ ଭଲ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅଛନ୍ତି ଓ ସ୍କୁଲ ପାଠପଢା ଭଲ ହେଉଛି । ତା'ପରେ ସାହେବ ବଲାଙ୍ଗିର ଫେରିଗଲେ ।

ଶିବଭାଇଙ୍କ ଯୋଗ୍ୟତା - ଟି.ଏମ୍.ପି.

'ରମାଇ ହାଇସ୍‌କ୍ଲୁବ' ତ ପାଠଣାଗଡ଼ରେ ନୂଆ କରି ଖୋଲାଗଲା, ହେଲେ ତାର ସ୍ଵାକୃତି (recognition) ନ ମିଳିବା ଯାଏଁ କେହି ତାକୁ ହାଇସ୍‌କ୍ଲୁବ ବୋଲି ମାନିବେ ନାହିଁ । ଏହି ସ୍କୁଲରୁ ଟି.ଏ. ନେଇ ଅନ୍ୟ ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ କେହି ଯଦି ତାହେଁ ତାହା କରିପାରିବ ନାହିଁ । ନିୟମ ଅନୁସାରେ ନୂତନ ସ୍କୁଲ ବା ନୂତନ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିଲେ ସେଥିପାଇଁ ରାଜ୍ୟଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ସ୍ଵାକୃତି ଦରକାର ହୁଏ । ରମାଇ ହାଇସ୍‌କ୍ଲୁବକୁ ସ୍ଵାକୃତି ଦେବାକୁ ରାଜ ଦରବାରରୁ ଲେଖାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ସେଆତ୍ମୁ ଜଣେ ଅର୍ପିପର ଆସିଲେ । ସେ କହିଲେ-ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଲ୍ୟୁସର ପାଠପଢା ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନାମ, ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ସେ କିପରି ପାଠ ପଢାଉଛନ୍ତି ସବୁଜଥା ଲେଖିବି । ତେଣୁ ମୋର ଜାଣିବା ପାଇଁ ଯିଏ ଯେଉଁ କ୍ଲ୍ୟୁସରେ ଯେବେବେଳେ ପଢାଉଥିବେ କଳାପଚାର ଉପର ଅଂଶରେ

ସୁଟି ତ ଜହାପି ନୁହେଁ ପିଲାବାର (ଆମ୍ବଜାନା) ■ ୨୦୭

ନିଜର ନାମ ଓ କ୍ଷାଲିପିକେସନ (ଯୋଗ୍ୟତା) ଲେଖୁଥିବେ । ସେହିପରି ସମସ୍ତେ ଲେଖିଲେ । କିଏ ଲେଖିଲା ଆଇ.୬, ସିଟି, କିଏ ଲେଖିଲା ମିତିଲ ଭଣ୍ଡକୁଳର, ମୁଁ ଲେଖିଲି ମାତ୍ରିକ, ସି.ଟି. । ମାତ୍ର ଭାଇ ଶିବପ୍ରସାଦ ପାଣ୍ଡିଆ ଲେଖୁଥିଲେ - ଏସ୍.ପି. ପାଣ୍ଡିଆ - ଚି.ଏମ୍.ପି. (S.P. Pandia T.M.P.) ।

ଅର୍ପିସର ଜଣକ ପ୍ରତିକୃତି ବୁଲି ଶିକ୍ଷକଙ୍କ, ନାମ, ଯୋଗ୍ୟତା, ପାଠ୍ୟତା ଆଦି ନିଜ ଖାତାରେ ନୋଟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସେ ପାଣ୍ଡିଆ ଭାଇକ କୁସକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ଲେଖାଅଛି 'ଏସ୍.ପି. ପାଣ୍ଡିଆ, ଚି.ଏମ୍.ପି.' । ଅର୍ପିସର ଜଣକ ପଚାରିଲେ-ଆପଣଙ୍କ ଚି.ଏମ୍.ପି. ଯୋଗ୍ୟତାର ଅର୍ଥ କଣା ମୁଁ ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ, ମୋତେ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ପାଣ୍ଡିଆ ଭାଇ ବଡ଼ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ-ଆଜ୍ଞା ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ତରସରେ ମାତ୍ରିକ ପାସ । ଏହି ସମସ୍ତରେ ରିସେସ ଘଣ୍ଟା ବାଲିଲା । ଶିକ୍ଷକ କମଳଗୁମରେ ସମସ୍ତେ ଜମା ହେଲୁ । ସେ ପୁଣିଥରେ ଆମମାନକୁ ଚି.ଏମ୍.ପି.ର ଅର୍ଥ ପଚାରିଲେ । ଶିବ ଭାଇ କହିଲେ-ସାର, ମୁଁ କହିଲି ପରା ଏହାର ଅର୍ଥ ତରସରେ ମାତ୍ରିକ ପାସ । ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଏହା ଶୁଣି ଆମେମାନେ ସାହେବଙ୍କୁ କହିଲୁ - ସେ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ତାହା ଖାଣି ସତକଥା । ସେ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆଗକୁ ବଢ଼ି ପାରିଲେ ନାହିଁ, ଗଣି ଓଚାରି ହୋଇ ମାତ୍ରିକଟା ପାସ କଲେ । ସାହେବ ହସିଲେ ଓ ନିଜ ନୋଟ ବହିରେ ମାତ୍ରିକ ପାସ ବୋଲି ଲେଖିଲେ ।

ସତରେ ଶିବଭାଇ କେଡ଼େ ଭୁରକୁଟିଆ ଥିଲେ । ଏବେ ମୁଁ ଏହା ଲେଖିଲା ବେଳେ ତାଙ୍କର ସେତେବେଳର ଚେହେରା ମୋ ଆଖୁ ଆଗରେ ଦିଶିଯାଉଛି ଓ ତାଙ୍କର ଏପରି କେତେ ମଜାଲିଆ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ସେ ମୋର ଅତି ଆପଣାର ଥିଲେ ।

ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ସେ ଅର୍ପିସର ଜଣକ ଆମ ସ୍କୁଲ ସମସ୍ତରେ ଭଲ ରିପୋର୍ଟ ଦେଲେ । ଫଳରେ ଆମ ସ୍କୁଲ ସ୍ବାକୃତି ପାଇଲା ଓ ତା' ପରିବର୍ଷକୁ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିବାର ବାଟ ଫିଚିଗଲା ।

ବନ୍ଦାପନା : ମାଘରେ ନା ମା' ଘରେ ?

ସବୁର୍ବର୍ଷ ପରି ସେ ବର୍ଷ ଦଶହରା ଛୁଟି ଚଉଦିନ ପଦରଦିନ ହେଲା । ମୁଁ ଛୁଟିରେ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଗଲି । ମରସା ଘରେ ଦିନଟିଏ ରହି ଖାତିବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଗଲି । ଜେଜେ, ମାମ୍ବୁ ମାର୍କ ଦେଖୁ ଉଷ୍ଟତ୍ ହେଲେ । ଦିନେ ଏକାନ୍ତରେ ଜେଜେକୁ କହିଲି-ଜେଜେ, ମୋର ଶାଶ୍ଵତ ଚିଟିଲାଗଡ଼ରୁ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ବଦଳି ହେଇ ଆସିଲେଣି । ନିଜ ଘରେ

all the property and divided the booty among themselves.

ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନେ ସବୁଜିନିଷ ନେଇଗଲେ ଓ ନିଜନିଜ ଭିତରେ ଚୋରିନିଷ (ବୁଟି)କୁ ବାଣୀନେଇଲେ । ଏହି 'ବୁଟି' ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ପିଲାକୁ ମୁଖ୍ୟମରୀ ପଚାରିଲେ What is booty (ବୁଟି ଅର୍ଥ କଣ ?) ଜଗବନ୍ଧୁ ଶମାରୀ ନାମକ ତାତ୍ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ-Sir booty means loot property (ଆଜ୍ଞା ବୁଟି ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଲୁଟି ନେଇଥିବା ମାଲ) । ସାହେବ ଆଉ କିଛି ପଚାରି ସତ୍ରୋଷକଳନକ ଉତ୍ତର ପିଲାକଠାରୁ ପାଇଲେ ।

ତା'ପରେ ସେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କ୍ଲ୍ୟୁସକୁ ଗଲେ । ସେଠାରେ ଭୂଗୋଳ ପଢା ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସାହେବ ଭୂଗୋଳରୁ ଅନ୍ୟକିଛି ନ ପଚାରି, ପଚାରିଲେ 'ପଞ୍ଜାବ'କୁ କାହିଁକି ପଞ୍ଜାବ କୁହାଯାଏ । ମୁଁ ଆଗରୁ ପିଲାକୁ ଶିକ୍ଷାଇଥିଲି- ପଞ୍ଚଅପର ସମାହାରକୁ ପଞ୍ଚଅ କୁହାଯିବା କଥା ମାତ୍ର ପଞ୍ଚଅ ନ କହି ତାକୁ ପଞ୍ଜାବ କୁହାଗଲା, ଅପ୍ର ଅର୍ଥ ଏଠାରେ ନଳ ନ ହୋଇ ନଦୀରୁ ବୁଝାଯାଏ । ସେ ପଞ୍ଚନଦୀ ହେଲେ ଖେଳମ୍, ଚେନାବ, ରାତି, ବିଆସ ଓ ବିତସ୍ତା ବା ବିପାଶା । ପିଲାକୁ ଏହା ଘୋଷାଇ ଦେଇଥିଲି । ତେଣୁ କହିବାକୁ ଅଧିକାଂଶ ଛାତ୍ ହାତ ଚେକିଲେ ଓ ଠିକ୍ ଉତ୍ତର ଦେଲେ । ସାହେବ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ପାଞ୍ଚେଟି ଯାକ କ୍ଲ୍ୟୁସ ସାହେବ ବୁଲି ଦେଖିଲେ ଓ ସବୁଠି ପିଲାକଠାରୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଭଲ ଉତ୍ତର ପାଇ ବୁଝି ପାରିଲେ ଯେ ସ୍କୁଲରେ ଭଲ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅଛନ୍ତି ଓ ସ୍କୁଲ ପାଠପଢା ଭଲ ହେଉଛି । ତା'ପରେ ସାହେବ ବଲାଞ୍ଜିର ଫେରିଗଲେ ।

ଶିରଭାଇଙ୍କ ଯୋଗ୍ୟତା - ଟି.ଏମ୍.ପି.

'ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲ' ତ ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ନୂଆ କରି ଖୋଲାଗଲା, ହେଲେ ତାର ସ୍ଵାକୃତି (recognition) ନ ମିଳିବା ଯାଏଁ କେହି ତାକୁ ହାଇସ୍କୁଲ ବୋଲି ମାନିବେ ନାହିଁ । ଏହି ସ୍କୁଲରୁ ଟି.ସି. ନେଇ ଅନ୍ୟ ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ କେହି ଯଦି ଚାହେଁ ତାହା କରିପାରିବ ନାହିଁ । ନିୟମ ଅନୁସାରେ ନୂତନ ସ୍କୁଲ ବା ନୂତନ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିଲେ ସେଥିପାଇଁ ରାଜ୍ୟଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ସ୍ଵାକୃତି ଦରକାର ହୁଏ । ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲକୁ ସ୍ଵାକୃତି ଦେବାକୁ ରାଜ ଦରବାରରୁ ଲେଖାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ସେଆତ୍ମୁ ନଣୀ ଅର୍ପିସର ଆସିଲେ । ସେ କହିଲେ-ମୁଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଲ୍ୟୁସର ପାଠପଢା ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନାମ, ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ସେ କିପରି ପାଠ ପଢାଉଛନ୍ତି ସବୁକଥା ଲେଖୁବି । ତେଣୁ ମୋର ଜାଣିବା ପାଇଁ ଯିଏ ଯେଉଁ କ୍ଲ୍ୟୁସରେ ଯେତେବେଳେ ପଢାଉଥିବେ କଳାପଚାର ଉପର ଅଂଶରେ

ନିଜର ନାମ ଓ କ୍ଷାଲିପିକେସନ (ଯୋଗ୍ୟତା) ଲେଖୁଥିବେ । ସେହିପରି ସମସ୍ତେ ଲେଖୁଲେ । କିଏ ଲେଖୁଲା ଆଇ.୬, ସିଟି, କିଏ ଲେଖୁଲା ମିତିଲ ଭଣ୍ଠାକୁଳର, ମୁଁ ଲେଖୁଲି ମାଟ୍ରିକ, ସି.ଟି. । ମାତ୍ର ଭାଇ ଶିବପ୍ରସାଦ ପାଣ୍ଡିଆ ଲେଖୁଥିଲେ - ଏସ୍.ପି. ପାଣ୍ଡିଆ - ଟି.ୱୀ.ପି. (S.P. Pandia T.M.P.) ।

ଅର୍ପିତର ଜଣକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟ ବୁଲି ଶିକ୍ଷକଙ୍କ, ନାମ, ଯୋଗ୍ୟତା, ପାଠ୍ୟତା ଆଦି ନିଜ ଖାତାରେ ନୋଟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସେ ପାଣ୍ଡିଆ ଭାଇଙ୍କ କ୍ଲ୍ଯାସକୁ ଯାଇ ଦେଖୁଲେ ଲେଖାଅଛି 'ଏସ୍.ପି. ପାଣ୍ଡିଆ, ଟି.ୱୀ.ପି.' । ଅର୍ପିତର ଜଣକ ପଚାରିଲେ-ଆପଣଙ୍କ ଟି.ୱୀ.ପି. ଯୋଗ୍ୟତାର ଅର୍ଥ କଣ ମୁଁ ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ, ମୋତେ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ପାଣ୍ଡିଆ ଭାଇ ବଡ଼ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ-ଆଜ୍ଞା ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ଚରସରେ ମାଟ୍ରିକ ପାସ । ଏହି ସମସ୍ତରେ ରିସେସ୍ ଘଷା ବାଜିଲା । ଶିକ୍ଷକ କମନଗୁମରେ ସମସ୍ତେ ଜମା ହେଲୁଁ । ସେ ପୁଣିଥରେ ଆମମାନକୁ ଟି.ୱୀ.ପି.ର ଅର୍ଥ ପଚାରିଲେ । ଶିବ ଭାଇ କହିଲେ-ସାର, ମୁଁ କହିଲି ପରା ଏହାର ଅର୍ଥ ଚରସରେ ମାଟ୍ରିକ ପାସ । ତାଙ୍କ ମୁଁର୍ବୁ ଏହା ଶୁଣି ଆମେମାନେ ସାହେବଙ୍କୁ କହିଲୁଁ - ସେ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ତାହା ଖାଣ୍ଟି ସତକଥା । ସେ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆଗକୁ ବଢ଼ି ପାରିଲେ ନାହିଁ, ଗଣି ଓଚାରି ହୋଇ ମାଟ୍ରିକଟା ପାସ କଲେ । ସାହେବ ହସିଲେ ଓ ନିଜ ନୋଟ ବହିରେ ମାଟ୍ରିକ ପାସ ବୋଲି ଲେଖୁଲେ ।

ସତରେ ଶିବଭାଇ କେତେ ଭୁରକୁଟିଆ ଥିଲେ । ଏବେ ମୁଁ ଏହା ଲେଖୁଲା ବେଳେ ତାଙ୍କର ସେତେବେଳର ଚେହେରା ମୋ ଆଖ୍ଯ ଆଗରେ ଦିଶିଯାଉଛି ଓ ତାଙ୍କର ଏପରି କେତେ ମଜାଲିଆ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ସେ ମୋର ଅତି ଆପଣାର ଥିଲେ ।

ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ସେ ଅର୍ପିତର ଜଣକ ଆମ ସ୍କୁଲ ସମସ୍ତରେ ଭଲ ରିପୋର୍ଟ ଦେଲେ । ଫଳରେ ଆମ ସ୍କୁଲ ସ୍ବାକୃତି ପାଇଲା ଓ ତା' ପରବର୍ଷକୁ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିବାର ବାଟ ଫିଚିଗଲା ।

ବନ୍ଦାପନା : ମାଘରେ ନା ମା' ଘରେ ?

ସବୁର୍ବର୍ଷ ପରି ସେ ବର୍ଷ ଦଶହରା ଛୁଟି ଚଉଦିନ ପଦରଦିନ ହେଲା । ମୁଁ ଛୁଟିରେ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଗଲି । ମରସା ଘରେ ଦିନଟିଏ ରହି ଖାତ୍ରବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଗଲି । ଜେଜେ, ମାମୁଁ ମାର୍କ ଦେଖୁ ଉଷ୍ଟତ୍ ହେଲେ । ଦିନେ ଏକାନ୍ତରେ ଜେଜେକୁ କହିଲି-ଜେଜେ, ମୋର ଶ୍ଵାସ ଚିଟିଲାଗଡ଼ରୁ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ବଦଳି ହେଇ ଆସିଲେଣି । ନିଜ ଘରେ

ରହୁଛନ୍ତି । ତାକୁ ଥରେ ଦେଖାକର । ରାସେ ଗୁହୟୋଗ୍ୟା ହୋଇ ସାରିଥିବ ବୋଲି ମୁଁ ଭାବୁଛି । କାରଣ ଏବେ ତାକୁ ଶୋଭଳ ବର୍ଷ ଚାଲିଲାଣି । ରାସେକୁ ତୁମେ ବନ୍ଦାପନାର ଶାନ୍ତି ବ୍ୟବସ୍ଥା କର । କେତେଦିନ ଆଉ ହଷ୍ଟଳରେ ରହି ମେସର ଖାନା ଖାଉଥିବ ? ସେ କହିଲେ-ବାବୁରେ, ମୁଁ ସବୁ ଖବର ରଖୁଛୁ । ରାସେ ଗୁହୟୋଗ୍ୟା ହେଲାଣି ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣିଛୁ । ଏହି ଦୂର୍ଗାପୂଜାଟା ସରିଯାଉ, ମୁଁ ବଲାଙ୍ଗିର ଯାଇ ତୋ ଶଶୁରକୁ ଭେଟି କଥାବାରୀ ହେବି । ଏହାଣୁଣି ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି ।

ଝାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରରେ ଦୁଇ ତିନିଦିନ ରହି ଖଳିଆପାଲିକୁ ଗଲି । ମୋର ନାନା, ଭଉଣାମାନେ (ବଡ଼ବାପାକ ରୈଅ) ଭାଇଜିଉଟିଆ କରିବା ପାଇଁ ଆମ ଘରକୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଆସନ୍ତି । ସେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ମେଧାନାନୀ, ପଢା ଓ କିଶୋରୀ ଆସିଥିଲେ । ମୋତେ ଦେଖ ବହୁତ ଉଷ୍ଣତ୍ ହେଲେ । ମୁଁ ୨/୩ ଦିନ ସେଠାରେ କଟାଇ ବଡ଼ବାପାକୁ କହି କିଛି ଧାନ ବିକ୍ରି କରିଦେଇ ମୋର ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ କିଛି ଚକା ପଇସା ଧରି, ଗୋଟିଏ ବଳଦ ଗାଡ଼ିରେ ଝାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଆସିଲି ।

ଦୂର୍ଗାପୂଜା ସରିଥିଲାଣି । ତେଣୁ ସେ ବର୍ଷ ମୋର ଜେଜେକ ଦୂର୍ଗାପୂଜା ବେଳର ଖଣ୍ଡା ଓ ଚାଙ୍ଗା ଧରି ନାଚିବାର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ଜେଜେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ୨/୩ ଦିନ ଦୂର୍ଗାପୂଜା କରନ୍ତି (ନେବରାତ୍ର ପୂଜା କରନ୍ତି ନାହିଁ) ଏବଂ ଦୂର୍ଗାଷ୍ଟମୀ ଦିନ ପୂଜା ଶେଷ କରି ଗୋଟିଏ ଖଣ୍ଡା (ପ୍ରେକୃତ ଖଣ୍ଡା) ଧରି ଶତ୍ରୁର ବିପକ୍ଷରେ ଲଢ଼େଇ କରିବା ଠାଣିରେ ଗୋଡ଼ହାତ ତାହାଣପଟକୁ, ବାମପଟକୁ ଘୁରାଇ କିଛିସମୟ ଯାଏଁ ନାଚନ୍ତି । ଖଣ୍ଡା ଖେଳର ଠାଣି ଦେଖାଇଲା ପରେ ଚାଙ୍ଗା ଧରି ସେହିପରି ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତି । ଖଣ୍ଡା ଓ ଚାଙ୍ଗା, ପୂଜା ପାଇଁ ଧୂଆପୋଛା ହୋଇ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥାନ୍ତି । ଆମେ ପିଲାଦିନେ ବୁଝୁଥିଲୁ, ଜେଜେ ଖଣ୍ଡା ଧରି ନାଚୁଛନ୍ତି ଓ ହସୁଥିଲୁ । ପରେ ବଡ଼ ହେବାପରେ ମୁଁ ଜାଣିଲି ଯେ ଚୋର, ଖଣ୍ଡ ବା ଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ଅନେକ ସମ୍ବାଦ ଘର ଲୋକେ ଏହିସବୁ ଅସ୍ଵଶୟ ଲୁକ୍କାୟିତ କରି ଦେବାଙ୍କ କୋଠରାରେ ରଖୁଥିଲେ ଓ ଦରକାର ବେଳେ ଶତ୍ରୁ ସହିତ ସେ ସବୁ ପାହାଯିପରେ ଲଢ଼େଇ କରୁଥିଲେ । ସେ ସବୁ ଥିଲା ଆମୁରକ୍ଷାର ଅସ୍ତ୍ର ଏବଂ ସେ ସବୁକୁ କିପରି ପରିଚାଳନା କରାଯାଏ ସେହି ଠାଣିରେ ଜେଜେ ନାଚୁଥିଲେ । ଜେଜେ ୨୦/୨୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୃଦୟପୂଷ୍ଟ ଓ ବଳବାନ ଥିଲେ ଓ ଧାର୍ମିକ ନିୟମ ନିଷ୍ଠାରେ ଚଲୁଥିଲେ । ପୂର୍ବବର୍ଷ ତ ମାମା ଦଶହରାରେ ମରିଗଲା - ପୂଜା ବନ୍ଦ ହୋଇଥିଲା, ଏ ବର୍ଷ ଖଣ୍ଡା ଧରି ଜେଜେ ପୂର୍ବପରି ନାଚିବା ଶୁଣି ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ଛୁଟି ଆଉ ଦୁଇଦିନ ଥିଲା, ମୁଁ ଘର ବିଦୟା ନେଇ ବାହାରି ଆସିଲି ।

ସେବିନ ଉପରାଳି ବଲାଙ୍ଗିରରେ ଆମ ଗୁରୁଜେନେ ଅର୍ଥାତ୍ ମୋ ଶଶୁରକ ଦାଷ୍ଟାଗୁରୁ ପ୍ରହଲ୍ଲଦ ଗୁରୁକୁ ଭେଟିଲି । ଦେଖିଲି, ମୋ ଶଶୁର ଘରଆଡ଼କୁ ସେ ମୁହାଉଁଛନ୍ତି । ତାକ ଉଦେଶ୍ୟ ମୁଁ ବୁଝିଗଲି ଓ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି କହିଲି-ଜେଜେ ତୁମେ ମୋ ଶଶୁର ଘରକୁ ତ ଯାଉଛ । ତୁମକୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ, ତାକୁ କହିବ ସେ ଗାସେର ଶାନ୍ତି ପଠିଆଣାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତୁ । ସେମାନେ ପରା କହୁଛନ୍ତି ଆସନ୍ତା ‘ମାଘ’ରେ ଦେବେ । ଜେଜେ ତ ଚିକିଏ ରହସ୍ୟିଆ ଲୋକ । ତାକ ଭାଷାରେ କହିଲେ - ‘ମା’ ଘରେ ଥାଉ କି ‘ବା’ (ବାପା) ଘରେ ଥାଉ, ଶାନ୍ତି ତାକୁ ତୁମ ପାଖକୁ ପଠାଇବେ । ମୁଁ ଜାଣିଛି ତୁମେ ବୋର୍ତ୍ତଂରେ ରହି ମେସ୍ଵରେ ଖାଇ କଷିବରେ ଚଳୁଛ । ମୁଁ ନିଶ୍ଚି ତାକୁ କହିବି । ତାଙ୍କର ଏ ‘ମା’ ଘରେ କି ‘ବା’ ଘରେ ଶୁଣି ମୁଁ ହସି ପକାଇଲି ଓ ଆଉଥରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି, ତାଙ୍କ ପଦଧଳି ମୁଣ୍ଡରେ ଲାଗାଇ ମାଉସା ଘରକୁ ଆସିଲି ଏବଂ ସେହିଦିନ ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ବସିରେ ବାହାରିଗଲି ।

ତେହିଁ ପରଦିନ ସ୍କୁଲ ଖୋଲିଲା ଓ ପଡ଼ାପଡ଼ି ଚାଲିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଛୁଟିରେ ପିଲା କ’ଣ କ’ଣ କଲା ତା’ର ଅଭିନନ୍ଦତା କ’ଣ ହେଲା ଏହି କଥାରେ ସେ ଦିନଟି କଟିଲା ।

ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲର ସେ’କାଲର କେତେଜଣ ବିଦ୍ୟାନ ଛାତ୍ର

ବିଦ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧି, କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା, ବିଦ୍ୟାଲାଭ ପାଇଁ ଗାଢ଼ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଓ ନିଜ ଜୀବନରେ ସମାଜରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କରିଥିବା କିମା ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକରି ଉଚ୍ଚ ପାହ୍ୟାକୁ ଯାଇପାରିଥିବା ତଥା ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଥିବା କଥା ସବୁକୁ ବିଚାର କଲେ ମୋର ମନେପଢୁଛି ସାତ ଆଠଙ୍ଗ ଛାତ୍ରକ ନାମ । ସେମାନେ ହେଲେ ଶ୍ରୀ ଜଗବନ୍ଧୁ ଖମାରୀ (ଶେରୀ), କବି ଓ ସାହିତ୍ୟକ ଉଦୟନାଥ ଚନ୍ଦନ, ବିନୋଦ ବିହାରୀ ମିଶ୍ର, ତ୍ରିଲୋଚନ ଦାଶ, ତ୍ରିନାଥ ପାତ୍ର, ସରୋଜ ମହାନ୍ତି ତଥା ସର୍ବୋପରି ସୁନାମଧନ୍ୟ ତାତ୍କର ତିଙ୍ଗର ମେହେର ଯିଏ କି ଦେଶର ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ସଂସ୍କାରୀ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ୧୦୦୯ ମସିହାରେ ତା ତିଙ୍ଗର ମେହେର, ଉଦୟନାଥ ଚନ୍ଦନ ଓ ବିନୋଦ ବିହାରୀ ମିଶ୍ର ଗୁରୁଦର୍ଶନ ପାଇଁ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ମୋ ଘରକୁ ଆସିଥିଲେ ।

ଉଦୟନାଥ ଚନ୍ଦନ ଗୋଟିଏ ଅତି ସାଧାରଣ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମଗହଣ କରି ସ୍ଵକାନ୍ଧ ଚେଷ୍ଟା ଓ ପରିଶ୍ରମ ବଳରେ ମାଟ୍ରିକରୁ ବିଏ, ଏଲ୍. ଏଲ୍. ବି. ହୋଇ ଓ ସାହିତ୍ୟରେ

ଏକାଡେମୀ ସମ୍ମାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଚଳିତ ବର୍ଷ (୧୦୧୯) ସ୍ଵର୍ଗବାସୀ ହୋଇଗଲେ । ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ନାମ ଏଥରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛି, ମରିଗେ ମରିଗେ ସେମାନଙ୍କୁ ବହାରେ କିମା ମୋ ନିଜ ଘରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥାଏଁ । ଅଧାପକ ନଟିକେତା ଖମାରୀ ଶର୍ମୀ ବଲାଙ୍ଗିର ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୋର ଜଣେ ପ୍ରିୟ ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ସେ ଜଗବନ୍ଧୁ ଖମାରୀ ଶର୍ମୀଙ୍କ ପୁତ୍ର । ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁଦୂର୍ଗନ ପାଇଁ ମୋ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି । ମୁଁ ଆଶାର୍ବାଦ କରୁଛି, ଭଗବାନଙ୍କ କୃପା ଲାଭକରି ସେମାନେ ସପରିବାର ଦୀର୍ଘ ନିରାମୟ ଜୀବନ୍ୟାପନ କରି ସ୍ଵଖ ଓ ଆନନ୍ଦରେ ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରନ୍ତୁ ।

ଗୋଟିଏ ନାଟକର କଥା

ମୁଁ ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଥିବାବେଳେ ଛାତ୍ରବ୍ୟାରେ କେତେକ ନାଟକରେ ବିଭିନ୍ନ ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରିଥିଲି । ପାଟଣୀଗଡ଼ରେ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ନାଟକରେ ଅଭିନୟ କରିବାର ସ୍ଵୀଚ୍ଛାଗ ମିଳିଲା । ସେତେବେଳେ ପାଟଣୀଗଡ଼ରେ ସରକାରୀ ଢାକର ଥିଲେ ବିନାୟକ ପଞ୍ଜାନ୍ୟକ । ବାଣୀ ଢାକର କହିଲେ ସବୁଲୋକ ତାକୁ ବୁଝୁଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ନାଟକ ପ୍ରେମା । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ଦୁଇ ତିନିଜଣ ସାହିତ୍ୟପ୍ରେମା ତଥା ନାଟକପ୍ରେମା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଧରି ଢାକରବାବୁ ଦିନେ ଆମ ଶିକ୍ଷକ କମନ୍‌ରୂପକୁ ଆସିଲେ ଓ ଗୋଟିଏ ନାଟକ କରିବାକୁ ପ୍ରସାଦ ଦେଲେ । ନାନା ନାଟକର କଥା ପଡ଼ି ସିନାତ ହେଲା ଯେ ‘ରମ୍ୟ ଅରକ୍ଷିତ’ ନାଟକ କରାଯିବ । ଢାକରବାବୁ କହିଲେ- ଏ ନାଟକ ଥରେ ସେ କରାଇଥିଲେ ଓ ତାହା ଲୋକଙ୍କ ମନୋରଞ୍ଜନ କରି ପାରିଥିଲା । ଏଥରେ ଉଗବତ୍ ବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ‘ଧର୍ମ’ର ଜୟ ଓ ପାପର ବିନାଶ’ ବିଷୟ ମଧ୍ୟ ସମାଜକୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇଛି । ଏହାଶୁଣି ସମପ୍ରେ ‘ରମ୍ୟ ଅରକ୍ଷିତ’ ନାଟକ କରିବାକୁ ସମ୍ମତ ହେଲେ ।

ରମ୍ୟ ଅରକ୍ଷିତ ନାଟକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି ସୂଚନା

ଏହି ନାଟକରେ ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଖଳନାୟକ ଭୂମିକାରେ ଅଂଶ୍ରୁହଣ କରିଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ‘ଦାତ୍ୟତା ରସାମୃତ’ର ଟମ ଓ ଫମ ଅଧାୟ ପଢ଼ିଲି । ସେଥିରେ ରମ୍ୟ ଅରକ୍ଷିତ କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି । ସେଥିରେ ଅଛି ବଙ୍ଗଦେଶର ହରିପୁରରେ କୃଷ୍ଣ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ର ରମ୍ୟନାଥ ପିଲାଦିନ୍ଦୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଭକ୍ତ ଥିଲା - ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ଭକ୍ତ ଅଂଶରେ ଜାତ । ତା’ର ପିତା କୃଷ୍ଣ ମହାପାତ୍ର ଜଣେ ଧନ୍ବାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ମାତା ଅତି ଧର୍ମପରାୟଣା ।

ରଦ୍ଧନାଥକୁ ଶୋଳ ବର୍ଷ ପୂରିଯିବାରୁ ତାକୁ କଲାବତୀପୁରର ଗଜାଧର କରଣଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅନ୍ତପୂର୍ଣ୍ଣା ସହିତ ବିବାହ କରିଦିଆଗଲା । ଅନ୍ତପୂର୍ଣ୍ଣା ଅଛି ସୁଦରା ଓ ଧର୍ମପରାୟଣା । କିଛିଦିନ ସମସ୍ତେ ସୁଖରେ ଚଳିଲେ । ମାତ୍ର ଦେବ ଦୁର୍ଗପାକରେ କୃଷ୍ଣକାନ୍ତ ନିଜ ବିଶାଳ ସଂପତ୍ତି ହରାଇ ଦରିଦ୍ର ପ୍ରାୟ ହୋଇଗଲେ ଏବଂ ଚିନ୍ତାରେ ଅକାଳରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କଲେ । ରଦ୍ଧନାଥର ମାତ୍ରା ସେହି ଚିତାରେ ଝୋସି ଦେଲେ । ତେଣୁ ରଦ୍ଧନାଥକୁ ଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଲା । ତା'ର ତ ଥିଲା ଉଚ୍ଚ ଅଂଶରେ ଜନ୍ମ । ସବୁବେଳେ ହରିନାମ ନେଉଥିଲା, ଗାଁରେ କାହିଁକି ରହିବି ବୋଲି ଶ୍ରାନ୍ତେତ୍କୁ ଚାଲିଗଲା ଓ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପ୍ରସାଦ ପାଇ ଏବଂ ଭିକ୍ଷା କରି ରଦ୍ଧ ଅରକ୍ଷିତ ନାମରେ ପରିଚିତ ହେଲା । ତା'ର ଶୁଣୁର ଘର ଏକଥା ଜାଣି ନିଜ ରୈଅକୁ ନିଜଘରକୁ ନେଇ ରଖିଲେ ।

ରଦ୍ଧ ଅରକ୍ଷିତ ପ୍ରତିଦିନ ଯାହା ଭିକ୍ଷା ପାଏ ସବୁ ନିଜ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରେ ନାହିଁ ବା ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖେ ନାହିଁ । ଗରିବ, ଦୁଃଖୀ, ସାଧୁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କୁ ସବୁତକ ବାଣ୍ଣିଦିଏ । ସେହିପରି ଅନ୍ୟକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆନନ୍ଦ ପାଏ । କଥାରେ ଅଛି : ତାହାଣ ହାତ କହିଲା ସୁନା ମୁଁ ଦିଆ - ତେଣୁ ବିଧାତା କଲା ସୁନାମୁଁଦିଆ । ବାମହାତ କହିଲା ସଂଚିବା ପାଇଁ - ତେଣୁ ବିଧାତା କଲା ଛଞ୍ଚିବା ପାଇଁ । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଲା ତାହାଣ ହାତ କହିଲା ଅଭାବଗ୍ରସ ଲୋକକୁ ବିଜ୍ଞ ଲୋକକୁ ମୁଁ ଖାଲି ଦଉଥିବି, ସୁନା ହେଉ ପଛକେ ମୁଁ ତାହା ଅନ୍ୟକୁ ଦେବି । ତେଣୁ ବିଧାତା ତାହାଣ ହାତ ପାଇଁ ସୁନା ମୁଦି ଦେଲେ । ବାମ ହାତ କହିଲା କାହାକୁ କିଛି ଦେବି ନାହିଁ, ସବୁ ସଂଚଯ କରି ରଖିବି । ବିଧାତା ତେଣୁ ତାକୁ 'ଛଞ୍ଚିବା' କାମଟା ଦେଲେ ।

ଦିନେ ରଦ୍ଧ ଅରକ୍ଷିତ ତା ସ୍ବା ଲେଖୁଥିବା ଚିଠି ଖଣ୍ଡ ନିଜ ଗାଁରୁ ଆସିଥିବା ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କଠାରୁ ପାଇଲା । ତା ସ୍ବା ଲେଖୁଥିଲା-ଏମାନେ (ଘରଲୋକେ) ମୋପାଇଁ ଆର ଏକ ବରପାତ୍ର ଠିକଣା କଲେଣି । ତୁମେ ଦଶଦିନ ଭିତରେ ଆସି ମୋତେ ନେଇଯାଅ । ପଢ଼ିବି ପଢ଼ି ରଦ୍ଧ ଅରକ୍ଷିତ କଣ କରିବ କିଛି ଭାବି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପଢ଼ିବି ନେଇ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀ କରନ୍ତୁଥିବା ଆଗରେ ଥୋଇ ଦେଇ କହିଲା-ପ୍ରଭୁ ଏ ପତ୍ର କଥା ଆପଣ ବୁଝନ୍ତୁ । ମୁଁ ତ ଚାଲିକରି ସେ ଗାଁକୁ ଗଲେ ମାସେ ଲାଗିବ । ମୋ ସତୀ ନାରାକୁ ସେମାନେ ଦଶଦିନ ପରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବରକୁ ଦେବେ ବୋଲି ଲଗୁ ସ୍ଵିର କରିଛନ୍ତି । ତୁମର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କର କହିଦେଇ ସିଂହଦ୍ୱାରରେ ନିର୍ମୋତ୍ତ ନିଦରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲା । ଉଚ୍ଚର ଆକୁଳ ନିବେଦନ ପ୍ରଭୁ ଶୁଣିଲେ । ବେତାଳ ମାନଙ୍କୁ ଆଶ୍ରା

ଦେଲେ, ରତ୍ନ ଅରକ୍ଷିତକୁ ଉପରେ ଉପରେ ଚେକିନେଇ ତା'ର ଶୁଣୁର ଘର ଜଳାବତାପୁରେ ଶୁଣୁର ଘର ଆଗରେ ପାହାତା ପହରରେ ଶୁଆଇଦେଇ ଆସ । ବେତାଳମାନେ ସେପରି କଲେ । ତା'ର ଛିଣ୍ଡା ଲେକଡ଼ା ସହିତ ସେଠାରେ ସେ ପଡ଼ି ଦେଖିଲା ଏସବୁ କଥା ସେ କିଛି ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ । ସକାଳ ହେଲା, ରତ୍ନ ଅରକ୍ଷିତ ରଠି ଦେଖିଲା, ସେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଜାଗାରେ ଅଛି । ଭାବିଲା, ମୁଁ ତ ସିଂହଦ୍ୱାରରେ ଶ୍ରାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୋଇଥିଲି, ଏଠାକୁ ଆଣିଲା କିଏ ? ପରେ ଭାବିଲା, ସବୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଲୀଳା ଓ ବସି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଭଜନ କଲା । ଲୋକେ ବୁଣ୍ଡ ହୋଇଗଲେ, ତା ଶୁଣୁରଘର ଲୋକ ଆସି ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କ କୁଆଇଁ ରତ୍ନ ଅରକ୍ଷିତ ଛିଣ୍ଡା ଲେକଡ଼ା ପିଛି ବସିଛି । ଏହାଜାଣି ଲୋକ ଲଜାରୁ ଚକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ସ୍ଵାନ ଶୌତାଦି କରାଇ ନୂଆ ଲୁଗା ଓ କିଛି ଅଳକାର ମଧ୍ୟ ପିଣ୍ଡାଇ ଦେଲେ । ପେଟରେ କପଟ ରତ୍ନ ଲୋକ ଲଜାରୁ ଚକ୍ଷାପାଇଁ ସେପରି କରୁଥିଲେ ।

ତା'ପରେ ଝିଅକୁ ଛାଡ଼ି ଘରର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଏକାନ୍ତରେ ବସି ସ୍ଥିର କଲେ ରତ୍ନ ଅରକ୍ଷିତକୁ ଖାଦ୍ୟରେ ବିଷ ଦେଇ ମାରି ଦିଆଯିବ ଏବଂ ଲୋକଙ୍କୁ କହି ଦିଆଯିବ ଯେ ସର୍ପାଘାତରେ ତା'ଙ୍କ ଜାମାତା ମରିଗଲେ । ତେଣୁ ଗୁପ୍ତରେ ବାହାରୁ ମରଳ ବିଷ ଅଣାଯାଇ ବିଷ ପିଠା ତିଆରି କରି ନିଜ ଗମ୍ଭୀରା ଘର ଭିତରେ ତାକୁ ବସାଇ ସେବରୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ । ରତ୍ନ ଅରକ୍ଷିତ ନିଜ ସ୍ଵାମୀ ନାଲାହ୍ରିନାଥଙ୍କୁ ମରପଢ଼ି ସବୁ ସମର୍ପଣ କରିଦେଇ ଭୋଗ ଲଗାଇ ନିଜେ ପ୍ରସାଦ ପାଇବାକୁ ପିଠା ଖଣ୍ଡ ଧରି ଦେଖିଲା ତା ତଳେ ଛୋଟ ଚିଠିଖଣ୍ଡେ ଅଛି । ଚିଠିରେ ଲେଖାଅଛି-ଏହା ବିଷ ପିଠା, ଏହାକୁ ଖାଇବ ନାହିଁ । ଏହା ପଢ଼ି ରତ୍ନ ଅରକ୍ଷିତ ଭାବିଲା, ମୋର ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଭୋଗ ଲଗାଇ ତାଙ୍କ ପ୍ରସାଦ ନ ପାଇବା ମୋର ଘୋର ଅପରାଧ ହେବ । ପ୍ରଭୁ ଯାହା କରିବାର କରିବେ ଭାବି ତାଙ୍କର ଭୋଗପ୍ରସାଦ ସବୁ ଖାଇଦେଲା ଓ ସେହି ଉଛୁଟ ହଳାହଳ ବିଷ ପିଠା ଖାଇବା ଫଳରେ ଅଛୁ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ମରି କଲି ପଡ଼ିଲା । ଭକ୍ତର ଏପରି ଦୂର୍ଦ୍ଧା ପ୍ରଭୁ ଜାଣିଲେ । ତେଣେ ରତ୍ନାଥର ସା ମଧ୍ୟ ରାତିଯାକ ତାଙ୍କୁ ତାକୁଥାଏ ତାର ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ ଦେବାପାଇଁ । ତେଣୁ ପ୍ରଭୁ ନିଜେ ଆସି ଭକ୍ତର ଦେହମୁଣ୍ଡ ଆଉସି ଦେଇ ତାକୁ ଜାବନ ଦାନ ଦେଇ 'ଉଠୁଠୁ କେତେ ଶୋଭରୁ' ବୋଲି କହି ଅନ୍ତର୍ଣ୍ଣାନ ହୋଇଗଲେ । ରତ୍ନାଥ ରଠି ବସିଲା । ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ସିନା ଦେଖି ପାରିଲା ନାହିଁ, ସେ ଜାଣିଗଲା ଯେ ତା'ର ପ୍ରଭୁ ତାକୁ ଜୀବନଦାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ଗାଇ ଉଠିଲା ଶ୍ରାକୃଷ୍ଣ ଗୋବିନ୍ଦ ହରେ ମୁରାରେ -

ହେ ନାଥ ନାରାୟଣ ବାସୁଦେବ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ହରେ ମୁରାରେ, ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ରଥାଙ୍ଗପାଣେ । ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ମୁକୁଦକୃଷ୍ଣ, ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋବିନ୍ଦ ନମୋ ନମୋ ।

ସକାଳ ହେଲା । ଘରଲୋକ ଉଠି କବାଟ ଖୋଲି ଦେଖୁଲେ ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ ଭଜନ ଗାଉଛି । ତା'ର ଶଶୁର ଏହା ଦେଖୁ ବୁଝିଗଲେ ଇଯେ ଜଣେ ସାମାନ୍ୟ ଲୋକ ନୁହେଁ । ସେ ତା'କୁ କହିଲେ ତୁମେ ଆମର ପରମ ବାନ୍ଧବ । ଆମେ ଯାହା ଅପରାଧ କରିଛୁଁ ମନରେ ଧରିବ ନାହିଁ । ରଘୁ କହିଲେ-ସେ'ସବୁ ମୋର ପୂର୍ବଜନ୍ମ ମାନକର କର୍ମର ଫଳ, ମଣିଷ ମରିଯାଏ କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଜନ୍ମରେ ହେଲେ ତାର କୃତକର୍ମର ଫଳ ଭୋଗକରେ । ମୁଁ କେଉଁ ଜନ୍ମରେ କାହାକୁ ବିଷ ଦେଇଥିଲି, ଏ ଜନ୍ମରେ ପିଇଲି ବିଷ ଓ ମଲି । ଏଥୁରେ ତୁମର ଦୋଷ ନାହିଁ । ହଁ, ମୁଁ ଏବେ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲି । ସେମାନେ କହିଲେ-ଦିନଟେ ରହିଯାଆ, କାଲି ତୁମ ସ୍ଵାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇକରି ଯିବ । ରଘୁନାଥ ନାହିଁ କଲେ ଓ ଯିବାକୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲେ । ତେଣୁ ଶଶୁର ଓ ଶଳାମାନେ ଯାଇ ରଘୁନାଥର ସାକୁ ପଚାରିଲେ, ତୁ ଜଣ କରିବାକୁ ଭାବୁଛୁ କହ ?

“କୁମାରୀ ବୋଲେ ଶୁଣ ତାତ - ଯିବି ମୁଁ ସ୍ଵାମାର ସଙ୍ଗତ ।
ସେ ଯୋଗୀ ମୁଁ ତାହାର ଥାଳ - ମୋତେ ରଖିଲେ ଅମଙ୍ଗଳ
ଅଧୂନ କି କହିବି ତୋତେ - ଦୋଚାରୀ କରିବୁ କି ମୋତେ
ମୁଁ ନୁହେଁ ଏମାତ୍ର ତରୁଣୀ - ହତ୍ୟାରେ ହୋଇବୁ କାରେଣୀ ।”

କନ୍ୟାଠାରୁ ଏକଥା ଶୁଣି ଲୋକ ଲଜ୍ୟାକୁ ଡରି ଝିଅକୁ କିଛି ବସନ୍ତରୁଷଣ ଦେଇ ରଘୁନାଥଙ୍କ ହାତରେ ତାକୁ ସମର୍ପି ଦେଲେ । ସ୍ଵା ଆସି ସ୍ଵାମାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା ଓ ଦୁହେଁ ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ଗାଁରୁ ଚାଲିଗଲେ । କିନ୍ତୁ ରଘୁର କୁଟୀଳ ଶଶୁରଦର ଦୂତ ପଠାଇ ପାତ୍ର ଘରକୁ କହିଲେ-ରଘୁନାଥ ଯାଉଛି, ତାକୁ ମାରିଦିଅ । ଏହାଜାଣି ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ବଳଭଦ୍ର ଦୁଇଟି ଘୋଡ଼ା ଚଢି ବାର ବେଶରେ ଯାଇ ଭକ୍ତକୁ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ସେ ଗାନ୍ୟର ସାମାପାର ହୋଇ କେତେଦିନ ପରେ ପତିପନୀ ଦୁହେଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣରେ ପହଞ୍ଚ ଯେତାରେ କୁଟ୍ଟିଆଟିଏ କରି ଆନନ୍ଦରେ ରହିଲେ ।

ଏହି କାହାଣାରେ ଥିବା କଥାବସ୍ତୁକୁ ନେଇ ନାଟକଟି ରଚିତ ହୋଇଥିଲା । ନାଟକରେ ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତର ଜଣେ ଦୂର୍ଧାତ ଖଳ ପ୍ରକୃତିର ଶଳାର ନାମ ଥିଲା ‘କକ୍ଷ୍ଯାପାଣି’ (ଯେଉଁ ନାମ ଦାଢ଼୍ୟତା ଭକ୍ତିରେ ନାହିଁ) । ସେ ହଁ ଗରଳ ଅଣାଇଲା ଓ ବିଷ ପିଠା

ଖୁଆଇ ରଘୁନାଥକୁ ମାରିଦେଲା । ସେହି ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ମୋତେ କୁହାଗଲା । ପ୍ରଥମରେ ମଣିଷ ମାରିବା ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ମୁଁ କିମ୍ବା କୁନ୍ତୁକୁନ୍ତୁ ହେଲି । ପରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ମନେମନେ ସ୍ଵରଣ କରି ସେ ଭୂମିକା ନେଲି । ତାତ୍କରବାବୁ ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତ ହେଲେ । ବ୍ରଜବାବୁ ହେତ୍ମାନ୍ତର ଏବଂ ସହରର ଦୁଇ ତିନିଜଣ କଳାକାର ତଥା ଆମ ହାଇସ୍କୁଲର ଦୁଇଜଣ ପିଲା ବିଭିନ୍ନ ଭୂମିକାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଆମ ହାଇସ୍କୁଲ ପଡ଼ିଆରେ କାଠପଟାର ଷେଜ ତିଆରି ହେଲା, ବିଜ୍ଞାନ ଆଲୁଆ ଲାଗିଲା ଓ ଦୃଶ୍ୟ ପରେ ଦୃଶ୍ୟ ସେହି ଷେଜରେ ଦେଖେଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତକୁ ବିଷ ଦେଇ ମାରିବା, ଭଗବାନ ତାକୁ ନିଜେ ଆସି ଜୀବନ ଦାନ ଦେବା, ଏହାପରେ ରଘୁନାଥ ନିଜ ସ୍ବା ସହିତ ବାହାରିଆସିବା ଆଦି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ ଦର୍ଶକମାନେ ଉପତ୍ରୋଗ କରୁଥିବାବେଳେ, ମୋର ସବୁ ଦୁଷ୍ଟକାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖୁ କେତେକ ସ୍ବାଲୋକ ମୋ ଉପରେ ଭାଷଣ ରାଗିଯାଇ ମୋତେ ଗାଳି ଦେଉଥିଲେ । ତେଣୁ ଶେଷ ଆଢ଼କୁ ମୁଁ ସଂଳାପ କହିବାକୁ ଯେତେବେଳେ ଷେଜରେ ଦେଖା ଦେଲି ଦର୍ଶକଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ସ୍ବାଲୋକ ଖୁବ୍ ରାଗିଯାଇ ବଡ଼ ପାଚିକରି କହିଲା- ହେଏଦେ, ସେ ଗାତ୍ରସ୍ଵାଧୀନ ବାନ୍ଧିରା ଫେର ଆଏଲାନ, ଫେର ଜାଣା କହେବା ଯେ । ମୁଁ ସେ ମା'କର ଗାଳି ଶୁଣିଲି ଓ ମନକୁମନ ଖୁସି ଦେଲି ଯେ ଯା' ହେଉ, ମୋର ଭୂମିକାକୁ ମୁଁ ଠିକ୍ ନ୍ୟାୟ ଦେଇପାରିଛି ।

ନାଟକର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ

ତା'ପରେ ସିନ୍ ଉଠିଲା - ଦେଖାଗଲା ଜଣେ ୧୨/୧୪ ବର୍ଷର ବାଲକ ନାଚଟିଏ ଗାଇ ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର ଭଙ୍ଗାରେ କହୁଣିକୁ ପିଚି ପିଚି ବାଦ୍ୟ ବଜାଉଛି ଓ ନାଚୁଛି । ଆପଣ ଯଦି ସେହି ବିଚିତ୍ର ଭଙ୍ଗାରେ କହୁଣି ପିଚିପିଚି ବାଦ୍ୟ ବଜାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ତେବେ ବାମ ହାତ ପାପୁଲିରେ ତାହାଣ ହାତର କହୁଣିକୁ ପିଚନ୍ତୁ ଓ ତା'ପରେ ତାହାଣ ହାତର ପାପୁଲିରେ ବାମ ହାତର କହୁଣିକୁ ପିଚନ୍ତୁ - କିଛି ଶବ୍ଦ ନିଷ୍ଠୟ ବାହାରିବ । ତା'ପରେ ଏହିପରି କହୁଣି ପିଚିପିଚି ଚିକିଏ ନାଚନ୍ତୁ । ଯଦି ଲାଜ ଲାଗୁଛି ଏକୁଟିଆ ଜାଗାରେ ସେପରି କରନ୍ତୁ । ନିଷ୍ଠୟ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିବ ।

ଯେଉଁ ପିଲାଟି ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟରେ ଏପରି ନାଚୁଥିଲା ତା'ନ୍ତିର ହେଉଛି ଶଶିଭୂଷଣ ନନ୍ଦ । ସେତେବେଳେ ସେ ସପ୍ତମ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିଲା । ସେହି ନାଟକରେ ସେ ଥିଲା ଚକ୍ରପାଣିର ସାନଭାଇ । ତା'ର ନାଚିବା ଭଙ୍ଗା ଓ ସେ ଗାଉଥିବା ଗାତଚି

ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ମନେ ଅଛି । ଗାତଚି ଏହିପରି :

ଉଲ ହେଲା ଭାଇ ଉଲ ହେଲା, ଉଲ ହେଲା ଭାଇ ଉଲ ହେଲା
ଉଲ ହେଲା ଭାଇ ଉଲ ହେଲା - ଉଲ ଫଳଟିଏ ମିଳିଗଲା ।

ଚକ୍ର ପାଣି ନୂଆବୋଉ - ଭାବିଲେ କି ହେବ ଆଉ
ମୁହଁଟା ମାନ ଯାଇଛି ଶୁଷ୍ଠ ସବୁ ପାଞ୍ଚ ଯାକ ଦୂନା ହେଲା ।
ଉଲ ହେଲା ଭାଇ ଉଲ ହେଲା, ଉଲ ଫଳଟିଏ ମିଳିଗଲା ।

ସେ ପିଲାଟି ଭାବବିଭୋର ହୋଇ ପ୍ରତି ଧାଡ଼ିକୁ ଦୋହରାଇ ଚାରି ପାଞ୍ଚ
ମନିଟଯାଏଁ ନାହୁଥିଲା । ଶେଷ ସିନ୍ ପଡ଼ିଗଲା ଓ ନାଟକର ସମାପ୍ତି ଘୋଷଣା
କରାଗଲା । ହରିବୋଲ ହୁଲହୁଲିରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ କଷି ଉଠିଲା ।

ସେତେବେଳେ ଗାତ ଗାଇ ନାହୁଥିବା ଶଶିଭୂଷଣ ନନ୍ଦକ ବସ୍ତବ ଏବେ ପ୍ରାୟ
ଅଣାର୍ଥ ହେବ । ସେ ଅତିଳପେଟିଆ ହେଲେଣି, ଏବେ ଆଉ ନାଟି ପାରୁନାହାନ୍ତି ।
ହେଲେ ସେ ସମୟର ତାକର ନାଚ ଓ ଗାତ ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲେ କେତେ ଆନନ୍ଦ
ଲାଗେ । ଏହି ନନ୍ଦ ମହାଶୟ ଏବେ ମୋର ସାନ ସମ୍ମ୍ଭୁତ । ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁଦିନ
ମୋତେ ଗୁରୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି । ତାକର ଆୟୁର୍ବେଦ ତାକର ରୈଥ ସୁନାତା ମୋର
ସାନପୁଅ ବାଳକୃଷ୍ଣ (ବାୟା)କୁ ବିବାହ କରିଛି । ଆମ ଦୂଇ ସମୁଧ୍ରକ ଘର ବଲାଙ୍ଗିରର
ଏକା ପଡ଼ାରେ ।

ପିଲାଙ୍କ ସାଇଟିଁ ଶିକ୍ଷା

ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ମୁଁ ହଷ୍ଟେଲରେ ତ ରହୁଥିଲି । ସକାଳ ଓଳି ଦଶ ବେଠକ
ତଥା କିଛି ଯୌଗିକ ଆସନ କରେଁ । ମୋର ପି.ଆର. ହାଇସ୍‌କୁଲ ହଷ୍ଟେଲର ଛାତ୍ର ନାରନଗୁ
ସେ ଅଭ୍ୟାସ ଥିଲା । ମୁଁ ସାଇଟିଁ କ୍ଲ୍ୟୁପରେ ଯୋଗଦେଇ ସେବାକାର୍ୟ ମଧ୍ୟ ଶିଖଥିଲି -
ଏପରିକି ଶବ ସଂସାର କରିବା ଓ ବଲାଙ୍ଗିର ତାକରଣାନାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଵୁଲେ ରାତିରେ
ଅନ୍ୟ ସାଇଟ ପିଲାଙ୍କ ସହିତ ଯାଇ ଗୋଗା ସେବା କରୁଥିଲି । ସମାଜସେବା କାର୍ଯ୍ୟ
ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଶିଖିବା ଉଚିତ - ଏହିପରି କିଛି ଚିତ୍ତ କରି ଦିନେ ସକାଳର
ତା ଜଳଶ୍ଵରୀ ସାରି ହଷ୍ଟେଲର ସବୁପିଲାଙ୍କୁ ବାରଣ୍ଗାରେ ଏକତ୍ର କରି କହିଲି-ପିଲାମାନେ
ତୁମେ ତ ଦେଖୁଇ ମୁଁ ସବୁଦିନ ସକାଳେ କିଛି ଦଶ ବେଠକ ଓ କିଛି ଯୌଗିକ ଆସନ
କରୁଛି । ଏସବୁ କଲେ ଦେହ ସୁମୁଖ ରହେ । ମୁଁ ତୁମମାନଙ୍କୁ ଏ ସବୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ତ୍ରିଲ,

ମାର୍କଂ ତଥା ସାରଟିଂ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳ ଓଳି ଶିଖାଇବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ଯେଉଁମାନେ ଶିଖାଇବାକୁ ଚାହୁଁଛି, ଖାକି କନାର ହାଫ୍ ପେଣ୍ଟ ଖଣ୍ଡ, ହାଫ୍ ସାର୍ଟ ଖଣ୍ଡ ଓ ହଲେ କପଡ଼ା ଜୋଡ଼ା ୧୦/୧୫ ଦିନ ଭିତରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଅ, ପାରିଲେ ଖାକି କନାର ଗୋପିଟିଏ ମଧ୍ୟ କରିବ । ସମସ୍ତେ ଏଥରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ବାହାରିଲେ । ମୁଁ କହିଲି, ଆସନ୍ତା କାଲି ସକାଳ ସାତଙ୍ଗରେ ମୁଁ ହୃଦୟିଲ ଫୁଙ୍କି ଏହା ଆରମ୍ଭ କରିଦେବି । ସାଦା ପୋକାକରେ ଦୁମେ ଆସିବ ।

ତା'ପରଦିନ ସକାଳେ ହୃଦୟିଲ ବାକିବା ମାତ୍ରେ ୧୮/୨୦ ଜଣ ପିଲା ବାରଣ୍ଡାରେ ଜମା ହୋଇଗଲେ । ମୁଁ କହିଲି-ବାରଣ୍ଡାର ଠିକ୍ ମଝିରେ ଠିଆ ହୁଅ ଓ ବାରଣ୍ଡାର ସାମନାରେ ଥବା ପଡ଼ିଆ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁରେ । ସମସ୍ତେ ସେପରି କଲେ । ତା'ପରେ ମୁଁ ପଚାରିଲି-ଦଣ୍ଡ ବୈଠକ କରିବା ଅଟି ସହଜିଆ ବ୍ୟାୟାମ, କିଏ ଯଦି ଜାଣିବ ଆଗକୁ ଆସ । ଦେଖିଲି ୭/୮ ଜଣ ପିଲା ବାହାରିପଡ଼ିଲେ ଓ କହିଲେ-ଆମେ ତ ଆଜ୍ଞା ଏହା ପ୍ରତିଦିନ କରୁଛୁ, ସ୍କୁଲର ଟ୍ରିଲ କ୍ଲ୍ୟାସରୁ ଶିଖଥିଲୁ । ମୁଁ କହିଲି-ତେବେ ମୁଁ କାହିଁକି ଶିଖାଇବି, ଦୁମେ ବାକିମାନକ ଭୁଲ ସୁଧାରି ନିଅ । ସେମାନେ ସେପରି କଲେ । ଖାଲି ମଜା କରିବାକୁ ମୁଁ କହିଲି-ସମସ୍ତେ କହ 'ଦଣ୍ଡ ବୈଠକ କସଗତ - ରାମ ଲକ୍ଷମନ, ଦଶରଥ' । ଦୁଇତିନି ଥର ସେମାନେ ହସିହସି ସେପରି କହିଲେ । ସେଦିନ ସରିଲା ।

ତହିଁ ପରଦିନ କଦମ୍ବ ତାଲ ଓ ମାର୍କଂ ଶିଖାଇଲି । ତା' ଆଗରୁ ଦଣ୍ଡ ବୈଠକ ସରିଥିଲା । ଆଗଦିନ ଦୁଇଜଣ ପିଲାକୁ ଗୋଟିଏ ଛୋଟଗାତ ଦେଇ ତାକୁ ମୁଖୟ କରିବାକୁ କହିଥିଲି । ଗାତଚି ଥିଲା ଏହିପରି -

କଦମ୍ବ କଦମ୍ବ ମିଲାଏ ଯା - ଖୁସି କେ ଗାତ ଗାଏ ଯା
ସେ ଜିନିଗା ହେବ ରାଷ୍ଟ୍ରକା, ତୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ପେ ଲୁଚାଏ ଯା ।
ଦେଶକୀ ଜୟ ମନାଏ ଯା, ଯହି ଗାତ ଗାଏ ଯା
ସେ ଜିନିଗା ହେବ ରାଷ୍ଟ୍ରକା, ତୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ପେ ଲୁଚାଏ ଯା ।

ପୁଣିଥରେ 'କଦମ୍ବ କଦମ୍ବ ମିଲାଏ ଯା' କହି ଗାତଚି ଦୁଇଥର ଗାଇବ । ତା'ପରଦିନ ଦଣ୍ଡ ବୈଠକ ସରିଲା ପରେ ମୁଁ ନିଜେ କଦମ୍ବ ତାଲ ଶିଖାଇଲି । ଆଗରୁ କହିଦେଲି-ମୁଁ କଦମ୍ବ ତାଲ କହିବା ସାଙ୍ଗସାଙ୍ଗ ବାମ ପାଦକୁ ତଳେ ପିଟି ଡାହାଣ ପାଦକୁ ସେହିପରି ଉଠାଇ ତଳେ ପିଟିବ । ଏଥରେ କେହି କେହି ଏକ, ଦୋ, ତିନ୍ ଚାର

କହନ୍ତି, କେହିକେହି ବାର୍ଷ-ଦାହିନା ବା ଲେପଟ-ଗାଉଟ ବୋଲି କହନ୍ତି । ବାୟେ ମୁଡ଼,
ଦାହିନେ ମୁଡ଼, ପିରେ ମୁଡ଼, ଆଗେ ବଡ଼ ଉତ୍ସାହ ଯେଉଁ ଆଦେଶ ଶୁଣିବ ସେପରି
କରିବ । ହଲ୍ଟ-କହିଲେ ବନ୍ଦ...ରହିଯିବ । ଏଇଟା ତମାର୍କ ତୁମେତ ମାର୍କଂ ଦେଖୁଛ ।
ସେପରି ଜଣେ କମାଞ୍ଚ ଦେଲା ଓ ସେଦିନୁ ମାର୍କଂ ଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ।

କିଛିଦିନ ପରେ ପିଲାଙ୍କରୁ ବୁଝି କାଣିଲି ଯେ ସମସ୍ତକ ତ୍ରେସ୍, କୋତାମୋକା
ଓ ଗୋପି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଇଛି । କହିଲି-କାଲି ସକାଳୁ ସମସ୍ତେ ତ୍ରେସ୍ ପିନ୍ଧି, ବେଳୁ
ଭିତ୍ତି ଆସିବ । ସେମାନେ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପୂରା ହୃସ ଭିତ୍ତି ଠିଆ
ହୋଇଥିଲି, ସେମାନେ ମୋତେ ଏପରି ବେଶରେ କେବେ ଦେଖୁ ନଥିବାରୁ ଚକିଏ
ଚକିଏ ହସିଲେ । ସେଦିନର ମାର୍କଂ ଗାତ ଭିନ୍ନ ଥିଲା - ଯାହାକି ୪/୫ ଜଣ ପିଲା ମୁଖସ୍ଥ
କରିଥିଲେ ।

ହେ ପ୍ରିୟ ଭାରତ ଦେଶ ମହାନ୍ - ଗାତାହୁଁ ମୌ ତେରା ଗାନ୍ ॥

ଉତ୍ତର ହିମଗିରି ପରମ ମନୋହର - ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ପାବନ ନିରିମଲ
ଶାନ୍ତି ଓର ସୁଖକେ ତୁମ୍ ଧାମ୍ - ହେ ପ୍ରିୟ ଭାରତ ଦେଶ ମହାନ୍ ॥

ଗ୍ରୀବା ମନ୍ଦିର ଚିରିବନ ଶୋଭା ତେରା - କ୍ୟାହି ମନ ଭାତା ଅଚି ମେରା
ମହା ମଧୁର ହେ ତେରା ନାମ୍ - ହେ ପ୍ରିୟ ଭାରତ ଦେଶ ମହାନ୍ ॥

ସେଦିନ ଆମେ ମାନ୍ଦର ପଡ଼ାକୁ ଯାଉଥିବା କାଣି ପିଲାମାନେ ଆନନ୍ଦରେ
ଗାତ ଜୋରରେ ଗାତଥିଲେ । ପଡ଼ାର ସମସ୍ତକ ଘରୁ ଲୋକ ପଡ଼ାକୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲେ
ଓ ମୋତେ ସାଉଟ ବେଶରେ ଦେଖୁ ଘର୍ତ୍ତିଏ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଆମ ହେଡ଼ମାନ୍ଦରକ ଘରୁ
ସମନାରେ ମୁଁ ସାଉଟ-ଚୁପକୁ ହଲ୍ଲ ଆଦେଶ ଦେଲି । ହେଡ଼ମାନ୍ଦର ନିଜ ଘରୁ ପଡ଼ାକୁ
ବାହାରି ମୋତେ ଦେଖୁ ଚକିଏ ହସିଲେ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଗମାର ହୋଇ ଚୁପକୁ କମାଞ୍ଚ
ଦେଲି ବାର୍ଷ...ମୁଡ଼ । ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ତକ ମୁର୍ଦ୍ଦ ହେଡ଼ମାନ୍ଦରକ ଆଡ଼କୁ ରହିବାରୁ ପୁଣି
କମାଞ୍ଚ, ଦେଲି-ବେଜ, ସାଉଟ, ହେଡ଼ମାନ୍ଦର ସାହେବକୋ... ସେଲୁୟଟ - ମୁଁ ଓ
ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କୁ ସେଲୁୟଟ କଲୁଁ । ସେ ଖୁସି ହେଲେ । ତା'ପରେ ସେ ପଡ଼ାର ବାଜ
ପଡ଼ା ବାଟେ ଘେରାଏ ବୁଲି ଆସି ମାର୍କଂ କରି ହଷ୍ଟେଲକୁ ଫେରିଗଲୁଁ । ସେଦିନ ସାଉଟ
ପିଲାମାନେ ଭାରି ଖୁସି ହେଲେ । ଏହିପରି ହସିଖେଲି ହଷ୍ଟେଲର ସବୁ ପିଲା ଅଚି କିଛିମାସ
ଭିତରେ ସାଉଟର ସତଃିକା ଓ ସେବା ଭାବନାରେ ଅନୁପ୍ରାଣାତ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ।
ଏହା ଥିଲା ମୋର ନୂଆ ଚାକିରିର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ସତ୍ତୋଷଜନକ ଅଭିନନ୍ଦା । □

ସୂଚି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ମୁଦ୍ରଣ ପିଲାମାନ୍ଦ (ଆମ୍ ବାବନା) ■ ୨୧୭

ମୋର ବିବାହ ପରର ବନ୍ଦାପନା ଓ ଘରବତ୍ତା

ବାଲ୍ୟବିବାହରେ ରୀଆ ଗୁହ୍ୟୋଗ୍ୟ ହେଲାପରେ ବନ୍ଦାପନା କବାଯାଇଥାଏ । ତା'ପରେ କୁହାଯାଏ- 'ପିଲାର ଘର ବସିଲାଣି' ଅର୍ଥାତ୍ ତା ଘରକୁ ଘରଣା ଆସିଲାଣି । ମୁଁ ଦଶହରା ଛୁଟିରେ ଘରକୁ ଯାଇ ଶାନ୍ତ ମୋର ବନ୍ଦାପନା କରିବାକୁ ମୋର କେନେମାନକୁ ଅନୁରୋଧ କରି ଆସିଥିଲି । ସେମାନେ ସେଥିରେ ଲାଗିପଡ଼ି ଖ୍ରୀ ୧୯୪୫ ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ଲଗୁଟିଏ ସ୍ଥିର କଲେ । ତେଣୁ ଦଶହରା ଛୁଟିର ଦୁଇମାସ ପରେ ପତ୍ରଥବା ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟିଟା ବନ୍ଦାପନା କର୍ମର ଖର୍ଚ୍ଚବାର୍ତ୍ତ ଯୋଗାଡ଼ି ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ମାନକୁ ନିମାରଣ କରିବା ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟର ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ କଟିଲା ।

ଛୁଟି ପରେ ପାଚଣାଗଡ଼କୁ ଫେରି ଆସି ମୋ କାମରେ ଯୋଗଦେଇ, ମାସକର ଛୁଟି ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ ସହ ହେଉମାଷ୍ଟରକୁ କହି ଖଳିଆପାଳିକି ଚାଲିଗଲି । ଆଗରୁ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା ବନ୍ଦାପନା ଲଗ୍ନର ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ ମୋର ବଡ଼ବାପା ହଳଗାଡ଼ି ଧରି ବୋହକୁ ନେବାକୁ ଆସିଲେ । ମାତ୍ର ଶୁଣିଲେ, ତାର ସେଦିନ ରଜସ୍ବଳା ହୋଇଛି । ସେ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ବିଲେଇସର୍ଟ ଗ୍ରାମକୁ ଆମ ଗୁରୁଜେନେ ପ୍ରଫ୍ଲୁଦ ଗୁରୁକୁ ପଚାରିବାକୁ ଗଲେ । ଗୁରୁଜେନେ କହିଲେ- ଏପରି ସ୍କୁଲେ ଅନ୍ତରେ ୪/୫ ଦିନ ବନ୍ଦାପନା କାର୍ଯ୍ୟ ନିଶ୍ଚିନ୍ତା । ମୁଁ ଗୋଟିଏ ନାଥା ଲଗ୍ନ ଦେଉଛି ।

ବଡ଼ବାପା ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଆସି ମୋ ଶଶ୍ଵରକୁ ନାଥା ଲଗ୍ନ ଦିବସ ଜଣାଇଦେଇ ଆମ ଗାଁକୁ ଫେରିଗଲେ । ପୁଣି ନାଥା ଲଗ୍ନର ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ ଦୁଇଟି ଗାଡ଼ି ଧରି

ଆସିଲେ । ସେଦିନ ଆମେ ସକାଳ ଓଳିର ଭୋକନ ସାରିଦେଇ ଗାଡ଼ି ଧରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ । ରାସେକୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଯୌତୁକ ସାମାନ ମଧ୍ୟ ବସ୍ତାମାନକରେ ବାନ୍ଧି ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ିରେ ରଖାହେଲା । ଆର ଗାଡ଼ିରେ ରାସେ, ତା'ର ଦୁଇ ଭାଇ ଓ ବଢ଼ିବାପା ବସି ଦିନ ପ୍ରାୟ ୪ ଟା ବେଳେ ଆମ ଗୋଟିଏ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସଧବା ନାରାମାନେ ହୁଲିହୁଲି ଦେଇ ରାସେକୁ ସ୍ବାଗତ କରି ଘରକୁ ନେଲେ । ମୁଁ ତ ଆଗରୁ ଗୋଟିଏ ଥିଲି, ଆମ ଘରର ଝିଅ ଭଉଣାମାନେ ମଧ୍ୟ ଆସି ଘରକୁ ଗହଳ କରୁଥିଲେ । ସେଦିନ ସମସ୍ତକୁ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥିଲା ।

ତହିଁ ପରଦିନ ଆମ ପୁରୋହିତ ଦିଗ୍ୟିରା ଗ୍ରାମରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ି କରି ବନ୍ଦାପନା କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଆମ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଭବଣ ନିଷେଧ ଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଫଳମୂଳ ବା ଦହି ସରବତ୍ ଆଦି ମନା ନ ଥିଲା । ବନ୍ଦାପନା କାର୍ଯ୍ୟ ସରିବାକୁ ଚାରି ପାଞ୍ଚଗଣ୍ଠ ସମୟ ଲାଗିଲା । ମୋତେ ସେଦିନ ଭୋକରେ ରହିବାଟା ଚିକିଏ ବାଧୁଲା । ସବୁ ସରିଲାପରେ ଖୁଆପିଆ କରି ଚିକିଏ ଭଲ ଲାଗିଲା ।

ରାସେର ରଙ୍ଗ ଫଳକ ଯିବରେ ବାବୁ

ସେଦିନ ରାତିରେ ସମସ୍ତକ ଖୁଆପିଆ ସରିଲା ପରେ ଓ ଘରର ଗହଳଚହଳ ଭାଙ୍ଗିଲା । ପରେ ମୋର ଭାଉଜବୋହୁ ଆମପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିବା ଶୋଇବା ଘରକୁ ଢାକିଲେ । ସେଠାରେ ତଳେ ଝୁଟି ଦିଆଯାଇ ଜାଗର ଦୀପଚାଏ ଜଳୁଥାଏ । ଘରଟା ସଫାସୁତୁରା ଦିଶୁଥିଲା । ଆମେ କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଲୁଁ । ରାସେ ନେଇଥିବା ବେଳାରି ଗୁରୁ ପଲକଟି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସକାଇ ପକାଯାଇଥିଲା । ପଲକରେ ଦୁହେଁ ବସି କିଛି କଥାବାର୍ତ୍ତ ହେଲୁଁ । ମୋର ମାମାର କଥା ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଲା । ସେ କହିଥିଲା— ରାସେର ରଙ୍ଗ ଫଳକ ଯିବରେ ବାବୁ, ସେ ସୁନ୍ଦର ଝିଅଟିଏ । ମୁଁ ତାକ ଘରକୁ ମୋ ବିବାହ ପରେ ଥରେ ଦୁଇଥର ଯାଇଥିଲି କିନ୍ତୁ ସେ ମୋତେ ଦେଖିଲେ ଲୁଚିପଲାଏ । ଆଜି ମୁଁ ଭାବିଲି, ଯାହାହେଉ ମୋର ୨୨ / ୨୩ ବର୍ଷରେ ଘର ବସିଲା ଓ ଘରଣା ଆସିଲା । ଏଣିକି ମୋ ଘର ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ ।

ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଭାଉଜ ଆମ କବାଟ ୦କ୍ ୦କ୍ କଲେ । ସେ ସମୟର ଚଳଣି ଅନୁସାରେ ନୃଥାବୋଦ୍ଧ ସକାଳୁ ଶାନ୍ତ ଉଠିବ ଓ ମୁଖରେ ଓଡ଼ଣା ତାଙ୍କି ଚିକିଏ ଲଞ୍ଜିଲଞ୍ଜି ଚାଲିବ । ରାସେ ସେସବୁ ତଙ୍ଗ ଶିଖୁଥିଲା । ଗାଁ ଦାଙ୍ଗରେ ସେହି ଭଙ୍ଗରେ ଚାଲିବାର ଯାଇ ଦୂରପାଆ ଯୋର ଆଢ଼କୁ ଗଲେ ଓ ସେଆଡ଼େ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଗାଧୋଇ ପାଧୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ମୁଁ ଚିକିଏ ଚେରିରେ ଉଠିଲି । ସେବିନ ଗାଁର ସାଙ୍ଗମାନେ ମୋତେ ଦେଖୁ ହସିହସି କିଛି ଥଙ୍ଗ ଚାପରା କଲେ । ମୁଁ ହସିଦେଲି । ଏହିପରି ଦେଖୁଦେଖୁ ମାସେ କଟିଗଲା ଓ ମୁଁ ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ଆସି ମୋର କାମରେ ଯୋଗଦେଲି । ତହିଁ ପରଦିନ ମୋ ଶଶୁର ରାସେକୁ ଖଲିଆପାଲିରୁ ନେଇଆସି ବଲାଙ୍ଗିର ନିଜ ଘରେ ରଖୁଥିଲେ । ମୋର ଛୁଟି ସରିଗଲାକୁ ମୁଁ ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ବାହାରି ଆସିଥିଲି ଓ ଆସି ଦୁଷ୍କେଳରେ ପୁଣି ରହିଲି । କେତେକ ଅସୁବିଧା ହେତୁ ରାସେକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଶିନଥିଲି ।

ରାସେ ସାଙ୍ଗରେ ଶରଦ ଓ ମାଟିଖାଇ

ସୁଲ ଯଥାଗାଟି ଚାଲିଥାଏ । ଏପ୍ରିଲରେ ବାର୍ଷିକ ପରାଷା ହେଲା । ଅଛ କେତେଜଣ ପିଲାକୁ ଛାଡ଼ି ପ୍ରାୟ ସବୁପିଲା ଭଲ ନମର ରଖୁ ପାସ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ଶିକ୍ଷିତ ଗୋଷାରୁ ଆମ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଗଂସା ମିଳିଥିଲା । ତା'ପରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମକୁଟୁଟି ଆମ ହେଲା । ମୁଁ ଲାଙ୍ଗିର ଆସି ରାସେକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଖଲିଆପାଲିକୁ ଗାଲି ଓ ସେଠାରେ ପୂରା ଛୁଟିଟା କଟାଇଥିଲି । ମଈରେ ୩/୪ ଦିନ ପାଇଁ ଝାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରଙ୍କୁ ଆସି ଜେଜେକୁ ମୋର ସବୁ କଥା ଶୁଣାଇଲି । ମୋର ବନ୍ଦାପନା ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟରେ ତ ମୋର ସାନମାମୁଁ ଯୋଗଦେଇ ସେଠାରୁ ଫେରି 'ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ହରିହରର ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟ ପଚିଗଲା' ବୋଲି ଜେଜେକୁ କହିଥିଲେ ଓ ଜେଜେ ସେ ସବୁ ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥିଲେ । ମୁଁ ଯାଇ ଦେଖିଲି, ଜେଜେ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ତଥା ମାନସିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅତି ଭଲ ଥିଲେ । ମୋତେ ଦେଖୁ ଓ ସବୁଶୁଣି ଆନନ୍ଦରେ ଗଢ଼ଗଢ଼ ହୋଇଉଠିଲେ ।

ମୁଁଚିନ ଚାରିଦିନ ପରେ ଝାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଖଲିଆପାଲିକୁ ଚାଲି ଆସିଲି । ମୋର ଗ୍ରୀଷ୍ମକୁଟୁଟି ଆର ପ୍ରାୟ ପଦରଦିନ ବାକି ଥିଲା । ମୁଁ ବଡ଼ବାପାକୁ କହିଲି-ବଡ଼ବାପା, ମୋ ପାଇଁ ଅତିକମରେ ଦୂରବସ୍ତା ଭଲ ଚାଉଳ ବଦୋବସ୍ତ କରିଦିଆ, ମୁଁ ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ନେବି । ସେ ବଡ଼ମା'କୁ କହି ମୋ ତବାରୁ ଧାନ ବାହାର କରିଦେଲେ । ଆମ ଘରେ ତେବେକି ଥିଲା, ଜଣେ ସାଲୋକ ଆସି ଧାନକୁ ସିଖାଇ ଶୁଣାଇ ଯାହା କରିବାର

କଥା କରି ନିଜେ ତିକିରେ କୁଟି ଦୂଇବସ୍ତା ସବୁ ଉଷ୍ଣନା ଚାଉଳ କରିଦେଲା । ଆମ ଘରେ ସେପରି ସବୁ ଚାଉଳର ବ୍ୟବହାର ସବୁଦୀନ ହୁଏ । କିଛି ଧାନ ବିକିଦେଇ କିଛି । ଚକା ମଧ୍ୟାଶି ଗାସେକୁ ରଖିବାକୁ କହିଲି । ଆମେ ଆସିବାର ଆଠଦିନ ଆଗ୍ରା କହିଲି-ବଡ଼ମା, ଶରଦ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ କିଛିଦିନ ପାଇଁ ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ଯାଉ । ତୁମେ ତ ଦେଖୁଛ, ଗାସେ ଓ ଶରଦ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଗରୁ ଗାଧୋଇ ଯାଆନ୍ତି, ଏକାସାଙ୍ଗରେ ଖୁଅପିଆ କରନ୍ତି ଏବଂ ଗାସେର ସମୟ ଶରଦ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ଗ ହସଖୁସିରେ କରୁଛି । ଗାସେ ନୃଥାବୋଦ୍ୟ ସେଠାରେ ଏକୁଟିଆ ତାକୁ ଭଲ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ଶରଦ କିଛିଦିନ ରହିଲେ ମୁଁ ବି ସ୍କୁଲକୁ ଗଲେ ନିଷିତ ହୋଇ ରହିବି । ଶରଦ ହେଉଛି ବଡ଼ମା'ଙ୍କ ତାରି ନମର ଝିଅ । ଉପର ତିନିଜଣ ଶାଶ୍ଵତରକୁ ପାଇଥିଲେଣି । ପିଲାଦିନ୍ଦୁ ଶରଦର ବାଲ୍ୟବିବାହ ହୋଇଥିଲା, ମାତ୍ର ସେ ଗୁହ୍ୟୋଗ୍ୟା ହୋଇଥିଲା । ତାର ବୟସ ସେତେବେଳେ ୧୨ / ୧୩ ବର୍ଷ ହେଉଥିଲା । 'ବଡ଼ମା' କହିଲେ ତୁ ଠିକ୍ କଥାଟେ କହୁଛୁ, ଶରଦ ତୁମମାନକ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବ । ତା'ପରେ ମୁଁ ଆମ ପଲାଇ କକାକୁ (ବୋଧଷ୍ଟୁସ ତୁମାଳ ଜାତିର ଲୋକ) କହିଲି-କକା, ତୋର ଝିଅ ମାଟିଖାଇକୁ ଆମେ ସାଙ୍ଗରେ ନେବାକୁ ମନ କରିଛୁ । ତୁମେ ମୋର କକା, କାକୀ । ହଁ କରି ତାକୁ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଛାଡ଼ିଦିଅ । ଶରଦ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବ । ଏମାନେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ରହିବେ । କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । ପଲାଇ କକା ଥିଲା ଜଣେ ଦିନମକୁରିଥା । କକା, କାକୀ ଦୁହଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ରାଜି ହେଲେ ।

ମୁଁ ହେଉଛି ବଡ଼ ଖଲିଆପାଲିର ପୁଅ । ସେଠାରେ ନ ରହୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଗାଁର ସମସ୍ତେ ମୋତେ ଭଲପାଆନ୍ତି । ଏପରିକି ଗଣ୍ଠା ପଡ଼ାର ଲୋକକୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କକା, ବବା ମାନ୍ୟ କରି ତାକୁଥିଲି ଓ ମୋତେ ଦେଖିଲେ ସେମାନେ ଉଷ୍ଟର ହୋଇ 'ଆମର ପିଲା ଆସିଲାରେ' ବୋଲି କହୁଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନକୁ ଦୂଇ-ଚାଟିଚକା ଦେଲେ କେତେ ଆନନ୍ଦରେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ତାର ସଦୁପ୍ୟୋଗ କରୁଥିଲେ । ଥରେ ଆମ ଗାଁ ପୋଡ଼ିଗଲା । ମୋ ଘର ମଧ୍ୟ ପୋଡ଼ିଗଲା । ମୋତେ କିଛି ଚକା ସେଥିପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ ସ୍ଵରୂପ ମିଳିଲା । ଚକା ତ ଗ୍ରେହଣ କଲି କିନ୍ତୁ ସବୁଚକା ଗଣ୍ଠା ପଡ଼ାର ଲୋକଙ୍କ ସେବାରେ ଲଗାଇ ଦେବାକୁ ବଡ଼ବାପାକୁ ଦେଇଦେଲି । ସତରେ ସେମାନେ ସେହି ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ କେତେ ଉପକୃତ ହେଲେ, ମୋତେ କେତେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ ।

ମୋର ଛୁଟି ଆଉ ୪/୫ ଦିନ ଥିଲା । ଆମେ ଦୁହଁଁ ଏବଂ ଶରଦ, ମାଟିଖାଇ ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ଯିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ । ବଡ଼ବାପା ଦୁଇଟି ବଳଦ ଗାଡ଼ିରେ ଆମର ସବୁ ସାମାନ ଲଦି ଓ ଆମକୁ ବସାଇ ହଳିଆମାନକୁ ଧରି ସକାଳ ତୋଜନ ଶାନ୍ତି ସାରିଦେଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ବଲାଙ୍ଗିର ମୋର ମାଉସା ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ ଦିନ ୩/୪ ଶାରେ । ସେଠାରେ ସବୁ ଜିନିଷ ଉଚାରି ଦେଇ ତା'କ ବାଟୁଁରେ ହଳିଆମାନେ ରଖିଦେଲେ । ମାଉସା ସେମାନକୁ କିଛି ଖାଇବାକୁ ଦେଲା । ସେମାନେ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ନ ରହି ରାତିଟା ଶକରଭୁଜିରେ କଟାଇବା ପାଇଁ ଆଗରୁ ସ୍ଵିର କରି ମୋର ଜାନକୀ ନାନୀକୁ ଖବର ଦେଇଥିଲେ । ତେଣୁ ସେଠାକୁ ଚାଲିଗଲେ ଓ ରାତିଟା ସେଠାରେ ରହି ସକାଳେ ଗାଁକୁ ଗଲେ ।

ଚାଉଳ ବସ୍ତା ଚିତ୍ରା ଗଲା

ମାଉସା ଆମମାନକୁ ଦେଖୁ କେଡ଼େ ଉଷ୍ଣତ୍ତେ ହେଲା । ରାସେଠୁଁ ଶୁଣିଲା ଯେ ତା'ର ମାଆ, ବାପା ସକୁରୁମ ଚାଷଗାଁକୁ ଚାଲିଯାଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ଘରେ ତାଲା ପଡ଼ିଥିବା ଦେଖୁ ଏଠାକୁ ଆସିଲୁଁ ସେ' ତାର ବାପାମାଁକୁ ଅନେକ ଦିନରୁ ଦେଖିଲାହିଁ । ମାଉସା କହିଲା-ତୁ ତୋ'ର ବିବାହ ପରେ ଚିତ୍ତିଲାଗଡ଼ିରୁ ଏଠାକୁ ଅଛ ସମୟ ପାଇଁ ଆସିଥିଲୁ । ମୋ ମାଁର ହାତ ଭାଙ୍ଗିଥିଲା । ଭଙ୍ଗା ହାତରେ ତୋତେ ସୁଆଳି ଦେଇ କେଡ଼େ ଉଷ୍ଣତ୍ତେ ହେଲା । ଅନି ତୋତେ ଭଲ କରି ମୁଁ ଦେଖୁଛି । 'ହର' ତ ଆମର ପୁଅ, ଏଠାକୁ ନ ଆସି ଶୁଣୁର ଘରେ କାହିଁକି ରହିଛା ? ଏମିତି କିଛି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିଯାରି ମାଉସା ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘର ଖୋଲିଦେଲା । ଘରଟି ଦୁଆର (ଅଗଣା)କୁ ଓ ଘରର ବାରଣାକୁ ଲାଗିକରି ସଫାସୁଦ୍ଧରା ହୋଇ ଖାଲି ଥିଲା । ରାସେ, ଶରଦ, ମାଟିଖାଇ ଓ ମାଉସାର ଝିଅମାନେ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କ ସହ ମିଳି ଜଳଖାଥା ଖାଇ ହସଖୁସି କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ମଉସା କଟେଗାରୁ ଫେରିଲେ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ପାଇ ତାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲୁଁ ଓ ସେ ବହୁତ ଶୁସି ହେଲେ । ମୋତେ କହିଲେ-ତୁ ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ଭଲକାମ କରୁଥିବା କଥା ଶୁଣୁଛି ।

ତା'ପରେ ଚାଉଳ ବସ୍ତା ଦେଖୁ ପଚାରିଲେ-ଏଇଟା କ'ଣ ଘରେ କୁଟିଥିବା ରଖିଲା ଚାଉଳ ? ମୁଁ କହିଲି-ହଁ । ସେ ବସ୍ତା ଭିତରୁ କିଛି ବାହାର କରି ଦେଖିଲେ ଯେ ତାହା ଭଲ ସବୁ ଚାଉଳ । ମୁଁ କହିଲି-ମଉସା ଏ ଚାଉଳ କିପରି ନେବି ? ବସିବାଲା

ସୃତି ଚ ନିତ୍ୟ ନୁହଁ ପରିବାର (ଆମ ଜାହନା) ■ ୨୨୨

ଏବେଦି ବୋଲି ନେବାକୁ ହଁ କରିବ ତ ? ମତସା କହିଲେ-ତୁ ଏତେ ବଡ଼ ବୋଲି
ନେଇ ଅସୁରିଧାରେ ପଡ଼ିବୁ କାହିଁକି ? ଶୁଣ, ଠିକ୍ ଏହିପରି ଚାଉଳ ଆମ ଘରର ବ୍ୟବହାର
ପାଇଁ ମୁଁ ଆମ ଚନ୍ଦରିଆ ଗାଁରେ ୫/୬ ବସ୍ତା କୁଟାଇ କରି ରଖିଛୁ । ମୋର ସମ୍ପର୍କୀୟ
ମତସା ସେ କି ମୋ ତରଫରୁ ଚନ୍ଦରିଆ ଗ୍ରାମର ଏଜେଷ୍ଟ କାମ କରନ୍ତି, ତୁ ତାକୁ
ଚିହ୍ନିରୁ ତ ? ମୁଁ କହିଲି-ସେ ତାମାକୁ ମୁଁ ଜାଣେ ଓ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ସେ ଏଠାକୁ ଆସି
ଚିହ୍ନିରୁ । ମତସା କହିଲେ-ମୁଁ ତାକୁ ଚିଠି ଦେବି । ତୁ ପାଚଣାଗଡ଼ରେ ମାଷ୍ଟର ପଡ଼ାରେ
ରହୁଥିବା କଥା ବି ଲେଖିବି । ଆଉ ତାକୁ କହିବି-ତୁମେ ଦୂଇ ତିନିଦିନ ଭିତରେ ହରିହର
ଘରକୁ ସେହି ସବୁ ଚାଉଳରୁ ଦୂଇବସ୍ତା ଧରି ଯିବ ଏବଂ ନଡ଼ା ବେଣ୍ଟ ଆଦି ନେଇ
ସବୁଚାଉଳକୁ ପୁତ୍ରାଚିଏ ବାନ୍ଧି ରଖିଦେବ, ଯେପରି ଉଇ ଖାଇ ନପାରିବେ । ମୋ ଚିଠି
ପାଇଲା ମାତ୍ରେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ତୋ'ପାଇଁ ଏହା କରିବେ । ଏହାଶୁଣି ମୁଁ ଖୁସି ହେଲି ଓ
ଭାବିଲି, ଯାହାହେଉ, ମୋ ମୁଣ୍ଡରୁ ଏ ଚାଉଳ ବୋଲିଗା ଗଲା ।

ଆମେ ଅନୁରୋଧ କରିଥିବାରୁ ଯଥାସମୟରେ ଆମ ଘର ସାମନାକୁ ବସ୍ତ
ଆସିଲା । ଆମର ଲୋକମାନେ ଓ କ୍ରିନର ଆମ ଜିନିଷ ସବୁ ବସ୍ତ ଉପରେ ଚଢାଇଦେଲେ
ଏବଂ ଆମେମାନେ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲୁଁ । ଗାଡ଼ି ପୁଣିଥରେ ବସଷ୍ଟାଙ୍ଗକୁ ଯାଇ ପାଚଣାଗଡ଼କୁ
ଯିବାପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ଆଉ କେତେଜଣ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ବସାଇ ତା'ର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ
ଠିକ୍ ତିନିଟା ବେଳକୁ ଛାଡ଼ିଲା ଏବଂ ସଂଧା ପାଞ୍ଚଟା ପୂର୍ବରୁ ପାଚଣାଗଡ଼ ପହଞ୍ଚଗଲା ।
ଯାତ୍ରୀମାନେ ବସଷ୍ଟାଙ୍ଗରେ ଓହ୍ଲାଇଗଲେ । ତା'ପରେ ଦ୍ରାଇଭର ବାବୁ ମୋର
ଅନୁରୋଧରେ ମେନ୍ଟରୋଡ଼ରେ ଆଉ କିଛି ଦୂର ଆଗେଇ ନେଇ ମାଷ୍ଟର ପଡ଼ା (ବା
ଚିତରସ କଲୋନି) ଭିତରକୁ ଅଛଦ୍ରର ନେଇ ହେଉମାଷ୍ଟର ବୁଜମୋହନ ଠାକୁରଙ୍କ
ଘର ଆଗରେ ଗାଡ଼ି ରଖିଲେ ।

ମୋର ବୁଢ଼ାଦାଦୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନ ମିଶ୍ର

ଆମଠାରୁ ଆଗରୁ ଖବର ପାଇ ସେଦିନ ମୋର ଜେଜେ ବୁଢ଼ାଦାଦୀ
ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନ ମିଶ୍ର ଆମମାନଙ୍କ ବାଟକୁ ଚାହିଁ ବସିଥିଲେ । ଲୋକ ଦୁଇଜଣ ଲଗାଇ
ଆମର ଜିନିଷପତ୍ର ଗାଡ଼ି ଉପରୁ ଉତ୍ତାରି ମୁଁ ରହିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିବା କ୍ଵାର୍ଟସିଙ୍କୁ
ବୁଝାଇନେଲେ । ହେଉମାଷ୍ଟର କ୍ଵାର୍ଟସିଙ୍କୁ ଲାଗି ମୋ କ୍ଵାର୍ଟସିଙ୍କୁ ଥିଲା । ସେଠାରେ ସବୁ
ରଖିଦେଇ ତାଲା ପକାଇ ଆମେମାନେ ସେହି ଦାଦାକ ଘରକୁ ଗଲୁଁ । ଦାଦାକ ସା ମୋ

ସ୍ବାର ଜଣେ ମାଉସାର ହିଅ - ସଂପର୍କରେ ନାନା । ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନ ମିଶ୍ର କିନ୍ତୁ ମୋର ଜାତି କୁଚୁମର ଲୋକ । ସଂପର୍କରେ ମୋର ସେ କେନେବାପା । କିନ୍ତୁ ଆମର ଏଥାଡ଼ର ଚଳଣି ହିସାବରେ ମୁଁ ତାକୁ ଦାଦା (ବୁଢ଼ା ଦାଦା) ବୋଲି ତାଙ୍କେ ଓ ସେ ମୋତେ ଭାଇ ବୋଲି ସମୋଧନ କରନ୍ତି । ମୋ ସ୍ବା ଏମାନଙ୍କ ଘରକୁ ତା ବାପାମାଙ୍କ ସହିତ ଆଗରୁ ୨/୩ ଥର ଯାଇ କେତେଦିନ ରହିଥିଲା । ତେଣୁ ଉଭୟ ନାନା-ଉତ୍ତଣା ଭେଟାତେଟି ହୋଇ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ଆମେମାନେ ସମସ୍ତେ ଯାଇ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲୁଁ । ତାଙ୍କର ସେତେବେଳେ ୫/୬ଟି ପୁଅଛିଅ ଥିଲେ । ସେମାନେ ତାଙ୍କ ମାଉସା ଅର୍ଥାତ୍ ମୋ ସ୍ବାକୁ ଦେଖୁ ଶୁଣିରେ ମାଉସା-ମାଉସା ବୋଲି ତାକିଲେ । ଏହା ଶୁଣି ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଖକୁ ତାକି କହିଲି-ସିଏ ତୁମର ମାଉସା । କିନ୍ତୁ ମନେରଖ ମୁଁ ତୁମର ମାଉସା ନୁହେଁ, ମୁଁ ତୁମମାନଙ୍କର କାକା, ତୁମ ବାପାଙ୍କ ସାନଭାଇ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେମାନେ ମୋତେ କାକା-କାକା ବୋଲି ସମୋଧନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କ ମାଁ ଏହା ଶୁଣି ହସୁଥାଆନ୍ତି । ମୁଁ ସେ ଉଭୟ ପତିପନୀଙ୍କୁ ଦାଦା ଓ ନାନା ବୋଲି ସମୋଧନ କରୁଥିଲି ଓ ତାଙ୍କ ପିଲାମାନେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ 'କାକା' ବୋଲି ସମୋଧନ କରି ଆସୁଛନ୍ତି ।

ସେଦିନ ଆମେ ତାଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ ଘର ତିଆରି ନାନା ପ୍ରକାର ଜଳଖୁଆ ଖାଇ ଚାପୁ ହେଲୁଁ । ରାତିରେ ପ୍ରାୟ ନଅଟା ବେଳକୁ ତାଙ୍କ ଘରେ ଶୁଅପିଆ ସାରି ଆମ କାଟର୍ଷକୁ ଦାଦାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଆସିଲୁଁ । ଲାଲଚିନ ଲିଗାଇ ଘରକୁ ଦେଖିଲି ବେଶ ସଫାସୁତୁରା ଦିଶୁଛି ଓ କାନ୍ଦରେ ଚାନ୍ ଲାଗିଛି । କାନ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ବାରଁଶ ଚାଳରେ ତିଆରି ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମନ୍ଦବୁଡ଼ି ଅଛି । ଦେଖିଲି, ମୋ ଶୋଇବା ପଲକ ତ ପଡ଼ିଛି, ତା ପାଖକୁ ଲାଗି ଦୂଇଛି ଦରଢ଼ିଆ ଖଟ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଛି । ରାତିରେ ଘରୁ ଖଟ ବାହାରକୁ ନେବାପାଇଁ ଲୋକ ଚଳଣିରେ ମନା ଅଛି । ତେଣୁ ଆମ ଦାଦା ସଂଧା ପୂର୍ବରୁ ଦୂଇଛି ଖଟ ଯୋଗାଡ଼ି କରି ଆମ ଘରେ ପକାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । କିଛି ସମୟ ଏଣୁତେଣୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇଯାଇ ଚର୍କ ଓ ଦିଆସିଲି ପୁଡ଼ିଆ ପାଖରେ ରଖୁ ଲାଲଚିନ ଲିଭାଇ ଶୋଇପଡ଼ିଲୁଁ । ସେଦିନ ଭଲ ନିଦ ହେଲା ।

ନୂଆବୋହୁର ରୋଷେଇ ଚିନ୍ତା

ସକାଳୁ ଉଠି ବାରିପଟକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲି ଚାଳବାଡ଼ ଘେରା ହୋଇ କଜା ପାଇଗାନା ଅଛି । ପ୍ରତିଦିନ ମେହେତରଣା ସଫା କରେ ଓ ଦରମା କିଛି ନିଏ । ନୂଆହାଣି

ଓ মাতিআৰে পাণি ভৱ্র হোৱাছি । এসবু মিশ্ৰ দাদাৰ কাৰ্য্য । আমেমানে
সমপ্রে শৌচাদি কৃষ্ণা সমাপ্ত কলুঁ । মো ছিড়া সমপ্রে পকালু গাধোৱ
পকাইথালে । তা'পৰে দেখালি, গাষে চুলি সপা কৰি কাঠ পেঞ্জাব ধৰি
জালিবা আৱম কলাণি । মুঁ কহিলি-এতে চৰচৰ জাহাঙ্গি, আজি স্বুল খোলুনাহি,
চেৰিৰে রাহিলে বি চলিব । যে কহিলা-বেকথা মুঁ জাণি, হেলে জলশুআ ত
জৰিবাকু হেব । মুঁ পচারিলি-যেথুপাইঁ যামান অছি ? যে কহিলা-অঢা, চিনি,
বেসন, চাৰল চুনা, উলি, রসুণা, চেল, লুণা ও লকা পৰু অণায়াৱাছি ।
ঘৰে জলশুআ তিআৰি কৰিবা । মুঁ পচারিলি-মাৰসা ছোট বস্তাৰে চাৰল বস্তাৰ
দেৱথুলা, কালে আমৰ চাৰল আধিবারে বিলম্ব হেব বোালি, যে কথা জাণু
ত ? যে কহিলা-জাণিছি ও আশিছি । আৱ খলিআপালিগু বিভিন্ন প্ৰকাৰ ঢালি,
চেন্দুলি, আচাৰ, বড়ি মধ আশিছি । কিছি অসুবিধা হেব নাহি । এসবু শুণি
মোতে আনন্দ লাগিলা । জলশুআ তিআৰি হেলা ও কিছি খাইবেৱ বাপাৰকু
চিকিৎ বুলিবাকু বাহাৰিলি । যাঙ্গমানক পছিত ভেট হোৱ দিন কচিলা ।

এহাৰ ৪/৪ দিন পৰে আম মৰিয়াক 'এনেষ্ট মৰিয়া' চঞ্চৰিআৰু
হলগাঢ়িৰে দুৱিবস্তা পৰু চাৰল আশি আমি ঘৰৱ গোচিৎ কোণৰে পুত্ৰাচিৎ
বান্ধি বসাই দেলে । আমৰ চাৰল চিনা গলা ।

ପାଠ୍ୟାଗଢ଼ରେ ରହଣୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ

ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲରେ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିଲା

ସେତେବେଳେ ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟି ପରେ ଦୁଇ ଜାନୁଆରାରେ ସବୁ ସ୍କୁଲ ଖୋଲୁଥିଲା । ସେବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ହେଲା ଓ ସ୍କୁଲରେ ନବମ ଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରଥମ କରି ଖୋଲିଲା । ଏଥପାଇଁ କ୍ଲାସ କୋଠରୀର ଅଭାବ ହେଲା ନାହିଁ । ସ୍କୁଲର ଟିନୋଟି କୋଠରୀରେ ଜମାଥିବା ପୁରୁଣା, ଅଦରକାରୀ ଜିନିଷ ସବୁକୁ ଦୁଇଟି କୋଠରୀରେ ରଖିଦେଇ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କୋଠରକୁ ସଫାକରି ରଙ୍ଗ ଲଗାଇ ସେଠାରେ ନୂତନ କ୍ଲାସ ଖୋଲିଲା । ଏଥପାଇଁ ତ ମଂକୁରା ଆଗରୁ ମିଳିଥିଲା । ଯଥାସମୟରେ ସ୍କୁଲ ଖୋଲିଲା, ବାହାରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ସଭାରେ ସରସ୍ଵତୀ ବଦନା ଗାନ କରାଗଲା । ସେହି ସଭାରେ ହେଉମାଞ୍ଚର ଘୋଷଣା କଲେ-ଆଜି ନୂଆ କରି ୯ମ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିଲା, ଆସନ୍ତା ବର୍ଷ ୧୦ମ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ତା'ପର ବର୍ଷ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀ ଏହି ସ୍କୁଲରେ ଖୋଲାଯିବ ଏବଂ ଏହି ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲ ଜିଲ୍ଲାର ଦ୍ୱିତୀୟ ହାଇସ୍କୁଲର ମାନ୍ୟତା ପାଇବ । ଏହା ଶୁଣି ପିଲାମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ତାଳିମାରି 'ମା ପାଠେଣେଶ୍ଵରୀ କା ଜୟ' ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ । ସେଦିନ ପିଲାକୁ ନୂତନ କ୍ଲାସର ବହି ତାଳିକା ଦିଆଗଲା, ଯଦିଓ ଆଗରୁ ଥରେ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଚିସେସ ପରେ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି କରି ପିଲାକୁ ନିଜନିଜ ଦରକାରୀ ଜିନିଷ କିଣିବାକୁ କୁହାଗଲା । ତା'ପରେ ଆମେ ସବୁ ଶିକ୍ଷକ ଏକତ୍ର ବସି କ୍ଲାସମାନକର ନୂତନ ଟାଇମଚେବୁଲ ତିଆରି କଲୁଁ । ସେ ସବୁ ତହିଁ ପରଦିନ ସବୁପିଲାକୁ ତାକି ଦିଆଗଲା ଓ ତା' ପରଦିନଠାରୁ ନିଯମିତ ରୂପେ ସ୍କୁଲ ଚାଲିଲା ।

ଛୁଟି ଭିତରେ ଆମ ହେଡ଼ିମାଷ୍ଟର, ଇନ୍ଦ୍ରପେନ୍ଦ୍ରରକୁ ସ୍କୁଲର ସବୁ ଦରକାରା ଜିନିଷ ଯଥା ୯ମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଚେବୁଲ, ଚୌକି, ବେଷ୍ଟ ଆଦି କିଣିବା ପାଇଁ ଟଙ୍କା ମଂଦୁର କରିବାକୁ, ଜଣେ ନୃତ୍ୟ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ନିୟୁତ କରିବାକୁ ତଥା ସ୍କୁଲର ଭଙ୍ଗାଗୁଡ଼ା ଅଧରକାରା ଜିନିଷ ନିଲାମ କରିଦେବା ପାଇଁ ପରମିସନ୍ ଦେବାକୁ ଲେଖୁଥିଲେ । ଯଥାସମୟରେ ଟଙ୍କା ମଂଦୁର ହେଲା ଓ ନିଲାମ ପାଇଁ ପରମିସନ୍ ମିଳିଲା । ସେ ସମୟରେ ସେପରି ନିୟମ ଥିଲା, ଜଣେ ଏମ୍.ଇ. ସ୍କୁଲର ହେଡ଼ିମାଷ୍ଟରଙ୍କ ସେପରି କ୍ଷମତା ନଥିଲା । ସରକାରର ଅଫିସର ପ୍ରରୀଯ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସେ କ୍ଷମତା ଥିଲା ।

ବନ୍ଦ ସାଉଟର ଗୋଡ଼ ମାର୍କ

ମୁଁ ସରକାରୀ କ୍ଲାଟର୍‌ରେ ରହିଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ମାର୍କରେମଣଟିରେ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଯାଏଁ ଓ ପିଲାମାନଙ୍କ ଭଲ ମନ୍ୟ ବୁଝେଁ ଏବଂ ମୁଁ ଶିଖାଇଥିବା ଦଣ୍ଡ, ବୈଠକ, କଦମ୍ବତାଳ ଓ ମାର୍କିଂ ନିୟମିତ ରୂପେ ସକାଳୁ କରୁଛି କି ନାହିଁ ବୋଲି ପଚାରି ବୁଝେଁ । ସେମାନେ ନିୟମିତ ରୂପେ ସେ ସବୁ କରି ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ଓ ଦେହ ସୁସ୍ଥ ରହୁଛି ବୋଲି ଶୁଣି ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗେ ।

ଦିନେ ସାଉଟି ପିଲାମାନଙ୍କୁ କହିଲି-ଆଜି ସ୍କୁଲର ଶେଷ ପରିଅତ୍ତି ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଯାଇ ଶାସ୍ତ୍ର ଛୁଟିଛେବ । ତୁମେମାନେ ଜଳଖୁଆ ଶାଇ ତ୍ରେସ ପିଣ୍ଡ ବାହାରି ପଡ଼ିବ । ମାର୍କିଂ କରିବି ଆମେ ସହର ଭିତରକୁ ଯିବା ଓ ଲୋକଙ୍କୁ ଆମର ମାର୍କିଂ ଦେଖାଇବା । ସେମାନେ ଖୁସିବେ ହଁ କଲେ । ହେଡ଼ିମାଷ୍ଟର ମୋର ଅନୁବୋଧ ଶୁଣି ଆନନ୍ଦରେ ଗୋଟିଏ ପରିଅତ୍ତ ଛୁଟି କରିଦେଲେ । ଯଥାସମୟରେ ମୁଁ ତ୍ରେସ ପିଣ୍ଡ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି ଓ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମାର୍କିଂ କରି ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଆସିଲୁଁ । ଆସିଲାବେଳେ ଆମ ସ୍କୁଲ ପାଖ ପଡ଼ିଆରେ ଦେଖିଲି, ବିରାଟ ତମ୍ଭୁ ପଡ଼ିଛି ଓ ସଢ଼କ ଆଡ଼କୁ ତମ୍ଭୁ ପାଖଟା ଖୋଲା ରହିଛି । ମୁଁ ଏକଥା ଆଗରୁ ଶୁଣିଥିଲି । ସାଉଟି ପିଲାମାନେ ଗାତ ଗାଇ ମାର୍କିଂ କରି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ତମ୍ଭୁ ସାମନାର ସଢ଼କରେ ତୁପକୁ ‘ହଲ୍’ ହୁକୁମ ଦେଇ ‘ବାସ୍ତ୍ଵ ମୁହଁ’ କମାଣ୍ଡ ଦେଲି । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁ ତମ୍ଭୁ ପାଖରେ ଚାଲିଥିବା ସଜା ଆଡ଼କୁ ରହିଲା । ସଜାପତି ଏସ୍.ଡି.ଓ. ନନ୍ଦାବାବୁ ଓ ସଜାସବ୍ ବର୍ଗ ଆମ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ମୁଁ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହିଲି-ଦିମାରେ ପାଟଣାଗଢ଼ ସବତିଭିନ୍ନକା ଉପସ୍ଥିତ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ସବ୍ ସଜାସବ୍ ବର୍ଗକୋ ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲ ବନ୍ଦ ସାଉଟି କା ... ସେଲ୍ୟୁଟ୍ । ଏହା କହି ମୁଁ ସଜାଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ପାଲୁଟା କଲି ଓ ସମସ୍ତ ସାଉଟି ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋ

ସୃତି ତ ଜପି ନୁହେଁ ପିଣ୍ଡର (ଆମ୍ ଜାହନା) ■ ୨୨୭

ସହିତ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ସେଲୁୟ୍‌ଟ୍ କଲେ । ଏହା ଦେଖୁ ସଭ୍ୟମାନେ ଖୁସି ହେଲେ ଓ ତା'ପରେ ଆମ ଚୁପ ଗାସାରେ ଗାତ ଗାଇ ମାର୍କ୍ କରି ଚାଲିଲା । ଗାତ ଚାଲିଥାଏ, 'ଜାବନ୍ ହେବ ଗାଷ୍ଟ କା ପ୍ରେମ ସେ ନିଭାଏ ଯା । ଗାଷ୍ଟକେ ଉତ୍ତାନ୍ ମେ ଅପନା ଶିର କଟାଏ ଯା' ଇତ୍ୟାଦି । ମର୍ରିରେ ମର୍ରିରେ ଆମ ଚୁପ ମୁଖ୍ୟମାନେ ପାଠି କରୁଥାନ୍ତି-ଭାରତ ମାତା କା ଜୟ, ବଲାଞ୍ଜିର ମାତା କା ଜୟ, ପାଟଣେଶ୍ୱରୀ ମାତା କା ଜୟ ।

ଆମେମାନେ ମେନ୍‌ରୋଡ଼ରେ ପହଞ୍ଚ ସହର ଭିତରକୁ ମାର୍କ୍ କରି ଗଲୁଁ । ଆମର ଗାତ ମଧ୍ୟ ବଦଳି ଯାଇଥାଏ -

ଗାତ ସହ ପିଲାକ ମାର୍କ୍ ହେଉଥବା ଦେଖୁ ଥାନେକ ଲୋକ ଘରୁ ପଦାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଆନନ୍ଦର ଆଭାସ ଜଣା ପଡ଼ିଯାଉଥିଲା । ଆମେ ମାର୍କ୍ କରି ଯାଇ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର (ଦେଖିବାମନ) ମନ୍ଦିର ପାଶରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ମୁଁ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମନାକରି ଦେଉଥିଲି - ଯୋତା ମାତ୍ର ମନ୍ଦିର ଭିତରକୁ ନ ପଶିବାପାଇଁ ଏବଂ କହିଥିଲି 'ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରଭୁ କା ଜୟ' କହିଦେବ ଓ ବାହାରେ ଥାଇ ପ୍ରଣାମ କରିବ । ସେମାନେ ସେପରି କଲେ ଓ ସେଠାରେ ଅଛ ସମୟ ବୁଲାବୁଲି କଲେ ।

ସେଠାରେ ମୋର ୩/୪ ଜଣ ପରିଚିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଭେଟିଲି । ଧୋବାଇଚଣଣ ପରିଜ୍ଞା, ଧଣ୍ଡାମୁଣ୍ଡାର ମୁଗଲିଧର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଓ ଆଉ ଦୁଇଜଣ । ଆମର ମାର୍କ୍ ସହିତ ସେମାନେ ମୋଟେ ଦେଖୁ କିଛି ବାଟ ଆମ ସହିତ ଆସୁଥିଲେ । ସେମାନେ ମୋ ସହିତ ଅଛ ସମୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିପାରି କହିଲେ - ଏ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ଜଳଖୁଆର ବଦୋବସ୍ତ କରାଯାଇଛି ସେ ଦୋକାନରେ । ଦୋକାନ ଆଡ଼କୁ ସମସ୍ତକୁ ଢାକିନେଲୁଁ ଓ ପିଲାକ ସହିତ ଆମେମାନେ ମଧ୍ୟ ଠିଆରେ ଠିଆରେ କିଛି ଖାଇଲୁଁ । ତା'ପରେ ସେଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ମୁଁ ମୋ ଚୁପକୁ ଧରି ମାର୍କ୍ କରି ଗାତ ଗାଇ ଗାଇ ହଷ୍ଟେଲରେ ପହୁଞ୍ଚାଇ ଦେଲି ଓ ମୋ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲି ।

ମୋର ପିତୃ ଶ୍ରୀ କଥା

ଦଶହରା ମାସର କୃଷ୍ଣପକ୍ଷକୁ 'ଅପରପକ୍ଷ' ବା ପିତୃପକ୍ଷ କୁହାଯାଏ । ସେହି କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ପ୍ରତିପଦା ଦିନ ମୋର ବାପାକର ଶ୍ରୀ ଦିବସ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ବଡ଼ବାପାକୁ ଆଗରୁ କହିଥିଲି, ଏଣିକି ମୁଁ ମୋର ବାପାକର ଶ୍ରୀ କରିବି ଓ ସେ 'ହଁ' କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀରେ କ'ଣ ସବୁ କରାଯାଏ ମୁଁ ମୋ ଅଜାକଠାରୁ ଦେଖୁ ଓ ତାକୁ ପଚାରି ସବୁ

ଜାଣିଥିଲି । ଭାବିଲି, ପ୍ରଥମ କରି ଶ୍ରାବ କରୁଛୁ ଯେତେବେଳେ ହୁଏତ ବେଶି ସମୟ ଲାଗିଯାଇପାରେ । ତେଣୁ ହେଉମାନ୍ଦରକୁ କହି ସେଦିନଟା ଛୁଟି ନେଇଗଲି । ରାସେ ତା ମା' ଘରେ ଥିବାବେଳେ ଏ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଜାଣିଥିଲା । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଉଠି ରାସେ ଓ ଶରଦ ଶ୍ରାବ ପାଇଁ ଶରାବଢାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ । ମୁଁ ସକାଳୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଗାଧୋଇ ପଡ଼ିଲି ଓ ଚିଳଚର୍ପଣ ପାଇଁ ସବୁ ଯୋଗାଦୁ କଲି । କୁଣ୍ଡ, ତମାପାତ୍ରୀ, କୁଣ୍ଡବଚ୍ଛୁ, ଫୁଲ, ଚନ୍ଦନ, ଧୂପଦୀପ ଧରି ଓ ଗୋଟିଏ ପରାତରେ ପାଣି ଭର୍ବ କରି ସେଥରେ ରାଶି ଓ ଫୁଲ ତଥା କୁଣ୍ଡ କିଛି ରଖିଲି । ନିଜେ କୁଣ୍ଡବଚ୍ଛୁ ତିଆରି କରି ପିନ୍ଧିଲି । ମୁଁ ବହୁ ଆଗରୁ ଏସବୁ ଦେଖୁ ନାହିଁଥିଲି । କୁଣ୍ଡବଚ୍ଛୁ ଧାରଣ କରି ତମାପାତ୍ରୀରେ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ପ୍ରଥମେ ଦେବ ତର୍ପଣ କଲି । ତା'ପରେ ଅପଶବ୍ୟ ହୋଇ ଅର୍ଥାତ୍ ପଇତାକୁ ତାହାଣ କାନ୍ଦକୁ ବଦଳାଇ ପିତୃ, ପିତାମହ, ପ୍ରପିତାମହଙ୍କ ନାମ ଗୋଟି ଉକାରଣ କରି ତିନିପାତ୍ରୀ ଲେଖାର୍ଥ ପିତୃଲୋକକୁ ତର୍ପଣ କଲି । ମୋର ସ୍ଵର୍ଗତା ମାତା, ପିତାମହ, ପ୍ରପିତାମହ ତଥା ମୋର ମାମ୍ବୁ ଘରର ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଯେଉଁମାନେ ତର୍ପଣର ଯୋଗ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ନାମରେ ତିନିପାତ୍ରୀ ଲେଖାର୍ଥ ଜଳ (ତିଲୋଦକ) ଦେଇ ସମସ୍ତକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିଥିବାର ଅନୁଭବ କଲି । ତା'ପରେ ସେସବୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟ ପାତ୍ରରେ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ପିତୃଗଣ, ମାତୃଗଣ ଆଦିକୁ ଅପଶବ୍ୟ ହୋଇ ଘରେ କରାଯାଇଥିବା ଶିରୀ, ପିଠୀ ଆଦିଗୁ, ମନ୍ଦ ଉକାରଣ କରି, ପଣ୍ଡଦାନ ସମାପ୍ତ କଲି ।

ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ସଞ୍ଚା ଦାନ କରିବାର ବିଧୁ ଆମର ଅଛି । ସାଧାରଣତଃ ନିଜର ଜୁଆଇଁ ବା ଭଣଜା ଥିଲେ ତାକୁ ବା ଅଭାବରେ ଅତିଥି ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ତାହା ଦିଆଯାଏ । ଏହି ସଞ୍ଚା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ମୋର ଭଣଜା ତ୍ରିଲୋକନ ଦାସଙ୍କୁ କହିଥିଲି । ସଂଚାରେ ସାଧାରଣତଃ ଆମେ ଦେଇଥାଉଁ ଗୋଟିଏ ପାତୁଲିରେ ତାଳି, ଚାଉଳ, ପନିପରିବା, ପିଠୀ ଆଦି ମିଷାନ୍ତି, ଖଣ୍ଡ ଧୋତି ବା ଗାମୁଛା (ନୋରୀଙ୍କ ଶ୍ରାବରେ ଶାଢି), ପଇତା ଓ ଦକ୍ଷିଣା ସ୍ଵରୂପ କିଛି ଚକା । ମୋର ଭଣଜା ତାହା ଗ୍ରହଣ କଲେ ଓ ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ।

ଏହି ପିତୃପୂର୍ଣ୍ଣର ଅପରଲୋକ ଘରେ ଶ୍ରାବକୁ ଅନେକ ଲୋକ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ନିଜ ଘରେ ଶ୍ରାବ ଦିବସ ପରେ ଅନ୍ୟ ଦିନ ଅନ୍ୟଲୋକଙ୍କ ଘରର ଶ୍ରାବକୁ ଯାଇପାରନ୍ତି । ମାତ୍ର ନିଜ ଜୀବିକୁଟୁମ୍ବର ଲୋକେ ନିଜ ଘରର ଶ୍ରାବ ବୋଲି ଦିବାରି ନିଷୟ ଆସନ୍ତି । ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନ ଦାଦାଙ୍କ ଘରର ସମସ୍ତେ ଏଥରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ତଥା ଅନ୍ୟ ନିମନ୍ତି

କେତେଜଣ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଶ୍ରାବ ଭୋଲି ସବୁସବୁ ବାରଚା ଉପରେ
ହୋଇଗଲା । ସେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଓ ବାସେ ଉପାସରେ ଥିଲୁଁ । ଏହିଭଳି
ମୋର ମାତାକର ଶ୍ରାବ ମଧ୍ୟ ମାତୃନବମୀ ଦିନ ପାଳନ କରିଥିଲୁଁ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଭଣନୀ
ତ୍ରୁଲୋଚନ ଏକାକୀ ସବୁ ତ୍ରାହୁଣଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ସ୍ଵରୂପ ସବୁକାମ ସାରିଦେଇଥିଲେ ।

ମୋ' ଶଶୁରଙ୍କ ଆଗମନ

ଆମେମାନେ ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ଯିବାର ମାସେ ପରେ ମୋ ଶଶୁର ଭଗବାନ
ଗୁରୁ ଦିନେ ଆମମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଲେ । ସେ କିନ୍ତୁ ଆମର ଅତିଥି ନ ହୋଇ
ଆମ ଜ୍ଞାତି କୁଟୁମ୍ବ ସଂପର୍କାୟ ମୋର ଦାଦା (ଜେଜେ) ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଅତିଥି
ହେଲେ । ଏହାର କାରଣ ହେଲା ଆମ ସମାଜରେ ଗୋଟିଏ ଅଯୋଜିତ ନିୟମ ଅଛି
ସେ ବିବାହ ଦେଇଥିବା ରିଅ ଘରେ ସତାନଟିଏ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା' ଘରେ ଭୋଜନ
କରିବ ନାହିଁ । ଆମେମାନେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ନିୟମ ପାଳନ କରୁଛୁ । ବିଶେଷ
ଅସୁବିଧା ହେଲେ ତା' ଘରେ ଯତି ଖାଇବ, ରିଅକୁ କିଛି ଚକା ଦେଇ ଭୋଜନ ଦୋଷ
କେହିକେହି କଟାଇଦିଅଛି । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅନ୍ୟଘରର ଅତିଥି ହୋଇଥିଲେ ।

ତାକୁ ଦେଖୁ ଆମେମାନେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ ଓ ଯଥାରାତି ମାନ୍ୟବେଭାର
ପରେ ଅନେକ ସମୟ ଯାଏଁ ଘରୋଇ କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ କଟାଇଲୁଁ । ଆମେମାନେ
ସେଠାରେ ଆନନ୍ଦରେ ଭଲରେ ଥିବା ଜାଣି ସେ ଖୁସି ହେଲେ ଏବଂ ଆହୁରି ଦିନେ ରହି
ପରଦିନ ସଂଖ୍ୟାରେ ମୋ ଭଉଣା ଶରଦକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଫେରିଗଲେ ଓ
ଦିନେ ଘରେ ରଖୁ ନିଜେ ଖଲିଆପାଲିରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିଲେ । ଶରଦ ଘର ଛାଡ଼ି
ଏବେଦିନ କୁଆଡ଼େ ରହିନଥିଲା ତେଣୁ ଘରକୁ ଖୋଜା ଲାଗିବା ସ୍ବାଭାବିକ । ଶରଦ
ଥିବାରୁ ଦୂଇ ନିଃନୀତ ଭାଉଙ୍କ ସମୟ ମାଉନରେ କରୁଥିଲା । ସେ ଗଲାପରେ ରାସେକୁ
ଚିକିଏ ଏକୁଚିଆ ଲାଗିଥିବ । ତେବେ ପଡ଼ୋଶିନୀମାନେ ଆମ ଘରକୁ ଆସି ସେ
ଅଭାବ ପୂରଣ କରୁଥିଲେ । ବିଶେଷ କରି ମୋର ଦୂର ସଂପର୍କାୟା ମାଳାନାନୀ ଆମ
ଘରକୁ ବେଶି ଆସୁଥିଲା । ତାର ସ୍ଵାମୀ ଦାସବାବୁ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଏବଂ ତା'ର
ବଡ଼ପୁଅ (ମୋର ଭଣନୀ) ତ୍ରୁଲୋଚନ ଦାସ ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଜଣେ ଭଲ ଛାତ୍ର
ଥିଲେ । ଚକିରି କାଳରେ ସେ ବ.ତି.ଓ. ପଦବୀକୁ ଉଠିପାରିଥିଲେ ।

ଦଶହରା ବୁଲା

ସ୍କୁଲ ଠିକ୍ ଚାଲିଥିଲା । ଆନନ୍ଦରେ ସମୟ କଟିଯାଉଥିଲା । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଦଶହରା ଛୁଟି ଆସିଲା । ୧୪ଦିନ ଛୁଟି ହେଲା । ମୁଁମୋ ଘରର ତାଳାଚାବି ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନ ଦାଦାଙ୍କ ହାତରେ ଦେଇ ଗାସେ ଓ ମାଟିଖାଇକୁ ଧରି ମୋ ଶୁଣୁଗ ଘର ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଗଲି । ପ୍ରତଳିତ ରାତି ଅନୁସାରେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଧରି ଦୂର୍ଗାପୂଜା ଦିନ ଝିଅ ଭଉଣାମାନେ ବାପଘରକୁ ଆସି ଭାଇଜିରଟିଆ ବ୍ରତ କରନ୍ତି । ଦେବାକୁ ଅର୍ପଣ କରାଯାଉଥିବା ଗୋଟାଏ ଲେଖାର୍ଥ ଦୂର ଭାଇମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଛୁଆଇଁ ବଡ଼ଭାଇକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରନ୍ତି ଓ ସାନମାନକୁ ଆଶାର୍ବାଦ କରନ୍ତି ।

ମୁଁ ଗାସେକୁ ବଲାଞ୍ଜିରରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ମାଟିଖାଇକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆମ ଗାଁଖଲିଆପାଲିରେ ତା' ଘରେ ଛାଡ଼ିଦେଲି । ଆମ ଦୁହିଙ୍କୁ ଦାଖିରେ ଦେଖୁ ଗାଁର କେତେକ ଲୋକ ମାଟିଖାଇର ଘର ଆଗରେ ଜମା ହୋଇଗଲେ ଓ ଜଣେ ଥଙ୍କା କରି କହିପକାଇଲା - ଦେଖ ତ, ମାଟିଖାଇ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛେ, ହରିହର ଘରେ ମଜାଥୁ ଥାଏ । ମାଟିଖାଇ ହସି ହସି କହିଲା-ହୁଁ ଦାଦା ବହୁ ମୋତେ ଭଲରେ ରଖିଛନ୍ ।

ତା'ପରେ ମୁଁଆମ ଘରକୁ ଯାଇ ବଡ଼ବାପା-ବଡ଼ମା, ମୋର ଦାଦା-ବୋହୁ ଓ ମେଧାନାନାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ତିନୋଟି ବିବାହିତା ଝିଅ ଭାଇଜିରଟିଆ ପାଇଁ ସବୁବର୍ଷ ନିଜ ବାପଘରକୁ ଆସନ୍ତି । ସେମାନେ ମୋତେ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ଓ ଗାସେ କଥା ପଚାରିଲେ । ମୁଁ ଥଙ୍କା କରି କହିଲି-ଗାସେ ନୂଆ ଜାଗା, ନୂଆସାଙ୍ଗ ପାଇ ଓ ନିଜେ ବଢ଼ିଆ ବଢ଼ିଆ ଜିନିଷ ରାଶି ଖାଇପିଇ କରି ଭୁବି ଦିଶିଲାଣି । ଏହାଶୁଣି ସେମାନେ ହସି ଉଠିଲେ ।

ଉପରଓଳି ଆମ ପଲଇ କକା (ମାଟିଖାଇର ବାପ) ଘରକୁ ଯାଇ ତାକୁ କିଛି ଟଙ୍କା ଦେଇ କହିଲି, ଏଥୁରେ ତୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ନୂଆ ଶାଢ଼ୀ କିଣିବୁ - ଖେଳେ ମାଟିଖାଇର ଲାଗି ଓ ଆର ଖେଳେ ମୋର କାକୀର ଲାଗି । ତିହାର ବାହାର ଦିନେ ଖେଳେ ଖେଳେ ନୂଆଗା ପିଶ୍ବୁନ୍ ତ । କକା ଟଙ୍କା ରଖିଲା, କାକା ଆମର ହସୁଥିଲେ । ଏହା ବାହାରେ ଅଧିକ କିଛି ଟଙ୍କା ତାକୁ ଦେଇ କହିଲି-ଇଟା ରଖ, ତୋର କାମରେ ଲାଗବା । ସେ ବୁଝିଗଲା ମାଏଟି ଖାଇର କାମର ମଜୁରି ବାବଦରେ ଏ ଟଙ୍କା ଦିଆଯାଉଛି । ତା'ପରେ ମୁଁ କହିଲି-ଆଜିତୁ ଦଶଦିନ ପରେ (ଅମ୍ବୁଜ ଦିନ) ଆମେ ପାଟଣାଗଡ଼ ଯିବୁଁ ଦିନକର

ଆଗରୁ ବୁମାଟିଖାଇକୁ ବଲାଞ୍ଜିର ମୋ ଶୁଣୁରୟର ରାମଜାପଡ଼ାକୁ ନେଇ ଛାଡ଼ିବୁ ସେ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଆର କେତେମାସ ରହିବ । ପଲତ କକା ଓ କାକୀ ଦୁଇଁ ହିଁ କଲେ । କକା କହିଲା-ତୋର ବଡ଼ବାପା ସାଙ୍ଗେ ହଲ ଗାଡ଼ି ଧରି ବହନେ ବଲାଞ୍ଜିରନୁ ଆନ୍ଦବାର ଲାଗି ମୁଲ୍ଲ ଯାଇଥିଲି, ମୁଲ୍ଲ ତୋର ଶଶୁର ଘର ଦେଖାଇଲେ । ଏହା ଶୁଣି ଖୁସିହେଲି ।

ମୁଁଆର ଦୁଇଦିନ ସେଠାରେ ରହି କିଛି ଧାନ ବିକି ଟକା ଧରି ଖାଡ଼ିବଲାଞ୍ଜିରକୁ ବାହାରି ଆସିଲି । ଜେଜେ, ମାମୁଁମାର୍ଛ ଓ ପିଲାମାନେ ମୋଟେ ଦେଖି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ଜେଜେ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଭଲ ଦିଶୁଥିଲେ । ମୋଟେ କୁଣ୍ଡାଳ ପକାଇ ରାସେର କଥା ଓ ପାଟଣାଗଡ଼ର କଥା କିଛି ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ମୁଁ ସେଠାରେ ୪/୫ ଦିନ ରହି ମୋର ପୂର୍ବ ଯୋଜନାମତେ ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଆସିଲି । ତହିଁ ପରଦିନ ମାଟିଖାଇ ବଲାଞ୍ଜିର ଆସିଲା । ତେଣୁ ଛୁଟି ସରିବା ପୂର୍ବରୁ ରାସେ ଓ ମାଟିଖାଇକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ମୁଁ ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ଏହା ଜାଣି ମିଶ୍ରଦାଦା ତାଳା ଖୋଲିଦେଲେ । ସେଦିନ ଆମେ ତାଙ୍କର ଅତିଥି ନ ହୋଇ ନିଜ ଘରେ ଖାଇ ରହିଲୁଁ । ଏପରି ଛୁଟିଟି କଟିଲା ଓ ପରଦିନ ମୁଁ ସ୍ଥାନରେ ଜନନ୍ କଲି ।

ଆମ ବଂଶର ବିପଦ - ମାର୍ଗଶିର ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା

ଆମ ପଣ୍ଡିତାରେ ଭାବୁବ ମାସର ଶ୍ରେଷ୍ଠପର୍ବ ନୃଥୀଖାଇ । ଧନୀ-ଦରିଦ୍ର ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ଏହା ପାଳନ କରନ୍ତି । ଆଶ୍ରିନ ମାସର କୃଷ୍ଣପକ୍ଷରେ ପିତୃଗ୍ରାହ ଓ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷରେ ଦୂର୍ଗାପୂଜା ସର୍ବତ୍ର ପାଳିତ ହୁଏ । କାର୍ତ୍ତିକ ମାସକୁ ପୁଣ୍ୟ ମାସର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇ ହଦିଷ୍ୟାନ୍ତ ଓଳିଏ ଗ୍ରହଣ କରି ଏବଂ ପ୍ରାତିକାଳରୁ ବିଭିନ୍ନ ମନ୍ଦିରକୁ ଦେବଦର୍ଶନ ନିମିର ପାଇଥାନ୍ତି । ସେହିପରି ମାର୍ଗଶିର ମାସର ବିଶିଷ୍ଟ ପର୍ବ ହେଉଛି, ମାସର ଚାରି ଗୁରୁବାରରେ ମା'ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବାକ ପୂଜା କରି ପାଖ ପଡ଼ୋଣା ଘରେ ଶିରୀ ପିଠା ଓ ସ୍ଵାଦିଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ ବାଣ୍ଡିବା । ଅବଶ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରେ ଓ ଥିଲାବାଲା ହିନ୍ଦୁପ୍ରତ ମାନ୍ଦକରେ ଏହା ବେଶି ପାଳିତ ହୁଏ ।

ପୂର୍ବବର୍ଷ ୧୯୪୫ରେ ଆମେମାନେ ମାର୍ଗଶିର ମାସର ଦୁଇ ପାଳି ଗୁରୁବାରରେ ପଡ଼ୋଣାକ ଘରୁ ଏପରି ସୁଆଦିଆ ପ୍ରସାଦ ପାଇ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ । କିନ୍ତୁ ଆମଘରେ ତଥା ଆମ ବଂଶରେ ଏହି ମାର୍ଗଶିର ଗୁରୁବାର ପୂଜା କେତେକାଳିରୁ ମନା ଥିବାରୁ ଆମଘରେ ସେ ପୂଜ୍ୟ ହେଉନଥିଲା । ଦ୍ଵିତୀୟ ପାଳି ଗୁରୁବାର ସରିବା

ପରେ ମୁଁମୋ ସା ରାସେକୁ କହିଲି-ହଇଲୋ, କୋଉ ଯୁଗରୁ ସିନା ଏହା ଆମ ବଂଶରେ ମନା ଥିଲା । ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୂଜା କଲେ ଘରର ଶ୍ରୀ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ, ଆମେ ଏ ପୂଜା ଆରପାଳିରୁ କଲେ ଭଲ ହୁଅଟା ବୋଲି ମୁଁତାବୁଛି । ସେ ଏହା ଶୁଣି କହିଲା- ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସିବାବେଳେ ଆମ ବଡ଼ମା ମୋତେ ଦୁଇଟି କଥା ନ କରିବାକୁ କହିଛନ୍ତି - (୧) ମାର୍ଗଶିର ମାସର ଗୁରୁବାରରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା (୨) ସତାନ ଜନ୍ମୁର ଏକୋଇଶା ଦିନ ଏକୋଇଶା ପାଳନ । ପୁଅକୁ ୩୦/୪୦ ଦିନ ହେଲେ ଏକୋଇଶା କରିବ । ସେଥିପାଇଁ ଆମ ବଂଶର ପେଣ୍ଟ୍ସ୍‌କୁଳୀ ତୁଳଣୀ ଗ୍ରାମର ଓ ଖଲିଆପାଳିର ଆମ ବଂଶର କେହି ଏ କାମ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ କରିବି ନାହିଁ । ଏହାଶୁଣି ମୁଁ ସେଦିନ ଚୁପ୍ ରହିଲି ସିନା ଆସନ୍ତା ପାଳିର ଗୁରୁବାର ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା କରିବାକୁ ମୋର ମନ ହଜହକ ହେଉଥିଲା । ତହିଁ ପରଦିନ ରାସେକୁ ପୁଣି କହିଲି -ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା କଲେ ଘରର ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ । ଆସନ୍ତା ପାଳିରେ କରିବା ।

ସେ ମୋ ବଡ଼ମା'କ ଠାରୁ ଶୁଣିବା କଥାଟେ କହିଲା । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଆମ ଗାଁରେ ଏ କଥାଟି ଶୁଣିଥିଲି । କଥାଟି ହେଲା, ଆମ ଗାଁର ଆମର ଝାତି ତାଇ ଗୌଡ଼୍ୟା ଘରର ବୋହୁମାନେ କେତେ ଉଷ୍ଣାହରେ ମାର୍ଗଶିର ମାସର ଗୋଟିଏ ଗୁରୁବାର ଦିନ ଘର ସାମନାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଖୁଟି ଦେଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଆମର ବଂଶାୟ ଅତି ବୃଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି ଜଣେ ଆମ ପାଖ ଗାଁରୁ ଗୌଡ଼୍ୟା ଘରକୁ ଆସିଲେ ଓ ଖୁଟିକୁ ଦେଖୁ କହିଲେ- ଆଜି କାହାଘରେ କିଏ ମରିଗଲାରେ, ମାର୍ଗଶିର ମାସର ଗୁରୁବାର ଦିନ ଖୁଟି ଦେଇଛ ଯେ, ଆମ ବଂଶରେ ଏହା ମନା ଅଛି, କଲେ ବିପଦ ଅଛି । ସେମାନେ ତାଙ୍କ କଥା ମାନି ସେଦିନୁ ଗୁରୁବାର ପୂଜା କଲେ ନାହିଁ । ଏବୁ ଜାଣି ମଧ୍ୟ ରାସେକୁ କହିଲି-ସେବରୁ କଥା ଛାଡ଼ି, ଆସନ୍ତା ପାଳିରେ ଆମେ ଗୁରୁବାର ପୂଜା କରିବା, ଦେଖୁବୁ କିଛି ହେବ ନାହିଁ । କୋଉ ଯୁଗରେ କ'ଣ ସବୁ ଦ୍ଵୋଇଥିଲା ଯେ ସବୁ ଯୁଗରେ ତାହା ଲାଗିରହେ ନାହିଁ । ଏହିପରି ରାସେକୁ କହି ଆସନ୍ତା ତୃତୀୟ ପାଳିରେ ଗୁରୁବାର ପୂଜା କରିବାକୁ ତାକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ବାଧ କଲି । ଶେଷରେ ସେ ଅନିଜ୍ଞ ସବେ ରାଜି ହେଲା ।

ବିପଦ ଜାଣି ସୁଷା ଗୁରୁବାର ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା କଲୁଁ

ଦୁଇଦିନ ପରେ ମାସର ତୃତୀୟ ପାଳି ଗୁରୁବାର ଆସିଲା । ରାସେ ଆଗରୁ ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ି କରି ରଖିଥିଲା । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ରନ୍ଧାବଡ଼ାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲା । ସେ ତା ମା' ଘର ଗୁରୁବାର ପୂଜାର ସବୁଜଥା ଶିଖିଥିଲା । ଦଶଟା ପୂର୍ବରୁ ରନ୍ଧାରାନ୍ତି କରି ଶାରି, ପିଠା, ମଣ୍ଡା, ଶଳା ଆଦି କେତେ ରକମର ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଓ

ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା ସାରିଦେଇ ମୋତେ ଖାଇବାକୁ ଢାକିଲା । ମୁଁ ଯାଇ ମା'ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ କିଛି ଫୁଲ ଦେଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି ଓ ଖାଇସାରି ସ୍କୁଲକୁ ଗଲି । ସ୍କୁଲରୁ ଫେରି ଶୁଣିଲି, ଚାସେ ଆମ ଗୁରୁବାର ପୂଜାର ପ୍ରସାଦ ରୂପକ ଶାରି, ପିଠାମଣ୍ଡା ଆଦି ଅନେକଙ୍କ ଘରେ ଦେଇଥାଏଇ । ଏହା ଶୁଣି ଶୁସି ଲାଗିଲା । ରାତିରେ ଖାଇସାରି ଶୋଇଲୁଁ ।

ସେଇ ରାତିରୁ ଶୁଭିଲା ବିପଦର ପାଦଶବ୍ଦ

ରାତିରେ ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା - କେତେ ରାତି ହେବ ଜାଣି ପାରିନାହିଁ । ହେଲେ ବାଡ଼ିପଟରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଆମ ବାଡ଼ି ଓ ହେଡ଼ିମାନ୍ଦରଙ୍କ ଘରର ବାଡ଼ି ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ବାଡ଼ ଦିଆଯାଇ ପୃଥକ୍ କରାଯାଇଥିଲା । ଶବ୍ଦଟି କେତେବେଳେ କଂସାଗିନା ମାନିବାର ଶବ୍ଦ ଭଲି ତ କେତେବେଳେ କିଣିକିଣି, ରୁଣ୍ଡୁରୁଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ ଭଲି ଶୁଭୁଥାଏ । ଭାବିଲି, କିଏ କେଉଁଠି କଣ କରୁଥିବ । ରାତିରେ ଦୂରର ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ପାଖରେ ଭଲି ଜଣାପଡ଼େ । ତେଣୁ ସେ ଆଡ଼କୁ ଆଉ ଧାନ ନ ଦେଇ ଶୋଇପଡ଼ିଲି ।

ତହିଁ ପରଦିନ ସବୁଦିନ ଭଲି ଘରର କାମ, ସ୍କୁଲର କାମ ସବୁ କରି ରାତିରେ ଖାଇସାରି ଶୋଇଲୁଁ । ମାତ୍ର ସେବିନ ପ୍ରାୟ ଅର୍ଣ୍ଣରାତ୍ରରେ ସେପରି ଶବ୍ଦ କିଛି ଶୁଭିଲା ଓ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି, କେହି ଜଣେ ଆସି ମୋ ଦେହରେ ମାଡ଼ି ବସିଲା । ମୁଁ ଶୁବ୍ରଜୋରରେ ବିଳିବିଳେଇ ଉଠିଲି ଓ ଚିନ୍ତାର କରି କହିଲି-ଘରଟାରେ କାହାକି ଏଡ଼େ କୁହୁଳା (ଧ୍ୟୋଟି) ଉଠି ହୋଇଛିରେ, ମୁଁ ଭଲକରି ନିଃସ୍ଵାସ ନେଇ ପାରୁନାହିଁ । ମୋ ଦେହମୁଣ୍ଡ ଝାଲରେ ଭରି । ରାସେ ଉଠିପଡ଼ିଲା ଓ ମୁଁ ଧଇଁସଙ୍ଗେ ହୋଇ ମାଟିଖାଇକୁ ଉଠାଇ ତାର ଶରର ଲୁଗାପଟା ଫୋପାଦି ଦେଇ ସେହି ଖଟରେ ଶୋଇ ରାସେକୁ କହିଲି-ତୁ ଆମ ପଡ଼ୋଶକୁ ଶାସ୍ତ୍ର ତକାଇଆଣ, ମୋତେ କେମିତି ଲାଗୁଛି କହି ପାରୁନାହିଁ । ରାସେ ଲାଲ୍ଚିନ ଜାଳିଦେଇ ମାଟିଖାଇ ହାତରେ ଆମ ପାଖଘରର ଲୋକକୁ ଉଠାଇଲା । ମାଟିଖାଇ କହିଲା -ଦାଦା କେତା କେତା ହେଇ ଯାଉଛନ୍, ଜଲ୍ଦି ଆସ ।

ଦେଖୁଦେଖୁ ପଡ଼ିଶାର ୮/୧୦ ଜଣ ପୁରୁଷ ଲୋକ ଆସିଗଲେ । ମୁଁ ସେତେବେଳକୁ ଧଇଁସଙ୍ଗେ ହୋଇଯାଉଥାଏଁ । ଜଣେ ମୋ ଦେହମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ କହିଲେ- ଆରେ, ଏତେ ଶାତରେ ଏତେ ଝାଲ । ସେ ମୋ ଗାମୁଛାରେ ଦେହମୁଣ୍ଡ ପୋଛିଦେଲେ । କେହିଜଣେ ମୁଣ୍ଡରେ ଅଛ ପାଣି ଦେଇ ଗାମୁଛାରେ ପୋଛିଲେ । ଚାରିଆଡ଼ର ଝରକା କବାଟ ଆଗରୁ ଖୋଲି ଦେଇଥିଲେ । ବାହାର ପବନ ବାଜି ଚିକିଏ

ଭଲ ଲାଗିଲା । ତା'ପରେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ଆପଣକର କଥା ହେଲା ? ମୁଁ ଆଉ ନ ଶୋଇ ସେହି ଖଚରେ ଉଠି ବସିଲି ଓ କହିଲି-ଆପଣମାନେ ପ୍ରେତାମ୍ବା କହନ୍ତୁ, ପିଶାଚା, ତାହାଣା ବା ଟଣେଇ ଯାହା କହନ୍ତୁ ସେପରି ଜଣେ ମୋ ଦେହରେ ମାଡ଼ି ବସିବାର ଅନୁଭବ କଲି । ବିଳିବିଳେଇ କରି ଉଠିପଡ଼ି ଘରଯାକ ଧୂଆଁରେ ଭର୍ତ୍ତ ହୋଇଥିବାର ଅନୁଭବ କରି ବାରାଣ୍ବାକୁ ଧଇଁସାଇଁ ହୋଇ ପଲାଇ ଆସିଲି । ଜଣେ କହିଲେ-ଦୂରିବାବୁଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ ଭଲ, ତାକର ହାର୍ଟ୍‌ଫେଲ୍ ହେଇ ଯାଉଥିଲା । ହେଉମାଷ୍ଟର ବ୍ରନ୍ଦବାବୁ କହିଲେ- ଏଇଟା ସାରକୋଳଜିକେଲ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ମନର ଭ୍ରମ । ସେ ଯାହାହେଉ, ୧୪/୨୦ ମିନିଟ୍ ପରେ ମୋତେ ପୂରା ଭଲ ଲାଗିଗଲା ଓ ଉଠି ଠିଆହୋଇ ଭଲକରି କଥା କହିପାରିଲି ଏବଂ ସେମାନେ ନିଜନିଜ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳେ ମୁଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ସ୍ଵପ୍ନ ଥିବା ଅନୁଭବ କଲି ଓ ରାତିର କଥା କିଛି ନୁହେଁ ବୋଲି ମନେହେଲା । ସକାଳୁ ୪/୫ ଜଣ ପିଲା ଚୁୟେନ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସିଲେ । ମୁଁ ସେ ବର୍ଷର ଅଗଷ୍ଟ ମାସର ୫/୭ ଜଣ ମୁଁ ମାତ୍ର ଏବଂ ୯ମୁଁ ଶ୍ରୀଣାର ପିଲାଙ୍କୁ ସକାଳ ଓଳି ଦୁଇଘର୍ଷା ଚୁୟେନ କରୁଥିଲି ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକକଟାରୁ ମାସିକ ୩.୫ଶ୍ରୀଯୁସନ ଫି) ପାଉଥିଲି । ଆଉ ଅଧିକ ପିଲା ଆସିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ମନା କରି ଦେଇଥିଲି । ମୋ ଚୁୟେନର ପିଲାମାନେ ଖୁବ୍ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଓ ପରିଶ୍ରମୀ ଥିଲେ । ଫଳରେ ମେଟ୍ରିକ ପାସ କରି ଭଲ ଚାକିରି କରି ଉପରକୁ ଉଠି ପାରିଥିଲେ ।

ସେହିଦିନ ଶୁଣିଲି ଯେ ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲର ହେଉମାଷ୍ଟର ବାଳମୁକୁଦ ହୋତା ଯିଏ କି ଏସ୍.ଇ.ଡ଼. ପୋଷ୍ଟରେ ଥିବା ଅଦେତ ବାବୁଙ୍କ ପୋଷ୍ଟରେ ଅସ୍ଥୀୟ ଭାବରେ ଜାମ କରୁଥିଲେ, ଗୋଟିଏ କେସର ଜନକ୍ରାରା ପାଇଁ ପାଣଣାଗଡ଼କୁ ଆସିଛନ୍ତି ଓ ତାକବଙ୍ଗଳାରେ ଅଛନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ସ୍ଥାୟୀ ଏସ୍.ଇ.ଡ଼. (SED) ଅଦେତ ଚରଣ ଦାସ ରାଜପଞ୍ଚ୍ଚା (TB) ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ନେଲୋଗରି ଭେଲୋଗରେ ଆମ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ୦୧ରୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସାହାୟ୍ୟ ପାଇ ଚିକିତ୍ସା ଦେଇଥିଲେ । ବାଳମୁକୁଦ ବା ଆମୀତି ବିଷୟରେ କିଛି ଅଭିଯୋଗ ପାଇ ଜନକ୍ରାରା କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ବ୍ରନ୍ଦବାବୁଙ୍କୁ ତାକି ତାକର ଇଣ୍ଡାର ନେଲେ । କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପଚାରିଲେ, କାରଣ ଆମ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକ ଜଣେ ତାକ ନାମରେ ଏ ଅଭିଯୋଗ ଆଣିଥିଲେ । ମୋତେ ମଧ୍ୟ ହୋତା ସାହେବ ପଚାରିଲେ । ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ଅଭିଯୋଗକାରୀ ମୋତେ

କିଛି କହିନାହାନ୍ତି । ଆମ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଭଲି ଅନ୍ୟଜଣକଠାରୁ ଶୁଣିଛି । ସ୍ଵାଲ୍ପ ପରିଚାଳନାରେ ବ୍ରୁଜବାବୁ ତ ଭଲ ଅଛନ୍ତି ସାର, ସ୍ଵାଲ୍ପ ଠିକ୍ ଚାଲିଛି । ଏ ଅଭିଯୋଗ ସତ କି ମିଛ ମୁଁ କହିପାରିବ ନାହିଁ । ତହିଁ ପରଦିନ ହୋତା ସାହେବ ବଲାଞ୍ଜିର ଫେରିଗଲେ ।

ମୁଁ ମୋର ପ୍ରେତାମ୍ବ ସମୟାୟ ଅନୁଭୂତିର କଥାକୁ ପୁଣି ଫେରି ଯାଉଛି । ମୋର ହିତେଷା ଜଣେ ମୋର ଏହି କଥା ଶୁଣି କହିଲେ-ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଗ ଆଗମରୁ ମଧ୍ୟ ଏପରି କଥା କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଥାଏ । ଆପଣ ଅମ୍ବକ କବିରାଜଙ୍କୁ ଦେଖାନ୍ତୁ । ତାଙ୍କ କଥା ମାନି କବିରାଜଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି । ସେ ସବୁ ପରାକ୍ଷା କରି କହିଲେ-ଆପଣଙ୍କ ଦେହରେ ଶ୍ଵାସ ଗୋଗର ଲକ୍ଷଣ କିଛି ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛି । ଆଗମ ତ ହେଉଛି, ୮/୧୦ ଦିନ ଔଷଧ ଖାଇଲେ ଭଲ ହୋଇଯିବ । ମୁଁ କହିଲି-ମୋର ତ କେବେ ଶ୍ଵାସ ଗୋଗ ନଥିଲା । ସେ କହିଲେ-ତଥାପି ଏ ଔଷଧ କିଛିଦିନ ଖାଇ ଦେଖନ୍ତୁ ତ । ମୁଁ ହଁ କରି ସେଦିନ ଔଷଧ ଖାଇବା ଆଗମ କରିଦେଲି ଓ ୧୦ଦିନ ଖାଇଲି । ଭଲ ମନ କିଛି ଜାଣି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ହଁ, ମୋତେ ସେ ଯେଉଁ ଅଶରାରା ଆମ୍ବା ମାଡ଼ି ବସିଲା, ତା'ପରେ ୪/୭ ଦିନ କିଛି ଜଣାପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦିନେ ରାତିରେ ନିଦ ହଠାତ୍ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଓ ମୁଁ ଦେଖିଲି ଆମ ଶୋଇବା ଘର ଛାରେ ଭିତର ପଟେ ପଡ଼ିଏନ୍ ପାଚିରୁ ବୁଲିଆ ପାଚି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୩/୪ ଇଷ୍ଟ ଓସାରର ଗୋଟିଏ ଅତି ଉଚ୍ଚଳ ଆଲୋକ ଧାରେ-ଧାରେ ବାହାର ବୁଲିଆ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରୁଛି । ରାସେକୁ ଉଠାଇ ଦେଖାଇଲି-ଦେଖିଦେଖି, ସେ ଆଲୋକ ରେଖାଟି କିପରି ଧାରେ-ଧାରେ ଗତି କରୁଛି । ସେ କହିଲା-ମୁଁ କିଛି ଦେଖିପାରୁନାହିଁ । ଆଲୋକ ରେଖା ଯାଇ ଘରର ବାହାରେ ଥିବା ବୁଲିଆ ପାଚିର ଶେଷରେ ଆଉ ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ଏହିପରି ଆଉଦିନେ ମଧ୍ୟ ସେପରି ଆଲୋକ ରେଖା ଗତି କରୁଥିବାର ଦେଖିଲି । ମୋତେ ସତରେ ତର ମାଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଭାବିଲି ଏ ଅଶରାରୀ ପ୍ରେତାମ୍ବ ବୋଧନ୍ତୁ ଏ ଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ଓ ମୋତେ ଭୋଗ କରି ବିକଳାଙ୍ଗ ବା ଅକର୍ମଣ୍ୟ କରିଦେବ । ଏଣୁ ଏ ସହଗରେ ନ ରହି ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ବଦଳିରେ ଚାଲିଗଲେ ଭଲ ହେବ । ରାସେକୁ କହିଲି-ବଢ଼ିଦିନ ଛୁଟି ଆଉ ୪/୭ଦିନ ରହିଲା । ଏ ଛୁଟିରେ ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଆମର ସବୁ ଜିନିଷ ନେଇଯିବା ଓ ମୁଁ ଆଉ ଏଠାକୁ ଆସିବ ନାହିଁ । ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ବଦଳି ମାଗିବି । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ମୋର ଗୁରୁ ବାଳମୁକୁଦ ହୋତା ମୋତେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବଦଳି କରିଦେବେ । ରାସେ କହିଲା- ସେପରି କଲେ ଭଲ ହେବ । ମୁଁ ସବୁ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଲାଗିପଡ଼ୁଛି ।

ବୁଦ୍ଧାଦାତା ଓ ଶାଶ୍ଵତ ସମର୍ଥନ

ମୁଁ ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନ ଦାଦାକୁ ମୋର ମନକଥା ସବୁ କହିଲି ଓ ପାଚଣାଗଡ଼ ଛାଡ଼ିଦେଇ ବଲାଙ୍ଗିର ବଦଳି ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ବୋଲି ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଶୁଣାଇଦେଲି । ସେ ମୋର ସିନାତକୁ ସମର୍ଥନ କରି କହିଲେ-ସେଦିନ ପ୍ରେତମ୍ଭାର ଆକୁମଣ କଥା ଶୁଣିଥିଲି, ପରେ ମଧ୍ୟ ଘର ଭିତରକୁ ଗାତିରେ ଆଲୋକ ଆସିବା କଥା ଶୁଣିଲି । ତେଣୁ ଭୟାତୁର ଅବସ୍ଥାରେ ଏଠାରେ ଆଉ ନରହି ବଲାଙ୍ଗିର ବଦଳି ମାନି ଚାଲିଗଲେ ଶାନ୍ତିରେ ରହିପାରିବ । ତୁମର ଏ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ମୁଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ଥନ କରୁଛି । ମୋର ଗୁରୁତୁଳ୍ୟ ଦାଦାକୀରୁ ଏହା ଶୁଣି ମୋତେ ଭଲ ଲାଗିଲା ଏବଂ ମୋର ସିନାତରେ ଅଟଳ ରହିଲି । ପୁତ୍ରାର ଚାଉଳ ସବୁ ବାହାର କରି ଛୋଟଛୋଟ ବସ୍ତାରେ ବାନ୍ଧିଦେଲୁଁ । ବାକି ସବୁ ଜିନିଷ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦାବନ୍ଧି କରି ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟିକୁ ଗାନ୍ଧି ରହିଲୁଁ । ଛୁଟିର ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ ମୋର ଚୁପ୍ଚୁପନ୍ତରେ ପଢ଼ୁଥିବା ପିଲାମାନକୁ ମଧ୍ୟ ଶୁଣାଇଦେଲି - ଏ ଛୁଟି ପରେ ମୁଁ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ବଦଳିଯୋଇ ଚାଲିଯିବି । ଏଠାରେ ମୋ ଦେବ ଅସୁସ୍ତ ରହୁଛି ତେଣୁ ତୁମେମାନେ ଅନ୍ୟ ଚୁପ୍ଚୁପନ ମାଷ୍ଟର ଆଗରୁ ଠିକ୍ କରିପକାଅ । ଏକଥା ଶୁଣି ସେମାନେ ଦୂଃଖୁତ ହେବାର ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ଆସିଲା ଓ ଆମେମାନେ ଆମର ସବୁ ଜିନିଷପତ୍ର ଧରି ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ବସରେ ବାହାରି ଆସିଲୁଁ । ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନ ଦାଦାକୁ ଘରର ତାଲା-ଚାବି ଦେଇ କହିଲି- ମୁଁ ଏଠାରୁ ବଦଳିଆଦେଶ ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘରଟା ମୋ ନାଁରେ ଥାଉ ତ । ସେ ତାଲା-ଚାବି ବଞ୍ଚିଲେ ।

ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ବଦଳି : ପାଟଣାଗଡ଼ର ଶେଷଦୃଶ୍ୟ

ବସ ସଂଧା ପୂର୍ବରୁ ବଲାଙ୍ଗିର ବସନ୍ତାଶ୍ରେ ପହଞ୍ଚଗଲା । ମୁଁ ଆଗରୁ ଅମୁକ ଦିନ ଆମେ ଉପରାଳି ବସରେ ବଲାଙ୍ଗିର ଯାଇ ପହଞ୍ଚବୁଁ ବୋଲି ମୋ ଶୁଣୁରକୁ ଜବର ଦେଇଥିବାରୁ ବସନ୍ତାଶ୍ରେକୁ ମୋ ଶୁଣୁର ଓ ଦୁଇ ଶଳା ଆସିଥିଲେ । ଆମର ସବୁ ଜିନିଷ ବସରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗୋଟିଏ ୩୦ଲାଗାଡ଼ିରେ ଲଦିଲେ । ଗାଡ଼ିବାଲା ଗାଡ଼ି ଟାଣିଟାଣି ନେଉଥିଲା ଓ ପଛେପଛେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଚାଲିଚାଲି ଆସିଲୁଁ । ବସନ୍ତାଶ୍ରେ ଆମ ଘର ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ । ଆମେମାନେ ଆସୁଥିବାର ଜାଣି ମୋ ଶୁଣୁର ତାଙ୍କ ନିଜ ଘରର ବ୍ୟବହାର ବାହାରେ ଥିବା ବଳକା ଦୁଇ ବଖରା ଘର ଖାଲି କରି ରଖିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ବଖରାରେ ଆମ ଜିନିଷପତ୍ର ରଖିଲୁଁ ଓ ଅନ୍ୟ ବଖରାରେ ଆମ ଖଟ ପକାଇଲୁଁ । କିଛି ଜଳଖୁଆ ଖାଇସାରି ମୋର ଶାଶୁ-ଶୁଣୁରକୁ ମୁଁ ଓ ରାସେ ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ଘରିଥିବା କଥା କହିଲୁଁ । ସେମାନେ ସବୁ ଶୁଣି କହିଲେ-ପାଟଣାଗଡ଼ ଛାଡ଼ିଦେଇ ତୁମେମାନେ ଏଠାକୁ ପଳାଇ ଆସି ଭଲ କଲ । ବାବୁକ ଏଠାକୁ ବଦଳି ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା, ନିଷ୍ଠା ବଦଳି ହେବ । ମୋ ଶୁଣୁର ସ୍ଵାଲ ଏସାଥାର, ଥିଲେ ଓ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଅଫିସର ମାନଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଥିଲେ ।

ଗୁରୁଦେବ ବାଲମୁକୁନ୍ଦ ହୋତାଙ୍କ ପ୍ରତିଶୁଣି

ସେଦିନ ରାତିରେ ଖାପିଆ ସାରି ଶୋଇଲୁଁ । ସେହି ରାତିରେ ମୁଁ ନିଷିଦ୍ଧରେ ଶୋଇଲି, ଯାହାକୁ ସୁଖନିଦ୍ରା କହନ୍ତି, ସେପରି ନିଦ ହେଲା । ସକାଳୁ ଉଠି ନିତ୍ୟକର୍ମ

ସାରି ଜଳଖ୍ଯା ଖାଇ ମାଉସା ଘରକୁ ଯାଇ ମଉସା-ମାଉସାକୁ ପାଟଣାଗଡ଼ ଛାଡ଼ି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବାହାରି ଆସିଥିବା କଥା ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲି । ଦୁହଁଁ ଦୁହୁତ ହେଲେ । ମଉସା କହିଲେ-ଭଲ କଲୁ, ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ବଦଳି ଆସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । ଦରକାର ହେଲେ ମୋତେ କହିବୁ ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ଲାଗିବି ଓ ତୋର ବଦଳି ହେବ । ସେଠାରୁ ଫେରି ହାଇସ୍କୁଲରେ ଏକାସଙ୍ଗେ ପଢ଼ୁଥିବା ମୋର ସାଙ୍ଗ କେତେଜଣକୁ ଭେଟି କିଛି ସମୟ କଟାଇଲି । ବଲାଞ୍ଜିରର ସବୁ ପଡ଼ାରେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଥିବା ସାଙ୍ଗମାନେ ଥିଲେ ।

ସେଦିନ ଉପରାଞ୍ଜି ଚାରିଟାବେଳେ ମୋର ଗୁରୁଦେବ ବାଳମୁକୁନ୍ଦ ହୋତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲି । ସେ ବାଟ୍ସରେ ଗୋଟିଏ ଆରାମ ଚୌକିରେ ବସି କିଛି ପଢ଼ୁଥିଲେ । ମୁଁ ଯାଇ ଅତି ବିନାତ ଭାବରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା ଭଙ୍ଗରେ ତାକୁ ପ୍ରଣାମ କଲି । ସେମୋର ମୁହଁକୁ ଦେଖୁ ଚିହ୍ନିପାରି କହିଲେ- କିଏ ହରି ! କେନ୍ ଆଡ଼େ ଆଏଲ ? ବସ- ବୋଲି ପାଖ ଚୌକିକୁ ଦେଖାଇ ଦେଲେ । ମୁଁ ନମ୍ବୁ ଭାବରେ ମୋର ମାନସିକ ଓ ଶାରାରିକ ଅସୁସ୍ତା କଥା ତଥା ଅଶରାରୀ ପ୍ରେଚାତ୍ମାର ଆକ୍ରମଣ କଥା ସଂକ୍ଷେପରେ କହି ଶେଷରେ ଅନୁବୋଧ କଲି - ସାର, ମୋତେ ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଦୟାକରି ବଦଳି କରି ଦିଅନ୍ତୁ । ସବୁ ଶୁଣି ସେ କହିଲେ-ହଁ, ମୁଁ ସବୁ ଜାଣିଲି, ତୁମକୁ ଏ ଛୁଟି ପରେ ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ବଦଳି କରି ଆଣିବି ଆଉ ତୁମ ସ୍ଵାନରେ ସେ ଭୁଲିଆ ପିଲା ଚତୁର୍ଭୁଜ ମେହେରକୁ ବଦଳି କରି ପଠାଇବି । ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ବହୁତ ଭୁଲିଆକାରିର ଲୋକ ଅଛନ୍ତି, ଚତୁର୍ଭୁଜ ଆନନ୍ଦରେ ଯିବ । ଏହା ଶୁଣି ମୁଁ ଆରଥରେ ତାକୁ ଅତି ନମ୍ବୁ ଭାବରେ ପ୍ରଣାମ କଲି ଓ ଚୌକିରୁ ଉଠିପଡ଼ି ଦେଖିଲି, ଆମ କବାଟ ବାହାରେ ବାରଣ୍ଡାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଆମ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ ଦୟାନିଧି ହୋତା, ଆମ କଥାବାର୍ଗୀ ଶୁଣୁଥିଲେ ଓ ମୋତେ ଭେଟିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ମୁଁ ବାରଣ୍ଡାକୁ ଆସିବାମାତ୍ରେ ସେ ମୋତେ କୁଣ୍ଠାଇ ଧରିଲେ ଓ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ହସିହସି ତାକୁ କୁଣ୍ଠାଇ ଧରିଲି । ଆମ ଗୁରୁଦେବ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଥିଲେ ।

ଆମେ ଦୁହଁଁ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଏକା କ୍ଲ୍ଯାସରେ ପଢ଼ୁଥିଲୁଁ ଏବଂ ଦୁହଁଁ ସ୍କୁଲର ଭଲ ଛାତ୍ର ହିସାବରେ ଗଣ୍ୟ ହେଉଥିଲୁଁ । ନିଧି ବାବୁ ମେଟ୍ରିକ ପାସ ପରେ ରେତେନ୍ଦ୍ରା କଲେଜରେ ବିଜ୍ଞାନରେ ଡିଗ୍ରୀ ହାସିଲ କରି 'ଲ' କଲେଜରେ ନାମ ଲେଖାଇଥିଲେ । ଆମ ଦୁହଁଁକ ଭିତରେ ପ୍ରଗାଢ଼ ବନ୍ଧୁତା ଥିବା କଥା ମୋର ଗୁରୁଦେବ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଥିଲେ ଓ

ସେଥିପାଇଁ ମୋ ପ୍ରତି ଚାକର ପୁନ୍ଦରଚ ସ୍ଵେଚ୍ଛା ଥିଲା । ମୁଁ ନିଧିବାଦୁକ ସହିତ ଚାକ କୋଠରାକୁ ଯାଇ ୧୦/୧୨ ମିନିଟ୍‌କଥାବାର୍ତ୍ତ କରି ଘରକୁ ଫେରିଆସିଲି ଏବଂ ମୋର ଶୁଣୁଦେବ ଏସ୍. ଇ. ଟି. ପୂଜନାୟ ବି. ଏମ୍. ହୋତାକ ଠାରୁ ମୋର ବଲାଙ୍ଗିର ବଦଳିର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପାଇଥିବା କଥା ମୋର ଶାଶ୍ଵ-ଶାଶ୍ଵର ତଥା ରାସେକୁ କହିଲି । ସେମାନେ ସବୁ ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ।

ବଦଳି ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି

ମୋର ଶାଶ୍ଵର ତ ଏସ୍. ଆଇ. ଥିଲେ । ଆମ ଗାଁ ପାଖ ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକକୁ ଭେଟି ଖଲିଆପାଳିର ମୋର ପଲତ କକାକୁ ବଲାଙ୍ଗିର ଆସିବାକୁ କହି ପଠାଇଥିଲେ । ପଲତ କକା ମୋ ଶାଶ୍ଵର ଘରକୁ ଆସିଲା ଓ ମୋତେ ପଚାରିଲା-ମତେ ତକେଇ ପଠେଇଥିଲୁ ପରେ ? ସେ ମାଷ୍ଟର ଠାନୁ ଶୁଣି କରି ଆସିଲା । ମୁଁ ତାକୁ କହିଲି-ଆମେ ପାରିନାଗଡ଼ ଛାଡ଼ିଦେଲୁଁ ବଲାଙ୍ଗିର କେ ମତେ ବଦଳି ହେବା । ମାଏଟ୍ ଖାଇକେ ତୁଇ ନେଇ ଯା । ମାଏଟ୍ ଖାଇ ତାଲ ଚାକେଲାଟେ, ବନେ ହେଇ ଚଲୁଥିଲା, ହେଲେ ଜନେ ଆଉର କାଣା କରବା ! ଏହା କହି ତା ହାତରେ ମାଏଟ୍ ଖାଇର ମନୁରିର ଦୁଇରୁଣ ଚକା ଦେଇଦେଲି । ସେ ବହୁତ ଖୁସି ହୋଇ ଧରିଲା । ମୁଁ ପୁଣି କହିଲି-ଇତାର ବିହା ବେଳେ ମତେ ଖବର ଦେବୁ, ମୁହଁ ସାହାଯ୍ୟ କରମି । ଏହା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ଖୁଅପିଆ ସାରି ସେ ତା'ର ଝିଅକୁ ଧରି ଗାଁକୁ ବାହାରିଗଲା ।

ତା'ପରଦିନ ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିର ଯାଇ ମୋ ଜେଜେକୁ ଦେଖିବାକୁ ମନ ହେବାରୁ ସକାଳ ବସିରେ ସୋନପୁର ଗୋଡ଼ରେ ମାଇଲ ଯାଇ ଓହୁଇ ପଡ଼ି ଚାଲିଚାଲି ଗାଁକୁ ଗଲି । ଜେଜେ ଦେଖି ମୋତେ କୁଣ୍ଡାଳ ପକାଇ ସତେ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ମାମୁଁ ମାର୍ଛ ଶୁସି ହେଲେ ଓ ଘରର ଛୁଆ ପିଲା ମିଠାଇ, କିଲେବି ଖାଇ ବହୁତ ଉଷ୍ଟ ହେଲେ । ଜେଜେକ ଚେହେରା ତଳ ଦିଶୁଥିଲା ଓ ଶୁଣିଲି କ୍ଷେତ ଖଲାକୁ ମରିରେ ମରିରେ ଯାଇ ହଳିଆମାନଙ୍କ କାମ ମଧ୍ୟ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ମୋର ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଶାସ୍ତ୍ର ବଦଳି ହୋଇ ଆସିବାର ଆଶା ଥିବା ଶୁଣି ସେ ଶୁକ୍ର ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଅଶରୀରୀ ଆହ୍ଵା ମୋତେ ଆକ୍ରମଣ କରିବା କଥା ଶୁଣି କହିଲେ-ବାବୁରେ, ପ୍ରେତାମ୍ବାନେ ଅଛନ୍ତି, ଏଥୁରେ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ କିଛି ଅଙ୍ଗେ ନିରେଇଛନ୍ତି । ମନେ ରଖୁଆ, ସେପରି କିଛି ହେଲେ ପରତାକୁ ହାତରେ ଧରି ଗାୟତ୍ରା ମର ଜପ କରିବୁ ସେ କଦାପି ତୋତେ ଛୁଇଁ ପାରିବ ନାହିଁ । ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରରେ ୨ ଦିନ ରହି ବଲାଙ୍ଗିରକୁ

ଫେରି ଆସିଲି ।

ବଡ଼ଦିନ ଛୁଟି ଦଶଦିନ ଶେଷ ହୋଇଗଲା । ତହୁଁ ପରଦିନ ସକାଳୁ ନିଟ୍ୟକର୍ମ ସାରି ପାଚଣାଗଡ଼ ପାଉଥିବା ସକାଳୁଆ ବସି ଧରି ପ୍ରାୟ ଆଠଟାରେ ପହଞ୍ଚ ଦୂର୍ଯ୍ୟାଧନ ଦାଦାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲି । ଘରର ପିଲାମାନେ କାକା ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ଆନନ୍ଦରେ ପାତି କରି ଉଠିଲେ ଓ ନେଇଥିବା ମିଠେଇ ପାକେଟ୍‌ଟି ପାଇ ଆନନ୍ଦରେ ସମସ୍ତେ ବାଣିକରି ଖାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଦାଦା ଓ ନାନାକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି କହିଲି-ମୁଁ ଏଠାରେ ଆଜି ଖାଇସାରି ସ୍କୁଲରେ ଜାଖନ୍ତି କରିବି ଓ ସ୍କୁଲରେ ଆଜି ଦିନକ କାମ କରିବି । ହେଲେ ଉପରଥଳି ଏଠାକୁ ନ ଆସି ସିଧା ବଲାଙ୍ଗିର ପଳାଇବି । ମୋର ଦେହ ଅସୁସ୍ତା ଦେଖାଇ ୧୪ଦିନ ଛୁଟି ପାଇଁ ହେଉମାନ୍ଦରକୁ ଦରଖାସ୍ତିଏ ଦେଇ ଚାଲିଯିବି । ଦାଦାକୁ କହିଲି-ମୁଁ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ମୋର ବଦଳି ପାଇଁ ଚଢ଼ା କରୁଛି, ବୋଧହୁଏ ବଦଳ ହୋଇଯିବ । ଦାଦା କହିଲେ-ବଲାଙ୍ଗିର ବଦଳି ପାଇଁ ଲାଗିପଡ଼, ହୋଇଯିବ । ସେଠାରେ ଭଲରେ ରହିବ ।

ଛୁଟି ନେଇ ବଦଳି ଅର୍ତ୍ତରକୁ ତାହିଁ ରହିଲି

ଦାଦା ଘରେ ଖାଇଦେଇ ସ୍କୁଲକୁ ଗଲି, ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଭେଟ ହେଲି । ପରସ୍ପର ଭେଟାଭେଟି ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଲାସମାନଙ୍କୁ ଗଲୁଁ ଓ ସବୁଦିନ ପରି ସ୍କୁଲ କାମରେ ଲାଗିଲୁଁ । କେତୋଟି ପରିଥିତ୍ତ, ପଢାଇ ସାରି ଦେଖାଲି ହେଉମାନ୍ଦର ନିଜ ଅର୍ପିତରେ ଅଛନ୍ତି । ମୁଁ ମୋର ଛୁଟି ଦରଖାସ୍ତ ଖଣ୍ଡକ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ କହିଲି-ଆଜା, ଯଦିଓ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଚିକିଏ ଭଲ ଅଛି ଥଥାପି ମୋର ଅସୁସ୍ତା ଦଣ୍ଡଇ ପନ୍ଦରଦିନ ଛୁଟି ଦେବାକୁ ଏ ଦରଖାସ୍ତ ଦେଉଛି । ଆପଣ ଦୟାକରି ଏସ୍.ଇ.ଟି.କ ପାଖକୁ ଏହା ଶାସ୍ତ୍ର ପଠାଇଦେବେ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ କ'ଣ ଲୁଚାଇବି । ମୁଁ ସାହେବଙ୍କୁ ମୋର ବଦଳି ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିବ ଏବଂ ବଲାଙ୍ଗିର, ଲୋଇସିଂହା, ଆଗଲପୁର ଯେଉଁଠାକୁ ବଦଳି କଲେ ମଧ୍ୟ ଯିବି । ଏଠାକୁ ଆର ଆସିବି ନାହିଁ । ଏହା ଶୁଣି ସେ କହିଲେ-ହଁ, ଠିକ୍ ବିଚାର କରିଛନ୍ତି, ଯେଉଁଠି ମନ ଲାଗୁନାହିଁ, ଅଶାନ୍ତିରେ ରହିବେ କାହିଁକି ? ମୁଁ ଦରଖାସ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ପଠାଇଦେବି ।

ଏହାପରେ ସ୍କୁଲ ଛୁଟିହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ କାମ କଲି ଓ ତା'ପରେ ମୋର ବେଗଟା ଧରି ବସିଥାଏନ୍ତି ଆସି ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଫେରୁଥିବା ବସିରେ ବସିପଡ଼ିଲି । ସଂଧା ପୂର୍ବରୁ ବସି ବଲାଙ୍ଗିରରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ମୁଁ ଘରେ ପହଞ୍ଚ ପାଚଣାଗଡ଼ରେ ସେ' ଦିନ ଯାହା କଲି ସବୁ କହିଲି । ମୁଁ ୧୪ ଦିନ ଛୁଟି ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ ଦେଇଥିବା କଥା ମଧ୍ୟ କହିଲି । 'କିଛିଦିନ ଛୁଟି ନେଇ ଭଲ କରିଛି' ବୋଲି ମୋ ଶାଶ୍ଵ-ଶଶ୍ଵର କହିଲେ । ବଡ଼ଦିନ

କୁଟି ପରେ ସବୁ ସ୍କୁଲ ଓ କଟଚରାଗ ସବୁ ଅଫିସ ଖୋଲି ସାରିଥାଏ । ଅସୁମ୍ଭତା ଛୁଟିରେ
ମୁଁ ଆଉ କୌଣସି ଗା ଗଞ୍ଜାକୁ ନଯାଇ ମୋର ବଦଳି ଅଦରକୁ ଚାହିଁ ବସିଥାଏଁ
ବଲାଙ୍ଗିରରେ ।

ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲରୁ ରିଲିଭ ଛେଳି

ମୋର ୧୫ ଦିନିଆଁ କୁଟି ସରିବାକୁ ଆଉ ପାତ ଆଠଦିନ ଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ
ଶୁଣିଲି ଯେ ମୋର ବଦଳି ବଲାଙ୍ଗିରର ଏମ.ଇ. ସ୍କୁଲକୁ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏମ.ଇ. ସ୍କୁଲରେ
କାମ କରୁଥିବା ଚତୁର୍ଭୁଜ ମେହେରକୁ ମୋର ପୋଷରେ ପାଟଣାଗଡ଼ର ରମାଇ
ହାଇସ୍କୁଲକୁ ବଦଳି ହୋଇଛି । ମୋର ଶୁଣୁର ଏସ.ଇ.ଡି. ଅଫିସରୁ ବଦଳି ଆଦେଶର
ଏକ ନକଳ ଆଣି ମୋଟେ ଦେଲେ । ମୁଁ ଦେଖିଲି, ମୋର ପିତୃତୁଳ୍ୟ ଗୁରୁତେବ ପୂଜନୀୟ
ବି.ଏମ. ହୋତା ମୋଟେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିଶ୍ଵୁତି ଦେଇଥିଲେ ବଦଳି ଅର୍ତ୍ତରରେ ଠିକ୍ ସେହିକଥା
ଲେଖାଅଛି ।

ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ତହିଁ ପରଦିନ ବଲାଙ୍ଗିରର ଏମ.ଇ. ସ୍କୁଲର ହେଡ଼ମାନ୍ଡର
ରଘୁନାଥ ପ୍ରସାଦ ବହିଦାର ବର୍ମାଙ୍କ ଅଫିସକୁ ଯାଇ ମୋର ଓ ଚତୁର୍ଭୁଜର ବଦଳି ଅର୍ତ୍ତର
ଆପଣ ପାଇଲେଣିକି ବୋଲି ପଚାରିଲି । ସେ କହିଲେ—ମୁଁ କାଲି ତାହା ପାଇଲି ଓ
ଚତୁର୍ଭୁଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବାକୁ କହିଲିଣି । ତୁମେ ଯେଉଁଦିନ ସେଠାରୁ ରିଲିଭ ହୋଇ
ଏଠାକୁ ଆସିବ, ଚତୁର୍ଭୁଜକୁ ରିଲିଭ କରିଦେବି । ଏଠାରେ ଶିକ୍ଷକ ସଂଖ୍ୟା କମ୍ ଥିବା ତ
ବୁମେ ଜାଣିଛ । ସେପରି କଲେ ଭଲ ହେବ ବୋଲି ମୁଁ କହିଲି । ଚତୁର୍ଭୁଜ ଅଫିସ
ପାଇରେ ବାରଣ୍ଗାରେ ଥାଇ ଏସବୁ ଶୁଣୁଥିଲେ । ସେ ମୋଟେ ଦେଖି ନମସ୍କାର କରି
କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ମୋର ବହୁତ ଉପକାର କଲେ । ପାଟଣାଗଡ଼ରେ ମୋର
ବହୁବାହି ଆବ୍ଲୁୟସ୍କଳନ ବହୁତ ଅଛନ୍ତି । ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଆପଣଙ୍କ ପୋଷକୁ
ବଦଳିରେ ଯାଇ ବହୁତ ଆନନ୍ଦରେ ରହିବି, ଏଠାରେ ଏକୁଟିଆ ଏକୁଟିଆ ଲାଗୁଛି । ଏହା
ଶୁଣି ମୋଟେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା, କାରଣ ଚତୁର୍ଭୁଜ ତାକର ବଦଳି ପାଇଁ ମୋଟେ
ନିଦା ନ କରି ପ୍ରଶଂସା କଲେ ।

ତହିଁ ପରଦିନ ସଜାଳ ବସରେ ମୁଁ ପାଟଣାଗଡ଼ ଯାଇ ସିଧା ହଷ୍ଟେଲକୁ ଗଲି ।
ହଷ୍ଟେଲରେ ଗୋପାନାଥ ଦୋରା ନାମକ ଜଣେ ରମାଇ ହାଇସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକ ରହୁଥିଲେ ।
ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ବର୍ଷେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂରେ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହି ମେସରେ ଖାରଥିଲୁଁ । ସେ
ମୋଟେ ଦେଖି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ଓ ରିଲିଭ ହେବାକୁ ଆସିଲେ କି ବୋଲି ମୋଟେ

ପଚାରିଲେ । ମୁଁ ହଁ କଳି, ସ୍ଥାପ୍ତ୍ୟକଥା ପଚାରିବାରୁ ଏବେ ଯଥେଷ୍ଟ ଭଲ ଅଛି ବୋଲି କହିଲି । ଏହି ସମୟରେ ମେସି ମେନେଜର ସହଦେବ ମାହାଶୁତ୍ ଆସି କହିଲେ-ଆଜ୍ଞା, ଆଜି ଆପଣ ଆମ ମେସିରେ ଖାଇବେ, ମାଛ ତରକାରୀ ହୋଇଛି, ଗାନ୍ଧୁ ଯାଇଥିଲି କିଛି ଶେଉଳ ମାଛ ଧରି ଆସିଲି ଓ ମୋସକୁ ଦେଲି । ଆପଣ ଦୂଇଜଣା ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ଖାଇଥିଲେ, ଆମକୁ କେତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଥିଲା । ମୁଁ ଖାଇବାକୁ ହଁ କଳି ।

ମୁଁ ଆସିଥିବା ଜାଣି ହଷ୍ଟେଲର ପିଲାମାନେ ଆସି ବାରଣ୍ଡାରେ ଜମା ହୋଇଗଲେ । ମୁଁ ବାରଣ୍ଡାକୁ ଆସିଲି । ଜଣେ କହିଲା-ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଶିଖାଇଥିବା ଦଣ୍ଡ-ଚୌଠକ ନିୟମିତ ରୂପେ କରୁଛୁ । ହେଲେ ମାର୍କି କରୁନାହୁଁ । ମୁଁ କହିଲି-ଦୁମ ଭିତରୁ ଦୂଇଜଣକୁ ମୁଖ୍ୟା କରି ବାର୍ଷି ଦେଇଥିଲି ପରା । ସେମାନେ ମାର୍କି କରାଇବେ । ନିୟମିତ ରୂପେ ଏହିଭାଲି ବ୍ୟାୟାମ କଲେ ସବୁଦିନ ଦୁମେ ସୁମ୍ବ ରହିବ । ଏତିକି କହି ଦୋରାବାଦୁ ଓ ମୁଁ ଗାଧୋଇବାକୁ ଜାଲୁଁ । ତା'ପରେ ସବୁ ପିଲାମାନଙ୍କ ସହିତ ବାରଣ୍ଡାରେ ଖାଇବାଇଲୁଁ । ପିଲାମାନେ ସତରେ କେଡ଼େ ଖୁସିଦେଲେ । ମେସି ମେନେଜର ସହଦେବ ମହାଶୁତ୍ ଆମକୁ ପାନ ଖୁଆଇ କୁହାର ହେଲା । ସେ ଜଣେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଛାତ୍ର ଥିଲା । ମୋର ଯାହା ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ଘାଗୁଳ୍ଲ ନାମକ ଗ୍ରାମରୁ ଆସିଥିଲା । ଅନେକ ପରେ ସେ ରାଜନୀତିରେ ମିଶି ସରପଞ୍ଚ ଆଦି କାମସବୁ କରୁଥିଲା ବୋଲି ଶୁଣିଥିଲି । ସେ ଥିଲା ଖୁବ୍ ନମ୍ବ ଓ ବିନୟ । ମୋ ପ୍ରତି ସେତେବେଳର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସ୍ଵେଚ୍ଛ ମମତାପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତାର ମୋର ଏହି ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତରେ ମଧ୍ୟ ମନେ ପଡ଼ିଗଲେ ସତରେ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦ ଲାଗୁଛି ।

ସୁଲ ଖୋଲିବାରୁ ମୁଁ ସିଧା ଯାଇ ହେତ୍ମାଷ୍ଟକ ଅଫିସରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ଦେଖୁଲି, ବଲାଙ୍ଗିରର ଏଲିମେଣ୍ଟରୀ ଟ୍ରେନିଂ ସୁଲରେ ଏହା ଆଗରୁ କାମ କରୁଥିବା କୁଞ୍ଜବିହାରା ଦର୍ଜା ହେତ୍ମାଷ୍ଟର ଆସନରେ ବସିଛନ୍ତି ଓ ତାକ ପାଖ ଚୌକିରେ ଆଉ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ବସିଛନ୍ତି । ଉଭୟକୁ ମୁଁ ନମସ୍କାର କଲି । ସେ ବାବୁ ମୋତେ ପଚାରିଲେ-ହରିବାବୁ, ମୋତେ ଚିହ୍ନିଛ ? ତାକ ମୁହଁକୁ ମୁଁ ଚାହିଁରହି କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ବଲାଙ୍ଗିର ହାଇସ୍କୁଲରେ ଆପଣ ମୋଠାରୁ ୪/୪୮ କ୍ଲ୍ୟୁପ ଉପରେ ପଢ଼ୁଥିବା ଓ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥିବା ଶ୍ରୀମୁଖ ଖମାରୀ ଆଜ୍ଞା କି ? ସେ କହିଲେ - ଠିକ୍ ଚିହ୍ନିଲ, ମୁଁ ସେହି ଲୋକ । ଦୁମର ସ୍ଵରଣଶକ୍ତି ଖୁବ୍ ଭଲ ଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ତ ସବୁ କ୍ଲ୍ୟୁପରେ ପାଞ୍ଚ ସେକେଣ୍ଟ ହୋଇ ହଷ୍ଟେଲ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପ୍ରିୟ ହୋଇ ପାରିଥିଲ । ତା'ପରେ ମୁଁ କୁଞ୍ଜ ବାବୁଙ୍କୁ କହିଲି-

ଆଜ୍ଞା, ଆଜି ମୁଁ ଏଠାରେ ଚାର୍ଜ ଦେଇ ଗିଲିର ହେବାକୁ ଆସିଛି ଯଦିଓ ଶୁଣିରେ ଅଛି । ମୋର ପୋଷ୍ଟ ଖାଲି ହେଲେ ସିନା ଚତୁର୍ଭୁଜ ମେହେର ଜ୍ଞାନ କରିବ । ଆଜ୍ଞା, ଚତୁର୍ଭୁଜ ଏଠାକୁ ବଦଳି ଅର୍ଦ୍ଧର ପାଇ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲା ଓ ମୋତେ ସେଥିପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲା । କୁଞ୍ଜବାବୁ କହିଲେ-ହେବାନାଇଁ ? ଜନେ ଭୁଲିଆ ବହୁତ ଅଛନ୍ତି, ସେ ଖୁସିରେ ରହେବା । ହେଲେ ହରିବାବୁ ତମେ ଭଲ କାଗାକେ ଗଲ ଆବୁ ମୋତେ ଇନକେ ଠେଲିଦେଲ । ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ଏଠାରେ ୧୮ ମା ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିଲା, ତେଣୁ ସରକାର ଆପଣଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଲୋକ ବୋଲି ବିଚାର କରି ପଠାଇଛନ୍ତି । ଆପଣ ଏହି ନୂଆ ସୁଲକ୍ଷ୍ଣ ନୂଆରୂପ ଦେଇ ସୁନାମ ପାଇବେ । ସେ ବିକିଂ ହସିଦେଲେ ।

ତା'ପରେ ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ଏ ସ୍ଵର୍ଗ ଜେନେରାଲ ଲାଇବ୍ରେରୀର ଚାର୍ଜ ମୋ'ଠାରୁ ନେବାକୁ ଜାହାନ୍କୁ କହନ୍ତୁ । ମୁଁ ଚାର୍ଜ ଦେଇ ଆଜି ଫେରିଯିବ । ସେତେବେଳେ ସେହି ଅର୍ଦ୍ଧସକୁ ଆସିଲେ ଶିକ୍ଷକ ଟେନ୍ୟୁ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ । ତାକୁ ଦେଖି ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କଲି । କୁଞ୍ଜବାବୁ ଟେନ୍ୟୁବାବୁଙ୍କୁ ଜେନେରାଲ ଲାଇବ୍ରେରୀର ଚାର୍ଜ ମୋ'ଠାରୁ ନେଇଯିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇ କହିଲେ-ଆଜି ଭିତରେ ରଖ ସେ ସବୁ ଚାର୍ଜ ଦେଇ ଫେରିଯିବେ । ଆପଣ ତାଙ୍କଠାରୁ ଚାର୍ଜ ନେଇଯାଆନ୍ତୁ ଓ ଶାନ୍ତି ସାରିଦିଅନ୍ତୁ । ହଁ ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଚାର୍ଜ ନେବି ବୋଲି ସେ ସ୍ବାକ୍ଷତି ଦେଲେ । ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ନାଆଁଗା ଜେନେରେଲ ଲାଇବ୍ରେରୀ; ତିନି ଚାରିଟା ପ୍ରକାଶକାୟ ଆଲମିରା ଠିଆ ହୋଇ ଘରର ଅଧା ମାଡ଼ି ବସିଛନ୍ତି । ହେଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକରେ ଖୁବ୍ ଅଛଅଛ ପୁରୁଣାବହି ଅଛି, ଚାର୍ଜ ନେବାକୁ ଦେବିଘଣ୍ଠାରୁ ହୁଏତ ବେଶି ସମୟ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ହେଉମାନ୍ତର କହିଲେ-ତା' ହେଲେ ଯାଆ, ଏବେ ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅ । ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଇ ସବୁ ବହି ରେଜିଷ୍ଟର ସହିତ ମିଳିଲା ସତରେ ଦେବି ଘଣ୍ଠା ସମୟ ଭିତରେ କାମ ସାରିଦେଲୁଁ । କେବଳ ଚାରିଖଣ୍ଡ ବହି ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଚାରିଟାଯାକ ବହି ମୁଁ ନେଇଥିଲି ଇସ୍ବ ରେଜିଷ୍ଟରରେ ସ୍ବାକ୍ଷର କରି । କିନ୍ତୁ ଘରୁ ଆଣିବାକୁ ଭୁଲିଗଲି । ମୋର ମନେ ପଢ଼ୁଛି ସେ ଚାରିଟା ବହି ଭିତରୁ ଖଣ୍ଡ ଥିଲା ଡକୁର ଆର୍ଟରଲ୍ୟୁଡ ମହାଟ୍ରିକ ଲିଖିତ 'ମଥୁରା ମଙ୍ଗଳ'ର ଆଧୁନିକ ସଂସକଣ । ମୂଳ 'ମଥୁରା ମଙ୍ଗଳ' ତ ଛୋଟ ଚଚିହ୍ନିଏ । ସେଥିରେ କେବଳ ଲେଖକଙ୍କ ମୂଳ ରଚନା ଅଛି । ମାତ୍ର ତ. ମହାଟ୍ରିକ ଆଧୁନିକ ସଂସକଣରେ ସବୁ କଠିନ ଶବ୍ଦର ସରଳ ଅର୍ଥ ଅଛି; ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦକୁ ସରଳ ଭାଷାରେ ବୁଝାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଯେପରିକି ପାଠକ ସବୁ ବୁଝିପାରି ଆନନ୍ଦ ପାଇବ । କେତେକ ଛାନ୍ଦ ଶେଷରେ ଲେଖକ ନିଜର ମାତ୍ରବ୍ୟ

ମଧ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି । ଫଳରେ ଚଟି ବହିର ଏକ ପ୍ରକାଶକାୟ ଗୁନ୍ତୁର ରୂପ ଧାରଣ କରିଛି । ସେ ଆମ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଭଲ-ଭଲ ଅନେକ ବହିର ଏହିପରି ଆଧୁନିକ ସଂସକରଣ କରି ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟର ପୁନରୁଭାବ କରିଥିଲେ ଓ ସଚକାର ବାହାଦୁରଙ୍କ ଠାରୁ ପୁନର୍ବୃତ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ।

ହେଉମାଷ୍ଟରଙ୍କ ପାଖକୁ ଚେତନ୍ୟବାବୁ ଓ ମୁଁ ଗଲୁଁ । ଚେତନ୍ୟବାବୁ ଜହିଲେ - ଉସୁ ଚେଳିଷ୍ଠର ଅନୁସାରେ ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି, ମାତ୍ର ଚାରିଶଣ୍ଠ ବହି ହରିବାବୁ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରି ନେଇଥିଲେ, ସେ ତାହା ଫେରାଇ ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ସେସବୁ ଆଣିବାକୁ ଭୁଲିଗଲି ଏଣୁ ତାର ଦାମ ଯାହା ହେଉଛି ଦେଇଦେବି । ଚେତନ୍ୟବାବୁ ବହିର ଦାମ ବାବଦକୁ ଯେତିକି ଟକା କହିଲେ ମୁଁ ହେଉମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ସେତିକି ଦେଇଦେଲି । ସେ ନିଜ ପକେଟରେ ଲେଖିଲେ ଓ ହରିବାବୁ ସବୁ ଚାର୍ଟ ଦେଇସାରି ଏ ସ୍କୁଲ କାର୍ଯ୍ୟବୁ ରିଲିଭଡ୍ (ଅବ୍ୟାହତି ନେଲେ) ବୋଲି ଅର୍ପିସର ରେକର୍ଟ ଖାତାରେ ଲେଖିଲେ । ମୁଁ କହିଲି - ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ କିଛି ଭାବିବେ ନାହିଁ । ଆମ ଲାଇବ୍ରେବାର ଉସୁ ଖାତାରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ନେଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବହି ତଳେ ବହିର ଦାମ ପାଇଲୁଁ(price realised) ବୋଲି ଲେଖୁ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଛି । ସେ ଏହା ଶୁଣି କହିଲେ-ଦେଖ ତ, ଏ ହରିବାବୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାରେ କେତେ ସତର୍କ ରହୁଛନ୍ତି । ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ପ୍ରତି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସତର୍କ ରହିବା ଭଲ ବୋଲି ମୁଁ ବିଚାର କରେଁ । ତାପରେ ହେଉମାଷ୍ଟର ଉସୁ ଚେଳିଷ୍ଠରରେ ମୁଁ ନେଇଥିବା ଲାଇବ୍ରେବା ବହିର ନାଁ ଆଗରେ ‘ବହିର ଦାମ ଅସୁଲ କରାଗଲା’ ବୋଲି ଲେଖୁ ସ୍ଵାକ୍ଷର କଲେ । ତା’ପରେ ଅର୍ପିସ ରେକର୍ଟ ଖାତାରେ ମୋତେ ‘ରିଲିଭଡ୍’ ବୋଲି ଯାହା ଲେଖିଥିଲେ ତା’ର ଏକ ନକଳ ଲେଖୁ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରି, ସ୍କୁଲର ସିଲ ମୋହର ମାରି, ନମ୍ବର ତାରିଖ ଆଦି ପକାଇ ମୋ ହାତକୁ ବଢାଇଦେଲେ । ମୁଁ ତାକୁ ପଢ଼ୁର ସହିତ ରଖାଲି ।

ତା’ପରେ ସ୍କୁଲର ରିସେସ୍ ହେଲା । ସବୁ ଶିକ୍ଷକ, ଚିଚର୍ଦ୍ଦ କମନ୍ ରୂମରେ ଏକତ୍ର ହେଲୁଁ । ସେବିନ ଶୁଭ ଭଲ ଚାହା ଜଳଶୁଅ ଏକାଠି ମିଶି ଆମେ ଖାଇଲୁଁ । ସେ ଜଳଶୁଅର ଯୋଗାଦି ବୋଧହୁଏ ଶିକ୍ଷକମାନେ ମିଶିକରି କରିଥିବେ । ମୋତେ କୁଞ୍ଜବାବୁ ହସିହସି କହିଲେ-ହରିବାବୁ, ଆଜି ଦିନଟା ରହିଯାଅ, ତୁମ ପାଇଁ ବିଦ୍ୟାୟ ସଭା କରିବା ଓ ରାତିରେ ଘୋଜି କରିବା । ମୁଁ କହିଲି-ସାର, ଏଇଟା ମୋ ପାଇଁ ବିଦ୍ୟାୟ ସଭା ଓ ସମର୍ପନା ବୋଲି ମୁଁ ଧରି ନେଇଛି । ଚିଚର୍ଦ୍ଦ କମନ୍ ରୂମରେ ରିସେସ୍ ବେଳେ ଏଡ଼େ

ସୁନ୍ଦର ଚା ଜଳଶୁଆ କେବେ ଆମେ ଏକତ୍ର ଶାଇଥିଲେ କି ? ଆଜି ମୋର ସମର୍ଦ୍ଦନା ପାଇଁ ଏପରି ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଛି, ମୁଁ ଏଥପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ କୃତଞ୍ଜଳି । ସେମାନେ ଏହା ଶୁଣି ଖୁସି ହେଲେ ।

ତା'ପରେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ୱାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଆସି ଦେଖିଲି, ଭାଇ ଶିବ ପ୍ରସାଦ ପାଣ୍ଡିଆ ମୋତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ସେ କହିଲେ-ଆଜା, ଦୁଇବର୍ଷ ତଳର କଥା ମନେ ପକାନ୍ତୁ ଆମେ ଦୁଇଜଣ ଯୁବଶିକ୍ଷକ ନୂଆ ହାଇସ୍‌କୁଲକୁ ଗଢ଼ିବାକୁ କେତେ ଯତ୍ନ ତଥା ପରିଶ୍ରମ କରୁଥିଲାଁ, ପିଲାମାନେ ଆମ ଦୁଇଜଣଙ୍କ କଥା ମାନୁଥିଲେ । ଆମେ ଦୁଇଜଣ ଏକାଠି ମିଶି ପିଲାମାନଙ୍କୁ କେତେ ଭଲ କଥା ଶିଖାଇଥିଲାଁ । ଆପଣ ଚାଲିଗଲେ ମୋତେ ଏଠାରେ ଏକଲା ଏକଲା ଲାଗିବ ବୋଲି କହି ଚିକିଏ ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ମୁଁ କହିଲି-ଶିବଭାଇ, ମୁଁ ତୁମର ଗୋଟିଏ କଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛୁ, ତାହା ଆଜି ପ୍ରକାଶ କରି ଦେଉଛୁ, କିଛି ମନେ କରିବ ନାହିଁ । ସେ କହିଲେ-କହନ୍ତୁ ଆଜା, କ'ଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ମୁଁ କହିଲି-ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛୁ ତୁମର ବହୁତ ଉଜାକାଙ୍କ୍ଷା ଅଛି । ଏ ଶିକ୍ଷକତା ତୁମକୁ ବାନ୍ଧିରଖୁ ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମେ ରାଜନୀତି କଥା ଅନେକ ସମସ୍ୟରେ ପଢ଼ ଓ ଆଲୋଚନା କରିଥାଅ । ମୁଁ ତ ଭାବୁଛୁ ତୁମେ ନିଶ୍ଚଯ ରାଜନୀତି କରିବ ଓ ସେଥିରେ ସଫଳ ହେବ । ସେ କହିଲେ-ଆପଣ ଠିକ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛନ୍ତି, ସେ ଆଡ଼କୁ ମୋର ମନ ଧାଉଛି । ମୁଁ ମାନ୍ଦର କାମ ଛାଡ଼ିଦେଇ ରାଜନୀତି କରିବ ବୋଲି ଅନେକ ଦିନରୁ ଭାବୁଛି । ଏତିକି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ମୁଁ ବସ୍ତକାଗ୍ର ଗଲି । ଯଥାସମୟରେ ବଲାଙ୍ଗର ବସ୍ତ ଛାଡ଼ିଲା ଓ ସଂଧା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ପାଚଣାଗଢ଼ର ରହଣି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଦୁଟିଗଲା । ଘରେ ମୋଠାରୁ ସବୁକଥା ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଖୁସି ହେଲେ ।

ମୋର ପୂଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସହକର୍ତ୍ତା ହେଲି

ତହିଁ ପରଦିନ ଦଶାବେଳେ ଖାଇଦେଇ ମୁଁ ବଲାଙ୍ଗିର ଏମ.ଇ. ସୁଲକୁ ଯାଇ
ହେଉମାନ୍ତରକୁ ମୋର ରିଲିଭ ଅର୍ଟର ଦେଖାଇଲି । ଚତୁର୍ଭୁଜ ବାବୁ ତ ସେବିନ ରିଲିଭ
ହୋଇ ନିଜ ଗାଁକୁ ଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ । ମୁଁ ଗଲାମାତ୍ରେ ହେଉମାନ୍ତର
ଆଜ୍ଞା ଚତୁର୍ଭୁଜକୁ ରିଲିଭ କରିଦେଲେ ଓ ରିଲିଭ ଅର୍ଟର ତାକୁ ଧରାଇ ଦେଲେ । ସେବିନ
ପ୍ରାୟ ଏଗାରଟା ସମୟରେ ମୁଁ ବଲାଙ୍ଗିର ମାଇନର ସୁଲରେ ଜଖନ୍ କଲି । ଦେଖିଲି
ପୂଜ୍ୟ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶୁଅସ୍, ପୂଜନାୟ ସୁଦର୍ଶନ ପୁରୋହିତ ଏବଂ ଆଉ ଜଣେ ଦୁଇଜଣା
ବଲାଙ୍ଗିର ବାସିଦା ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ସମସ୍ତକୁ ବିନପ୍ରତାର ସହିତ ପ୍ରଣାମ କଲି । ସମସ୍ତେ
ଥିଲେ ଅଛି ବସ୍ତବ ବ୍ୟକ୍ତି । ସେମାନେ ମୋତେ ଆଶାର୍ବଦ କଲେ । ତା'ପରେ
ହେଉମାନ୍ତର ମୋତେ ସବୁ କ୍ଲାସକୁ ନେଇ ତୁମର ନୂଆ ଶିକ୍ଷକ ଆସିଲେ ବୋଲି
ଚିହ୍ନାଇ ଦେଲେ । ସେବିନ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ପିଲାକୁ ପଡ଼ାଇଲି ଓ ମୋତେ ଆନ୍ୟ
ଲାଗିଲା ।

ଚାରିମାସୀଆ ଚାକିରି

ବଲାଙ୍ଗିର ଏମ.ଇ. ସୁଲରେ ଯୋଗଦେଇ ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା ।
ଦେଖିଲି, ବଲାଙ୍ଗିର ସହରର ପ୍ରତି ପଡ଼ାର କିଛିକିଛି ପିଲା ଏଠାରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ମାତ୍ର
ଅଛି ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ ଛାତ୍ରର ଅଭାବ ଏହି ସୁଲରେ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି । କାରଣ ପୃଥ୍ବୀରାଜ
ହାଇସୁଲରେ ପଡ଼ିବାକୁ ସବୁ ପିଲା ଚାହୁଁଥିଲେ ଓ ପ୍ରଥମେ ଛାତ୍ରର ଅଭିଭାବକମାନେ

ସେଠାରେ ନିଜ ପିଲାକୁ ଉର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ସେତେବେଳେ ହାଇସ୍କୁଲରେ ତଳ ଚାରିଟା ଶ୍ରେଣୀରେ '୯' '୮' ଦୁଇଟି ଶାଖାରେ ମୋଟ ଷାଠିଏ ଜଣକୁ (୩୦ + ୩୦) ପ୍ଲାନ ମିଳୁଥିଲା । ବଳକା ପିଲାମାନେ ମାଇନର ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବାକୁ ବାଧ ହେଉଥିଲେ । ମାତ୍ର ମାଇନର ସ୍କୁଲରେ ବୟସ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକମାନେ ଥିବାରୁ ପିଲାମାନକୁ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଶିକ୍ଷିତ କରି ଗଢ଼ି ପାରୁଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ସ୍କୁଲର ପିଲାମାନେ ଏମ୍.ଇ. ବୋର୍ଡ ପରାକ୍ଷାରେ ଖୁବ୍ ଭଲ ମାର୍କ ରଖି ପାଏ କରୁଥିଲେ । ମିତିଲ ଇଂଲିସ ଓ ମିତିଲ ଉର୍ଣ୍ଣାକୁଲର ସ୍କୁଲ ସମୟର ବୋର୍ଡ ପରାକ୍ଷା ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ହେଉଥିଲା । ସେହି ପରାକ୍ଷାରେ ପାୟ କରି ପାରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ହିଁ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ, ଯଦି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୟସ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେମାନେ ସାବାଳକ ରୂପେ ଗଣ୍ୟ ହେଉଥିବେ ।

ଏହି ସ୍କୁଲରେ ଥିବାବେଳେ ଅଧିକାଂଶ ପିରିଆଢ଼ରେ ମୁଁ ଇଂରାଜୀ ପଡ଼ାଉଥିଲି, ଯଦିଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ କିଛି ମଧ୍ୟ ମୋତେ ପଡ଼ାଇବାକୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ହେଉମାଷ୍ଟର ବହିଦାର ବାବୁ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ପଡ଼ାଉଥିଲେ । ମୁଁ ଇଂରାଜୀ ଗ୍ରାମାର (ବ୍ୟାକରଣ) ଓ ହାନୁଲେସନ (ଅନୁବାଦ) ଉପରେ ବେଶି କୋର ଦେଇ ଚେନ୍ଦୁ (Tense) ଆଦି କେତେ ପିଲାକୁ ଘୋଷାଇ ଦେଇ ତା'ର ବ୍ୟବହାର ଶିଖାଇ ଇଂରାଜୀରେ ସବଳ କରାଇ ପାରୁଥିଲି । ବହିଦାର ବାବୁ ମଧ୍ୟ ଅର୍ପିସ କାମରେ ବାନ୍ଧି ନ ହୋଇ ପିଲାଙ୍କ ପାଠ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଥିବାରୁ ସେ ବର୍ଣ୍ଣ ଆମ ସ୍କୁଲର ବହୁତ ପିଲା ବୋର୍ଡ ପରାକ୍ଷାରେ ଉଚ୍ଚ ନମ୍ରର ରଖି ପାୟ କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରେତାମ୍ବାର ପୁନଃ ଆକ୍ରମଣ

ମୁଁ ପାଟଣାଗଡ଼, ଛାଡ଼ିବାର ତିନିମାସ ପରେ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ପୁଣି ସେହି ପ୍ରେତାମ୍ବା ରାତିରେ ମୋତେ ମାଡ଼ିବସିଲା । ୫୦ଙ୍କା ପବନ ପରି କିଛି ଗୋଟାଏ ଶର ହେଲା ଓ ମୁଁ ବିଳିବିଳେଇ କରି ଧରୁପରୁ ହୋଇ ଉଠିବସିଲି । ଏହା ହେଉଛି ଏହିଲ ମାସର କଥା । ପ୍ରତଞ୍ଚ ଗରମ ହେତୁ ମୋର ଶଶ୍ଵରଙ୍କ ବିସ୍ତୃତ ଅଗଣ୍ଯାରେ ଘରର ସମସ୍ତେ ଶୋଇଥିଲୁଁ । ମୋର ଶଶ୍ଵର ଓ ଶାଶୁ ଉଠିପଡ଼ି 'କଅଣ ହେଲା' ବୋଲି ଧାର୍ଢ ଆସିଲେ ମୋ ଜଟପାଖକୁ । ରାସେ ଥିଲା ଅନ୍ତଃସରା, ସେ ମୋ ପାଖ ଖଟରେ ଶୋଇଥିଲା । ସେ ବି ଉଠି ପଡ଼ିଲା । ତା'ପରେ ମୁଁ ଶୋଇପଡ଼ିଲି, ସେଦିନ ଆଉ କିଛି ହୋଇନାହିଁ ।

ହେଲେ ୩/୪ ଦିନ ଛାଡ଼ି ଠିକ୍ ସେପରି ହେଲା ଓ ବିଳିବିଳେଇ ଉଠିପଡ଼ିଲି । ପ୍ରାୟ ୧୦/୧୫ ଦିନ ଭିତରେ ତିନିଥର ଏହିପରି ହୋଇଥିଲା ।

ମୋ ଶଶୁର କୁସୁମେଲ ଗାଁର ଜଣେ ସିଂହବାବୁ ତାଙ୍କିକକୁ ଘରକୁ ତାଙ୍କି ଆଣିଲେ । ସେ କିଛି କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ତା'ପରେ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରି ଦେଖିଲି, ମୋର ଶଶୁରଙ୍କ ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁ ଆମର ଗୁରୁ ଜେନେ ପୂଜ୍ୟ ସ୍ଵର୍ଗତ ପ୍ରଥମ ଗୁରୁ ମୋ ଶଶୁର ଘରକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ମୋର ସେହି ପ୍ରେତାମ୍ବା ଆକ୍ରମଣ କଥା କହିଲି । ସେ ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ-ତୁତ, ପ୍ରେତ, ତାହାଣା, ପିଶାଚ ଆଦି ଥିବା କଥା ସବ୍ୟ । ମୁଁ ଏହା ଠିକ୍ ରୂପେ ଜାଣେ ଓ ଭୁକ୍ତଭୋଗା ମଧ୍ୟ । ତା'ପରେ ଚିକିଏ ହସି ମୋତେ କହିଲେ-ତୁମର ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଦେଖୁ ପ୍ରେତାମ୍ବା ତୁମକୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ହଉ, ତୁମେ ଆସନ୍ତା ରବିବାର ଦିନ ଗୋଟିଏ ତମାର ତେଉଁରିଆ ସୁନାରାକୁ କହି ତିଆର କରିବ, ମୁଁ ମଞ୍ଜଳବାର ଦିନ ଆସି ଭୁର୍ଜପତ୍ରରେ ମାର ଲେଖୁ ତେଉଁରିଆରେ ଭରି ଧୂପଦେଇ ସିନ୍ଧ କରିଦେବି । ତୁମେ ତାକୁ ବାହୁରେ ବାନ୍ଧିବି । ତା'ହେଲେ ତୁମକୁ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରେତାମ୍ବା, ପିଶାଚୀ ଆଦି ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଛୁଇଁ ପାରିବ ନାହିଁ । ଆଉ ଯଦି ଛୋଟିଆ-ମୋଟିଆ ପ୍ରେତାମ୍ବା ହୋଇଥିବ, ପ୍ରଥମ ଗୁରୁ ଲାଗିଲେଣି ବୋଲି ନାଶିଲେ ଆଉ ଆସିବ ନାହିଁ । ଏହା ଶୁଣି ମୁଁ ଆଶ୍ଵସ ହେଲି ।

ହେଲେ ରବିବାର ଦିନ ତେଉଁରିଆ ତିଆର କରିବାକୁ ଭୁଲିଗଲି ଏବଂ ଗୁରୁଜେନେ ବି ମଞ୍ଜଳବାର ଦିନ ଆସିଲେ ନାହିଁ । ତା'ପରେ ଦଶ ପଦରଦିନ ଗଲା, ମାସେ ଗଲା, ବର୍ଷ ପୂରିଲା, ଦେଖିଲି, ସେ ପ୍ରେତାବ୍ହା ମୋତେ ଆଉ କେବେ ହଇରାଣ କରିଲାହିଁ । ଧନ୍ୟ ତୁମେ ଗୁରୁଜେନେ । ତୁମକୁ କୋଟି କୋଟି ପ୍ରଣାମ ।

ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍‌କୁଲକୁ ବଦଳି

ମାଇନର ସ୍କୁଲରେ ମୋର ତାଙ୍କିର ସମୟ ପ୍ରାୟ ଚାରିମାସ ପାଖାପାଖ କଟିଗଲା । ସ୍କୁଲର ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ସରିଲା । ସେତେବେଳେ ନିଯମ ଥିଲା ମେ ମାସ ପଦର ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍କୁଲ ଚାଲିବ ଓ ତା'ପରେ ଗ୍ରାମ୍ପ ଛୁଟି ହେବ । ନୃତନ ପାଠ୍ୟ ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ହେଉଥିଲା କୁଳାଇ ମାସରୁ । ଏହି କୁଳାଇରୁ ସ୍କୁଲ ସେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହେବା ନିଯମ ଲାଗୁ ହେଲା ୧୯୭୨ ରୁ । ଆଗରୁ ଇଂରାଜୀ ବର୍ଷ ଜାନୁଆରୀ ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ହେଉଥିଲା । ଏ ସମୟରେ ହଠାତ୍ ଦିନେ ଶୁଣିଲି ମୋର ବଦଳି ହେଉଛି

ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲକୁ ଓ ଶାସ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅଛି । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ମୋତେ ତାହା ଦେଖାଇ କହିଲେ-ହରିବାବୁ, ତୁମେ ପାଠ ବାହାରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନାନା ଭାବରେ ଗଢ଼ୁଥିଲି, ମୁଁ ଜାଣୁଥିଲି ଓ ମୁଁ ନିଷିଦ୍ଧ ଥିଲି । ହଉ, କେବେ ତୁମେ ଏଠାରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେଇ ? ମୋ ବିଚାରରେ ଶାସ୍ତ୍ର ଯିବା ଭଲ । ମୁଁ ଶିକ୍ଷକ ଜଣକୁ ମୋର ଚାର୍କ ଦେଇ ମେ’ ମାସର ସାତ ତାରିଖରେ ସ୍କୁଲରୁ ରିଲିଭ (ଆବ୍ୟାହତି ନେଇ) ହୋଇ ଓ ଲିଖିତ ରିଲିଭ ଅର୍ତ୍ତର ନେଇ ସେ ଦିନ ସ୍କୁଲ କାମ ସାରି ଫେରିଲି । ଘରେ ଏହା ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ।

ତହେଁ ପରଦିନ ଖାଇସାରି ଯଥାସମୟରେ ମୋର ଗୁରୁଦେବ ପୂଜ୍ୟ ବାଳମୁକୁଦ ହୋତାକୁ ଦେଖାକରି ସେହି ଆଦେଶ ପତ୍ର ଦେଇ ଅତି ନମ୍ର ଭାବରେ ପ୍ରଣାମ କରି କହିଲି - ଯାହା ହେଉ ସାର, ମୋତେ ନିଜ ପାଖକୁ ଆଣିଲେ, ଏହିପରି ଆପଣଙ୍କ ସ୍ଵେଚ୍ଛା ଏ ଅଧିମପୁତ୍ର ପ୍ରତି ସଦା ଲାଗି ରହିଥାଏ । ସେତେବେଳକୁ ଆମର ସ୍ଥାୟୀ ଏସ୍.ର୍.ଟି. ପୂଜ୍ୟ ଅନ୍ତିତ ଚରଣ ଦାସ ଗୋଗମୁକ୍ତ ହୋଇ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ଓ ପୂଜ୍ୟ ବାଳମୁକୁଦ ହୋତା ନିଜ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ପୋଷକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ସେ ମୋ କଥା ଶୁଣି ଚିକିଏ ହସିଦେଲେ ଓ ଆଶାର୍ବାଦ କଲେ । ତା'ପରେ ମୁଁ ଚିତ୍ରର୍ଥ କମନ ରୂପକୁ ପାଇ ପୂଜ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟକୁ ତଥା ପୂଜ୍ୟ ପାତାମର ପଣ୍ଡା ଏବଂ ବୟସ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସତର୍କ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇ ଆଶାର୍ବାଦ ପାଇଲି ଏବଂ ଶିକ୍ଷକ କାମରେ ଯୋଗଦେଲି । ଏହା ହେଉଛି ମର ମାସ ଆଠ ତାରିଖର କଥା ।

ବଲାଙ୍ଗିର ସଂସ୍କୃତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ

ମୁଁ ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବେଳେ ଶୁଣିଥିଲି ଯେ ସେତେବେଳେ ଏତେବେଳେ ପାଟଣା ରାଜ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ହାଇସ୍କୁଲ ଥିଲା । ତାହା ଥିଲା ବଲାଙ୍ଗିରର ପୃଥ୍ବୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲ । ମହାରାଜା ପୃଥ୍ବୀରାଜ ସିଂହଦେବେଓ ଖ୍ରୀ ୧୯୧୭ରେ ଏହା ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଏହାର ଗତର୍ଷ ପୂର୍ବ ପାଳନ ପାଇଁ ଆହୁରି ଚାରିବର୍ଷ ମାତ୍ର ରହିଲା । ଏହି ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ପାଟଣା ରାଜ୍ୟର ଚିଟିଲାଗଡ଼ ଓ ପାଟଣାଗଡ଼ ସବ୍ଦତିଜିନଗୁ ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଆସୁଥିଲେ । ସେମାନେ ରହିବା ପାଇଁ ଚାରିଗୋଟି ପକ୍ଷ ହଷ୍ଟଳ ଥିଲା । ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପକ୍ଷ କାର୍ତ୍ତର୍ପ ପ୍ରାୟ ଦଶବାରଟା ଥିଲା । ଏହି ହାଇସ୍କୁଲର ପଣ୍ଡିତମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସତର କଢ଼ିରେ ଥିବା ମହାଦେବ ମନ୍ଦିରକୁ

ଲାଗି ଶିକ୍ଷକ ତ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ, ସାନପିଲାଙ୍କ ପଢ଼ିବାପାଇଁ ବିଚାଟ ପକ୍ଷୀ ପ୍ରାକଟିଷି ଚିଠିଂ ସ୍କୁଲ ଓ ତାକୁ ଲାଗି ଦୁଇଟି ପ୍ରକାଶ ଖେଳପଡ଼ିଆ ଥାଇଛି ।

ସେ ସମୟରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ରାଜଦରବାରର ଆନ୍ଦରିକତା ଓ ତାକୁରୁଷି ଥିଲା । ଆପଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବେ, ସବୁ ରାଜ୍ୟରେ ଯୁଗେଯୁଗେ ରାଜବଂଶୀୟ ମାନଙ୍କର ପୃଷ୍ଠାପୋଷକତାରେ ଦେଶର ବିକାଶ ଘଟିଛି । ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ପୂର୍ବରୁ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ବିଶେଷ ଆଦର ଥିଲା । ପାଟଣା ମହାରାଜା ଦଳଗଞ୍ଜନ ସିଂହଦେଖ ଥିଲେ ଶିକ୍ଷାପ୍ରେମୀ ଓ ଜଣେ ଧାର୍ମିକ ଭାବାପନ୍ତି ଶାସକ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅଣ୍ଣାଇଲେ ପୁରାରୁ ଜଣେ ଖ୍ୟାତିସମ୍ପନ୍ନ ପଣ୍ଡିତ ଗଦାଧର ଉଦ୍ଗାତକୁ ଓ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ସଂସ୍କୃତ ଚୋଲ ଖୋଲିଲା । ଗଦାଧର ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ବୋଧହ୍ରୁଏ ସଂପର୍କୀୟ ପଣ୍ଡିତ ଲତ୍ତୁକେଶ୍ୱର ଉଦ୍ଗାତା ଆସି ସେହି ଚୋଲରେ କାମ କଲେ । ପରେ କବିରାଜ ନାରାୟଣ ମିଶ୍ର ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଆୟୁର୍ବେଦ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ । ଏଠାରେ ପ୍ରଥମା, ମଧ୍ୟମା, ଶାସ୍ତ୍ର କ୍ଲାସ ମଧ୍ୟ ଖୋଲିଥିଲା । ଛାତ୍ର ଅଭାବ ହେଲେ ନାହିଁ । ୧୯୪୯ ସାଲରେ ତଡ଼କାଳୀନ ଶିକ୍ଷାମର୍ବୀ ଲିଙ୍ଗରାଜ ପାଣିଗ୍ରହୀ ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ମାନ୍ୟତା ଦେଲେ ଓ ସଂସ୍କୃତ ଆଚାର୍ୟ କ୍ଲାସ ଖୋଲିଲା । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଏହା ଦେଖୁଛି । ସେତେବେଳେ ଏହି କଲେଜରୁ ଜ୍ୟୋତିଷରେ ପାସ କରିଥିବା ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ଚାକେଶ୍ୱର ଗୁରୁ ଏବଂ ଏଠାରୁ ଆୟୁର୍ବେଦ ପାସ କରିଥିବା ପଣ୍ଡିତ ଦଶରଥ ମିଶ୍ର ଚାକିରିରୁ ଅବସର ନେବାପରେ ସଂସ୍କୃତର ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଘରୋଇଭାବରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏମାନେ ବାସ୍ତବିକ ଧନ୍ୟବାଦର ପାତ୍ର ।

ପୁରୀରେ ସଂସ୍କୃତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲିଲା ଓ ଏଠାର ଆଚାର୍ୟ କ୍ଲାସକୁ ସେଠାକୁ ଉଠାଇ ନିଆଗଲା । ଏବେ ଏଠାରେ ଶାସ୍ତ୍ର କ୍ଲାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିବାର ସୁବିଧା ଥାଇ । ହେଲେ ଶିକ୍ଷକ ଅଭାବରୁ ସବୁ ବିଷୟ ପଢାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ସଂସ୍କୃତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ବୋଲି ବାହାରେ ଫଳକ ଲାଗିଛି, ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଇଁ କୋଠାବାଢ଼ି ସବୁ ଥାଇ, ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ନିୟମିତ ଆୟୁର୍ବେଦ ହେଲେ ଜଣେ ମାତ୍ର ଶିକ୍ଷକ ଯେ କି କଲେଜର ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ, ସେ ପୁଣି ୧୦୧୧ ମେ' କିମ୍ବା ନୁନ୍ମାସରେ ଅବସର ନେବାର ଥିଲା । ସ୍ମୁ ୧୯୧୧ରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସଂସ୍କୃତ ଅନୁଷ୍ଠାନର ଶତବର୍ଷ ପୂର୍ବ ଉଷ୍ଣବ ଆତିଥରରେ ପାଳନ ହେବା କଥା ।

ନବକୃଷ୍ଣର ଜନ୍ମ ଓ ତାର ଏକୋଇଶିଆର କରୁଣା ଅନୁଭୂତି

ସେଦିନ ରାତି ପ୍ରାୟ ଦଶଟା ବେଳେ ମୋ ସ୍ବା ରାସେଖରା ଗର୍ଭବେଦନା
ଅନୁଭବ କଲା । ମୁଁ ସାଙ୍ଗ-ସାଙ୍ଗ ଯାଇ କିମ୍ବା ଧାରିକୁ ତାକି ଆଣିଲି, ମୋ ଶାଶ୍ଵତ
ମଧ୍ୟଲାଗିପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ରାତ୍ର ଘର୍ଷଣା ମିନିଟ୍‌ରେ ହେଲା ମୋର ପ୍ରଥମ ପୁତ୍ରସନ୍ତାନ
ନବକୃଷ୍ଣର ଜନ୍ମ । କୁଆଁ କୁଆଁ ଶର ଶୁଣି ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ବିଭୋର ହୋଇ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ
ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାରେ ଲାଗିଲି । ଆଠ ତାରିଖର ରାତି ୧୨ ଟା ପରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବାରୁ
ତାକୁ ଇଂରାଜୀ ମତରେ ମାଇ ନଅ ତାରିଖ ବୋଲି ଧରାଯାଏ । ସେଦିନ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ମୋ
ପ୍ରତି ଅପାର କରୁଣା ଥିଲା ।

ମଇ ନଅ ତାରିଖରେ ମୁଁ ଯଥାସମୟରେ ସ୍କୁଲରେ ଯୋଗଦେଲି । ଛୁଟି ନେଲି
ନାହିଁ । ଛୁଆଟା ତ ନିରାପଦରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲା ଓ ତା'ର ଉପଯୁକ୍ତ ଯତ୍ନ ନେବାକୁ
ଘରେ ମୋ ଶାଶ୍ଵତ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଛୁଟି ନ ନେଇ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇ ମୋର ପୂଜନୀୟ
ଗୁରୁମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ ମୋତେ ଏହି ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଡ଼ାଇଥିଲେ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିନାତ
ଭାବରେ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇ ମୋର ପୁତ୍ରସନ୍ତାନ ଲାଭ ହେବା ଶୁଭ ସମାଦର୍ଶି ଜଣାଇଦେଲି
ଓ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ଆଶାର୍ବାଦ ପାଇ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି ।

ସ୍କୁଲର ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷା ଓ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା । ଶିକ୍ଷକମାନେ ପରାକ୍ଷାଖାତା
ଦେଖିବାରେ ବ୍ୟସ ଥିଲେ । ପରାକ୍ଷା ସମଶୀଯ ସବୁ ଲେଖାଲେଖୁ ଠିକ୍ କରି ମଇ ୧୫
ତାରିଖରେ ସ୍କୁଲର ବାର୍ଷିକ ପରାକ୍ଷା ଫଳ ଘୋଷଣା କରି ଦିଆଗଲା ଏବଂ ଗ୍ରାମଛୁଟି

ମଧ୍ୟ ମଇ ମାସ ୧୪ରୁ କୁନ୍ତି ମାସ ଶେଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେବ ବୋଲି ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା ।
ସ୍ବୁଲ ସେବନ ଦୂଳାଇ ମାସରୁ ଆଚମ୍ବ ହେବା ନିୟମ ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରତିକିତ ହୋଇ
ସାରିଥିଲା ।

ପୁଅର ଏକୋଇଶିଆ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ

ଆମର ଜ୍ଞାତିକୁଟୁମ୍ବର ଲୋକେ ମାର୍ଗଶିର ମାସର ଶୁଭବାର ପାଳନ କରନ୍ତି
ନାହିଁ ଏବଂ ସତ୍ତାନସତ୍ତାକ ଏକୋଇଶିଆ ଉଷ୍ଣବ ଏକୋଇଶ ଦିନରେ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।
ଛୁଆର ବସସ ପୁରା ଏକମାସ ଅର୍ଥାତ୍ ୩୦ ଦିନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାପରେ ଯାଇ ଗୋଟିଏ
ଶୁଭଲଙ୍ଘ ଦେଖୁ ଏକୋଇଶିଆ ଓ ନାମକରଣ ଆଦି କରିଥାନ୍ତି ନିରାଢ଼ମର ଭାବରେ ।
ଏଥୁପାଇଁ ମୋର ବଡ଼ମା' ମୋ ସା ରାସେକୁ ମଧ୍ୟ ଶିଖାଇଥିଲେ । ଆମେମାନେ ତାଙ୍କ
କଥା ମାନି ପୁଅକୁ ମାସେ ଉପରେ ୫/୩ ଦିନ ଗଲାପରେ ଲଗୁ ଦିନଟିଏ ଠିକ୍ କଲୁଁ । ମୁଁ
ଭାବିଲି, ତୋଜିଭାତ ପାଇଁ କାହାକୁ ସିନା ତାକିବି ନାହିଁ, ମୋର ଏକମାତ୍ର ନାନା
ଶକରଭୁଜି ଗୀରେ ଅଛି, ତା'କୁ ଡକାଇବି । ସେ ମୋ ପୁଅକୁ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେବ ।
ଆମର ଭିଶୋଇବାବୁ ବେଶ୍ୟର ମିଶ୍ର ବଲାଙ୍ଗିରର ଖଦାଲ ପଡ଼ାରେ ଭଡ଼ାଘରେ ନିଜ
ଗୀର ସାଙ୍ଗ ସହିତ ରହି ବଲାଙ୍ଗିର ଏସ୍.ଟି.ଓ. ମୁରାରୀ ପ୍ରସାଦ ନନ୍ଦକ ଅଞ୍ଚିପରେ ପିଆନ
ତାକିରି କରୁଥିଲେ । ଜଣକ ହାତରେ ମୁଁ ନାନାକୁ ଡକାଇଲି । ସେ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ନିଜ
ହଳଗାଡ଼ିରେ ହଳିଆ ଓ ତା'ର ପୁତୁରା ସାଙ୍ଗରେ ଦୁଇଝିଅ ଉମା ଓ ଯଶୋବନ୍ତାକୁ ଧରି
ଉପରଠେଲି ଆସିଲା । ମୋ ଜନକ ନାନାର ଫଟାକପାଳ । ତା'ର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଓ
ଦୁଇଟି ଝିଅ ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ପୁଅଟି କିଛିବର୍ଷ ତଳେ ଅକାଳରେ ଚାଲିଗଲା । ତେଣୁ ଝିଅ
ଦୁଇଟି ଥିଲେ ତା'ର ଅସଲ ସଂପର୍କ । ଏ ଝିଅ ଦୁଇଟି ପରେ ଖୁବ୍ ବଡ଼ଲୋକଙ୍କ ଘରର
ବୋହୁ ହେଲେ ଓ ଯଶୋବନ୍ତା କଲେକ୍ଟର ଅନିଗୁର୍ବ ଦାଶକ ବୋହୁ ହେଲେ ।
ଉଗ୍ୟ ଫଳଟି ସର୍ବତ୍ରଂ । ମୋର ଭାଣିକାମାନେ ଏବେ ଭଲରେ ଅଛନ୍ତି, ନାନା ୫/୬
ବର୍ଷ ତଳେ ଚାଲିଗଲା । ସେଦିନ ରାତିରେ କିଛି ସମୟ ହସ ଖୁସିରେ କଟାଇ
ଶୋଇପଡ଼ିଲୁଁ ।

ତହେଁ ପରଦିନ ସକାଳୁ ଖଦାଲପଡ଼ାରେ ଭଡ଼ାରେ ରହୁଥିବା ମୋର ଭିଶୋଇ
ବେଶ୍ୟର ମିଶ୍ର ମୋତେ ଜଣକ ହାତରେ ଖବର ପଠାଇଲେ ଯେ ସେ ଖାଡ଼ା ରୋଗରେ
ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ରହୁଥିବା ସାଙ୍ଗଟି ଉଚିକରି ପଳାଇଲାଣି । ଏହା ଶୁଣି ମୁଁ
ସୁଚି ତ କହାପି ନୁହେଁ ଦୀଜିବାର (ଆମ୍ କାବଳ) ■ ୨୫୩

ସାଙ୍ଗସାଙ୍ଗ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଜଳଖୁଆ କିଛି ଶାଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି ଖଦାଲପଡ଼ାକୁ । ମୁଁ ମୋ ଭିଣୋଇକୁ ପଚାରି ତାକର ବେମାରି ଓ ଅବସ୍ଥା କଥା ବୁଝିଲି । ସେ ଶୁବ୍ର ଚଞ୍ଚଳ ଥିଲେ, ନାନୀ ଓ ତାକ ଶୁଆମାନେ ଆଗ ଦିନ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଥିବା ସେ ଜାଣିଥିଲେ ।

ମୋତେ ସେଠାରେ ଦେଖୁ ମୋର ପରିଚିତ ଚାରି ପାଞ୍ଜଣି ବ୍ୟକ୍ତି ସେଠାକୁ ଆସିଗଲେ । ଜଣେ କହିଲେ-ଏ ପଡ଼ାରେ ତ ଏବେବେ ତିନି ଚାରିଜଣ କଲେରାରେ ମଲେଣି, ଦୁଇତ ଏହାକୁ ସେହି ରୋଗ ହୋଇଥାଇପାରେ । ଆଉ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଭତ୍ରବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ-ଆଜ୍ଞା, ଏହିଭଳି ତିନିଜଣ ଗୋଗାକୁ ଚିକାପଡ଼ାରେ ରହୁଥିବା ବୈକୁଣ୍ଠ ମିଶ୍ର କବିରାଜ ତାକର ଔଷଧରେ ଭଲ କରି ଦେଇଥିବା କଥା ମୁଁ ଜଣେ, ତାକୁ ଥରେ ଆଣିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । ମୁଁ ଚିକାପଡ଼ାକୁ ଯାଇ ସାଙ୍ଗସାଙ୍ଗ ତାକୁ ତାକି ଆଣିଲି । ସେ ଥିଲେ ମୋର ଦୂର ସଂପର୍କୀୟ ଜଣେ କାକା । ସେ ଆସି ରୋଗୀଠାରୁ ସବୁ ଶୁଣି ପାନେ ଔଷଧ ଦେଇ ଅଧୟକ୍ଷା ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ସେ ଘରୁ ଖଚଚିଏ ଆଣି ଆମେ ବସିଥିଲୁ । ଅଧୟକ୍ଷା ପରେ ଆଉ ପାନେ ଔଷଧ ଦେଲେ ଓ ମୋତେ କହିଲେ-ମୋତେ ତ ଆଶା ଦିଶୁଛି ଏ ବାବୁ ଭଲ ହୋଇଯିବେ । ଏହା ପରେ କହିଲେ-ମୁଁ ଚିକିଏ ଘରକୁ ଯାଉଛି, ଶାଘ୍ର ଆସିବି ।

ମୋ ଶୁଶୁର ଓ ମୁଁ ବିଚାର କଲୁଁ, ଏପରି ରୋଗାକୁ ହସିଟାଲରେ ଚିକିତ୍ସା କଲେ ଭଲ ହେବ । ତେଣୁ ପଡ଼ାବାଲାକ ସାହାଯ୍ୟରେ ତାକୁ ହସିଟାଲର କଲେରା ଡ୍ରାର୍ଟକୁ ନେଇ ଭର୍ତ୍ତା କଲୁଁ । ସେଠାରେ ଥିବା ତାତର, କମ୍ପାଉଣ୍ଡର, ନର୍ତ୍ତ, ପିଅନ ଆଦି ସମସ୍ତେ ଏହାକ ଚିକିତ୍ସାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ଆମେ ବାହାରେ ବସିଥିଲୁଁ । କାମ ତ କିଛି ନଥିଲା, ତେଣୁ ପାଲି କରି ଜଣେ ଜଗି ଆର ଜଣକ ଘରକୁ ଯାଇ ଭୋଜନ କରି ଫେରିଲୁଁ । ତାତରକୁ ରୋଗାକ କଥା ପଚାରିବାରୁ କହିଲେ - ଏହାକ ଅବସ୍ଥା ଥରକୁଥର ବଦଳୁଛି, ତେଣୁ ନିଷ୍ଠି କହି ହେଉନାହିଁ ।

ମୁଁ ସକାଳୁ ଶକ୍ତିଭୁଜିକୁ ଜଣକ ହାତରେ ଭିଣୋଇକ ବଡ଼ଭାଇ ମାନକୁ ଏ ଖବର ପଠାଇଥିଲି । ଅବଶ୍ୟ ସେମାନେ ଆମ ଭିଣୋଇକ ସାଙ୍ଗ ଯିଏ ତରିକରି ପଲାଇଥିଲା, ତା' ଠାରୁ ଏହା ଶୁଣି ଘରୁ ଶାଇପିଇ ଆସୁଆସୁ ଦେଗିରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେମାନେ ନିଜ ସାନଭାଇକ ସହିତ କିଛି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ପାରିଲେ କି ନାହିଁ କେଜାଣି । ଏହାର କିଛି ସମୟ ପରେ ତାତର କହିଲେ-ରୋଗାକ ପାଇଁ ମୋର ଏତେ ଚେଷ୍ଟା ବିପଳ ହେଲା, ସେ ଚାଲିଗଲେ ।

ମୋର ଜନକ ନାନୀ ବିଧବା ହୋଇଗଲା

ରାମଜୀ ପଡ଼ାରେ ମୋତେ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ତେଣୁ ମୋର ଭିଶୋଇକର ଜଲେରା ଗୋଟରେ ମରିଯିବା କଥା ପଡ଼ାର ଅନେକ ଲୋକ ଜାଣିଲେ ଓ କଥାଟା ମୋ ନାନୀର କାନକୁ ଗଲା । ସେ କହିଲା—ମୁଁ ତାଙ୍କର ମଳା ମୁଁହଁ ହେଲେ ଥରେ ଦେଖୁବି । ଏହି ସମସ୍ତରେ ମୋ ଶୁଣୁଗ ନିଜ ଘରକୁ ଯାଇ ସବୁ କଥା କହିଲେ ଏବଂ ଛୁଆମାନକୁ କିଛି ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ନାନୀକୁ ଧରି ଆମ ଭିଶୋଇକ ମଳା ମୁଁହଁ ହସ୍ତିଟାଳ ବାହାରେ ଦେଖାଇଲେ । ନାନୀର ସବୁ ଜିନିଷ ବେଗ ଗୋଟିଏରେ ଆଣିଥିଲେ ଓ ଭିଶୋଇକ ମୁଁହଁ ଦେଖାଇସାରି ପାଖରେ ଥରା ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲ ବାରଣ୍ଗାରେ ଏମାନକୁ ଧରି ବସି ରହିଲେ । ମୁଁ ଓ ମୋର ସାଙ୍ଗ ଜଣେ-ଦୁଇଜଣ ତଥା ପଡ଼ାବାଲା କାଠ ଯୋଗାଡ଼ରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲୁଁ । ସବୁ ମିଳିଗଲା । ଶଚିଆ ତ ଥିଲା, ତେଣୁ ପଡ଼ାବାଲା ଓ ଭିଶୋଇକ ବଢ଼ଭାଇମାନେ ଶଚିଆରେ ଶବକୁ ନେଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଯୋର ଶୁଶାନରେ ଦାହସଂସାର କରିଦେଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଶୁଶାନ ଘାଟକୁ ଯାଇଥିଲି । ତା'ପରେ ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ି ଠକଣା କରି ସମସ୍ତକୁ ଶକରଭୁଜିକୁ ପଠାଇ ଦିଆଗଲା । ଅଛ ବୟସରେ ଜନକ ନାନୀକୁ ବୈଧବ୍ୟ ଦଶା ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ମୋତେ ବହୁତ ବାଧୁଲା । ହେଲେ ‘କପାଳ ଲିଖନ କେ କରିବ ଆନ’ ବୋଲି ଭାବିଲି ଓ ଏଇ ପଦକରୁ ଚିକିଏ ସାନ୍ତ୍ଵନା ପାଇ ମୋର ମନୋବ୍ୟଥାକୁ ଦୂର କରିବାକୁ ଲାଗିଲି । ତଥାପି ସମ୍ବାଲି ହେଉନଥାଏ ।

ସେତେବେଳେ ଶକରଭୁଜି ଗ୍ରାମରେ ବହୁତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘର ଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଥିଲେ ନେଷ୍ଟିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ତେଣୁ ୨ୟ ଦିନରୁ ପ୍ରେତର ଶୁଣିକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଥିଲେ । ଦଶାହ ଦିନ ମୋ ନାନୀର ଭାଇ ହିସାବରେ ମୋର ଯାହାଯାହା ନେବାର କଥା ନେଇକରି ଆଉ ଜଣକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ସିଧା ଗଲି ଦଶା ତୁଠକୁ । ଶକରଭୁଜି ଗାରେ ଅଛି ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ଜଳାଶୟ, ତାକୁ ଶକରଭୁଜି କଟା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି କଟା ଜଳାଶୟଟି ଅଛି । ସେଠାରେ ଦଶାହର କର୍ମ ଆଦି ଚାଲିଥିଲା । ମୁଁ ନେଇଥିଲି ନାନୀ ପାଇଁ ଧଳାଶାଢ଼ୀ, କର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ଧୋତି-ଯଥା, ନାନୀର ଶାଶୁ-ଶଶୁରଙ୍କ ପାଇଁ ଲୁଗାପଟା ଓ ସାନର୍ଥିଅ ଦୁଇଜଣକ ପାଇଁ ଫ୍ରକ ଆଦି ଓ ସବୁଥରେ କାଗଜ ଲକ୍ଷକାଇ କାହାକୁ କେଉଁବା ଦିଆଯିବ ବୋଲି ଲେଖ ଦେଇଥିଲି । ଶୁଣିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ ସ୍ଵରୂପ କିଛି ଚକା ପଇସା ମଧ୍ୟ ନେଇଥିଲି । ସବୁତକ ନେଇ କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଥୋଇଦେଲି ଓ ଦଶା ତୁଠରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ

ମେଳରେ ଯାଇ ବସିଲି । ନାନୀର ବଡ଼ ଦେଢ଼ଶୁର ଗୋବର୍ଣ୍ଣନ ମିଶ୍ର ଥିଲେ କର୍ତ୍ତା । ସେ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ମୁଁ ନେଇଥିବା ସବୁ ଜିନିଷ ମୋ ନାନାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇଦେଲେ । ନାନୀ ଅନ୍ୟ ସା ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ଗାଧୋଇପାଧୋଇ କିଛି ଦୂରରେ ନାରୀ ମେଳରେ ବସିଥିଲା ଏବଂ ବୋଧନ୍ତୁଏ ମୋତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା । ସେ ମୁଁ ପଠାଇଥିବା ସବୁ ଜିନିଷ ରଖିଲା । ମୋର ଭାଣିଜୀମାନେ ‘ମାମୁଁ ଆସିଇନ୍, ମାମୁଁ ଆସିଇନ୍’ ବୋଲି କେଡ଼େ ଉଷ୍ଟତ୍ ହେଉଥିଲେ ।

ଦଶାହ ତୁଠର କାମ ସରିଲା ପରେ କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପଛେପଛେ ଆମେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବମାନେ ତାଙ୍କର ଘର ଆଡ଼କୁ ଆସିଲୁଁ । ନାରୀମାନେ ଆମ ପଛରେ ଆସୁଥିଲେ । ମୁଁ ଚିକିଏ ଓଳଟି ପଡ଼ି ପଛକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି, ମୋ ନାନୀ ଧଳା ଲୁଗା ପିଛିଛି । ଏହା ଦେଖି ମୋର ଅତ୍ରଭାଗୀ ବିଲାପ କରି ଉଠିଲା । ହେଲେ କ'ଣ କରାୟିବ, ଏହା ତ ହେଉଛି ସମାଜର ପ୍ରତିକିତ ରାତି । ଘରକୁ ଆସି ଦଶାହର ଆଉ ସାମାନ୍ୟ କିଛି କାର୍ଯ୍ୟ କରାଗଲା ଏବଂ ସେମାନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଶୁଭ ହେଲେ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶି ପାରିଲେ । ତା'ପରେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବମାନଙ୍କୁ ଭୋଜନ ଦିଆଗଲା ଓ ବନ୍ଧୁମାନେ ନିଜନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଘଷେ ଦୁଇଘଷା ଅଧୂକ ସମସ୍ତ ରହିଲି ଓ ପ୍ରଥମେ ଯାଇ ନାନୀର ଶାଶୁ-ଶାଶୁକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି । ସେମାନେ ଅଟି ବୁଦ୍ଧ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଥିଲେଣି ଓ ସାନପୂର୍ବ ଘରେ ଅର୍ଥାତ୍ ମୋ ନାନୀ ଘରେ ରହୁଥିଲେ । ନାନୀ ସେମାନଙ୍କ ସେବା ଯତ୍ନ କରୁଥିଲା । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କିଛି ସାହନା ଦେଲି, ସେମାନେ କାହିଁଲେ, ମୁଁ ବୁଝାଇଲି । ତା'ପରେ ନାନୀର ଦେଢ଼ଶୁର ଓ ଜେଠାଣୀମାନଙ୍କୁ ଯଥାମାନ୍ୟ ଜଣାଇ କିଛି ସାହନା ଦେଲି । ତା'ପରେ ମୁଁ ନାନୀ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲି-ନାନୀ, ମୁଁ ବାରଘର ଦିନ ନିଷ୍ପତ୍ତ ଆସିବ । ସେ କହିଲା-ମୁଁ ଜାଣେରେ ଭାଇ, ତୁ ଯାହା କହୁ ତାହା କରୁ । ମୁଁ ସେବିନ ତୋତେ ବାଟ ଚାହିଁ ବସିଥିବି । ଏହାପରେ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଆମେ ଦୁହେଁ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଫେରିଆସିଲୁଁ ।

ଶୁଣିକାର୍ଯ୍ୟର ବାରଘର ଦିନ ମୁଁ ପୁଣି ଜଣକ ସାଙ୍ଗରେ ନାନୀ ଘରକୁ ଗଲି । ପ୍ରେତ ପାଇଁ ପିଣ୍ଡ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ଗୋଦାନ, ଭୂମିଦାନ, ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଦାନ ଆଦି ଷୋଡ଼ଣ ପ୍ରକାର ଦାନ ଦିଆଗଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ ପରେ ବାରଦିନର ଶୁଣିକାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତ ହେଲା । ତା'ପରେ ଘରର ସମସ୍ତଙ୍କ ଭୋଜନ ସରିଲା ଓ ମୁଁ ନାନୀ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲି-ଦେଖ ନାନୀ, ତୁ ତ ବର୍ଷେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଗାର୍ଥୀ ଘର ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଯାଇପାରିବୁ ନାହିଁ, ସେଇ

ନିୟମଟା ମାନିବାକୁ ହେବ । ତେବେ ମୁଁ ମର୍ରିରେ ମର୍ରିରେ ତୋତେ ଦେଖିବାକୁ ଆସୁଥିବି ଓ ତୋର ଭଲମନ୍ଦ ବୁଝୁଥିବି । ଏହା ଶୁଣି ସେ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ କହିଲା-ମୁଁ ସବୁ ନିୟମ ଜାଣେରେ ବାହୁ ମୁଁ ସବୁ ନିୟମ ମାନି ଚଳିବି । ତୋତେ ଥରେଥରେ ଦେଖୁଥିଲେ ମୁଁ ସବୁ ଦୁଃଖକୁ ଭୁଲିଯିବି । ତୁ ମୋ ପାଇଁ ଚିତ୍ରା କରିବୁ ନାହିଁ ।

ଏହି ସମୟରେ ଆଉ ଏକ ଘଟଣା ଘଟିଲା । ତାଙ୍କ ଘରର ସମସ୍ତେ ବିଚାର କରି ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ ଯେ ନାନୀର ଏକ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଦରକାର । ମୋର ମତ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଲୋଡ଼ିଲେ ଓ ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ହଁ କଲି । ତେଣୁ ସେଇଦିନ ନାନୀର ବଢ଼ ଦେବିଶୁର ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଙ୍କ ତିନି ନମ୍ବର ପୁଅ କେଳାସ ମିଶ୍ରକୁ ନାନୀର କୋଳରେ ବସାଇଦେଲେ ଓ ତାକୁ କହିଲେ-ଆଜିଠାରୁ କେଳାସ ତୁମର ପୁଅ ହେଲା । ନାନା ଆନନ୍ଦରେ କେଳାସକୁ କୋଳରେ ବସାଇଲା । ସେଦିନୁ କେଳାସ ମୋର ନିଜ ଭଣନା ହେଲେ । କେଳାସ ସେଦିନ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ନାନୀକୁ ମା'ବୋଲି ସମୋଧନ କଲେ । ଏଥରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ । ଏହାପରେ ମୁଁ ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଫେରିଆୟି ମୋ ସାକୁ ସବୁକଥା କହିଲି । ସେ ମଧ୍ୟ ଏହାଶୁଣି ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲା ।

ମୁଁ ମର୍ରିରେ ଶକରଭୁଜିକୁ ପାଇ ନାନୀର ଭଲମନ୍ଦ ବୁଝି ଆସୁଥିଲି । ସେଥରେ ସେ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରୁଥିଲା । ତାର ଅଭାବ କିଛି ଥିଲେ ପୂରଣ କରୁଥିଲି । କେଳାସର ବାପା ତାଙ୍କ କୁଟୁମ୍ବ ଧରି କନକପୁର ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମରେ ରହୁଥିଲେ । ସେଠାରେ ତାଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ଜମିବାଡ଼ି ଥିଲା । ଏହି କନକପୁରରେ କେଳାସ ମଧ୍ୟ ରହୁଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସେଠାରୁ ଆଣି ଆମ ଭିଣୋଇ ନିଜ ପାଖରେ ରଖି ବଲାଞ୍ଜିର ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଡ଼ାଉଥିଲେ । ଶେଷରେ ସେହି ପିଲାଟି ହେଲେ ଆମ ନାନୀର ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର । ଏସବୁ କଥା ଆଗରୁ ବିଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏ । ଭିଣୋଇ ଚାଲିଗଲା ପରେ ଗାଁର ଗୋଟିଏ ସାଙ୍ଗପିଲା ସହ ସେହି ଖଦାଲ ପଡ଼ାର ଗୋଟିଏ ଘରେ ରହି କେଳାସ ବଲାଞ୍ଜିରରେ ପରୁଥିଲେ । ଛୁଟିଦିନ ଶକରଭୁଜିକୁ ନିଜ ଘରକୁ ଆସୁଥିଲେ ।

୧୯୭୭ରୁ ୧୯୭୯ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଭୂତି

ବଲାଙ୍ଗିରରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଵାଧୀନତା ଦିବସର ପତାକା ଉତୋଳନ

ମୃୟ ୧ ୧୯୪୭ ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ୧୫ ତାରିଖରେ ଆମ ଦେଶ ଭାରତର୍ଷ ସ୍ଵାଧୀନ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗୁପ୍ତ ସ୍ବାକୃତି ଲାଭ କଲା ଓ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲା । ଅବଶ୍ୟ ଭାରତର୍ଷର ଖଣ୍ଡ କାଟିଦେଇ ପାକିସ୍ତାନ ଦେଶ ଗଠିତ ହେଲା । ତେବେ ସମୟ ଭାରତର୍ଷରେ ସେଦିନ ଭାରତର ବ୍ରିଟିଶ୍ ପତାକା ଉତୋଳନ ହେଲାନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ିଜାତ ରାଜ୍ୟର ରାଜାମାନେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ଫଳରେ ନିଜନିଜ ରାଜ୍ୟକୁ ସ୍ଵାଧୀନ ରାଜ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାର କରି ନିଜ ରାଜ୍ୟର ପତାକା ମଧ୍ୟ ଉତୋଳନ କଲେ । ବଲାଙ୍ଗିରରେ ଏହା କିପରି କରାଗଲା ଶୁଣନ୍ତୁ ।

ସେଦିନ ଛୁଟି ଘୋଷଣା କରାହୋଇଥିବାରୁ ସ୍କୁଲ କଚେରୀ ବନ୍ଦ ଥିଲା । ସେଦିନ ସକାଳ ଆଠଟା ସମୟରେ ଏହି ପତାକା ଉତୋଳନ ହେବ ବୋଲି ଶୁଣି ମୁଁ କଚେରୀ ସାମନାକୁ ଗଲି । ମହାରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେବେ ସେତେବେଳେ ପାଟଣା ଗଡ଼ିଜାତ ରାଜ୍ୟର ରାଜା ଥିଲେ । ଠିକ୍ ସମୟରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ପତାକା ‘ସ୍ବନିୟନ୍ ନେକ’କୁ ଅବତରଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ବିଶୁଳ ବାଜିଲା । ପୋଲିସବାଲା ‘ସାବଧାନ’ ପୋକ୍ ନେଇ ଠିଆ ହେଲେ ଏବଂ ମହାରାଜ ସାହେବ ସେ ପତାକା ଓହ୍ଲାଇ ଦେଲେ । ତା’ପରେ ଦେଖିଲି, ଗୋଟିଏ ପତାକା ଖୁଣ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇଟି ଖୁଣ୍ଟ ପାଖାପାଖୁ ଚିତ୍ର ବିଚିତ୍ର ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଉତ୍ସମ୍ବରେ ସୁନ୍ଦର ଦଉଡ଼ି ବନ୍ଧା ଯାଇଛି । ଉତ୍ସମ୍ବର ଦଉଡ଼ିକୁ ଧରି ମହାରାଜ ଚାଣିଲେ, ବିଶୁଳ ବାଜିଲା, ତ୍ରମ୍ ବାଦ୍ୟ ବାଜିଲା, ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଉତ୍ସମ୍ବର

ପତାକା ଉଠିଲା । ସେଥିରୁ ପ୍ରଥମ ଖୁଣ୍ଡରେ ଥିଲା ଭାଗତର ତ୍ରିରଙ୍ଗ ପତାକା ଓ ଦ୍ଵିତୀୟ ଖୁଣ୍ଡରେ ଥିଲା ଆମ ପାଗଣାରାଜ୍ୟର ପତାକା । ସମସ୍ତେ ଉତ୍ସ ପତାକାକୁ ସେଳୁଣ୍ଟ କଲେ । ତା'ପରେ ମହାରାଜା ସାହେବ ତାଙ୍କର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଭାଷଣରେ ଘୋଷଣା କଲେ-ଆମେ ଭାଗତର ସବୁ ଗଡ଼ିକାତ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସ୍ବାଧୀନ ରାଜ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛୁ, ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବେ ଆମେମାନେ ଭାଗତ ସରକାରକ ସହିତ ମିଶିନାହୁଁ । ପରେ ଯାହାହେବ ସେପରି କରାଯିବ । ବିଗୁଳ ବାଜିଲା ଓ ଉଷ୍ଣ ଶେଷ ହେଲା ।

ବଡ଼ଈଅର ଜନ୍ମ ଓ ମୋର ଘର ବଦଳି

ସମୟ ପାଣି ପରି ବୋହିଯାଉଛି । ଦେଖୁଦେଖୁ ପୁଅ ନବକଷ୍ଟର ବୟସ ଦେବବର୍ଷ ଉପରେ ହୋଇଗଲା । ଏହି ସମୟରେ ମୋର ବଡ଼ଈଅ ସୁଷ୍ମାର ଜନ୍ମ ହେଲା ସ୍ବ ୧୯୪୭ ଫାଲ ନଭେମ୍ବର ମାସରେ, ସେହି ମୋର ଶୁଭରକ୍ଷା ଘରେ । ସୁନ୍ଦରା ଝିଅଟିଏ ଦେଖୁ ଭାରି ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ହେଲେ ଆମେ ରହୁଥିବା ଶୁଭରକ୍ଷା ଘରଟି ଏବେ ମୋତେ ଚିକିଏ ସଂକାର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପରି ଲାଗିଲା ଏବଂ ମୁଁ ଭଡ଼ାଘରଟିଏ ଖୋଜିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଏହି ସମୟରେ ଆମ ସ୍କୁଲର ଚିରସ୍ତ କ୍ଵାରସ୍ଟଟିଏ ଖାଲି ହୋଇଗଲା । ଯୋନପୁରର ଜଣେ ଆଇ.ଏ. ପାସ କରିଥିବା ଶିକ୍ଷକ ସେହି କ୍ଵାରସ୍ଟରେ ରହି ଆମ ପି.ଆର. ହାଇସ୍କୁଲରେ କାମ କରୁଥିଲେ । ତାକୁ ଯୋନପୁର ହାଇସ୍କୁଲରେ ଚାକିର ମିଳିବାରୁ ସେ ନିଜ ଗୋଟିଏ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ହେଉମାନ୍ଦରକୁ ଅନୁଗୋଧ କଲି, ସେ କ୍ଵାରସ୍ଟଟି ମୋତେ ଦିଆଯାଉ । ସେ ସ୍ବାକ୍ଷର ପ୍ରଦାନ କରି ସେଦିନ ସେହି କ୍ଵାରସ୍ଟଟି ମୋତେ ଦିଆଗଲା ବୋଲି ଅର୍ପିସ୍ତ ଚେକର୍ଟରେ ଲେଖୁ ରଖିଲେ ।

କ୍ଵାରସ୍ଟଟି ଛୋଟ ପରିବାରଟିଏ ରହିବାପାଇଁ ଭଲ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ ବାଟ ଘର, ଗୋଟିଏ ଭିତର ଘର ଓ ତା ଆଗରେ ବାରଣ୍ଗା, ଦୁଇଟି ଛୋଟଛୋଟ ବନ୍ଧାଘର, ତା ଆଗରେ ବାରଣ୍ଗା ଓ ଅଗଣ୍ଗା, ଅଗଣ୍ଗାର ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ପାଇଶାନା, ଅଗଣ୍ଗାକୁ ଆସିବାକୁ ବାହାର ପରୁ ରାସ୍ତା । ଉପରେ ଟାଇଲଦିଆ ଖପର ଛାତ । କ୍ଵାରସ୍ଟଟି ପିଲାକ ହଷ୍ଟେଲର ନ୍ୟ ବୁକକୁ ପ୍ରାୟ ୧୫ ଫୁଟ ଛାଡ଼ି ରହିଥିଲା । ସେହି ନ୍ୟ ବୁକରେ ୩/୮ ଟି ଘରେ ପ୍ରାୟ ୨୦/୨୫ ଜଣ ପିଲା ଥିଲେ । ମୋଟ ଉପରେ ଆମେମାନେ ରହିବା ମାପିକୁ ଥିଲା । ରାସେ ମଧ୍ୟ ଯାଇ ଦେଖିଲା ଓ ଠିକ୍ ଅଛି ବୋଲି କହିଲା । ହେଲେ ମୋ ଶାଶ୍ଵତ-ଶୁଭରକ୍ଷା ଆମେ ତାଙ୍କ ଘର ଛାଡ଼ି ବାହାରି ଆସୁଥିବାଟା ଚିକିଏ ଭଲ ଲାଗୁନଥିଲା ।

ଘରଗୁଡ଼ିକୁ ସଫାସୁରୁଗା, ଚନ୍ଦରଇଲା ଆଦି କରିବାରେ ପ୍ରାୟ ୩/୪ ଦିନ ଲାଗିଗଲା । ତା'ପରେ ଶୁଭଦିନ, ବେଳାଘଡ଼ି ଦେଖୁ ଆମର କିଛି ଜିନିଷ, ଖଟ ଆଦି ରିକ୍ତାରେ ଲଦି ବାହାରି ଆସିଲୁଁ । କିଛି ଜିନିଷ ଶୁଣୁର ଘର ତବା ଉପର ଗୋଟିଏ କୋଠରାରେ ରଖୁ ଦେଇଥିଲୁଁ । ସେହି ହଷ୍ଟେଲର ପିଲାମାନେ ଆମେ ସେ କ୍ଵାଟରସ୍ଟରେ ରହୁଥିବା ଜାଣି ବହୁତ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥିଲେ । କାରଣ ସେ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ମୋ ନିଜ ସଂପର୍କୀୟ ଥିଲେ ।

ଆମେମାନେ ସେ ଘରକୁ ଆସିବା ପରେପରେ ମୋର ଭଣାଳା କୌଳାସକୁ ଡକାଇ କହିଲି-ଏଣିକି ତୁମେ ଆମ ଘରେ ରହି, ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଖୁଆପିଆ କରି ରହିବ ଓ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବ । ତେଣୁ ତୁମର ଖଟ ବିରଣ୍ଣା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିନିଷ ଯାହା ଅଛି ରିକ୍ତାରେ ନେଇ ଏଠାକୁ ବାହାରି ଆସ । ସେ ଏହା ଶୁଣି ଖୁସି ହେଲେ ଓ ସେପରି କଲେ । ବାଟ ଘରର ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ତାଙ୍କ ଖଟ ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଯାଗା ଥିଲା, ସେଠାରେ ଖଟ ପକାଇ ସେ ରହିଲେ । ଭିତର ଘରେ ଆମେ ରହିଲୁଁ । କୌଳାସ ମେଟ୍ରିକ୍ ପାସ କରି ଚାକିରି ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଘରେ ରହିଥିଲେ । ମୋ ନାନୀ ଏହା ଜାଣି ବହୁତ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲା । ଦିନେ ସେ ଆସିମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ତା'ର ଛୁଆ ଦୁଇଟିକୁ ଧରି ଆମ କ୍ଵାର୍ଟସକୁ ଆସିଲା ଓ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଥିଲା । ଆମେମାନେ ନାନାକୁ ଯଥୋତ୍ତି ଆଦର ସଙ୍କାର କରିଥିଲୁଁ ଓ ବିଦା କଲୁଁ । ମୋର ଭାଣିଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ମାମୁଁ-ମାଇଁ ଓ ମାମୁଁ ଘରର ଦୁଇଛୁଆକୁ ଦେଖୁ କେଡ଼େ ଉଷ୍ଟତ୍ ହେଲେ ।

ଆମ କ୍ଵାଟରସ୍ଟରୁ ଜେଜେ ଆସିଲେ

ମୁଁ ଦିନେ ଉପରାଙ୍ଗି ବାହାର ବାରଣାକୁ ବାହାରି ଦେଖିଲି, ଆମ ଜେଜେ (ଝାଡ଼ବଲାଙ୍ଗିରର ଅଜା) ମୋ କ୍ଵାଟରସ୍ଟ ଆଡ଼କୁ ଆସୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ରାସେକୁ କହିଲି-ପାଣି ଲୋଟାଏ ଆ'ଣ - ଜେଜେ ଆସୁଛନ୍ତି ଆମେ ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ତାଙ୍କ ପାଦୋଦକ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇବା । ମୁଁ ହଷ୍ଟେଲ ପାଖ କ୍ଵାଟରସ୍ଟକୁ ଆସିଥିବା କଥା ତାଙ୍କୁ ଆଗରୁ ଜଣାଇ ଦେଇଥିଲି । ସେ ଏସବୁ ଅଂଚଳ ଆଗରୁ ଦେଖିଥିଲେ । ତେଣୁ ଏକାକୀ ଆସିପାରିଲେ । ଆମେ ଦୁଇଁ ତାଙ୍କ ପାଦ ଧୋଇ ତାଙ୍କ ପାଦୋଦକ ଶିରରେ ଲଗାଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ତାଙ୍କର ଆଶାର୍ଦ୍ଦ ପାଇଲୁଁ । ତା'ପରେ ବାଟ ଘରେ ଖଟରେ ବସି

ନାନାପ୍ରକାର ଜଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲୁଁ । ରାସେ ଆମ ଦୁଇଛୁଆକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ କୋଳରେ ବସାଇଦେଲା । ଜେଜେ ତାକୁ ଅଛ ସମୟ ଧରି କିଛି ପଇସାପତ୍ର ଧରାଇଲେ ଓ ସତେ କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ତା'ପରେ କିଛି ଜଳଖୁଆ ଶାଇଲେ । ଆମେ ତାକୁ ଅନୁବୋଧ କଲୁଁ, ଆମ ଘରେ ଆସନ୍ତାକାଳି ସକାଳ ଓଳି ଭୋଜନ କରିବାକୁ । ସେ ରାତି ହେଲେ ଓ କହିଲେ-ମୁଁ ଆସନ୍ତା କାଳି ରହୁଛି, ନିଷ୍ଠମ ଆସିବ । ଏବେ ଗୋର ମାଉସା ଘରକୁ ଚିକିଏ ଯାଉଛି କହି ଗଲେ ।

ତହିଁ ପରଦିନ ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ପୁକାପାଠ ସାରି ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ଜେଜେ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଅଗାଧୁଆରେ କେବେ କିଛି ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ ଏକଥା ମୁଁ ପିଲାଦିନୁ ଜାଣେ । ଜେଜେ ୧୦ଟା ୧୧ଟା ଭିତରେ ଆସିଥିଲେ । ସେବିନ ମୋର ଛୁଟିଦିନଟିଏ ଥିଲା । ତେଣୁ ଏକାସାଙ୍ଗରେ ବସି ଶାଇଲୁଁ । ତା'ପରେ ସେ ବିଶ୍ୱାମ ନେଲେ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାମ ନେଲି । ସେବିନ ଜେଜେକ ସହିତ ଅନେକ ଜଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ଜେଜେ ତାଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ (ଆମ ଧୂବମାମୁଁ) ଘରକୁ ୨ ଦିନ ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ, ସେଠାରୁ ଆମଘରକୁ ଆସିଥିଲେ । ଜେଜେ ଆମ ଘରୁ ଗଲାବେଳେ ଭଲ ଧୋତି, ଯଥା ସାରେ ଓ ସୁନ୍ଦର କମିଜ ଖଣ୍ଡିଏ ତାଙ୍କୁ ଦେଲି । ସେ ତାହା ଖୁସିରେ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଓ ଫେରିଗଲେ । ମୁଁ କିଛିବାଟ ତାଙ୍କ ସହିତ ଯାଇ ଘରକୁ ଫେରିଲି । ସେବିନ ମୋର ମନରେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ହେଲା ଯାହାକି ମୁଁ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିପାରୁ ନାହିଁ ।

ସରକାରୀ କ୍ଲାର୍ଟ୍ ଛାତି ପୁଣି ଶଶୁରଙ୍କ ଘରେ ରହିଲୁଁ

ଦିନେ ଦେଖୁଲି ସକାଳ ଆଠଟା ବା ସାଢ଼େ ଆଠଟା ଭିତରେ ନବକୃଷ୍ଣ ଘରେ ନାହିଁ । ସବୁଦିନ ପରି ଘର ବାହାରେ ବା ପାଶ ହଞ୍ଚେଲରେ ବି ନାହିଁ । ମୁଁ ରାସେକୁ ପଚାରିଲି-କେତେବେଳୁ ସେ କୁଆଡ଼େ ଗଲାଣି, ତୁ କେମିତି ଏପାଏଁ ଖୋଲାଖୋଜି କରି ନାହିଁ ? ସେ କହିଲା - କାଲି ତାର ମାମୁଁ ମାଉସା, ଜେଜେ, ମାମା କଥା କହୁଥିଲା ତ । ଦୁଇତ କାହାକୁ କିଛି ନ କହି ମାମୁଁ ଘରକୁ ଯାଉଛି ବୋଲି ଭାବି ଏକୁଚିଆ କୁଆଡ଼େ ବୁଲୁଥିବ । ସେତେବେଳକୁ ନବର ବସ୍ତ ତିନିବର୍ଷ ଭିତରେ । ମୁଁ ତା'ପରେ ପାଶ ଅସରିଆ ପଡ଼ାକୁ ଖୋଜିବାକୁ ଗଲି । ଦେଖୁଲି ସେ ଆଡ଼ୁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତ ନବର ହାତ ଧରି ମୋ କ୍ଲାର୍ଟ୍ ଆଡ଼େ ମୁହାଉଥିଲେ । ମୋତେ ଦେଖୁ ପଚାରିଲେ-ଇଏ ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ ତ ? ମୁଁ 'ହଁ' କରିବାରୁ କହିଲେ - ଇ ବାବୁ ଆମ ପଡ଼ାର ୨/୩ଟି ଘରକୁ ଯାଇ

ନେଜେ, ମାମା, ମାଉସା, ମାମୁଁ ଆଦି କଥା କେବଳ କହୁଥିଲେ । ମୁଁ ଜାଣିଗଲି, ଛଏ ତାର ମାମୁଁ ଘର ଖୋଜୁଛି । ଆପଣ ରାମଜୀପଡ଼ାରେ ଶଶୁରଦ୍ଵାରେ ଆଗେ ରହୁଥିଲେ, ମୁଁ ଜାଣେ । ପିଲାକୁ ନିଅନ୍ତୁ, ସାବଧାନରେ ରଖନ୍ତୁ, ଏ ପଡ଼ାରେ କୁକୁର ଭୟ ବି ଅଛି । ମୁଁ ପୁଅକୁ ଧରି ସେ ପଡ଼ାରେ ଥବା ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ମଦିର ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ପ୍ରଣାମ କଲି ଓ ଉଚ୍ଚି ନିବେଦନ କଲି ।

ଘର ସାମନାରେ ରାସେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲା । ପୁଅକୁ ଦେଖୁ ଉଷ୍ଟର ହୋଇ ଘରେ କିଛି ଖାଇବାକୁ ଦେଲା । ଆମେ ଦୂହେଁ ପିଲାର ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ତାକୁ ଗାଲି ନ ଦେଇ ଦ୍ୱେଷପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା କହିଲୁଁ । ଅଘରିଆ ପଡ଼ା ଓ ରାମଜୀ ପଡ଼ା ପାଖେପାଖେ ଅଛି, ହେଲେ ଜଣେ ଶିଶୁ ପକ୍ଷରେ ଏପରି ଭୁଲ ହେବା ସ୍ବାଭାବିକ କଥା । ମୁଁ ଖାଲି ଏତିକି କହିଲି - ତୁ ମାମୁଁଘରକୁ ଯିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ଆମେ ତୋତେ ଜଣେ ନେଇ ଛାଡ଼ିବୁ । ବୁଝିଲୁଁ ତ ! ସେ ହଁ କଲା ।

ନବକୃଷ୍ଣ ସମୟରେ ଏସବୁକଥା ଶୁଣି ସେଦିନ ଉପରଙ୍ଗେ ମୋ ଶଶୁର ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ ଏବଂ କହିଲେ-ବାବୁ, ତୁମେମାନେ ଏଠାରେ ଆଉ ନରତ୍ବ ଆମ ତବାକୁ ଲାଗି ଯେଉଁ ତବାଘରଟି ଅଛି ସେ ଘରେ ଯାଇ ରହ । ଘରଟି ତୁମ କୁଟୁମ୍ବ ରହିବା ପାଇଁ ଠିକ ଅଛି । ତୁମର ପିଲାମାନେ ମାମୁଁ ଘରକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଓ ଆମେମାନେ ସେଥିରେ ଆନନ୍ଦିତ ହେବୁଁ । ମୁଁ ଓ ରାସେ ଏକଥାରେ ସନ୍ତତ ହେଲୁଁ ଓ ମୁଁ କହିଲି - କାଲି ବା ପଥରଦିନ ଆମେମାନେ ସେଘରକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବୁଁ । ସେ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ତାଙ୍କ ବଡ଼ଭାଇ ଅନିରୁଦ୍ଧ ଗୁରୁଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ କଥା ଏବଂ ତାଙ୍କ ରହୁଥିବା ଘରର ନିଲାମ କଥା କହିଲେ । ସେ କହିଲେ-ମୋର ବଡ଼ଭାଇ ଅନିରୁଦ୍ଧ ଗୁରୁଙ୍କ ନାନା ଗୋଗ ଥିଲା । ଶେଷରେ ଅତିସାର ଗୋଗରେ ଭାଷଣ ପାଢ଼ିତ ହୋଇ ଏଥିରେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମରିବେ ବୋଲି ଜାଣିପାରି ତାଙ୍କ ମୂଳ ଗ୍ରାମ ସୋନପୁର ଅଞ୍ଚଳର ହିକୁଡ଼ିକୁ ଯାଇ ମହାନଦୀରେ ହାଡ଼ ପଡ଼ିବ ବୋଲି କହି ସେଠାକୁ ବାହାରିଗଲେ ଓ ୨/୪ ଦିନ ପରେ ସେଠାରେ ମଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଅତ୍ୟେଷ୍ଟ କ୍ରିୟାରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା କଥା ତ ତୁମେ ଜାଣ । ତାପରେ ସେଠାରୁ ଫେରି ତାଙ୍କ ଭାଗର ତବା (ଆଚୁ) ଘରେ ତାଲା ପଡ଼ିଛି ଦେଖୁ ମୁଁ ୪/୪ ଜଣ ଉତ୍ତଳେକଙ୍କ ସାମନାରେ ସେ ତାଲା ଖୋଲାଇ ଚିତର ଘର ସବୁ ଦେଖାଇଲି । ସେମାନେ ଦେଖୁଲେ ଘର ଭିତରେ କିଛି ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ । ତା'ପରେ

ସେହି ଘର ସଫାସୁତୁରା କରି, ଚନ୍ଦ ଧଉଳାଇ ସୁନ୍ଦର କରାଯାଇଛି । ସେଥରେ ଭିତର ଢବାଘର ଗୋଟିଏ । ବାଟଘର ଗୋଟିଏ । ଭିତର ପାଖରେ ପ୍ରଶନ୍ଗ ବାରଣ୍ଡା ଯେଉଁଠାରେ କି ରଣାବଡ଼ା କରିଦେବ । ସଢ଼କକୁ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ବାରଣ୍ଡା ଅଛି ।

ପୁଣି କହିଲେ, ତୁମେ ତ ଜାଣ, ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ସା ଥିଲେ । ଜଣେ ବଡ଼ବୁଢ଼ୀ ଓ ଆରଟାକୁ ସାନ ନାମରେ ଲୋକେ ଜାଣୁଥିଲେ । ଦାଦା ମରିଗଲାପରେ ଲୋଇଟିଂହାରୁ ଜଣେ ମହାଜନ ଆସି ଦାଦାଙ୍କ ରହୁଥିବା ଘର ନିଲାମ କଲା । ସେ ତା'ଠୁ ଟଙ୍କା ଆଣି ସେହି ଘରଟାକୁ ଲେଖି ଦେଇଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଘର ନିଲାମ ହେଲା ଓ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ସାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଟଙ୍କା ବାଣି ଦିଆଗଲା । ବଡ଼ବୁଢ଼ୀ ତ ତାର ସଂପର୍କୀୟ ଜଣେ ମିଶ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଘରେ ରହୁଥିଲା । ଟଙ୍କା ଧରି ସେଠାକୁ ଗଲା । କିନ୍ତୁ 'ସାନ' ଟଙ୍କା ଧରି କୁଆଡ଼େ ଗଲା ଯେ, ସେବିନ୍ଦୁ ତା'ର ଖୋଜନବର କେହି ନେଇନଥିଲେ । ବୋଧହୁଏ ତାର ବାପା, ମା କିମ୍ବା ଭାଇ ତା'ର କଥା ବୁଝୁଥିବେ । ତେଣୁ ମୁଁକହୁଛୁଁ ଏ ଢବାଘରେ ମୋ ଛଢା ଆଉ କାହାରି ଅଧିକାର ନାହିଁ । ତୁମେ ସେଠାରେ ଯାଇ ରହ । ଏତିକି କହି ଓ ଆମର ସନ୍ତି ପାଇ ଖୁସିରେ ନିଜ ଘରକୁ ଗଲେ ।

ତହିଁ ପରଦିନ ଆମେମାନେ ଖାଇପିଇ ସାରି ଘରର ଖଟ ପିଢା, ବାସନ-କୁସନ, ଟଙ୍କା ବାକସ ଓ ଲୁଗାପଟା ଆଦି ସବୁ ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ିରେ ଲାଦି ଶୁଣୁର ଘରକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲୁଁ ଓ ତାଙ୍କ ସେ ଘରେ ସବୁ ସଜାଇ ରଖିଦେଲୁଁ । ଗୋଟିଏ ଚିନ୍ତା ଗଲା । ସେବିନ କ୍ଷାଟର ଛାଡ଼ିବାବେଳେ ଘରେ ତାଲାଦେଇ ବାହାରେ ଗୋଟିଏ କଦଳୀ ଗଛର ମଂଜକୁ ଛୋଟ ଖଟରେ ଶୁଆଇ ତା'ଉପରେ ଚାଦର ଘୋଡ଼ାଇ ଦେଇଥିଲି ଯେପରିକି ବାହାର ଲୋକେ ଜଣେ ଲୋକ ଶୋଇଛି ବୋଲି ଭାବିବେ ।

ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳେ ଯାଇ ଦେଖିଲି ଘର ଭିତରେ ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି । ମୋର ଭାଗ୍ୟ ଭଲ, ଘରର ଗୋଟିଏ ବାକୁରେ ସୁନା ରୂପା ଅଳକାର ଓ ମୋର ଟଙ୍କାପଇସା ସବୁ ଥିଲା । ସେବବୁକୁ ଧରି ଘରକୁ ଆଣି ବାସେକୁ ଦେଇ ଭଲଭାବରେ ରଖିବାକୁ କହିଲି । ଯାହାହେଉ, କଦଳୀ ମଞ୍ଜ ଲୋକଟି ଶୋଇଥିବା ଦେଖୁ ଆକୁଳ ଘରକୁ ପଶିନଥିଲା । ମୁଁ ସତେ କେଡ଼େ ଭୁଲଟେ କରିଥିଲି । ଟଙ୍କାପଇସା ଓ ସୁନା ଅଳକାର ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରଥମେ ଧରି କରି ଆସିବାର ଥିଲା । ଯାହାହେଉ, ଭଗବାନଙ୍କ କୃପାରୁ ଆକୁଳ ହାତରେ ସେ ସବୁ ପଡ଼ିନଥିଲା । ସେବିନ ମୁଁ ବାସେକୁ କହିଲି - ଆଜି ଆକୁଳ

ଆସିବ ଓ ଘରେ ଯାହା ଅଛି ସବୁ ବୋଲି ନେଇଯିବ । ସେ ହୁଏତ ଆମର ଚାଲାକି କଥା ବୁଝିପାରିଛି ଘରେ ଚାଉଳ ଦୁଇଟିନି ଭୁଗା ଅଛି ସେବକୁ ନେଇଯିବ । ତାହା ହିଁ ହେଲା । ସେ ରାତିରେ ଆସି କଦଳି ମଞ୍ଜ ଲୋକଟି ଶୋଇଥିବା ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଚାଉଳ ଦୁଇଟିନି ଭୁଗା ନେଇଗଲା । ସେ ତ ଥିଲା ‘ପାତି ରଙ୍ଗା ଘଣ୍ଟ ଚୋର’ ବୋଲି ଲୋକେ ଯାହାକୁ କହନ୍ତି, ସେପରି ଚୋରଟିଏ । ବାକୁରେ ମୁଁ ଅନେକ ଦିନରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖିଥିବା ପୁରୁଷମୁଦ୍ରା ଛୋଟ ଥଳିଟି ମଧ୍ୟ ନେଇଗଲା । ବାକି ଚାଉଳ ଯାହା ଥିଲା, ଆମେ ସେବିନ ଘରକୁ ଆଣିଲୁଁ ।

ସେବିନ ମୋର ବଡ଼ବାପା ଖଲିଆପାଲିଗୁ ତା’ଙ୍କ ବଡ଼ନାଟି ‘ଗଣ୍ଠା’ (ଆମ ଗୌର ଦାଦାକ ବଡ଼ପୁଅ)କୁ ଧରି ଆମଘରକୁ ଆସିଲେ । ଆମେମାନେ ଏ ନୃଆୟରେ ରହୁଥିବା ଦେଖୁ ବଡ଼ ଉଷ୍ଣତ୍ତ୍ଵରେ ଏବଂ କହିଲେ- ବାବୁରେ, ଏନ୍ତାରେ ବୁମପାଇଁ ଠିକ୍ ଅଛି । ଏଠାକୁ ଆମର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ କୁଣ୍ଠିଆ ମଇତ୍ର ମଧ୍ୟ ଆସିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ସଂକୋଚ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ବୁମ କୁଟୁମ୍ବ ପାଇଁ ଏ ଘରଟା ଠିକ୍ ଅଛି । ବଡ଼ବାପା ଗଣ୍ଠାକୁ ଧରି ମାସେ ଦୁଇ ମାସରେ ଥରେ ତାକୁ ଡାକ୍ତରକୁ ଦେଖାନ୍ତି ଓ ଔଷଧ ନେଇକରି ଯାଆନ୍ତି । ତା’ର ବେମାରୀ କଣ ଥିଲା ଯେ ସେ ‘କେଲଗନ୍’ ନାମକ ଔଷଧ ନିତ୍ୟ ଖାଇଥିଲା । ବଡ଼ବାପା ଦିନେ ରହି ଗାଁକୁ ବାହାରିଗଲେ । ମୁଁ ତାକୁ ଆମ ଚାଉଳଟକ ଚୋର ନେଇଯିବା କଥା କହିଲି ଓ କିଛି ଭଲ ଚାଉଳ ଶାନ୍ତ ପଠାଇଦେବାକୁ କହିଲି । ସେ ଗାଁକୁ ଯାଇ ଦୁଇଦିନ ପରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଚାଉଳ ପଠାଇଦେଲେ ।

ମୋ ନାନୀ ମରୁମରୁ ବଞ୍ଚିଗଲା

୧୯୪୮ ସାଲର ଫେବୃଆରୀ କି ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସର କଥା । ମୋ ନାନୀ ତା’ର ଶୁଶ୍ରାବ ଘର ଗାଁରେ ଦୁଇଦିନ ଜୁରରେ ପଡ଼ି ମର୍ଛା ହୋଇଗଲା । ମୋତେ ଜଣେ ଲୋକ ସେ ଗାଁରୁ ତାକି ଆସିଲା । ମୁଁ ସାଙ୍ଗସାଙ୍ଗେ ଯାଇ ସେତେବେଳେ ସରକାରୀ ଡାକ୍ତର ବ୍ରଜ କିଶୋର ପାଣିଗ୍ରାହୀକୁ ଶକରଭୁଜି ଗ୍ରାମକୁ ଯିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲି । ସେତେବେଳେ ଅପରାହ୍ନ ୪ ଘଣ୍ଟା ସମୟ । ସେ ଖଣ୍ଡ ଜିପ୍ ଗାଡ଼ି ଠିକ୍ କରିବାକୁ କହିଲେ । ଜିପ୍ ଗାଡ଼ି ଖଣ୍ଡ ମିଳିଗଲା । ମୁଁ ଡାକ୍ତରକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଗଲି । ସେ ନାନୀକୁ ଦେଖିଲେ । ମୁମୂଷ୍ଟୁ ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ପଡ଼ିଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଇଂଜେନେରୋନ୍ ଦେଲା ପରେ ଚିକିଏ ‘ରୀ’ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଡାକ୍ତର କହିଲେ-ଜୀବନ ଅଛି, ଗାଡ଼ିକୁ ନିଅ । ତାକୁ

ଗାଡ଼ିରେ ଶୁଆଇ ଆଣିଲୁ । ନାନୀର ବଡ଼ ଦେଢ଼ଶୁର ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ମିଶ୍ର ମଧ୍ୟ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଲେ । ତାକ୍ତର ବାଟ୍‌ଯାକ ନାନୀର ନାଡ଼ି ପରାକ୍ଷା କରୁଥାଆନ୍ତି । ହସ୍ତିଚାଳରେ ଚାତିଯାକ ଚିକିଷା ଚାଲିଲା । ସକାଳୁ ସେ ଆଖୁ ଖୋଲି ଦେଖୁଲା । ଦୁଇଦିନ ସେଠାରେ ରହି ଭଲ ହୋଇଗଲା । ପରେ ଜଣାଗଲା ଯେ ତାର ମସ୍ତିଷ୍ଠ ମୋଲେରିଆ ହୋଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ସେହି ଗୋଗ ହେଲେ, କେହି ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ଉପଯୁକ୍ତ ଚିକିଷା ପାଇ ବସ୍ତି ଯାଉଥିଲେ । ନ ହେଲେ ମୃତ୍ୟୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ଆମ ନାନା ଏହିପରି ମରୁମରୁ ବସ୍ତିଗଲା ।

ଦୁଇଦିନ ପରେ ତାକୁ ମୋ ଘରକୁ ଆଣିଲି; ତା'ର ଛୁଆ ଦୁଇଟିକୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଗାଁରୁ ଅଣାଇଲି । ନାନା ଓ ମୋର ସ୍ଵେଚ୍ଛର ଭାଣିଜାମାନେ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ମାସେ ଦେଢ଼ମାସ ରହିଲେ ଓ ନାନା ପୂରା ବଳ ପାଇଲା ପରେ ନିଜ ଗାଁକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଗଲାବେଳେ ମୋ ନାନା ମୋ ସ୍ବାକୁ ତାର ସେବା ଯନ୍ତ୍ର ଆନ୍ତରିକତାର ସହିତ କରିଥିବାରୁ ତଥା ତା'ର ସୁନ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବହୁତ ଆଶାର୍ଗାଦ ଦେଇ ନିଜ ହଳଗାଡ଼ିରେ ତା ଗାଁକୁ ଗଲା ।

ଆଇ. ଏ. ପରାକ୍ଷାରେ ପାସ କଲି

ସରକାରୀ କଲେଜ ମାନକରେ ଆଇ. ଏ. କ୍ଲ୍ୟୁପରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବିଷ୍ୟ ପଢ଼ାଯାଏ, ସି.ଟି. କ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ସେଥିରୁ ଅଧିକାଂଶ ବିଷ୍ୟ ପଢ଼ାଯାଏ । ମୁଁ ଆଇ. ଏ କ୍ଲ୍ୟୁପରେ ପଢ଼ାଯାଉଥିବା ରଙ୍ଗାଜୀ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ, ରତ୍ନାଳୀ, ମନୋବିଜ୍ଞାନ ଆଦି ସି.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିଥିଲି ଏବଂ ସି.ଟି. ପରାକ୍ଷାରେ ଫାଷ୍ଟ ଟିଭିଜନରେ ପାସ କରିଥିଲି । ତେଣୁ ୧୯୪୯ ସାଲର କଲେଜର ପରାକ୍ଷା ପାଇଁ ଫର୍ମ ପୂରଣ କରିବାକୁ ମୁଁ ବଲାଞ୍ଜିର ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଲେଜର ପ୍ରିନ୍ସିପାଲଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି ଏବଂ ମୋର ପରିଚୟ ଦେଇ ମୋର ମାଟ୍ରିକ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ସି.ଟି. କ୍ରେନିଂ ପାସ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଆଦି ଦେଖାଇ, ମୋତେ ଘରୋଇ ପରାକ୍ଷାର୍ଥୀ ଭାବରେ ପରାକ୍ଷା ଦେବାକୁ ଅନୁମତି ମିଲୁ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଲିଖିତ ଆବେଦନ ପତ୍ର ଦେଲି । ସେ ସବୁ ପଢ଼ି ‘ସବୁ ଠିକ୍ ଅଛି’ ବୋଲି କହିଲେ ଏବଂ ଅର୍ପିଯ କ୍ଲାର୍କଙ୍କୁ କଣ ସବୁ କହି ମୋତେ ପରାକ୍ଷାଫର୍ମ ପୂରଣ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ମୁଁ ପରାକ୍ଷାଫର୍ମ ପୂରଣ କରି, ପରାକ୍ଷା ଫର୍ମ ବୁଝାଇଲି ଓ ରସିଦ୍ ତଥା ପରାକ୍ଷାରେ ବସିବାର ଅନୁମତି ପତ୍ର ଧରି ବାହାରି ଆସିଲି ।

ଫର୍ମ ପୂରଣ କରିବାର ପ୍ରାୟ ମାସକ ପରେ ପରାକ୍ଷା ହେଲା । ମୁଁ ସ୍କୁଲରୁ

କିଛିଦିନ ଛୁଟି ନେଇ ପରୀକ୍ଷା ଦେଲି । ପରୀକ୍ଷା ସରିଲା । ସବୁ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଭଲ ଭରତ ଦେଇଥିବା ଅନୁଭବ କରି ଭାବିଲି, ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ପାସ୍ କରିବି । ପରୀକ୍ଷା ଓ ମୋର ଛୁଟି ଶେଷ ହେଲା । ମୁଁ ସ୍କୁଲରେ ଜୟନ୍ କରି ମୋର ଗୁରୁଜନ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସତର୍ତ୍ତ ପ୍ରଣାମ କରି ପରୀକ୍ଷାରେ ମୁଁ ଭଲ କରିଥିବା କଥା କହିଲି ଓ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଆଶାର୍ବାଦ ପାଇଲି । ଏହାର ପ୍ରାୟ ଦୂରମାସ ପରେ ମେ' ମାସରେ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ବାହାରିଲା । ଦେଖାଗଲା ସେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଲେଜରୁ ସବୁ ଆଇ.ଏ. ପାସ୍ କରିଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ସ୍ଥାନ ଦିତାଯରେ ଥିଲା ଯଦିଓ ମୁଁ ସେକେଣ୍ଟ ଡିଭିଜନ୍ ପାଇଥିଲା । ଏ କଲେଜରେ ସେ ବର୍ଷ କେବଳ ଜଣେ ମାତ୍ର ଛାତ୍ର ଫଳ ଉପରେ କହିଲା, ସେ ଥିଲା ଆମ ସଂକୃତ ପଣ୍ଡିତ ନରସିଂହ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଭଣନା । ଶଣିତରେ ସେ ବହୁତ ନମର ରଖିଥିବାରୁ ମୋ'ଠାରୁ ଜିତିଗଲା । ପଣ୍ଡିତେ ତାକୁ ନିଜ ପାଖରେ ରଖୁ ପଢାଉଥିଲେ ।

ମୁଁଆଇ.ଏ. ପାସ୍ କରିଥିବା କଥା ମୋର ଜେଜେକୁ ଶୁଣାଇବାକୁ ଦିନେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଖାତ୍ରବଳାଙ୍ଗିରକୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲି । ବହୁତ ମିଠା ଓ ଫଳମୂଳ ନେଇ ପିଲାକୁ ତଥା ଜେଜେକୁ ଦେଇ ଆଇ.ଏ. ପରୀକ୍ଷାଫଳ କଥା କହିଲି । ସେ ଆନନ୍ଦରେ ଗଦଗଦ ହୋଇ କହିଲେ-ମୁଁ ତୋର ମେଧାଶକ୍ତି ଓ ସ୍ଵରଣଶକ୍ତି କଥା ଜାଣେରେ ବାବୁ । ତୁ ବି.ଏ., ଏମ.ଏ. ଯାହା ପରୀକ୍ଷା ଦେବୁ ନିଶ୍ଚୟ ପାସ୍ କରିବୁ । ମୁଁ ତୋତେ ଆଶାର୍ବାଦ କରୁଛି କହି ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ନିଜ ହାତ ରଖିଲେ । ମୋର ମାମୁଁ ମାଝୁଁ ମଧ୍ୟ ଏହାଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ତା'ପରେ ଉପରଓଳି ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ବିଦ୍ୟା ନେଇ ବଲାଙ୍ଗିର ବାହାରି ଆସିଲି । କାରଣ ସକାଳେ ସ୍କୁଲରେ କାମ ଥିଲା ।

ହେତ୍ମାନ୍ତର ହରିହର ନନ୍ଦିଙ୍କ ଭୟ

୧୯୪୯ ସାଲ ଜୁଲାଇ ମାସର କଥାଟିଏ । ସେତେବେଳେ ଆମ ସ୍କୁଲର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ ଆସିଲେ ଶ୍ରୀ ହରିହର ନନ୍ଦ । ସେ ମୟୁରଭଞ୍ଜରୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ଆସି ହାଇସ୍କୁଲର ହେତ୍ମାନ୍ତର କାର୍ଟ୍‌ପର୍ସରେ ଦିନେ ରହିବା ପରେ ଶୁଣିଲେ ଯେ ସେ ଘରେ ତା ଆଗରୁ ରହୁଥିଲେ ହେତ୍ମାନ୍ତର ଅଦ୍ଦେତ ଚରଣ ଦାସ ଯିଏ କି ମାରାତ୍ମକ ରାଜଯକ୍ଷା ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ, ଗୋଟିଏ ଯକ୍ଷାରୋଗୀ ହସିଟାଲରେ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି (ଶୁଣିବାରେ ଇଅମାସ କି ବର୍ଷେ) ଚିକିତ୍ସାରେ ରହି ଭଲ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ଓ ପରିବାର ଧରି ସେଠାରେ ରହୁଥିଲେ । ତା'ର ଅଛ

କେତେମାସ ପରେ ଚାକିରିବୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣକଲେ ଓ କଷାବାଞ୍ଜିରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଇଭେଟ୍‌ହାଇସ୍‌କୁଳରେ ହେଡ଼ମାନ୍ଦର ହେଲେ । ତାଙ୍କ ଚାକିରି କାଳରେ ତାଙ୍କୁ ଅନେକ ଲୋକ 'ଶୁଖୋସାହେବ' କହିଲେ ବୁଝୁଥିଲେ ।

ହେଡ଼ମାନ୍ଦର କ୍ଵାର୍ଟସ୍‌ରେ ଯନ୍ତ୍ରାଗୋଗା ରହୁଥିବା ଜାଣି ଆମ ନନ୍ଦ ସାହେବଙ୍କର ଏତେଦୂର ଭୟ ହେଲା ଯେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଯାଇ କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଭଡ଼ାଘର ଶାଘ୍ର ଠିକଣା କରିଦେବାକୁ ଅନୁଗୋଧ କଲେ । ଏହାଶୁଣି ମୋର ପୂଜ୍ୟ ଗୁରୁଦେବ ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତ ନରସିଂହ ମହାପାତ୍ର ମୋତେ ତକାଇ କହିଲେ - ହରିହର, ତୁମେ ରହୁଥିବା କ୍ଵାର୍ଟସ୍‌ଟା ଏବେବେ ସଫା କରାହୋଇଥିଲା, ତୁମେ ତ ସେଠାରେ ରହୁନାହିଁ ସେ ଘରଟାରେ ନନ୍ଦବାକୁ କିଛି ଦିନ ରହନ୍ତୁ । ମୁଁ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ହିଁ କରି ସେବିନ ସକାଳେ ମୋର ସବୁ ଜିନିଷ ଧରି ଆସି ଘର ଖାଲି କରିଦେଲି । ଆମ ନନ୍ଦ ସାହେବ ସେ ଘର ସଫାସୁତୁରା ଥିବା ଦେଖୁ, ସାମାନ୍ୟ ଝଡ଼ାଝଡ଼ି କରି ସେହି ସକାଳେ ସପରିବାର ଆସି ସେଠାରେ ଆନନ୍ଦରେ ରହିଲେ ।

ତା'ପରେ ହେଡ଼ମାନ୍ଦରଙ୍କ କ୍ଵାର୍ଟସ୍‌କୁ ଭଲଗୁପେ ସଫାକରିବାକୁ ପି.ଡବଲ୍‌ଡି.କୁ ଅନୁଗୋଧ କରାଗଲା । ପି:ଡବଲ୍‌ଡି. ଏସ୍.ଡି.ଓ. ଆସିଲେ ଏବଂ ସବୁକଥା ଶୁଣି ସେ କ୍ଵାର୍ଟସ୍‌ର ସଫେଇରେ ଆମୂଳରୁଳ ପରିବର୍ଗନ କରି, ଏପରିକି ଘର ଛାତର ଚାଇଲକୁ ମଧ୍ୟ ରଙ୍ଗଦେଇ କ୍ଵାର୍ଟସ୍‌ର ୩/୮ ବଖରା ଘରକୁ ଚକଟକ କରିଦେଲେ, କୃଥ, ପାଇଖାନା ଗେରେଇ ଘର ସବୁ ସଫାହେଲା । ସେପରି ସଫେଇ କରିବାକୁ ପ୍ରାୟ ୪/୫ ମାସ ଲାଗିଗଲା । ଘରର ଚାକକଟକ୍ ଦେଖୁ ଆମ ନନ୍ଦ ସାହେବ ଖୁସିହେଲେ ଏବଂ ପରିବାର ଧରି ସେଠାରେ ରହିଲେ । ଏହି ନନ୍ଦ ମହାଶୟ ଜୁଲାଇ ୧୯୪୯ରୁ ଅକ୍ଷେବର ୧୯୪୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପି.ଆର. ହାଇସ୍‌କୁଳର ହେଡ଼ମାନ୍ଦର ଥିଲେ ।

ମୋ କେଜେଙ୍କ ଶେଷଦିନ ଗୁଡ଼ିକ

ଦିନେ ମୁଁ ଶୁଣିଲି ମୋ ଜେଜେ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ତାକ ସାନହିଅ, ଆମ ଶକ୍ତି
ମାଉସାକ ଘରକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ମୁଁ ସ୍ମୂଲରୁ ଫେରି ମାଉସା ଘରକୁ ଗଲି । ମାଉସାଠାରୁ
ଶୁଣିଲି-ବାପା ସଢ଼କରେ ଚିକିଏ ବୁଲିବାକୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ବେଶି ବାଟ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ,
କଟେରା ଛକ୍ଯାକେ ଯାଇ ଫେରି ଆସନ୍ତି । ତୁ ବସ୍ତି ବାପା ଆସୁଥିବେ । ମୁଁ କହିଲି-
ନାହିଁ ମାଉସା ଯାଉଛି, ମୁଁ ବାଟରେ ତାକୁ ରେବିବି । ମୁଁ ସଢ଼କରେ ଅଛଦୂର ଗଲାପରେ
ଦେଖିଲି, କେତେଜଣ ଲୋକ ମୋ ଜେଜେକୁ ହାତକୁ ହାତ ଲଗାଇ ବୋହି କରି
ଆଶୁଷ୍ଟି । ପଚାରିବାରୁ ସେମାନେ କହିଲେ-ତାକୁ ବୁଲିବାର ଆମେ ଦେଖୁଥିଲୁଁ । ସେ
ହଠାତ୍ ତଳେ ପଡ଼ିଯିବାରୁ ଧାଇଁଆସି ଘରକୁ ବୋହି ନେଉଛୁଁ । ହାତଗୋଡ଼ କିଛି
ଭାଙ୍ଗିନାହିଁ, ବୋଧହୁଏ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲାଇଦେବାରୁ ପଡ଼ିଗଲେ ।

ବାଟଘରେ ତାକ ଖଟ ବିଛଣା ପଡ଼ିଥାଏ । ସେଠାରେ ତାକୁ ଶୁଆଇ
ଦିଆଗଲା । ଦେବ ହାତଗୋଡ଼ ସବୁ ଚିକିଏ ଘଷାରଗଡ଼ା କରିବାରୁ ସେ ଚିକିଏ ଆଗାମ
ଅନୁଭବ କଲେ । ତା'ପରେ ସଂଧା ଆସିଗଲା, ସେ କିଛି ଖାଇଲେ ଓ ଶୋଇଲେ ।
ଚାକରପିଲାଟି ସବୁଦିନ ସେ ଘରେ ଶୁଣ, ସେ ଜେଜେକୁ ରାତିରେ ଜରିଲା । ତେହି
ପରଦିନ ଜେଜେ ଚାକରପିଲାର ସାହାଯ୍ୟରେ ସବୁ ନିତ୍ୟକର୍ମ କରି ନିଜର ଧାନ ଧାରଣା
ମଧ୍ୟ କଲେ ଓ ବିଶ୍ରାମ ନେଲେ । ଦୃଢ଼ୀୟ ଦିନଟି ସେପରି କଟିଲା । ତୃଢ଼ୀୟ ଦିନ
୪ ଟାବେଳେ ଯାଇ ଦେଖିଲି ବୈଦ୍ୟରାଜ ଆମର ନଟ ଅଜା ଓ ତାକର ଭାଇ ଜେଜେକ
ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛନ୍ତି । ଜେଜେ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁ । ଜେଜେ
ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରରେ ଯେତେଥର ବେମାର ପଡ଼ୁଥିଲେ, ନଟ ଅଜା ଆସି ୫/୭ ଦିନ ଘରେ
ରହି ତାକର ସେବା ଶୁଣୁଷା କରି ତାକୁ ଭଲ କରି ଦେଉଥିଲେ । ମୋର ପିଲାଦିନୁ ମୁଁ
ଏହା ଦେଖି ଆସିଛି । ତେଣୁ ସେମାନକୁ ଦେଖି ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି ଓ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲି ।

ତାତ୍କର ପେଲୁ ପାତାଲୁ ଜନ୍

ଏହି ସମୟରେ ମଉସାକ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଲେ ବଲାଞ୍ଜିର ହସିଚାଲର ମୁଖ୍ୟ ଚକିଷକ (ସି.ୱି.୩.୭.) ପି.ପି. ଜନ୍ ପୂରା ନାମ ପେଲୁ ପାତାଲୁ ଜନ୍, ସେ ଜଣେ କେବଳୀ । ସେ ହସିଚାଲର କାମ ବାହାରେ ସହରର ଦୁଃଖ ଦରିଦ୍ର ଲୋକ କେହି ତାକିଲେ ମଧ୍ୟ ଯାଇ ତା'ର ସେବା କରୁଥିଲେ । କାହାରିଠାରୁ ପଇସା ନିଆନ୍ତି ନାହିଁ, କଥା କୁହୁନ୍ତି ଏବଂ ସାଇକଲଟିଏ ଧରି ସହରରେ ବୁଲୁଥିବାର ମୁଁ ଅନେକଥର ଦେଖୁଛି । ହସିଚାଲରେ ତାକଠାରୁ କେତେଥର ଔଷଧ ଆଣିଛି ଓ ତାକ ସହ କଥାବାରୀ କରିଛି । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ସରଳ, ନିଷ୍ପଟ, ଉଦାରମନା, ସେବାପରାଯଣ ଓ ରଣ୍ଝିତୁଲ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତ । ସେ ରହୁଥିଲେ ଏକ ସରକାରୀ କୋଠାଘରେ ଯେଉଁଠି ଏବେ ଏସ.ଡି.ଓ. ରହୁନ୍ତି । ଶୁଣିଛି, ସେ ଥିଲେ ବହୁତ ନୈଷିକ, କାହାରି ଘରେ ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ନିଜେ ରାନ୍ଧନ୍ତି ଓ ଖାଆନ୍ତି । ତାକ ରୋଷେଇ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ନୌକର ଚାକରକୁ ମଧ୍ୟ ମନା ଥିଲା ।

ସେହି ପି.ପି. ଜନ୍ ଆସିଲେ ଆମ ଜେଜେକୁ ଦେଖୁବାକୁ । ସେ ଷେଥୁବୋପ ପକାଇ ସବୁ ପ୍ରକାର ପରାଷା କରି ମଉସାକୁ କହିଲେ-ଏଇଟା ପାରାଲିସିସ୍ (ପକ୍ଷାଘାତ)ର ଲକ୍ଷଣ ବୋଲି ମୋର ମନେ ହେଉଛି । ଜେଜେକୁ ପଚାରି ତାକଠାରୁ ଶୁଣି ମଧ୍ୟ ରୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେ କିଛି ଜାଣିଲେ । ତା'ପରେ ଇଂଜେକସନ୍‌ଟିଏ ଦେଲେ ଓ କିଛି ଔଷଧର ନାମ ଲେଖୁ ଖୁଆଇବାକୁ କହିଲେ । ସେ ଆହୁରି କହିଲେ-ଏହାକୁ ଦୁଇଦିନ ଭାତ ନ ଦେଇ ବାଲି ଖୁଆଇବ । ଆମ ନଟ ଅଜା ଆପରି କଲେ-ଆଜା, ବାଲି ନ ଦେଇ ସାଗୋ ଦେଲେ ଭଲ ହେବ ବୋଲି ମୁଁ ଭାବୁଛି । ସେ କହିଲେ-ଯାହା ହେଲେ ବି ଚଳିବ, କିନ୍ତୁ ୨ ଦିନ ଭାତ ଦିଆ ନଯାଇ । ସେଦିନ ସାନମାମୁଁ ଆସିଥିଲେ ଓ ନଟ ଅଜାକୁ କହିଲେ -ବାପାକୁ ଏଠାରେ ଆଉ ଚକିଷା ନ କରି କାଲି ଆମ ଘରକୁ ନେଇଯିବା, ତୁମେ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିବ ? ନଟ ଅଜା ହଁ କଲେ ।

ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗର ଔଷଧ କୋଟିଲାଖାଇ ଚଢ଼େଇ ମାସ

ସେଦିନ ଜେଜେକୁ ଦେଖୁବାକୁ ଆଉ ତିନି ଚାରିଜଣ ବୟସ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆସିଥିଲେ । କଥା ପଡ଼ୁପଡ଼ୁ ଜଣେ କହିଲେ ପକ୍ଷାଘାତ ରୋଗର ଔଷଧ ହେଉଛି କୋଟିଲାଖାଇ ଚଢ଼େଇର ମାସ । ତା'ପରେ ଜେଜେକୁ ପଚାରାଗଲା ସେ ମାଛ ମାସ ଖାଆନ୍ତି କି ନାହିଁ । ଜେଜେ କହିଲେ ଏଇଟା ହେଉଛି ମହ୍ୟ ଦେଶ । ଏଠାରେ ମାଛ ଖାଇବା ମନା ନାହିଁ, ମୁଁ ମାଛ ଖାଏ । କିନ୍ତୁ କେବେହେଲେ ମାସ ଖାଏ ନାହିଁ । ତଥାପି

ଆପଣମାନେ ପଦି କହିବେ ଔଷଧ ରୂପେ ସେ ମାସ ଖାଇବାକୁ ମନା କରିବି ନାହିଁ । ପାଠ କହୁଛି “ଔଷଧାର୍ଥେ ସୁଗାଂ ପିବେତ୍ ।” ଜଣେ କହିଲା-ଲୋଇସିଂହା ଅଂଚଳରେ ଏ ଚଢ଼େଇ କିଛି ମିଳନ୍ତି । ଆଉ ଜଣେ କହିଲା-‘ଖ୍ୟାତ, ଦୁଙ୍କୁରି ପାଲି ଆଡ଼େ ତ ଶେତାଶେତା’ (ଯାହାକୁ ଯେତେ) । ଏହି ଚଢ଼େଇକୁ ‘ଅଣକା ତେଣ୍ଟି’ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହନ୍ତି । କଥାରେ କଥାରେ ସିନା ଜେଜେ ଔଷଧ ରୂପରେ ଚଢ଼େଇମାସ ଖାଇବାକୁ ରାଜି ହେଲେ, ହେଲେ ତା’ପରେ ତ କେହି ସେହି ଚଢ଼େଇଟିଏ ଆଣି ଦେଲେ ନାହିଁ । ଜେଜେ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ, ତାକରି ପାଇଁ ପକ୍ଷାଟିଏର ଜୀବନ ଗଲା ନାହିଁ ।

ପାଦର ସିରିସି, କମ୍ ସୁନ୍

ତହିଁ ପରଦିନ ସାନମାମୁଁ ନିଜର ହଳଗାଡ଼ି ଧରି ବଲାଞ୍ଜିର ଆସିଲେ ଏବଂ ଜେଜେକୁ ଓ ନଟ ଅଜାକୁ ଧରି ଖାଡ଼ିବଲାଞ୍ଜିରକୁ ବାହାରି ଗଲେ । ସେଠାରେ ନଟ ଅଜା କିଛିଦିନ ରହି ଚିକିତ୍ସା କଲେ ଓ ପରେ ତାଙ୍କ ଗାଁରୁ ମର୍ମିଗେମର୍ମିରେ ଆସି ନିଜ ଗୁରୁକର ସେବା କରୁଥିଲେ । ହେଲେ ସେଥିରେ ଜେଜେକ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟରେ କିଛି ଉନ୍ନତି ହେଲା ନାହିଁ । ତେଣିକି ସେ ଉଠିବସି ପାରିଲେ ନାହିଁ, କେବଳ ଶୋଇ ରହିଲେ । ସାନମାମୁଁଖଟ ପାଖରେ ପରିସ୍ରା ବା ଖାଡ଼ା ଫେରିବା ପାଇଁ ବଡ଼ ମଜବୁତ୍ ପାତ୍ର ରଖିଲେ ଓ ନିଜେ ଜେଜେକୁ ଚେକି ନେଇ ସେହି ପାତ୍ରରେ ଖାଡ଼ା-ପରିସ୍ରା କରାଉଥିଲେ । ଖାଇବା ବେଳ ହେଲେ ନିଜେ ଜେଜେକୁ ଖୁଆଇ ଦେଉଥିଲେ । ଧନ୍ୟ ତାଙ୍କର ପିତୃଶେବା । ଏହିପରି ଜେଜେ କେତେମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଡ଼ିରହିଲେ । ମୁଁ ମର୍ମିଗେମର୍ମିରେ ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଏଁ ଓ କିଛି ସେବାକରି ତଥା ଦୁଇପଦ କଥା ହୋଇ ଫେରିଆସେ । ଧାରେଧାରେ ସେ ଅଟି ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ କଥା ମଧ୍ୟ ଭଲକରି କହିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସାନମାମୁଁ କହିଲେ-ହର, ତୁ ବଲାଞ୍ଜିର ବାହାରି ଯାଆ ଓ ଦାଦାକୁ (ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁକୁ) ଟେଲିଗ୍ରାମଟେ କରି ଦେ - ଏଠାକୁ ଶାଘ୍ର ଆସିବାକୁ ଆସନ୍ତାକାଲି ବାପା ଚାଲିଯିବାର ପଥେଷ ସମାବନା ଅଛି । ମୁଁ ‘ହୁଁ’ କରି ବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଫେରି ପରଦିନ ସକାଳେ ପୋଷ ଅପିସକୁ ଯାଇ ସମଲପୁରରେ ତେପୁଟି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଥିବା ମୋର ବଡ଼ମାମୁଁ ଧୂବରାଜ ମିଶ୍ରକୁ ‘ପାଦର ସିରିଅସ କମ୍ ସୁନ୍’ (ବାପାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଅତି ଖରାପ, ଶାଘ୍ର ଆସ ।) ବୋଲି ଟେଲିଗ୍ରାମଟିଏ କରିଦେଲି ।

ସାଲ ୧୯୪୯: ଜେଜେକ ବସିଏ ୮୧

ଟେଲିଗ୍ରାମ କରିଦେଇ ମୁଁ ଖାଡ଼ିବଲାଞ୍ଜିରକୁ ଯାଇ ଦେଖାଲି, ‘ଶେଷଟି’ ବୋଲି ଯାହା କହନ୍ତି, ଜେଜେ ସେହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଗଲେଣି । ଗାଁର ତାଙ୍କର ଆତିକୁଟୁମ୍ବର

ଲୋକଙ୍କୁ ଏହା ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ଯଥାଶାସ୍ତ୍ର ଅନ୍ତରୋଜନ ଆଦି ସାରିଦେଲୁଁ । ତାକ ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ଗାଁର କେତେକ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଅସିଲେ । ଜେଜେକ ଜୀବନ ପକ୍ଷା ଉଡ଼ିଗଲା, ପ୍ରାୟ ବିନ ଗୋଟିଏ ବେଳେ ।

ଜେଜେକୁ ଶୁଣାନକୁ ନେବାପାଇଁ ଆଗରୁ ନୂଆଖାଟ, ନୂଆଶେଜ, ବିଛଣା ଦଦର, ଲୁଣାପଟା ଯୋଗାଡ଼ କରି ରଖ୍ୟାଇଥିଲା । ଖଚକୁ ଓଳଟାଇ ପକାଇ ଦେଇ ସବୁ ସେଥିରେ ସଜାଇ ଦିଆଗଲା । ଖଚପୁଆରେ କଦଳୀ ବାହୁଙ୍ଗା ବନ୍ଧାଗଲା, ଜେଜେକ ମୃତ ଶରୀରକୁ ସେଥିରେ ରଖି ଶୁଣାନଘାଟ ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲୁଁ । ହରିବୋଲ-ହୁଲହୁଳିରେ ଗାଁ ଦାଣ କମ୍ପି ଉଠୁଥିଲା । କାରଣ ଗାଁର ସେ ସମସ୍ତକର ପ୍ରିୟ ଥିଲେ ଓ ସମସ୍ତକ ଅପେକ୍ଷା ବିଷ୍ଣୋଧକ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ଏହା ହେଉଛି ୧୯୪୯ ସାଲର କଥା ଓ ସେତେବେଳେ ଜେଜେକୁ ଏକାଥଣ ବର୍ଷ ବୟସ ହେଉଥିଲା । ଗାଁର ଶାନ୍ତାପତ୍ତାରୁ ଲୋକେ ତୋଳ, ନିଶାଣ ଆଦି ବାଦ୍ୟ ଧରି ଆସିଗଲେ । ଗାଁ ଦାଣ ଓ ଶବ ଯାଉଥିବା ରାସ୍ତା ସେ ଶରରେ ନିନାଦିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ମୁଁ ଜେଜେକ ଶବଧାରକୁ ବୋହି ଚାଲିଥାଏଁ ଓ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରୁଥାଏଁ । ଗାଁରୁ ଯୋରର ଶୁଣାନ ଘାଟ ଥିଲା ପ୍ରାୟ ଦେବ କିଲୋମିଟର ରାସ୍ତା । ଏ ରାସ୍ତା ଯାଇଛି ସରକାରୀ ସଡ଼କ ଆଡ଼କୁ । ସେଠାରୁ ସଡ଼କ ପ୍ରାୟ ଅଧିକିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଅଛି ।

ମୁଁ ଆସିଲିଣି, ମୁଖାଗ୍ରି ଦିଅ ନାହିଁ

ଆଗରୁ ଦୁଇ ତିନି ଗାଡ଼ି କାଠ ନେଇ ଲୋକେ ଶବଦାହ ପାଇଁ ଚିତା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖୁଥିଲେ । ଶବକୁ ନେଇ ଚିତାରେ ଶୁଆଇଦେଲୁଁ । ମୁଖାଗ୍ରି ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ବଡ଼ମାମ୍ବୁ ସଡ଼କ ଆଡ଼ୁ ଧରୁଇସଇଲୁଁ ହୋଇ ଆସୁଥିବାର କେହିକେହି ଦେଖିଲେ । ମାମ୍ବୁ ବଡ଼ ପାକିରି କହୁଥିଲେ-ହରିହର, ହରିହର, ମୁଁ ଆସିଲିଣି, ମୁଖାଗ୍ରି ଦିଅନାହିଁ । ସେ ଚିତା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ମୁଁ କହିଲି-ମାମ୍ବୁ, ତୁମେ ଜେଜେକ ଦୁଇପାଦକୁ ଧରି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାର । ଆଉ ବାପାଙ୍କୁ ତ ଦେଖିପାରିବ ନାହିଁ । ତାକର ମୁହଁ ପାଖକୁ ଯାଇ ଭଲକରି ଦେଖ, ସବୁଦିନ ମନେ ପଡ଼ିବ । କିନ୍ତୁ ତମ ଚାକିରିର ଦାୟିତ୍ୱ ଯାହା, ତୁମେ ଦଶାତୁଠର କାମ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ସାନମାମ୍ବୁ ମୁଖାଗ୍ରି ଦିଅନ୍ତୁ, ଦଶାତୁଠର ସବୁକାମ ସେ କରିବେ । ସାନମାମ୍ବୁ ମୁଖାଗ୍ରି ଦେଇ ଘରକୁ ଯିବେ ଓ ଆମେମାନେ ଶବଦାହ ପରେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ଘରକୁ ଯିବା । ମୁଁ କହିବା ଅନୁସାରେ ମାମ୍ବୁ ସେପରି କଲେ ଓ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଲେ । ସାନମାମ୍ବୁ ମୁଖାଗ୍ରି ଦେଇ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ । ଚିତାଗ୍ରି ଜଳି ଉଠିଲା ଓ ଅଛ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଜେଜେକ ମୃତ ଶରୀରକୁ ଭସ୍ତାଭୂତ କରିଦେଲା ।

ତା'ପରେ ବିଧି ଅନୁସାରେ ଚିତାଗିକୁ ଶାନ୍ତ କରି ଆମ୍ବେମାନେ ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଲୁଁ ଓ ଘର ବାଟରେ ରଖା ହୋଇଥିବା ହଳଦୀ ପାଣିରେ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ଘର ଭିତକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ଓଦାଳୁଗା ବଦଳାଇ ଭଲ ଲୁଗାପଣା ପିଣ୍ଡିଲୁଁ । ସେବିନ ବାଟିରେ ରନ୍ଧାବଡ଼ା ବନ୍ଦ । ତେଣୁ ବଢୁରା ରୂଡ଼ା ଓ ଗୁଡ଼, ଲିଆ, କ୍ଷାର, ଫଳମୂଳ ଆଦି ଯାହା କିଛି ଖାଇ ନେଇ ଶୋଇଲୁଁ ।

ଦ୍ୱାଦଶାହ ଦିନ ପିଣ୍ଡ ବାନ

ତହଁ ପରଦିନଠାରୁ ଶୁଣିକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ମାମୁଁଘର ପୁରୋହିତ ଥିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀପାଲିର ଦୟାନିଧି ମିଶ୍ର ଓ ଅଞ୍ଜନ ମିଶ୍ର । ବ୍ରାହ୍ମଣୀପାଲି ମାମୁଁଘର ଗାଁରୁ ପ୍ରାୟ ଶାମାଇଲ ବାଟ । ପୁରୋହିତ ଆସିବାରୁ ସେବିନଠାରୁ ‘ସଜ୍ଜିଯା’ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସାନମାମୁଁକ୍ଷିଯା ଧରିଲେ । ପୋଖରୀ ତୁଠରେ ଦଶାୟାଟ ହେଲା, ଦଶାକୁଡ଼ିଆ ଘରଟିଏ (ଅତିଛୋଟ) ନଡ଼ାରେ ତିଆରି ହେଲା । ସେଠାରେ ପ୍ରତିଦିନ ପିଣ୍ଡ ପାଣି ଆଦି ପଡ଼େ । ଉପରଫେଲ ଶାତଳ ଦିଆଯାଏ - ଝାଟିକୁମ୍ବ ଲୋକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ନଅଦିନ ଯାଏ ପ୍ରତିଦିନ ସେହି ନିସଙ୍ଗୁଡ଼ି ପଠା, ତିଖରି, ଫଳମୂଳ ଭୋଜନ କରୁଥିଲେ । ମୋର ସରଗଜର ମାଉସା ଦିନେ ଓ ବଲାଙ୍ଗିର ମାଉସା ଆଉଦିନେ ଶାତଳ ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଜେଜେକ ଝିଅର ପୁଅତ, ‘ମୁଁ ଶାତଳ କାଲି ଦେବି’ ବୋଲି ମାମୁଁକୁ କହିଲି ଓ ବସୁ ଆସିବାବେଳେ ଜଣେ ଲୋକକୁ ସତ୍ତକକୁ ପଠାଇବ ବୋଲି କହିଥିଲି । ମାତ୍ର ତା' ପରଦିନ ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଅଧିବସ୍ତା ହେବ ଅଟା, ଚିନ୍ତି, ମିଠା ସାମଗ୍ରୀ, ଲିଆ, ଗୁଡ଼ ଏପରିକି ପେଣାଏ ଖଲି ବସ୍ତାରେ ଧରି ସେ ଗାଁ ରାସା ପାଖରେ ଓହ୍ଲାଇ ଦେଖିଲି, ବୋହି ନେବାକୁ କେହିନାହିଁ । ଭାବିଲି, ଭଗବାନ ମୋତେ ବଳ ଦେଇଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ତା'ପରେ ପିଣ୍ଡିଥିବା ଲୁଗାକୁ ଭିଡ଼ିଭାଡ଼ି ହୋଇ ସବୁତକ ଗାଁକୁ ନିଜେ ବୋହିନେଲି । ମାମୁଁ ଦେଖି କହିଲେ-ଲୋକ ପଠାଇବାକୁ ଭୁଲିଗଲିରେ ବାବୁ । ମୋର ସାମଗ୍ରୀରେ ସେବିନ ଶାତଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଦିଆଗଲା । ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦରେ ଖାଇଲେ । ମୋତେ ବହୁତ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ଏହିପରି ନଅଦିନର କାର୍ଯ୍ୟ ସରିଗଲା ।

ଦଶାହ ଦିନ ଅଜାକ ବହୁତ ବୟସ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଦଶାବୁଠକୁ ଆସିଥିଲେ । ଦେଖିଲି, ସୋନପୁର, ବୌଦ୍ଧ, ବଲାଙ୍ଗିର, ଚିତିଲାଗଡ଼ ଓ ପାଟଣାଗଡ଼ ସବ୍ଦତିଜନର ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଲୋକ ବନ୍ଦୁ ସନ୍ତିଲନାରେ ଥିଲେ । ମୁଁ ଦୂଇ ମାମୁଁଘର ପାଇଁ ନୂଆ ଲୁଗାପଣା ଓ କିଛି ଟଙ୍କା ପଇସା ନେଇ କର୍ତ୍ତାକୁ (ସାନମାମୁଁ) ଦେଲି । ଦଶାବୁଠ କାର୍ଯ୍ୟ ପରେଯରେ

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଜ୍ଞାତିକୁଟୁମ୍ବର ଲୋକେ ଭୋଜନ କଲେ ଏବଂ ମାମୁଘର ଶୁଷ୍ଟ ହେଲେ । ଏକଦଶାହ ଦିନ ବ୍ରାହ୍ମଣ ମାନଙ୍କୁ ଗୋ, ଭୂମି, ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଦାନ ଆଦି ଦିଆଗଲା । ମାମୁମୋଟେ ଦେଲେ ଗୋ-ଦାନ । ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ସବସା ଗାରିର ଲାଞ୍ଛକୁ ଧରାଇ ଦେଇ ଯଥେଷ୍ଟ ଦକ୍ଷିଣା ଦେଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଦାନ ଦେଇ, ଭୋଜନ ଶେଷରେ ବିଦାୟ କଲେ । ତହିଁ ପରଦିନ ଜେନେକ ପିଣ୍ଡ ପଡ଼ିଲା, ସମସ୍ତେ ପିଣ୍ଡ ଦର୍ଶନ କଲୁଁ । ତା'ପରେ ଜ୍ଞାତିକୁଟୁମ୍ବର ଲୋକେ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଭୋଜନ କରି ନିଜନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ।

ଏକାଦଶାହ ରାତ୍ରରେ ଘରୁ ପ୍ରେତ କିପରି ବିଦାୟ ନେଲେ

ଯେଉଁ ଘରେ ପ୍ରେତର ଶୁଦ୍ଧିକାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଥିଲା, ସେ ଘର ସାମନା ବାରଣ୍ଗାରେ ମୁଁ ଶୋଇଥାଏଁ । ରାତିରେ ମାମୁମାନେ ଓ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଜ୍ଞାତିଭାଇ ତଥା ବନ୍ଧୁଲୋକ ଘରୁ ପ୍ରେତକୁ ଡାକିଲେ । କହିଲେ-ତୁମେ ଆଉ ଘରେ ନ ରହି ଚାଲ ଗଙ୍ଗା, ଗୟା, କାଶା, ପୁରୁଷୋରମ ପୁରା ଆଦି ତାର୍ଥକୁ ଯିବ ଓ ଦେବଦର୍ଶନ କରି ମୁନ୍ତ ହୋଇ ସ୍ଵର୍ଗକୁ ଯିବ । ଏହା କହି ସେ'ଘରୁ ତାଙ୍କୁ ଡାକିଲେ । ସେ ଘରେ ଚାଉଳଚୂନା କିଛି ଶୁଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ରଖୁ ଦୀପନାଳି ଦେଇଥାଏଟି । ପ୍ରେତକୁ ଡାକୁଥିବା ଲୋକେ କୁଲାଚିଏ ପିଚିପିଚି ପ୍ରେତକୁ ଡାକିତାକି ଘରୁ ବାହାରିଲେ । ସେମାନେ ଘରର ଦାଣ ଦୁଆରକୁ ଗଲାବେଳେ ମୁଁ ଶୁଣିଲି, ସେ ଘରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ମୋର ମନେହେଲା, ଘରର 'ତୁଳିଆ ପାଟି'ଟି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ତରରେ ବିଳିବିଲେଇ ଉଠିପଡ଼ିଲି । ଦେଖିଲି, ସେ ବାରଣ୍ଗାକୁ ଲାଗି ମୋର ଅନ୍ତଃସବ୍ା ମାର୍ଛ ଓ ତାଙ୍କ ଭାଇ ଘାସିବାମ ତ୍ରୁପାଠୀ କବାଟ ମେଲାକରି ଶୋଇଛନ୍ତି । ମାର୍ଛ ଡାକିଲେ-ବାବୁ, ଏ ଘରକୁ ପଳାଇଥାସ । ମୁଁ ସେ ଘରକୁ ପଶିଯାଇ ଘାସିମାମୁକ ଖଟରେ ବସିଲି । ସେପଟେ ମୋର ବାରଣ୍ଗା ତଳକୁ ଲାଗି ମେଲାଘରେ ବୌଦର ତାଳପଦର ଗାଁରୁ ଆସିଥିବା ମୋର ଜଣେ ସମ୍ପର୍କୀୟ ବୃକ୍ଷ ମାର୍ଛ (ନାମ ଶିରାଷି ତନସା) ପାଟିକରି ମୋତେ କହିଲେ-ବାବୁ ତରନାହିଁ । ଇଥେ ଜଣେ ବଡ଼ ପ୍ରେତ, ଗଲାବେଳେ ଘରର ସମସ୍ତକୁ ଜଣାଇଦେଲେ 'ମୁଁ ଯାଉଛି' ବୋଲି । ଘରର ପାଟି ଭାଙ୍ଗିନାହିଁ । ଏହାଶୁଣି ମୋର ଦମ ଫେରିଆସିଲା ।

ପ୍ରେତକୁ ବିଦାୟ ଦେବାକୁ ପାଉଥିବା ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ବିଦାୟ ଦେଇ ତାର୍ଥ ଭ୍ରମଣରେ ଯିବାପାଇଁ କହିଲେ ଓ ଘରକୁ ଫେରିଲେ । ଏପଟେ ଜଣେ ପଚାରିଲା-ତୁମେମାନେ କିଏ ? ସେମାନେ କହିଲେ-ଆସେମାନେ ତାର୍ଥ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲୁଁ । ପ୍ରେତ ସେଆଡ଼େ ରହିଲେ ଓ ଆସେମାନେ ଫେରି ଆସିଲୁଁ । ଏହା କହି ତାର୍ଥର ପ୍ରସାଦ ସ୍ଵରୂପ ମିଠାଜନିଷ କିଛି ଆମ ହାତରେ ଦେଲେ ।

ଏହାପରେ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରେତକାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଥିବା ଘରକୁ ଗଲୁଁ ଓ ଦୀଘ ପାଖରେ ଥିବା ଚାଉଳ ଚନାରେ ଦିଶୁଥିବା ରେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖୁ ପ୍ରେତ ଉଭମସ୍ତାନକୁ ଯାଇଥିବା ଚନାର ଏ ରେଖା ଗୁଡ଼ିକରୁ ଜଣାପଡ଼ୁଛି ବୋଲି ଜଣେ ବୟସ ବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ । ଆଉ ଜଣେ ଭଲ କର୍ମାଣିଆ ସେ କଥାକୁ ସମର୍ଥନ କଲେ । ଆମର ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା କେନେ ସ୍ଵର୍ଗବାସୀ ହେବେ ବୋଲି ।

ମୁଁ ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରୁ ବାରଘର ଦିନ ଉପରଞ୍ଜି ବଲାଙ୍ଗିର ବାହାରି ଆସିଲି । ତେବେଦିନରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଘରୁ ବାହାରି ନିଜ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ମନାଅଛି । ତା'ପରେ କିଛିଦିନ ଆଉ ସେ ଗାଁକୁ ଯାଇନଥିଲି । ଦିନେ ମାମୁଁ ମୋତେ ଦାନ ଦେଇଥିବା ଗାଇ ଓ ବାଛୁରାକୁ ଆମ ଘରକୁ ପଠାଇଦେଲେ । ମୁଁ ତାକୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଘରେ ରଖିଲି, ବିକିଳି ନାହିଁ । ଭାବିଲି, କେନେ ମୋତେ ଗାଇ ରଖିବାକୁ କହିଲେ । ସେତିନୁ ମୁଁ ନିଜଘରେ ବରାବର ଗାଇ ପଟେ ଦୁଇପଟ ରଖୁ ଆସୁଥିଲି ଓ ଆମକୁ କ୍ଷାର ଦହି ପ୍ରଚୁର ମିଳୁଥିଲା ।

ମୁଁ ଛେତଣ ହୋଇଗଲି

ମୋତେ ପିଲାବେଳୁ ଦେଖୁଥିବା ଅନେକଙ୍କ ଆଖରେ ହୁଏତ ମୁଁ ବାପ-ମାଁ ଛେତଣ ଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେହେତୁ ବାପା-ମାଁକୁ ଦେଖୁଥିବାର ମନେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ତା'କୁ ହରାଇବାର ଦୁଃଖ ବି କେବେ ଅନୁଭବ କରିନାହିଁ । ବାପା-ମାଁ କହିଲେ ମୁଁ ପିଲାବେଳୁ ଅନା ଓ ଆଇମାମାକୁ ହେବାର ବୁଝିଛି । ଜୀବନରେ ତା'କଠାରୁ ଯେଉଁ ସେହି ଓ ଭରପା ପାଇଛି, ସେଇଟା ଆଉ କାହା ସାଙ୍ଗରେ ତୁଳନା କରି ହେବନାହିଁ । ସେଇଥିପାଇଁ ଆଇମାମାର ଚିତା ଜଳିଲାବେଳେ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଥିଲି ଯେମିତି ତା'ସହିତ ଲାଗିଥିବା ମୋର ନାହିଁ ନାଡ଼ିଟି ହିତାତ୍, ଚକକିନା ଛିଣ୍ଡିଗଲା । ତା'ପରେ ମୋ' ମୁଣ୍ଡରେ ଅନାଙ୍କ ଅଭୟ ହାତ ମୋତେ ଏତେବାଟ ଯାଏଁ ଟାଣି ଆଣିଲା । ଆଇମାମାର ମରିବା କଷକୁ ପାଶୋରିବା ମୋ ପାଇଁ ସହଜ କଥା ନଥିଲା । ତଥାପି ମୋର ଦମ ଥିଲା ଯେ ଏବେ ବି ଜଣେ ଅଛନ୍ତି, ଯିଏ ମୋର ଏତେ ଚିକିଏ ଉନ୍ନତିରେ ବି ବହୁତ ଖୁସି ହେବେ ଆଉ ଯାହାକୁ ମୋର ଦୁଃଖ ଜଣାଇଦେଲା କ୍ଷଣି ସେ ଦୁଃଖରୁ ମୁଁ ନିସ୍ତାର ପାଇଯିବି । ସେଇଥିପାଇଁ ମୋର ଖୁସିଖର ଓ ଦୁଃଖକଥା ଜଣାଇବାକୁ ଅନାଙ୍କ ପାଖକୁ ଖାଡ଼ିବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଧାଇଁ ଯାଉଥିଲି । ଅନା ଚାଲିଗଲା ପରେ ମୁଁ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଅନୁଭବ କଲି, ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଥିବା ଛାତଚା ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଉତେଇଯାଇଛି । ମୁଁ ସତକୁସତ ଛେତଣ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫିସର ଟ୍ରେନିଂ

ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେବଳ ବି.ସି. ଜେନା ୧୯୪୮ କି ୪୯ ସାଲରେ ଏନ୍.ସି.ସି. ଟ୍ରେନିଂ ନେଇ ସ୍କୁଲରେ ଟ୍ରେନିଂ ଦେବା ଆଗ୍ରହ କରିଦେଇଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ବୋଧହୃଦୟ ସ୍କୁଲର ଆଉ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଏନ୍.ସି.ସି. ଟ୍ରେନିଂକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ଉପରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସିଲା । ଆମ ହେଉଁ ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଚାରିଜଣ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଏନ୍.ସି.ସି. ଟ୍ରେନିଂ ପାଇଁ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ଦେବାକୁ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷାରଙ୍କ ଅଫିସରଙ୍କୁ ପଠାଇଲେ । ମୁଁ ବି.୬. ପରାମା ଦେବାକୁ ଏପ୍ରିଲ ମାସଟା ଛୁଟିନେଇ ଘରେ ପଡ଼ାପଢ଼ି କରୁଥାଏଁ । ହେଉଁମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଚିଠି ଦେଖି ମୁଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯାଇ ତାଙ୍କ ଅଫିସ ସାମନା ପଡ଼ିଆରେ ମୋର ତୁଣ୍ଡରେ ଥବା ପାନଶାଖକ ଥୁକ୍କି ଦେଇ ମୁହଁକୁ ସଫା କରି ବାରଣ୍ଗାକୁ ଉଠିଲି । ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଦେଖିଲି, ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷାର ହରିହର ମିଶ୍ର ତାଙ୍କ ଅଫିସର ବାହାର କୋଠରୀରେ ବସି ଆମ୍ବେମାନେ ଯିବାର ହାବଭାବ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି, ସେ ଥିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମନ ଫେରତା ଜଣେ ଅଫିସର ଓ ଚିକିଏ କଢ଼ା ମିଳାଇବ ଲୋକ ।

ଆମେ ଚାରିଜଣ ବାରଣ୍ଗାକୁ ଉଠିଲୁଁ । ପ୍ରଥମେ ଅଫିସକୁ ଗଲେ ଗୋଟିଏ ବନ୍ଦ ଉଦ୍‌ଗାତା ବି.୬. ବିଜତି ଶିକ୍ଷକ । ସେ ଥିଲେ ଖୁବ୍ ଦେଖା ଓ ସୁନ୍ଦର । ସାହେବ ତାଙ୍କ ସହିତ ଦୁଇ-ଚାରି ମିନିଟ କଥା ହୋଇ ବିଦା କରିଦେଲେ । ତାପରେ ଗଲେ ଲକ୍ଷ୍ମନ ନାରାୟଣ ଗୁରୁ, ଖୁବ୍ ଦେଖା ଓ ରଙ୍ଗ ଚିକିଏ ସାବନା । ସେ ମଧ୍ୟ ଦୁଇ-ଚାରି ମିନିଟ୍ କଥା ହୋଇ ବାହାରି ଆସିଲେ । ତାପରେ ଗଲେ ମୁରଳାକାନ୍ତ ଚାଦି, ଦେଖା ଦେଲେ

ମଧ୍ୟ ଚିକିଏ ଦୁର୍ବଳିଆ ଦିଶୁଥିଲେ । ସାହେବ ତାକ ଶରାଗର ଓଜନ କଥା ପଚାରିଲେ ଓ
‘ମୁଆର ଅଣ୍ଠର ଖେଟ’ କହି ବିଦା କରିଦେଲେ । ତା’ପରେ ମୁଁ ଗଲି ।

ମୋତେ ଦେଖୁଲା ମାତ୍ରକେ ସେ କହିଲେ - *He is the fittest man, why should he not go ?* (ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସବୁଠାରୁ ଫିର୍ ଲୋକ, କାହିଁକି ତ୍ରେନିଂକୁ ଯିବ ନାହିଁ ?) ମୁଁ କହିଲି - ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଓଜନରେ କମ୍ ଅଛି ସାର । ସେ କହିଲେ - ମୁଆର ଇଟିଂ ଠୁମର ପାନ । ମୁଁ କହିଲି - ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, ମୁଁ ଛୁଟିରେ ଅଛି । ବାରଟାରେ ଭାତ ଖାଇଲି ଓ ପାନ ଖଣ୍ଡ ଖାଇଲି । ପାନଖଣ୍ଡକ ଦୁଇପଇସା ସାର, ବେଶା ପାନ କୁଆଡ଼ୁ ଖାଇପାରିବି ? ମୋତେ କିନ୍ତୁ ଶିଷ୍ଟାଚାର ଜଣା ଅଛି ସାର, ପାନ ବାହାରେ ଫିଙ୍ଗି ଆପଣଙ୍କ ବାରଣ୍ଗାକୁ ଉଠିଲି । ତା’ପରେ ସେ କହିଲେ - ତୁମେ ଯଦି ତ୍ରେନିଂ ଯିବାକୁ ନାହିଁ କରିବ, ମୁଁ ତୁମକୁ କାଲି ସୋନପୁରକୁ, ତା’ପରଦିନ ଅନୁଗ୍ରହକୁ ଓ ତା’ପରଦିନ ପାଲିଲହଢ଼ାକୁ ବଦଳି କରିଦେବି । ମୁଁ କହିଲି - ସାର, ଆପଣଙ୍କ କ୍ଷମତା ଅଛି, ସେପରି କରି ପାରିବେ । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ସେପରି କରିବେ, ମୁଁ ତ୍ରେନିଂକୁ ଯିବାକୁ ରାଜି ଅଛି । ଆପଣ ତ ମୋର ମଙ୍ଗଳ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ କଥା ମାନିବି ଓ ତ୍ରେନିଂକୁ ଯିବି । ସେ ଏକଥାରେ ଖୁସିଯୋଇ ତାଙ୍କର ଆଉ ଚିକିଏ ପାଖକୁ ତାକି ମୋର ଦେହରେ ଚିକିଏ ହାତ ପକାଇ କହିଲେ, *Hari, you are a local man, under go the Training and have your claim to remain here permanently.* (ହରି, ତୁମେ ଜଣେ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକ, ତ୍ରେନିଂକୁ ଯାଆ, ଏଠାରେ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ରହିବାକୁ ତୁମର ଦାବି ରହିବ ।) ମୁଁ ତାଙ୍କର ସବୁକଥା ମାନିବି କହି ବାହାରି ଆସିଲି । ଏହିଭଳି ମୁଁ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫୀସର ତ୍ରେନିଂକୁ ଯିବାପାଇଁ ସାହେବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ ହେଲି ।

ହିମାଳୟର ରାନ୍ଧିକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯାତ୍ରା

ସେତେବେଳେ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଅବକାଶ ହେଉଥିଲା ପ୍ରାୟ ମେ ମାସର ୨ୟ ସପ୍ତାହରୁ ଜୁନ୍‌ମାସ ଶେଷଯାଏ । ସେଇ ଛୁଟି ଭିତରେ ଏହି ତ୍ରେନିଂ ନେବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରୁ ମନୋନୀତ ହୋଇଥିଲୁଁ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକ ନଥ ଜଣା ଓ କଲେଜ ଶିକ୍ଷକ ପନ୍ଦର ଜଣା । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ କଟକର ଡି.ପି.ଆଇ. ଅଫୀସରେ ଦିନ ଦଶଟା ବେଳେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସିଲା ।

ମୁଁ ତା' ପୂର୍ବଦିନ ରାତି ତ୍ରୈନରେ ବସି ସକାଳେ ପହଞ୍ଚିଲି କଟକରେ ଓ ଗୋଟିଏ ଜଳଖ୍ଯା ଦୋକାନର ମାଲିକଙ୍କୁ ମୋର କଟକ ଆସିବାର ଉଦେଶ୍ୟ ଆଦି କହି ମୋର ଗାଧୋଇବା ସୁବିଧା କରିଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲି । ମୁଁ ମିଲିଟାରୀ ତ୍ରୈନିଂ ଯାଉଥିବା ଶୁଣି ସେ ଖୁସି ହୋଇ ସବୁ ବଦୋବସ୍ତ କରିଦେଲେ । ତା'ପରେ କିଛି ଜଳଖ୍ଯା ଖାଇପାରି ତି. ପି. ଆଇ. ଅଫିସକୁ ଗଲି । ଅଛ ସମୟ ପରେ ମନୋନୀତ ସମସ୍ତ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକ ଓ କଲେଜ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଜଣେ ତାତର ଆସି ପରାକ୍ଷା କଲେ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଫିନେସ୍ ସାର୍ଟଫିକେଟରେ ଫିର୍ମ ଲେଖୁ ଆମ୍ବମାନକର ପାସପୋର୍ଟ ସାଇଜର ଫଟୋ ଲଗାଇ ଓ ଆମର ସ୍ୱାକ୍ଷରକୁ ଆଚେଷ୍ଟେଡ଼ କରି ଆମକୁ ଧରାଇ ଦେଲେ । ତି. ପି. ଆଇ. ଅଫିସରେ ଆମର ବାଟଖର୍ତ୍ତ ପାଇଁ କିଛି ଟଙ୍କା ଥଥା ଗୋଟିଏ ମାସର ଆମର ପ୍ରାପ୍ୟ ଆଲାଉନ୍ତି ନବେ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଧରାଇ ଦେଇ ଆମର ପ୍ରାପ୍ୟ ସ୍ୱାକ୍ଷର ପତ୍ର ଗରୁଲେ । ଆମ ପାଇଁ ରାତି ତ୍ରୈନରେ ଗୋଟିଏ ପୂରା ତବା ରିଜର୍ଟ ହୋଇଥିବା ଜାଣି ଖୁସି ଲାଗିଲା । ଏସବୁ କେହି ସରକାରର ମିଲିଟାରୀ ଟିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର କାଇବା ହିସାବରେ ସବୁ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ଶୁଣିଲି ।

ରାତିରେ ଯଥାସମୟରେ ଗାଡ଼ି ଆସିଲା । ତି. ପି. ଆଇ. ଅଫିସରୁ ଜଣେ ଆସି ଆମର ସାର୍ଟଫିକେଟ ଯାଷ କରି ରିଜର୍ଟ ତବା ଭିତରକୁ ଛାଡ଼ିଲେ । ସମସ୍ତେ ତବା ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଭିତରପରୁ ତା'ର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ କରି ଶୋଇଲୁଁ । ରାତିରେ ଥରେ ମୋର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା, ଯାହା କରିବାର କଥା କରିପାରି ପୁଣି ଶୋଇଲି । ସକାଳ ପ୍ରାୟ ଗଠାରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ନିତ୍ୟକର୍ମ କରିପାରି ଆସିଲି ଓ ଦେଖିଲି ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ନାମକ ପୁରୀର ଜଣେ କଲେଜ ଶିକ୍ଷକ ଶାର୍ଷାସନ କରୁଛନ୍ତି । ମୋତେ ଚିକିଟ ହସ ମାଡ଼ିଲା । ପରେ ଶୁଣିଲି, କଲେଜରେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗମାନେ ତାଙ୍କୁ 'ଗୋପାଳ ଭାଣ୍ଡ' ବୋଲି ଚିଢ଼ାନ୍ତି । ତା'ପରେ ବାହାରେ ଖଟ୍, ଖଟ୍, ଶବ ହେବାରୁ ଭିତର ପରୁ କବାଟ ଶୋଲାଗଲା । ଦେଖିଲୁଁ, ଚାହା ଜଳଖ୍ଯା ଧରି ଦୁଇଜଣ ଆସୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କଠାରୁ ମନ ଇଚ୍ଛା ଚାହା ଜଳଖ୍ଯା କିଣି ସମସ୍ତେ ଖାଇଲେ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପାଇଁ ଜଣେ ଆସି ଆମ୍ବମାନଙ୍କୁ ସଂଖ୍ୟା ଗଣି ସମସ୍ତକ ପାଇଁ ନିବାମିଷ ଭୋଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ ଓ ସେଥିପାଇଁ ପଇସା ନେଲେ । ଏହିପରି ସେ ଦିନ ଓ ରାତି କଟିଲା । ତେହିଁ ପରଦିନ ସକାଳେ ଶୁଣିଲୁଁ, ଆମ୍ବମାନକ ଗାଡ଼ି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଷେସନରେ ଠିଆ ହୋଇଛି, କିନ୍ତୁ ତାହା

ହିମାଳୟର ପାଦଦେଶରେ ଥବା କାଠ ଗୋଦାମ ଷ୍ଣେଷନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବ ଏବଂ ଆମେମାନେ ସେଠାରେ ଓହ୍ଲାଇବୁ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଷ୍ଣେଷନଟାକୁ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ଥାଇ ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ, କେହି ଓହ୍ଲାଇ ନଥିଲେ । ତା'ପରେ ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲା ଓ ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାଏ ମଧ୍ୟରେ ହିମାଳୟର କାଠ ଗୋଦାମ ଷ୍ଣେଷନରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ସେଠାରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ନିଜନିଜ ସାମାନ୍ ଧରି ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲୁ ।

ତ୍ରୈନ୍ରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସକାଳର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି, ପିଛିଥବା ଲୋଚାକୋରା ପୋଷାକ ବଦଳାଇ ସଫାସୁତୁରା, ଉପାକରା ପୋଷାକ ପିଛି ଷ୍ଣେଷନକୁ ଓହ୍ଲାଇଥିଲୁ । ଷ୍ଣେଷନ କେଣ୍ଟିନରେ କିଛି କିଛି ଚାହା ଜଳଖୁଆ ଖାଇ, କିଛି ଜଳଖୁଆ ବେଗରେ ଧରି ଆସିଲୁ । ଆମକୁ ରାନିକ୍ଷେତ୍ରକୁ ନେବାକୁ ସେଠାରୁ ଗୋଟିଏ ବସୁ ଆସିଲା । ଆମର ପରିଚୟ ପଢ଼ ଯାଅ କରି ନଣେ ଅପିସର, ନଣେନଣେ କରି ବସୁ ଭିତରକୁ ଛାଡ଼ିଲେ । ବସୁ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଲାବେଳେ ଦେଖିଲି, ସଢ଼କର ବାମ ପଟରେ ଲୁହାଖୁଣ୍ଡ ଓ ତାର ବନ୍ଦା ହୋଇଥାଏ, କାରଣ ସେ ପଟଟା ବହୁତ ଗଭାର । ଡାହାଣ ପଟ ଖୋଲା ଥିଲା । ମିଲିଟାରୀ ଗାଡ଼ି ରାତିଦିନ ସେହି ଏକପାଖୁଆ ରାସାରେ ଯିବା ଆସିବା କରୁଥାଏ । ଡାହାଣ ପଟେ ମର୍ମିରେ ମର୍ମିରେ କେତେକ ଜଗୁଆଳୀ ଷ୍ଣେଷନ ଥିଲା । ତା'ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଉପରୁ ଆସୁଥିବା ବା ତଳପଟ୍ଟ ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା ଗାଡ଼ି ପରସ୍ପରକୁ ବାଟ ଦେବାପାଇଁ ସେତଳ ଷ୍ଣେଷନ ଭିତରକୁ ନିଜ ଗାଡ଼ି ନେଇ ଅନ୍ୟ ଗାଡ଼ିକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଉଥିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସିଗନେଲ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସବ ଗାଡ଼ିକୁ ସେହି ଖେଳିଂ ଷ୍ଣେଷନ କଣ୍ଠୋଲ କରୁଥିଲା, ତେଣୁ ଦୁର୍ଘଟଣାର ଭୟ ନଥିଲା ।

ଆମମାନକୁ ଦୂଇଟି ବିଷୟରେ ସାବଧାନ କରିଦିଆଗଲା । ୧ମ କଥା ହେଲା ବା'ପଟେ ତଳକୁ ଥବା ବହୁତ ଗଭାର ଖାଇ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବ ନାହିଁ, ଯଦି ଚାହିଁବ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲାଇ ଦେବ ଓ ସିରରୁ ତଳକୁ ପଡ଼ିଯିବ । ଦିତାଯ କଥା ହେଲା, ବାଟରେ ବେଶ ଖାଇବ ନାହିଁ; ବାନ୍ତି ମାଡ଼ିବ, ବାନ୍ତି ମାଡ଼ିଲେ ସାମାନାଲୋକ ଆଡ଼େ ବାନ୍ତି କରିବ ନାହିଁ । ମୋତେ ବା'ପଟରେ ଗୋଟିଏ ଗଦି ସିରି ମିଲିଲା । ଦୂଇଜଣ ସେଥିରେ ବପିଲୁ । ଗାଡ଼ି ଉପରୁ ଆସେଥାସେ ଯିବା ଆରମ୍ଭ କଲା । ତା'ପରେ ଜୋରରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଲା । ମର୍ମିରେ ଉପରୁ ଆସୁଥିବା ଗାଡ଼ିରୁ କଣ ସିଗନାଲ ପାଇ ଆମ ଗାଡ଼ି ସେପରି ବାଟର ଛୋଟ ଷ୍ଣେଷନରେ ପ୍ରାୟ ୧୦/୧୨ ମିନିଟ ଧରି ରହିଲା । ତା'ପରେ ସେଠାରୁ

ବାହାରି ୩/୪ ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ରାନିଷ୍ଟେତରେ ପହଞ୍ଚଗଲା । ଏହି ୩/୪ ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ବାଟରେ ଯାହାର ଅଟି ଜରୁଗା ପଡ଼ିଲା ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ସେ ଜରୁଗା କାମ ସାରି ଦେଇ ନିଜ ସିର୍ଟରେ ବସୁଥିଲା । ମୁଁ ତ ବାମ ପଟ ସିର୍ଟରେ ବସିଥିଲି, ମଝରେ ମାଝରେ କଣେଇ କରି ଦେଖିଲି, ତଳେ ଜାଗାଜାଗାରେ ବହୁତ ଗାଡ଼ି ଭାଙ୍ଗିରୁଣି ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ଅନେକ ଅଣ୍ଟି କଙ୍କାଳ ତଥା ଖପୁରୀ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଛି । ମୁଁ ବୁଝିଗଲି, ସେ ବାଟରେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଘଟଣା ହୋଇ ଗାଡ଼ି ଧ୍ୟାନ ହେଉଥିଲା ଓ ଲୋକେ ମରୁଥିଲେ । ତଥାପି ମିଲିଟାରୀ ଗାଡ଼ି ଦିନରାତି ଚାଲିଥାଏ ଓ ତା'ର ସୁରକ୍ଷାର ବହୁତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଥାଏ ।

ଆମେମାନେ ପ୍ରାୟ ଦିନ ବାରଟାରେ ରାନିଷ୍ଟେତର ତ୍ରୈନିଂ ସେଷର ଗୋଟିଏ ଶିଖ ରେକିମେଷ୍ଟର କେତ୍ର ଜାଗାରେ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲୁଁ । ନିଜନିଜ ସାମାନ ଭର୍ତ୍ତା ବଡ଼ ବଡ଼ ବେଗ ଧରି ଆମକୁ ଏବେ କେଉଁଠି ଜାଗାଦେବେ, କିପରି ଆମକୁ ସ୍ଵାଗତ କରିବେ ବୋଲି ପରିଷର ଭିତରେ କଥା ହେଉଥିଲୁଁ । ଏହି ସମୟରେ ଶୁଣିଲୁଁ ଜଣେ କହୁଛି : “କାହାଁ ସେ ଆଗୟେ ଯେ ବନାରସ କେ ଜୋକର ?” ଏହା କହି ସେ ହସୁଥିଲା । ଆମେମାନେ ପରିଷରର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ମୁରୁକିମୁରୁକି ହସିଲୁଁ । ତା'ର କାନ୍ଦର ଷାର ଦେଖିମୁଁଜାଣିଲି, ସେ ଜଣେ ଜେ.ସି.ଓ., ବଡ଼ ଅଫିସର ନୁହେଁ । ବୋଧିଥୁଏ ସେ ଆମର ଲୋଚାକୋଚା ତ୍ରେସ ଓ ସରକିରେ ରଖିଥିବା ଲମ୍ବାଲମ୍ବା ବାଲ ଦେଖି ସେପରି କହିଥିବ । ମିଲିଟାରୀବାଲା ଛୋଟ ଛୋଟ ବାଲ ରଖନ୍ତି ଓ ସବୁ ବେଳେ ସ୍ଵାର୍ଗ ଦିଶିବା ଭଳି ତ୍ରେସ ପିନ୍ଧନ୍ତି ।

ତା'ପରେ ଦୁଇ ତିନିଜଣ ଅଫିସର ଆସି କଲେକ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ତା'ଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍‌ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବେଗେକିନ୍ତୁ ମେଲେ ଏବଂ ଜଣେ ସୁବେଦାର ମେଜର ଆମକୁ ସବୁ ସ୍ଵାଲ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ତାକିନେଇ ତିନୋଟି କୋଠରୀ ବିଶିଷ୍ଟ ବଡ଼ କୋଠାଘରେ ରଖାଲେ । ତିନୋଟି କୋଠରୀରେ ତିନିଜଣ ଲେଖାର୍ ରହିଲୁଁ । ସେବିନ ଗାଧୁଆପାଧୁଆ କରି ମେସ ଘରକୁ ଯାଇ ଶୁଆପିଆ ସରସରୁ ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇଟା ତିନିଟା ସମୟ ହୋଇଗଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଗବିପକା ପଲକ ଖଟ ଥିଲା । ଉପରଓଳି ନିଜନିଜ କମଳ ଘୋଡ଼ି ହୋଇ ଶୋଇପଡ଼ିଲୁଁ ।

ଉପରଓଳି ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଟା ବେଳେ ଜଣେ ଜେସିଓ (ଜୁନିଆର କମିସଣ ଅଫିସର) ଓ ଜଣେ ହାବିଲଦାର ଆମ କ୍ରାଚସ୍କୁ ଆସି କହିଲେ-ଦେଖନ୍ତୁ, ଆସନ୍ତା

କାଳିଠାରୁ ଆପଣଙ୍କ ଟ୍ରେନିଂ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଆପଣମାନକୁ ସକାଳ ଛଅଟା ଭିତରେ ସାମାନ୍ୟ ଚାହା ଜଳଖୁଆ ଏଠାରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ଏବଂ ଯଥାସମୟରେ ତାକିବାକୁ ଏହି ହାବିଲିଦାର ଭାଇ ଆସିବେ । ଏହାକ ସହିତ ଆପଣମାନେ ନିଜନିଜ ସିଭିଲିଆନ୍ ଡ୍ରେସ ପିଣ୍ଡ ଯିବେ । ତା' ପରଦିନଠାରୁ ହରା ଡ୍ରେସ (ସବୁଜରଙ୍ଗର ଡ୍ରେସ) ଆପଣମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯିବ । ଆମେମାନେ ହଁ କଲୁଁ ।

ତା'ପରଦିନ ସକାଳେ ହାବିଲିଦାର ତାକି ଆସିଲେ । ଆମେମାନେ ତା' ଜଳଖୁଆ ଖାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଥିଲୁଁ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପେରେଡ୍ ଗ୍ରାଉଣ୍ଡକୁ ଯିବା ବାଟରେ ଶା/ଧଟା ଛୋଟ ଛୋଟ ପାହାଡ଼ ଚଢା-ଉତୁରା କରି ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ଦେଖିଲୁଁ ତାହା ଥିଲା ଏକ ବିରାଟ ପେରେଡ୍ ଗ୍ରାଉଣ୍ଡ କିନ୍ତୁ ଖାଲ ଦିପ କିଛି ନାହିଁ, ଖୁବ୍ ସମତଳ କରି ତାକୁ ଆମ୍ର ରେଜିମେଣ୍ଟ ଟିଆରି କରିଥିଲା ।

ଆମେମାନେ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ପରେ ୨/୩ ଜଣ ଆମ୍ର ଅଫିସର ଆସି ଘୋଜନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମମାନକୁ ସ୍ଥାଗତ କଲେ । ଜଣେ ବଡ଼ ଅଫିସର ରଙ୍ଗାଜୀରେ କିଛି କହିଲେ ତା'ର ଅର୍ଥ ହେଲା-ଏଠାରେ ୪୫ଦିନ ଟ୍ରେନିଂରେ ଆମେମାନେ ଆପଣମାନକୁ ଆମ୍ର ଅଫିସର ରୂପେ ଗଢ଼ିଦେବୁଁ । ଆପଣମାନେ ଏଠାରୁ ଟ୍ରେନିଂ ପାଇଁ ଆମମାନଙ୍କ ପରି ଅଫିସର ହୋଇପାରିବେ । ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ - ମାନେ ରଖନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ ଏଠାରେ ନୁଆ । ଏଠାର କାଇଦା କଟକଣା ମାନି ଚଳିବେ । ଅଫିସରଙ୍କ ବିନା ଅନୁମତିରେ ବେରେକ ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଯିବେ ନାହିଁ, ବିଶେଷ କରି ସିଭିଲିଆନ୍ କଲେବି ଆଡ଼କୁ ଏକାଜୀ ଯିବେ ନାହିଁ, ଗଲେ ବିପଦ ଅଛି ।

ତା'ପରେ ଆସିଲେ ପି.ଟି.ଆଇ. । ସେ କିଛି ତ୍ରୁଲ ଓ ମାର୍କିଂ ଆଦି ଶିଖାଇଲେ । ତା'ପରେ ରେଜିମେଣ୍ଟର ଟେଲର ମାଷ୍ଟର ଆସି ଆମମାନଙ୍କର ଡ୍ରେସର ମାପ ନୋଟ କରି ଚାଲିଗଲେ । ଏହାପରେ ବ୍ରେକ ହେଲା । ରେଜିମେଣ୍ଟର କେଷିନରୁ ଆମେ କିଛି କଣି କରି ଖାଇଲୁଁ ।

ତା'ପର ପିରିଅଡ଼ିରେ ଆମମାନକୁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାର୍ ରାଇଫଲ୍ ଧରାଇ ଦିଆଗଲା ଓ ତାର ପାର୍ଟ୍ ସବୁ ଦେଖାଇ କେଉଁ ପାର୍ଟ୍ଟର ନାମ ଜଣା, କିପରି ଏଥରେ ଗୁଣି ଭରିବାକୁ ହୁଏ ଇତ୍ୟାଦି ସଂକ୍ଷେପରେ ଶିଖାଇଦେଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିଦିନ ରାଇଫଲ୍ ଧରି ପେରେଡ଼କୁ ଆସିବାକୁ କହିଲେ । ଏହାପରେ ରେଜିମେଣ୍ଟର କାଇଦା କଟକଣା ଆଦି

ଦୃଢ଼ ତ ନିର୍ମାଣ କରିବାର (ଆମ୍ର ଜାହାନା) ■ ୨୮

କିଛି କହି ସେଦିନର ତ୍ରୈନିଂ ଶେଷ ହେଲା । ଆମେମାନେ ରାଜଫଳ ଧରି ପ୍ରାୟ ଦେତି
ବଜେ ବେରେକରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ସବୁଦିନ ଦେତି ବଜେ ପେରେଡ଼ ଶେଷହୁଁ । ଉପରଓଳି
ଛୁଟି ।

ସେଦିନ ଉପରଓଳି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ମାପର ଦୁଇହଳ (ତ୍ରୀତକର ଓ ସାର୍ଟ) ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ତ୍ରେସ୍ ରେଜିମେଣ୍ଟର ଗୋଦାମରୁ ଆମପାଇଁ ପଠାଇଦେଲେ ଓ ତିନିଟଙ୍କ ଲେଖାର୍ଥୀ କମଳ ମଧ୍ୟ ଦେଲେ, ଆମେମାନେ ସେଠାରୁ ଫେରିବା ଦିନ କମଳ ଫେରାଇ
ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଥିଲା ।

ଆମେମାନେ ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳୁ ସବୁଜରଙ୍ଗର ତ୍ରେସ୍ ପିନ୍ହି ଓ ରାଜଫଳ
ଧରି ତ୍ରୈନିଂ ପଡ଼ିଆକୁ ଗଲୁଁ । ଏହା ହେଉଛି ୧୯୪୭ ସାଲର ବୋଧହୁଁ ମରମାସ
୧୫ ତାରିଖର କଥା ।

ତ୍ରୀଲ ମାର୍କିଂ ତ ସବୁଦିନ ହୁଁ । ଏହା ବାହାରେ ଆହୁରି ଅନେକ ବିଷୟ
ଶିକ୍ଷାଦେଇ ଆମ୍ବମାନଙ୍କୁ ପୂରା ମିଲିଟାରୀ ଅର୍ପିସର ରୂପେ ସେମାନେ ଗଢ଼ିଦେଲେ ।

ତ୍ରୈନିଂର କିଛି ନମ୍ବନା :

ତ୍ରୀଲ ମାର୍କିଂ ପରେ ପେରେଡ଼ ଗ୍ରାଉଣ୍ଡର ଗୋଟିଏ ପଚରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ
କାନ୍ଦୁ ପାଖକୁ ଗଲୁଁ । ଖାସ ତ୍ରୈନିଂ ଦେବା ପାଇଁ ୧୦/୧୨ ଫୁଟ ଲମ୍ବ ଓ ଆଠ ଫୁଟ
ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ସେହି କାନ୍ଦୁଟି ତିଆରି ହୋଇଥିଲା । ଆମଙ୍କୁ କୁହାଗଲା, ତୁମେ ଏ କାନ୍ଦୁକୁ
ଚଢ଼ି ପାର କର, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ନେଇପାର । ଆମ୍ବମାନଙ୍କ ଉଚ୍ଚତା ପ୍ରାୟ
ସାତେ ପାଞ୍ଚ ଫୁଟ । ସେଥିରେ ଏ ଫୁଟକୁ ଛୁଇଁ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ
ସାହାଯ୍ୟରେ କେତେକଣ କାନ୍ଦୁକୁ ଚଢ଼ି ଆରପକ୍ଷୀ ତେଇଁବାରେ ସଫଳ ହେଲେ । ମୁଁ
ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ କାନ୍ଦୁକୁ ଚଢ଼ିଲି ଓ କାନ୍ଦୁକୁ ଧରି ତଳକୁ ତେଇଁ ପଡ଼ିଲି ।
ଦେଖିଲି ମୋ ଛାତି କାନ୍ଦୁରେ ଆସୁଡ଼ି ହୋଇ ରତ୍ନ ବାହାରୁଛି । ମୁଁ ପିଟିଆଇକୁ ଏକଥା
କହିଲି । ସେ କହିଲେ - ଏଠାରେ ରେଜିମେଣ୍ଟର ମେଡିକେଲ ଯୁନିଟ ଅଛି, ହେଇ ଦେଖ,
ସେଠାକୁ ଦୌଡ଼ । ମୁଁ ଦୌଡ଼ିଦୌଡ଼ି ଯାଇ ତାକୁ ଦେଖାଇଲି । ସେ କିଛି ଲୋସନ,
ଦେଇ ରତ୍ନ ସଫାକରି ମଲମ କିଛି ଲଗାଇଦେଲେ ଓ ପରଦିନ ପୁଣି ଯିବାକୁ କହିଲେ ।
ତା'ପରଦିନ ଗଲି ଓ ଅକ୍ଷୟ ଲଗାଇ ଭଲ ହୋଇଗଲି ।

ଆମ ସିନିଆର ବେଚ୍ର ଉଦୟନାଥ ମିଶ୍ର କାନ୍ତକୁ ତ ଚଢ଼ିଗଲେ । ହେଲେ ତଳକୁ ତେଣଙ୍କାକୁ ତାଙ୍କୁ ତର ମାଡ଼ିଲା, କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ପାଟିରେ ‘ହେ-ରାମ’ ଉଜାରଣ କରି ତେଣୁପଡ଼ିଲେ । ସମସ୍ତେ ଏଥରେ ହସିଲେ ଏବଂ ପ୍ରାୟ ସମଗ୍ର ରେଜିମେଣ୍ଟରେ ଏ ଖବର ଅଛ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚଗଲା ଏବଂ ସମସ୍ତକୁ ହସାଇଲା ।

ଖାଲକୁ ପାର ହେବାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ୮/୧୦ ଫୁଟ ଲମ୍ବ ଓସାର ଓ ୮/୧୦ ଫୁଟ ଗଭାରତା ବିଶିଷ୍ଟ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ଗାତ ଥିଲା । ଦୁଇପଟରେ ଖମ ପୋତାଯାଇ ତା’ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ମୋଟା ପାଟି ବା ଓରା ଫିର କରି ସେଥିରୁ ତଳକୁ ଦୁଇଟି ଦଉଡ଼ା ଦୁଇ ପଟକୁ ଲମ୍ବାଇ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଆମମାନକୁ କୁହାଗଲା, ଦଉଡ଼ାରେ ଝୁଲିଝୁଲି ଏପରୁ ସେପଟକୁ ଯାଆ ଓ ସେପରୁ ଏପଟକୁ ଆସ । ଯା’ର ମନ ଲାଗିଲା ସେପରି କଲେ, କାହାକୁ ଏଥିପାଇଁ ବାଧ କରାଗଲା ନାହିଁ । କାରଣ ତଳେ ପଢ଼ିଗଲେ ବିପଦ ଅଛି ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ହେଲା ‘ଅନ୍ଧେ କି ଚାଲ’ କିମ୍ବା ‘ଅନ୍ଧେରେ ମେ ଚଲନା’ । ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ଆମକୁ ତ୍ରେସ୍ ଉପରେ ଆଉ ଏକ ଆବରଣ ରଖି ବେରେକ୍ରୁ ମାଇଲେ ଦେବତ ମାଇଲ ଚଲାଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ଥରା ସମୟରେ ୩/୪ଥର ଏପରି କରିଥିଲୁଁ । ଅନ୍ଧାରରେ ବୁଲି ଫେରିଆସି ଭୋଜନ କରି ଶୋଇଥିଲୁଁ - ଅର୍ଥାତ୍ ପକ୍ଷ ଯବାନ ମାନଙ୍କ ପରି ସବୁ କରୁଥିଲୁଁ ।

ରାଇଫଲରେ ସୁଟିଂ କରିବା ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ହେଉଥିଲା । ପରେଷ ଟୁ-
ଟୁ, ଥି ନଟ, ଥି ଗୁଲି ଭର୍ତ୍ତକରି ମାରିବା, ହେଣ୍ଟ ଗ୍ରେନେଡ ପିଣ୍ଡିବା ଏପରି କି ଲାଇଟ୍
ମେସିନ, ଗନ, ଚଳାଇବା ଆଦି ଆମକୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଗଲା ।

ଆମେ ସେଠାକୁ ଯିବାର ପ୍ରାୟ ୧୪/୧୦ ଦିନ ପରେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଏନ୍.ସି.ସି.
ଅଫୀସର କେତେଜଣ ଗିଫ୍ଟ୍‌ସର କୋର୍ଟରେ କିଛିଦିନ ଟ୍ରେନିଂ ନେବାପାଇଁ ଆମ ରେଜିମେଣ୍ଟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଆମ ବଲାଙ୍ଗିରବୁ ବି.ପି. ଜେନା ଆଗରୁ ଯେ ଟ୍ରେନିଂ
ନେଇ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫୀସର ଥିଲେ, ସେ ରିଫ୍ରେସର କୋର୍ଟ କରିବାକୁ
ଆସିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି । ସେ ଦଳ ଓ ଆମଦଳ ଏକାଠି ଟ୍ରେନିଂ
ନେଉଥିଲୁଁ । ସେମାନେ ଅଲଗାଅଲଗା ବାରେକରେ ରହୁଥିଲେ ।

ଶିଖ ରେଜିମେଣ୍ଟରେ ଓଡ଼ିଆ ଗୀତ

ଆମମାନକୁ ଦିନେ ଖବର ଦିଆଗଲା-ଆଜି ସଂଧା ଏଣାରେ ସେଷ୍ଟୁଳ ହଲାରେ
ଗୋଟିଏ ସଭା ହେବ । ରେଜିମେଣ୍ଟର ସବୁ ଅଫିସର (ସିନିଅର-କୁନିଅର) ଏକାଠି
ହେବେ ଓ ପରସ୍ବର ଭିତରେ ଭାବର ଆଦାନପ୍ରଦାନ ହେବ । ଏନ୍.ସି.ସି. କ୍ରେନିଂକୁ
ଆସିଥିବା ଅଫିସରମାନେ ତାଙ୍କର ଭଲ ମନ୍ଦ କଥା କିଛି କହିବାର ଥିଲେ କହିବେ ଏବଂ
ସଭାଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ରାତ୍ରିଭୋକନ ପାର୍ଟିରେ ଯୋଗଦେବେ । ଏହା ଶୁଣି
ଆମେମାନେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁ । ଶୁଣିଥିଲୁଁ ମଝରେ ମଝରେ ସେପରି ହୁଏ ବୋଲି ।
ଅବଶ୍ୟ ଥରେ ଦୁଇଥର ଅଫିସରମାନକୁ ଟି.ପାର୍ଟିରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲୁଁ ।

ସଭା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଦୁଇ ଟିନିଜଣ ଅଫିସର ରେଜିମେଣ୍ଟ ସମବ୍ୟାପରେ ତଥା
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଥା କହିଲେ । ସେବବୁ ଆମ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ବିଷୟ ଥିଲା । ତା'ପରେ ମୁଁ ଉଠିଲି
କିଛି କହିବାକୁ । ସେ ସମୟରେ ଜଣେନ୍.ସି.ଓ. ଯିଏକି ଆମକୁ କ୍ରେନିଂ ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ
ମୁଁ ଆମ ବେଳେକି ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଅନେକ ଦିନ ବଡ଼ପାଚିରେ ସଂଗାତ ଗାରଥିବା ଶୁଣିଥିଲେ,
ସେ ଉଠିପଡ଼ି ମୋତେ କହିଲେ - ମିଶ୍ର ସାହେବ, ଆପକା ଭାଷଣ ଗାନାକେ ସାଥ୍ ହୋଗା ।
ମୁଁ କହିଲି-ସାହାବ, ହମ ସିର୍ଫି ଗାନ ଗାଏଙ୍ଗେ, ପହଞ୍ଚିଲେ ଏକ ଛୋଟା ସା ଭଜନ କେ ସାଥ୍
ଏକ ପେରୋତି ଔର ଆଖୁରମେଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକା ଏକ ଆଜା ସଂଗାତ ସୁନାଏଙ୍ଗେ । ସମସ୍ତେ
ଏହା ଶୁଣି ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ମୁଁ ଆରମ୍ଭ କଲି -

ଠାକୁର ଭଲେ ବିରାଜୋ ଜୀ, ଠାକୁର ଭଲେ ବିରାଜୋ ଜୀ ।

ଓଡ଼ିଶା ଜଗନ୍ନାଥ ପୁରୀ ମୌଁ ଭଲେ ବିରାଜୋ ଜୀ ।

ଓଡ଼ିଆ ମାଙ୍ଗେ ଖୁରା ଖେଚଡ଼ୀ ବଜାଲୀ ମାଙ୍ଗେ ଭାତ୍,

ସାଧୁ ସଙ୍ଗ ଦବଣନ ମହାପରସାଦ

ଠାକୁର ଭଲେ ବିରାଜୋ ଜୀ ପୁରୀ ମୋ ଭଲେ ବିରାଜୋ ଜୀ ।

ଏନ୍.ସି.ସି. ମାଙ୍ଗେ ଜ୍ୟାଦା ସବଜା ଡୁଙ୍ଗର ବୋଲେ ଔର ନହିଁ, ଔର ନହିଁ
ସୁବସ ଛ ବଜେ ହାବିଲଦାର ବୋଲୁତା ଅଭିଜକ ତୟାର ନହିଁ, ତୟାର ନହିଁ

ପିଟି ମେ ଉତ୍ସାଦ ଦବଲ ଲଗାତେ କିତ୍ତି ଉନ୍କି ମରକି

ଇସ ତରହ ସେ ସିରିଲିଆନ ଭି ବନ୍ଦାତେ ହେଁ ପୌକି, ପୌକି

୪୦ ତାକୁର ଭଲେ ବିରାଜୋ ଜୀ, ଠାକୁର ଭଲେ ବିରାଜୋ ଜୀ ।

ତା'ପରେ କହିଲି-ଏବେ ଶୁଣନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଜଣେ ମହାନ୍ କବି ଉପେତ୍ର
ଉଞ୍ଚକର ସଂଗୀତ । ମୁଁ ଗାଇଲି :

ମାନ ନୟନା, କ୍ଷାଣ ହେବନି ମୋ ବିନା ।
ଦମ୍ୟୋଳି ବାଦ୍ୟ ବାଜିଲା, ଡାହୁକ ସ୍ଵନ ଶୁଭିଲା
ଆରେ-ଦମ୍ୟୋଳି ବାଦ୍ୟ ବାଜିଲା - କାମରାଜ, ବିଜେ କଳା
କେବୀ ନର୍ତ୍ତକୀ ନାଚିଲା, ସଜନାରେ-
ବିଯୋଗିନୀ ତାହା ଜାଣି ହେଲେ ଆକୁଳ
ଘନଘନ ସ୍ଵନ ଶୁଣି ଛନ୍ଦନ ହେବ ମନ
ମାନ କେତନ ଶରେ ଅପଘନ କପନ
ମୁସ୍ତବ ନୟନରୁ ଥନଥନ କରି ବନ -
ଭବନ କାନନ ସମାନ ମଣୁଥବ ମୋ ଧନ,
ମାନ ନୟନା, କ୍ଷାଣ ହେବନି ମୋ ବିନା... ।

ଗାତରି ଶୁଣିସାରି ଜଣେ ଅଫିସର ରିମାର୍କଟିଏ ଦେଲେ । ସେ ବୋଧେ କିଛି
ବୁଝିପାରିଥିଲେ, ତେଣୁ କହିଲେ - 'ଲଗତା ହେବ ବହୁତ ଯାଦ ଆ ରହି ହେବ ।' ଏଥରେ
ଘନଘନ ତାଳି ବାଜିବାର ଶୁଣାଗଲା ଓ ମୁଁ ବହୁତ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି ।

ତା'ପରେ ଭୋଜନ ଆଗରୁ କିଏ କଣ ଖାଇବେ ପଚାରିବାକୁ ଆସିଲେ ।
ମୋତେ ଜଣେ ପଚାରିଲେ-ସାହାବ, ଆପକେ ଲିଙ୍ଗେ କ୍ୟା ଲାନା ହେବ - ରମ, ଦ୍ଵିତୀ,
ବ୍ରାହ୍ମି ? ମୁଁ କହିଲି ନେମୁପାନି । ସେ ନୋଟ କରି ଯାହାର ଯାହା ଦରକାର ଆଣିଥିଲେ ।
ସେମାନେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ଓଡ଼ିଶାରୁ କ୍ରେନିଂ ପାଇଁ ଯାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ
ଅନେକେ ମଦ୍ୟପାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ ଓ କେତେଜଣ ଚିକେନ୍ ମଧ୍ୟ ଖାଅନ୍ତି ନାହିଁ, ତେଣୁ
ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଭଲ ଖାଦ୍ୟ ଦିଆଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଆମ ଭିତରୁ ଏମିତି ଦୁଇଜଣା
ଥିଲେ, ଜଣେ ମିଶ୍ରବାବୁ କଟକର ଓ ଆଉ ଜଣେ ଗଞ୍ଜାମର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ବାବୁ ସବୁଦ୍ଵିନ
ମଦ୍ୟପାନ କରି ଏହିକି ଶାତରେ ମଧ୍ୟ କମଳ ସବୁ ଫିଲ୍ମିଦେଇ ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ
ଶୋଭଥିଲେ । ସେଦିନ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ନିରାମିଷ କିନ୍ତୁ ଶୁଭ ସ୍ବାଦିଷ୍ଟ ଭୋଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା

କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସମସ୍ତେ ଭୋଜନ ସାରି ନିଜନିଜ ସ୍ଥାନକୁ ଫେରିଆସିଲୁଁ ଓ ଆନନ୍ଦରେ ଶୋଇଲୁଁ ।

ବି.ଏ. ପରୀକ୍ଷା ଦେଲି ବଳାଞ୍ଜିରରେ, ପାସ କଲି ରାନିଷ୍ଟେତରେ

ମୁଁତ୍ରେନିଂ ପାଇଁ ଆସିବା ଆଗରୁ ବି.ଏ. ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିଲି । ଆଗରୁ ୧୯୯୯ ସାଲରେ ପ୍ରାରଭେଚ୍ ଛାତ୍ର ହିସାବରେ ଆଇ.ଏ. ପାସ କରିଥିଲି, ପୁଣି ପ୍ରାରଭେଚ୍ ଭାବରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ଗା ବର୍ଷ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ରେଗୁଲାର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁଇବର୍ଷର ପାଠ ପ୍ରାରଭେଚ୍ ଛାତ୍ର ପାଇଁ ଚିନିବର୍ଷ ଲାଗେ, ସେପରି ନିୟମ ଥିଲା । ମୁଁ ୧୯୯୭ରେ ରାଜେନ୍ଦ୍ର କଲେଜରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଲି ଓ ସମ୍ବ୍ରଦ କଲେଜର ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦିତୀୟ ସ୍ଥାନ ରଖି ପାସ କଲି । ପାସ କରିଥିବା ଖବର ହିମାଳୟର ରାନିଷ୍ଟେତ୍ ସହଗରେ ସ୍ଥିତ ଏନ୍.ସି.ସି. କେମ୍ପରେ ମୋ ମାସର ଶେଷ ଆଢ଼କୁ ପାଇଲି । ନଣେ କୁନ୍ତିଥର କମିସଣ୍ ଅଫିସର ଟେଲିଗ୍ରାମଟିଏ ଧରି ମୋତେ କହିଲେ-ମିଶ୍ର ସାହେବ, ଅବ୍ ଆପ ଗ୍ରେଜ୍ଯୁସନ୍ ବନଗ୍ରେସ୍ ହେଁ, ଯେ ହେତେ ଟେଲିଗ୍ରାମ - ଆପକୋ କଗ୍ରାଂଚୁଲେସନ୍ କହି ଟେଲିଗ୍ରାମ ଦେଖାଇଲେ । ମୁଁ ହସିହସି ତାକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲି ଓ ସେ ଖୁସିରେ ମୋ ସହିତ ହାତ ମିଳାଇଲେ । ଆମ ସହିତ ତ୍ରେନିଂ ନେଉଥିବା ମୟୁରଭଞ୍ଜର ନଣେ ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରଭାକର ମିଶ୍ର ଆଇ.ଏ. ପାସ କରିଥିବା ଖବର ମଧ୍ୟ ସେହି ଟେଲିଗ୍ରାମରେ ଥିଲା ।

ତ୍ରେନିଂ ପରର ଘରବାହୁଡ଼ା

ଦେଖୁଦେଖୁ ଆମମାନଙ୍କର ଦେବ୍ ମାସିଆ ତ୍ରେନିଂ ସରି ଆସିଲା ଏବଂ କୁନ୍ତମାସ ଶେଷଆଢ଼କୁ ଦିନେ ଆମର ତ୍ରେନିଂ ସମାପ୍ତ ହେବା ଓ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫିସର୍ ତ୍ରେନିଂରେ ଆମେ ପାସ କରିଥିବାର ଖଣ୍ଡିଏଲେଖାର୍ଥୀପିକେଚ୍ ଆମକୁ ଦିଆଗଲା । ତା'ସହିତ ସେଠାରୁ କଲିକତା ବାଟ ଦେଇ କଟକ ଯିବାକୁ ରେଲ୍ ଟିକେଟ ମଧ୍ୟ ଦିଆଗଲା । ଆମ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ରେଲବରି ରିଜର୍ ହୋଇଥିଲା । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ରେଜିମେଣ୍ଟର କମାଣ୍ଡେଷନ୍ ତଥା ଆମମାନକୁ ତ୍ରେନିଂ ଦେଉଥିବା ସୁବେଦାର ମେଜର, ସୁବେଦାର, ଜମାଦାର, ହାବିଲଦାର ଆଦି ସମସ୍ତେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ଆମକୁ ସତରେ ଏକ ଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଦ୍ୟାୟ ଦେଲେ ଓ ଗାଢ଼ିରେ ଯାଇ ଆମେ ଷେସନରୁ ତ୍ରେନରେ କଲିକତା ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କଲୁଁ ।

ମୁଣ୍ଡ ଉତ୍ସାହ ନୁହେଁ ପିଲାଗର (ଆମ୍ ଜାଗନ୍ନା) ■ ୨୮

କଲିକତାରେ ପହଞ୍ଚ ଆମ ଭିତରୁ ଅନେକେ କଟକକୁ ବାହାରିଗଲେ । ଆମେ ତିନି-ଚାରିଜଣ ସାଙ୍ଗ କଲିକତାର ଗୋଟିଏ ହୋଟେଲରେ ଦୁଇଦିନ ରହି ସେଠାର ଦର୍ଶନାୟ ସ୍ଥାନ କିଛି ଦେଖିଲୁଁ । ତହିଁ ପରଦିନ ଚ୍ରନ୍ତରେ କଟକ ପହଞ୍ଚ ଟି.ପି.ଆଇ. ଅଫ୍ପରେ ଦେଖାକିଲୁଁ ଓ ଆମର ପାସ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଆବି ଦେଖାଇଲୁଁ । ଜଣେ ଅଫ୍ପର ଆସି ସେଥିରେ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରି ଫେରାଇଦେଲେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଅଫ୍ପି ରେକର୍ଡରେ ମୂର୍ଗିବାବୁ ନାମକ କିରାଣିବାବୁ ଆମ ସମସ୍ତକ ହିସାବ ଥଥା ଆମର ଖର୍ଚ୍ଚିଲ୍ ଆଦି ରଖିଲେ ।

ସେଦିନ ରାତି ଗାଡ଼ିରେ ମୁଁ ଚିଟିଲାଗଡ଼ ଆସି ସେଠାରୁ ବସିରେ ଘରକୁ ଆସିଲି । ମୁଁ ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ତ୍ରେସ୍ ପିନ୍ଧିଥିଲି ଓ ଗୋପି ଲଗାଇଥିଲି । ମୋର ଦିତୀୟ ପୁଅ ରାନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଅଢ଼େଇ ବର୍ଷର ହୋଇଥିଲା, ମୋତେ ଦେଖୁ ତରିଲା । ତା'ପରେ ମୁଁ ଗୋପି ଖୋଲିଦେଇ 'ମୁଁ ବାବାରେ ରାନ୍ତୁ ଆ' ବୋଲି ତାକିବାବୁ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲା, ଘରେ ସମସ୍ତେ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ମୋର ପିରସା ଚନ୍ଦ୍ରାନାନୀକୁ ଆମ ଘରେ ରହିବାକୁ କହି ମୁଁ ଚନ୍ଦ୍ରନିଃକୁ ଯାଇଥିଲି । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ରହି ମୋର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ଚର୍କା କରିବାରେ ରାସେକୁ ଯେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲା, ମୁଁ ତାହା ଭୁଲି ପାରିବି ନାହିଁ । କଟକରୁ କିଛି ମିଠା ନେଇଥିଲି, ଘରେ ଓ ପାଖପଡ଼ିଶା ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାସେବାଣିଦେଲା । ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାସ ପାଖାପାଖ ବାହାରେ ରହି ଘରକୁ ଫେରିଥିବାରୁ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଥିଲା । ସେଦିନ କୁଆଡ଼େ ଗଲି ନାହିଁ । ଶାଘ୍ର ଖାଇଦେଇ ଦିନ ବେଳାଟାରେ ମଧ୍ୟ ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇପଡ଼ିଲି ଓ ଉପରଫଳ କେତେକ ସାଙ୍ଗକୁ ଭେଟିଲି ।

ଗୋଟିଏ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଦବିବର୍ଷ ଧରି ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫିସର

ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫିସର ତ୍ରୈନିଂ ନେଇ କୁଳାଇ ୨ ବା ୩ ଚାରିଶରେ ସ୍କୁଲରେ
ଜଥନ କଲି ଏବଂ ହେଉମାନ୍ଦର ତଥା ସବୁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଭେଟି ମୁଁ ବି.୯. ପାସ କରିଥିବା
ତଥା ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫିସର ତ୍ରୈନିଂ ସଫଳତାର ସହିତ ଶେଷ କରିଥିବା କଥା କହିଲି ।
ସମସ୍ତେ ଶୁଣି ଖୁସି ହେଲେ । ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରସାଦ ଜେନା ରିଫ୍ରେସର କୋର୍ସକୁ ଯାଇ ଫେରି
ନଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ପୁନାରେ ନେସନାଲ୍ ଏକାଡେମୀ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇନଥିଲା ।
ତେଣୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରେଜିମେଣ୍ଟକୁ ମିଲିଟାରୀ ତ୍ରୈନିଂ ପାଇଁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ବି.ୟ. ଜେନା କିଛିଦିନ ପରେ ରିଫ୍ରେସର କୋର୍ସ ସାରି ଫେରିଲେ ଓ ସ୍କୁଲରେ
ଜଥନ କଲେ । ଆମ ସ୍କୁଲରେ ଟିନୋଟି ଟୁପ୍ ଥିଲା, ମାତ୍ର ଜଣେ ଅଫିସର ଥିଲେ ।
ଗୋଟିଏ ଟୁପ୍ରେ ଗଠିତ ଜଣ କେତେବେଳେ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ନବେନନ୍ଦ କେତେବେଳେ ଜଣେ
ଅଫିସର ସମ୍ମାଳିବା କଷ୍ଟକର ହେଉଥିଲା । ଜେନା ବାବୁ ଫେରିବା ପରେ ଆମେ ଏନ୍.ସି.
ସି. ତ୍ରୈନିଂ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲୁଁ । ଯେଉଁ ଟୁପ୍ରେ ପିଲା କେତେଜଣ ତ୍ରୈନିଂ ଛାତ୍ରି
ଦେଇଥିଲେ ସେଠାରେ ନୂଆ କେତେବେଳେ ଭାର୍ତ୍ତିକରି କେତେବେଳେ ସଂଖ୍ୟା ନବେକୁ ଆଣିଲୁଁ ।

ପିଲାକୁ ଦ୍ରେସ, କୋଡା, ମୋଜା ଆଦି ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା ପରେ, ସ୍କୁଲ ଛୁଟି
ପରେ ତ୍ରୈନିଂ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଓ ଗାତ ଶୁଭିଲା 'ହେ ପ୍ରିୟ ଭାରତଦେଶ ମହାନ୍ - ଗାତ
ହୁଁମୌତେରା ଗାନ୍' ଇତ୍ୟାଦି । ବାଟେ ଯାଉଥିବା ଲୋକେ ଗାତ ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତି

ଓ পিলামানে যুক্ত বিদ্যা শিখুন্তি বোলি জাণতি । যপ্রাহকু তিনিদিন (দিনে ইত্থা
দিনে) ত্রেনিং হুও এবং কেচেচমানকু ঘেটেবেলৰ চাৰি অশীআ জলশুখা
পুড়িআচে লেঞ্জ দিআয়াও । ত্রেনিং মাত্ৰ এক ঘণ্টাৰু দেড়ঘণ্টা পঢ়েয়ে
দিআয়াও ।

মুঁ এন্সি.সি. অঞ্জিপুর হেবার ছিঅ/আও মাঘ উভাৰু এন্সি.সি.
পঞ্জ(ষষ্ঠকভগ্ন) বোলি গোচিৰ গাত প্ৰতেয়েক এন্সি.সি. ত্রেনিং কেহুকু আসি
পহুষলা ও স্থৰে নিৰ্দেশ থুলা - কেচেচমানে ত্রেনিং কুস আৱমৰে এই
গাত গাই পৱে ত্রেনিং কৰিবে । পৱল হিন্দু গাতচিৰ থুলা । প্ৰতেয়েক কেচেচ
নোচ কৰিনেলে । কেৱঁ স্বৰূপে গাইবাকু হেব মুঁ ঘেমানকু তাহা
শিখাইদেলি । গাতচি এহিপৰি :

দো দো বলি দো বীৰো জীবন কী বলি দো
মাতা কা হুঁকাৰ শুনোৱে, মাতা কী লিলকাৰ শুনোৱে
মাতাকী কিলকাৰ
মাতা কী জয়কাৰ শুনোৱে, মাতা কী হাহাকাৰ শুনোৱে
মাতাকী পুকাৰ
এন্সি.সি.কে বাৰ সীপাহাী, প্ৰাণ-চন-ধন দো উপহাৰ
চলোচলো পৰ্ব বাৰ সপুত্ৰো মাতৃ ভুক্তকা কৰলো উভাৰ
দো বলি দো তুম দো বলি দো, জীবন কী বলি দো
দো দো বলি দো বীৰো জীবন কী বলিদো ॥

জেনা বাবু ও মুঁ তিনোটি ছুপকু নিয়মিত ত্রেনিং দেউ যুক্ত বিদ্যা
শিখাইথলুঁ । আম পাখৰে অৱৰ গোটি পকু রাইফল থুলা । ষেগুড়াক
কচেৱাৰ ত্রেনেৱা বাৰণ্ডাৰে দুৰছি বড়ি বড়ি কাঠ বাকুৰে রণায়াইথুলা ।
তালা চাবি আম হাতৰে থাএ । পোলিস জগুআলী ত্রেনেৱাৰে ত দিন-ৱাতি
৭৪ ঘণ্টা পঞ্চা দিঅন্তি । আমে রাইফল রঞ্জ সারিলা পৱে জগুআলী তালাকু
পৱাক্ষা কৰিথাএ ও তাৰ চাৰ্য নিৰ্বাপ । রাইফল সৰু প্ৰতিদিন ঘোৱে সপা
কৰিবা পাইঁ আমৰ লঞ্চৰ জণে থলে । মুঁ মোৱ জণে ভণজা সাধুচৰণ

ମିଶ୍ରକୁ ସେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲି । କଟେରିର ସିପାହୀ ମାନଙ୍କ ସହିତ ତାକୁ ପରିଚିତ କରାଇ ଦେଇଥିଲି । ତେଣୁ ସେ ମୋ ଠାରୁ ଚାବି ନେଇ ରାଜଫଳ ସଫେଇ କରୁଥିଲେ । ସେ ରହିବା ପାଇଁ ମୁଁ ତାକୁ ମୋର ଘର ବଣଗାଏ ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିଲି । ଅନେକ ଦିନ ସୁଟିଂ ଶିକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ଆମେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯୋର ଆରପଟକୁ ନେଇଯାଉଁ । ସେଠାରେ ନିରାକିତ୍ତା ଜାଗାରେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ସୁଟିଂ ଶିଖାଇବାର ସବୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ୍ର କରାଯାଇଥାଏ । ବାହାର ଲୋକ ଏହା ଜାଣି ସେ ପକ୍ଷେ କେହି ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ପିଲାକୁ ପଥର ଚୁଣୁଚୁ ତଥା ଅଧିକ ଶିଖୁଥିବା ପିଲାକୁ ଥି ନଟ ଥି ବୁଲେଟ୍ ମାରିବା ମଧ୍ୟ ଶିଖାଉଁ । ଆମେ ସ୍କୁଲରୁ ସୁଟିଂ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ବନ୍ଦୁକ ଧରି ଗଲାବେଳେ ବା ଫେରିବା ବେଳେ ଲୋକଙ୍କ ଆଖାରେ ଗୋଟିଏ ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀ ପାଉଥିବା ପରି ଦେଖାଯାଉଥିଲୁଁ ।

ଆମେ ଦୁଇଜଣ ଟିନୋଟି ଟୁପକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲୁଁ । କିଛିଦିନ ପରେ ଆମ ସ୍କୁଲକୁ ଜଣେ ଗ୍ରାନ୍‌ଦୁଇଟଙ୍କ ଶିକ୍ଷକ ତଥା ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିତର ବଦଳି ହୋଇ ଦେଙ୍କାନାଳଗୁ ଆସିଲେ । ତାକ ନାମ ଥିଲା ଗୌରକୃଷ୍ଣ ବୋଷ, ସଂକ୍ଷେପରେ ତାକୁ ଜି.କେ. ବୋଷ ବୋଲି ଲୋକେ ଜାଣୁଥିଲେ । ସେ ଆସିବାରୁ ଟିନୋଟି ଟୁପକୁ ଟିନିଜଣ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିତର ହେଲୁଁ । ତେଣୁ ଆହୁରି ଭଲଗୁପେ ପିଲାକ ଚ୍ରେନିଂ ଚାଲିଲା ।

ଏନ୍.ସି.ସି. କେମ୍

ପ୍ରତିବର୍ଷ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ଏନ୍.ସି.ସି. କେମ୍ ପଡ଼େ । ତାହା ଦଶଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲେ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ତା'ର ସବୁ ଖର୍ଚ୍ ବହନ କରନ୍ତି । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ପାଖରୁ ଚକା ପାଇ ଆମେ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିତରମାନେ ଟ୍ରେନ୍.ଟିକଟ୍.କାଟି ଓ ବାଟରେ ପିଲାକ ଖାଇବା ପିଲବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ୍ର କରି କେମ୍ପକୁ ପଦସ୍ଥ ଯାଉଥିଲୁଁ । ସେଠାରେ ତମ୍ଭୁ ସବୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ସେଠାରେ ଯାଇ ରହୁଥିଲୁଁ । ସେଠାରେ ରହିବା, ଖାଇବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ୍ର ମିଲିଟାରୀ ଅର୍ପିତରମାନେ କରିଥାନ୍ତି । ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁଛି ପ୍ରଥମ କରି ରାତରକେଲା କେମ୍ପକୁ ଆମେ ଯାଇଥିଲୁଁ ଓ ସେଠାରେ ଦଶଦିନ କଟାଇ କେମ୍ ଜାବନର ଅଭିଜ୍ଞତା ମୁଁ ଲାଭ କଲି । କେମ୍ପରେ ପକ୍ଷୀ ମିଲିଟାରୀ ଲୋକେ ଆମମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ପିଲାକୁ ଯୁଦ୍ଧ ବିଦ୍ୟା ଶିଖାଉଥିଲେ । ସୁଟିଂ ଥାବିର କିଛି ପ୍ରତିଯୋଗିତା ମଧ୍ୟ ଦ୍ୱୀର୍ଘ ଓ ବେଶା ନମ୍ବର ରଖୁଥିବା କେତେଟି କିଛି ପୁରସ୍କାର ପାଇଥାଏ । ଏହିପରି ସବୁବର୍ଷ କେମ୍

ହୁଏ ଦଶଦିନ ପାଇଁ ଓ ତା'ପରେ ଆମେ ପିଲାକୁ ଧରି ଫେରୁଥିଲୁଁ ।

ମୋର ଯାହା ମନେ ପଡ଼ୁଛି, ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଷ କଟକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ହାରାକୁଡ଼ି, ରଙ୍ଗଜଳୁଣ୍ଡା, ଖରିଆର ଚୋଡ଼, ରାଉରକେନା ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ବାର୍ଷିକ କେମେ ପଡ଼ିଥିଲା । ମୁଁ ମୋ ଜୀବନରେ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲର ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫିସର ରୂପେ (୧୯୪୭ ରୁ ୧୯୬୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ପଦବିବର୍ଷ କାମ କରିଥିଲି ଏବଂ ପଦବି ବାର୍ଷିକ କେମେରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି ।

ତି.ଇତି. ପାସ କରି ଉପର ପାହ୍ୟାକୁ ଉଠିଲି

ମୁଁ ଭାବିଲି, ମୁଁ ଘରୋଇ ଭାବରେ ତ ଆଇ.ଏ. ଓ ବି.ଏ. ପାସ କରି ପାରିଲି । ବାକି ରହିଲା ତି.ଇତି. ପରାକ୍ଷା । ସେଇଟା ବି ମୁଁ ଘରୋଇ ଛାତ୍ର ରୂପେ ପାସ କରି ପାରିବି, ଏ ବିଶ୍ୱାସ ମୋର ଥିଲା । ତେଣୁ ଫେରୁଆରା କି ମାର୍କରେ ଏନ୍.ସି.ସି. କେମେରୁ ଫେରି ମୁଁ ୧୯୪୩ ଏଟ୍ରିଲ ମାସଟା ସ୍କୁଲରୁ ରୁଚିନେଇ ତି.ଇତି. ପରାକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି । ଯିବାର ପୂର୍ବଦିନ ମୋ ଶଶ୍ଵର ମୋତେ ପଚାରିଲେ-ବାବୁ ତୁମେ ତି.ଇତି. ପାଠର କିଛିକିଛି ପଢ଼ାପଢ଼ି କରିଛ କି ଯେ ପରାକ୍ଷା ଦେବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ୁଛ ? ମୁଁ କହିଲି-ସେଥିରେ ଚାରୋଟି ବିଷୟରେ ପରାକ୍ଷା ହୁଏ, ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ସାଇକୋଲୋଜି । ସେ ବହିଟା ମୁଁ ପଡ଼ୁଛି, ବାକିତକ ବେଶୀ କଡ଼ା ପାଠ ନୁହେଁ, ମୁଁ ସେଠାରେ ସବୁ ପଡ଼ିଦେବି, ଅବଶ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେ ଏକଥା ଶୁଣି ମୋର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କଲେ ।

ମୁଁ ତା'ପରଦିନ କଟକକୁ ଯାଇ ସି.ଟି. ସ୍କୁଲର ହଷ୍ଟେଲରେ ଗୋଟିଏ ସିର୍ ପାଇ ରହିଗଲି । ତହିଁ ପରଦିନ ପ୍ରିନ୍ଟପାଲ୍ ବୈଦ୍ୟନାଥ ରଥକୁ ରେଟି ମୋର ପରିଚୟ ଦେଇ ତାଙ୍କ କଲେଜ କ୍ଲୁସରେ ମୁଁ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଛାତ୍ର ଭାବରେ ପରାକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିବାକୁ ତାଙ୍କଠାରୁ ଅନୁମତି ପାଇଲି । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲୋକ, କ୍ଲୁସରେ ମଧ୍ୟ ଭଲ ପଢ଼ାଇଥିଲେ । ମୁଁ ତ ଆଗରୁ ସେଠାରେ ପଡ଼ି ସି.ଟି. ପାସ କରିଥିଲି । ତେଣୁ ତି.ଇତି. ଟ୍ରେନିଂ ମୋତେ ନୁଆ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଦିନକୁ ୧୫/୧୭ ଦିନ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେଥିରେ ମୋର ଦେହର ଓଜନ କମିଗଲା, ଶୁଧା କମିଗଲା ଓ ଦୁର୍ବଳ ଲାଗିଲା । ତଥାପି ସେ ସବୁକୁ ଭୂଷେପ ନକରି ତି.ଇତି. ପରାକ୍ଷା ଦେଲି । ମାସେ ପରେ ତାର ଫଳ ବାହାରିଲା ଓ ମୁଁ ତି.ଇତି.ପାସ କଲି । ପାସ

ସାର୍ଟିଫିକେଟ ମଧ୍ୟ ପାଇଗଲି ।

ମୁଁ ଦିନେ ମୋର ତି.ଇଟି. ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଧରି ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଟର ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କ ସରକାରୀ କ୍ଷାର୍ଟସର୍କୁ ଯାଇ ତାକୁ ବିନମ୍ଯ ପ୍ରଣାମ କରି କହିଲି-ସାର ମୁଁ ଆଜି ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ଅନୁଗୋଧ କରିବାକୁ ଆସିଛି । ସେ ତାକ ପାଖରେ ଥବା ଚୌକିଟାରେ ବସିବାକୁ କହିଲେ । ମୁଁ ବସିଲି ଓ କହିଲି-ସାର ମୁଁ ତି.ଇଟି. ପାସ କଲି, ମୋତେ ଚୈଣ୍ଡ ଗ୍ରାନ୍ଟ୍ ଘୋଷ ଗୋଟିଏ ଦିଆଯାଉ । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କହିଲେ - ଖାଲି ପଡ଼ିଥିବା ଘୋଷ କାହିଁ ? (Where is the vacancy) ମୁଁ କହିଲି - ଖାଲିଥିବା କଥାର ଖବର ମୁଁ ରଖାଇଁ ସାର । ସେ ଚିତ୍ତ ଉଠି କହିଲେ - ତମେ ଜାଣ ? ମୋ ଅଧୀନରେ ସତରଟା ହାଇସ୍କ୍ଵାଲ ଅଛି । ତୁମେ ସବୁ ଖବର ରଖାଇଁ ଅଥଚ, ମୁଁ ?

ମୁଁ କହିଲି - ସାର, ପୁଣି ମୁଁ ବିନାଟ ଅନୁଗୋଧ କରୁଛି, ମୋର ପ୍ରସ୍ତାବଟା ଆପଣା ଶୁଣନ୍ତି । ବଲାଙ୍ଗିରର ପି.ଆର. ହାଇସ୍କ୍ଵାଲରେ ନୀଳାମର ମିଶ୍ର ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ରହିଲେଣି, ତାକର ପିତା ଅତି ବୃଦ୍ଧ, ନୀଳାମର ବାବୁଙ୍କର ମାଁ ନାହାନ୍ତି, ତେଣୁ ତାକର ବୃଦ୍ଧ ପିତା ପୁଅର ସେବାକୁ ଚାହିଁ ବସିଛନ୍ତି । ନୀଳାମର ବାବୁଙ୍କୁ ସୋନପୁରକୁ ବଦଳି କରାଯାଇ ତାକ ଘୋଷରେ ମୋତେ ରଖାଯାଉ । ସାର, ସୋନପୁରରେ ଅନୁଗୋଳର ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଆସି ଛାତ୍ର ବର୍ଷ ରହିଲେଣି । ସେ ନିଜ ଜାଗା ଅନୁଗୋଳକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଚାହିଁ ବସିଛନ୍ତି । ତାକୁ ଅନୁଗୋଳକୁ ବଦଳି କରି ତାକ ଘୋଷରେ ନୀଳାମର ବାବୁଙ୍କୁ ରଖନ୍ତି । ସାର, ପାଲଲାହଡାରୁ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଆସି ଅନୁଗୋଳରେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ରହିଲେଣି ସେ ନିଜ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ତାକୁ ସେଠାକୁ ପଠାଇଦିଅନ୍ତି । ଏହିପରି ଏତନଷ୍ଟ କଲେ ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ । ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା, ଆପଣଙ୍କୁ ମନେ ପକାଇ ଦେଉଛି ସାର, ଆପଣ ମୋତେ ଏନ୍.ସି.ସି. ଟ୍ରେନିଂକୁ ପଠାଇଥିଲାବେଳେ କହିଥିଲେ- Hari, you are a local man, undergo the training and have your claim to remain here permanently. I request you to keep your words Sir (ଓଡ଼ିଆରେ ଯାହାକୁ କହନ୍ତି 'ତୋ ବାକ୍ୟ ତୁହି ରକ୍ଷାକର ।)' ସାର, ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା କହୁଛି । ବଲାଙ୍ଗିରରେ ଆପଣଙ୍କ ରହଣି ଚାରିପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ହେଲାଣି । ଦିନେ ହଠାତ୍ ଅର୍ତ୍ତର୍ ଆସିବ ଆଉ ଆପଣ ପ୍ରମୋସନ୍କେ ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ଚାଲିଯିବେ । ସେପରି ହେଲେ ମୋତେ ଆପଣ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିବା କଥା ଆଉ କିଏ ଶୁଣିବ ?

ଶେଷରେ କଥାଟିଏ କହୁଛି ସାର ଶୁଣାନ୍ତୁ - ମୁଁ ସାଧୁ ସନ୍ତୁ ତଥା ସୁଅଜନମାନଙ୍କ
ଠାରୁ ଶୁଣିଛି ଯେ ଲୋକ ମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ମଙ୍ଗଳସାଧନ ସ୍ଵପ୍ନ ଭଗବାନ୍
କରିଥାଏଟି । ସାର, ମୋର ପ୍ରସାଦର ସୁବିଚାର କଲେ ଆପଣ ଆମ ଚାରିଜଣକର ମଙ୍ଗଳ
ସାଧନ କରିବେ । ଫଳରେ ଆପଣକର ନିଶ୍ଚଯ ମଙ୍ଗଳ ହେବ ବୋଲି ମୋର ଦୃଢ଼
ବିଶ୍ୱାସ । ଏତେ ସମୟ ଦେଇ ଆପଣ ମୋ'କଥା ଶୁଣିଥିବାରୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଉତ୍ତିଷ୍ଠି
ପ୍ରଣାମ ଜଣାଉଛି କହି ଚିକିଏ ନଇଁପଡ଼ି ପ୍ରଣାମ କଲି ଓ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବାହାରି ଆସିଲି ।
ମୋର ମନେ ହେଲା ଯେ ସେ ମୋ କଥା ଶୁଣି କିଛି ଭାବୁଥିଲେ ଓ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ
ରହିଥିଲେ ।

ଚାହିଁ ପରଦିନ ମୁଁ ସୁଲକ୍ଷ୍ଣ ଆସି ମୋର ସାଙ୍ଗ ଶିକ୍ଷକ ଦୁଇତିନି ଜଣାକୁ ଏକଥା
ଶୁଣାଇଲି । ସେମାନେ ପଚାରିଲେ - ସାହେବ ତୁମର ଏତେ କଥା ଘୋର୍ଯ୍ୟ ଧରି
ଶୁଣିଲେ ? ମୁଁ କହିଲି-ହଁ ମୋର ସବୁ କଥା ଶୁଣିଲେ । ଏଥପାଇଁ ମୁଁ ତାକ ପାଖରେ
ଚିରକୁତ୍ଥକ । -ତୁମେ ଏତେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କଥା ଆଗରୁ ଘରୁ ଭାବିଚିତ୍ତ ଯାଇଥିଲ କି ? ମୁଁ
କହିଲି - ହଁ, ଗୋଟିଗୋଟି କରି ସବୁ କଥାର ଭଲ-ମନ୍ଦ ବିଚାର କରି କହିବାକୁ ଯାଇଥିଲି
ଓ କହିଲି । ସେମାନେ କହିଲେ - ସାହେବ ଚିକିଏ କଡ଼ା ମିଳାଇବ ସିନା, ଶିକ୍ଷକ ମାନଙ୍କର
ସବୁବେଳେ ମଙ୍ଗଳ କରିଛନ୍ତି । ସେଥପାଇଁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ତାକ ଉପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ।
ଏଣୁ ଆଶା କରାଯାଉଛି, ତୁମ କଥାର ନିଶ୍ଚଯ ସୁବିଚାର କରିବେ ।

ଏହାର ଦୁଇଦିନ ପରେ ସାହେବଙ୍କ ଆଦେଶ ଆସିଲା । ଦେଖାଗଲା ଯେ ମୁଁ
ଦେଇଥିବାରୁ ପ୍ରସାଦ ମଂଜୁର କରାଯାଇଛି ଓ ମୋତେ ନାଳାମର ମିଶ୍ରଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ
ତଥା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ନିଯୁକ୍ତ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହିପରି ମୁଁ ଚେଣ୍ଟ ଗ୍ରେନ୍‌ଡର
ପୋଷ୍ଟ ପାଇ ସିନିଅର ଚିରର ରୂପେ ଗଣ୍ୟହେଲି ।

ନୁଆ ହେଡ଼ମାଞ୍ଚର ଜନ୍ମ ଭୂଷଣ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସାଗର

ବି.ପି.ଜେନା, କି.କେ. ବୋଷ ଓ ମୁଁ ସୁଦର ରୂପେ ଏନ୍.ସି.ସି. କାର୍ଯ୍ୟ
ତୁଳାରଥିଲୁଁ । କେତେ ବର୍ଷ ପରେ କି.କେ. ବୋଷଙ୍କୁ ପ୍ରମୋଦନରେ ଚିତ୍ରିଲାଗଡ଼ ଇ.ଟି.
ସୁଲକ୍ଷ୍ଣ ବଦଳି ହେଲା, ତା'ର ଅନ୍ତଦିନ ପରେ ବି.ପି. ଜେନାଙ୍କୁ ଅନୁଗୋଳ ଚ୍ରେନି
କଲେଜକୁ ଅଧ୍ୟାପକ ରୂପେ ବଦଳିହେଲା । ସେ ଏମ୍.ଇଟି. ପାସ କରିଥିଲେ । ମୁଁ

ଏନ୍.ସି.ସି.ରେ ଏକାଜା ଅର୍ପିସର ଥିଲି । ଅବଶ୍ୟକ କେତେ ମାସ ପରେ ବାମଣାରୁ ଆସିଲେ ଚ୍ରେଷ୍ଠ ଗ୍ରାନ୍‌କୁଏଟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିସର ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପଙ୍କନୀୟକ । ଏ ମଧ୍ୟରେ ସ୍କୁଲ ହେଉମାନ୍ଦର ପଦବୀ ଖାଲି ପଡ଼ିବାରୁ ସିନିଆର୍ ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ ମୁଁ ଗାର୍ଡରେ ପ୍ରାୟ ନଅମାସ ରହିଲି । ହେଉମାନ୍ଦର ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ମଧ୍ୟ ଏନ୍.ସି.ସି. କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଳାଦର୍ଥିଲି ।

ଏ ସମୟରେ ଆସିଲେ ଚ୍ରେଷ୍ଠ ଗ୍ରାନ୍‌କୁଏଟ ସାଇନ୍ସ ଶିକ୍ଷକ ତଥା ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିସର କେ.ରି. ରାୟ (କେମଲେନ୍ଦ୍ର ବିକାଶ ରାୟ) । ଆମ ଏନ୍.ସି.ସି. ଚ୍ରେନିଂ ଠିକ୍ ଚାଲିଲା । ପ୍ରଥମ ଦିନ ସେ ଏନ୍.ସି.ସି. କ୍ଲ୍ୟୋପକୁ ଗଲେ, ମୁଁ ତା'ପରେ ମୋର ମିଲିଗାରା ତ୍ରେସ୍ ପିଛି ଚ୍ରେନିଂ କ୍ଲ୍ୟୋପକୁ ଯାଇ ତାକୁ କାଇଦା ସହକାରେ ସେଲ୍ୟୁଟ କଲି । ସେ ମଧ୍ୟ ସେଲ୍ୟୁଟ କଲେ ଓ ମୋତେ କହିଲେ - ଆପଣ ହେଉମାନ୍ଦର, ମୋତେ ସେଲ୍ୟୁଟ କରିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ କହିଲି - ଏହି ଚ୍ରେନିଂ କ୍ଲ୍ୟୋପରେ ଆପଣ ମୋଠାରୁ ସିନିଆର୍, ତେଣୁ ମୁଁ ସବୁଦିନ ଏଠାରେ ଆପଣକୁ ସେଲ୍ୟୁଟ କରିବି ଓ ମୁଁ ହେଉମାନ୍ଦର ଚୌକିରେ ଥିବାରୁ ଅର୍ପିସରେ ଆପଣ ମୋତେ ସେଲ୍ୟୁଟ କରିବେ । ଏକଥାରେ ସେ ହସିଲେ ଓ ହଁଙ୍କଲେ ।

ତା'ପରେ କଟକରୁ ହେଉମାନ୍ଦର ହୋଇ ଆସିଲେ ଇନ୍ଦ୍ରଭୂଷଣ ମିଶ୍ର । ମୁଁ ହେଉମାନ୍ଦର ଚାର୍ଜରେ ଥିବା ଜାଣି ଆଗରୁ ଇନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ମୋ ନାହିଁରେ ଚିଠି ଦେଇ ତାକ ସପରିବାର ଆସିବା ଦିନର ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ହେଉମାନ୍ଦର କାର୍ଟ୍‌ସିର୍କୁ ଲୋକ ଲଗାଇ ସଫାସୁତୁରା କରି ରଖିଥିଲୁଁ । ସେ ସପରିବାର ଆସିଲେ ଓ ହେଉମାନ୍ଦର କାର୍ଟ୍‌ସିର୍ ଆଗରେ ଆମେ ୩/୪ ଜଣ ଶିକ୍ଷକ ତାକୁ ସାବଧାନ କଲୁଁ । ଆମ ସ୍କୁଲ ପିଅନ୍ ଦୁଇଜଣ ତାକ ଗାଡ଼ିରୁ ସବୁନିଷ ଓହ୍ଲାଇଲେ ଓ କାର୍ଟ୍‌ସିର୍ ଭିତରକୁ ନେଲେ । ଇନ୍ଦ୍ରବାବୁ କାର୍ଟ୍‌ସିର୍ ସଫାସୁତୁରା ଦେଖି ଖୁସିହେଲେ । ସେଦିନ ସେମାନେ ଉପରାଞ୍ଚି ପ୍ରାୟ-ସାହେବାରିଟା କି ପାଞ୍ଚଟାରେ ପହଞ୍ଚିଥିବାରୁ ମୁଁ ତାକୁ କହିଲି- ସାର, ରାତ୍ରି ଭୋଜନଟା ଆମୟରେ କରିବାକୁ ମୋର ଅନୁଗୋଧ । ବାସ ଦୁଇ ତିନିଟା ଘର ଛାଡ଼ି ସଢ଼କର ଆଗପଟେ ମୋର ଘର । ସେ ଆନନ୍ଦରେ ହଁଙ୍କଲେ । ଇନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ଥିଲେ ଆମ ପୂର୍ବତନ ସ୍କୁଲ ଇନ୍ଦ୍ରପକ୍ଷର ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କ ସାନ ଶାରୁ । ସେ ହୁଁଏଟ ତାକ ଶାରୁଙ୍କ ପାଖରୁ ମୋ କଥା କିଛି ଶୁଣିଥିବେ । କାରଣ ଇନ୍ଦ୍ରପକ୍ଷର ହରିହର ମିଶ୍ର ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ।

ଶେଷରେ କଥାଟିଏ କହୁଛି ସାର ଶୁଣାନ୍ତୁ - ମୁଁ ସାଧୁ ସନ୍ତୁ ତଥା ସୁଜନମାନଙ୍କ
ଠାରୁ ଶୁଣିଛି ଯେ ଲୋକ ମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ମଙ୍ଗଳସାଧନ ସ୍ଵୟଂ ଭଗବାନ୍
କରିଥାଏଟି । ସାର, ମୋର ପ୍ରସାବର ସୁରିଚାର କଲେ ଆପଣ ଆମ ଚାରିଜଣକର ମଙ୍ଗଳ
ସାଧନ କରିବେ । ଫଳରେ ଆପଣଙ୍କର ନିଶ୍ଚଯ ମଙ୍ଗଳ ହେବ ବୋଲି ମୋର ଦୃଢ଼
ବିଶ୍ୱାସ । ଏତେ ସମୟ ଦେଇ ଆପଣ ମୋ'କଥା ଶୁଣିଥିବାରୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଉତ୍ତିଷ୍ଠିତ
ପ୍ରଣାମ ଜଣାଉଛି କହି ଚିକିଏ ନଇଁପଡ଼ି ପ୍ରଣାମ କଲି ଓ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବାହାରି ଆସିଲି ।
ମୋର ମନେ ହେଲା ଯେ ସେ ମୋ କଥା ଶୁଣି କିଛି ଭାବୁଥିଲେ ଓ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ
ରହିଥିଲେ ।

ତହେି ପରଦିନ ମୁଁ ସ୍କୁଲକୁ ଆସି ମୋର ସାଙ୍ଗ ଶିକ୍ଷକ ଦୁଇଟିନି ଜଣାକୁ ଏକଥା
ଶୁଣାଇଲି । ସେମାନେ ପଚାରିଲେ - ସାହେବ ତୁମର ଏତେ କଥା ଘୋର୍ଯ୍ୟ ଧରି
ଶୁଣିଲେ ? ମୁଁ କହିଲି-ହଁ ମୋର ସବୁ କଥା ଶୁଣିଲେ । ଏଥପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ
ଚିକକୁଡ଼ି - ତୁମେ ଏତେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କଥା ଆଗରୁ ଘରୁ ଭାବିବିନ୍ତି ଯାଇଥିଲ କି ? ମୁଁ
କହିଲି - ହଁ, ଗୋଟିଗୋଟି କରି ସବୁ କଥାର ଭଲ-ମାଦ ବିଚାର କରି କହିବାକୁ ଯାଇଥିଲି
ଓ କହିଲି । ସେମାନେ କହିଲେ - ସାହେବ ଚିକିଏ କଡ଼ା ମିଳାକର ସିନା, ଶିକ୍ଷକ ମାନଙ୍କର
ସବୁବେଳେ ମଙ୍ଗଳ କରିଛନ୍ତି । ସେଥପାଇଁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ସବୁଷ୍ଟ ।
ଏଣୁ ଆଶା କରାଯାଉଛି, ତୁମ କଥାର ନିଶ୍ଚଯ ସୁରିଚାର କରିବେ ।

ଏହାର ଦୁଇଦିନ ପରେ ସାହେବଙ୍କ ଆଦେଶ ଆସିଲା । ଦେଖାଗଲା ଯେ ମୁଁ
ଦେଇଥିବାରୁ ପ୍ରସାବ ମଂକୁର କରାଯାଇଛି ଓ ମୋତେ ନାଲାମର ମିଶ୍ରଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ
ତଥା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ନିଯୁକ୍ତ ବିଆୟାଇଛି । ଏହିପରି ମୁଁ ଟ୍ରେଣ୍ ଗ୍ରେନ୍‌ଏଟ
ପୋଷ୍ଟ ପାଇ ସିନିଅର ଚିଚର ରୂପେ ଗଣ୍ୟହେଲି ।

ନୃଥା ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଇନ୍ହୁ ଭୂଷଣ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସାଗର

ବି.ପି.ଜେନା, ଜି.କେ. ବୋଷ ଓ ମୁଁ ସୁଦର ରୂପେ ଏନ୍.ସି.ସି. କାର୍ଯ୍ୟ
ତୁଳାଉଥିଲୁଁ । କେତେ ବର୍ଷ ପରେ ଜି.କେ. ବୋଷଙ୍କୁ ପ୍ରମୋଦନ୍ତରେ ଚିକିଲାଗଡ଼ ଇ.ଟି.
ସ୍କୁଲକୁ ବଦଳି ହେଲା, ତା'ର ଅନ୍ତଦିନ ପରେ ବି.ପି. ଜେନାଙ୍କୁ ଅନୁଗୋଳ ଟ୍ରେନିଂ
କଲେଜକୁ ଅଧ୍ୟାପକ ରୂପେ ବଦଳିହେଲା । ସେ ଏମ୍.ଇଟି. ପାସ କରିଥିଲେ । ମୁଁ

ଏନ୍.ସି.ସି.ରେ ଏକାଳା ଅଫ୍ପିସର ଥିଲି । ଅବଶ୍ୟ କେତେ ମାସ ପରେ ବାମଣ୍ଡାରୁ ଆସିଲେ ତ୍ରେଣ୍ଟ ଗ୍ରାନ୍‌ସିର୍ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫ୍ପିସର ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପଙ୍ଜନ୍ୟକ । ଏ ମଧ୍ୟରେ ସ୍କୁଲ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ପଦବା ଖାଲି ପଡ଼ିବାରୁ ସିନିଆର ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ ମୁଁ ଚାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ନଅମାସ ରହିଲି । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ମଧ୍ୟ ଏନ୍.ସି.ସି. କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଳାତ୍ମକି ।

ଏ ସମୟରେ ଆସିଲେ ତ୍ରେଣ୍ଟ ଗ୍ରାନ୍‌ସିର୍ ସାଇନ୍ସ ଶିକ୍ଷକ ତଥା ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫ୍ପିସର କେ.ବି. ରାୟ (କେମାଲେନ୍ଦ୍ର ବିଜାଶ ରାୟ) । ଆମ ଏନ୍.ସି.ସି. ତ୍ରେନିଂ ଠିକ୍ ଚାଲିଲା । ପ୍ରଥମ ଦିନ ସେ ଏନ୍.ସି.ସି. କ୍ଲ୍ୟୋସକ୍ ଗଲେ, ମୁଁ ତା'ପରେ ମୋର ମିଲିଟାରୀ ତ୍ରେସ୍ ପିନ୍ହି ତ୍ରେନିଂ କ୍ଲ୍ୟୋସକ୍ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ କାଇଦା ସହକାରେ ସେଲ୍ୟୁଟ କଲି । ସେ ମଧ୍ୟ ସେଲ୍ୟୁଟ କଲେ ଓ ମୋତେ କହିଲେ - ଆପଣ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର, ମୋତେ ସେଲ୍ୟୁଟ କରିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ କହିଲି - ଏହି ତ୍ରେନିଂ କ୍ଲ୍ୟୋସରେ ଆପଣା ମୋଠାରୁ ସିନିଆର, ତେଣୁ ମୁଁ ସବୁଦିନ ଏଠାରେ ଆପଣକୁ ସେଲ୍ୟୁଟ କରିବି ଓ ମୁଁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଗୌଣିରେ ଥିବାରୁ ଅଫ୍ପିସରେ ଆପଣା ମୋତେ ସେଲ୍ୟୁଟ କରିବେ । ଏ କଥାରେ ସେ ହସିଲେ ଓ ହଁଙ୍କଲେ ।

ତା'ପରେ କଟକରୁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ହୋଇ ଆସିଲେ ଇନ୍ଦ୍ରଭୂଷଣ ମିଶ୍ର । ମୁଁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଚାର୍ଜରେ ଥିବା ଜାଣି ଆଗରୁ ଇନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ମୋ ନାଁରେ ଚିଠି ଦେଇ ତାଙ୍କ ସପରିବାର ଆସିବା ଦିନର ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ । ସେଥୁପାଇଁ ଆମେ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର କ୍ଲାର୍ଟେର୍‌କୁ ଲୋକ ଲଗାଇ ସଫାସୁତୁରା କରି ରଖିଥିଲୁଁ । ସେ ସପରିବାର ଆସିଲେ ଓ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର କ୍ଲାର୍ଟେ ଆଗରେ ଆମେ ୩/୪ ଜଣ ଶିକ୍ଷକ ତାଙ୍କୁ ସାଗର କଲୁଁ । ଆମ ସ୍କୁଲ ପିଅନ୍ ଦୂଇଜଣ ତାଙ୍କ ଗାଡ଼ିରୁ ସବୁଜିନିଷ ଓହ୍ଲାଇଲେ ଓ କ୍ଲାର୍ଟେ ଭିତରକୁ ନେଲେ । ଇନ୍ଦ୍ରବାବୁ କ୍ଲାର୍ଟେର ସଫାସୁତୁରା ଦେଖି ଖୁସିହେଲେ । ସେଦିନ ସେମାନେ ଉପରାଙ୍କି ପ୍ରାୟ-ସାଢ଼େଚାରିଟା କି ପାଞ୍ଚଟାରେ ପହଞ୍ଚଥିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଲି- ସାର, ରାତି ଭୋଜନଟା ଆମୟରେ କରିବାକୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ । ବାସ ଦୂଇ ତିନିଟା ଘର ଛାଡ଼ି ସଢ଼କର ଆଗପଟେ ମୋର ଘର । ସେ ଆନନ୍ଦରେ ହଁଙ୍କଲେ । ଇନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଥିଲେ ଆମ ପୂର୍ବତନ ସ୍କୁଲ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷର ହରିହର ମିଶ୍ରକ ସାନ ଶକ୍ତି । ସେ ହୁଏତ ତାଙ୍କ ଶକ୍ତିକ ପାଖରୁ ମୋ କଥା କିଛି ଶୁଣିଥିବେ । କାରଣ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷର ହରିହର ମିଶ୍ର ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରବାବୁ ସପରିବାର ମୋର ନିମନ୍ତଣ କ୍ରମେ ମୋ ଘରେ ଗାତ୍ରିଭୋକନ କଲେ । ଉଭୟ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ହୋଇଗଲା । ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ।

ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିସରଙ୍କ ପାଇଁ ନୂଆ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା

ତହେଁ ପରଦିନ ସକାଳ ଦଶଟାରେ ଦୁହେଁ ସ୍ଵାଲକୁ ଗଲୁଁ ପିଲାକ ପ୍ରାର୍ଥନା ସଭାରେ ଯୋଗଦେଲୁଁ । ପିଲାମାନେ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନେ ତାକୁ ନୂଆ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ରୂପେ ଜାଣିଲେ । ମୁଁ ତାକୁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଚାର୍ଜ ଦେଲି ୧୯୭୧ ଜାନୁଆରୀ ମାସର ୧ କି ୨ ତାରିଖରେ । ଅର୍ପିସ କାମରେ ସେ କିଛି ସମୟ କଟାଇ ସବୁ କ୍ଲାସକୁ ବୁଲିଗଲେ ଓ ସବୁ କ୍ଲାସରେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପଢାଇବା ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲେ । ସ୍ଵାଲ ଛୁଟିପରେ ମୁଁ ଘରକୁ ଯାଇ ଏନ୍.ସି.ସି. ତ୍ରେସ ପିନ୍ଧି ଆସି ଇନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କ ସେଲୁୟଟ କଲି ଏବଂ ଆମ ଟ୍ରେନିଂ କ୍ଲାସକୁ ତାକିନେଲି । ସବୁ ପିଲା ନୂଆ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ସେଲୁୟଟ କଲେ । ତା'ପରେ କେତେଦିନ ମଧ୍ୟ ସେ ଆମ ଟ୍ରେନିଂ କ୍ଲାସ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକାସାଙ୍ଗରେ ତାକୁ ସେଲୁୟଟ କରୁଥିଲୁଁ । ସେ ଖୁସିହୋଇ ସେଲୁୟଟ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ।

ଦିନେ ମୋତେ ସେ ପଚାରିଲେ-ବର୍ଷଯାକ ଦେଖୁଛି କେବଳ ଜଣେ ବା ଦୁଇଜଣ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିସରରେ କାମ ଚାଲିଛି, ତିନିଟା ଟୁପକୁ ତିନିଜଣ ଅର୍ପିସର ହେବା କଥା । ମୁଁ କହିଲି - ସାର, ଏପରି ଯଦି ଗୋଟିଏ ସରକାରୀ ଆଦେଶ ମିଳିତା ଯେଉଁରେ କି ଗୋଟିଏ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିସର ଗୋଟିଏ ହାଇସ୍କୁଲ ବା କଲେଜରେ ଅଟି କମରେ ପାଷବର୍ଷ କାମ କରିବାକୁ ବାଧ ଓ ପାଷବର୍ଷ ନ ପୁରୁଣୁ ତାକୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ବଦଳି କରା ନ ଯାଆନ୍ତା, ତା'ହେଲେ ଏ ଅସୁରିଧା ଦୂର ହୁଅନ୍ତା । ଦେଖନ୍ତୁ, ମୁଁ କେବଳ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେ କି ଏହି ସ୍ଵାଲରେ ବାର ବର୍ଷ ହେଲା ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିସର ରୂପେ କାମ କରୁଛି । ମୋର ମଧ୍ୟ ପ୍ରମୋଦନ ନିକଟରେ ହେବାର ଅଛି । ମୁଁ ଏଠାରୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ବଦଳି ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ ଆପଣଙ୍କ ସ୍ଵାଲରେ ଦୁଃଖ ଜଣେ ଅଧେ ଅର୍ପିସରରେ କାମ ଚାଲିବ । ମୁଁ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଚାର୍ଜରେ ଆଇ ମଧ୍ୟ ରାତିମତ ଏନ୍.ସି.ସି. କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଳାରଥୁଲି । ଏଥୁପାଇଁ କହୁଛି, ଗୋଟିଏ ସେପରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଉପରୁ ଆସିଲେ କୌଣସି ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିସର ଗୋଟିଏ ସ୍ଵାଲରେ ପାଷବର୍ଷ ପୂରା ନ କରି ବଦଳିରେ ଯାଇପାରିବେ ନାହିଁ ।

ମୋ କଥାଟି ଇନ୍ଦ୍ରବାବୁଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା ଏବଂ ଏଥୁପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ସେ ଉପରକୁ କିଛି ଲେଖିଥିବେ । ତାକର ତ ତି.ପି.ଆଇ. ଅର୍ପିସରର ମଧ୍ୟ ଅନେକ ବଡ଼

ଅଫିସରଙ୍କ ସହିତ ଉଚମ ସଂପର୍କ ଥିଲା ଯେଉଁମାନେ କି ଏ ଜଥାର ଭଲ ମଦ ବିଚାର କରି ସେପରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମାଟେ ଆମ ସ୍କୁଲକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ମୋତେ ଉଦ୍‌ବାବୁ ତାହା ଦେଖାଇଲେ । ମୁଁ ତା'କୁ ତା'ର ନକଳଟିଏ ମାରିଲି । ସେ ତା'ର ନକଳଟିଏରେ ନିଜେ ସାକ୍ଷର କରି ମୋତେ ଦେଲେ । ମୁଁ ସାଇଟି କରି ତାହା ରଖାଇଲି ।

ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମାରେ ଷଡ଼ୟବ ଉଷ୍ଣୁର ହେଲା

ଏହାର କେତେ ମାସ ପରେ ମୋତେ ବଲାଞ୍ଜିରର ଇ.ଟି. (ଏଲିମେଣ୍ଟାରୀ ଟ୍ରେନିଂ) ସ୍କୁଲକୁ ପ୍ରମୋସନରେ ବଦଳି ହେଲା ଓ ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ଆଦେଶ ଥିଲା ଯେ ମୁଁ ସେଠାରେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ରହିବି ଏବଂ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲର ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫିସର ରୂପେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବି । ୧୯୭୨ ସାଲର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ମୁଁ ଏହି ଆଦେଶ ପାଇଲି ଓ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରୁ ଗଲିଭ ହୋଇ ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ଜୟନ୍ତ କରିବାକୁ ଗଲି । ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ଗଞ୍ଜାମ ଆଡ଼ୁ ଆସିଥିବା ପାଣିବାକୁ ନାମକ ଜଣେ ହେଉମାଞ୍ଚର ଥିଲେ । ତାକୁ ସେଠାରୁ ବୋଧହୁଏ ସୋନପୁର ବା ପାଟଣାଗଡ଼କୁ ବଦଳି ହୋଇଥିଲା । ସେବିନ ସେ କହିଲେ - ଆଜ୍ଞା, ଆଜି ମୁଁ ଅଫିସର ସବୁ ଜାମ ସାରିଦେବି ଓ ଆପଣଙ୍କୁ ଆସନ୍ତା କାଲି ତାର୍ଜ ଦେବି । ମୁଁ ଏହା ଶୁଣି ବାହାରି ଆସିଲି, ମାତ୍ର ସେହିଦିନ ଉପର ଓଳି ଶୁଣିଲି, ପାଣି ବାବୁ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷର ଅଫିସର ହେଉକୁର୍କ ବାବୁକୁ ଧରି ଗୋଟିଏ ଷଡ଼ୟବ କରୁଛିଟି । ସେମାନଙ୍କ ଷଡ଼ୟବରେ ଥିଲା ପାଣିବାବୁ ବଲାଞ୍ଜିରରେ ନିଜ ପୋଷରେ ରହିବେ ଓ ତାକୁ ଯେଉଁଠାକୁ ବଦଳି ହେଉଛି ସେଠାକୁ ମୋତେ ବଦଳି କରିଦେବେ । ସ୍କୁଲ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷର ଶାନ୍ତିଲତା ସାହୁ ସେବିନ ସ୍କୁଲ ପରିଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଚିଟିଲାଗଡ଼ ଯାଇଥିଲେ । ହେଉକୁର୍କ ବାବୁ କୁଆଡ଼େ ତାକୁ ଫୋନରେ ହେଲେ କିଛି ଅର୍ତ୍ତର ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷର କହିଲେ- ଆସନ୍ତାକାଲି ମୁଁ ବଲାଞ୍ଜିର ଗଲେ ସବୁ ବୁଝିବି ।

ତା'ପରଦିନ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷର ଆସିବା ଜାଣି ମୁଁ ତାକ ଅଫିସକୁ ଯାଇ ତାକୁ କହିଲି - ଆଜ୍ଞା, ମୋତେ ବଲାଞ୍ଜିର ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲକୁ ପ୍ରମୋସନରେ ବଦଳି ହୋଇଛି ଓ ସେଥିରେ ମୋତେ ଆଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ମୁଁ ସେଠାରୁ ୪ ଟା ପରେ ଆସି ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ନିୟମିତ ରୂପେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫିସର ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଳାଇବି । ଆପଣ ମୋତେ ସେଠାରେ ଜୟନ୍ତ କରିବାକୁ ସୁବିଧା କରିଦିଅନ୍ତ୍ରୁ । ଗତ

କାଳି ସେଠାର ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ମୋତେ ଚାର୍ଜ ନ ଦେବାରୁ ମୁଁ ଫେରି ଆସିଲି । ଏହା ଶୁଣି ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ତର ହେଡ଼ କୁର୍କୁ ପଚାରିଲେ - ଆମ ଅର୍ପିସକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଆଦେଶର ଏକ କପି ଆମର ଜାଣିବା ପାଇଁ ତ ନିଷ୍ଠିତ ଆସିଥିବ । ଆଶି ତ ଦେଖିବା, ସେ ଆଦେଶରେ କ'ଣ ଅଛି । ହେଡ଼କୁର୍କୁ ବାବୁ ଏକଥା ଶୁଣି ଚିକିଏ ଥଥମମା ହେବାରୁ ମୁଁ ରଖୁଥିବା କପିଟି ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ତରକୁ ଧରାରେଦେଲି । ସେ ତାହା ପଢ଼ିସାରି କହିଲେ - ହରିବାବୁ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ, ମୁଁ ଏ ଆଦେଶର ଅଦଳ ବଦଳ କରିପାରିବି ନାହିଁ । ପାଣିବାବୁକୁ ଯେଉଁଠାକୁ ବଦଳି ହୋଇଛି ସେଠାକୁ ସେ ଯାଆନ୍ତୁ ଓ ଆଜି ହରିବାବୁକୁ ଚାର୍ଜ ଦେଇ ରିଲିଭ ହୋଇଯାଆନ୍ତୁ । ଏହା କହି ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ତର ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ଏକ ଲିଖିତ ଆଦେଶ ପାଣିବାବୁକ ପାଖକୁ ପଠାଇଲେ । ଏ ଆଦେଶ ପାଇ ପାଣିବାବୁ ମୋତେ ଚାର୍ଜ ଦେଇ ସେହି ଦିନ ରିଲିଭ ହୋଇଗଲେ । ଏହିପରି ତା'ଙ୍କ ଷଡ଼ଯନ୍ତ ଫ୍ରେଶର ଫାଟିଲା ।

ମୁଁ ସେଠାରେ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ହେଲି ଏବଂ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ଭିତରେ ପାଣିବାବୁ ଚ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର କ୍ଲାର୍ସେ ଛାତ୍ର ଦେବାପରେ ମୁଁ ସେ କ୍ଲାର୍ସେରୁ ମୋ ପରିବାର ଧରି ଆସି ସେଠାରେ ରହି ହଞ୍ଚେଲ ପିଲାକର ଦେଖାଶୁଣା କଲି । ହେଲେ ଏନ୍.ସି.ସି. ପେରେଡ଼, ଯେଉଁଦିନ ଥାଏ ମୁଁ ଦିନ ସାତେ ଚାରିଟାରେ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲରେ ପେରେଡ଼ରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲି ଓ ପିଲାକୁ ପୁନଃ ବିଦ୍ୟା ଶିଖାଉଥିଲି । ଅନେକ ଦିନ ହେ.ମା.କ ଅର୍ପିସକୁ ଯାଇ ତାକୁ ସେଲୁୟ୍ଟକରୁଥିଲି, ଏଥରେ ସେ ବଡ଼ ଖୁସି ହେଉଥିଲେ । ଦିନେ ମୋର ଇ.ଟି.ସ୍କୁଲକୁ ବଦଳି ହେବାରେ ପାଣିବାବୁ ବାଧକ ହେଉଥିବା କଥା କହି ଏନ୍.ସି.ସି. ଅର୍ପିସରଙ୍କ ପାଇଁ ଆସିଥିବା ସେଇ ଆଦେଶନାମା ମୋତେ ରକ୍ଷା କଲା ବୋଲି ତାକୁ କହିଲି । ଏହା ଶୁଣି ସେ ଚିକିଏ ହସିଦେଲେ, କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣିଗଲି ଯେ ସେ ସବୁ ଖବର ରଖୁଥିଲେ । ଏହିପରି ପ୍ରାୟ ଚିନିବର୍ଷ କଟିଗଲା ବିନା ବାଧା ବିଘ୍ନରେ ।

ଇ.ଟି.ସ୍କୁଲରେ ସହଶିକ୍ଷାର ପ୍ରତଳନ

ତା'ପରେ ଦିନେ ଶୁଣିଲି ଯେ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ମିଟିଂରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ପାସ ହୋଇଛି । ପ୍ରସ୍ତାବଟି ହେଲା, ଆସନ୍ତା ଶିକ୍ଷା ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭରେ ଏହି ଇ.ଟି.ସ୍କୁଲକୁ ବାଲିକା ଇ.ଟି.ସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ କରାଯିବ ଓ କେବଳ ବାଲିକାମାନେ ଏହି ସ୍କୁଲରେ ଏଡ଼ମିଶନ ନେବେ । ମୁଁ ଏହାଶୁଣି ଜିଲ୍ଲାପରିଷଦ ଚେଆରମେନ ସୋନପୁର ଇଲାକାର

ଶିବତଳା ଗୀର ଶ୍ରୀ ଗଣେଶ୍ଵର ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଏହାର ସତ୍ୟାସତ୍ୟ କଥା ପଚାରିବାକୁ ବଲାଞ୍ଜିରରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲି । ସେ ସିନେମା ଦେଖୁ ଯାଇଥିବା ଜାଣି ସିନେମା ହଲକୁ ଗଲି । ସିନେମାର ହାଫ୍-ଟାଇମରେ ଗଣେଶ୍ଵର ପଦାକୁ ଆସିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଏକଥା ପଚାରିଲି । ସେ କହିଲେ - ହଁ କଥାଟି ସତ । ଆସନ୍ତାବର୍ଷ ଆଚମନ୍ତୁ କେବଳ ବାଲିକାମାନେ ଏ ସ୍କୁଲରେ ଏଡ଼ମିସନ୍ ନେବେ । ମୁଁ ପଚାରିଲି - ମୋ କଥା କଣ ହେବ ? ସେ କହିଲେ - ଆପଣ ଅନ୍ୟତ୍ର ବଦଳିରେ ଯିବେ । ମୁଁ ପଚାରିଲି - ସେ ସ୍କୁଲରେ ମୁଁ ରହି ପାରିବି କି ? ସେ ନାହିଁ କଲେ ଓ ସିନେମା ଦେଖୁବାକୁ ଗଲେ ।

ମୁଁ ଦେଖିଲି ଯେ ଏହା ଗୋଟିଏ ଅବାନ୍ତର ପ୍ରସ୍ତାବ । ବଲାଞ୍ଜିରରେ ଶିକ୍ଷିତା ଛିଅ ଏତେ କାହାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଚ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲଟିଏ ଚାଲିବ । ମୁଁ ତେଣୁ ନିଲ୍ଲା ପରିଷଦକୁ ଗୋଟିଏ ଚିଠି ଦେଲି । ସେଥିରେ ଲେଖିଲି, ବଲାଞ୍ଜିରରେ କେବଳ ବାଲିକାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲ ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ଏଥିପାଇଁ ୨୪/୩୦ ଜଣ ବାଲିକା ଆବଶ୍ୟକ । ବଲାଞ୍ଜିରରେ ସେତିକି ବାଲିକା ମିଳିବେ କି ନାହିଁ ପରାକ୍ଷା ସ୍ଵରୂପ ବିଜ୍ଞାପନ ଦିଆଯାଉ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ ଏଥିପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ଲେଖିଲି, ପରାକ୍ଷା କରି ଦେଖନ୍ତୁ ପାସ୍-ସାତ ଜଣରୁ ଅଧିକ ବାହାରିବେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛି ଯେ କୋ-ଏଜ୍ଯୁକେସନ ବା ସହଶିକ୍ଷା ଏହି ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରଚଳନ କଲେ ଭଲ ହେବ । ମନେ ରଖନ୍ତୁ ମୁଁ ଜଣେ ଅଭିଜ୍ଞ ହେଉମାନ୍ତର ରୂପେ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛି ।

ମୁଁ ସେ ଚିଠିର ଏକ କିତା ନକଳ ଇନ୍‌ପେକ୍ସରଙ୍କ ପାଖକୁ ମଧ୍ୟ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଇଥିଲି । ସେମାନେ ମୋ କଥାଟିକୁ ବିଚାର କରି ବିଜ୍ଞାପନ ଦେଲେ । ଦେଖାଗଲା ତିନିଜଣ ମାତ୍ର ଇ.ଟି. ଚ୍ରେନିଂ ନେବାକୁ ଦରଖାସ୍ତ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଦୁଇଜଣ ଅବିବାହିତା ଛିଅ ଓ ଜଣେ ବିବାହିତା ନାରୀ (ରମାଦେବୀ) । ତେଣୁ ସ୍କୁଲରେ ସହଶିକ୍ଷାର ପ୍ରଚଳନ ହେଲା ଓ ମୁଁ ଆହୁରି ଦୁଇବର୍ଷ ସେଠାରେ କଟାଇଦେଲି । ତା'ପରେ ମୋତେ ଅନ୍ୟତ୍ର ବଦଳି ହେଲା ଓ ମୁଁ ଏନ୍.ସି.ସି. ପଦବାକୁ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ କରିଦେଲି । ଏନ୍.ସି.ସି. ଅଫୀସର ରୂପେ ମୁଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପଦର ବର୍ଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ।

ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଧାନ ଚାଷ

ସେବେବେଳେ ବଲାଙ୍ଗିର (ଇ.ଟି.) ଗୁରୁତ୍ବନିଂ ସ୍କୁଲରେ ଆମେ ସାତଜଣ କର୍ମଚାରୀ ଥିଲୁ । ମୁଁ ଥିଲି ହେଉମାନ୍ଦର ଆହୁରି ଦୁଇଜଣ ଚେଣ୍ଡ ଗ୍ରାନ୍‌ଟ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ । ସେମାନେ ହେଲେ ସର୍ବଶ୍ରୀ କୁଳମଣି ମିଶ୍ର, ଶ୍ୟାମ ସୁଦର ଉଦ୍‌ଗାତା । ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ନାୟକ ଚେଣ୍ଡ ଆଇଏ, ଦାଉଦ କର ମାଟ୍ରିକ ସିଟି । ଉଦୟନାଥ ମିଶ୍ର ଥିଲେ ବଚିଚା କାମ ଶିଖାଇବା ଶିକ୍ଷକ । ବଚିଚା ମାନ୍ଦର କହିଲେ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ବୁଝୁଥିଲେ ଏବଂ ଜଣେ ପିଅନ ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ଯୋଗାନ୍ତ୍ର ରଥ । ସ୍କୁଲ ସୁଦର ରୂପେ ଚାଲୁଥିଲା ଏବଂ ଛାତ୍ରମାନେ ମଧ୍ୟ ସ୍କୁଲ ଓ ହଷ୍ଟେଲର ସବୁ ନିୟମ ମାନି ଚଲୁଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ସବୁ ଛାତ୍ର ମଫ଼ସଲ ଅଂଚଳରୁ ଆସୁଥିଲେ ଓ ଇ.ଟି ଟ୍ରେନିଂ ପାସ୍‌କରି ମଫ଼ସଲ ମାନକର ସ୍କୁଲ ଗୁଡ଼ିକରେ ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ପାଉଥିଲେ ।

ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲ ହଷ୍ଟେଲରେ ସବୁଛାତ୍ର ରହିବାକୁ ସ୍ଥାନ ହେଉନଥିଲା । ତେଣୁ ପ୍ରାକ୍ତିଯିଂ ସ୍କୁଲର ବିରାଟ ହଲରେ ଓ ଆଉ ଗୋଟିଏ କୋଠରାରେ ସ୍କୁଲର ଅଧ୍ୟାଧ୍ୟ ଛାତ୍ର ରହୁଥିଲେ । ଯେଉଁଦିନ ସ୍କୁଲ ହଲରେ କୌଣସି ସଭାସମିତି ହେବାର ଥାଏ, କେତେ ସମୟ ପାଇଁ ସେମାନେ ତାକର ସାମାନ ଅନ୍ୟତ୍ର ରଖି ହଲକୁ ଖାଲି କରି ଦେଉଥିଲେ । ତେଣୁ କୌଣସି ବିଶେଷ କାମ ଅଟକୁ ନ ଥିଲା ।

ମୁଁ ଏ ସ୍କୁଲକୁ ଗଲାପରେ ଦେଖିଲି, ସ୍କୁଲର ବଚିଚା ଓ ଖେଳପଡ଼ିଆକୁ ଲାଗି ରହିଛି ଏକ ପ୍ରକାଶ ଖାଲି ପଡ଼ିଆ ଭୂମି । ତାହା ଥିଲା ସରକାରୀ ଭୂମି । ମୁଁ ଦିନେ ପିଲାକ

ଆଗରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ରଖାଲି-ଏ ଭୂମିରେ ଧାନଚାଷ କଲେ ବହୁତ ଧାନ ମିଳିବ । ସେମାନେ ସେହିବର୍ଷ ବର୍ଷାରତୁରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ବାହାର ଚାଷାମାନଙ୍କୁ ଲଗାଇ ହଳ ଲଜଳରେ ଚାଷକରାଇ ଧାନ ବୁଣିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଚାଷାମାନଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ମୋ ଠାରୁ ପିଲାମାନେ ପଇସା ନେଲେ । ସ୍କୁଲର ବର୍ତ୍ତିତା କାମ ବାଧତାମୂଳକ ବିଷୟଟିଏ ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଓ ସରକାରରୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ କିଛି ଅନୁଦାନ ମିଳୁଥିଲା । ସେହି ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଧାନଚାଷ କରାହୋଇଥିଲା । ସେ ବର୍ଷ ପ୍ରତ୍ଯେତୀ ଧାନ ଅମଳ ହେଲା । ମୁଁ ପିଲାକୁ କହିଲି-ତୁମେ ତୁମ ମେସରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ପାଇଁ ଦଶବସ୍ତା ଧାନ ରଖ । ସେମାନେ ମାତ୍ରିମାଡ଼ି ଦଶବସ୍ତା ଧାନ ରଖିଲେ । ତା'ପରେ କହିଲି-ଆମ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକ ଓ ପିଅନଙ୍କୁ ଏକ ବସ୍ତା ଲେଖାଏଁ ଧାନ ଦିଅ । ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଘରେ ଦସ୍ତାଏ ଲେଖାଏଁ ଧାନ ଦେଇଆସିଲେ । ତା'ପରେ ମୁଁ କହିଲି- ବାକି ଧାନଟକ ବିକିଦେଇ ସରକାରକୁ କିଛି ବୁଝାଇବ । ସେ ଏଥିପାଇଁ ଏ ସ୍କୁଲକୁ ଅନୁଦାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ କହିଲେ-ଆଜ୍ଞା, ଆମେ ଆମ ମେସି ପାଇଁ ସବୁ ଧାନ କିଣିନେବୁଁ । ଆମକୁ କିଛି କମ ଦାମରେ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ କହିଲି-ଏଇଟା ମୋର ନୁହେଁ ତୁମର, ତୁମେ ଯାହା ଠିକ୍ କରିବ, ସେପରି ହେବ । ସେମାନେ ସେପରି କଲେ ଓ ମୁଁ ସରକାରକୁ ତାହା ବୁଝାଇ ଦେଇ ରସିଦ୍ବର୍ଷ ରଖାଇ । ଦରକାର ହେଲେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତାହା ଦେଖିବେ । ଯେଉଁ କେବେବର୍ଷ ମୁଁ ସେଠାରେ ଥିଲି, ଏହିପରି କରାଯାଉଥିଲା ।

ଥରେ ସ୍କୁଲକୁ ଉପରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସିଲା ସ୍କୁଲ ବର୍ତ୍ତିତାରେ ଚାରିପ୍ରକାର ଗରି ଲଗାଇବା ପାଇଁ । ସେ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା କଦଳି, ଅମୃତଭଣ୍ଡା, ସଜନା (ମୁନ୍ଗା) ଓ ଲେମୁଗଛ ।

ଚିଠି ପାଇ ମୁଁ ମୋ ସ୍କୁଲର ପିଲାମାନଙ୍କୁ କହିଲି । ସେମାନେ କହିଲେ-ଏ ସବୁଗଛର ବାରା ଚାଷାମାନଙ୍କ ବର୍ତ୍ତିତାରୁ ମିଳିଯିବ ଆଜ୍ଞା । ଚାଷାମାନେ ଆମର ଚିନ୍ମା ପରିଚିତ ହୋଇଗଲେଣି । ସେମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ଚାରାଗଛ ସବୁ ଦେବେ । ଜଣେ ତ କହିଲା-ଆଜ୍ଞା ବଡ଼ବଡ଼ ଚାରାଗଛ ସବୁ ଆଣିବୁଁ ଯେପରି କି ସେଥିରେ ଶାସ୍ତ୍ର ଫଳ ଧରିବ । ତାହେଲେ ସିନା ଆମ୍ବେମାନେ ବୋପିଥିବା ଗଛର ଫଳ ଖାଇପାରିବୁଁ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ କଥାର ଯଥାର୍ଥତା ବୁଝିପାରି କହିଲି-ତୁମର ଏପରି ବୁଦ୍ଧିକୁ ମୁଁ ପ୍ରଶଂସା ନ କରି ରହିପାରୁ ନାହିଁରେ ପିଲାମାନେ, ମୁଁ ତୁମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଶାର୍ଥୀ କରୁଛି, ଜୀବନରେ ତୁମେ ସବୁ ଦେଶର ଉନ୍ନତି କରିବ ।

ସେହିଦିନ ଉପରଓଳି ଚାରି ପ୍ରକାରର ଶୁଭ ବଡ଼ବଡ଼ ଚାରାଗଛ ସବୁ ଆସିଗଲା
ଓ ବରିଚାରେ ଦୁଇତିନି ଧାର୍ତ୍ତି କରି ଲଗାଇ ଦିଆଗଲା । ଲେମ୍ବୁ ଗଛ ଦୁଇଟିକୁ ଛାଡ଼ି ଥିଲା
ପ୍ରକାର ସବୁ ଗଛରେ ଫଳ ଧରିଲା । ଗୋଟିଏ କଦଳୀ ଗଛରେ ତ ଏତେ ଫଳ ଧରିଥିଲା
ଯେ ତାକୁ ଚିରାଟି ଦେଇ କାନ୍ତିକୁ ସମ୍ମାଳିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆମେ ସେ କଦଳୀ
ଖାଇପାରିଲୁ ନାହିଁ । କଦଳୀ ଚିକିଏ ପାକଳ ହୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ରାତିରେ ଚୋର
ଆସି ତାକୁ ନେଇଗଲା । ବରିଚାର ଅମରୀ ଗଛର ବାଡ଼ାର ମଣିରେମଣିରେ କାଠ
ଖୁଣ୍ଟପୋଡ଼ି, ଉଚାକରି ମଜବୁତ ଭାବରେ ବନ୍ଧାପାଇଥିଲା । ତା ସବୁ କଦଳୀ କାନ୍ତିକି
ଚୋରି ହୋଇଗଲା । ସେବିନ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବହୁତ ବଡ଼ ଚର୍ଚ ଲାଇଟ୍ କଣିଆଣି ପିଲାକୁ
ଦେଇ କହିଲି-ରାତିରେ ପାଳିକରି ଚିକିଏ ଜଗୁଥିଲେ ଚୋରି ହେବନାହିଁ । ନହେଲେ ଧାନ
ପାକଳ ହେଲାଣି, ରାତିରେ ସେ ସବୁ ଚୋରମାନେ ଦାଇକରି ନେଇଯିବେ । ପିଲାମାନେ
ଚର୍ଚ ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ଓ ପାଳିକରି ରାତିରେ ଜଗିଲେ । ଆଉ କେବେ ବରିଚାରୁ
ବା ଧାନକ୍ଷେତରୁ ଚୋରି ହୋଇନଥିଲା ।

ମୁଁ ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଚାରିବର୍ଷ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଥିଲି । ସେଥରୁ
ତିନିବର୍ଷ ଧାନ ଚାଷ କରାଇଥିଲି । ଶେଷ ବର୍ଷରେ ଦେଖିଲି ଯେ ଆମେ ଯେଉଁଠି ଧାନ
ଚାଷ କରୁଥିଲୁଁ ସେଠାରେ ଠିକାଦାର ଆସି ଗୋଟିଏ କୋଠାଘର ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ନିହା
ଖୋଲୁଛନ୍ତି । ଆଗରୁ ଶୁଣିଥିଲୁଁ ଯେ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ଆହୁରି ଏଗାର ଗୋଟି ନୂଆକରି
ସି.ଟି. ସ୍କୁଲ (ସେକେଣ୍ଟରୀ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ) ଖୋଲିବ ଓ ମାଟ୍ରିକ୍ ବା ତଦୁର୍କ ଶ୍ରେଣୀ ପାୟ
କରିଥିବା ଛାତ୍ରମାନେ ସେଥରେ ଏଡ଼ମିସନ୍ ନେବେ । ସେଥରୁ ଦୁଇଟିରୁ ଗୋଟିଏ
ବଳାଙ୍ଗିରରେ ଓ ଅନ୍ୟଟି ସୋନପୁରରେ ଖୋଲିବାର ସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ବଳାଙ୍ଗିରର
କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ହେବ ଠିକଣା ହୋଇନଥିଲା । ଶେଷରେ ଏହି ସ୍ଥାନଟି ବଜାଗଲା । ଏଣିକି
ଇ.ଟି ଓ ସି.ଟି ସ୍କୁଲ ପାଖେପାଖେ ରହିବ । ଏହା ଦେଖୁ ମୋର ଶେଷବର୍ଷଟି ଧାନଚାଷ
କଲୁନାହିଁ ।

ଘୁଡ଼ା ଘୁଡ଼ା ଘୁଡ଼ା, ଘୁଡ଼ା ଉଡ଼ିଗଲା ରାଜବାଟୀ ପଡ଼ା

ଦିନେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ମନୋବିଜ୍ଞାନ (Psychology) ପଡ଼ାଉଥିଲି ।
ଆଗରୁ ସ୍ମୃତି ଶକ୍ତି (memory) କ'ଣ, ସେ କଥା ବୁଝାଇ କହନା (Imagination)
ପଡ଼ାଉଥିଲି । କେତେକେ ବୁଝିପାରିଲେ ଓ ହୁଏତ କେତେକେ ବୁଝି ପାରିନଥିଲେ । ତେଣୁ

ଦିନେ ମୋତେ ଜଣେ ଛାତ୍ର ପଚାରିଲା-ଆଜ୍ଞା, 'କହନା' କଣ ସେ ଆଉଥରେ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ତ, ଟିକିଏ ଭଲ ରୂପେ ମୁଁ ବୁଝିପାରୁନାହିଁ ।

ମୁଁ କହିଲି-ମୁଁ ଶୁଣିଛି, କଳାହାନ୍ତି ଭବାନୀପାଟଣାର ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲରେ ପିଲାଟିଏ ଦିନେ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟି ମାଷ୍ଟରକୁ ପଚାରିଥିଲେ । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଥିଲେ କୁଣ୍ଡଳ ବେହେରା, କୁଣ୍ଠ ବେହେରା କହିଲେ ସମସ୍ତେ ବୁଝୁଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ବଡ଼ ମରଜିଆ ଲୋକ । ତାଙ୍କ ମରଜିଆ ଭାଷାରେ ସେ କହିଲେ, "ମରରେ ଛୁକରା, ହେଟା କେ ବୁଝି ନାହିଁପାରନ୍ତୁ ? ହଉ, ତେବେ ତମେ ସବୁପିଲା ଆଁଏଖିକେ ମୁଜୁ (ଆଖୁ ବଦକର) । -ହଁ ଆଜ୍ଞା ଆଖୁ ବନ୍ଦ କଲୁ । -ମାନେ ମାନେ ଗୁଟେ ଘୁଡ଼ାର ବେହେରାକେ ଦେଖ । -ଦେଖିଲୁ ଆଜ୍ଞା । -ଘୁଡ଼ା ଠିଆ ହେଇଛେ ? -ଆଜ୍ଞା ହଁ । -ତା'ପରେ ଆଗରଗୋଡ଼ ଟେକି ଉପରକୁ ଡେଗୁଛେ ଆର ଉଡ଼ୁଛେ । -ଆଜ୍ଞା ହଁ, ସତେ ଉଡ଼ୁଛେ । -ରାଜବାଟା ପଡ଼ା ଆଡ଼େ ଯାଉଛେ । -ଆଜ୍ଞା ହଁ । -ଦେଖ, ରାଜବାଟା ପଡ଼ାରେ ଉଡ଼ୁଗୁଛେ । -ହଁ ଆଜ୍ଞା ଝମ୍ ପକେଇ ହେଲା ସଡ଼କ ଉପରକେ । ମୁଁ ପଚାରିଲି-ପିଲାମାନେ କେବେ ସତରେ ଘୋଡ଼ା ଉଡ଼ିବାର ଦେଖୁଛି ? ସେମାନେ ନାହିଁ କଲେ । ମୁଁ କହିଲି-ଏବେ ଯେଉଁ ଘୋଡ଼ା ଉଡ଼ିବାର ଦୃଶ୍ୟ ମାନ ଭିତରେ ଦେଖିଲ, ଏହା ହେଉଛି କହନା କରିବା । କରିମାନେ କହନା ବଳରେ ଅନେକ ନୂଆନୂଆ କଥା ଲେଖନ୍ତି ଓ ଚିତ୍ରକରମାନେ ଏହିପରି କହନା କରି ନୂଆନୂଆ ଚିତ୍ର ଆକି ଥାଆନ୍ତି । ପିଲାମାନେ ସବୁ ବୁଝିଗଲେ ।

ମୋର ପିତୃପ୍ରେତିମ ପୂଜ୍ୟଗୁରୁ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ,

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନରସିଂହ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଶୁଭାଗମନ

ଦିନେ ଦେଖିଲି, ମୋର ପରମ ପୂଜନୀୟ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ଆମ ଗୁରୁତ୍ବେନିଂ ସ୍କୁଲକୁ ମୋ ଅର୍ପିସକୁ ଆସିଲେ । ସେତେବେଳେ ସ୍କୁଲର ରିସେପ୍ସ ଘଣା ବାଜିଲା । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଚୌକିରେ ବସାଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବା ଭଙ୍ଗାରେ ପ୍ରଣାମ କଲି ଓ ତାଙ୍କର ଆଶାର୍ଥ ଲାଭ କରି କୃତକୃତ୍ୟ ହୋଇଗଲି ।

ମୁଁକିଛି ପଚାରିବା ଆଗରୁ ସେ କହିଲେ-ହରିହର, ଦୁଇଦିନ ତଳେ ମୁଁ ଚାକିଛି ଅବସର ଗ୍ରହଣ କଲି । ହେଲେ ମୁଁ ଆମ ଗାଁକୁ ଯାଉନାହିଁ । କଣ୍ଠାବାନ୍ତି ପାଶ କେ-
ହାଇସ୍କୁଲରେ ଯାଇ ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତ ରୂପେ କାମ କରିବି । ମୋର ତ ବଳ ଅଛି, କା-

ଆଶ୍ରୟ ନ ନେଇ ଚଳି ପାରୁଛି । କାହିଁକି ଆଉ କେତେ ବର୍ଷ ଚାକିରି କରିବି ନାହିଁ ? ସେମାନେ ଭଲ ଦରମା ଦେବେ ବୋଲି ମୋତେ ଅନୁରୋଧ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ମୁଁ ହଁ କଲି । ତୁମେ ତ ଜାଣ ମୋର ପୁତ୍ରୁଗା ପନାଡ଼ି ଶିକ୍ଷକ ହୋଇଛି ଏହି ବଳାଙ୍ଗୀରର ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲରେ । ପନାଡ଼ି ଓ ଅନାଡ଼ି ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହୁଥିଲେ । ଅନାଡ଼ି ଆମ ଗାଁକୁ ଗଲାଣି । ପନାଡ଼ି ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଭଡ଼ାଘରଟିଏ ଠିକ୍ ଜଳାଣି । ହେଲେ ସେ ଏଠାରେ ରହିବ ନାହିଁ ; ତାର ଶଶ୍ଵର ଘର ଦେକାନାଳକୁ ବାହାରିଯାଇ ସେଠାରେ ଚାକିରି କରିବ । ଏ ସବୁକଥା ତମକୁ ଜଣାଇ ଦେବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା ହେବାରୁ ମୁଁ ଆସିଲି ।

ଏହି ସ୍ଵେଚ୍ଛପୂର୍ବ କଥା ଶୁଣି ମୋର ଆଖ୍ୟ ଦୁଇଟିରୁ ଲୁହ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ତା'ପରେ ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ଆଜି ବଡ଼ ଏକାଦଶା । ମୁଁ ଏ ବ୍ରତ କରେଁ । ଆପଣ ମୋର କ୍ଷାରସ୍ତ୍ରକୁ ଆସି ଦୟାକରି ପ୍ରସାଦ ପାଇବାକୁ ମୋର ବିନାଟ ଅନୁରୋଧ । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ହଁ କରି ଅତି ନିକଟରେ ଥିବା ମୋର କ୍ଷାରସ୍ତ୍ରକୁ ଗଲେ । ସେ ମୋର ଧର୍ମପତ୍ନୀ ରାସେଶ୍ଵରୀକୁ ପିଲାଦିନ୍ଦ୍ର ନାଣ୍ଟି, କାହିଁକି ନା ମୋ ଶଶ୍ଵର ଉଗବାନ ଗୁରୁ ଆମ ହାଇସ୍କୁଲରେ ଅନେକ ଦିନ ଶିକ୍ଷକ ତଥା ସ୍ଥାଉଟ ମାନ୍ଦର ଥିଲେ ଓ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସଂପର୍କ ଥିଲା । ଆମେ ଦୁଇଁ ସ୍କୁଲ ପାଖରେ ଥିବା ମୋର କ୍ଷାରସ୍ତ୍ରକୁ ଗଲୁଁ । ରାସେଶ୍ଵରା ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଦେଖୁ ପାଣି ଲୋଟାଏ ଆଣି ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଧୋଇଦେଇ ପେହି ପାଣିରୁ କିଛି ନିଜ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା ଓ ଗାମୁଛାରେ ଗୋଡ଼ ପୋଛି ଦେଇ ଚୌକିଟାରେ ବସାଇଲା । ମୋ ଠାରୁ ସବୁ ଶୁଣି ସେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ସ୍ଵେଚ୍ଛ ଶ୍ରଦ୍ଧା କଥା ଜାଣି କାନ୍ଦକାନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଆମେ ଉଭୟେ ପାଖାପାଖୁ ବସି ପ୍ରସାଦ ସେବନ କଲୁଁ । ପଣ୍ଡିତେ ମଧ୍ୟ ଓପାସ କରିଥିଲେ । ପ୍ରସାଦ ପାଇ ସାରି ସେ ତାଙ୍କ ହଷ୍ଟେଲବସାକୁ ଯିବା ପାଇଁ ବାହାରିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସଡ଼କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ବିଦାୟ ଦେଲି । ସଡ଼କର ଆରପରେ ପି.ଆର. ହାଇସ୍କୁଲ ଓ ତାଙ୍କ ହଷ୍ଟେଲ ବସାଘର ଲାଗିଲାଗି ଥିଲି । ସେ ହଷ୍ଟେଲକୁ ଯିବାଯାଲ୍ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି ଓ ମୋର ଆଖ୍ୟ ଦୁଇଟି ଛଳଛଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଧନ୍ୟ ତାଙ୍କର ସ୍ଵେଚ୍ଛ, ସ୍କୁଲର ସବୁ ପିଲାକୁ ସେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଅବାଧ ପିଲାକୁ ଶାସନ କରିବାକୁ କେବେ ପଶାତ୍ପଦ ହେଉନଥିଲେ ।

ମୋର ବଡ଼ିଅ ସୁଷମାର ବିବାହ ପ୍ରସଙ୍ଗ

ସୁଷମା ବଲାଞ୍ଜିରର ସରକାରୀ ବାଳିକା ହାଇସ୍କୁଲରୁ ମେଟିକ ପାସ କଲା ସେକେଣ୍ଠ ତିରିଜନରେ । ତା'ର ସ୍କୁଲ ସାଂଗ ସଚଳା ପଣ୍ଡା ଓ ସରୋଜିନୀ ମହାପାତ୍ର ଥାମ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକ ଚକ୍ରଧର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ (ଝିଅ) ମଧ୍ୟ ସେହି ଉଚ୍ଚତର ସେକେଣ୍ଠ ତିରିଜନରେ ପାସ କଲେ । ସେହିବର୍ଷ ସରକାରୀ ମହିଳା କଲେଜ ନୃଆକରି ଖୋଲିଲା । ଏଥପାଇଁ ସରକାରୀ କୋଠାବାଢ଼ି କିଛି ତ ନଥିଲା । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ଭଡ଼ାଘରେ କଲେଜ ଚାଲୁଥିଲା । ମୋର ପାହା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ସେତେବେଳେ ଚିଟିଲାଗଡ଼ରେ ଥିବା ଏସ.ଡ଼.ଓ. ଜନାର୍ଦନ ଦାଶ ବଲାଞ୍ଜିରରେ ଥିବା ତାଙ୍କର ନିଜ ବାସଗୁହାଟି ମହିଳା କଲେଜକୁ ଭଡ଼ାରେ ଦେଇ ପରିବାର ସହ ଚିଟିଲାଗଡ଼ରେ ରହୁଥିଲେ । ସେ ଘରଟି ବଲାଞ୍ଜିର ସିନେମା ଘରର ଅତି ନିକଟରେ ଅଛି । ବାଟରେ ସବୁବେଳେ ଲୋକ ଗହଳି ଲାଗିଥାଏ । ତେଣୁ ଝିଅମାନେ କଲେଜକୁ ଯିବା ଆସିବା କରିବାରେ କୌଣସି ଉପ୍ରସର କାରଣ ନଥିଲା । ସୁଷମା ଓ ସରୋଜିନୀ ଚାଲିଚାଲି ଯିବା ଆସିବା କରୁଥିଲେ । ତାହା ଆମେ ଆଗେ ରହୁଥିବା ରାମଜୀପଡ଼ାଠାରୁ ତଥା କ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲର ମୋର କ୍ଲାର୍ସେଟାରୁ ଅଛବାଟ ଥିଲା । ମୋର ଝିଅର ଅସାର ଯାଙ୍ଗଟିଏ ତ ଥିଲା ସଚଳା ପଣ୍ଡା । ସେ ବଡ଼ବନ୍ଦ ଗାଁର ଗୋଟିଏ ଅତି ସମ୍ମାନ ଘରର ଝିଅ । ମାତ୍ରିକ ପାସ ପରେ ସେ ବିବାହ କଲା ଅଧାପକ ମଧ୍ୟସୂଦନ ପତିକୁ ଓ ବୁଲ୍ଲାର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଗୋଟିଏ କ୍ଲାର୍ସେଟରେ ରହିଲେ । ଏହି ମଧ୍ୟସୂଦନ ପତି ହାଇସ୍କୁଲରେ ମୋର ଛାତ୍ର ଥିଲେ ଓ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଚୁପ୍ଚାନ ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲି । ସଚଳା ମୋର ନିଜର ଝିଅ ପରି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏ ଦୁହେଁ ବେଳେବେଳେ ମୋ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି ।

ଏକୋରାଣୋତ ଦସ୍ତଖତ

ସୁଷମା କଲେଜରେ ପଢି ବର୍ଷଟିଏ ପ୍ରାୟ ଶେଷ ହେବାବେଳକୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର କର ନାମକ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ ମୋର ତ୍ରୈନିଂ ସ୍କୁଲ କ୍ଲାସ୍‌ରୁ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କଠାରୁ ଜାଣିଲି ଯେ ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ସର୍ବଜନ୍ମପେକ୍ଷିତ ଓ ହୋମଗାର୍ଡ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ । ଦିନେ ସେ ହୋମଗାର୍ଡ ଶିକ୍ଷା ନେଉଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ କହିଲେ-ମୋର ଜଣେ ମାର୍ମୁକ ପୁଅ ଏମ.୧.ପାସ କରି ସରକାରୀ ଅଫୀସର ହୋଇଛି । ତା ପାଇଁ ଭଲ କନ୍ୟାପାତ୍ରାଟିଏ ଯୋଗାଦି ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ବଲାଙ୍ଗିରରେ ସେପରି ପାତ୍ରୀ ଥିବା ଜାଣିଲେ ଖବର ଦେବ ବୋଲି ମୋତେ କହିଛନ୍ତି । ତୁମେମାନେ ଜାଣିବାରେ ସେପରି ପାତ୍ରୀ କାହାପରେ ଅଛନ୍ତି କି ? ସେମାନକ ଭିତରୁ ଥିଲେ କହିଲେ-ଆମର ଶିକ୍ଷକ ହରିହର ମିଶ୍ରକ ପୁନରା ରିଅଟିଏ ଅଛି । ତାକ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତୁ । ସେ ତ୍ରୈନିଂ ସ୍କୁଲ କ୍ଲାସ୍‌ରେ ରହୁଛନ୍ତି । ହରିବାବୁ ଅତି ଭଲ ଲୋକ ଆଜ୍ଞା ।

ଏହାଶୁଣି ରାମଚନ୍ଦ୍ର କର ମୋ କ୍ଲାସ୍‌ରୁ ଆସି, ମୋତେ ସବୁ କଥା କହିଲେ । ମୁଁ କହିଲି-ଦେଖନ୍ତୁ, ମୋ ରିଆ ଆଇ.୧.ର ପ୍ରଥମବର୍ଷ ପାସକରି ଦିତୀୟ ବର୍ଷରେ ଅଛି । ସେ ଏହି କ୍ଲାସର ପରାମା ଦେଇ ପାରିଲେ ମୁଁ ତାର ବିବାହ କରାଇଦେବି ବୋଲି ଭାବୁଛି । ହେଲେ ଆପଣଙ୍କ ମାର୍ମୁ ବା ତାଙ୍କର ପୁରୁଣ୍ଠା ଲୋକେ କେହି ଦେଖୁ ଆସିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ରିଅକୁ ଦେଖୁକରି ପାହା ସ୍ଥିର କରିବାର କରିପାରନ୍ତି ।

ହେଲେ ଏହାପରେ ଛଥ ସାମୋଷ ଚାଲିଗଲା କେହି ସେଆତ୍ମ ଆସିଲେ ନାହିଁ । ଦିନେ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଦେଖିଲି, ରାମଚନ୍ଦ୍ର କର ମୋ ଘରେ ହାଜର । ସେ ମୋତେ ପଚାରିଲେ-ଆଜ୍ଞା, ସେ ବୁଝି ପାଇଁ ପାତ୍ର ଠିକଣା କଲେଣି ? ମୁଁ କହିଲି-କର ବାବୁ, ଛଥକଣ ପାତ୍ର ଖବର ପଠାଇଛନ୍ତି - ଦୁଇଜଣ ତାତର, ଦୁଇଜଣ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଚାଲକ ଓ ଆଉ ଦୁଇଜଣ ସରକାରୀ ଚାକିରିଆ । ହେଲେ କୌଣସି ଠାରେ ଠିକ୍ ହୋଇନାହିଁ ।

ତା'ପରେ ସେ କହିଲେ-ମୋର ମାର୍ମୁ ଆସିଛନ୍ତି ଯେ ସତ୍ତକରେ ଅଛନ୍ତି, ଠିକଣା ଯଦି ହୋଇନାହିଁ, ସେ ଦେଖୁବାକୁ ଆସିବେ । ମୁଁ କହିଲି-ସେ ଆସନ୍ତୁ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଘରକୁ ପାଇଁବା ଆଣିଲି । ଉଭୟେ ଖଟରେ ବସିଲେ । ସୁଷମାକୁ କହିଲି-ଭଲ ବେଶରେ ପାଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବୁ ଓ କିଛି ପଚାରିଲେ ଉରର ଦେବୁ । ନିଜେ ଚାହା ଜଳଖୁଆ ନେଇଦେବୁ । ସୁଷମା ସବୁ ସେପରି କଲା । ଉଭୟଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା, ଚାହା ଜଳଖୁଆ ନିଜେ ନେଇକରି

ଦେଲା । ସେ ସୁଷମାର ମୁହଁକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ।

ତା'ପରେ ଆମେ ଦୁହଁଁ କଥାବାର୍ତ୍ତ ହେଲୁ । ସେ ମୋତେ ସୁଷମାର ଜାତକର ଚିପଣା ମାଗିଲେ । ମୁଁ ତାକୁ ତାହା ଦେଲି ଓ ବାବୁଙ୍କ ରାଶି ନଷ୍ଟ କଥା ପଚାରିଲି । ସେ କହିଲେ-ବାବୁର ତୁଳାରାଶି । ମୁଁ କହିଲି-ସୁଷମାର ତ ତୁଳାରାଶି । ଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ - “ଏକୋରାଶୋତ ଦପରୋ ଶୁଭସ୍ୟାତ୍, ସମସ୍ତକେ, ଚତୁର୍ଥୀ ଦଶମେ ଚୈବ ଚଢ଼ାଯେକା ଦଶେସ୍ଥା ।” ଏକଜା ତ ରାଜଯୋତ୍କ ପଡ଼ୁଛି ଆଜ୍ଞା । ସେ କହିଲେ-ଆପଣ ମଧ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିଷା ଜାଣନ୍ତି ? ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ବାରକୋଳି ମହାପାତ୍ରକ ବହି ଖଣ୍ଡ ରଖିଛି । ସେଥରୁ ଅନେକ ଶ୍ଵେତ ମୁଖୟ ଅଛି । ମୋର ସଂସ୍କତ ଜ୍ଞାନ କିଛି ଅଛି ତ, ତେଣୁ ଶ୍ଵେତ ସବୁ ବୁଝିପାରୁଛି ।

ତା'ପରେ ଗଲାବେଳେ ସେ କହିଲେ-ବାବୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖୁଆସିବ ତ । ତା'ପରେ ଯାହା ହେବା କଥା କରିବା । ମୁଁ କହିଲି-ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା, ବାବୁ ଚାହିଁଲେ ସୁଷମା ପଢ଼ିଯିବାବେଳେ ବାଟରେ ତାକୁ ଦେଖୁଦେବେ । ମୁଁ କୌଣସି ପିଲାକୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ଘରକୁ ଆଣି ଝିଅକୁ ଦେଖାଇନାହିଁ । ଯିଏ ଦେଖୁବାକୁ ଚାହେଁ, ମୁଁ କହେଁ ସେ ପଢ଼ିଗଲାବେଳେ ବାଟରେ ତାକୁ ଦେଖୁଦେବ । ତେଣୁ ବାବୁ ଘରକୁ ନ ଆସିବା ଭଲ ।

ଥଥାପି ତହଁ ପରଦିନ ତାରାଚାନ୍ଦ ବାବୁ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ସୁଷମା ହାତରୁ ତା ଜଳଖ୍ୟା ଖାଇଲେ ଓ ତାକୁ ଦେଖିଲେ । ଆମେମାନେ ତାଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କର ଆଦର ସହାର କଳୁଁ ଓ ସେ ଶୁଣିହୋଇ ଫେରିବାର ଅନୁଭବ କଲୁଁ । ମୁଁ ସତ୍ତକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ ନେଇ ଛାଡ଼ିଲି ଓ ସେ ମୋତେ ନମସ୍କାର କରି ରିକ୍ଵାରେ ବସିଲେ । ତାଙ୍କ ମୁହଁର ଭାବକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମୋର ମନେ ହେଲା ସେ ସୁଷମାକୁ ପସଦ କରିଛନ୍ତି ।

ତତରାମୂଳେ ଆବରା ବା ନିର୍ବନ୍ଧ

ସେଦିନ ସଂଧା ବେଳକୁ ଗାମଚନ୍ଦ୍ର କର ମୋ ଘରକୁ ଆସି କହିଲେ-ଆଜ୍ଞା, ତାରାଚାନ୍ଦ ତ ଆପଣଙ୍କ ଝିଅ ସୁଷମାକୁ ନିଜେ ଦେଖୁଲା ଓ ମୋର ମନେ ହେଉଛି ସେ ସୁଷମାକୁ ପସଦ କରିଛି । ଆଜି ସେ ତାର ଘରକୁ ଯାଇ ସେ କଥା ଘରଲୋକଙ୍କୁ କହିବ ଓ ତାର ଅସଲ ମୁଗ୍ଧବି ତାର ଜେଜେବାପା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମନବୋଧ ପଣ୍ଡା (ବୟସ ପ୍ରାୟ ୮୫ ବର୍ଷ) ନିଜେ ଏଠାକୁ ଦେଖୁବାକୁ ଆସିବେ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଭାବୁଛୁଁ ହୃଦୟ ତାରାଚାନ୍ଦର ଅଜା (ମାଆଙ୍କ ବାପା) ଭଟଳି ଶ୍ରୀମର ଗୌତିଥ ତୋଳାମଣି ମିଶ୍ର, (ଖୁବ୍ ତେଜା ଲୋକ

ଓ গোরাদেহ) মনবোধ পঞ্জাক নিজ শালা, তাকু ডকাই আস্তাকালি ঘরে আলোচনা করিবে ও তা পরদিন এতাকু দুর্ছে আসিবে। যেমানে আসি এতার মহাদেব মন্দির ছিকরে বস্তু ওহুলভবে। তারাগায় আপশাক এ ক্ষার্ট্সের ঠিকণা তাকু জলাই দেজছি বোলি মুঁ সামান্য সূচনা তা ঠারু পাইছি। তেন্তু মুঁ আপশাকু জলাইদেলি। যেদিন মোর সরকারা দুটি থবারু মুঁ আসি পারিবি নাহি। আপশি যে ছিকরে লোকচিএ জগাইথবে যিএকি যেমানকু আপশাক এ ক্ষার্ট্সেকু নেই আসিব। এহাকহি যে চালিগলে।

সতকুষত দুজনিন পরে মহাদেব মন্দির ছিকরে দুজনশা যাত্ৰা বস্তু ওহুলভলে ও হৰিবাবুক ক্ষার্ট্সে কেউটি বোলি পচাৰিলে। মুঁ মোৱ হষ্টেলৰ দুজনশা ছাত্ৰকু যে ছিকরে জগি রহিবাকু এবং মোতে যাঙ্গেয়াঁ খবৰ দেবাকু কহিথলি। মুঁ ঘৰু বাহারিলাবেলে মোৱ স্বাকু ও সুষ্মাকু আমাৰ বৃক্ষ অতিথ মানকু কিপৰি পক্ষাৰ কৰিবাকু হেব যে কথা কহিদেজথলি। জণে ছাত্ৰ দৌতি দৌতি আসি মোতে যেমানক আগমন কথা কহিলা। মুঁ যাঙ্গে যাঙ্গে যাই যেমানকু চিহ্নিলি ও যেমানক পাদষ্টৰ্ণ কৰি মুঙ্গিআ মাৰিলি। যেমানে মোৱ এপৰি ব্যবহাৰৰে আনন্দিত হেবাৰ মুঁ অনুভৱ কলি এবং যাঙ্গে ধৰি মোৱ ক্ষার্ট্সেৰ যামনা বারঞ্চাকু আশিলি। সুষ্মা 'ও তাৰ মা' দুজনতু পাশীৰে যেমানক গোড় ধোকদেৱ, গামুছারে গোড়মানকু ভলকৰি পোষি দেৱ মুঙ্গিআ মাৰিলে। যেমানে আশাৰ্বাদ কলে এবং এহিপৰি পক্ষাৰ কৰিবা দেখু আনন্দিত হেলে।

তা'পৰে মুঁ পচাৰিলি-আপশামানে ত স্বান শৌচাদি কৰিনথবে। পঞ্জা আজ্ঞা কহিলে-বাবু শৌচাদি যারি আমে বস্তু ধৰিলুঁ গাধুআপাধুআ কৰিনাহুঁ। মুঁ কহিলি-আপশামানে তা'হেলে মো যাঙ্গে আস্তু। আম ঘৰ যামনারে থবা কোতোঁয়াৰে আপশামানক রহিবাৰ, গাধোৱবাৰ ব্যবস্থা কৰায়াক্ষি। যে কোতোঁয়াৰতিৰে দুজ বশ্বৰাঘৰৰু গোচিএ ঘৰে এহি বিশিষ্ট অতিথ মানক রহিবা পাই দুজটি পঢ়া খঁচৰে শেজ, মুচুলা, চাদৰ পঢ়ি পক্ষাৰ যাইথলা। যেতাৰে যে দুৰ্ছে বস্তি নিজ বেগ, লুগাপঢ়া রহ্মলো। তা পাখ কোতোৱৰে গাধোৱবাৰ বদোৰস্ব কৰায়াক্ষলা। যেমানে গাধোৱ পাধোৱ নিজৰ জিনিষ যেতাৰে

ଥୋଇଦେଇ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କହି ଦେଇଥିଲି, ମୋ ନିଜ ଲୋକ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ରାତିଦିନ ବରାବର ରହିଥିବେ, ଏଣୁ ସେମାନେ ଆପଣମାନଙ୍କ ସବୁ ଦେଖାଣ୍ଟା କରିବେ ।

ଘରେ ମୋ ସା କିଛି ଘରୋଇ ମିଷାନ୍ତ ଆଦି କରିଥିଲା । ଆମେ ତିନିହିଁ ଏକତ୍ର ବସି ଖଟା, ମିଠା, ଗାଗରାଗୁଆ ଆଦି ସ୍ଵାଦିଷ୍ଟ ତୋଳନ କଲୁଁ । ତା'ପରେ ଅଗଣାରୁ ହାତଧୋଇ ଫେରିବାବେଳେ ତୋଳାମଣି ମିଶ୍ର କହିଲେ-ବାଟ ବଖରାଟା ତ ସାନ ବଖରାଟିଏ ଭିତର ବଖରାଟି ଦେଖିବା କହି ସେ ଭିତରକୁ ପଶିଲେ । ଦେଖିଲେ ବାଟ ବଖରାରୁ ଦୁଇଗୁଣ ବଡ଼ ସେ ବଖରା । ସେଠାରେ ଜଣ ସବୁ ଥିଲା ସେ ଆଡ଼କୁ ତାଙ୍କ ନିଦ୍ୟାଥିବା ମୁଁ ଅନୁମାନ କଲି । ସେଠାରେ ୩/୪ଟା ଖଟ ଓ ଶେକ ମୁଚୁଲା ଆଦି ପଡ଼ିଥିଲା । ବେଷ୍ଟ ମାନଙ୍କରେ କିଛି କଂସାବାସନ ଟ୍ରଙ୍କ, ବାକସ ଆଦି ତଥା କେତେବସା ଚାଉଳ, ମୁଗ, ଗହମ, ଅଟା ଆଦି ଥିଲା ।

ଏହି ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଜରିଥିବା ମୋର ଲୋକ ଜଣେ ଆସି କହିଲା-ଆଜ୍ଞା, ସେହି ଗୋରା ଲୋକ ଜଣଙ୍କ ପଣ୍ଡ ବୁଢ଼ାଙ୍କୁ କହୁଥିଲେ-ଏହାକର କିଛି ନାହିଁ, ଇଏ ଆମ ବାବୁଙ୍କୁ କିଛି ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ପଣ୍ଡବୁଢ଼ା ଏହା ଶୁଣି କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ, ଚୁପ ରହିଥିଲେ ।

ମୁଁ ତା'ପରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ କିଛି କଥାବାର୍ତ୍ତ ହେବା ଛଳରେ କହିଲି- ଆଜ୍ଞା, ଆପଣମାନେ ମୋର ପୂରା ପରିଚୟ ତ ପାଇନାହାନ୍ତି । ଶୁଣନ୍ତି, ମୋ ନିଜ ଘର ଏହି କିଲ୍ଲାର ଲୋକସିଂହା ଥାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବଡ଼ ଖଲିଆପାଳି ଗ୍ରାମରେ । ସେ ଗାଁରେ ମୋର ପଦର ଏକଢ଼ ଜମି ଅଛି । ହଲେ ପୋଡ଼ି, ହଲେ ବଳଦ, ଦୁଇଜଣ ଛଲିଆ ଓ କୁଠିଆ ମୋର ଚାଷକାମ କରନ୍ତି । ମୋର ବଡ଼ବାପା ବ୍ରଜମୋହନ ମିଶ୍ର ସେ ସବୁର ଦେଖାଣ୍ଟା କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ହାତରେ ମୋର ତବାଘରର ଚାବି ଅଛି । ଧାନ, ଚାଉଳ, ମୁଗ, ବିରି, ରାଶି, ଗୁଡ଼, ଆଦି ଯାହାକିଛି ମିଳେ ସେ ତବାଘରେ ରଖାଯାଏ ଏବଂ ମୋର ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ସେ ସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏଠାକୁ ପଠାନ୍ତି । ମାସରେ ଥରେ ଅଧ୍ୟ ସେ ମୋର କୁଟୁମ୍ବକୁ ଦେଖାଇଥାଏନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମୋର ଛୁଟି ଦେଖି ସେ ଗାଁକୁ ଯାଇଥାଏ । ସେ ଗାଁରେ ମୋର ଝାତି ଭାଇ ସାତ ଆଠଙ୍ଗ ଅଛନ୍ତି । ତୁଙ୍ଗୁରିପାଳି, ଦିଗସିରା, ତୁଳଣ୍ଠି ଓ ବଳାଙ୍ଗିରରେ ମୋର ଝାତିଭାଇ ବହୁତ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ସମସ୍ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣର ନିଷାରେ ଚଳନ୍ତି ।

ତା'ପରେ ମୁଁ ପଚାରିଲି-ଆପଣମାନେ କେତେବେଳେ ଭୋଜନ କରିବେ ? ସେମାନେ କହିଲେ-ବାରଟା ବା ସାଢ଼େ ବାରଟାରେ ଆମେ ଖାଇବାକୁ ଘରକୁ ଯିବୁଁ ସେମାନେ ଠିକ୍ ବାରଟାରେ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବସି ଭୋଜନ କଲି । ତାପରେ ସେମାନେ କହିଲେ-ଆମେ ଯାଉଛୁଁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଣ ଗଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଏଠାକୁ ଆସି ସୁଷମାକୁ କିଛି ପଚାରିବୁଁ । ଏହା କହି ସେମାନେ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ସୁଷମାକୁ କହିଲି-ତୋର ଇଶ୍ଵରଭିତ୍ତ ହେବ, ଦେଖୁ ନିର୍ଭୟରେ ଉତ୍ତର ଦେବୁ । ସୁଷମା ହସିଦେଲା ।

ସେମାନେ ଚିକିଏ ଗଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଆମ ଘରକୁ ଆସି ସୁଷମା ଓ ତାର ମାଁକୁ ତାକିଲେ । ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ବସିଲୁଁ । ତାପରେ ପଞ୍ଚା ଆଜ୍ଞା ସୁଷମାକୁ ପଚାରିଲେ-ବୁଝ, ତୁ ପରା ସଂସ୍କତ ପଢ଼ୁଛୁ । ସେ କହିଲା-ଆଜ୍ଞା ଆମ କଲେଜରେ ଇଂରାଜୀ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କତ ଓ ହିନ୍ଦୀ ସବୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ମୁଁ ସଂସ୍କତ ଭାଷା କହିପାରେ ଓ ବୁଝିପାରେଁ । ବୁଢ଼ା କହିଲେ ତୋର ପଢ଼ାବହିରୁ ଶ୍ଲୋକଟିଏ ଗାଆ ତ । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଗାଇଲା - ଅସ୍ତ୍ରୀଯରଦ୍ୟା ଦିଶି ଦେବତାଦ୍ୱା ହିମାଳୟୋନାମ ନଗାଧୂରାଜ....ଦ୍ୟାବନ୍ୟା ପୃଥ୍ବୀବ୍ୟା ଇବ ମାନଦଣ୍ଡୀ ଆଦି । ସେ ପଚାରିଲେ-ବୁଝିପାରୁଛୁ ? ସୁଷମା ଓଡ଼ିଆରେ ବୁଝାଇଦେଲା । ତା'ପରେ ପଚାରିଲେ-ତୁ ପରା ଭାଗବତ, ଗାତା ମଧ୍ୟ ପଢ଼ିଛୁ ? ସେଥରୁ କିଛି କହ ତ । ସୁଷମା କହିଲା-ମୋର ବାବା ପ୍ରତିଦିନ ଗାତା ପଢ଼ନ୍ତି । ତାଙ୍କର ନିତ୍ୟ ଗାତା ପଢ଼ିବାର ଦେଖୁ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ିବାକୁ ମନ ହେଲା ଯେ ଏବେ କିଛି ପଢ଼ିଛି, ଆଗକୁ ସବୁ ବୁଝିକରି ପଢ଼ିବି ବୋଲି ଭାବିଛି । ସେ କହିଲେ-ସାହା ପଢ଼ିଛୁ ଦୂଇ ଚାରିଟା ଶ୍ଲୋକ କହ । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଗାଇ ଉଠିଲା ।

“ସର୍ବୋପନିଷତ୍ତେଗାବୋ ଦୋହ୍ରାଗୋପାଳ ନନ୍ଦନଃ
ପାର୍ଥୋବସ୍ତୁ, ସୁଧାରୋତ୍ତା ଦୁର୍ଗୁଁ ଗାତାମୃତଃ ମହାତ୍-
ବସୁଦେବ ସୃତଃ ଦେବ କଂସ ଚାଣୁର ମର୍ଦନଃ
ଦେବକୀ ପରମାନନ୍ଦଃ କୃଷ୍ଣ ବନ୍ଦେ ଜଗତ୍ତୁରୁଁ” ଏବଂ ଏହାକୁ ଓଡ଼ିଆରେ
ବୁଝାଇଦେଲା ।

ତା'ପରେ ସେମାନେ ନିଜ ସହିତ ଆଣିଥିବା ହିନ୍ଦୀରେ ଲେଖାଥିବା ବହିଖଣ୍ଡେ ତାକୁ ପଢ଼ିବାକୁ ଦେଇ, ସେଥରୁ ୨/୪ଟା ଶ୍ଲୋକ ବୁଝାଇବାକୁ କହିଲେ । ସେ ପଢ଼ିଲା ଓ ବୁଝାଇଦେଲା । ସେମାନେ କହିଲେ-ଧନ୍ୟବାଦ ଓ ଆଶାର୍ବାଦ । ତୋ'ର ପରାକ୍ଷା ସରିଲା, ତୁ ଯାଇପାରୁ ।

‘ଏହାପରେ ସାମାନ୍ୟ ତା’ ଓ ‘ବିସ୍ତୁଗ’ ଚିକିଏ ଚିକିଏ ଖାଇ ଆମେ ଘଠିଲୁଁ ସେତେବେଳେ ସମୟ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େତିନିଟା ହେବ । ରିକ୍ଵାଟିଏ ଆସି ଆମ ଘର ଆଗରେ ଠିଆ ହେଲା । ମୁଁ ରିକ୍ଵାବାଲାକୁ ଡକାଇଥିଲି । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲି ଆମର ତ ଛୋଟ ପଡ଼ାଟିଏ । ରିକ୍ଵାରେ ବସି ପଡ଼ା ଚିକିଏ ବୁଲି ଆସନ୍ତୁ ମୁଁମୋର ସାଇକେଳରେ ପଛେପାଇଁ ଯାଉଛି କହି ସାଇକେଳ ବାହାର କଲି । ସେମାନେ ହଁ କରି ରିକ୍ଵାରେ ବସିଲେ । ମୁଁ କହିଥିବା କଥା ଅନୁସାରେ ରିକ୍ଵାବାଲା ଯାଇ ଚେତିଗାମ ଅଗ୍ରବାଲୁ ଗଲିରେ ଥିବା ମୋ ଘର ଆଗରେ ଠିଆ ହେଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ଅପେକ୍ଷା କର ଓ କିଛି ଅଧିକା ନେବୁ ବୋଲି କହିଲି । ସେ ହଁ କଲା ।

ତା’ପରେ ଆମେ ଘର ଭିତରକୁ ବାହାରପଟ ରାସ୍ତାରେ ପଶିଲୁଁ । ବାଟର ବାଁ ପଟରେ ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ପକ୍ଷ ଘର ଅଛି । ସେଥିରେ ମୋର ଭଣଜାମାନେ ରହୁଥିଲେ । ତାପରେ ଘରର ଅଗଣୀ ବା ଦୁଆରକୁ ଗଲୁଁ । ଏତେବେଳେ ଅଗଣୀ ବା ଦୁଆର ଦେଖୁ ସେମାନେ କହିଲେ-ଦୁଆରଟି ଏତେ ବଡ଼ କରିଛି କାହିଁକି ? ମୁଁ କହିଲି-ଏଠାରେ ବିବାହ କ୍ରତ ହେଲେ ଲୋକେ ଖୁଅପିଆ କରନ୍ତି । ବାହାରଲୋକ ମଧ୍ୟ ଚାହିଁଲେ ଏଠାରେ ବିବାହ ଆଦି କରିଥାନ୍ତି । ତା’ପରେ ଘରର ବାଁ ପଟକୁ ନେଇ ଘରର ବାଢ଼ି ଓ ପକ୍ଷ ପାଇଖାନା ଦେଖାଇ ଦେଲି ।

ସେଠାରୁ ଫେରି ମୋର କୁଆ ପାଖକୁ ନେଲି । ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା ପଡ଼ାର ସବୁଲୋକେ ଏଠାରୁ ପାଣି ନେବେ ବୋଲି ଏତେ ବଡ଼ କୁଆଟିଏ କରିଛି । ଏ ପଡ଼ାର ପ୍ରାୟ ସବୁ ଘରଲୋକେ ଏଥର ପାଣି ବାହାର କରନ୍ତି । କେହି କୁଆ ଭିତରେ ପଡ଼ିଗଲେ ବାହାରକୁ ବାହାରିବା ପାଇଁ ଲୁହାରଦ୍ବରେ ପାହୁଚ ସେଥିପାଇଁ କରିଛି । ତାପରେ କୁଆର ଗାଧୁଆଘରକୁ ନେଇ ପାଇପ ଚିପିବେଲି ଓ କହିଲି-ଏହିପରି ପାଇପ ପାଣିରେ ଲୋକେ ଗାଧୁଆନ୍ତି । ତା’ପରେ କୁଆ ଆରପଟେ ଥିବା ବଗିଚାକୁ ନେଲି । ସେଠାରେ ବିଲାତି ଆଳୁ, କୋବି, ବାଇଗଣ, ପାତଳଘଣା ଆଦି ଓ ମଧ୍ୟାମାନଙ୍କରେ ପିଆଜ, ରୟଣ, ପୁଦନାପତ୍ର, ଧନିଆପତ୍ର ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପରିବା ଗଛ ଦେଖି ସେମାନେ ମୋତେ ପଚାରିଲେ- ଏତେ ସବୁ କିଏ କରାଇ ? ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ମୋର ଏହି ଘରଟି ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ ପିଲାମାନେ ରହିବେ ବୋଲି ଭଢ଼ାରେ ଲଗାଇ ଦେଇଛି । ସେଥିପାଇଁ ସରକାର ବଗିଚା ମାନ୍ଦର ବୋଲି ନଣେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ନିଯୁତ କରିଛନ୍ତି । ସେ ପିଲାମାନଙ୍କ ହାତରେ ସବୁ କରାନ୍ତି ଓ ପିଲାମାନେ, ମାନ୍ଦରମାନେ ତଥା ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଦିନ କିଛି କିଛି ସନ ପରିବା ପାଉଛୁ ।

ଏହାଶୁଣି ସେମାନେ ମୋତେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ପଞ୍ଚା ଆଜ୍ଞା ତ ମୋର ଦୁଇମହିଳା କୋଠାଘର ଦେଖୁ ଆଶ୍ରାପ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲେ-ବାବୁ ଏବେବଡ଼ କୋଠାଘରଟିଏ କିପରି କରିପାରିଲ ? ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା, ଏ କୋଠାଘରଟି କରିବାକୁ ମୋତେ ଛଅବର୍ଷ ଲାଗିଲା । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଖରାଦିନେ ମୋର ଦୁଇମାସ ଛୁଟି ହୁଏ । ସେ ସମୟରେ ନିଜର ତର୍ବାବଧାନରେ ଏହା କରେ । ଏହିପରି ଛଅବର୍ଷ ଲାଗିଲା । ଏବେ ଏ ଘରଟି ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲକୁ ଉଡ଼ାରେ ଲଗାଇଛି । ଏଥପାଇଁ ସ୍କୁଲ ଜନ୍ମପେକ୍ଷର ମୋତେ କହିଲେ । ମୋର ବି'ଟ ନିକଟରେ ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ବଦଳି ହୋଇଯିବ । ଚାକିରା ସରିବାପରେ ମୁଁ ଏଠାରେ ରହିବ ବୋଲି ଆଗରୁ କହନା କରି ସବୁ କରିଛି । ଏହାଶୁଣି ସେମାନେ ମୋତେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କଲେ ଓ ଆମେ ଆମ କାଟରକୁ ଫେରି ଆସିଲୁଁ ।

ସେଦିନ ସଂଧାରେ ମୁଁ ମୋର ମାମ୍ବୁ ଧୂରଗାଜ ମିଶ୍ରକୁ ସୁଷମାକୁ ଦୁଇଜଣ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ଦେଖୁ ଆସିଥିବା କଥା କହି ଅନୁଗୋଧ କଲି-ପରଦିନ ସକାଳ ନଅଟାରେ ଆମଘରକୁ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ କହିବ, ଯଦି ଝିଅକୁ ଆପଣମାନେ ପସନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି ତା'ର ସତକ ସ୍ଵରୂପ ତାକୁ କିଛି ଧରାଇ ଦିଅବୁ । ସେ ହଁ କରି ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳ ନଅଟାରେ ମୋର ଘରକୁ ଗଲେ । ଆମେମାନେ ଜଳଶ୍ରୀ କରିବାକୁ ବସୁଥଲୁଁ ମାମ୍ବୁ ମଧ୍ୟ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ଜଳଶ୍ରୀ କଲେ । ତା'ପରେ ମୁଁ ମୋର ମାମ୍ବୁଙ୍କ ପରିଚୟ ଦେଇ କହିଲି-ଜ୍ଞାନ ହେଉଛନ୍ତି ମୋର ନିଜ ମାମ୍ବୁ, ଏବେ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ହେସିଲଦାର ଅଛନ୍ତି । ମାମ୍ବୁ ଆଗରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ମାମ୍ବୁଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଓ ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ - 'ନରାଣା' ମାତୁଳ କୃତି' ଦେଖୁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ।

ଖାଇ ସାରିବାପରେ ମାମ୍ବୁ ପଣ୍ଡାବୁଡ଼ାକୁ କହିଲେ-ଏ ଝିଅକୁ ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ ଓ ନାତି ଦେଖୁ ସାରି ଆପଣମାନଙ୍କୁ ନିଜେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ପଠାଇଛନ୍ତି । ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ମନକୁ ପାଉଛି, ଆପଣ ତା'ର ସତକ ସ୍ଵରୂପ ଝିଅକୁ କିଛି ଧରାଇଦେଲେ ଆମେ ଜାଣିବୁଁ ଯେ ସୁଷମାକୁ ଆପଣ ବୋହୁ ରୂପେ ବାହିଲେ । ପଣ୍ଡାବୁଡ଼ା କହିଲେ ଅଳଂକାରପାତି ତ ତିଆରି ହେଉଛି, କିଛି ଧରି କରି ଆସିନାହୁଁ । ମାମ୍ବୁ କହିଲେ-କିଛି ଟଙ୍କାପଇସା ଧରାଇଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଚଳିବ । ବୁଡ଼ା ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ କିଛି ଟଙ୍କା ବାହାର କରି ସୁଷମାକୁ ଦେବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ମୁଁ ମନାକରି କହିଲି-ସମସ୍ତେ ତୁଳସୀ ଚଉରା ମୂଳକୁ ଯିବା ଓ ସେଠାରେ ଏ ଦିଆନିଆ କାମ ହେବ । ସମସ୍ତେ ଚଉରା ମୂଳକୁ ଗଲୁ । ମୋ' ସ୍ବା ଗୁଡ଼ନଡ଼ିଆ ବାହାର କରି ଓ ଦାପ ଜାଗର ଜାଳି କିଛି ପୂଜା ପାଠ କରି ହୁଳହୁଳି ଦେଲା ଓ

ପଣ୍ଡା ଆଜ୍ଞା କିଛି ଚକା ବାହାର କରି ସେସବୁ ସୁଷମାକୁ ଧରାଇ ଦେଲେ । ସେଠାରେ ହରିବୋଲ ହୁଲହୁଳି ପଡ଼ିଲା । ସୁଷମାକୁ ସେମାନେ ବୋହୁ କରିବାର ଆଦ୍ୟପର୍ବ ଶେଷ ହେଲା ।

ସେହିଦିନ ଉପର ଓଳି ଶୋଇସାରି ସେମାନେ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ତୋଳାମଣି ମିଶ୍ର କହିଲେ-ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଝିଅର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରି ଯାହା ହେବାର କଥା ସରିଗଲା । ଏଥର ତୁମେ ଝିଅକୁ ତ୍ରେନିଂ ଦିଅ । ମୋ ସ୍ବା କହିଲେ-ଆଜ୍ଞା ତ୍ରେନିଂ ସବୁ ଦେଇସାରିଛି ଏବଂ ସୁଷମା ସବୁ ମନେ ରଖାଇଛି । ମୁଁ ଜଣ ସବୁ ତ୍ରେନିଂ ଦେଇଛି ଶୁଣନ୍ତି କହି ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ ‘ପ୍ରଣୟ ବଳ୍ଲଗା’ରେ କଣ ମୁନି ଶକୁତ୍ତଳାକୁ ଦେଇଥିବା ଉପଦେଶାବଳୀରୁ ପ୍ରାୟ ଏକବିନ୍ଦ ଗଡ଼ିଗଡ଼ି ଗାଇଗଲା । ମହିରେ ମହିରେ ସେମାନେ ‘ସାବାସ୍, ସାବାସ୍’ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ତା’ପରେ ସେମାନେ କହିଲେ-ବାବୁ, ଆମେ ଏଠାକୁ ତିନିଥର ଆସିଲୁଣି । ତୁମେ ଆମ ଗାଁକୁ ଥରେ ଯାଇ ଦେଖୁ ଆସିବ । ମୁଁ କହିଲି-ଆଜ୍ଞା ନିଷୟ ଯିବି, ହେଲେ ମୋର ବଡ଼ବାପାକ ପୁଅମୋର ଗାଁର ଦାଦା (ବଡ଼ଭାଇ)କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇକରି ଯିବି । ସେ ବୈଷ୍ଣବ ଦାକ୍ଷା ନେଇ ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ ମାଳା ଧରି ଜପ କରୁଥାଆନ୍ତି । ତାକୁ ତକାଇବି, ଆମେ ଆସନ୍ତାକାଲି ଓ ତା ପରଦିନ ଛାଡ଼ି ତୃତୀୟ ଦିନରେ ନିଷୟ ଯିବୁଁ । ଆପଣ ଗାଡ଼ି ପଠାଇଥିବେ । ସେମାନେ ଖୁସି ହୋଇ କହିଲେ-ତୁମେରପାଲି ଛକରେ ଓହ୍ଲାଇବ । ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗାଡ଼ି ଧରି ଘରକୁ ବାହାରିଯିବୁଁ କହି ବାହାରିଲେ । ମୁଁ ସେମାନକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଯାଇ ମୁଣ୍ଡିଆମାରି ଫେରିଲି । ପରେ ଶୁଣିଲି, ସେମାନେ ଗାଡ଼ିଫେଲ ହେଲେ ଏବଂ ଆମ ଘରକୁ ନ ଫେରି ରାମାତନ୍ତ୍ର କର ଘରକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ରାତିଚା କଟାଇ ସକାଳୁ ନିଜ ଗାଁକୁ ଗାଲେ ।

ଉବୀ ସମୁଦ୍ରଙ୍କ ଖୁଲା-ବିରଣ୍ଣ

ମୁଁ ସରକଣ୍ଡା ଯିବା ପାଇଁ ମୋର ଗୌରଦାଦାଙ୍କୁ ଡକାଇଥିଲି । ସେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ଆସିଲେ ଓ ସକାଳ ବସରେ ଆମେ ଯାଇ ଠିକ ଛକରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ସେଠାକୁ ବଳଦଗାଡ଼ି ଆସିଥିଲା । ଆମେ ସେ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ପ୍ରାୟ ଦେବିଘଣ୍ଠାରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଗଲୁଁ । ସେମାନେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ଏବଂ ସ୍ନାନ ଶୌଚାଦି କର୍ମ କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ଗାଁ ପୋଖରୀକୁ ଜଣକ ସାଙ୍ଗରେ ପଠାଇଦେଲେ । ସେଠାରେ ଆମେ ସବୁକାମ ସାରି ଘରକୁ ଫେରି ତାଙ୍କର ଠାକୁର ଘରକୁ ଯାଇ ଚନ୍ଦନ ତିଳକ କରି ଗାୟତ୍ରୀ ଜପ ଆଦି

କଲୁଁ। ପଞ୍ଚାବୁଡ଼ା ସବୁ ଦେଖୁଥିଲେ ଏବଂ ଏମାନଙ୍କ ବ୍ରାହ୍ମଣିଆ କର୍ମ ଆଦିରେ ଜ୍ଞାନ ଅଛି ବୋଲି ବୋଧହୁଏ ଭାବିଥିବେ । ତା'ପରେ ଭୋଜନ ସାରି ଶୋଇଲୁଁ ।

ଉପରଙ୍ଗଳି ଗାଁରେ ଚିକିଏ ବୁଲାବୁଲି କରି ଦେଖିଲୁଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ୪/୩ ଘର, ମାରାଡ଼ି ଘର ଦୁଇଟା, କୁଇଲଟା, ଦୁମାଳ ଆଦିର ଅନେକ ଘର ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଉଚିତରୁ ଅନେକ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ଥିଲେ । ସଂଧାରେ ପୁଣି ପୋଖରୀକୁ ଯାଇ ଶୌଭାଦିକର୍ମ କରି ଫେରିଲୁଁ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ ମାନକରେ ରାତିରେ ଶାଘ୍ର ଭୋଜନ କରିପକାଟି, ତେଣୁ ଆମ୍ବେମାନେ ମଧ୍ୟ ଶାଘ୍ର ଭୋଜନ ସାରିଦେଲୁଁ ।

ତା'ପରେ ତୋଳାମଣି ମିଶ୍ର କହିଲେ - ବାବୁ ଏବେ ଗୋଟାଏ ମିଟିଂ କରିବା ଆଉ ଏ ବିବାହ ପ୍ରସାବ କଥା ଆଲୋଚନା କରିବା । ମୁଁ କହିଲି-ଭଲ ହେବ, ପରସ୍ଵରର ଭାବର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ହେବ । ତା'ପରେ ମୁଁ ମୋର ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଧାନ କରି ହାତଯୋଡ଼ି ଜଣାଇଲି- ପ୍ରଭୁ ! ଏମାନେ ଯାହା ପଚାରିବେ, ମୋର କଣ୍ଠରେ ବିଜେ କରି ତାର ଉଚର ମୋତେ ଶିଖାଇ ଦେଇଥିବ ।

ତୋଳାମଣି ମିଶ୍ର ପଚାରିଲେ-ବାବୁ, ଝିଅ ସାଙ୍ଗରେ ତମେ କେତେ ତୋଳାର ସୁନା ଅଳଂକାର ଦେବ । ଏଠାରେ ଜଣେ କହୁଛି ୨୦ ତୋଳା ଦେବ ଆଉଜଣେ ତିରିଣ ତୋଳା ଦେବ ବୋଲି କହୁଛି । ତୁମେ କେତେ ତୋଳା ଦେବ । ମୁଁ ଉପରୁ ଏହାର ଉଚର ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇଲା ପରି ଲାଗିଲା । ମୁଁ କହିଲି-ବିଷ୍ଣୁ ଭଗବାନ ବରୁଣର ଝିଅ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ବିବାହ କରିବା ପାଇଁ ବରୁଣ ରାଜାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଦେବାପାଇଁ କହିଲେ । ବରୁଣ ସାଙ୍ଗେସାଙ୍ଗେ ରାଜି ହେଲା ଓ ଝିଅ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଦେଇ କହିଲା-ପ୍ରଭୁ ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ବରୁଣ ରଜା ସମ୍ମଗ୍ର ସଂସାରର ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ ଏ ସବୁ ତ ତୋର ସମରି, ମୁଁ ଜଗୁଆ ମାତ୍ର । ତେଣୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ତୋତେ ଦେଲି । ଏହି ତୁଳସୀ ପତ୍ରଟେ ପୌତୁକ ସ୍ଵରୂପ ନିଅ ଓ ମୋତେ ଉଦ୍ଧାର କର । ବିଷ୍ଣୁ ତୁଳସୀ ପତ୍ରଟେ ପାଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଆଜ୍ଞା ଝିଅଙ୍କୁ ଦେଇ କୋଇଁ ବାବୁଙ୍କୁ ତୁଳସୀପତ୍ର ଭଳି ସାମାନ୍ୟ ପୌତୁକ ଦେଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିଛି ।

ହଁ, ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି, ମୋର ନିଜ ମାଉସାପୁଅ ଭାଇ ଧୋବେଇ ଚରଣ ଗୁରୁ ରାଉରକେଲାରେ ଜିଲ୍ଲାଜନ୍ ଚାକିରାରେ ଅଛି । ତାର ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅଟେ ଅଛି ଯିଏକି ଆମ ସୁଷମା ସାଙ୍ଗର । ତାକୁ ଥରେ ପଚାରନ୍ତୁ । ସିଏ ହୁଏତ ସେପରି କିଛି ଅଧିକ

ଯୌତୁକ ଦେଇପାରିବ । ପରେ ଶୁଣିଲି, ସେ ଝିଅକୁ ମନ୍ତ୍ରା ରାମଜାବାବୁକ ଘରକୁ ଏମାନେ ଦେଖିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ସେ ଝିଅଟା ମନ୍ତ୍ରା ରାମପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଶାଳାର ଝିଆ । ସେ ଝିଅ ଦୁଇନିଥର ମୁଁ ଦେଖାଇ ପଢ଼ିବାରେ ଲାଗୁଥିଲା ବୋଲି ଶୁଣିଥିଲି । ତେଣୁ ଯେହେତୁ ଥରେ ଫେଲ ମାରିକରି ଆସିଛନ୍ତି ଆଉ କାହିଁକି ଯାଆନ୍ତେ ।

ତା'ପରେ ତ ତୋଳାମଣି ମିଶ୍ର ମୋ ଉପରେ ଚଢ଼ିବ ଆଗମ କରିଦେଲେ । ମୋତେ ପଚାରିଲେ-ବାବୁ ତୁମର ଝି ପାଏନ୍ ବୁଝି ପାରସି ? ମୁଁ କହିଲି-ହଁ ପାଏନ୍ ବୁଝି ପାରସି । ଯେଉଁଦିନ ଆମେ ଘରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରୁ ସେଦିନ ପାଖରେ ଥବା କଟାରୁ ମୋ ସା ଓ ଝିଅ ମଣି ଦୁଇଗରିଆ ପାଣି ଆଣନ୍ତି । ସେଥିରେ ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ, ପିତୃକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ କାର୍ଯ୍ୟ ସବୁ ପଟିଯାଏ । ତା'ପରେ ମୋତେ ପଚାରିଲେ - ତମର ଝି ଧାନ କୁଟି ପାରସି ? ମୁଁ କହିଲି-ହଁ ପାରସି । ନୂଆଖାଇ ଦିନ ମୋ ସା ନୂଆଧାନ ଭାଜି ଦେଇ ସୁଷମାକୁ କୁଟିବାକୁ ଦିଏ, ସୁଷମା ହେମଦସ୍ତାରେ ଧାନକୁଟି ଦେଇ ସେଥିରେ ମଠା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମଧ୍ୟାଳା ମିଶାଇ ଗୋଲଗୋଲ ମୁଣ୍ଡା କରିଦିଏ । ଆମେ ସେ ଶୁଷ୍କଲା ଶୁଷ୍କଲାମୁଣ୍ଡାକୁ ଠାକୁରଙ୍କ ପାଖରେ ଭୋଗ ଲଗାଇ ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ବସି ନୂଆଖାଇ ପର୍ବ ପାଳନ କରୁଁ ସେ ଧାନ କୁଟିପାରେ । -ବାବୁ ତମର ଝିଅ ଖରସି (ଗୋବର), ଜଗଡ଼ା (ଅଳିଆ) ପକାଇପାରେ ? ମୁଁ କହିଲି-ହଁ, ପକାଇପାରେ ଆଜ୍ଞା, ମୋ କ୍ଵାଟରସର ଭୁଜନି ପଟେ ଗୋଟିଏ ଗୁହାଳ ଅଛି । ସେଠାରେ ଦୁଇପଟ ଗାଇ ଓ ଦୁଇପଟ ବାଛୁରା ରହନ୍ତି । ଆମର କ୍ଷାର ଦହିର କେବେ ଅଭାବ ନାହିଁ । ସକାଳୁ ତବୁଆ ଚରାଇ ନେଲେ ମୋର ଚାକରାଣୀ ଗୁହାଳ ସଫା କରିଦିଏ । ଯଦି ଦେବାତ୍ ଦିନେ ଅଧେ ସେ ବେମାର ପଢ଼ି ଆସି ନପାରେ ମୋ ସା ଓ ସୁଷମା ଯାଇ ତାହା ସଫା କରି ସେ ଖତ ଗଦାରେ ପକାଇଦିଅନ୍ତି । ତ ମୋ ଝିଅ ସୁଷମା ଖରସି, ଜଗଡ଼ା ପକାଇ ପାରେ ।

ହେଲେ ଏଠାରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି ଯାହାକୁ ତୋଳାମଣି ମିଶ୍ର ଆଜ୍ଞା ମୋତେ ଖୁଜା, ବିରଖ୍ଯା କରିବା ଛଳରେ କହିଛନ୍ତି । ମୁଁ ସେଥିରେ ବିରଖ୍ଯ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି । ପାଣି ବୁଝିବା, ଧାନ କୁଟିବା, ଖରସି-ଜଗଡ଼ା ପକାଇବାକୁ ଆପଣ ଗରିବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘରୁ ସୁଦ୍ରରା ଝିଅଟିଏ ଆଣନ୍ତୁ । ସେ ସବୁକାମ କରିବ । ସୁଷମା ଏ ଘରକୁ ବୋହୁ ହୋଇ ଆସିଲେ ତା'କୁ ଏସବୁ କାମ କରିବାକୁ ପଢ଼ିବ ବୋଲି ଯଦି ଆଗରୁ ଜାଣିଥାନ୍ତି ଏ ଘରକୁ ଆସି ନଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଏ ଘରେ ସୁଷମାକୁ ଦେବିନାହିଁ । ମୋଟେ ଦେବିନାହିଁ । ସୁଷମାର ଉଜକୋଷା । ସେ ଯହିଁ ଗଲେ ଚାକରାଣୀର ସୁଖ ଭୋଗ କରିବ

ଏ ଘରେ ତାକୁ କାହିଁକି ଦିଆଯିବ ? ଏହା କହି ନୀରବ ରହିଲି ଓ ସେମାନଙ୍କ ମନୋଭାବ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି । ମୋ କଥାରେ ସେମାନେ ଚମକି ଗଲେ କିନ୍ତୁ କେହି କହିଲେ ନାହିଁ ।

କିଛି ସମୟ ଗଲାପରେ ମୁଁ କହିଲି-ମୁଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା କହୁଛୁଁ । ସକାଳୁ ଏ ଘରକୁ ଆସିଲା ବେଳୁ ମୁଁଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି ଯେ ଘରର ବୋହୁ ଭୁଆଷ୍ଟଣା ଘରକାମ କରୁଛନ୍ତି ଓ ମୌକର ତାକର ହଳିଆ ଗୁଡ଼ି ଆଦି ବାହାର କାମ ସବୁ କରୁଛନ୍ତି ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା । ମୁଁ ବଲାଞ୍ଜିରରେ ବୁଲସା ଚଉରା ମୂଳେ ଦୀପ ଜାଗର ଜାଳି ଏହି ପଣ୍ଡାବୁଡ଼ା ବାବାକୁ ସୁଷମାକୁ ବୋହୁ କରି ଦେଇ ଦେଇଛି । ସେ ତାର ନିର୍ବନ୍ଧ କାମ କରିଛନ୍ତି, ଏଣୁ ତାଙ୍କଠାରୁ ଛଡ଼ାଇ ଅନ୍ୟ କାହା ଘରେ ଦେବାକୁ ମୋର ବିବେକ ମନା କରୁଛି । ତେଣୁ ଏହି ପଣ୍ଡାବୁଡ଼ା ବାବାକୁ ସୁଷମାକୁ ବୋହୁ କରିବାପାଇଁ ପୁଣି ସମର୍ପଣ କରିଦେଲି ବୋଲି କହିଲି । ମୋର ଆଖି ଚିକିଏ ଥନ୍‌ଥନ୍‌ ହୋଇ ଉଠିଲା । ବୁଢ଼ାବାବା ମୋ କଥା ଶୁଣି ଉଷ୍ଟର ହେଲେ ଓ ମୋ ପିଠି ଥାପୁଡ଼ାଇ ଦେଇ ତାଙ୍କ ହିସାବରେ ଆଶାବାଦ କଲେ । ତାପରେ ସମସ୍ତେ ଶୋଇବାକୁ ଗଲୁଁ । ମିଶ୍ର ଆଜ୍ଞା ଗୋଟିଏ ଅଲଗା ଘରେ ଶୋଇଲେ ଏବଂ ମୁଁ ମୋର ଦାଦା ଓ ବୁଢ଼ାବାବା ଗୋଟିଏ ଘରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ଖଚରେ ଶୋଇଲୁଁ । ଶୋଇଲାବେଳେ ବୁଢ଼ାବାବା କହିଲେ-ବାବୁ, ତୋଳାମଣିର କଥା ସବୁ ଆବ୍ୟକଥା । ମୁଁ ଚୁପ୍ ରହିଲି ।

ହେଁ ପରଦିନ ସକାଳେ ଗାଁର ପୋଖରୀକୁ ଯାଇ ଶୌଚାଦି କର୍ମ କରି ଫେରିଲୁଁ । ଦାଦା ତ ଅଗାଧୁଆ କିଛି ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ଜଳଖୁଆ କରି ସମସ୍ତକୁ ବିଦାୟ ମାରିଲି । ସେମାନେ ଘରୁ ଗାଁର ଦାଣକୁ ଆଣି ଛାଡ଼ିଲେ । ମୁଁ ଓ ଦାଦା ବୁଢ଼ାମାନଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲୁଁ । ସମୁଧକୁ ନମସ୍କାର କଲୁଁ । ତାରାଚାନ୍ଦ ବାବୁ ସମସ୍ତକୁ ପ୍ରଶାମ କଲେ । ଆସେମାନେ ବଳଦ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ସଡ଼କର ସେ ଛକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିଲୁଁ ଏବଂ ସେହି ଛକରେ ବସରେ ବସି ବଲାଞ୍ଜିର ନିଜ ଘରେ ୧୦ଟା ବା ସାଢ଼େ ଦଶଟାରେ ପହଞ୍ଚ ସ୍ଥାନ ଶୌଚାଦି ସାରି ଭୋକନ କଲୁଁ ଓ ନିଯୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇପଡ଼ି ପ୍ରାୟ ସାଡ଼େ ତିନିଟାରେ ଉଠିଲୁଁ । ସେ ଦିନ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସୁଲକ୍ଷ୍ଣ କେତେଥିଲି । ତା'ପରେ ଘରେ ସବୁକଥା କହିଲି । ସେମାନେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ମୋର ସ୍ବା କହିଲେ ଏତେ କରୁକଥା ଶୁଣି ମଧ୍ୟ ଚୁପ୍ ରହିବା ଓ ଶେଷ ସିନ୍ଧାନ ନେବାରେ ତୁମର ଜୟ ହେଲା । ସେମାନେ ଏକଥା ଅନୁଭବ କରିଥିବେ ।

ଉପର ଓଳି ଘରେ ଆମ ଗୋର ଦାଦା ପଚାରିଲେ-ହଇରେ ହରିହର, ସେମାନେ କ'ଣ ପଚାରିବେ ସେ କଥା ଆଗରୁ ଜାଣିଥିଲୁ କିରେ ? -ଦାଦା ଏ କଥା କିଏ ଜାଣିଥାଏ ? ମୁଁ ତରବାନକୁ ଧାନକରେ, ତାଙ୍କୁ କହିଲି 'ପ୍ରଭୁ ମୋର କଣ୍ଠରେ ବିଜେ କରି ସବୁ ଉପର ତୁମେ ଦେବ ।' ଏତିକି କହି ଉପରକୁ ହାତ ଚେକି ପ୍ରାର୍ଥନା କଲି । ତୁମେ ମୋ ହାତ ଯୋଡ଼ିବା ଦେଖୁଛ । ସେ କହିଲେ-ଦେଖାଥାଲି । -ଦାଦା ସବୁ ଉପର ପ୍ରଭୁ ଦେଉଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋତେ ଜଣାପଡ଼ୁଥାଏ । ସେ କହିଲେ-ତୁ ଯେ ସବୁ ଖଜା ବିରଜା ସହିଗଲୁ । ମୁଁ ପାରି ଫିଟାଇଥିଲେ ଅନର୍ଥ ବାହାରି ଥାଆନ୍ତା । ସେଥିପାଇଁ ଖାଲି ହରିନାମ ନେଉ ଥାଏ । ମୁଁ କହିଲି-ଦାଦା ଭଲ କଲ । କିଛି ଅନର୍ଥନ ହୋଇ ଭଲରେ ସବୁ ପଚିଗଲା । ସେ କହିଲେ-ଉଭମ ଲୋକକୁ ପ୍ରଭୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେ ତୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ । ମୁଁ କହିଲି-ମୋର ମଧ୍ୟ ସେପରି ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି । ତା'ପରେ ଦାଦା ବାହାରୁ ଚିକିଏ ବୁଲାବୁଲି କରି ଫେରିଲେ । ଏବଂ ସକାଳେ ନିଜ ଗାଁକୁ ବାହାରିଗଲେ । ମୁଁ ହାତଯୋଡ଼ି ମୋର ବଡ଼ବାପା ଓ ବଡ଼ମାକୁ ପ୍ରଣାମ କରି ତାଙ୍କୁ ସବୁକଥା ଜଣାଇ ଦେବାକୁ କହିଲି । ସେ ହଁ କହି ସକାଳୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଆମେ ସରକଣ୍ଠାରୁ ଫେରିବାର ପରଦିନ ସକାଳେ ଆମ ସମୁଧକ ଜଣକା କର ବାବୁ (ରାମଚନ୍ଦ୍ର କର, ପୋଲିସ ବାଲା) ଆମ ଘରକୁ ଆସି ମୋତେ ପଚାରିଲେ-ଆଜ୍ଞା, ଆପଣମାନେ ସେଠାରୁ ଆସିଲାବେଳେ ସେମାନେ ଆପଣମାନକୁ କିଛି କପଡ଼ାଲତା ଦେଇ ସସନ୍ନାନେ ବିଦ୍ୟାୟ କଲେ କି ଖାଲି ହାତରେ ବିଦ୍ୟାୟ ଦେଲେ ? ମୁଁ କହିଲି-ନୂଆ ଧୋତି ଆଦି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହାଶୁଣି ସେ କହିଲେ-ଆଜ୍ଞା, ସମୟ ପକ୍ଷ ହୋଇଗଲା । ଆମର ସେଆଡ଼େ ଏପରି ଚଳନିଟିଏ ଅଛି ଯେ ଖାଲି ହାତରେ ବିଦା କଲେ ଏପରି ସମୟ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ବୋଲି ବୁଝିବାକୁ ହୁଏ ।

ମୁଁ କହିଲି-ସେମାନକ ହାବଭାବରୁ ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି-ସେମାନେ ଆମ ଘରେ ସମୟ କରିବେ । ହେଲେ ସୁଷମାର ପରାକ୍ଷା ତ ଆଉ ଦେବମାସ କି ଦୁଇମାସ ରହିଲା । ସେ ପରାକ୍ଷା ଦେଇ ସାରିଲେ ତାର ବିବାହ କରାଯିବ, ଏକଥା ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇବେବେ । ସୁଷମାର ପରାକ୍ଷା ମାର୍କ ମାସରେ ସରିଯିବ । ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ ଆମ ଖୁଲର ପରାକ୍ଷା ହୁଏ ସେଥିରେ ମୁଁ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିବି । ତା'ପରେ ପରେ ବିବାହ ଲଗ୍ନ ସ୍ଥିର କରିବା । ସବୁକଥା ଶୁଣି ହଁ କରି ସେ ଚାଲିଗଲେ ।

ବଲାଙ୍ଗୀରାତ୍ରି. ଟି. ସ୍କୁଲ ଉଠିଗଲା

ବଲାଙ୍ଗୀରାତ୍ରି. ଟି. ସ୍କୁଲ ଉଠିଗଲା ଓ ତା ସ୍ଥାନରେ ସି. ଟି. ସ୍କୁଲ ହେଲା । ସମୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏଗାରଟି ନୂଆ ସି. ଟି. ସ୍କୁଲ ଖୋଲିବ ଓ ସେଠାରେ ଥବା ଇ. ଟି. ସ୍କୁଲ ଗୁଡ଼ିକ ଉଠାଇ ଦିଆଯିବ ବୋଲି ୨/ମାର୍ଷ ଆଗରୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ସେହି ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ବଲାଙ୍ଗୀର ଇ. ଟି. ସ୍କୁଲକୁ ଲାଗି ନୂଆ ପକ୍ଷିଘରଟିଏ ତିଆରି ହେଉଥିଲା । ସେହି ନୂଆ ଘରେ ପିଲାମାନଙ୍କର କାୟ ହେଲା ସିନା ସେମାନଙ୍କ ରହିବା ପାଇଁ ହଷ୍ଟେଲ ନ ଥିଲା । ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ବଲାଙ୍ଗୀର ଗାନ୍ଧୀ ନଗର ପଡ଼ାରେ ମୋର ନିଜର ଦୁଇମହିଳା କୋଠା ଘରଟିଏ ଅଛି ଓ ତାହା ମୁଁ ବ୍ୟବହାର କରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନେ ସ୍କୁଲ ଇନ୍‌ପ୍ରେକ୍ଟରଙ୍କ ଜରିଆରେ ମୋତେ ଅନୁରୋଧ କରି ଭଡ଼ା ସ୍କ୍ରାପେ ସେ ଘର ନେଲେ ଓ ତାକୁ ସି. ଟି. ହଷ୍ଟେଲ ଚାପେ ବ୍ୟବହାର କଲେ । ଜଣେ ହଷ୍ଟେଲ ସୁପରିନ୍‌ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ରହିଲେ । ସୁଷମାର ଅନା ଶଶ୍ଵରମାନେ ମୋର ଏ ଘର ଦେଖିବାକୁ ଆସିବାବେଳେ ସି. ଟି. ସ୍କୁଲ ପିଲାମାନେ ଏ ଘରେ ରହୁଥିଲେ ।

ସୁଷମାର ଆଇ. ଏ. ପରାକ୍ଷା ମାର୍କ ମାସ ଶେଷ ସୁନ୍ଦା ସରିଗଲା ଓ ସେ ଘରେ ରହି ତା' ମା'କୁ ସବୁ ଘର କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ସୁଷମାକୁ ପଚାରିକି ଜାଣିଥିଲି ଯେ ସେ ପରାକ୍ଷାରେ ନିଶ୍ଚଯ ଫାଷ ବା ସେକେଣ୍ଟ ଟିଭିଜନ୍‌ରେ ପାୟ କରିବ । ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା । ସେ ସରକାରୀ ମେଧାବୃତ୍ତି ପାଉଥିଲା ।

ଓଡ଼ିଶାର ଯେଉଁ ଏଗାରଟି ଇ. ଟି. ସ୍କୁଲରେ ସି. ଟି. ସ୍କୁଲ ଖୋଲିଛି, ସବୁ ସ୍କୁଲରେ ଇ. ଟି. ସ୍କୁଲର ବୋର୍ଡ ପରାକ୍ଷା ଏପ୍ରିଲ ମାସ ୧୫ ତାରିଖରେ ଶେଷ ହେବ । ଏବଂ ୧୫ ତାରିଖରେ ହେଉମାନ୍ତର ମାନେ ସ୍କୁଲର ସିନିଆର ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଚାର୍ଜ ଦେଇ ନିଜର ବଦଳି ଆଦେଶକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବେ ।

ତା'ପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଚିଠି ଉପର ପ୍ରରାତ୍ରି ପାଇଲି । ସେଥରେ ଲେଖାଥୁଲା-କେ.ରୀ.ରନ୍ମିତୁମ ସ୍କୁଲରେ ଏପ୍ରିଲ ୧୫ ତାରିଖରେ ହେଉମାନ୍ତର ପୋଷରେ ଜାଏନ୍ କରିବେ । ତାକୁ ଚାର୍ଜ ଦେଇ ତୁମେ ନିଜ ବଦଳି ଆଦେଶକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବ । ତୁମେ ରହୁଥିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ରହିବେ । ତେଣୁ ଆଗରୁ ତାକୁ ଖାଲି କରି ଦେଇଥିବ ।

ଇ. ଟି. ବୋର୍ଡ ପରାକ୍ଷା ଏପ୍ରିଲ ୧୫ ତାରିଖରେ ଶେଷ ହେଲା ଓ ୧୬

ତାରିଖରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିବା ଇ.ଟି. ୨ୟ ବର୍ଷର ସବୁ ଛାତ୍ର ନିଜ ନିଜ ଗାଁକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ସେହି ବର୍ଷ ବଲାଙ୍ଗର ସହରର ସବୁ ସ୍କୁଲକୁ ଉପରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆସିଥିଲା ଯେ ସେମାନେ ଏପ୍ରିଲ ୧ ଥି ୨ ତାରିଖ ସ୍କୁଲର ପରୀକ୍ଷା ଶେଷ କରିଦେବେ ଓ ପରୀକ୍ଷାଫଳ ମାସ ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ବାହାର କରିଦେବେ । ତେଣୁ ସବୁ ସ୍କୁଲରେ ସେପରି ହେଲା ।

୧ ଥି ୨ ତାରିଖ ଉପର ଓଳି ରଦ୍ଦୁନାଥ ମିଶ୍ର ଯିଏ କି ସି.ଟି.ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକ ଓ ହକ୍ଷେଳ ସୁପରିନ୍ଟେଂଡ଼େଣ୍ଟ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ, ମୋତେ ଜଣାଇଦେଲେ ସି.ଟି. ସ୍କୁଲର ଛାତ୍ରମାନେ ଆଜି ହକ୍ଷେଳ ଖାଲି କରି ଦେଇଛନ୍ତି ଓ ଆପଣଙ୍କ ଭଡ଼ା ୧ ଥି ୨ ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମିଳିବ । ଏକଥା ଆମେ ଇନ୍ଦ୍ରପଟ୍ଟନାୟକ ଜଣାଇ ଦେଇଛୁ । ଆପଣଙ୍କ ଜାଣିବା ପାଇଁ ମୁଁ କହିଲି । ମୁଁ କହିଲି-ହଁ ଆଜ୍ଞା ଭଲ କଲେ ଧନ୍ୟବାଦ, କହି ତାକୁ ନମସ୍କାର କଲି ଓ ସେ ପ୍ରତି ନମସ୍କାର କରି ତାଲପାଳିରେ ଥିବା ନିଜ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ସେ ମୋଠାରୁ ବୟସରେ ବଡ଼ ଥିଲେ ।

ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ହାତଯୋଡ଼ି ପ୍ରଭୁକୁ ପ୍ରଶାନ୍ତ କଲି ଓ ମୋ ନିଜ ଘରେ ସୁଷମାର ବିବାହ ହେବ ବୋଲି ଉପରେ ହେଲି ।

ସେମାନେ ମୋ ଘର ଛାଡ଼ିବା ପରେ ମୁଁ ସେଠାକୁ ଆସି ମୋର ଭଣଜା ସାଧୁକୁ କିଛି ଚକା ଦେଇ କହିଲି-ବାବୁ ଲୋକ ଲଗାଇ ଯେତେ ଶାସ୍ତ୍ର ହୋଇପାରେ ପୂରା ଘରକୁ ସଫାକରି, କାନ୍ଦୁରେ ଚନ୍ଦ ଲଗାଇ, କୁଆର ପାଣି ଉଣ୍ଣିଲାଇ, ପାଇଖାନା ସଫା କରାଇବ ଓ ଦୁଆର-ଅଗଣୀ ଯେମିତି ପୂରା ସଫା ରହିବ । ସେ କହିଲେ-ମାମ୍ୟ ମୁଁ ଜାଣିଲିଣି, ସୁଷମାର ବିଭାଘର ଏଠାରେ ହେବ । ମୁଁ ୪/୫ ଦିନ ଭିତରେ ଏ ସବୁ କରାଇଦେବି ।

ପ୍ରକାଶ ଥାଉ କି ନୂଆ ହେଉମାନ୍ତର କେ.ଟି.ରନ୍ମ ୧ ଥି ୨ ତାରିଖରେ ଆସୁନଥିବା ଜାଣି ମୁଁ ସେ କ୍ଵାର୍ତ୍ତ ଛାଡ଼ିନଥିଲି ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ଦିନେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର କର ଓ ସରକଣ୍ଠାର ଆଉ ଜଣେ ସୁଷମାର ବିବାହ ଲଗୁ ପଢ଼ିକା ଧରି ଆସିଲେ । ମୁଁ ଦେଖିଲି ବିବାହ ଲଗୁ ଏପ୍ରିଲ ମାସ ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ପଡ଼ୁଛି । ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତମ ସନ୍ତୋଷ କରି ନୂଆ ଲୁଗାପଟା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବିଦାୟ ଦେଲି । ଏହା ହେଉଛି ୧୯୭୭ ଏପ୍ରିଲ ମାସ ୧୦ କି ୧୨ ତାରିଖର କଥା ।

ସୁଷ୍ଠମାର ବାହାଘର କଥା

ଆମ ଘର ଭଡ଼ା ନେଇଥିବା ସି.ଟି.ସ୍କୁଲର ପିଲାମାନେ ଘର ଛାଡ଼ିଦେବା ପରେ ପରିବାର ସହ ଆମେ ସବୁ ନିନିଷ୍ପତ୍ତ ଧରି ସେ ଘରକୁ ଚାଲି ଆସିଲୁଁ। ମୋର ଉଣନୀ ସାଧୁ ମିଶ୍ର ସେ ଘର ସହିତ କୂଥ, ପାଇଖାନା ସବୁକୁ ଲୋକ ଲଗାଇ ସଫା କରାଇଥିଲେ । ଘର ଓ ଅଗଣୀ ଆଦି ଅତି ସୁନ୍ଦର ବିଶ୍ୱାସ । ଦେଖୁ ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିଲା ।

ବରଯାତ୍ରୀ ରହିବା ପାଇଁ ସୁନ୍ଦର ଘରଟିଏ ମିଳିଲା । ମୋ ଘରୁ ବାହାରି ସଢ଼କକୁ ପାରହେଲେ ତା'ର ଠିକ୍ ପୂର୍ବ ଦିଗକୁ ଅନ୍ଧଦୂରରେ ବାଳିକା ହାଇସ୍କୁଲ ସଞ୍ଚେଲ ଘର ଖଣ୍ଡ ହେଉଥିଲେ ସବୁ ମାଗି ସେ ଘର ଖାଲି କରାଇଥିଲି । ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କ ପରାକ୍ଷା ସରିଗଲା ପରେ ସଞ୍ଚେଲ ଖାଲି କରି ଗାସ୍କ୍ରୁଟିରେ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେଇଟା ଥିଲା ଦୁଇ ବଖରା ଘର, ପ୍ରକାଶ ବାରଣା, କୂଥ ପାଇଖାନା ଆଦି ଓ ବାଉଣରୀ କାନ୍ଦୁ ଥିଲା । ସ୍କୁଲ ପିଅନ ଛୁଟିରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଘର ଜଗୁଥିଲା । ଆମେ ସେ ଘର ନେବାର ସେ ଜାଣିଲା । ସେ ଝିଅମାନେ ରଖୁଥିବା ସାମାନ ସବୁ ଗୋଟିଏ ଘରେ ରଖୁ ବଢ଼ିଯରେ ଓ ବାରଣାରେ ବରଯାତ୍ରୀ ଦଳ ରହିବେ ବୋଲି ସବୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଦେଲା ଓ ବଢ଼ିଯରେ ଛଟି ପଚାଖଣରେ ବିରଣୀ ବିଛାଇ ଦେଇଥିଲା । ବାରଣାରେ ପକାଇ ଶୋଇବା ପାଇଁ ସ୍କୁଲର ଦୁଇଟି ବଡ଼ବଡ଼ ଦରି(ସତରଞ୍ଜି) ପକାଇ ଦେଇଥିଲା । ବିବାହ ଦିନର ପୂର୍ବ ରାତ୍ରରେ ବରଯାତ୍ରୀ ଦଳ ପହଞ୍ଚିଲେ ବୋଲି ମୋତେ କହିବାକୁ କର ବାବୁ ପ୍ରାୟ ରାତି ଧରି ରାତି ଧରି ପିଢାପାଣି ଧରି ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କୁ ଯଥା ତାରାଚାନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ଜେଜେବାପା, ତାଙ୍କ ମା'ଙ୍କ ବାପା, ତାଙ୍କ ବାପା ଓ ଆଉ ଜଣେ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ, ତଥା ତାରାଚାନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ପାଦ ଧୋଇଦେଇ ଖଣ୍ଡିଏ ଗାମୁଛାରେ ପୋଛିଦେଲୁଁ । ତାଙ୍କର ଶୋଇବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିବା ଆସନରେ ନେଇ ବସାଇଦେଲୁଁ । ଅନ୍ୟମାନେ ନିଜେ ନିଜର ଗୋଡ଼ଧୋଇ ଦରି ଆସନରେ ବସିଲେ ବା ଶୋଇଲେ । ବାଟରେ କ'ଣ ଚିକିଏ ଅସୁରିଧା ହେବାରୁ ପହଞ୍ଚିବାରେ ବିଳମ୍ବ ହେଲା ବୋଲି କହିଲେ । ଆମେ ଦୁଇଜଣ ଚାକରଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଦେଖାଶୁଣା କରିବାକୁ କହି ବାହାରି ଆସିଲୁଁ । ଆମ ସମୁଧ କହିଲେ-ଆପଣ ଚିତ୍ତା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା; ଆମେ ଆମର ସବୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବୁଁ ।

ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳ ଆଠୁଣ୍ଡା ସମୟରେ ଆମେ ବରତେରା ଘରକୁ

ପଠାଇଥିବା ଜଳଶ୍ଵା ସମସ୍ତେ ଖାଇଲେ ଏବଂ କହି ପଠାଇଲେ ଯେ ସେମାନେ ଦିନ ଦଶଟା ବେଳେ ବେଦିକୁ ଆସିବେ । ଆମ ଘର ଆଗରେ ବେଦି ପଡ଼ିଥିଲା, ଉପରେ ବଡ଼ ଚାନ୍ଦୁଆ ବା ତମ୍ବୁଳା ଥିଲା । ବାଜା ଓ ନାରୁଣୀଆ ଧରି ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ‘ମଞ୍ଜଳ’ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁ ମଞ୍ଜଳ’ ମଧୁସୂଦନ’ ଆଦି ଶ୍ରୀକ ସହିତ ବରପାତ୍ରୀ ଦଳ ବେଦିକୁ ଆସି ବସିଲେ । ତା’ପରେ ଆମର ପଣ୍ଡିତ ଓ ତା’ଙ୍କର ପଣ୍ଡିତ ଦୁହଁ ମିଶି ବେଦିରେ ଯାହା ପୁଜା ଆଦି କରିବା କଥା ସବୁ କଲେ । ସବୁସାରି କନ୍ୟାପାତ୍ରୀକୁ ଡକାଇଲେ । ସେତେବେଳେ ସାତା ବିବାହ କଥାର ଏହି ଗାତପଦକରେ ମୁଁ ବୁଡ଼ିଯାଇଥିଲି :-

“ବିଭୂଷଣ ପୁଷ୍ଟେ ଯା କାନ୍ତି ଜାଣ, ବିଭୂଷଣ କରି କନ୍ୟାକୁ ଆଣ
ବାରଣ ଶିରେ ପଦଦେଇ ଆସୁ, ବରଣ କରି ରାମମାନ ତୋଷୁ
ବୋଲିଦେଲେ କଉଣିକ ଯେ,
ବୋଲି ଚନ୍ଦନକୁ ଗୋଲି ଦେଲା ପ୍ରାୟେ ମଣିଲେ ରଘୁ ବଂଶିକ ଯୋ ।”

ତା’ପରେ ସୁଷମାକୁ ଧରି ତା’ ମା ଓ ନାରାମାନେ ଆସିଲେ । ବେଦିରେ ଯାହା କରିବାର କଥା ସବୁ କରିଥାରି ବରକନ୍ୟାଙ୍କର ହାତଗଣ୍ଠୀ ପଡ଼ିଲା । ନାରାମାନଙ୍କର ହୁଲହୁଲିରେ ଆମ ପଡ଼ା ଚମକି ଉଠୁଥାଏ । ତା’ପରେ ବରକନ୍ୟା ବେଦିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ସାତଘେରା ବୁଲିଲେ । ସେଠାରୁ ଆମ ଘରକୁ ଆସି ବରକନ୍ୟା ଆମ ବାରଣାରେ କଉଡ଼ି ଖେଳିଲେ । ଏପରି ବିବାହ ଶେଷ ହେଲା । ତା’ପରେ ବରପାତ୍ରୀ ଦଳରେ ସମସ୍ତେ ଆମ ଘରେ ଭୋଜନ କରି ବର ଦେବାକୁ ଗଲେ । ଏହିପରି ସୁଷମାର ବିବାହ ଶୁଭରେ ଶୁଭରେ ପଢ଼ିଗଲା ।

ଦୁଇଥାକିଆ ବିବାହ ଭୋଜି

ଏ ବିବାହ ଭୋଜିରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ମୁଁ ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ହାଇସ୍କୁଲର ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ତଥା କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଇନ୍ଦ୍ରପେକ୍ଷର ଓ କର୍ମଚାରୀ, ଟି.ଆଇ. ଓ ତାଙ୍କ ଅର୍ପିସ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ତଥା ସହରର ମୋର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଓ ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କ ଘରର ବିବାହ ବ୍ରତରେ ମୋତେ ନିମନ୍ତଣ କରନ୍ତି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତାକିଥିଲି । ବରପାତ୍ରୀ ଦଳର ସମସ୍ତେ ତ ଆଗରୁ ଆସି ବସିଥିଲେ । ଭୋଜି ଆରମ୍ଭ ହେଲା ରାତ୍ର ଆଠ ଛଣ୍ଟାରେ । ମୋର କୋଠାଘରର ବଡ଼ ବଡ଼ ଉପର ତିନୋଟି ଘର ଓ ବାରଣାରେ ତଥା ବିଷ୍ଣୁତ ଦୁଆର ଅଗଣ୍ଯାରେ ଲୋକେ ବସି ଭୋଜନ କଲେ । ଭାତ, ମିଠାଭାତ ସାଙ୍ଗରେ ଆମିଷ ଓ ନିରାମିଷ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପରକା ଗଲା । ମୋର ସାଙ୍ଗର ନିଜ ପିତରସା ଯିଏକି ସୋନପୁରରୁ

ଆସି ଏଠାରେ ରହୁଥିଲେ, ସେ ନିଜେ ଯାଇ ସୋନପୁରରୁ ଶେରଳ, ବାଳିଆ ଆଦି ବୋଝେ ଧରି ଆସିଥିଲେ ଓ ନିଜେ ରାଶି ଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ରାଶୁଣିଆ ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ଥିଲେ ମୁଖ୍ୟ ରାଶୁଣିଆ । ଦୂର ଘଣ୍ଟାରେ ତୋଜି ଶେଷ ହେଲା । ସବୁ ଶେଷ ହେଲା ବେଳକୁ ରାତିର ପ୍ରାୟ ବାରଟା ।

ତହିଁ ପରଦିନ ସକାଳ ଆଠଟାରେ ବର ତେବା ଘରେ ଜଳଖ୍ଷୀଆ ଖାଇ ଯାରି ବରଯାତ୍ରା ଦଳ ନିଜଗୌକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ମୁଁ ଗୋଟିଏ ତ୍ରିକରେ ଦୁଇଟି ବଡ଼ବଡ଼ କାଠବାକୁରେ ଯୌତୁକ ଆଦି ଯାହା ଦେବାର କଥା ଭରତି କରି ଦେଇଥିଲି । ମୋର ବଡ଼ପୁଅ ନବକୃଷ୍ଣ ଓ ରାଜକୃଷ୍ଣ (ନବ ଓ ରାଜ୍) ଭାଇ ହିସାବରେ ସରକଣ୍ଠାକୁ ନେଇ ଛାଡ଼ିଲେ । ସେଥିରେ ବିବାହର ଚଉଠି ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଲେ । ଆମ ଚଳଣିରେ ସେତିକି ଦିନ ଭାଇମାନଙ୍କର ଉଭଣାଘରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେମାନେ ତା'ପରେ ଘରକୁ ଫେରିଆସି ସବୁକଥା କହିଲେ । ସବୁ ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହେଲୁଁ ।

ମୁଁ ଦେଖିଲି, ସୁଷମାର ବିବାହ ତୋଜିରେ ମୁଁ ତାକିଥିବା କେତେକ ଲୋକ ଆସି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଦିତୀୟ ଦିନରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ତୋଜି ଦେବାକୁ ମନ ହେଲା । ତେଣୁ ସେ ସମସ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ତଥା ନିମାର୍ଥିତ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ରି ମାନଙ୍କୁ ନିଜେ ତାକିଯାଇ କିମ୍ବା ଲୋକ ପଠାଇ ପୁଣିଥରେ ନିମାରଣ କଲି । ଅନେକେ ଆସିଲେ ଓ ତୋଜିରେ ଯୋଗଦେଲେ । ବିଶେଷ କରି ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲର ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ଛାତ୍ରମାନେ ଯେଉଁମାନେ କି ପାଟଣାଗଡ଼ ବା ଟିଚିଲାଗଡ଼ ଇ.ଟି. ସ୍କୁଲକୁ ଏତ୍ତକ୍ଷମେଷ୍ଟରେ ଯିବାର ଥିଲା, ସେହି ତରିଗଜଣ ପିଲା ମଧ୍ୟ ଆସି ୨ ସାଲ ନିଜର ତୋଜି ଖାଇ ଉପର ହେଲେ ଓ କହି ପକାଇଲେ-ଦେଖ ତ, ଗତକାଳିର ତୋଜିକୁ ଆମେ ଆସିନଥିବାରୁ ଆଜି ଆମ ପାଇଁ ହିଁ ଏ ତୋଜି କରିଛନ୍ । ସତେ ଆଜ୍ଞା କେତେ ବିଚାରବନ୍ତ ଲୋକ ହୋ କହି ନିଜର ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କଲେ ।

ଚଉଠିର ସାତ ଆଠ ଦିନ ପରେ ଶୁଣିଲୁଁ ଯେ ତାରାଚାନ୍ଦ ବାବୁ ସୁଷମାକୁ ଆଜ୍ଞାରେ ଧରି ନିଜର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ବ୍ରଦ୍ଧପୁରକୁ ଯାଇ କାମରେ ଯୋଗଦେଲେ ।

ଜୀବନ ପାତ୍ର ମୋ ଭରିଛ କେତେମତେ

ମୋର ପ୍ରିୟ ଜାନକୀ ନାନୀ
(୧୯୧୮-୨୦ ଜାନୁଆରୀ ୨୦୦୪)

ଶଶୁର : ଭଗବାନ ଗୁରୁ
(୧୩.୩.୧୮୯୫-୧୨.୧୧.୧୯୪୭)

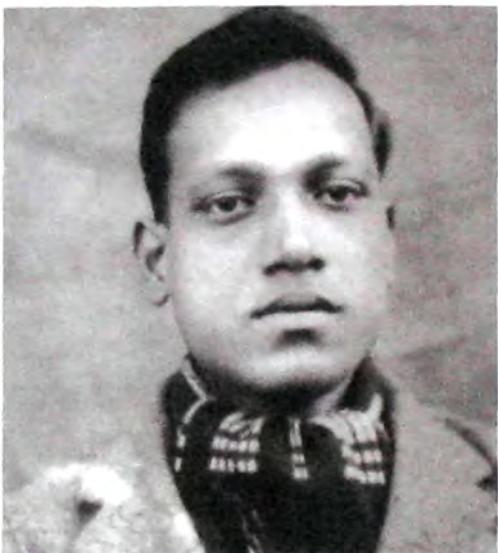

ଶାଶୁ : ହରିପ୍ରିୟା ଦେବୀ
(୨.୧୯୦୧-୨୪.୭.୧୯୯୮)

ହରିହର ମିଶ୍ର : ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପୃଷ୍ଠାଭୂମିରେ

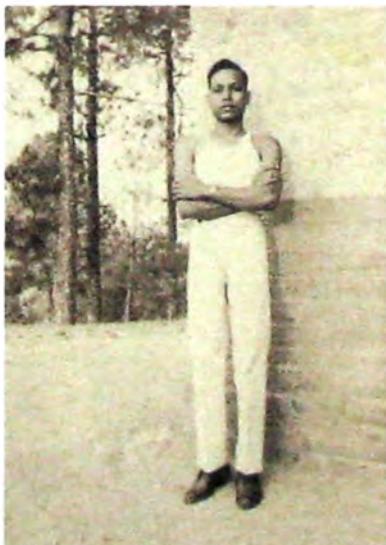
ମେଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀ (୧୯୪୭)

୨୫ ବର୍ଷ ବୟସରେ (୧୯୪୭)

NCC Training Camp ଗଲା ବାଟରେ
(୧୯୪୮)

ମିଲିଟାରୀ ଟ୍ରେନିଂ କ୍ୟାମ୍ପ, ରାନୀକ୍ଷେତ୍ର
(୧୯୪୮)

ସ୍ଵତି ଓ କଥାପି ନୁହେଁ ପିଲାର (ଆମ୍ବ ଜାହନା) ୩

କୃତୀ ଶିକ୍ଷକ ଭାବରେ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କଠାରୁ ପୁରସ୍କାର ଗ୍ରହଣ (୧୯୭୪)

ପେନ୍ସନ ପାଇଁ ଦାଖଲ ଫୋଟୋ (୧୯୮୦)

ଗାୟତ୍ରୀ ତପୋଭୂମି, ମଥୁରାରେ (୧୯୯୪)

ବଳାଙ୍ଗିର ବହି ହାରେ ମଞ୍ଚରେ ସସ୍ତାକ (୨୦୦୮)

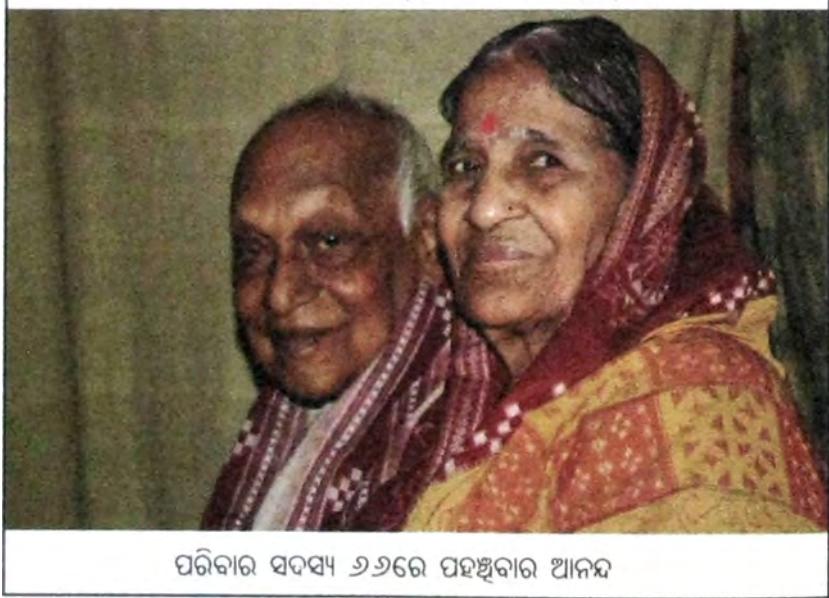
କବିତା ପୁସ୍ତକ ‘ଅଳକନନ୍ଦ’ର ଘରୋଇ ଉତ୍ସବ (୨୦୧୦)

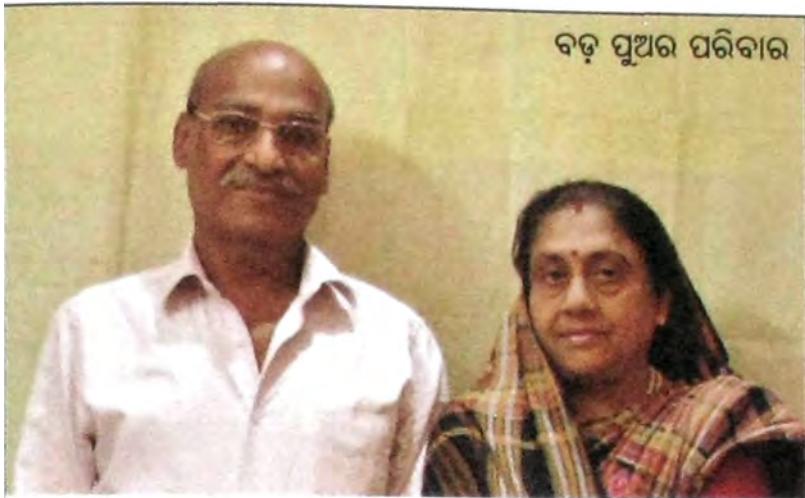
୮ ମୁଁ ୯ ମାର୍ଚ୍ଚ ବର୍ଷ ବୟସ ଛାତ୍ର ଓ ବଲାଙ୍ଗିରର ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦାରା
‘ଅଳକନନ୍ଦ’ (ଓ ‘ଅଗଢ଼ମ ବଗଢ଼ମ’)ର ଲୋକାର୍ପଣ (୨୧ ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୧୦)

ମହାରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେଓଙ୍କ ଜନ୍ମ ଶତବାଷ୍ଟୀ ଅବସରରେ
ସାଂସଦ କଲିକେଶ ସିଂହଦେଓଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବଳାଙ୍ଗିର ପ୍ରେସ କଲ୍ପରେ
ସମର୍ପିତ (୩୧ ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୧୦)

ପରିବାର ସଦସ୍ୟ ଗତରେ ପହଞ୍ଚିବାର ଆନନ୍ଦ

ଡଃ ନବକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ଲେୟାସ୍ତା, ସମ୍ବଲପୁର

ଅଥାପିକା ଲୋପାମୁଦ୍ରା ଓ
ଇଂ ଅବିନାଶ ସିଂହ (Bechtel
India) ଏବଂ ଅନ୍ତିଶ, ଗୁରଗାତ୍ର୍

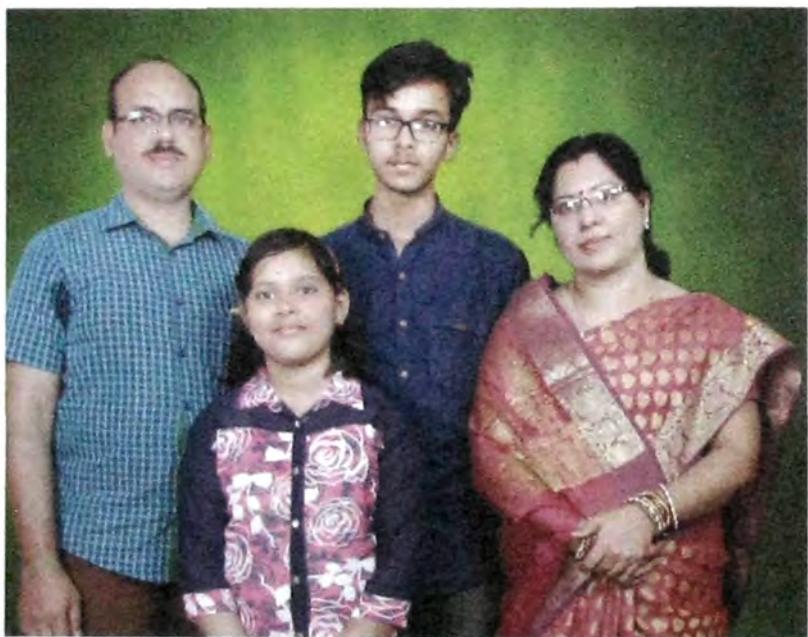
ଡଃ ପିନାକୀ ପ୍ରମଥାଧୂପ ମିଶ୍ର Ph.D
ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ବିଜେତା, U.S.A.

ଶୁଣ୍ଡ ଟ ଟେଲିପି ମୁଣ୍ଡ୍ ପାଇସାର (ଆମ୍ କାହଳୀ) ୮

ବଡ଼ ଝିଅ ଓ ପଣ୍ଡା ପରିବାର

ଶ୍ରୀମତୀ ସୁଷମା ଓ ଶ୍ରୀ ତାରାଚାନ୍ଦ ପଣ୍ଡା, OFS, (Ex.Director, Grid Co.)
ଭୁବନେଶ୍ୱର

ରେବତୀଶ ପଣ୍ଡା (Tax Consultant) ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ରିଚା
ଏବଂ ରହୁକ ଓ ରିତୁଲ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ପଣ୍ଡା (Prop: J.R. Enterprisers) ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ସ୍ଵାମୀ
ଏବଂ ଗତମରା, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ତିମିରେଶ ପଣ୍ଡା (Deputy Vice-President, Axis Bank) ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ନିବେଦିତା
ଏବଂ ପ୍ରିୟାଂଶୁ ଓ ପ୍ରତ୍ୟୁଷ,
ଭୋପାଳ

ଅଧ୍ୟାଧିକା ସ୍ଵାମୀ ଓ ଅନୁପ ମିଶ୍ର
(C.F.O., Mahindra-C.I.E.)
ଏବଂ ଆମୁଖୀ ଓ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ, ପୁଣେ →

ଇଂ କାଳିଦାସ ପଣ୍ଡା (G.M., United Breweries) ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ମଧୁମିତା
ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟୁଷା ଓ ନିମିଷା, ହାଇଦ୍ରାବାଦ

Gp Capt ରାଜକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର (IAF) ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ନୀଳମ୍ (Ex. Capt, Indian Army), ଭୁବନେଶ୍ୱର

ସ୍ଵପ୍ନିଲ ଓ ଶ୍ରୀ ଚାଣକ୍ୟ ମିଶ୍ର
(Director of Fine Feathers
Co.) ଏବଂ ଅରାତ୍ରିକା,
ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଦୀପି ମିଶ୍ର (Merchant in Fashion
Industries), ବାଙ୍ଗାଲୋର

ଇଂ ରାଧିକା ମିଶ୍ର
(WIPRO), ହାଇଦ୍ବାବାଦ →

ରାଧୁ ମିଶ୍ର (ପୂର୍ବତନ ରାଜଭାଷା ଅଧ୍ୟକାରୀ, SAIL) ଓ ତୃତୀୟ କଲ୍ୟାଣୀ Ph.D
(Visiting Prof. & Counsellor, NIT), ରାଉରକେଳା

କଲ୍ୟାଣ ମିଶ୍ର
(Clinical Psychologist), ମୁଖ୍ୟାଜୀ

ନୀଳକମଳ ମିଶ୍ର
(MBA ଛାତ୍ରୀ), ମୁଖ୍ୟାଜୀ

ଡଃ ସବିତା Ph.D. ଓ ପ୍ରଫେସର ବିଜୟ କୃଷ୍ଣ ତ୍ରିପାଠୀ Ph.D., D.Litt, ବୁଲ୍ଲା

ସାଧନା ଓ ଇଂ ରାହୁଲ କର (India Head,
Nalco Mining, Eco Lab.) ଏବଂ
ଶ୍ରୀପର୍ଣ୍ଣା ଓ ରୋହନ, କୋଲକାତା

ଇଂ ସତ୍ୟମ୍ ତ୍ରିପାଠୀ (Dy Manager,
HDFC Bank) ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ପୂର୍ଣ୍ଣମା ଏବଂ
ଅନନ୍ୟା, କେନ୍ଦ୍ରୁଷ୍ମର

ଚତୁର୍ଥ ପୁଅର
ପରିବାର

ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର (SBI) ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ (ଶିକ୍ଷୟତ୍ରୀ), ବଲାଙ୍ଗିର

ଇଂ ସୁହାନା (IBM) ଓ ଇଂ ଅବିନାଶ
ପଣ୍ଡା (Mind Share Group) ଗୁରଗାଂ୍ଠ

ଇଂ ହର୍ଷବର୍ଷନ ମିଶ୍ର
(HP) ବାଙ୍ଗାଲୋର

ସାନାଟିଆ ଓ ପଣ୍ଡା
ପରିବାର

ଶ୍ରୀମତୀ ସୁପ୍ରତା ଓ ଶ୍ରୀ କିଶୋର କୃଷ୍ଣ ପଣ୍ଡା
(DGM, United India Insurance Co. Ltd.), ପୁଣେ

ଇଂ ଶିବାନୀ ଓ
ଇଂ ଶତି ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର
ଏବଂ ଆରୋହ,
Scotland

ଇଂ ପ୍ରଜାଣ ପଣ୍ଡା
(Engineering ଛାତ୍ର), ପୁଣେ
(Accenture), ବାଙ୍ଗାଲୋର

ବାଲକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର (ଉଦ୍‌କଳ ଗ୍ରାମୀଣ ବ୍ୟାଙ୍କ) ଓ ତାଙ୍କ ସୁଜାତା, ବଲାଙ୍ଗିର

ଇଂ ଭାରତରନ୍ତ ମିଶ୍ର, ବଲାଙ୍ଗିର

ବିଦୃଷ୍ଟି ମିଶ୍ର (ଆୟୁଷ ଛାତ୍ର)

ପୁଅ-ବୋହୁ, ଝିଆ-କ୍ଷାଇଁ ଓ ନାଟି-ନାଯଣୀଙ୍କ ଗହଣରେ (୧୯୯୦)

—SANDY—

ଆମ୍ବ ଜୀବନୀ

ସ୍ମୃତି ଓ କଦାପି ନୁହେଁ ଫିଙ୍ଗିବାର ପ୍ରରିଷ୍ଟା ମିଶ୍ର

ଗଣଚାରିକ ଚେତନାର ଅଭିଭୂତ ତଥା ସାମାଜିକ ଉତ୍ସବର ଅଧ୍ୟନର ଗୁରୁତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧି ସହିତ
ଐତିହାସିକ ବ୍ୟକ୍ତିବଳ୍କ ଜୀବନୀ / ଆମ୍ବ-ଜୀବନୀ ପରି ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିକ ଜୀବନୀ/ ଆମ୍ବଜୀବନୀର
ଅଧ୍ୟନକୁ ମଧ୍ୟ ଏବେ ସମପରିମାଣରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ଏଥିପାଇଁ ଉତ୍ସବର ଗବେଷଣା
କ୍ଷେତ୍ରରେ sub-altern studies ବା ସାଧାରଣ ସମାଜର ଉତ୍ସବର, ଜୀବନୀ, ସଂସ୍କରିତ ଉତ୍ସବର
ଅଧ୍ୟନ ପାଇଁ ସମାଜିକ ସମାଜର ପ୍ରତିଫଳନ କରୁଥିବା ଜୀବନୀ/ଆମ୍ବଜୀବନୀକୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ
ଉତ୍ସକୃତି (source book) ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ “ସ୍ମୃତି ଓ କଦାପି ନୁହେଁ
ଫିଙ୍ଗିବାର” ଗବେଷକଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ମୂଲ୍ୟବାନ ଐତିହାସିକ ଦଳିଲ ।

X X X X X

ଏତେ ମଳାଘରଣା କୃତିତ୍ତରେ ଖୁବି ହୋଇ ରହିଛି ଯେ ଥରେ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଏହିଭଳି ରସାଳ ବର୍ଣ୍ଣନା
ପାଠକଙ୍କୁ ୧୦ଲି ୧୦ଲି ଏକାନିଃଶ୍ଵାସକେ ଶେଷ୍ୟାଏ ନେଇଯାଏ ।

ଶୈଳଜ ରବି

SMRUTI TA KADAPI NUHEN FINGIBARA

(AUTOBIOGRAPHY)

by Harihara Mishra

Published by Paschima Publications

1882, Nayapalli,

Bhubaneswar, Odisha-12

1st Edition: 2016

Email: paschima1990@yahoo.com

For on line purchase pl visit :

www.odishaestore.com

www.odikart.com

www.odiabookbazar.com

₹.250.00